

לע"ג רשכבה"ג מרן ראש הישיבה רבינו ירחמיאל גרשון בן רבי צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל – הונצה ע"י תלמידיו

גיליון 327 • חג השבועות ופרשת נשא תשפ"ו

זמני הדלקת נרות: חג השבועות

בני ברק:	מודיעין עילית:	ירושלים:	זמן פרישה ממלאכה כהוראת מרן רה"י הגרא"ל שטינמן זצוק"ל: לאופק ב"ב: 19:05
19:13	19:06	18:57	

לע"ג עמוס בן חיים רובינס ז"ל

גיליון מוגדל
המחיר 5 ש"ח
פרטים בעמוד 3

אוצר הפרשה

ממרנן ורבנן וראשי הישיבות זיע"א ושליט"א

רשכבה"ג מרן ראש הישיבה
רבינו ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל

היארצייט השלישי – י' סיון תשפ"ג

גיליונות גרחבים
לזכרו הטהור

"ככל שהתורה תתגבר כל אויבינו הרוחניים והגשמיים יכלו"

מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א הגיע השבוע להיכלה של 'ארחות תורה' למשא הכנה למתן תורה, ואמר: "מאויבי תחכמני". למה הם כל כך נלחמים נגד התורה? אין להם משהו אחר? העיקר זה על זה, כי הרע וודע את הסוד, שהכוח האמיתי זה רק בלימוד התורה הקדושה, אין עוד. וממילא זה צריך לעורר אותנו כמה אנחנו צריכים בעזרת השם יתברך להתעצם בלימוד התורה, וכמה שתורה תתגבר, כל אויבינו יכלו. הן אויבינו הגשמיים, והן אויבינו הרוחניים, שמנסים לקלקל או לערער.

הנפש זה בריאות ורפואה! מחלה ממארת זה בריאות ורפואה! חרדות ולחצים זה בריאות ורפואה! סבבים של בדיקות

התמודדות
וועדת השמה זה בריאות ורפואה!
הפרעות אכילה זה בריאות ורפואה!
כפייתיות ולחץ זה בריאות ורפואה!
ילדים בריאים זה בריאות ורפואה!
ישוב הדעת לילדים זה בריאות ורפואה!
שקט נפשי זה בריאות ורפואה!

”ערב מתן תורה - נתרפאו כל המופין”

זמן רפואה!

מעמד סגולה וישועה
לבריאות איתנה וילדים בריאים
מתוך שלווה הנפש ומנוחת הדעת

בערב מתן תורה טרם התקדש חג

במעונו ובראשותו של רשכבה"ג רבינו מרן

רבי **דב לנדו** שליט"א

ובהשתתפות רבותינו

מרן ראש הישיבה הגאון רבי **שרגא שטינמן** שליט"א
מרן הגאון הצדיק רבי **מרדכי שמואל אדלשטיין** שליט"א

ועימם עמלי התורה לומדי רינה של תורה

היום הזה בס"ד נזכה לרפואה וישועה

0722-600-200

רבנו של ישראל רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א:

קבלת עול תורה באמת זה הוא

הדבר הנשגב ביותר

העומד ברומו של עולם שעליו עומד העולם

זכה דורנו שבשנים האחרונות נוסדה "חבורת מקבלי עול תורה" עי"ז אלפי אברכים עולים ומתעלים לדרגות של שקיעות בתורה יותר ויותר בכמות ובאיכות, וודאי שדבר זה מצמיח הרבה ת"ח מופלגי תורה.

**חובתנו וזכותנו הקדושה לשאת חלק
במפעל נשגב זה בנתינות הגונות.**

נעשרה ונשמע

מחזיקים בעץ החיים וזוכים לברכת הקודש

בזכות זה תזכו מדה כנגד מדה

לזרע קודש אוהבי ד' יראי אלוקים,

הצלחה ונחת מכל אשר לכם
מתוך בריאות שלווה והשקט לאוי"ט.

בברכה נאמנה

דוב לנדו

בשותפות חודשית של ש"ח ניתן להעביר שמות לתפילתו הקבועה מידי יום שישי של ראש החבורה מרן הגר"ב שרייבר שליט"א וכן מקבלים נופש זוגי מתנה

033-780-780

ההתמודדות של גדולי הדורות

אבי פישאקה מראה"ב, שהקדיש את חייו לפעול בשדה החינוך - זכה לאימונם של גדולי ישראל מגיש לפניכם את המפתח להצלחה בחינוך.

ספר חדש, יסודי ובהיר, הפורש את סוד מלאכת החינוך על פי גישתם והנהגותיהם של חכמי ישראל לדורותיהם ומתרגם אותם להדרכה מעשית ומפורטת מול האתגרים המורכבים של דורנו. הספר שוזר מקורות עם סיפורים מרגשים, ניסיון חיים עשיר ויישום ישיר ומעניק להורים ולמחנכים כלים אמיתיים לראות את ילדם אחרת, להגיב אחרת ולבנות אחרת.

מעוטר בעשרות הסכמות נלהבות מגדולי כל העדות

ערב קבלת התורה! קבל על עצמך להגדיל את כח התורה ולסייע בתרומות להפצת האוצר לזיכוי הרבים! מערכת 'אוצר הפרשה' משגרת את ברכותיה ערב חג מתן תורה קמיה מרנן ורבנן רבנים אברכים בני ישיבות וכל ציבור בני התורה ועמך בית ישראל שנזכה כולנו לידע ולעמול בתורתנו הקד' תדיר.

ניתן להשיג את האוצר מידי שבוע במוקדים כדלהלן:

ביה"כ המרכזי הר יונה ביה"כ המרכזי נוף הגליל	נתיבות ביה"כ בית יצחק ישיבת שכר שכיר	נתינה מנין אברכים	עוצם ישיבת נר זרח	עפולה ביה"כ אהל משה גבעת המורה ביה"כ המרכזי עפולה עילית	פתח תקוה ביה"כ שירת מרים ביה"כ אבי עזרי ביה"כ יוצאי חברון ביה"כ קהל חסידים ישיבת אור ישראל	קרית אתא ביה"כ המרכזי שבית	קרית יערים - טלזסטון ביה"כ המרכזי בני הישיבות ישיבת כתר תורה	קרית מלאכי ישיבת קרית מלאכי	ראשון לציון ישיבת עטרת שלמה	רחובות ביה"כ היכל זרח ישיבת מאור התלמוד	רכסים ביה"כ בית יצחק ביה"כ שבטי ישראל ביה"כ בני הישיבות ביה"כ היכל משה ביה"כ מאורות ביה"כ אהל מלכה ביה"כ מנין אברכים ישיבת כנסת חזקיהו כפר חסידים	תל אביב כולל שירת דבורה	תל ציון ביה"כ המרכזי חניכי הישיבות אשכנז	תפרח ישיבת תושיה ביה"כ בית יוסף
--	---	-----------------------------	-----------------------------	--	--	--------------------------------------	---	---------------------------------------	---------------------------------------	--	--	-----------------------------------	--	--

רמת שלמה: ביה"כ חזו"א ביה"כ ערוך לנר נוה יעקב מרכז: חניכי הישיבות רוממה: ביה"כ חניכי הישיבות רמות: ביה"כ משכן שרגא ביה"כ שערי תבונה ביה"כ אהל יוסף ביה"כ מרום הרים פסגת זאב: ביה"כ המרכזי	כרמיאל ישיבת רנה של תורה קהילת תורה ותפילה	לוד - גני איילון ביה"כ המרכזי ביה"כ אהבת תורה ביה"כ תורה ותפילה	מודיעין עילית ביה"כ חזון דוד ביה"כ משובב נתיבות ביה"כ בית תפילה ביה"כ נאות השמחה ביה"כ קהילת מרומי שדה כולל בית אבא כולל עטרת שלמה ביה"כ תורה ותפילה ביה"כ שיש יצחק ביה"כ המרכזי ביה"כ זכרון משה ביה"כ היכל יצחק ביה"כ קהילת משך חכמה ביה"כ המרכזי נאות הפסגה ביה"כ קהילת יח"ל ביה"כ חניכי ארחות תורה ביה"כ אהל יוסף מאיר כולל לב אחד ביה"כ שירה חדשה קהילת קצות החושן קהילת אהל אברהם חפציבה נאות עילית ביה"כ רמב"ם נאות עילית מרכזי מהרי"ל המרכזי גן הדסים קהילת הרשב"א	ברכפלד: ביה"כ אהל תורה ביה"כ חניכי הישיבות רשב"י ביה"כ קהילת רבי עקיבא ביה"כ שערי תפילה ביה"כ בני הישיבות כולל אהבת שלום	נוף הגליל
--	---	---	---	---	------------------

ישיבת סלבודקא ביה"כ הגדול ביה"כ הליכות חיים ביה"כ תפארת ציון ביה"כ שומרי שבת ביה"כ אהל תמר ביה"כ יד אהרן ביה"כ המרכזי שיכון ה' ביה"כ חניכי הישיבות שיכון ה' ביה"כ דרכי אי"ש ביה"כ חמדת צבי ביה"כ שונה הלכות ביה"כ שיש תפילה כולל ברסלב ביה"כ צעירים ביה"כ מוהליבר ביה"כ אהל יעקב ביה"כ תפארת נחמן ביה"כ חניכי הישיבות בן יעקב ביה"כ ראדזין ביה"כ המרכזי נחלת סירוקה קרית הרצוג ביה"כ חניכי הישיבות כרם ישראל קרית הרצוג ביה"כ אילת השחר פרדס כץ ביה"כ בית אהרן פרדס כץ ביה"כ המרכזי מנין אברכים פרדס כץ רש"י 14 ב"ב קומה ב' גבעת זאב ביה"כ בית אליהו ישיבת מגדל עוז זכרון יעקב ביה"כ מסילת ישרים ביה"כ שיכון חזון איש חדרה ביה"כ שירת ציון - שכונת הפארק חיפה ביה"כ תפארת ישראל ביה"כ החדש רחוב הרצוג ישיבת נחלת הלויים חריש אהבת תורה - שכונת צוותא בית השם - שכונת החורש טבריה - נוף פוריה ביה"כ המרכזי ירוחם ביה"כ המרכזי הישיבה הגדולה ירוחם ירושלים ישיבת מיר ישיבת איתרי בית וגן: ישיבת קול תורה
--

אופקים ביה"כ קוית ביה"כ שוית ביה"כ שערי תפילה ביה"כ זכרון אליהו ביה"כ אילת השחר	אלעד ביה"כ מאור שרגא ביה"כ הר"ן ביה"כ דגל התורה ביה"כ אחיעזר ישיבת תורה בתפארתה ישיבת כנסת יחזקאל	אשדוד ביה"כ בית שמואל ביה"כ עטרת צבי	באר יעקב ישיבת גרודנא	בית חלקיה ישיבת שערי שמועות	בית שמש ביה"כ שערי תורה הקריה החרדית ישיבת אור לישירים ביה"כ אהבת תורה ביה"כ אור אליהו ביה"כ בית אביי ישיבת נתיבות חיים ביה"כ נתיבות ישראל-אשכנז רמה ד ביה"כ חניכי הישיבות רמת אברהם ביה"כ בני הישיבות - חפציבה	ביתר ביה"כ זכור לאברהם ישיבת הר"ן	בני ברק ביה"כ לדרמן ביה"כ המרכזי רמת אלחנן ביה"כ נחלת משה כולל חזון איש ביה"כ משכנות יעקב ביה"כ חניכי ארחות תורה ביה"כ דברי שיר ביה"כ בית השם ביה"כ הליגמן ביה"כ אהל יעקב ולאח ביה"כ נאות יוסף ביה"כ רמב"ם ביה"כ בית אריה ישיבת פוניבז' - אהל קדושים ישיבת ארחות תורה ישיבת בית מדרש עליון
---	--	---	---------------------------------	---------------------------------------	---	--	---

תשלום הקובץ בקופה או בעמדות נדרים פלוס (גם אחרי שב"ק)
בחשבון כולל דף היומי - אליבא דהלכתא - קטגורייה אוצר הפרשה
לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ בסכום סימלי ולקבלת הקובץ במייל ניתן לפנות
במייל: a169258235@gmail.com ובטלפון: 055-760-0055

קו החירום - דעת תורה בעניני השעה וגזירת הגיוס מגדו"י ובראשם תשכנה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א: 03.313.3306

...
כולל שישי – אילת השחר
לע"נ הטהורה של רשכבה"ג
מדנא בעל אילת השחר זצוק"ל
...

ישיבה על קברו

ערב "קבלת התורה"
היה שותף אישי בעמלי התורה
בהחזקת הלימוד החודשי לאורך בסכום 180 ש"ח
יעתירו עבורכם תלמידיו לקבלת התורה
בקברו של רשכבה"ג זצוק"ל

וכן שמות התורמים יועברו לברכה
אצל רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א
ואצל מרן ראש הישיבה הגרב"ד פוברסקי שליט"א
ואצל מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

לתרומות:

במספר פלאפון
055-7600953

בגדרים פלוס בחשבון ע"ש
"הכלל" – קטגוריית כולל שישי –
אילת השחר

במזומן בקופות אוצר
הפרשה ברחבי הארץ ולציין
עבור הכולל

את השמות ניתן להעביר או בגדרים פלוס או במס' הג"ל

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שבעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

ובנו בחרת מכל עם ולשון

דבכל פעם קודם שמתחיל ללמוד יחשוב קצת ביראת שמים, ומוזמן לזמן כשמרגיש שכבר התקרב קצת, צריך שוב להתבונן ולהחזיר רוח של יראת שמים, ואומר ר' חיים וואלוזינר שזה כמו קב חומטין דמשמע שבלי זה אי אפשר להתקיים.

ולכן האברכים היקרים כאן, בודאי בלי ספק שאין כל פגם ביראת שמים שלהם, אבל החלק הזה איננו יודע אם מקיימים, דכל אחד כשנכנס, תיכף ומיד הוא יושב בגמרא, וזה טוב מאד, [בלי לדבר דברים בטלים ח"ו], אבל חלק זה לחשוב מעט ביראת שמים לא מקיימים.

והרי ר' חיים וואלוזינר אומר שצריך לעשות ככה, ואומר שבלי זה אין את האוצר - את הכלי להחזיק בו את התורה, וא"כ ההצלחה לא תהיה כל כך... ואם רואים כאן הצלחה בודאי שיש יראת שמים בלא

שום ספק, אבל יכול להיות שהיה עוד יותר ועוד הרבה יותר, אם היו מקיימים את מוש"ב הנפש החיים, שתיכף ומיד כשנכנס ללמוד הוא מרגיש שהוא לא יושב ולומד סתם, אלא נכנס לסוגיא מתוך יראת שמים, וכן בכל רגע ורגע אם הוא מרגיש שנחלש צריך שוב להתעורר.

ודברי ר' חיים וואלוזינר לא נאמרו לאנשים שהם קרים ביראת שמים חלילה דהם, אלא כאנשים שהם ביראת שמים, אין מזרחין אלא למזרחין, וגם מי שמחזק צריך חיזוק.

ממילא היות והיום כל האברכים הבני תורה יש עליהם את האחריות של כלל ישראל, הם צריכים להיות הדור העתיד, שכל הענין של התורה יהיה על פיהם, לכן הם צריכים עוד יותר, להתבונן לזה, כדי שיוכלו לקיים את

המשימה המוטלת עליהם, וברוך השם שאתם ראויים לזה "וכל אחד מכם ראוי לזה" ב"ה, כי הן מצד הכשרונות הן מצד יראת שמים, אתם ראויים לעשות גדולות ונצורות. וצריך להתחזק בזה מאד.

ואח"כ כל שהכמות מרובה ממשעשויו אין הכמות מתקיימת, והיינו דכמה שיש בו חכמה צריך להיות ביחד עם זה ג"כ יראת שמים, ואם יש הרבה חכמה, ויראת שמים מעט פחות מזה, זה כבר לא טוב, הייראת שמים צריך ללכת בד בבד עם החכמה, ואם יש מעט חכמה יותר, כבר אין הצלחה להכמת הזאת.

והיות שאתם ב"ה ראויים לזה רק שצריך להתחזק, ואתם צריכים לדעת שהעול של הדור העתיד מונח עליכם, מי יהיה האחראי לתורה בכלל ישראל, אם לא האברכים היקרים האלה, שמוסרים את נפשם לתורה, ואם זה לא יהיה ביחד עם מדת היראת שמים הדרושה, אז עדיין לא יהיה טוב, ואתם ראויים לזה!

ויעזור הקב"ה באמת שכל אחד ואחד מכם יעלה בתורה, ויראה לקיים תמיד מה שכתוב בנפש החיים, ואז בודאי תגדלו פי כמה עוד יותר ויותר, והקב"ה יעזור שכולכם תצליחו להיות מגדולי ישראל לתפארת ולחיים חיים על תילה, ונזכה בימינו לביאת הגואל בב"א.

אנכי ה' אלוקיך

כאשר דיבר רבנו, שבשבועות צריך גם חיזוק מיוחד ב"אמונה", שבוה התחיל הקב"ה את עשרת הדברות "אנכי ה' אלוקיך", והרד"ב פעם שיחה ארוכה, להראות מכמה מקומות בחז"ל חק, את המציאות של "רבות מחשבות בלב איש, ועצת ה' היא תקום".

נביא הארה נפלאה מהחפץ חיים הקדוש, שמביא בנו בספר שיחות

מן "השמים" השמעתם קולך

במוסף של ראש השנה, מוכא תיאור מופלא של מתן תורה. אתה נגלית בעין כבודך על עם קדשך לדבר עמם, מן השמים השמעתם קולך, ונגלית עליהם בערפלי מזהר. גם כל העולם כולו חל מפניך, ובריות בראשית חדרו ממך, בהגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצות, ותשמיעם את הוד קולך, ודברות קדשך מלהבות אש. בקולות וברקים עליהם נגלית, ובקול שופר עליהם חופעת וכו'.

וכעת בהתקרב היום הגדול הזה, שה' חוזר רבנו ואומר תמיד, שזהו "היום המואשר" שה' להקב"ה בבריא, "יום התגלותו ויום שמחת לבו". כמה עלינו להתרגש ולשמוח, שזכינו לחיים "העם הנבחר", והבני תורה הם "הנבחרים שבנבחרים..." ואין לנו אלא לראות כיצד מתכוננים ליום גדול ונשגב זה.

ועם היות ששמענו מרבנו, כמה וכמה דברים שה' מוכין את הציבור במשך השנים לקראת קבלת התורה, לא נוכל להביאם על רגל אחת... ונשתדל להביא מעט... ויהי' שיחי' לתועלת.

ראשית חכמה "יראת ה'"

מן היסודות שצריך כדי לזכות לתורה, זה "יראת שמים", כמבואר בהרבה מקומות בחז"ל חק. לכן נביא לקראת "קבלת התורה" מה שדיבר רבנו על החיוב להתעורר "קודם הלימוד" ביראת שמים.

וכך אמר בסיום מסכת נדה שנלמד בשיעור ראש ישיבת "ארחות תורה" הגאון המופלא רבי איתמר גרבוז שליט"א בכולל פרינבד [ליל י"ז אלול תשנ"ז].

בעצם מצד אחד זה זמן של "אלול", ובעיקר צריך לדבר מעניין ימים נוראים, ומצד שני יש שמחה, כמו שלמדו חז"ל שעושים סעודה לגמרה של תורה, וכמובן שזה צריך להיות גילו ברעדה - תמיד.

והנה פעם היו כלל ישראל מפוחדים בעיירות ולכל עיירה היה רב, והרב היה האחראי על הרוחניות שלה. ובזמננו לדאבוננו הרבו העיירות, ונשאר רק קומין בני תורה, אברכים שמוסרים נפשם ללמוד תורה בקדושה וטהרה, והם ממש יחידים, ואע"פ שאומרים שיש הרבה, מ"מ יחידים הם השורבים, ולגבי החשבון של כלל ישראל הם יחידים.

והנה חז"ל אמרו בסנהדרין (ל"ז א') שכל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, והיום בפרט צריך להרגיש את זה, כי מי נושא את דגל התורה בכלל ישראל, מי הם האחראים על כלל ישראל - הבני תורה. ואם בדורות הקודמים היו הבני תורה אחראים, היום במיוחד, דפעם היה כל רב בעירו נושא את התורה, אבל היום כמעט אין רבנים רק יחידים, יחידים ממש, ואי אפשר לומר שהם אחראים לכלל ישראל, ומי עכשיו בדור שצריך להיות אחראי על כלל ישראל, על התורה, הבני תורה!

וברוך השם כאן האברכים היקרים, כולם בני תורה, ומוסרים את נפשם ללימוד התורה, בכל כך התמדה, ובכל כך התלהבות, לכן הם צריכים להיות ממש הדוגמא של כלל ישראל, ובי"ה שזכותם לך.

אמנם צריך לדעת שאמרו חז"ל כי בלי יראה אין כלום ובודאי כאן כולם ב"ה יראי שמים בלי שום ספק, אך הנה בנפש החיים (שער ד' פ"ו) הביא את הגמ' בשבת (ל"א) דצריך לערב קב חומטין. ומפרש

פרשת השבוע - כה תברכו

נראה בעינינו כמה דברים מרבנו, בנוגע לברכת כהנים.

לא הקפיד לעמוד "פנים מול פנים", רק שיחי' לגמרי לפניהם. ואמר שכשיש כמה כהנים עומדים אחד אחורי השני, כמו שורה. אינו בכלל ברכה של כולם, רק של אלו שהוא עומד לעמוד לפניהם, לכן ישתדל לעמוד לפני כולם, דכל כהן מוסיף ברכה.

ה' נזהר מלהישען בזמן ברכת כהנים, רק ה' עומד זקוף ופניו קצת כלפי מטה, בריצינות גדולה ומקשים לברכה. שאלו אם מותר לענות יהא שמוי' רבא או קדושה באמצע ששומע ברכת כהנים [מחדר אחר]. ואמר, מותר, אך מפסיד את הברכה באותו זמן שעונה.

לא ה' מחזיק ידיו פתוחות כלפי מעלה בזמן ברכת כהנים.

פעם אחת היו הרבה כהנים, ועמד בסמוך לכל הנעלים שחלצו הכהנים. והתרחק מהנעלים כמה אמות. ונימק, שיש ריח של זיעה מהנעלים. ושאלו הרי נחלש אצל הרה"י חוש הריח? אמר דמ"מ כיון שיש ריח צריך להרחיק, גם מי שאינו מריח.

הח"ת. ומועילה הרבה להתחזק בהבנה, שאנחנו לא מבינים כלום!
וז"ל, גול על ד' דרכך. אמר פעם אם עוד נשען על פקח והוא מוליכו,
האם ישעון העור כי לא זו הדרך, ע"כ.

כמה דברים למעשה

קבלת יו"ט והדלקת נרות

הביאו לפני רבנו שיש שחששו שלא לקבל תוספת יום טוב בערב
שבועות, כי עיי' יוסף מזה"ת ממונות של ספירת העומר.

ואמר דמסתבר שאין בזה חסרון תמימות, היות ואף כשמקבל על
עצמו יו"ט לא נשתנה היום, ועדיין לא נגמר יום הארבעים ותשע של
הספירה, רק שהחיל על עצמו דיני יו"ט "בערב יו"ט", אך השבע
שבועות הם תמימות.

ואי"ז נוגע למה שכתבו הפוסקים בריש סי' תצ"ד שלא להקדים תפילת
מעריב בליל שבועות מחמת חסרון תמימות.

וכן בנוגע להדלקת נרות, על ידי הדלקת נרות מבעוד יום, לא נחסר
עיי' בתממונות, דמעיקרא כך הוא זמן ההדלקה, שמדליקים מבעוד יום
לצורך שבת ולצורך יום טוב.

אמנם ברכת שהחיינו עדיף שלא תברך בשעת הדלקה, רק תכין
לצאת בברכת שהחיינו בקידוש.

ליל שבועות

לא' שהעיר למה נשארים ערים בליל שבועות על חשבון תפילה
רדומה ואח"כ ביטול תורה שישנים הרבה שעות, אמר רבנו בתוקף,
"השטיינען העצום שיש בליל שבועות הוא חזק מאוד, ואין לזלזל בו
כלל".

ופעם אחרת כששאלו שיש כאלו שעשו חשבון שאילו לא היו נשארים
ערים בליל שבועות, היו לומדים יותר שעות, האם כדאי יותר שילכו
לישון או לא.

השיב רבנו - בודאי שלא כדאי להפסיד את ה - "ליל שבועות".
והרבה שנים היה בא רבנו לישיבה קמנה פניב' לשבת כמה שעות
בסדר ליל שבועות.

ומי שאינו יכול להיות ער בליל שבועות, אמר שיראה לשבת וללמוד
"ביום" חג השבועות, כי המעלה הגדולה של לימוד בשבועות, הוא גם
"ביום".

במ"ב הביא בשם האריז"ל דמי שניעור בלילה וכו' "ישלים שנתו",
וכונת הביטוי "ישלים שנתו", ביאר רבנו דהיינו שתתמלא שנת
לדתו. וכלשון חז"ל הקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים.
ושאלו א"כ מי שנוגד בחד' סיון, נמצא שיזכה עבור זה לחיות עד ח' סיון,
ורויה יום אחד בלבד? הגיב רבנו - וכי יום אחד לחיות זה כלום?

הוא ללמוד ובנו ללמוד

שאלה: נשאל רבנו מאברך יקר, שבנו הקטן רוצה שילמד אתו בליל
החג, אך הילד לא חיוק מעמד כל הלילה, וישאר האב בשאר השעות
בלי חבורתא, ואם ילך האב לישיבה יהיה לו חבורתא כל הלילה.
האם יש לו להעדיף לימוד שלו בעצמו, או של בנו.
השיב רבנו במתק לשונו: דאם איז אויך זיך... פי' ללמוד עם בנו זה
גיב הוא...

סיפרו לרבנו על בנות צעירות, שישבו הרבה שעות בליל שבועות
ואמרו תהלים, ושייבה את זה רבנו - זייער גוט! ואמר יש להם על מה
לבקש, אח"כ עד שמקבלים שידוך, זה לא פשוט, וכבר מגיל צעיר
יש להם להתפלל על כך.

וכשדיברו על אהבת תורה שיש לנשים שנהנות לשמוע קול תורה. אמר
"כל אחד ודצור הרע שלו, לבנים יש יצר הרע גדול שלא ללמוד, ולבנות
אין שום יצר הרע על זה, ואחרבה מופשזות ללמוד. אך מצד שני ענין
הקבוש בצניעות, בזה דצור הרע ערשה לבנות את המות, ומסיתן
ללבוש בגדים שאינם מכסים כראוי במקומות המעונים כיסוי".

ברכות התורה

שאלה: לפי המבואר בשו"ע שאסור ללמוד קודם שמברך ברכות
התורה, א"כ מי שניעור בלילה והגיע עלות השחר מה יעשה, כי
בדרך כלל המברך שמוציא בברכות זה סמוך לתפילה, האם כשהגיע
זמן עלות השחר הראשון, צריך כבר להפסיק ללמוד.

תשובה: ימשיכו ללמוד רגע עד עלות השחר של - 72 דק' לפני
הניגן, היות שגם למיד' דחוב ברכות התורה דאורייתא, מ"מ האיסור

ללמוד לפני ברכות התורה, הוא רק "מדרבנן", ממילא כל זמן שלא
הגיע הזמן של 72 דק' קודם הניגן, שזה לכו"ע זמן עלות השחר, יכול
להמשיך וללמוד דהוי רק ספיקא דרבנן.

ופעם אמר בשם מורן הקהלות יעקב זצוק"ל, דמן הדין, 72 דק' "זהו"
הזמן של עלות השחר.

ידוע מש"כ הגרעק"א באו"ח סי' מ"ז דמי שישן שינת קבע ביום, אף
אם אח"כ ניעור כל הלילה, יכול לברך לאחר שיעלה עלות השחר
ברכות התורה, ממה נפשך, דאם לילה מחויב בברכה, הרי כבר עבר
הלילה, ואם שינה מחייבת הרי ישן שינת קבע, וכן הורה רבנו
למעשה. וזכורני פעם אחת שבא רבנו להתפלל שהרית בחג
השבועות ביישיבתו דק' "גאון יעקב", ולא היה מי שיוציא בברכות,
ואמר רבנו שברכות התורה הוא יכול להוציא, היות וישן שינת
קבע ביום, וכך עשה.

קריאת רות קודם התפילה

שאלה: האם אפשר לקרוא מגילת רות לפני התפילה בחג השבועות,
לאחר עלות השחר.

תשובה: לא עושים שינויים ממנהג אבותינו, ואם בא לשנות ממה
שנהגו, הרי זה כקורא בערב החג.

וכמו כן אמירת אקדמות, אין חוב לומר, אבל מנהג ישראל תורה
היא.

סיגוריות ביו"ט

בענין עישון סיגוריות ביום טוב, אמר רבנו שבזמנינו בודאי יש
להזהר מאוד מזה, כי כיום זה בודאי לא דבר השווה לכל נפש, ולא
הותר לזה הבערה ביו"ט.

[והי' תמה גם על דורו של הקרבן נתנאל וכו'] שלא אחזו שעישון זה
סכנה, בכל זאת למה היו שהתירו לעשן ביו"ט, הרי מותר מלאכה
ביו"ט רק להנאה, ואיזה הנאה יש במה שמכנים עשן לריאות ונושם
עשן. ואף שיש שמבורים שזה מרגיע אותם וכו', הרי זה דמיון כוזב,
ולמה זה יהא נחשב צורך היום שיהא מותר ביו"ט.

לא לזרוק את הכל...

אותם בני תורה הסבורים שלאחר ליל שבועות צריך לצאת
להתאווור... אמר רבנו שזה עצת היצר! ולא יתכן שאחרי שעמלו
כ"כ בתורה, וכו' לקבל את התורה, חולכים ומבזבזים את הזמן,
וזורקים את הכל...

דבריהם הן הן זכרונם

כאשר בשבוע הבעל"ט חל הוא"צ של רשב"א מרן רה"י הגאון רבי
יהחמאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל, לא נכבד במלים על גדול הקשר
וההערבה ההדדית שהי' לרבנו עמו, דברים ידועים ומפורסמים.

ובשנים שיצא לאור הגליון "פרי חיים" הי' שמה ומבקש לראות מה
חדש רבנו, ופעם אחת שלח הערה שלימה שכתב בגליון פרי חיים שלו.
ולגדל החביבות נעתיק את הדברים. בגליון פרי חיים [ק"ח] הובא
מה שהי' מביא רבנו מהאפיפי' ים (חלק ב' סי' ג') את קרשית מרן
הגרי"ח זצוק"ל האריך מברך המסדר קידושין בורא פרי הגפן להוציא
את החתן וכלה, הרי ברכת הכהן אי אפשר להוציא כשאינו נהנה
בעצמו.

וכתב על זה מרן זצוק"ל בכת"י, וז"ל זכור לי כי יש בכ"י לגבי מילה
בתענית שאפשר לברך על היין להוציא את היולדת, שמותר לה
לשתות, ואע"פ שבברכת הנהנין מי שאינו נהנה אין יכול לברך
להוציא אחרים, מ"מ כיון שנהנו לברך על היין בברית מילה, הוי
חוב בין מחמת המנהג, והוי כמו יין של קידוש, שגם מי שאינו
שותה יכול לברך להוציא מי שמחוייב בקידוש עכ"ל.

זכותו הגדולה והעצומה, תעמוד לכל משפחתו המפוארת שליט"א
ולכל כלל ישראל. תנצב"ה.

לע"נ דודתי המחנכת הצדקנית מרת מרים חנה שוב ע"ה בת
הנה"צ ר' יוסף אברהם וולף זצ"ל, יא"צ ז' סיון. תנצב"ה.

הרבו תפילה ובקשה משוכן מרומים לרפואת עמוד התורה
הגאון רבי חיים בן רעשא רייזיל ברמון שליט"א בתושחי

"אוהבים דבריה" - זהירות בחג השבועות על כניסת השבת

כאשר חל חג השבועות בערב שב"ק, מצוי קצת חוסר שימת לב על כניסת השבת. ולכן יש לתת את הדעת מאוד, לפיכך את החכנות לשבת,
והדלקת הנרות עד חצי שעה לפני השקיעה.

וביותר יש להקפיד שיהיו תבשילי השבת מוכנים לאכילה מבעוד יום גדול, כמ"ש המ"ב (סי' תקכ"ז סק"ג), היות שכל ההיתר של עירוב תבשילין
הוא מחמת הוואיל ואי מקלעי אורחים.

וכן יש לבדוק את הכיסים, היות שבי"ט הותר מלמול לצורך, מצוי ששוכחים דברים בכיסים הבגדים.

ובהאי ענינא, היתה הוראתו של רבנו, להישאר עם בגדי יו"ט עד מוצאי שבת, שלא יראה בזלזול בשבת.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה"
או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה.

ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

ג' שנים מעת חשך העולם בעת עלות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל בפערה השמימה - י' סיוון

שהנהיגו לספר פרשת שבוע, ובערבי שבתות וחגים לספר מקדושת השבת והמועדים חנוכה ופורים ולעורר ציפייה בלבבות הרכים לאותם ימים קדושים. והגם שיש גם כן צורך לדבר על נושאים נוספים כדי להכשירם לעולם המעשה, אולם אין לעשות מזה עיקר. וכפי שכתב בעל המכתב מאליהו זצ"ל (ח"ג ע' 2*4) "כלל גדול בכוחות הנפש כל המפליג בערך ענין אחד קרוב שעל ידי זה יוקטן בעיניו ענין אחר".

ומאז שהחלו לעורר על הענין בראשית השנה ונערכו כינוסים לגנות, ונכתבו מאמרים, בס"ד חל שיפור ניכר, ויש להמשיך לעמוד על המשמר, וכפי שנהגו נשים צדקניות בכל הדורות.

על כן:

- אין לגנות לקבל שום הוראה חינוכית ופדגוגית מהפיקוח החיצוני.
- על מנהלי הרשתות והת"ת לשתף פעולה עם מערכת הפיקוח שהוקמה לשם כך.
- על ההורים בכל מקום ומקום לשים לב לדברים ולדווח לממונים.
- על המרכזות של מסלול גנות לחזק את הנושא אצל התלמידות ולהעמיד בפניהן את הדברים הנ"ל ולתת בידיהם כלים לעמוד על המשמר בעתיד.
- וכבר הובטחנו שכל הבא ליטור מסייעין בידו.
- והננו לברך את העוסקים במלאכת שמים מלאכת החינוך שיזכו לפעול על פי התורה המסורה, ונזכה לראות את בנינו ובנותינו גדלים בתורה ויראה.

חיים קניבסקי י' גרשון אדלשטיין דובלנד

לא לשלוח למוסד שלא קיבלו ע"ע את יסודות בית יעקב

בס"ד יום ראשון כ"ז טבת תשע"ח

(א) בדבר הסמינר לבנות --- שנפתח בירושלים בשנת הלימודים הנוכחית, לאחר בירורים ושיחות עם הנוגעים בדבר הוברר שהנהלת הסמינר מורכבת מאנשים שהשקפתם ופעילותם לא מתאימים לרוח "בית יעקב".

הננו להודיע כי אין ראוי לשלוח לשם, מפני שיש חשש נזק לחינוך הבנות במקום זה.

(ב) מוסד "בית יעקב" יסודתו בהררי קודש ואופיו וצורת התנהלותו נקבעו על ידי גדולי התורה זצ"ל שהיו שותפים להקמתו, ולשם כך העמידו עקרונות ברורים כפי שהופיע במשך השנים בהחלטות מועצת גדולי התורה שהתפרסמו ברבים, העיקרון הראשון והיסודי שמסגרת "בית יעקב" היא מסגרת קודש שבאה לחנך את בנות ישראל להיות שומרות דת ואוהבות תורה, ואין לקיים בו לימודים אקדמאיים בשום צורה.

ועל כן מוסדות שלא קיבלו על עצמם את יסודות בית יעקב כפי שנקבע על ידי מייסדיו אינם ראויים להיקרא בשם "בית יעקב", ואין לשלוח למקומות אלו.

י' גרשון אדלשטיין דובלנד משה הלל הירש דוד כהן

על משמר השבת

כאשר בזמן האחרון רח"ל נתגברו חילולי שבת בפרהסיא כאן בארץ הקודש ויש בזה חילול השם, מוטל עלינו להתחזק בשמירת שבת קודש ולימוד הלכותיה, ולקדש את השבת בעסק התורה, ובודאי החיזוק ולימוד הלכות שבת ישפיע גם על הרחוקים, לחיזוק שמירת השבת כהלכתה.

יום ג' תולדות תש"פ

חיים קניבסקי גרשון אדלשטיין

[זה המקום להודות למכון אסיפת שמועות שהדברים נערכו מכתביהם, יה"ר שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה רבות בשנים]

רבינו גרשון הביא עצה ששמע מרבינו חיים לבטל יסורים

בתקופת מחלת הקורונה, הזכיר רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל בשם רבינו זצוק"ל עצה לישועה:

ידוע לי על אחד שהיו לו ייסורים, ושאל את מרן הגר"ח קניבסקי עצה לכך, ואמר לו רבי חיים שיאמר בכל יום עשרה פרקי תהלים, ובאמת זה עזר, והקשיים עברו, על ידי הזכות של עשרה פרקי תהלים. אם כן מסתבר שגם עכשיו אם יאמרו עשרה פרקי תהלים בכל יום, הרי זה לא הרבה, ואין זה קשה, לומר עשרה פרקים בכל יום, ואם הציבור יתחזקו בזה, מסתבר ויכול להיות שזה יעצור את המגיפה. ורבי חיים אמר כן בתור עצה, ואולי זו הייתה גם ברכה, אבל זה גם עצה, לזכות כל הציבור, וזוהי העצה איך לעזור לציבור, לעצור את המגיפה.

א"ה. כידוע האחד המוזכר כאן, היה מרן ראש הישיבה בעצמו, שקיבל את העצה מרבינו, לאחר חודשים שסבל ייסורים נוראים בגבו, ואכן מאז עד סוף ימיו התחיל לומר סדר קבוע של עשרה פרקי תהלים מדי יום, ובס"ד נפסקו הייסורים

...

על משמר החינוך

אין לרשום בנותינו לתיכונים שהרישום בהם אזורי

בס"ד אדר תשע"ז

אל ציבור יראי השם בעיר אלעד

ידוע מקדמת דנא הנזק החינוכי העלול להיגרם לתלמידות מרישום אזורי לתיכונים. לכן הננו מגלים דעתנו בזה כי אין להורים לרשום את בנותינו לתיכונים שהרישום בהם הוא רישום אזורי.

ובזה באע"ה

א.ל. שטינמן ג"א מצטרף חיים קניבסקי י' גרשון אדלשטיין

ג"א מצטרף משה הלל הירש

...

למנוע התערבות חיצונית

בס"ד, פסח שני תשע"ז

למתאספים לחיזוק החינוך בגני הילדים בראשות גדולי התורה שליט"א

שלו רב וברכה

באנו בזאת בקריאת קודש לנשות ישראל - אימהות וגנות, אשר זוכות שהופקד בידן גידול וחינוך התינוקות בגיל הרך, והן הראשונות והמוכשרות להכניס את הילדים לעולם התורה והמצוות, שאלו השנים שהם צריכים לאימהותיהן שהן מעצבות את תחילת חינוכם של הילדים הרכים לטעת בהם את יסודות האמונה ואהבת תורה, ולכן קבעו שתחילת דיבורו של הקטן הוא לשון את הפסוקים 'תורה ציוונו לנו משה' וגו', ושמע ישראל' וגו', כל זאת במטרה להשריש בלבבות הקטנים אהבת תורה ויראת שמים עוד בטרם יכולים להבין.

ונשים צדקניות בכל דור שרו באזני התינוקות עם לידתם, שירי ערש מלאים ברגשי קודש על אמונה במעשה בראשית ועקידת יצחק, ועל השאיפה שבנם יהיה גדול בתורה. וכך גדלו הנערים שהושרש בלבם ובמוחם כבר מינקותם, כי הקב"ה ברא את העולם בששה ימים אשר זהו יסוד קדושת ישראל, והוטבע בדמם עקידת יצחק שמסר עצמו על קדושת השם, ומעמד הר סיני וכו'.

ולכן יש לשים דגש בבית ובגני הילדים על נושאים אלו, ולהרבות בסיפורים מלהיבים מהתורה וחז"ל בלי הסברים מדעיים, וכפי

עניני חג שבועות

אם הלימוד בליל שבועות פוטר חציו לה'

נשאל רבינו מהגרש"א שטרן שליט"א, האם הלימוד בליל שבועות פוטר את החציו לה' או שחייב לחלק את היום עצמו לשנים.

תשובה: יתכן שחולקין את היום חוץ משעות השנה וא"כ אם ניעור מצטרף. (ובתשובות רבינו בסו"ס ימי שמחה עמוד תל"ד תשובה א' כתב, דחציו לאו דוקא רק ר"ל חלק ויוצא חציו לכם בלימוד אגדה ובתשובה ג' כ' דמקיים גם בשינה חציו לכם).

כתב בשביבי אש (מועדים א' סי' מ"ז) על תשובה זו, א"ה, לדעת השאג"א (סי' ס"ח) דשמחת יו"ט בלילה אינו מן התורה אלא מדבריהם מוכח לכאורה דהחלוקה היא ביום גופא ואין מצטרפת הלילה לחשבון.

ומיהו לענין חובת השמחה בשביעי של פסח דלכאורה איתא גם בלילא וגם ביממא עדיין איכא לספוקי בספיקא דילן, ויעויין היטב בשפת אמת סוכה (מ"ח א') דנקט בפשיטות דלא בעינן קיום מצות שמחה גם בלילה וגם ביום אלא דסגי בחד קיום המצוה בכל המעת לעת, ומבואר התם דבקיום המצוה בלילה יצא כבר ידי חובתו אלא דלכתחילה עדיף לקיימה ביום עיי"ש. ולכאורה זה תלוי אי אמרינן אף ביו"ט להאי כללא דכבוד יום עדיף מכבוד לילה.

לר"א דאי בעי מתענה אם חוזר בשכח יעלה ויבא

נשאל רבינו מהגרש"א שטרן שליט"א, לר"א דאית ליה או כולו לה' או כולו לכם האם לא יצטרך לחזור בברכת המזון אם שכח יעלה ויבוא כיון דאי בעי אכיל אי בעי לא אכיל, ולפי"ז בעצרת יהא לכו"ע חייב לחזור דהכל מודים דבעינן בה לכם.

תשובה: אם לא עשה כולו לה' חייב לאכול.

באכל ביו"ט ומברך בשבת אחר יו"ט אם יקדים רצה

נשאל רבינו מהגרש"א שטרן שליט"א, יו"ט שחל בערב שבת ואוכל סעודה ביו"ט אחה"צ ומברך בלילה האם מזכיר תחילה רצה ואחר כך יעלה ויבוא, או כיון דאמר רצה הרי כבר פקע מיניה דין יו"ט ושוב אינו יכול להזכיר יעו"י ולכן יהפוך הסדר, או לא.

תשובה: יש לזהר שלא יבא לידי כך כמ"ש המ"ב לענין שבת ור"ח. (עי' משנ"ב סי' קפ"ח סק"ג דלדעת הטי"ז סק"ז דאם חל ר"ח במוצ"ש אם אכל גם בלילה מזכיר שניהם ואין כאן תרתי דסתרי דמזכיר של שבת תחילה ואח"כ בא ר"ח, ולדעת הב"ח שם ס"י לעולם אזלי בתר תחילת הסעודה.

ועי' קצוה"ש סי' מ"ז סקכ"ב דאם חל ר"ח או יום טוב ביום ו' והתחיל סעודתו מבעוד יום וכששקעה החמה פירס מפה וקידש והמשיך אכילתו, גם הטי"ז ודעימיה יודו שאין לו להזכיר בברהמ"ז אלא של שבת ולא יזכיר יעלה ויבא. והטעם, כיון שמזכירים רצה קודם יעלה ויבוא הוי כתרתי דסתרי אם יאמר יעלה ויבוא לאחר שכבר אמר רצה).

[נערך מדברים שהביא לנו תלמידים הגאון רבי שמעון ויסברג שליט"א מרביני המכון, זה המקום להודות לו, יה"ר שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה עוד רבות בשנים]

עניני יום טוב

תשלומין לברכת שהחיינו

נשאל רבינו מהגרש"א שטרן שליט"א, מי שלא ברך ברכת הזמן בליל א' דמברך כל ז' כמבואר בגמ' (עירובין מ' ב') ובמג"א (סי' תע"ג סק"א), האם זה דוקא בשוגג או גם במזיד, דהיינו, האם זה דין תשלומין או שכל שבעה יומי זמנה הוא, ומדברי היעב"ץ במור וקציעה (סי' תע"ג שם) לענין יו"ט שני משמע דהוי תשלומין, וצ"ע.

תשובה: לכאורה גם במזיד.

(ועי' בקובץ שערי הוראה ח"ה עמוד קל"ג ובשו"ת שביבי אש או"ח ח"ד סוכה סי' ל"ז במה שדנו האחרונים האם הדין שיכול לברך כל ז' הוא מדין תשלומין על היום הראשון או שכל יום גורם חיוב לעצמו. ואם כל יום גורם חיוב לעצמו פשוט שיכול לברך כל שבעה אף אם ביום הראשון מזיד היה. ועי' כעיי"ז פלוגתא בחגיגה ט' א' ועי' בשו"ת ראשית ביכורים ח"ב סי' ד' שהסתפק בזה, וכתב לתלות זאת במחלוקת האחרונים לגבי עצרת שדעת החק יעקב סי' תע"ג סק"א שכמו שבסוכות ובפסח יכול לברך כל שבעה כמו כן גם בעצרת, בהכרח טעמו משום תשלומין, וממילא קטן שהגדיל וגר שנתגיר לא יברכו. אך לדעת החולקים וסוברים שאין תשלומין לעצרת, א"כ גם בסוכות ובפסח שמברך כל שבעה אין זה מדין תשלומין, אלא כל יום גורם חיוב לעצמו וממילא גר שנתגיר וקטן שנולד חייבים לברך.

א"כ לפי דברי המשנ"ב שפסק להלכה בשעה"צ סי' תע"ג סק"ה שאין תשלומין לעצרת גר שנתגיר וקטן שהגדיל באמצע החג יש להם לברך את ברכת הזמן כל שבעה והאריך בזה בשו"ת שביבי אש ח"ד סי' ל"ז).

אם להסמך שהחיינו לכוס כששכח לברך

נשאל רבינו מהגרש"א שטרן שליט"א, מי ששכח בליל ראשון דיו"ט האם יסמיכה על הכוס בצפרא דיו"ט או לכוס ברכת המזון או ההבדלה, או שיאמרנה מיד אפילו בשוק, אימת שזכר וכלשון המשנ"ב (סי' תע"ג סק"א) ואם לא בירך קודם השתיה מברך אח"כ אימתי שיזכור ביום א', ויעויין במנח"ח (מצוה ש').

תשובה: לכאורה יברך מיד, שכבר נתחייב.

(ועי' קובץ שערי הוראה ח"ה עמוד קל"ג ובשו"ת שביבי אש או"ח ח"ד סי' ל"ז, ועי' בביאור"ל סי' תרצ"ב ס"א ד"ה ושהחיינו, שהביא את דברי המור וקציעה שמי שלא ברך שהחיינו על המגילה בפורים אף שזמן לא בעי כוס בדיעבד שהרי אומרו בשוק מ"מ עדיף לברכו על כוס בסעודת פורים. וכן בספר ויקרא אברהם או"ח סי' ל"ב כתב שאם לא בירך זמן בלילה יסמיכו לקידוש היום וכן משמע מדברי המנחת חינוך פ' אמור מצוה ש' שדן שמא דוקא בסוכות אומרו אפילו בשוק משום שלא יזמן לו כוס של קידוש עד סוף החג וקידוש דשבת ל"ש לשהחיינו אך בפסח לא יברך כשזכר אלא ימתין לקידוש שבליל שביעי של פסח ומשמעות דבריו שמלכתחילה יש ענין לאומרה דוקא על כוס של קידוש).

לרגל השמחה הגדולה באירוסין בת ידידנו הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א יו"ר מכון גס אני אודך ומגדולי מזכי הרבים בתורת רבינו,

עב"ג הבחור המופלא חיים שמעון ברקוביץ שליט"א מבחירי ישיבת מכונקא בעלזא עיר התורה ב"ב.

נביא תשובות מרבינו בעניני חופה וקידושין שנרפסו ע"י מכון גס אני אודך

כלה לכוון בברכת אירוסין

שאלה: אם צריך לומר לאשה שתכוון לצאת ברכת אירוסין, או רק ברכת הגפן. תשובה: אולי.

כלה בעניינת אמן אחר ברכת אירוסין

שאלה: אם הכלה תענה אמן אחר ברכת אירוסין, דאם הוי מברכת המצוות אין חייבת, והוי הפסק.

תשובה: לכתחילה לא תענה, ובדיעבד ל"ה הפסק שהוי מענינא.

מסדר קידושין בשתיית הכוס

שאלה: איך יעשה מסדר קידושין אם ישתה מהיין שנשפך, או מכוס קטן בצד. תשובה: תפוס לשון אחרון.

עדים במסירת כתובה

שאלה: אם יש להקפיד שהעדים יראו מסירת הכתובה.

תשובה: כמזומה שכך נוהגין.

שני פתחים סגורים בחדר יחוד

שאלה: כשיש שני פתחים בחדר יחוד אם צריכים שניהם להיות סגורים.

תשובה: כן.

חתימת הכתובה קודם לחופה

שאלה: חתימת הכתובה, יש לעשות קודם החופה או תחת החופה.

תשובה: קודם.

שם המשפחה בכתובה

שאלה: אם צריך לכתוב בכתובה שם המשפחה של החתן והכלה.

תשובה: עפ"ד לא צריך.

[א.ה. – אך דעת רשכבה"ג מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ורשכבה"ג מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל להחמיר בזה.

וסיפר הגרמ"י שניידר שליט"א נשיא המכון, כי פעם בחופה של א' מנכדי הרב אלישיב, בקשו בשם הרב אלישיב כמזומה – שהראש ישיבה הרב שטיינמן, יסדר, והוסיפו שהרב אלישיב נוהג לכתוב שם משפחה היות שהיום לא מכירים ע"י שם האב לחוד, וכתב שם הראש ישיבה גם שם משפחה. ואח"כ התחיל לנהוג כן קבוע, כי הסכים לסברת מרן הגרי"ש זצוק"ל]

אותם עדים לכתובה קידושין ויחוד

שאלה: אם צריך אותם עדים לכתובה קידושין ויחוד

תשובה: כמזומה שכך נוהגין.

האם מעלה שקבלו בכפיה

בגמ' בשבת פח. כתוב ויתיצבו בתחתית ההר, מלמד שכפה עליהם הר כגיגית וכו' ואמרו שם מכאן מודעה רבה לאורייתא, ומשמע שאינו מעלה שקיבלו בתור כפיה, ויל"ע דרש"י בפי' האזינו כתב עה"פ יסבבנהו יבוננהו וכו' וסבבן בדגלים לדי' רוחות, וסבבן בתחתית ההר שכפה עליהם כגיגית, ומשמע שזה גלוי חיבה לעם ישראל מה שסיבבן בדגלים, וצ"ב הרי זה יצר שקיבלו בכפיה.

הא בהא תליא

טענת אומות העולם

כתוב בגמ' ע"ז ד: שלע"ל האומות העולם אומרים לפני הקב"ה כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קיבלנוהו, וצ"ב איזה טענה זה, ולמה הקב"ה לא עונה להם שעם ישראל אמרו מתחילה נעשה ונשמע לכן כפית עליהם, ואתם לא אמרתם.

צריכין להבין מעצמן

הרי הגויים כבר מצוים בשבע מצוות בני נח

כתוב בספרי פרשת וזאת הברכה שכשהקב"ה סיבב התורה אצל האומות שאלו אותו מה כתוב בתורה ואמר להם לא תנאף לא תרצח וכו', וצ"ב הרי הני איסורים הם משבעה מצוות בני נח ומה יש להם להחליט בזה אם רוצים לקבל או לא, הרי זה בלא"ה אסור להם.

אבל אין מקיימים

- ובפעם אחרת נשאל רבינו בנוסח אחר: מדוע לא רצו הגויים לקבל את התורה משום לא תרצח לא תגנוב הרי ממילא מחויבים בזה משום ז' מצוות בני נח.

לא רצו חומרות שיש בזה בישראל

בביאור המשנה באבות ואל תאמר לכשאפנה אשנה

במשנה אבות (פ"ב מ"ה) כתוב ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, וצ"ב למה לתנא לומר שמא לא תפנה, הרי בלא"ה מחויב האדם ללמוד כל רגע משום מצות ת"ת ומה צריך הוספה זו שמא לא תפנה.

הוא אומר אני לא יכול כעת

למה הלל לא אמר לגוי את הפסוק ואהבת

בשבת לא. כתוב שנכרי שרצה להתגייר ע"מ שילמדוהו כל התורה כשהוא על רגל אחת א"ל הלל דעלך סני לחברך לא תעביד, וצ"ב למה הלל אמר בדרך שלילה לחברך לא תעביד, ולמה לא אמר כלשון הקרא ואהבת לרעך כמוך, או בלשון התרגום שם, תרתם לחברך כותך.

אין אומרים לגוי פסוקים

מעלת מרחקתו מן החטא מדוע לא נכתבה ראשון

כתוב במשנה באבות פ"ו, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן ומרחקתו מן החטא, וצ"ב וכו' מאחר שזה מכשירו להיות צדיק וחסיד וכו', מה שייך אח"ז עוד תוספת ומרחקתו מן החטא אטו שייך להיות צדיק וחסיד ועדיין אינו רחוק מחטא, ולכא"ו מעלה זו היה לכתוב מתחילה.

יצרו של אדם מתחזק עליו כל יום

מדוע אילפא לא שמע את מלאכי השרת

כתוב בגמ' בתענית כא שאילפא ור' יוחנן רצו ללכת לעבוד ובאו מלאכי השרת ואמר אחד מהם נפיל עליהם הכותל והשני אמר שלא נפיל דיש אחד שקיימא שעתא, ור' יוחנן שמע ואילפא לא שמע ולכן ר' יוחנן חזר, וצ"ב מה הטעם שבאמת ר' יוחנן זכה לשמוע טפי מאילפא.

כי הוא באמת לא רצה

תספורת בערב שבועות אם שרי

שמעתי בשם מרן שליט"א דאין להסתפר בערב שבועות דהוי סכנה דיש חשש להוצאת דם, ורציתי לידע אם זה נכון, דהשערי תשובה הביא מהאריז"ל דאין להסתפר כל הספירה רק בערב שבועות משמע דשרי.

מצד האיסור מותר אבל יש לזהר מאד מסכנה

עמידה בעשרת הדברות

בר"מ בתשובה מ"ו כתב דאין לעמוד בעשרת הדיברות שלא יאמרו שיש יתרון לד"ת האלו, האם במקומות שנהגו כן לעמוד צריך למחות בהם. הרבה נהגו לעמוד ואין למחות

קיפול הטלית רק ע"י עירוב תבשילים

בענין עירוב תבשילים דהמ"ב בהל' שבת סי' ש"ב סק"ז כתב דיו"ט שחל בערב שבת מותר לקפל הטלית לצורך שבת אם הניח עירוב תבשילים לפי דעת הא"ר, והיינו דלפי הא"ר רק ע"י עירוב תבשילים מותר לו לקפל הטלית, ויל"ע דבהל' יו"ט סי' תקכ"ח סק"ג ביאר המ"ב את דין השו"ע

אולי הבגדים היו כצרכי סעודה

דיו"ט שחל בערב שבת דא"ר להניח עירוב תחומין ועירובי חצירות, וביאר המ"ב דאפ"י הניח על ל"מ, דעירוב תבשילים ל"מ אלא לתקן צרכי סעודה, ויל"ע דיקשה מכאן על הא"ר שהביא המ"ב בהל' שבת דהתיר ע"י ע"ת לקפל הטלית, הרי מוכח דעת השו"ע דע"ת לא מתיר אלא צרכי סעודה, וקיפול טלית לא.

תיפוק דלא אכלו בשר כי לא יכלו לשחוט בשבת

במ"ב סי' תצ"ד כתב טעם לאכילת חלב שבועות, דכשניתנה תורה והרי בעשרת הד' כלול כל המצוות וניתן להם שחיטה, ולא מצאו מה לאכול תיכף כי אם חלב, דלכשר צריך הכנה רבה שחיטה וניקור וכו' ולכן אכלו חלב, וצ"ב בדבריו דתיפוק ליה דבגמ' שבת פו: כתוב דהכל מודים דבשבת נתנה תורה, וא"כ לא יכלו לאכול בשר כיון שניתנה תורה ואסור לשחוט בשבת ומצד זה יכלו רק לאכול חלב.

בשר נחירה שהכניסו (עי' חולין י"ז א')

- ובפעם אחרת נשאל רבינו בנוסח אחר: במ"ב תצ"ד הביא עוד טעם לאכילת מאכלי חלב כי בעשרת הדברות קיבלו כל התורה וכו' ולא מצאו מה לאכול תיכף כי אם מאכלי חלב כי לבשר צרי' הנהגה רבה לשחוט בסכין בדוק וכו', משמע במ"ב דאם ירצו יכלו לשחוט, וצ"ע דהא הגמ' בשבת אומרת הכל מודים שבעצרת ניתנה תורה וא"כ בלא"ה אסור לשחוט בשבת.

והשיב: עי' מג"א ריש סי' תצ"ד

שיחשבו במן על בשר

עוד קשה בהאי טעמא שהביא המ"ב דמהו שלא מצאו לאכול תיכף כי אם חלב דבשר צריך הכנה רבה וכו', הרי במדבר נזונו מהמן, והיה להם לאכול מן, וביותר דפרשת המן ניתנה להם קודם ונצטוו להכין לשבת אוכל, וא"כ בודאי היה להם מן מוכן.

אסור לחשוב בשבת הו"ל כמבשל כמ"כ תוס'.

- ובפעם אחרת נשאל רבינו בנוסח אחר: במ"ב הביא טעם לאכילת מאכלי חלב דשירדו מן ההר אחר קבלת התורה ונאסר להם נבילה והוצרכו לשחוט וכו' לא מצאו דבר מזומן לאכול, ואכלו מאכלי חלב, וצ"ע למה לא מצאו דבר מזומן, הרי אכלו מן במדבר.

והשיב: רצו בשר לכבוד יו"ט

עליית משה רבינו להר מ' יום

עוד קשה בהאי טעמא דלפי המבואר במ"ב דבשבועות כשניתן תורה לא הוי רק י' הדברות אלא הם הבינו את כל חלקי ודיני התורה, וכבר ידעו דיני שחיטה וניקור וכו' אי"כ למה הוצרך משה למ' יום שעלה להר לקבל תורה, הרי כבר קיבלו וידעו את כל התרי"ג מצוות.

ידעו העיקרים ולא כל הפרטים

מדוע אמרה נעמי לרות על איסור ע"ז הרי כבר לבני נח אסור

בגמ' יבמות אמרו דמה שאמרה נעמי לרות אלקיך אלקי היינו שהיא גיירה אותה ואמרה לה אסור לך ע"ז, והיינו מודיעים אותו מקצת מצוות, ולכא"ו מה צריך להודיעה איסור ע"ז, הרי גם לבני נח אסור ע"ז, והיתה צריכה להודיעה מצוות שאין נוהגות בבני נח רק בישראל.

לא ידעה זה

להשלים מגילת רות

אדם שהתפלל בשבועות במקום שלא קראו מגילת רות האם צריך להשלימה או לילך למקום אחר שקוראים, או דאין צריך.

צריך לילך למקום אחר שקורין

אשר בחר בנו

איך מברכים אשר בחר בנו מכל העמים הרי הקב"ה רצה ליתן התורה לכל האומות, ורק שלא רצו אלא עם ישראל, והיכן ניכר הבחירה בנו.

זה שני דברים אשר בחר בנו וגם נתן.

[בגמ' בע"ז משמע שמה שחזר הקב"ה הוא בשביל שלא יהיה להם טענה לעת"ל]

לימוד חכמה יונית לפרנסה

במנחות צט: שאל בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי את כל התורה כולה מהו ללמוד חכמה יונית וכו'. וצ"ב אם נצרך לו חכמה זו אי"כ אמאי לא הותר לו, הרי יש התר ללמוד כמו מלאכה להתפרנס וכדו', ואם לא היה צריך שו"ז אי"כ פשיטא שאסור, דהרי יש מצוות דוברת בם, דודאי צריך כל הזמן להתיעג בתורה, דחזו' ממצות ידיעת התורה יש מצוות ת"ת.

ספק פקו"נ

פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה

בברכות ה. כתוב אמר רבא וכו' אם רואה אדם שישורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, ופרש"י שם פישפש ולא מצא עבירה שבשבילה ראוי יסורין לבא, וצ"ב למה ביטול תורה אינו בכלל עבירה, ולמה נחשב ולא מצא, ורק אז יתלה בביטול תורה.

ביטול תורה אין אדם ניצול

למה מושבע מהר סיני בפרק זה

הגמ' שואלת בנדרים ח. שהאומר אשכים ואשנה פרק זה מושבע ועומד מהר סיני, וצ"ב למה מושבע מהר סיני הרי אינו מחויב דוקא פרק זה.

הכל חיוב

מדוע רות קודם קה"ת

למה בשבועות נהגו לקרוא רות קודם לקה"ת, הרי קי"ל תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, א"כ צריך להקדים קה"ת התדיר, וכך הרי עושים בפורים דקודם קוראים קה"ת ואח"כ מגילת אסתר, ולמה בשבועות הפוך.

כיון שאינו חיוב אלא מנהג אין בזה דיני קריאה (והקדימוהו שלא ישכחו)
- ובפעם אחרת נשאל רבינו בנוסח אחר: למה קריאת שה"ש וקהלת ורות קוראים לפני קה"ת ואילו אסתר קוראים אחר קה"ת.
והשיב: מג"א חיוב דקה"ת קודמת אבל שאר המגילות הם מנהג ונהגו קודם שלא ישכחו (ואין כאן דיני קדימה)

עקירת שן בערב שבועות

בש"ע ס' תס"ח כתוב דאסור להקזיז דם בערב שבועות וכן בשאר ערב יו"ט, ונסתפקתי האם דוקא הקזת דם שזה הוצאת דם מרובה אסור, אבל טיפול שמוציא קצת דם כגון לעקור שן שאין בזה אלא מקצת דם שרי, או דאין לחלק בזה.

נזהרו

פלפול בחכמה בכלל תלמוד תורה

כתוב בנדרים לח שמה שניתן למשה וזרעו זה הפלפול בתורה ולא לכל ישראל, והוא נהג טובת עין ונתן לישראל, וצ"ע א"כ איך אמרו בשבת (לא) כשמכניסים אדם לדין שואלים אותו פלפול בחכמה, הרי זה לא ניתן לישראל.

אחרי שנתנן לישראל הוא בכלל תלמוד תורה

מחיצות בידי שמיים לעירוב

ברוקח כתב דאיך בניי כתוב שעל כל דיבור הם חזרו לאחוריהם י"ב מיל, הרי בשבת נתנה תורה ויש איסור תחומין ות' דהעננים היו מחיצות, וצ"ע דהא מחיצה בידי שמים ספק אי מהני, וביותר דהעננים הם לא עומדים ברוח מצויה ואיך יכולים להיות מחיצה.

איפה מצאת ספק

מה שייך כתר כהונה ומלכות לכל אחד מישראל

בגמ' בשבת כתוב שנתנו לכ"א מישראל ב' כתרים במ"י, וביאר שם המהרש"א דהיינו כתר כהונה וכתר מלכות, וצ"ב דמה שייך שכל ישראל יהיו כהנים ומלכים, הרי מלכות ניתנת לאהרן ובניו ומלכות לדוד, ובמלכות בלא"ה תקשי דאיך יתכן שכולם יהיו מלכים, הרי דבר אחד לדור ואין ב' דברים.

כל ישראל היו ראויים להיות כהנים ומלכים

מלכות שלמה

בשע"ת הביא מבכור שור דקוראים רות בעצרת דדוד מת בעצרת ומסתמא אז נולד, לכן מיחסים אותו, וכ"ה במדרשים ובירושלמי דדוד מת בעצרת, וצ"ע דא"כ איך כתבו תוס' ב"ה ב: ד"ה מקיש ודף ג. ד"ה תניא דשלמה הוה מעשה דמלך בניסן, הרי מבואר בגמ' בשבת (לא) דמיד כשדוד מת מלך שלמה, דדוד ביקש למות באחד בשבת והקב"ה א"ל דהגיע זמן שלמה בנך למלוך, וא"כ כיון דדוד מת בעצרת שלמה מלך בעצרת בסיון, ואיך כתבו תוס' דמלך בניסן.

נמנו עליו מיד אבל הכתירוהו בניסן

למה לא כתוב במזמור קל"ח הודאה על מתן תורה

במזמור קלח בתהלים שנאמר שם הודאה על מעשי ה' כי לעולם חסדו, ומודים שם על בריאת בראשית לעושה אורים גדולים וגו', ואח"כ על יציאת מצרים והנסים וכניסה לא"י, וצ"ב למה לא נזכר שם גם הודאה על מתן תורה, כמו שאומרים בדינו בהגדה של פסח.

התורה ניתנה בראשית כמ"ש במדרש

האם יש התר לרקוד בשבועות

האם יש התר לרקוד בשבועות משום שמחת יום מתן תורתנו, או"ד דאסור כמו בכל יו"ט.

כמו בכל יו"ט

הקדמת ושננתם לבניך

בפ' ואתחנן כתוב בפ' ראשונה דק"ש ושננתם לבניך ודברת בם, והנה דרשו חז"ל מקרא דודברת בם שתדבר בדי"ת ולא בדברים בטלים, והיינו דכאן יש מצות ת"ת, וצ"ב למה הקדימו ושננתם לבניך שזה ללמוד לבנים ולתלמידים כמשי"כ דהתלמידים קרוים בנים, לפני ודברת בם, דלכא"ו הסדר צריך להיות קודם ודברת בם שהאדם ילמד לעצמו ואח"כ ושננתם לבניך.

זכות הבנים תזכה גם אתה

למה לא אמרו יבוא בלעם ויעיד

בע"ז ג. איתא שכשאמרו אומות העולם לפני הקב"ה ישראל שקבלו התורה היכן קימוה, אומר להם הקב"ה יבואו מכס ויעידו בהן בישראל, יבוא נמרוד ויעיד באברהם וכו', וצ"ב למה לא אמרו שם גם יבוא בלעם שהיה נביא של הגוים וניבא על עם ישראל, שגם הוא יבוא ויעיד על ישראל.

נמרוד קודם

מקרא קודש – ימים שאחרי שבועות

כתוב בגמ' בחגיגה שהימים שאחרי שבועות נקראים מקרא קודש, שהגמ' דורשת איזהו מקרא קודש שמותרים בו בקציר זה הימים שאחרי שבועות שאפשר להביא בו קרבן, ויל"ע בזה לאיזה דין זה נקרא מקרא קודש, וצ"ב איזה דין שייך בו שבזה נקרא מקרא קודש.

נקבע מהקודש

האם הוצרכו קידושין שנית אחר שפרחה נשמתן

בגמ' שבת פח: כתוב שבמ"ת פרחה נשמתן והקב"ה הוריד טל תחיה והחיה אותם ויל"ע דכשמתו לכא"ו נשותיהם מותרות דמיתת הבעל מתרת, וא"כ אח"כ הוצרכו לקידושין חדשים, ובתורה כתוב אחר מ"ת לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, משמע דהיו עדיין נשותיהם.

כיון שהיו עתידין לחיות מיד לא פקע קדושיהן

אכילת המלאכים

בבאר היטב ס' תצ"ד סוסק"ח שמעתי דבשבועות אוכלים חלב ואח"כ בשר דלא כמו שעשו המלאכים אצל אברהם שאכלו בשר בחלב, וצ"ע דרך בישול התורה אסרה, וא"כ ממ"נ אם לא היה מבושל אין איסור, ואם אברהם בישל הרי קיים כה"ת יש איסור בישול, וגם יש איסור הנאה ואין ליתנו לאורחים.

ע"י ברכת פרץ לאאמרו"ר צ"ל פ' וירא מש"כ בזה

[ששם כתב הקה"י שהמלאכים בישלו ולא אברהם]

מדוע שבועות נקרא עצרת

למה במשנה קראו לשבועות עצרת, דהרי בתורה לא נזכר כלל עצרת על שבועות רק על שמיני עצרת, ואם משום דעצרת היינו יום שאסור במלאכה, הרי כל יו"ט אסור במלאכה ומה המיוחד בשבועות שנקרא עצרת.

כמו שמיני עצרת כדאי' במדרש

בליל שבועות האם צריך לאכול בשר

האם בליל שבועות ראוי לאכול דוקא סעודה עם בשר משום שמחת יו"ט או שאפשר גם לאכול סעודה חלבית בלא בשר.

הנהגין לאכול חלב כמדומה שאח"כ אוכלין בשר

קיום שמחת יו"ט בלימוד התורה

האם הלומד תורה בשבועות או שאר יו"ט ונהנה מקיים בזה שמחת יו"ט.

בודאי

בביאור תשובת משה רבינו למלאכים

בשיטמ"ק בכורות ו: (אות ב') הביא מהמדרש שכשהמלאכים בקשו התורה א"ל הקב"ה אין אתם ראויים שתנתן לכם תורה שתניקו בא מבית הספר מביאים לו חלב ואוכל וכו' אבל אתם אכלתם בשר בחלב. וצ"ע מה טענה היא זו דלכא"ו רק אחרי שנתנה תורה לישראל מקפידים על כך, והמלאכים לא נצטוו, ואילו היו מצטווים גם היום מקפידים, ומה מביאים להם ראייה ממה שעשו כשלא נצטוו, אדרבה עכשיו הם יקבלו תורה ויקמוה.

האבות קיימו התורה וגם בניהם כמ"ש רש"י בחולין צ"א א'

כל יום יהיו בעיניך כחדשים

כתוב ביום הזה באו מדבר סיני, ופרש"י שכל יום יהיו בעיניך כחדשים כאילו היום קיבלת תורה מהר סיני, וצ"ב א"כ למה זה נכתב בא' סיון ביום שבאו להר סיני הרי עדיין לא היה כלל קבלת תורה ומה שייך לומר על היום שבאו שעדיין לא נאמר להם כלום, וכפרש"י מפני טורח הדרך שעל יום זה כאילו היום חדשים, הרי לא קיבלו כלום ביום זה.

קיבלו במצרים

- ממשיכים להעתיר בתפילה ובזעקה לרפואת המתמיד הגאון רבי חיים בן רעשא רייזל ברמן שליט"א

- ממשיכים להעתיר בתפילה ובזעקה לרפואת הגאון הגדול רבי ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א גאב"ר אשדוד ור"י נתיב הדעת

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב - קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרביתנו זעוק"ל ושלטי"א ניתן לקבלו במייל - a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות ביזכוי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

764

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • חג השבועות תשפ"ו

פניני חיזוק על הברייתא בריש פרק שנו חכמים

"כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה"

רבי מאיר אומר, כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה. ולא עוד, אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו. נקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות. ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, שנאמר (משלי ח) לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה. ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, והוי צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים:

זוכה לדברים הרבה

יש מפרשים שהכוונה על הדברים המוזכרים בהמשך, שנקרא רע אהוב אוהב את המקום וכו', אמנם יש מפרשים שזה דברים אחרים שאי אפשר לפרט ולפרש אותם, כי הם דברים גדולים מאד למעלה מהשגתנו.

וכך כתב ברוח חיים: **זוכה לדברים הרבה** מלבד מה שחושב לקמן בהמשנה וכו', ויתבאר עוד זוכה לדברים הרבה על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות לד, ב) על פסוק (ישעיה סד, ג) 'עין לא ראתה אלוקים זולתך יעשה למחכה לו' כי כל מלאכי מעלה ושום נביא או חוזה לא השיגו השכר הגדול הגנוז לעוסקי בתורה לשמה, וזה שאמרו סתם זוכה לדברים הרבה כי אינם דברים המושגים לכתוב איכותם, עכ"ל.

~~~

העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, אבל יש בזה תנאי, שילמד 'לשמה', ומשמע לכאורה שאם הוא לומד בשביל הדברים הרבה כבר אינו זוכה לזה, כי זה נקרא שלא לשמה! שאינו לומד מאהבת התורה עצמה, אלא מפני שרוצה דברים הרבה, ורוצה את המדרגות המיוחדות של רזי תורה ומעין המתגבר, וכשלומד בשביל זה כבר לא יזכה לזה.

ורק כשעוסק בתורה 'לשמה' – שאינו חושב על עצמו ועל המעלות והמדרגות המיוחדות שישגי, אלא הוא לומד מפני שאוהב ללמוד, מאהבת תורה! זהו תורה לשמה ובוה זוכה לדברים הרבה.

כל העולם כולו כדאי הוא לו

כל העולם כולו כדאי הוא לו. פירש רש"י, כלומר שנברא בשבילו וכן הוא אומר כי זה כל האדם (קהלת יב, יג), והיינו כי הרי העולם נברא עם תכלית ומטרה, ולכל דבר שנעשה בעולם יש מטרה, והמטרה של כל הבריאה כולה כדאי היא בשביל אדם אחד שעוסק בתורה, שבשבילו יש צורך בכל הבריאה, וכל העולם כולו, כל העולם, עם כל העולמות שיש בעולם, כדאי שיהיו קיימים בשבילו.

והיינו כמו שהאריך הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות, שתכלית הבריאה וכוונת הבורא בכל הבריאה היא בשביל האדם, שהוא מבחר כל היצורים, ובשבילו צריכים את כל הבריאה, ויש דברים שאנו יודעים מהו הצורך בהם לאדם, כגון השמש והאוויר והמים והמזון, ויש דברים שלא מבינים למה הם נבראו, והם סודות הבריאה, כי באמת האדם צריך בשביל שלמותו את כל הפרטים שיש בבריאה, וכך המציאות, אמנם אנו לא מבינים את הכל, אבל במשך הזמן מתגלים הרבה דברים וגם בחכמת הטבע מוצאים ומגלים דברים מה שהם צורך האדם.

ולצורך איזה אדם נברא העולם? לצורך האדם השלם שמקיים את תכלית האדם ועוסק בתורה לשמה, מפני שתכלית כל הבריאה הוא לכבוד שמים,

כל העוסק בתורה לשמה

כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, זה נאמר על כל מי שעוסק בתורה לשמה, ולא מוזכר שצריך להיות בעל כשרון או עילוי, אלא כל אחד ואחד, אפילו פחות כשרוני, ואפילו שאינו כשרוני. והדברים ידועים שיש כאלה שבצעירותם לא היו בעלי כשרונות וגדלו והצליחו מאד, והכרתי כאלה שנחשבו בחיידר לחלשים, אבל היו בעלי מידות טובות ועסקו בתורה בהתמדה, וההורים ריחמו עליהם שהם ילדים כל כך טובים וחבל עליהם ומה יהיה איתם שאינם בעלי כשרונות, ולבסוף הם נעשו אברכים מצוינים שבמצוינים! כי צריך רק לעסוק בתורה לשמה, והיינו בלי חשבונות, ומתוך מידות טובות, ובה זוכים להצלחה גדולה מאד.

~~~

כל העוסק, זה נאמר על כל לימוד של דברי תורה, ואפילו גמרא עם רש"י או חומש עם רש"י, כל דברי תורה שעוסקים ולומדים בדבקות בתורה, זה מקדש את האדם ונותן מדרגות גדולות מאד.

~~~

כל העוסק, לא מוזכר שזה צריך להיות לאחר המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ומשמע שאפילו קודם שהגיע לשלמות במ"ח קניינים, על ידי שעוסק בתורה לשמה כבר זוכה לדברים הרבה!

~~~

מהו **תורה לשמה**? מפורש בגמרא (נדרים סב, א) עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשם, ופירש הרא"ש שם: עשה דברים לשם פעלם – לשמו של הקב"ה שפעל הכל למענהו, ודבר בהן לשמן – כל דיבורך ומשאך בדברי תורה יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופליפל ולא לקנטר ולהתגאות, עכ"ל. והיינו שמצוות צריך לעשות לשם פעלם – לשם הקב"ה שפעל הכל וציווה על המצוות, אבל ודבר בהם – בדברי תורה צריכים ללמוד לשמן – לשם דברי התורה עצמם, כדי לידע ולהבין וכו'.

והטעם שבדברי תורה לא לומדים 'לשם פעלם' כמו במעשי המצוות, כי בשעת הלימוד צריך להתרכז עם כל מחשבתו במה שלומד, ואמנם קודם הלימוד צריך לדעת שיש מצוה וחיוב ללמוד, ואסור להתבטל, ואם יהיה ביטול תורה ח"ו יהיה גיהינום, אבל בשעת הלימוד אין לחשוב על הגיהינום, כי אם יחשוב על זה לא יוכל להתרכז בלימודו.

וזהו עוסק בתורה 'לשמה', שאוהב ללמוד כי זה מעניין ומושך אותו, לדעת את הידיעות שבתורה ולהבין אותם, כי יש ידיעות פשוטות ויש הבנת הדברים, וגם 'להוסיף לקח ופליפל', היינו עוד דברים המתחדשים, עוד טעמים ועוד קושיות ותירוצים, שזה תענוג והטבע נמשך לזה, וכשלומד כך בשביל התענוג שבתורה זה נקרא לשמה.

אין סגולה בתורה

באחת השנים (תשס"ח) אמר רבינו בדברים שנשא בפני תלמידי הישיבה לקראת חג השבועות:

רבים מחפשים סגולות להצלחה בתורה, אבל לשם מה צריכים סגולות, הרי **כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה יותר מסגולות**. ואילו סגולות לא תמיד מועילות, ואם אין זכויות לא תועיל הסגולה, כי סגולה אינה עוזרת במאה אחוז, אבל יש דברים שהם מאה אחוז, ומי שעוסק בתורה לשמה זה דבר בטוח במאה אחוז שאם עושים כך יש סייעתא דשמיא, כמו שמבטיח התנא זוכה לדברים הרבה.

כמו שאמרו בסוף פרקי אבות כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, שכבוד שמים הוא התכלית של כל הבריאה, ותכלית גילוי כבוד שמים בשלמותו הוא על ידי התורה, שעוסקים בתורה, ומקיימים את התורה על ידי שלומדים ויודעים מה שצריך לקיים, ולכן כל העולם כדאי הוא בשביל האדם העוסק בתורה לשמה, שהוא מקיים את תכלית הבריאה ומתגלה כבוד שמים על ידו.

ורש"י מביא את הפסוק בקהלת "סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", ודרשו חז"ל במסכת ברכות (ו, ב) מאי כי זה כל האדם? אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה, דהיינו שכל העולם נברא בשביל האדם הזה שעושה את מה שצריך, את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור, וזהו מה שאמרו על העוסק בתורה לשמה שכל העולם כדאי הוא לו ונברא בשבילו.

נקרא רע אהוב

תחילה מוזכר **רע** ואחר כך **אהוב**, מפני ששייך להיות רע גם אם אינו אהוב, שנעים לכל אחד לשוחח איתו.

ומצינו בגמרא (ברכות יב, א) שיש ארבע מדרגות: "אהבה אחוה שלום ורעות", אהבה היא אהבת הבריות, ואחוה היא אהבה משפחתית, אהבה יותר חזקה, ושלום זו דרגה נוספת, כי לפעמים יש חיכוכים בתוך המשפחה, ורעות היא דרגה רביעית, כי לפעמים יש אהבה ואחוה, וגם אומרים שלום זה לזה, אך אין רעות ולא מתעניינים האחד במצבו של חברו, כל אחד חי לבד, ועוסק בעיסוקים שלו, ואינו חושב על השני, וכך יכול להיות גם בתוך המשפחה, וכבר היו מעשים שראש המשפחה היה חסר לו רעות, שטען כי הוא לומד בהתמדה ואם ידבר עם המשפחה זה 'ביטול תורה'... אבל רעות היא שמתעניינים האחד במצבו של השני.

וזהו שאמרו על העוסק בתורה לשמה 'נקרא רע', והיינו שהוא ברעות עם כל אחד ואחד, ויש ידידות ניכרת בגלוי, כגון אם נוסע באוטובוס ויושב ליד מישהו, הוא פותח בשיחה עמו, שזה נותן הרגשה טובה לשני, ולפעמים יש אדם שנראה מוזר ומפחדים לדבר עמו, אבל כשיושבים ליד אדם נורמאלי וזהו רעות לדבר איתו, ולפעמים כשיושבים ליד אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות אפשר גם להשפיע באופן זה.

ועל זה אמרו '**נקרא רע, אהוב**', שהם שני חלקים זה אחר זה, ואחרי שהוא נקרא רע, הוא גם אהוב על כולם, אך קודם זה תלוי בו שהוא יהיה רע, שאינו מחפש שיבואו אליו, אלא הוא עצמו הרע והידיד, ועל ידי זה הוא גם אהוב. והיינו כמו שאמרו (אבות ג, ז) כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וביאר בחובות הלבבות (שער יחוד המעשה פ"ה) כי זה בהשגחה מן השמים, כיון שרוח המקום נוחה הימנו, לכן עושים מן השמים שתהא רוח הבריות נוחה הימנו, וכיון שהוא רע וידיד לבריות, בשכר זה הוא גם אהוב: ואמנם זה גם בדרך הטבע, שמי שהוא רע נעשה אהוב, אבל זה גם שכר בהשגחה, שמן השמים הוא נעשה אהוב.

~ ~ ~

שמעתי ממרן החזון איש זצ"ל שאמר לי פעם כי "תורה מתוך הדחק דער אויבערשטער האט דאס ליב", הקב"ה אוהב את זה שלומדים תורה מתוך הדחק, ומי שלומד תורה מתוך הדחק הוא אהוב להקב"ה: והרי אברכים בעלי משפחה צעירים שיושבים ולומדים, כמה גשמיות יש להם? ועוסקים בתורה מתוך הדחק, שזו זכות עצומה מאד.

ובגמ' סוף סוטה (מט, א) אמר רב יהודה בריה דרב חייה כל תלמיד חכם העוסק בתורה מתוך הדחק תפילתו נשמעת וכו' רבי אבהו אומר משיבין אותו מזיו שכינה וכו' רבי אחא בר חנינא אמר אף אין הפרגוד נעל בפניו, ע"כ. וכדברי החזו"א הרי הוא אהוב להקב"ה, וכמו שאמרו כאן על העוסק בתורה לשמה שנקרא רע **אהוב**, ונזכר קודם רע ואחר כך אהוב, שזו מדרגה יותר גדולה, וזו זכות עצומה מאד, תורה מתוך הדחק. והאברכים בימינו, שהנם בעלי משפחה, כמה גשמיות יש להם? ועוסקים בתורה!

ושמעתי מעשה שהיה במשפחה אחת, שבסעודת שבת אכלו חלבי, כי לא היה להם בשר, וסיפרו שהילדה הקטנה בבית אמרה: יש לנו 'ניסיון העושר', שאנו עשירים, כי יש לנו מה לאכול ואנחנו שבעים, וזהו ניסיון העושר. כך אמרה ילדה קטנה! הרגשה כזו של אשריך בעולם הזה עם הפת במלך.

אוהב את המקום אוהב את הבריות

אחרי שהוא כבר **אהוב** וממשיך לעסוק בתורה לשמה, זוכה למדרגות נוספות, שנעשה גם **אוהב את המקום**, עם אהבת השם, ואף על פי שכבר מתחילה היה עוסק בתורה לשמה מתוך אהבת תורה, אבל אהבת תורה היא רק 'ענף' מאהבת השם כמו שביאר המסילת ישרים פ"ט שהשפחה בתורה ובמצוות היא ענף מאהבת השם הטמונה בעומק לב האדם, ואילו 'אוהב את המקום' זה אהבת השם ממש, שהאהבה פורצת ויוצאת אל הפועל.

~ ~ ~

מוזכר כאן תחילה **אוהב את המקום** ואחר כך **את הבריות**, וכן בסדר הדברים שהתורה נקנית בהם, וממה שסידר התנא כן, מוכח שיותר קשה להיות אוהב את הבריות מאשר אוהב את המקום, ויכול להיות שהוא כבר רע, ואהוב, ואוהב את המקום, אבל עדיין אוהב את הבריות זה עוד דרגה.

והטעם בזה מפני שאהבת השם היא אהבה טבעית, שבה מתוך הכרת הטוב, מתוך אמונה, שאדם יודע שהכל בידי שמים, והאוהב הכי גדול שיש לו בעולם זה הקב"ה, שדואג לו כל חייו, וכל מה שיש לו, כל הכוחות שלו וכל החיים שלו וכל הדברים הטובים שיש לו זה בהשגחה מן השמים, וכיון שהקב"ה דואג לו כל כך ממילא בדרך הטבע יש אהבה אליו, מתוך הכרת הטוב, וזה דבר טבעי מאד.

אבל אהבת הבריות היא דרגה יותר גדולה, כי מצד הטבע אין סיבה לאהוב סתם אדם שלא עשה לו שום טובה, שאין בלבו הכרת הטוב אליו ומדוע לאהוב אותו, ואמנם יש טבע של אהבת הבריות שדואגים ומצטערים כשכואב למישהו, אבל אהבה לעשות איתו חסד ולהיטיב לו זו דרגה יותר גבוהה, ומדוע להיטיב איתו אם לא חסר לו כלום, וחוב אהבת הבריות הוא גם בלא שתהא שום סיבה מיוחדת לאהוב אותו, ולכן זה יותר קשה.

והדרך להגיע לזה היא על ידי עסק התורה לשמה, ואמנם זה תלוי כיצד ובאיזה אופן עוסקים בתורה, וצריך להיות עסק בשלמות, עסק ממש, שהוא מרותק לתורה! וכפי דרגת הדבקות בתורה זוכים לאהבת הבריות.

משמח את המקום משמח את הבריות

משמח את המקום משמח את הבריות, גם כאן נזכר קודם משמח את המקום ואחר כך את הבריות, כי יותר קשה לשמח את הבריות, וזו מדרגה ומעלה גדולה יותר כמו שנתבאר באהבת הבריות.

~ ~ ~

במעלת המשמח את הבריות מסופר בגמרא (תענית כב, א) שרבי ברוקא חזוה פגש את אליהו הנביא בשוק, ושאל אותו האם יש כאן בשוק מי שהוא בן העולם הבא, והראה לו אליהו על שני אחים שהם בני העולם הבא, הלך רבי ברוקא ושאל אותם מה מעשיהם, ואמרו לו כי הם אנשים שיודעים לשמח את הבריות, והם מחפשים אם יש אדם שאין לו מצב רוח טוב ומשמחים אותו, ובשכר זה זכו להיות בני העולם הבא.

ודבר זה שייך לא רק בשוק, אלא בכל מקום ומקום, גם בשיבה יש כאלה שזקוקים לעידוד, אלא שבישיבה יותר קשה למצוא, מפני שכל אחד מסתיר את הקשיים שלו, ואינו רוצה שידעו שהוא סובל, כי הוא מתבייש להרגיש שהוא שונה מאחרים, ואינו רוצה להיות מסכן שירחמו עליו, ובכל ישיבה יש כאלה שהם מסכנים, בעלי שאיפות טובות, שסובלים מחלישות הדעת וכדומה, וצריכים עזרה ועידוד של מילה טובה.

וכמו שידוע ממעשים שהיו בתלמידים שגמרו בדעתם לעזוב את הישיבה, וחזרו בהם אחרי שקיבלו יחס טוב ממישהו, ומעשה היה בתלמיד שהיה שבור ובודד וכבר חשב לעזוב את הישיבה, וכשעמדו בשורה לומר 'גוט שבת' לראשי הישיבה, היה בחור שעמד מאחוריו וטפח על שכמו ושאלו לשלומו, וכשראה שיש מי שמתעניין בשלומו ומתייחס אליו בידידות החליט להישאר בישיבה, וכן היה מעשה בתלמיד שגמר בלבו לעזוב את הישיבה, וברגע האחרון קיבל איזה יחס טוב מראש הישיבה, והחליט להישאר בישיבה.

ומלבשתו ענוה ויראה

מבואר שהתורה עצמה מתקנת את האדם ומביאה לידי **ענוה ויראה**, וכן אמרו (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, ומצד שני בארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם מוזכר להיפך, שהתורה נקנית בענוה ויראה, דהיינו שהענוה והיראה הם שמביאים לתורה, ולא להיפך. והביאור בזה, כי באמת שני הדברים נכונים, וכשלושים קצת תורה מתעלים קצת בענוה ויראה, ומכוח זה מוסיפים עוד יותר תורה, ועל ידי זה מתעלים עוד יותר בענוה ויראה, וכך מתקדמים ומוסיפים עוד תורה ועוד ענוה ויראה, וזה הולך בהדרגה, שכל אחד משלים את השני, ואינו בבת אחת אלא מוסיף והולך מדרגה לדרגה.

ויש לדייק הלשון '**מלבשתו**', שעל ידי העסק בתורה לשמה זוכה לדרגה שהענוה והיראה נעשים לו כמו לבוש, שהוא מלוּבש בהם ואינם נופלים ממנו, ואינו צריך להתחזק עם 'מעשה לבישה' בזה, כי הוא כבר 'לבוש' עם היראה והענוה! זהו כוח התורה לשמה, שמלבשתו ענוה ויראה, שהענוה והיראה דבוקים בו, והוא מלוּבש בהם, בלי היסח הדעת מענוה ומיראה שמים, והיראה והמידות הטובות לא נפרדים ממנו!

ומכשרתו להיות צדיק

בדרשות בית הלוי (שו"ת ח"ב טו) האריך כי אדם שחטא ושב בתשובה, מלבד מה שצריך תשובה על עצם מעשה העבירה, צריך גם תיקון ושינוי

הטבע לעקור את השאיפה והרצון לעבירות שנכנס בו, והדרך לזה היא על ידי לימוד התורה הקדושה, שמטהרת את הנפש מכל השאיפות הרעות, כמו שאמרו (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, וכמו 'תבלין' שמשנה את הטעם, כך התורה מתקנת את השאיפות של הנפש לטובה.

וכתב שם כי זהו מה שאמרו כאן על העוסק בתורה לשמה ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ו'מכשרתו' היינו כמו הגעלת והכשרת כלים האסורים, שאם אדם דבוק בלימוד התורה, קדושת התורה משפיעה עליו להכשיר ולטהר את נפשו לגמרי, ולבטל מלבו הנטייה והשאיפה לחטא.

והיינו בלימוד התורה כדרך שכתב הנפש החיים (שער ד) שקודם הלימוד יתעורר במחשבות של תשובה, עם עזיבת החטא, וחרטה, עם וידוי, וקבלה לעתיד, שאז קדושת התורה משפיעה עם התשובה לעקור גם את התשוקה לחטא. וכן שמעתי מאנשים שמתעסקים עם בעלי תשובה, כי עיקר המפנה אצל בעלי התשובה ניכר כשהם מתחילים ללמוד, שקדושת התורה משפיעה עליהם, וכמו שאמרו (פתיחתא דאיכ"ר ב') שהמאור שבה מחזירן למוטב.

צדיק חסיד ישר ונאמן

ברוח חיים פירש שהם כמה מדרגות זו למעלה מזו, ותחילה אמר **צדיק**, דהיינו שמקיים כל דיני השולחן ערוך, ועושה הכל כפי הדין, עם כל מה שכתוב בשולחן ערוך, וגם הסעיף הראשון שויתי השם לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים, וחסיד היינו שעושה גם לפניו משורת הדין, יותר מהשולחן ערוך.

ישר זו דרגה נוספת, כמו שמצינו בלשון הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) והלך ישר כמו שעשאו האלוקים, והוא לשון הכתוב בקהלת ז, (כט) האלוקים עשה את האדם ישר, ופירש ברוח חיים כי ישר היינו שהצלח לעקור לגמרי את היצר הרע שלא ישלוט עליו, והוא בלי יצר הרע כמו שאמר דוד המלך (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי, ואמנם עדיין יכולים להיות לו פיתויים מבחוץ, אבל הוא מעצמו אין לו יצר הרע.

ואילו **צדיק** זהו מי שעדיין יש לו יצר הרע ונלחם בו, ואמנם הוא מנצח את היצר אבל עדיין המלחמה נמשכת, וכן **חסיד** שעושה לפניו משורת הדין אבל עדיין היצר הרע קיים, אבל **ישר** הוא כמו שעשאו האלוקים, וכמו אדם הראשון קודם החטא שלא היה לו יצר הרע פנימי אלא רק יצר שמפתה מבחוץ, וכמו הנחש שפיתוהו בצד הדעת, שהרגיש שמי שהוא מבחוץ מפתה אותו, אבל זה לא היה בתוכו, ולא הרגיש שהוא בעצמו רוצה את החטא, אלא הרצון נוצר על ידי הפיתוי של מי שמפתה אותו, אבל לאחר עץ הדעת נכנס היצר הרע באדם עצמו שמרגיש כאילו הוא בעצמו רוצה את החטא והאריך בזה הנפש החיים שער א'.

ונהנין ממנו עצה ותושייה

[מתוך ההספד על מרן הקהילות יעקב זצ"ל] הנה כאן לעינינו באו דברי חז"ל לידי ביטוי ממשי, חי ומציאותי. ונתקיימו הדברים בשלמות בההוא אתר תורה שהיה עמו, שכן כל מי שנוקט להיוועץ בעצה טובה היה נכנס ובא אצל רבינו, והיה רבינו מיעצו בסבלנות, בעצה טובה ונאמנה, עצה נבונה ונכונה, **עצה** שיש בה **תושייה**, מתוך שמחת לב אפופה בפשטות יתירה הנודעת לו. מי שהיה בידו שאלות וספקות או דברים הטעונים בירור וביאור, היה שוטחם בפניו, ורבינו מסביר בפנים מאירות, בנעימות ובבהירות, ונהנין ממנו **בינה**. פעמים, עמדו על סדר היום דברים הצריכים חיזוק, זקוקים למי שיחזק ויעמיד

הענין **בגבורה** וינהיגו בעוז, גם בזאת נכנסים היו אצל רבינו ונהנין ממנו גבורה. 'עצה ותושייה', בינה וגבורה' היו לנו והיו לכלל, ועתה אבדנו ונסתלקו מאתנו.

ונותנת לו מלכות וממשלה

ידוע מהגר"א שפירש הכתוב בתהלים (כב, כט) "כי להשם המלוכה ומושל בגויים", שיש מלך ויש מושל, מלך הוא מי שהעם רוצה את הנהגתו, 'מלכותו' ברצון קיבלו עליהם, היינו שמקבלים את מלכותו מתוך הכרה שזה כדאי וטוב להם, ומרוצים מן ההנהגה שלו, וסמוכים ובטוחים שכל מה שהוא עושה זה הכי טוב שיכול להיות, ואילו מושל היינו ששולט בכפייה, שמוכרחים לשמוע בקולו בליט בריה.

וזה ביאור הכתוב כי להשם המלוכה ומושל בגויים, כי בגויים זה ממשלה, שהקב"ה מושל בהם בעל כורחם, ואינם עושים רצונו מאהבה אלא מיראה, אבל אצל כלל ישראל זה מלוכה, שמקבלים מלכותו ברצון, וזהו שאומרים 'המלוכה והממשלה לחי עולמים', שיש מלוכה ויש ממשלה, ואצלנו זה מלוכה ובגויים זה ממשלה.

וכך גם העוסק בתורה לשמה מקבל **מלכות**, שיש ציבור שמבקשים ממנו את ההנהגה שיהיג אותם, ונשמעים לדבריו ברצון, וגם **ממשלה**, שאפילו אלו שאינם רוצים, כפופים אליו ומוכרחים להיכנע לדעתו.

~ ~ ~

מלבד המלכות וממשלה על אחרים, יש גם **מלכות וממשלה** על עצמו, כי בטבע האדם יש יצר הרע שמפתה ומסית נגד התורה, והתורה נותנת לאדם כוח שליטה על היצר, מתוך הבנה שהחטא לא כדאי לו, והחטא נעשה שנוא אצלו, כמו שיש כאלה שמגעיל אותם לאכול מאכלות אסורות. וזו מלכות וממשלה של האדם על עצמו, ששולט על כל כוחותיו נגד הטבע, יש דברים שהוא מקיים בתור **'מלך'**, שמבין שזה כדאי וטוב לו, ועושה אותם ברצון ובשמחה, ויש דברים שהוא מקיים בתור **'ממשלה'**, שהוא מושל על עצמו, ויש לו כוח ממשלה לשלוט על כל כוחות הגוף, ולהתגבר על כל היצרים נגד הטבע.

וזהו כתר התורה שעליו אמרו (אבות ו, ה) 'שכתב גדול מכתרים' – כוח ההנהגה והממשלה של בן תורה, גם על אחרים יכול להיות, אבל בעיקר על עצמו, שהוא שולט ומושל בעצמו להתגבר על כל היצרים.

~ ~ ~

יש עוד דרגה של **ממשלה**, שזוכה גם למשול על טבע הבריאה, ולעשות מופתים למעלה מהטבע, כמו שידוע על מרן הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל שהיה רב בדווינסק, ופעם אירע שהנהר הסמוך לעיר עלה על גדותיו, והתחיל להתפשט, ועמד לשטוף את העיר, וכשסיפרו על כך לרבי מאיר שמחה, יצא לקראת הנהר, ומיד נרגע הנהר וחזר לאחוריו, ונתקיים בו מה שכתוב "הים ראה וינסח". כך סיפר לי אדם שהיה נוכח שם.

וכיצד זוכים לזה? מכוח הדבקות בתורה! כמו שכתב בנפש החיים (שער ד' פי"ח) "ולזאת האדם המקבל על עצמו עול התורה הק' לשמה לאמיתה וכו' הוא נעלה מעל כל ענייני זה העולם, ומושגח מאיתו יתברך השגחה פרטית למעלה מהוראת כוחות הטבעיים והמזלות כולם וכו' ואדרבה הכוחות הטבעיים מסורים אליו כאשר יגזור אומר עליהם, ולכל אשר יחפוץ יטם, ואימתו מוטלת על כולם, כמו שאמרו בפרק התורה ונותנת לו **מלכות וממשלה**, כי נזר אלוקי אור התורה מאירה ומבהקת על ראשו".

~ ~ ~

מדוע לא רואים את ה'זוכה לדברים הרבה'?

בשבועות האחרונים בחייו למד רבינו עם החברותא מסכת נדרים. וכשהגיעו לגמרא בדף ס"ב עשה דברים לשם פעלם ודבר בהם לשמם, הזכיר את פירוש הרא"ש המובא בנפש החיים (ד, ג) שתורה לשמה היא "כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלפול", ואמר: רואים שאם לומדים מצד שזה מעניין, זה נקרא תורה לשמה.

ושאלוהו: אם כן זה לא קשה ללמוד לשמה. והשיב רבינו: **אכן נכון**.

וחזרו ושאלו: אבל בפרקי אבות אמרו שהעוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, והיכן רואים את זה?

והשיב רבינו: זה תלוי כמה זמן הוא לומד, וכמה הוא שקוע בלימוד.

ונביא הרחבת הדברים בזה מתוך השיחות.

~ ~ ~

הנה ברוך השם יש רבים שעוסקים בתורה לשמה כמו שכתב הרא"ש שלומדים מתוך תענוג וסקרנות לדברי תורה, ומדוע לא רואים את כל המעלות האלה שהזכיר התנא על העוסק בתורה לשמה?

כנראה שזה מפני שחסר ב'עסק', או שחסר ב'לשמה', שהרי כתוב 'כל' העוסק בתורה לשמה, שכל אחד יכול לזכות לזה! ואם לא רואים את זה מוכרח להיות אחד משני הדברים: או שהלשמה אינו בשלמות, או שהעסק אינו בשלמות.

ויש הרבה דרגות בעסק, מה נקרא 'עסק', וכפי שאמר לי פעם אחד ממושפחה של עשירים שלמד בישיבה, ואחר כך גם הוא נהיה סוחר ועסק במסחר, ואמר שעכשיו הוא רואה שבישיבה לא למד כמו שצריך ללמוד, כי עכשיו שהוא סוחר הוא קם בזריזות והולך לישון בזמן ולא קשה לו לקום מוקדם, וגם כל היום מנוצל היטב, כי הוא מרגיש שחבל לו על כל רגע, ואילו כשלמד בישיבה זה לא היה כך, כי התורה לא הייתה אצלו כמו 'עסק', וצריך להרגיש שהתורה זה העסק שלי! שזה ה'פרנסה' שלי! וזו כבר דרגה גבוהה מאד שאינה טבעית ולא פשוט להגיע לזה.

ולכן בכל דור רואים שיש גדולים יחיד סגולה, שרואים עליהם איזה הצלחה ואיזה גדלות עם מלכות וממשלה, כפי שאמר התנא על מי שעוסק בתורה לשמה 'ונותנת לו מלכות וממשלה', שכולם שואלים אותם ומקבלים את מה שהם אומרים ומסכימים ונכנעים לדבריהם וסומכים עליהם בכל העולם, וזהו מכוח עסק התורה לשמה, אבל הם רק יחידים, יחיד סגולה, ומדוע לא כולם זוכים לזה? כנראה שחסר משהו בעסק או שחסר משהו בלשמה.

השלום בעולם בזכות לומדי התורה לשמה

אמרו חז"ל (סנהדרין צט, ב) כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. אדם אחד שעוסק בתורה לשמה, עושה שלום בשמים וגם למטה בארץ, שבזכותו אין מלחמות ואין מריבות, בין שרי האומות בשמים, וגם למטה בארץ יהיה רק שלום בלי מלחמות.

ולכאורה הרי רואים בזמנינו שיש רבים העוסקים בתורה לשמה, ועדיין יש מלחמות ואין שלום למטה, וגם למעלה אין שלום כנראה, ומדוע זה כך, הרי עוסקים בתורה לשמה.

ונראה בזה על פי מה שאמרו (ברכות סד, א) אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך לימודי השם ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך, והיינו שתלמידי חכמים בזה שהם עוסקים בתורה הם מרבים שלום בכל העולם, ויש לדקדק הלשון 'וכל' בניך לימודי השם, דהיינו שבזמן שכל כלל ישראל 'כולם' עוסקים בתורת השם, אזי זה משפיע שיהיה 'הרבה' שלום בעולם כמו שכתוב 'ורב' שלום בניך, אבל אם רק חלק מכלל ישראל עוסקים בתורה ולא כולם, אזי זה משפיע רק מקצת שלום בעולם, ולא רוב שלום.

ואם כן השלום בעולם תלוי כפי היחס והכמות של לומדי התורה, שאם יש הרבה תלמידי חכמים העוסקים בתורה, הם משפיעים שיהיה הרבה שלום בעולם, וזה הביאור במה שאמרו כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה וכו', שכל אדם יחיד שעוסק בתורה הרי הוא משפיע ומוסיף שלום בעולם, אבל הכמות של השלום תלויה בכמות עוסקי התורה, וככל שיהיו יותר לומדי תורה יתרבה השלום בכל העולם.

ולכן בימינו אף על פי שיש כאלה שעוסקים בתורה לשמה, מכל מקום כיון שלא כלל ישראל עוסקים בתורה, לכן יש רק מקצת שלום בעולם ולא רוב שלום, ומה שיש כיום מקצת שלום, שאנו יכולים לשבת ולהגות בתורה בלי הפרעות, זהו בזכות תלמידי החכמים שעוסקים בתורה ומרבים שלום בעולם, ואמנם אנו מתפללים ומבקשים 'שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם', שיתרבו עוסקי התורה, ונזכה שיתקיים בנו 'רב שלום בניך'!

עלבוננו, בדרגת ענווה כזו, שלא אכפת לו ממה שמעליבים אותו, ואינו מרגיש בעלבוננו כלל, וזהו השיא של שלמות האדם שבא על ידי תורה!

~ ~ ~

להיות מוחל על עלבוננו זה קשה מאוד, כי זה נגד הטבע, וכבר הפליגו חז"ל (גיטין לו, ב) במעלת הנעלבים ואינם עולבים שעליהם הכותב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, ועל ידי תורה לשמה זוכים לזה.

ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים

ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים, פירש ברוח חיים, "כי התורה יותר גדולה אפילו ממעשים טובים", היינו שהעסק בתורה מגדל ומרומם את האדם יותר מכל המצוות ומכל המעשים הטובים שיעשה.

וכן מפורש בהרבה גמרות ומדרשי חז"ל, ובספרי המוסר ראשונים ואחרונים, שהתורה גדולה יותר מכל המצוות, והארץ בזה הנפש החיים בשער ד', ואמנם התורה מחייבת גם תרי"ג מצוות, אבל יש שיעור כמה חייבים, ובשאר הזמן יש לעסוק בתורה, וכשעוסקים בתורה זה מקדש יותר מכל המעשים הטובים!

מפני שאדם שעוסק בתורה, והמוח דבוק בתורה, הרי הוא דבוק בשכינה, כמו שאמרו (זוהר אחרי עג, א) קודשא בריך הוא ואורייתא וישאלא חד הוא, והלומד תורה שכינה שרויה עמו, שזהו דבר שלא מצינו בעושה מצוה שתהא שכינה שרויה עמו, רק באדם שיושב ועוסק בתורה, וכמו שדרשו חז"ל (אבות ג, ו) עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם שנאמר אלוקים ניצב בעדת קל וכו' ומנין אפילו אחד וכו'.

לכן השפעת התורה גדולה יותר מכל המצוות, אבל זה תלוי גם ברציפות, שלא יהיה הפסק והיחס הדעת מלימוד התורה, כי אם אין רציפות ההשפעה מסתלקת, ואמנם יש גם מעשים טובים שצריך לקיים, אבל בזמן שלא מוטל עליו איזה חיוב לקיים, צריך להיזהר שלא להפסיק מן הרציפות בתורה.

אמנם מבואר שלא שייך לזכות למלכות וממשלה אלא לאחר כל המעלות המוזכרות קודם, שנקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבשתו ענווה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק וחסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ורק לאחר מעלות אלו זוכה למלכות וממשלה. והיינו מפני שאם רוצים לזכות להשפיע חיזוק על אחרים, שיהיו נשמעים לדבריו כענין מלכות וממשלה, צריך קודם לקשט עצמו ולתקן את מידותיו, ולזכות לכל המעלות האמורות, ורק על ידיהם יכול גם לזכות להשפיע ולקבל מלכות וממשלה!

ומגלין לו רזי תורה

מגלין לו רזי תורה, מן השמים מגלים לו את סודות התורה, כמו שסיפר הגר"ח מוואלווין בהקדמה לביאור הגר"א על ספרא דצניעותא על רבו הגר"א כי פעמים רבות הגיעו אליו מגידים מן השמים וביקשו ללמדו סודות התורה, ועוד מביא שם שראה בכתבי ידו של הגר"א שמביא סתרי תורה שגילה לו יעקב אבינו, וכן היו לו חידושים בסתרי תורה שהכין לומר במתיבתא דרקינא אחר פטירתו, חידושים שגם במתיבתא דרקינא לא ידעו אותם, בשיבה של מעלה, ששם עוסקים בתורה עם ההבנה של הנשמות, וכבר לומדים תורה עם סתרי תורה, יש סתרי תורה שהם לא יודעים עדיין, והוא יודע אותם. כזו מדרגה!

~ ~ ~

ידוע ממרן החזון איש זצ"ל שהיו באים אליו בשאלות רפואיות, והיה מכריע ונותן עצות, וגם ידע בחכמת הרפואה, ומעשה שהיה עם פרופסור אשכנזי, שהיה מנתח ראש בבית החולים 'בלינסון', והתייעץ עם החזון"א על ניתוח ראש, שהיו שני דרכים כיצד לעשות את הניתוח, והחזון איש הכריע בזה, למרות שלא למד רפואה, הוא ידע איך הדרך היותר טובה בניתוח ראש, ומהיכן ידע זאת! סוד השם – ליראיו! למעלה מן הטבע.

והגר"ש וואזנר זצ"ל כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן יג) "מאין שאב מרן החזון"א ידיעתו המדהימה בענייני רפואה? ברור אצלי שזה מכוח לימוד תורה לשמה שמבואר פ"ו דאבות שאחד הסימנים **למגלים לו רזי תורה** רצה לומר סודי התורה שאי אפשר בשכל האנושי לעמוד עליהם מכל מקום מגלים לו במתנה מן השמים, ונוסף לזה שהיה לו זצ"ל חוש מיוחד מעצמו בחכמת הניתוח וביסודי הטבע, והכל נמשך מכוח התורה, ומצינו כן בקדמונים (הרמב"ם והרמב"ן ושאר גדולי הדורות) שהיו רופאים ממש ועיקר מה ששאבו ממעיני התורה שנתקדשו חושיהם על ידה."

ונעשה כמעין המתגבר

ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, מבואר מסדר הדברים, שכדי לזכות לרזי תורה ולמעין המתגבר, צריך קודם להיות אוהב את הבריות ומשמח את הבריות, כי המידות הטובות הם הזכויות להצלחה בתורה, ומי שאינו אוהב את הבריות ואינו משמח את הבריות לא מגיע לו ואין לו זכות להצלחה בתורה.

~ ~ ~

שנינו באבות (ב, ח) חמישה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי וכו' הוא היה מונה שבחן וכו' ורבי אלעזר בן ערך **מעין המתגבר**. ולהלן שם אמר להם צאו וראו איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם וכו' רבי אלעזר אומר לב טוב, ע"כ, ונראה שבא לומר באיזה דרך זכו כל אחד למדרגתו, וכונן רבי אלעזר בן ערך שהיה כמעין המתגבר, שהוא כוח כישרון מיוחד למעלה מן הטבע, במה זכה ומה היא הדרך המביאה לזה? לב טוב ומידות טובות!

והוי צנוע וארך רוח

והוי צנוע וארך רוח, מידות טובות אלו מוזכרות כמעט בסוף, לאחר כל המעלות של צדיק חסיד ישר ונאמן עם כל המלכות וממשלה ורזי תורה ומעין המתגבר, ורק אחר כך הוי צנוע וארך רוח ומוחל על עלבוננו, כי זה מדרגות גבוהות של התגברות כנגד הטבע, ועל ידי עסק התורה לשמה זוכים לזה. ואמנם אצל רבי עקיבא מצינו שהוא היה צניע ומעלי גם קודם שלמד תורה, ולכן באמת הוא זכה ויצא רבי עקיבא, אבל אצלנו זה הולך הפוך, להתחיל קודם עם תורה, ואחרי זה בא היצניע ומעלי.

ומוחל על עלבוננו

מוחל על עלבוננו זוהי דרגה גדולה מאוד, שנזכרה בסוף כל הדברים שזוכה העוסק בתורה לשמה, מפני שבאמת זה דבר קשה מאוד, להיות מוחל על

לעילוי נשמת הגאון רבי **אורי שרגא קלרמן** זצ"ל
ב"ר **שמואל חיים הלוי** זצ"ל נלב"ע ה' סיון תשנ"ג
ורעייתו הצדקנית הרבנית מרת **לאה פרומט** ע"ה
בת הגאון רבי **חיים יוסף** זצ"ל - נלב"ע ו' טבת תשע"ח

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת **גיטא פייגא קרול** ע"ה
בת הגאון רבי **יעקב** זצ"ל
נלב"ע י"א סיון תשס"ב - תנצב"ה

לעילוי נשמת הגאון רבי **בנימין ביינוש** ב"ר **אברהם דוד קורלנסקי** זצ"ל
מראשי ישיבת פוניב' לצעירים ומתלמידי הראשונים של מרן רבינו זללה"ה
אשר זכה ללמוד עמו בחברותא סדר קדשים במשך כמה שנים
נלב"ע אסרו חג דשבוועת ד' סיון תשס"ו - תנצב"ה

אשריך וטוב לך

החיים המאשרים בדרכה של תורה

מסמך
נדיר!

עבודות והנהגות
על רבנו של ישראל
מִן ראש הישיבה
רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל
מַעבדים לילדי ישראל

אדם כי ימות באהל

עדויות מפעילות ומרוממות מהקדש פנימה על התקופה האחרונה במחיצת גדול הדור
דבקות בתורה בלי הפסק מתוך יראת שמים וישוב הדעת בכל המצבים

הלב של כלל ישראל

שנת תשע"ב

כשתים עשרה שנה לפני פטירת רבנו

הלב של כלל ישראל. הלב שכל כלותורה. הלב הגדול
הלו ונחלש אחרי התקף קשה שעבר. הבדיקות
הראו שעורקי הלב, שהם הצנורות שמובילים את
הדם בתוך הגוף - חסומים כמעט לגמרי. רק פחות
מעשרה אחוז מהעורקים היו פתוחים.

רבנו אשפז בבית החולים 'תל השומר' לטיפול
ומעקב רפואי.

רבנו אשפז בבית החולים לטיפול ומעקב רפואי

אבל בגילו המבוגר של רבנו כבר לא היה אפטר
לערוך צנתור או ניתוח בלב כדי לנסות לתקן את
הבעיות שבלב. זה היה מסכן מדי. הרופאים נתנו
תרופות שונות, אבל גם הם הודו שבמצב כזה אין
הרבה מה לעשות.

ביום ששי בבקר עבר רבנו בדיקה רפואית,
ואחריה הניחו הרופאים משקולות כבדות על
רגליו למשך שתיים עשרה שעות, כדי שהרגלים
יהיו באותה תנוחה ולא יזזו ממקומן. בליל שבת
קדש בשעה תשע בערב, הגיעו הרופאים להסיר
את המשקולות. "שבת עכשו", נזעק רבנו, וסרב
לאפשר להם לקרע את החבורים של המשקולות.
"אני מוכן להשאר כה, ללא תזונה, עד צאת השבת,
ובלבד שלא לגרם לכם לחלל שבת", הוא הדגיש.
רק לאחר זמן, כשהוכח בברור כי אין בפעולה הזו
של נתיק המשקולות שום סכנה של בעיה הלכתית,
הניח רבנו לרופאים להסירן.

במהלך אותה שבת התרחש ספור מענין שהרעיש
את מחלקת הטיפול הנמרץ של בית החולים ועורר
לבבות של רבים מבין עובדי הרפואה. היה זה
כאשר הגיע האח למיד את החם במדחם דיגיטלי,
ורבנו בקש כמובן מדחם כספית. האח חפש ומצא
מדחם כספית, רבנו מדד את החם, אבל הוא בקש
למנוע מהאח מכשול של חלול שבת כשיכתב את
מידת החם בתיקו הרפואי, ולכן לקח את המדחם
לעצמו ואמר לאותו אח כי אם תעלה מידת החם
מעבר לרגיל - הוא יודיע לו על כך. הוא גם הוסיף
ואמר לו כי במוצאי שבת יפרט לו בעל פה את כל
תוצאות המדידות שהיו במהלך השבת כדי שיוכל
לרשם בתיק הרפואי כנדרש.

האח שהתפעל מאד מיראת השמים העצומה, נצל
את ההזדמנות לשוחח עם רבנו בענייני יהדות, ואף

והגיב: "עד עכשיו לא הבנתי לשם מה אשפזתי בבית החולים, כל הזמן אני חושב מה זאת עשה אלקים לנו, ומדוע נגזרה הגזרה של כל החרדה הגדולה הזאת. אבל עכשיו מבין אני כי הכל היה שווה בשביל חזקו של בָּחוּר אֶחָד!"

אחרי אותו אשפוז ידע רבנו כי מעכשיו עליו להתנהל בשמירה קפדנית על בריאותו. כי לבו חולה מאוד. אבל את למוד התורה בשקידה עצומה ואת מסירת השעורים לתלמידיו הרבים הוא כמוֹבן המשיך כרגיל. הרי הם חייו ואָרְךָ יָמָיו---

לפי תחזיותיהם של הרופאים, במצב כזה של מחלת לב אין שום סכוי לעלות מדרגות. ובכל זאת, רבנו זכה להמשיך לעלות לישיבה ולמסור את השעורים מדי יום, ואף במדרגות ביתו היה עולה עד גיל תשעים ושמונה ואפילו יותר. רק אחר כך התקנה המעלית שבה השתמש בשנתיים האחרונות.

רבנו זכה להמשיך לעלות לישיבה ולמסור את השעורים מדי יום, ואף במדרגות היה עולה עד גיל תשעים ושמונה ואפילו יותר.

כלל ישראל היה זקוק לו, ומשמים נתנו לו כוחות להמשיך להאיר בתורתו לתלמידיו הרבים ולדור כלו.

בקש שישמיע דברי חזק לכל עובדי המשמרת של המחלקה. וכך היה. במהלך סעודת השבת ישבו הרופאים והאחים של טפול נמרץ ב'תל השומר' לשמע דברי חזק והתעוררות מראש הישיבה!

במוצאי שבת קודש פרט רבנו באזני האח את כל התוצאות של מדידות החם. לשאלת נכדיו כיצד זכר הכל, ענה: "עשיתי לעצמי סימנים, סימן ל"ו סעיף ז' וסימן ל"ז סעיף ב', שזה במדחם 36.7 וכו' 37.2...

גם במד לחץ-דם חשמלי בקש רבנו שלא ישתמשו במהלך השבת. "אל תדאגו", הוא הרגיע את הרופאים, "אני יודע להרגיש בעצמי כשלחץ הדם שלי עולה, ואם ארגיש לא בטוב אקרא לרופאים שימדדו."

"הרופאים סבורים שהם עושים טובה בכו' שמסכימים לכל הבקשות האלו", התבטא רבנו באזני בני המשפחה, "אבל האמת היא להפך, שזו טובה להם ולנשמתם, שלא יכשלו בחטא חלילה, והם אלו שצריכים להכיר טובה על כן---"

באחד מלילות האשפוז הציעו הרופאים לרבנו לקחת כדור שנה, אף הוא סרב. "אם אקח כדור כזה, מי יודע אם אצליח להתעורר בבקר בזמן לקריאת שמע!" חשש. דקדוק הלכה היה אצלו מעל לכל, וגם בעת שלא חש בטוב והיה מאשפז, לא ותר לעצמו בנושא הזה.

בעקבות מצבו הרפואי של רבנו ואשפוזו בבית החולים, התעוררו בני הישיבה לחזק בהתמדת התורה בימי שטי ושבת לרפואתו. בהיכלי הישיבה והכולל אף נתלתה מודעה על כך, תחת הכותרת **"אז נדברו יראי השם איש אל רעהו"**, ובמרכז ההבטחה צוטט מדברי רבנו בשיחותיו על מעלת עסק התורה בזמנים אלו. אברכים ובחורים רבים התעוררו לקבע חברותות מיחדות לימי שטי ושבת, בפרט בלילות שבת הארפים של חדשי החורף.

כשהגיע דבר החזק לאזני רבנו הוא שמח מאוד

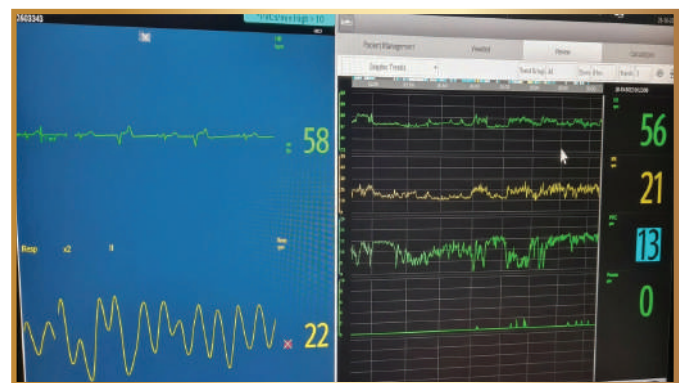
חשבון הנפש שמשפיע על המדדים

חדש סיון תשפ"א

כשננתים לפני פטירתו שוב עבר רבנו התקור לב חזק, היה זה כשיצא מביתו לשיבה. במשך כמה ימים היה מאושפז בבית החולים והרופאים עשו הכל כדי לנצב את מצבו, ובסיעתא דשמיא הוא התאושש ויצא מכלל סכנה, וחזר לסדרי הלימוד ולמסירת השעורים שלו. אבל מצב הלב לא היה טוב... רבנו הצרו לשמור על בריאותו בהקפדה גדולה מאוד, וגם לקחת תרופות חזקות ומיוחדות שאותן רשמו הרופאים. זה היה המקסימום שהיה בידיהם לעזור.

במשך אותו שנתים היה חש פעמים רבות כאבים חזקים בלבו. כשזה היה קורה היו בני המשפחה המסורים נותנים תרופה מיחדת וחזקה מאוד שהיתה מסייעת באפן מדי להרחיב את העורקים הסתומים, להקל את הכאבים ולעצור את הסכנה.

במהלך שנים אלו נפתח בביתו של רבנו כמין בית חולים קטן, שבו היו המכשור, המסכים והמדדים שיש בבית חולים, כדי לבדוק ולעקב באפן רציף אחר המצב הבריאותי. כל חריגה במדדים הקפיצה את הנכדים המסורים; גם כשהם היו בבייתם, גם באמצע הלילה או באמצע סעודת שבת, היו נזעקים ובאים מיד, מנסים לעזור ולהקל ככל יכלתם על ידי התרופות החזקות שרשמו הרופאים למצבים כאלו.

נפתח בביתו של רבנו כמין בית חולים קטן שבו היו המכשור, המסכים והמדדים שיש בבית חולים

על אותם מסכים גם נצפתה פעמים רבות תופעה מכלאה ומרגשת מאוד, שהיתה מותירה את בני הבית נפעמים ממש. זה התחיל בשעת ליל מאחרת, כשרבנו כבר שכב במטתו והיה נראה ישן, ופתאום הבחין הנכד ששהה במקום כי המדדים מזנקים כלפי מעלה. הוא נגש אל רבנו בבקלה, מנסה לבדוק מה קרה, וגלה כי הוא שקוע בעריכת חשבון הנפש היומי שלו! חשבון נפש מדקדק של גדול בישראל, של נפש צדיק ונקי, שמעביר במחו את כל מה שקרה במשך היום ובודק בזכוכית מגדלת את כל הקורה אתו... וזה מה שגורם למדדים לעלות ---

ספור דומה קרה פעם בשעת ארוחת צהרים, כשרבנו ישב ליד השלחן ואכל, והנכד שהיה לצדו הביט במסך והתפלל לראות שהמדדים משתנים בצורה חריגה. רגע, מה קורה פה? הוא התפלל, ורץ להביא את המכשיר למדידת לחץ הדם. הוא מוידד, והתוצאה אינה תקינה. גבוהה מאוד. וברגע הראשון הוא ממש לא מבין, הרי רבנו בסך הכל יושב כאן ברגע ואוכל ארוחת צהרים... לשאלתו ולפליאתו השיב רבנו כי הוא לומד ומעביר קצת בראשו את הנביאים... מאמין את כח הרפואה עד כלות הנפש.

הרי רבנו בסך הכל יושב כאן ברגע ואוכל ארוחת צהרים... לשאלתו השיב רבנו כי הוא לומד ומעביר קצת בראשו את הנביאים... מאמין את כח הרפואה עד כלות הנפש.

להחלמתו, גם ילדי ישראל הטהורים התפללו עליו, ואכן לאט לאט התאושש רבנו והחל לחזר לשגרת למודו, אבל הלב... מצבו של הלב כבר לא חזר לקדמותו. הבדיקות הראו על נסיגה, על החמרה, וכל התרופות הקבועות שהיה מקבל כבר לא הועילו.

ובכל זאת, סדר יומו של רבנו נמשך כרגיל. מסירת השעורים והשיחות, למוד עם החברות והקבועות, לצד התפללות וקבלת הקהל - שום דבר לא השתנה. רבנו לא ותר לעצמו על כלום, למרות חלשתו הגדולה. למרות הכאבים שהלכו והחמירו. למרות המידים והמסכים והבדיקות שלא בשרו טוב---

אחד הנכדים הציע לרבנו להפחית מעט מהעמס שפעל כתפיו. להוריד מה'חבירות' שהיה מוסר בביתו לקבוצות בחורי הישיבות השונות. הוא אמר: סבא, אתה חלש, אין לך כחות... אבל רבנו חשב אחרת. "זו סכנה גדולה להוריד שעורים", הסביר לנכד הדואג, "לא מורידים דברים של למוד".

"זו סכנה גדולה להוריד שעורים, לא מורידים דברים של למוד"

מספר הנכד: "באותם ימים נסיתי, מתוך חשש עצום לבריאותו של סבא, לדאג שהשעורים יתחילו מאחר יותר ויתקצרו מעט. אבל רבנו הבין מיד מה קורה, ועל אף שהיה מודע למצבו - לא

באותם ימים כבר היה רבנו חלש מאד, ובכל זאת, הוא לא ותר לעצמו על שום דבר ברוחניות. את קריאת שמע שעל המטה נהג כל ימיו לומר כשהוא יושב בסלון, מתוך כוונה ורכוז רב. אבל בשנה האחרונה, ובפרט בחדשים האחרונים, לא עמדו לו כחותיו אחרי יום שלם של עמל התורה. לכן היה הולך לניח קצת, לאגור כחות, כדי שיוכל לקרא קריאת שמע בכונה כראוי, ובסביבות השעה אחת או שתיים בלילה היה מתעורר וקם לקרא קריאת שמע בכל הכונה!

להפחית מהשעורים? זו סכנה גדולה

חג הפסח תשפ"ג

באותו חג פסח, שהיה האחרון לחייו של ראש הישיבה, עדין זכו רבבות אלפי ישראל לעלות ולהתברך מפיו במשך ימי החג, כשהוא מקבל את כלם בסבר פנים מיחד מאד, בחיוך מאיר ובנעימות.

עדין זכו רבבות אלפי ישראל לעלות ולהתברך מפיו במשך ימי החג

ומיד לאחר החג נרעדו כלל ישראל לשמע כי רבנו חלה ונחלש מאד בלבד. תפלות רבות נשאו

כָּרְגִיל. גַּם הַיּוֹעֵד הַשְּׁבוּעִי שֶׁהָיָה נִמְסָר בְּבֵיתוֹ מִדֵּי יוֹם שְׁלִישִׁי הַתְּקִימִים כְּסִדְרוֹ.

גַּם הַיּוֹעֵד הַשְּׁבוּעִי שֶׁהָיָה נִמְסָר בְּבֵיתוֹ מִדֵּי יוֹם שְׁלִישִׁי הַתְּקִימִים כְּסִדְרוֹ. רַבֵּינוּ בַּמִּסִּירָת הַיּוֹעֵד הָאֲחֵרוֹן בְּבֵיתוֹ לִפְנֵי חֹג הַשְּׁבוּעוֹת תשפ"ג

אֲבָל הַכְּאֲבִים שֶׁהִתְחִילוּ בְּמַהֲלָה הַבֶּקֶר שֶׁל עָרֵב הַחֹג הָיוּ חֲרִיגִים מִמֶּשׁ. כְּאֲבִים לֹא סְטַנְדָּרְטִיִּים שֶׁלֹּא נִרְגְּעוּ גַּם עִם תְּרוּפוֹת רַבּוֹת וְחֻזְקוֹת. כְּאֲבִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ קִרְוֹב לְשַׁעֲתִּים וְגִרְמוּ לָכֵן שֶׁרַבְּנוֹ לֹא הָיָה יְכוֹל אֶפְלוּ לָלֶכֶת. וְזֶה הָיָה מִדְּאִיג מְאֹד.

לְקִרְאָת צִהְרִים נִחְלַשׁ גַּל הַכְּאֲבִים, וְרַבְּנוֹ הִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּמִנְיַן הַקְּבוּעַ בְּבֵיתוֹ. לְמִרוֹת מַצָּבוֹ וְחֻלְשָׁתוֹ הוּא הִרְגִּישׁ שֶׁהוּא מְסַגֵּל לָלֶכֶת לְמִקְוֵה, לְטֵבֵל לְכָבוֹד יוֹם טוֹב, כְּדָרְכּוֹ בְּקֶדֶשׁ. הוּא לֹא רָצָה לוֹתֵר עַל כֵּן, וַיֵּצֵא אֶל הָרֶכֶב שֶׁהִמְתִּין לוֹ לְמִטָּה, כְּשֶׁהוּא מְנוֹפֵף בִּידוֹ לְשָׁלוֹם לְרַבִּים שֶׁהִתְרַגְּשׁוּ לְרֹאוֹתוֹ. מְבָרֵךְ אֶת הַנוֹכְחִים, מְאִיר אֲלֵיהֶם פָּנִים. לְאַחַר שֶׁחֲזַר מִהַמִּקְוֵה עָרַף 'עֲרוֹב תְּבִשְׁלִין' לְקִרְאָת הַחֹג הַמְּמֻשָּׁמֵשׁ וּבָא, שִׁחַל בְּיוֹם שְׁשִׁי וְאַחֲרָיו מְגִיעָה שְׂבֵת.

בְּשׁוּבוֹ לְבֵיתוֹ הִסְפִּיק כְּהִרְגָלוֹ לְקִיּוֹת שִׁיחוֹת טֶלְפוֹן לְכַמָּה אֲלֻמָּנוֹת, לְהִרְגִּין אֶת לְבֹן. גַּם כְּשֶׁהוּא חֲלוֹשׁ וְחוֹלָה אֵינוֹ מוֹתֵר עַל מַצָּה חֲשׁוּבָה זֹאת שֶׁל חֶסֶד.

וְכַשֵּׁעָה לִפְנֵי כְּנִיסַת הַחֹג שׁוּב הִתְחִילוּ הַכְּאֲבִים, וְהַמְכַשִּׁירִים שׁוּב הִתְחִילוּ לְצִפְצֹף---

הַסִּפִּים לוֹתֵר עַל רֶגַע שֶׁל לְמוּד, וְהַמְשִׁיךְ לְמִסֹּר אֶת הַשְּׁעוּרִים כְּסִדְרָם לְמִרוֹת חֻלְשָׁתוֹ הָרַבָּה.

גַּם כָּאֵן נִצְפְּתָה תּוֹפְעָה מְרַעִיטָה עַל הַמְּסִכִּים: רַבְּנוֹ הָיָה מִתְחִיל בְּאַמִּירַת הַשְּׁעוּר, צוֹלֵל לְתוֹךְ עֵמֶק הַסִּגְיָה, וּמִיָּד הָיוּ רוֹאִים אֶת הַמַּדְדִּים שֶׁמִּתְיַצְבִּים וּמִתְיַשְּׁרִים. לַחֲזִץ הָיָה מְסִתֵּדֵר. קָצֵב הַלֵּב הָיָה נִרְאָה טוֹב. רָאוּ בְּחוֹשׁ מִמֶּשׁ אֵיךְ הַתּוֹרָה נוֹתֶנֶת לוֹ חַיִּים.

עַל עֲבֻדָּה מְרַגֶּשֶׁת נּוֹסֶכֶת, שֶׁמַּעֲיָדָה עַל הַהִתְמַדָּה הָעֲצוּמָה שֶׁל רַבְּנוֹ בְּאוֹתָם יְמֵי חֻלְשָׁה וְחִלִּי, מְסַפֵּר הַנֶּכֶד: "הָיִיתִי עוֹמֵד שָׁם, עוֹקֵב אַחֲרֵי הַמִּסָּךְ וְרוֹאֶה שֶׁהַמַּדְדִּים מִתְחִילִים לַחְרֹג, וְאֵז נִגָּשׁ אֶל סִבָּא וּמִבְקֵשׁ, 'סִבָּא, צִרִיךְ לְנוֹחַ קֶצֶת עֲכָשׁוֹ'. וְסִבָּא שׁוֹאֵל, 'אַתָּה בְּטוֹחַ? אֵי אֶפְשָׁר לְלַמֵּד עוֹד קֶצֶת?' הַתְּשׁוּקָה לְתוֹרָה בְּעֶרְהָ בּוֹ כָּל כֵּן... אֲבָל כְּשֶׁהַמְּשַׁכְּתִי לְהַפְצִיר הוּא נִעְתֵּר וְהִלָּךְ לְנוֹחַ". רַבְּנוֹ שׁוֹכֵב בְּמִטָּה, עֵינָיו שֶׁל הַנֶּכֶד עוֹקְבוֹת אַחֵר הַמַּדְדִּים שֶׁבְּמִסָּךְ. הוּא מִתְפַּלֵּל - לָמָּה הַמְּסַפְּרִים מְמַשְׁיכִים לְהִיּוֹת גְּבוּהִים? הֲרִי הַסִּבָּא נָח עֲכָשׁוֹ... וְהוּא הוֹלֵךְ לְהַצִּיץ וּלְבָדֵק.

"אֲנִי מִתְקַרֵּב אֶל מִטָּתוֹ שֶׁל סִבָּא, מִבְּחִין שֶׁהוּא נָח עִם מְשֻׁנִּיּוֹת בֵּיד. שְׁקוּעַ כְּלוֹ בְּלִמּוּד. 'סִבָּא', אֲנִי מִתְחַנֵּן, 'זֶה לֹא מְנוּחָה'... וְסִבָּא מְקַבֵּל אֶת הַבִּקְשָׁה וְנָח קֶצֶת, אֲבָל כַּעֲבוּר עֶשְׂרֵי דְקוֹת הוּא כָּבֵר מִשְׁתוֹקֵק לַחֲזֹר אֶל הַלִּמּוּד הַיָּקָר וְהָאֱהוּב עָלָיו כָּל כֵּן. וְהוּא שׁוֹאֵל, 'נו, אֶפְשָׁר לָקוּם?'"

אַהֲבַת תּוֹרָה מְפַלְאָה וְנִצּוֹל כָּל רֶגַע לְשִׁקִּידַת הַתּוֹרָה. עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ.

עִם הַמְּשֻׁנִּיּוֹת בֵּיד גַּם בְּתוֹךְ סַעֲרַת הַכְּאֵב

עָרֵב חֹג הַשְּׁבוּעוֹת

הַבֶּקֶר שֶׁל יוֹם חֲמִישִׁי, עָרֵב חֹג הַשְּׁבוּעוֹת, הִתְחִיל כְּרָגִיל בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבְּנוֹ.

בְּמַהֲלָה הַיָּמִים הַקּוֹדְמִים מְסִר רַבְּנוֹ אֶת שְׁעוּרָיו

ובכל אותו זמן המשיכו המדדים ששעל המסך להיות גבוהים ומדאיגים מאוד.

קריאת התורה וברכת כהנים ב'טפול נמרץ'

אמצע הלילה, היציאה אל בית החולים

השעה שתיים עשרה בלילה. ראש הישיבה עדן עם הספר בידו, ממשיך ולומד למרות חמרת המצב. למרות הכאבים הקשים והבלתי נסבלים. מספר הנכד: "נגשתי ואמרתי לו שאני חושב שצריך ללכת לבית חולים. הוא שאל, 'עד כדי כך?' והסברתי שכבר כמה שעות שכל התרופות לא מצליחות להרגיע את המצב, ונראה שאין ברירה".

רבונו קבל את הדברים ובקש לקרוא לגוי של שבת כדי להסיעו אל בית החולים. התחילו בני הבית לחפש גוי, אבל בתוך כך לפתע הקיש רבונו בפפית שבה היה קורא לעזרה ואמר: "אני מרגיש שהמצב החמיר, יוצאים עכשיו עם יהודי". בצלילות דעת מכלאה, למרות חמרת המצב והכאבים, הוא שקל בכל רגע את פרטי ההלכה, עד שהכריע שמדובר במצב של פקוח נפש שצריך לחלל עליו את החג.

כך גם כשסיעו לו בנעילת הנעלים, הזכיר מתוך הקפדה ודקדוק הלכה שיקדימו את נעל ימין לפני נעל שמאל, ולאחר שסיימו להתארגן קם ראש הישיבה בכחות עצמו ויחד אל הרקב.

על רגעי ההגעה לטפול נמרץ ב'מעני הישועה' מספר הנכד: "כשהגענו לבית החולים סבא כבר היה בהכרה מעורפלת. הרופאים אמרו שזה היה הרגע האחרון ממשי; אם היינו נשארים עוד עשר דקות בבית, לא בטוח שהיה את מי להציל..."

בבית החולים קבל רבונו טפול תרופתי חזק מאוד שהצליח ליצב קצת את המדדים. זה היה בסביבות השעה אחת וחצי בלילה, וכעבר כשעה וחצי הוא כבר פקח את עיניו והרגיש טוב יותר. ברר אצל הנכד מה השעה ובקש שיביא לו את הספר של

מספר הנכד: "הגעתי במרוצה לביתו של סבא. אני רואה אותו שוכב במטותו, סובל מכאבי תפת, אבל עם משניות ביד. לא מפסיק רגע מלמוד. לומד כרגיל את כל ה'חייבים' שלו - המשניות, המשנה ברורה, כל סדרי הלמוד הרגילים שלו".

ובאותם רגעים המשיכו המדדים ששעל המסך לטפס, והתרופות לא עוזרות. בני הבית היו מדאגים מאוד, הם הבינו שהמצב מסכן.

עם כניסת החג נרעדו בני הישיבה לשמע על ההחמרה במצבו של רבונו. פרקי תהלים נזעקו ברבים, הלבבות כלם המו בתפלה לבריאיתו ולהחלמתו של ראש הישיבה, גדול הדור ועמוד התורה בדורנו.

את תפלת ערבית של החג התפלל רבונו בשכיבה בחדרו.

אחרי התפלה בקש לעבור בכל חדרי הבית ולהדליק את הנרות לכבוד החג, כמנהגו להדליק נרות שבת וחג בכל החדרים, ומאחר שלא הספיק לפני החג, הדליקם כעת על ידי העברת אש.

בקש לעבור בכל חדרי הבית ולהדליק את הנרות לכבוד החג כמנהגו להדליק נרות שבת וחג בכל החדרים (תמונת ארכיון)

לאחר מכן התישב לאכל סעודת יום טוב, ולאחריה התחיל לומר את סדר תהי"ג מצוות מתוך ה'תקוה', כהרגלו בכל ליל שבועות.

**מֶה-אֶ-נֶ-חֶ-נֶ-גֶּ, מֶה-חֶ-יֶ-נֶ-גֶּ, מֶה-חֶ-סֶ-דֶ-נֶ-וֹ.
רבינו בתפילה מתוך הסידור כמונה מעות בחדרו בבית החולים**

בינתיים נאספו במקום מנין תלמידים שהגיעו להתפלל עם רבנו. הם הגיעו אל המסדרון של מחלקת טפול נמרץ, ונעמדו מול החדר שבו שכב ראש הישיבה החלוש, עטור בטלית ונראה כמו מלאך. התפלה התנהלה לאטה, עם ברכת כהנים, קריאת מגלת רות, אמירת אקדמות וקריאת התורה, כרצון רבנו, וכפי שמעידים אלו שזכו להשתתף בתפלה נעלית זו - האוירה הייתה כמו בתפלות יום כפור---

הסתירה התפלה. בני המשפחה יושבים ליד מטתו של רבנו, המקור במכשירים וצנורות וגם בצוות רפואי, הלב מלא דאגה לנכח המצב, והם עורכים שם סעודת חג קצרה. הם כבר רוצים לסים ולברך ברכת המזון, אבל רבנו, שמרגיש טוב יותר לעמת הלילה, מזכיר: "רגע, עוד לא שרנו זמירות חג!" וכבר הוא פוצח בשירת "תורת השם תמימה"...

השיר מסתיים, אבל רבנו מבקש להמשיך עוד את אירת הקדשה של החג, כשהוא משורר גם "עליונים ששיו".

המצב הרפואי השתפר קצת. רבנו הרגיש טוב יותר, והמשיך כמובן בסדרי הלמוד. מכיון שהיה זה יום ששי בצעהרים, ושבת קדש עמדה להכנס,

התקנו ליל שבועות'; ברצונו להמשיך מהמקום שבו אחז לפני הפנוי לבית החולים. וכו' למד את כל תרי"ג המצוות.

כשסיים כבר היה כמעט בקר. אמר לו הנכד: "סבא, אתה כבר ער, עוד מעט הגן, אפטר להתפלל שחרית..." אבל רבנו לא הסכים. 'זה יום טוב', הוא אמר, 'יש קריאת התורה, יש ברכת כהנים, צריך מנין'... גם במצב כזה. דקדוק הלכה בלי פשרות.

מנין? בתוך המחלקה לטיפול נמרץ בבית החולים?! בין מכשירי ההנשמה ובלוני החמצון?! רבנו בקש מהנכד שיבדק אם זה אפטר. הוא רוצה להתפלל במנין. והנכד נגש לדבר עם הצוות של בית החולים ולבדק איך לבצע את זה.

בינתיים נצל ראש הישיבה את הזמן כדי להשלים את ה'חייבים' שלו. היה אתו ספר משניות והוא שקע בלמוד, כאלו לא עבר זה עתה שעות ארוכות של כאבים קשים מנשא. כאלו אין הוא שוכב במחלקת טפול נמרץ במצב מסכן. שום דבר אינו מטריד אותו, חוץ מעוד קצת תורה שאפטר להספיק ללמוד.

כשהגיע הזמן התחיל רבנו לומר ברכות השחר מתאר הנכד שזכה להיות שם: "ברכות השחר של סבא היו תמיד משהו מיוחד. מי שהיה שומע אותן היה מתרגש. הוא היה אומר לאט לאט, כל מלה, כמונה מעות. אני זוכר את זה במשך שנים - סבא היה קם מקדם, כשפלם בבית עדן ישנים, והוא כבר אומר את ברכות השחר בקול, בכונה מיוחדת. לאחר מכן היה אומר את כל הסדר הנדפס בסדורים, לעולם יהא אדם ירא שמים, ומטעים כל מלה ברגש עמק, מ-ה-א-נ-ח-נ-ג, מ-ה-ח-י-נ-ג, מ-ה-ח-ס-ד-נ-ו.".

"וגם עכשו, בחדרו בטפול נמרץ בבקרו של חג השבועות, אחרי לילה טרוף שנה ובמצב רפואי לא פשוט, הוא אמר את כל הברכות בקול, בכונה מפלאה. זה היה מרטיט".

התפליו על היד השומאלית כשהיא מלאה בחבוגרי צנורות. אבל לרבנו היה פתרון מקורי ופשוט, "תוציא את הרצועה לגמרי מהלולאה", הוא הסביר לנכד, "ואחרי שתניח את התפליו על היד במקום הנחתם, תשחיל את הרצועה חזרה ללולאה בין הצנורות". וכך עשה הנכד; הוא הוציא את הרצועה מהלולאה, רבנו קשר את התפליו על ידו, ואז הנכד סידר את הרצועה בין הצנורות. לאחר מכן הניח רבנו את התפליו של ראש וכונם שיהיו במקומם הראוי, והתחיל להתפלל שחרית. כמו תמיד, כמונה מעות---

הסתיומה התפללה, ורבנו השווה בטפול נמרץ מתחיל להעריך לאמירת השעור--- הרי התלמידים מחכים לו. התורה היא כל חייו. ואם יש עוד טפת כח אין שום אפשרות לוותר... "אולי אוכל לצאת אל הישיבה רק לזמן של השעור, ואחר כך לחזור לכאן, לבית החולים", הציע. וכבר היה מוכן ומזומן להתחיל להכין את השעור; מתעלם מתשישותו הקשה, מהמכשירים שאליהם היה מחבר, מחות הדעת המליצה של הרופאים - כי התורה היא מעל הכל.

הרופא ששמע על רצונו זה של רבנו היה המום. הוא עובד כאן במחלקה שנים רבות, מטפל בחולים שמצבם קשה וחרמור, והם מרתקים למטתם ומחברים למכשירים, אבל מעולם לא נתקל בחולה שמבקש לקום ולהתחיל להתכונן למסירת שעור לתלמידיו... הוא שלח מבט נוסף אל תוצאות הבדיקות של רבנו שהופיעו על המסך ונענע בראשו מצד לצד. "עם בדיקות כאלו, אין סכוי שאפשר להגיד שעור", אמר.

אבל בראותו את התשווקה העצומה של רבנו ללמוד התורה, את הרצון האדיר שלו להתכונן ולמסור את השעור - שנה הרופא הבכיר את דעתו--- הוא הבין כי לא מדובר כאן בחולה רגיל, ולא בהתנהלות רגילה לפי ספרי הרפואה שהוא מכיר---

שלח רבנו מישהו שידליק נרות שבת בביתו, וכן עזר את החשש לגבי הערוב בתשילין שערו בערב יום טוב, האם אין כאן בעיה של ברכה לבטלה, וכדי לצאת מן הספק הביאו אל חדרו סיר בשול עם מים רותחים, וראש הישיבה טפף לתוכו אבקת מרק והכין מרק לשבת---

ובאה שבת קדש.

וגם במהלכה התקבץ ובא מנן מתפללים אל המסדרון של טפול נמרץ. ראש הישיבה שוכב במטתו ומתפלל בנחת, על אף שהוא מקור במכשירים ומצוי במצב מסכן. וגם שלש סעודות נאכלו שם. פרגיל. עם נטילת ידיים וזמירות כמדי שבת בשבתו. "נסינו להזדרז קצת, לקצר בזמירות", מספרים בני המשפחה, "אבל רבנו לא הסכים שונדלג".

ובכל יתר הזמן ראש הישיבה נח וכמובן למד. מנצל כל רגע ללמוד התורה.

שעור מתוך חדר ה'טפול נמרץ'

יום ראשון ח' בסיון

ראש הישיבה מאטפז ב'מעניי הישועה' בחדר טפול נמרץ, חלוש וכאוב, מצבו מעורר דאגה רבה, אבל סדר היום שלו ממשיך להיות רגיל...

עם שחר הוא מבקש להניח תפליו, כמובן. וזה היה אתגר לא פשוט, בעקבות כל הצנורות שאליהם היה מחבר. הנכד שהיה אתו עומד ותוהה, מנסה לחשב איך לפתור את הבעיה, איך אפשר להניח את

הנביא מלאכי אומר: **"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך השם צבקות הוא"**. אומרת הגמרא במסכת חגיגה דף ט"ו עמוד ב': **"אם דומה הרב למלאך השם צבקות, יבקשו תורה מפיהו"**. תמיד הם ידעו שהם זוכים לשמע תורה מפיו של הרב הדומה למלאך, אבל עכשו חשו בכך עוד יותר.

לאחר מכן, במהלך שעות הצהרים, שוב התדדדד מצבו של רבנו. שוב הופיעו כאבים חזקים מאוד, הרופאים נזעקו לתת תרופות חזקות כדי לנסות לייצב את המצב, ורבנו שכב במטה מטשטש מרב תרופות, חלוש ומיסר.

נפרדו מתוך דברי תורה

יום שני, ט' בסיון

בבקר התיצב מעט מצבו של רבנו. בהיכלי הישיבות המשיכו להתפלל ולקרע שערי שמים לרפואתו השלמה, והתרגשו מאוד לשמע על השפור במצב.

לקראת השעה שתים עשרה בצהרים הודיעו לשלשית התלמידים הנ"ל שהשעור עומד להתחיל, והם הזדרזו ובאו, נרגשים מאוד מהזכות הגדולה.

התלמידים נכנסו אל החדר, חדר הטפול הנמרץ המלא במכשירים. ובתוך החדר יושב רבנו בצלילות דעת מפלגה, לבוש בחליפה ובעניבה, כמו נמצא כעת בחדר השעורים שבישיבה... צנור קטן של חמצן מחבר לאפו, והוא יושב ליד השלחן ומוכן להתחיל במסירת השעור.

השעור הזה נמשך רבע שעה, וגם הוא נמסר בבהירות מלאה. התלמידים שואלים ורבנו עונה.

באמצע השעור נכנס אל החדר הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א, מרא דאתרא של העיר מודיעין עלית. הוא מצטרף אל התלמידים המקשיבים לשעור, שואל גם הוא שאלות ומקבל תשובות בהירות וברורות.

אל החדר המלא במכשירים מצפצפים נקראו ובאו שלשה תלמידים שהיו קרובים מאוד אל רבנו: הרב גינזבורג שליט"א, הרב אוסטרון שליט"א והרב ליפקוביץ שליט"א, וכו' התרחשה התופעה המדהימה שהפליאה עולם ומלואו: ראש הישיבה שכלל ישראל חרד ודואג עמקות לשלומו ומעתיר לרפואתו, יושב באותה שעה שבהיכלי התורה והישיבות בכל העולם נזעקים פרקי תהלים להחלמתו, ומוסר שעור בתוך חדר הטפול הנמרץ שבו הוא מאושפז.

רבנו מוסר שעור בתוך חדר הטפול הנמרץ

מנהלי מחלקות ופרופסורים מכל רחבי בית החולים הזדרזו להגיע ולראות במו עיניהם את הפלא הגדול: רבנו יושב ליד השלחן בחדר הטפול הנמרץ, לבוש בחליפה ובעניבה, בדיוק כפי שהיה נראה בהיכל הישיבה, וכו' מעביר את השעור ממטת חליו. שקוע כל פלו בעמק הסגיה, שוכח מכל מה שמתרחש סביבו. מחזה מרטיט כזה הם לא ראו מעולם.

השעור נמשך. התלמידים שואלים שאלות. והוא עונה. השעור היה סגיה עמקה במסכת סנהדרין דף ו' עמוד א'.

שלשית התלמידים יצאו נפעמים.

קושה שדורשת עיון מעמיק.

"חשבתי שנצליח ללמד אולי חמש דקות, אבל רבנו למד ברענונות מפלגה, במתיקות ובהנאה, מקשה ומתירן, סולל דרך עמקה ונפלאה בפשטות, כדרך. הוא היה חלוש כל כך שלא הצליח אפילו להפוך את הדף, אני הייתי צריך לדפדף במקומו, אבל זה לא הפריע לו ללמד ברכוז עמק ובבהירות עצומה, וכך הספקנו ללמד שלשה דפים!" מספר הנכד. "כך נפרדנו מתוך דברי תורה ממש", הוא מוסיף בהתרגשות.

ה'חברותא' הקבוע של רבנו, נכדו הגאון רבי יחזקאל לוי שליט"א

כל זה היה כשתים עשרה שעות לפני פטירתו, כשכחותיו הגופניים כמעט אוזלים---

מי שכל חייו היו סביב התורה, מי שהתורה הייתה הענג שלו בעולם הזה וידע "כי הם חיינו וארץ ימינו" - המשיך בכך גם ביומו האחרון. עד הנשימה האחרונה.

במהלך אותן שעות התקשר אליו תלמידו, המושגי הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, ובקש לדבר אתו. רבנו שפבר היה חלש מאוד שומח לשוחח עם המושגי שליט"א, ביניהם שורה ידידות עמקה ורבת שנים. המושגי אחל 'רפואה שלמה' והשנים נפרדו, כאשר רבנו כופל ואומר פעמים 'תודה' 'תודה'. והעיד המושגי אחר כך כי קולו של רבנו

באמצע השעור נכנס אל החדר הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א

השעור המרגש והמיוחד הסתיים.

התלמידים שואלים, אולי רבנו יגיד לנו עכשיו דברי חזק. העינים מצפות, האזנים פרויות לשמע.

ורבנו משיב במשפט מצמרר. משפט שעד אותו יום לא שמעו ממנו מעולם. "עכשיו אני לא יכול להגיד דברי חזק. עכשיו אני עצמי צריך חזק!!!"

בשעות אחר הצהרים נכנס אל חדר הטפול הנמרץ. ה'חברותא' הקבוע של רבנו, נכדו הגאון רבי יחזקאל לוי שליט"א.

בשנים האחרונות הם למדו יחד את הש"ס לפי הסדר, וגם באותו יום שני, יום לפני הפטירה, בקש רבנו להמשיך וללמד.

הרב לוי פתח את הגמרא במסכת נדרים שבה אחז, בסגיות העמקות שבפרק 'נערה המארסה'. "תמיד סבא היה זה שקורא את הגמרא, היה לו גנון מתוק שאותו קבל מאבא שלו", הוא משיחזר, "אבל הפעם הייתי בטוח שהוא לא יהיה מסגל לקרא ירוב חלשותו..."

הנכד הושיט לרבנו את הגמרא, והנה, למרבה הפלא, הוא קרא את כל הגמרא וגם את כל הרא"ש והר"ן, ועוד הוסיף לחשב את כל הנקודות המדברות בסגיה של 'מאמר לבית שמאי', סגיה

הָיָה נִשְׁמָע רָגִיל לְגַמְרִי, בָּרִיא וּבְרוּר, כְּאֵלּוּ הוּא יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמְדָּרֶשׁ בְּשִׂיא כָחוּ וְלוֹמֵד.
זו הִיְתָה שִׁיחַת הַטֵּלְפֹן הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל רַבֵּנוּ.

רַבֵּנוּ שָׂמַח לְשׁוֹחַח עִם הַמְּשֻׁגָּח הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי דָּן סָגֵל שְׁלִיט"א
בִּיְנֵיהֶם שָׂרָה יְדִידוֹת עֲמָקָה וְרַבֵּת שָׁנִים

אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל - עַד הַנְּשִׁימָה הָאַחֲרוֹנָה

יוֹם שְׁלִישִׁי י' בְּסִינ

רַבֵּנוּ הַשְּׂפִים בְּשָׁעָה מְקַדָּמַת מָאֵד. בְּחֻמֵּשׁ לִפְנוֹת בִּקְרָה כְּבֵר הָיָה עֲרָנִי, אָבֵל חֶלֶשׁ מָאֵד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עֲדִין לֹא הָיָה מְסַגֵּל לְלִמָּד, רַק לוֹמַר תְּהִלִּים. "לְרַבֵּנוּ הִיְתָה קְבִיעוֹת לוֹמַר בְּכָל יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר פָּרָקִי תְּהִלִּים", מְסַפֵּר אֶחָד הַתַּלְמִידִים, "בְּכָל יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר פָּרָקִים אַחֲרִים, לְפִי הַסֵּדֶר. וְכֵן הוּא שָׁכַב בְּאוֹתוֹ בִּקְרָה אַחֲרוֹן לְחַיּוֹ וְאָמַר אֶת הַתְּהִלִּים.

כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן תַּפְּלַת שְׁחִירַת הַתַּפְּלָל רַבֵּנוּ, הַתַּפְּלָה הִיְתָה מִחֲזָה מְפֹלָא שֶׁל קְרִבַּת הַשָּׁם. כָּל יָמָיו הוּא הָיָה מִתַּפְּלִל כְּשֶׁאֲצַבְעוּ בְּתוֹךְ הַסִּידוֹר מִתַּחֲלַת הַתַּפְּלָה וְעַד סוּפָה, אוֹמַר בְּכֹנֶנָה רַבָּה אֶת כָּל סֵדֶר הַתַּפְּלָה, מְלָה בְּמִלָּה, כּוֹלֵל אֲמִירַת הַקְּרִבָּנוֹת.

וְכֵן גַּם בְּיוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן, שְׁעוֹת סְפוּרוֹת לִפְנֵי שְׁעֻלָּתָהּ נִשְׁמָתוֹ הִטְהוֹרָה לְשִׁמִּי מְרוֹם. הַתַּפְּלָל בְּמִתְנִיּוֹת מְפֹלָא, מְכֻוֵּן בְּכָל מְלָה, עַד סוֹף הַתַּפְּלָה.

וְאַחֵר כֶּן הִתְחִיל לְהַכִּין אֶת הַשְּׁעוֹר הַבֶּא---

בְּסִבִּיבוֹת הַשָּׁעָה שְׁמוֹנָה בִּבְקָר בִּקְשׁ הַנֶּכֶד שְׂרַבְנוּ יֹאכֵל מִשְׁהוּ. הוּא הָיָה מְטֻרָד מְאֹד מִמַּצָּבוֹ, שֶׁכֵּן גַּם אֶת אֲרוּחַת הָעָרֶב בְּיוֹם שְׁנִי לֹא הָיָה רַבֵּנוּ מְסַגֵּל לֵאכֹל. "אוֹלֵי סָבָא יֹאכֵל אֲנִישׁוֹר?" הִצִּיעַ הַנֶּכֶד מִזֶּן רְפוּאֵי שְׁמִיעַד לְמַצְבֵּי חֲלִי, מִתּוֹךְ רָצוֹן שֶׁהוּא יִתְחַזֵּק מַעַט, וְהוֹשִׁיט לוֹ אֶת הַקֶּפְסָה שֶׁל הָאֲנִישׁוֹר.

אָבֵל גַּם בְּרָגְעִים כְּאֵלּוּ, בְּשָׁעָה הָאַחֲרוֹנָה לְחַיּוֹ, רַבֵּנוּ בְּשִׂיא הַצִּלּוֹת וּבִישׁוּב הַדַּעַת, מְבַרֵּר עַל כְּשִׁרוֹת הַמַּאֲכָל. וְכִשְׁשָׁמַע שָׁזָה מְכִיל חֶלֶב נִכְרִי לֹא הִסְכִּים בְּשׁוּם אֶפֶן לֵאכֹל מִמֶּנּוּ, בְּאָמְרוֹ "הִרִי זֶה מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת". עַל אִף הַנִּסְיוֹן לְהַסְבִּיר וּלְשַׁכְנַע שְׁמִיעַד בְּמִזֶּן שֶׁהוּא תְּרוּפָה וְצָרָה שֶׁל פְּקוּחֵי נֶפֶשׁ.

בְּאוֹתוֹ רָגַע הַתְּחִילוֹ בְּנֵי הַבֵּית בַּמַּסַּע נִמְרָץ שֶׁל נִסְיוֹנוֹת לְהַשִּׁיג מִזֶּן חֲלוּפֵי שִׁיָּהִי בְּהַכְשֵׁר מַעֲלָה. הִרִימוּ טֵלֶפּוֹנוֹס, נָסוּ לְבַדֵּק וּלְבַרֵּר, וּלְבַסּוֹף נִמְצְאָה בְּבֵית הַחֹלִים קֶפְסָה אֶחָת שֶׁל מִזֶּן רְפוּאֵי דוֹמָה הַמְּלָא בּוֹיִטְמִינִים שְׁנִקְרָא 'אִיזִי דִּרִינֵק' שֶׁהוּא בְּכִשְׁרוֹת מְהֻדָּרֶת.

הַנֶּכֶד פּוֹתֵחַ וּמְכַנִּס פְּנִימָה קִשִּׁית לְשִׁתָּהּ, וּמַגִּישׁ לְרַבֵּנוּ שִׁישְׁתָּהּ. אָבֵל לֹא, רַבֵּנוּ אוֹמַר "צָרִיךְ לַעֲשׂוֹר אֶת זֶה". וְגַם מִבְּקִשׁ לְהוֹדָא שֶׁהַמִּזֶּן לֹא הָיָה מְגֻלָּה מִרְגַּע הַפְּתִיחָה שֶׁל הַקֶּפְסָה. וְרַק אַז הוּא מְבַרֵּךְ 'שֶׁהַכֹּל וְשׁוֹתָהּ.

וַיֵּמָה לְגַבִּי בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה?

גַּם בְּמַצָּבוֹ זֶה מִמְּשִׁיב רַבֵּנוּ בְּדִקְדוּק הִלָּכָה מְפֹלָא. הוּא חוֹשֵׁשׁ לְבִרְוֹ 'בוֹרָא נִפְשׁוֹת' כִּי לֹא שָׁתָה בְּבֵת אֶחָת אֶת הַכַּמּוֹת הַנִּדְרָשׁוֹת, וּמִבְּקִשׁ מִהַשׁוּהִים בְּסִמּוֹךְ שִׁיּוּצֵיאוֹ אוֹתוֹ בְּבִרְכַּת בּוֹרָא נִפְשׁוֹת.

בְּמִשְׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הָיָה מִתְקַנֵּם בְּבֵית רַבֵּנוּ מִדֵּי יוֹם שְׁלִישִׁי י' עַד שְׁבוּעִי'. הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בּוֹעֵד זֶה הָיוּ מִתְפָּרְסָמִים בַּגְּלִיוֹן הַנוֹדֵעַ 'דִּרְכֵי הַחֲזוֹק' שֶׁהָיָה

המצב קריטי. חזיו של רבנו בסכנה!!!
הדפדפק נמוג. גם לחץ הדם נמוג מאד. רבנו עדין יושב
עם עט בידו האחת וידו ביד השנייה, ואז, לאחר
שכתב את המלים: "דעת הגדול להכריע" --- קרסו
המדדים בבת אחת.

נדם הלב הענק של כלל ישראל.
נשמתו הטהורה עלתה בסערה השמימה מתוך
דבקות בתורה.

בפרשת חקת נאמר: **"אדם כי ימות באהל"**, ואמר
חז"ל במסכת שבת דף פ"ג עמוד ב': "אפלו בשעת
מיתה תהא עוסק בתורה".

זכה רבנו בפטירתו לקדש שם שמים בכל העולם,
כשהתקיימו בו דברי חז"ל הקדושים **"אפלו בשעת
מיתה תהא עוסק בתורה"**, אשר כמעט ואין בנמצא
שיזכה האדם לזה. ועל פטירתו מתוך עסק התורה
הקדושה התבטא ואמר רבנו של ישראל, מרן הגאון
רבי דב לנדו שליט"א, **שיציאת נשמתו באפן זה
מתוך דבקות בתורה היא דבר שלא נשמע בדורות
אלו!!!**

רבן של ישראל מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א
במסע ההספד בהיכל הישיבה לפני מיטתו של רבינו

מופץ בעתקים רבים, ומביא חזק רב לתלמידיו
ולשומעי לקחו של רבנו.

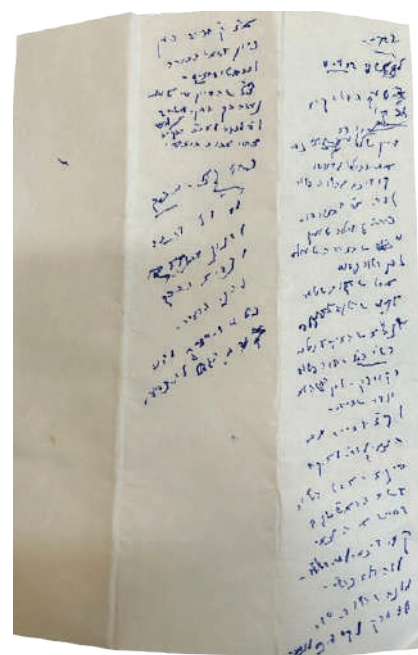
"סבא, היום יום שלישי", אמר הנכד לרבנו באותו
בקר, לאחר התפלל, "תהיה היום שיחה בערב?"
"שיחה כבר לא תהיה", השיב לו רבנו. בראש צלול.
במחשבה בהירה וברורה. יודע בדיוק את מצבו
הרפואי הקריטי ו---מתישב להכין את השעור
כבכל יום...

המכשירים בחדר הורו על מדדים יציבים לחלוטין.
בני המשפחה והרופאים שהיו מסביבו עקבו
בדריכות אחר המצב, ומחוץ לבית החולים המשיך
כלל ישראל לשפף דמעות כמים, להתפלל ולקרע
שערי שמים---

השעה 8.50 בבקר. מגישים לרבנו כוס מים. הוא
מברך 'ברכת שהכל' ושותה כוס מלאה.

בדקות הבאות הוא נוטל דף ומתחיל לכתב את מה
שהתחדש לו...

זה היה הדר
המקפל בצורת
אקורדיון
שהתפרסם בכל
העולם לאחר
פטירתו. הדר על
הסגיות שכתב
רבנו בצלילות
דעת נוראה
בדקות האחרונות
של חייו---

הנכד התקרב
ובקש לבדק את
מד הסיטורציה
(רמת החמצן שיש בדם) שהיה מצמד לרגליו של
רבנו.

'אוי. אוי. המדדים ממש לא תקינים!' נבהל הנכד.
הוא זנק ורץ להזעיק את בכירי הרופאים אל החדר.

מנחת דבר חג השבועות – פרשת נשא

מרבן של ישראל רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א

שנה ד' גיליון ל"א

מגילת רות

הנשים, וזהו ותהום כל העיר דהיינו הנשים דנשארו לבדנה, לכך סתם ותאמרנה וכו'.

נו"א להנ"ל ממק"א

פרש"י בקצירת העומר הכתוב מדבר. והנה אם באו בליל מוצאי יו"ט הא' שהוא זמן קצירת העומר א"כ היו אז רוב אנשי העיר בשילה שהיו חייבים בלינה מחמת קרבן פסח, ע"י חגיגה י"ז ב' דכתיב ופנית בבקר והלכת לאהליך, ופרש"י שהוא חוה"מ, ע"ש, א"כ איך היו בבית לחם דכתיב ותהום עליהם כל העיר, אך הנה המשך הכתוב ותאמרנה הזאת נעמי, והיינו דקאי קרא דכל העיר על נשים והם פטורות מלינה וכו"ל. אמנם ע"י פרש"י על ותהום עליהן כל העיר שנתקבצו לקבור אשתו של בועז. וי"ל.

אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא כי המר שקי לי מאד. (פרק א' פסוק כ')

ע"ד רמז, יבמות ס"ה ב' וחוטרא לידא שפיר כדלקמן ד' ט"ו. ומבואר שם דאשה רצתה גט שלא ה' לה ילדים שיקברוה, ולפי"ז מה שאמרה מרא היינו רמז שאמרה שאין לה מי שיקבור אותה והיינו מרא, וזה הם אמרו לה לקמן והיה לך למשיב נפש ולכלכל את שיבתך שעובד יהי עבור זה.

והמה באו בית לחם בתחלת קציר שערים (פרק א' פסוק כ"ב)

פרש"י בקצירת העומר הכתוב מדבר. והנה אם באו בליל מוצאי יו"ט הא' שהוא זמן קצירת העומר א"כ היו אז רוב אנשי העיר בשילה שהיו חייבים בלינה מחמת קרבן פסח, ע"י חגיגה י"ז ב' דכתיב ופנית בבקר והלכת לאהליך, ופרש"י שהוא חוה"מ, ע"ש, א"כ איך היו בבית לחם דכתיב ותהום עליהם כל העיר, אך הנה המשך הכתוב ותאמרנה הזאת נעמי, והיינו דקאי קרא דכל העיר על נשים והם פטורות מלינה וכו"ל. אמנם ע"י פרש"י על ותהום עליהן כל העיר שנתקבצו לקבור אשתו של בועז. וי"ל.

פרשת נשא

ויל"ע אם הלאו הוא על השמירה או על המצוה [ודו"ק בדברי המנחת חינוך]. ונפ"מ לעוסק במצוה אם פטור גם מהלאו [ובאופן דלא שייך עשה דוחה ל"ת]. [וכה"ג ברמב"ן קידושין ל' ובתשובת הגרעק"א סי'].

רות ותאמר הנה שבה יבימתך אל עמה ואל מולדתה שובי אחרי יבמתך (א' ט"ו)

בתרגום ואמרת הא תבת יבימתך לות עמה ולות דחלתה תובי בתר יביתך לעמיק ולדחלתך [פי' לאלהיך], לכ' הא ב"נ מוזהר על ע"ז ואיכא לפ"ע (ויעוין ילקו"ש [רמז תר"א הנה שבה יבמתך אל עמה ואל אלקיה, כיון ששבה אל עמה שבה אל אלקיה], וי"ל).

ובאשר תליני אלין (פרק א' פסוק ט"ז)

במדרש רבה רות פרש' ב' אות כ"ג על קרא דבאשר תליני אלין, לנה אני על קרבנותי. מבואר דיש חיוב לינה על נשים אא"כ נדחה דהכוונה לאינו מצווה ועושה.

ויהי כבאנה בית לחם ותהם כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת נעמי. (פרק א' פסוק י"ט)

לכ' רק נשים היו בעיר, דלמש"כ בתרגום שם (פסוק כ"ב) דהוה במעלי פסחא וז"ל התרגום דאינהו אתו לבית לחם במעלי יומא דפיסחא ובההיא יומא שריאו בני"י למחצד ית עומרא דהוה מן שעורין. ע"כ. ותמוה וצ"ע מה ענין קצירת העומר לבמעלי יומא דפיסחא דהוא ערב הפסח. והעירו דדברי התרגום א"ש למ"ד במנחות ע"ב דאין קצירת העומר דוחה שבת ומצינן למימר דהוה אז יום העומר בשבת. וצ"ע. ויש להוסיף דהימצאות כל העיר בבית לחם ולא בשילה י"ל דס"ל

לתרגום כמ"ד נשים בראשון רשות. ויעוי' בילקו"ש, (רמז תר"א בתחלת קציר שעורים. א"ל שמואל בר נחמני אותו היום קצירת העומר היה, ותנינן תמן כל העירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול, וי"א אבצן היה משיא את בנותיו, א"ר שמואל בר נחמני כל מקום שנאמר קציר שעורים בעומר הכתוב מדבר, קציר חטים בשתי הלחם הכתוב מדבר, קציר סתם משמש לכאן ולכאן). וא"כ למ"ד פסח ראשון בנשים רשות היו כל האנשים בשילה ונשארו רק

והלויים יחנו סביב למשכן העדת וגו' ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות (א' נ"ג)

כתב החינוך מצוה שצ"א דאיכא לאו אם מבטלים שמירת המקדש, שנאמר ושמרתם וכל השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה.

ועוד יל"ע אם הלאו קאי גם על הלויים השומרים מבחוץ לשמירת הכהנים. לשיטת הסמ"ג ור"ת וכדאסברה המל"מ ודו"ק.

הקרב את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו (ג' ו')

כתב רש"י ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר אתה ובניך ובית אביך אתך תשא את עון המקדש והלויים הללו מסייעין אותם זו היא השירות.

ועי' דברי הימים ב' פרק ה' פסוק י"א, אין לשמור למחלקות, ותרגומו לית להון לכהנים עיסקא במטרת ביתא לפלוגת לויאי, והיינו דקאי אשמירת מקדש שמוטל על הלויים, ולפי"ז יהיה משמע שם בקראי שיש שמירה גם ביום, יעויין שם.

והכהנים לפני המשכן וגו' שמרים משמרת המקדש וגו' (ג' ל"ח)

המל"מ פ"ח מה' בית הבחירה ה"ה תמה על המפרש בתמיד שפירש ההיא דתנן התם ברפ"ק והרובין היו שומרים שם, ופי' המפרש דהיינו קטנים פחותין מי"ג שנה. ותמה המל"מ, איך יתכן דמצוה זו שהיא שמירת מקדש שהיא מצות עשה יניחו אותה לעשות לקטנים שאינם בני מצוה, יעו"ש.

ולכאורה בכל מצוה המוטלת על רבים ואין קיומה של מצוה זו מוטל על כל המחוייבים בה וסגי שתקויים על - ידי יחיד או כמה מהרבים, והאחרים נפטרים מחיובם לקיימה ע"י קיום המצוה של זולתם, לא איכפת לן אם תקויים המצוה גם ע"י אותם שאינם חייבים בה ואף אם תיעשה ע"י חש"ו דלאו בני דעה ולא בני מיעבד מצוה ניהו כלל, אם אך ע"י עשייתם יקויים כל הנדרש בדין המצוה כהלכתו וכתיקונו.

וטעמא דמילתא, דהא אף אם תקויים המצוה ע"י פקח ובר חיובא נמי לא ירויחו האחרים שלא קיימוה טפי מאילו תיעשה ע"י חש"ו (אם אך יקויים כל הנדרש בדין המצוה וכנ"ל). שהרי לעולם כל ריוחם של האחרים אינו אלא שעל ידי קיום זולתם הם נפטרים מהחיוב המוטל גם עליהם, ותו לא מידי, ואין להם חלק וזכות בקיום המצוה שלא נעשית על ידם, ואחריני דעבדוה לא שליחותיהו קעבדי, וא"כ מאי נפ"מ להם מאין יבא להם פטורם אם מקיום של בר חיובא או מקיום מעשה של אחר, ואפילו של חש"ו, והלא לא נאמר בדיני המצוה שאין פעולתה מועלת רק אם תקויים ע"י מי שנצטווה בה ולא ע"י זולתו.

ולהנ"ל דמצוה המוטלת על רבים לא איכפת לן אם תקויים אפי' ע"י חש"ו, אם רק ע"י כך יקויים הנדרש במצוה זו כהלכתו וכתיקונו, א"כ ה"ה בנד"ד, כיון דאין המצוה מוטלת על כל הכהנים, וסגי בקיומה ע"י חלק מהם, והאחרים החייבים שאינם מקיימים נפטרים מחיובם ע"י קיומה ע"י זולתם, מאי

נפ"מ להו מי ישמור הקטן או הגדול. דכל שע"י שמירת השומר בין שהוא גדול בין שהוא קטן קויימה השמירה כהלכתה, וכפי המוטל והנדרש במצוה זו, ונפטרו מחיובם ע"י שמירה זו גם אלה שלא שמרו, אחת היא להם, דהא טפי מפטור זה אין להם בקיום זולתם. ולא נתחייבו הכהנים שיהא בעולם קיום מצות שמירת מקדש כהלכתה (ע"י בר חיובא), אלא שורש מצותם היא שמירת המקדש כהלכתה, ובהעדר השמירה יעברו עליה כולם, ובהתקיים השמירה כהלכתה לא יוסיף להם מאום ולא יגרע מהם אם השומרים יהיו בני חיובא או לא בני חיובא ואפי' חש"ו.

פקד כל בכור זכר לבני ישראל (ג' מ')

כתב המשך חכמה אמר "לבני ישראל" ולא "מבני ישראל". יתכן, דקיימא לן לוייה שילדה מישראל, בנה פטור מחמשת סלעים, מאי טעמא, דבפטר רחם תלה רחמנא, ורחם דילה דלוי הוא. ונראה לי דזהו דוקא השתא, שנתקדשו הלויים וולדותיהם בין זכר בין נקיבה קדושים ופטורים. אבל במדבר, דעדיין לא נתקדשו בקדושת לויים, אם כן הנקבה שנולדה עדיין לא היו הלויים קדושים, ואחרי זה לא נתקדשו רק הזכרים. אם כן לוייה שילדה, בנה חייב בפדיון הבן. ולכך אמר "בכור זכר לבני ישראל" - ואף על גב שאמו לוייה או כהנת. ועיין בכורות דף ד' בזה, ודייק היטב.

עיין ללויים שנולדו אח"כ והי' עיבורם מקודם. ודו"ק. - נולדו אח"כ אחר גילוח הלויים שהי' בחדש הא'. [ועי' מפחות מבן חודש דבסוגי' בכורות שם, ובתוס', ודו"ק].

קטני קטנים לענין תגלחת וכיוב"ז [ועי' בן לוי ממורט].

- בן הנולד מקודם אי מהני לאמו לענין להאכילה תרומה באשת כהן. [וכן לענין מעש"ר באשת לוי]. ולכ' פוסל ודאי אינו פוסל בבת כהן ובת לוי.

- יש לעי' במשך חכמה לקמן פרשת קרח ד"ה ויתכן לענין פינחס ודו"ק. וז"ל המשך חכמה, ויתכן למאן דאמר (סנהדרין ק"א ב') לא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים, אם כן קאמר שפנחס יאכל חזה ושוק גם בכורים, כיון שבנותיו אוכלים, כן יאכלו גם פנחס ובניו.

ולקחת את הלויים לי וגו' תחת כל בכר בבני ישראל (ג' מ"א)

כתב הרמ"א סי' ש"ה ס"י דאין האב יכול לפדות ע"י שליח, (ועט"ז וש"ך דפליגי), וילה"ק לדברי הרמ"א היאך מרע"ה פדה את הבכורים במדבר והא אינו יכול להעשות שלוחם לפדיון, וי"ל דלא עשה הפדיון אלא הי' שליח לזכות במעות והפדיון הי' ע"י עצמם, וכן תירצו האחרונים, וכמו שתי' הרע"א (בגי' השו"ע), לענין תנאי בפדיון אע"ג דליתא בשליחות.

אמתחת בנימין

רשימות עובדות והנהגות כפי שנשמעו
מפיהם של גדולי ישראל שליט"א

פרשת במדבר תשפ"ו - גיליון מס' 82

במחיצת רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א

הכנה דרבה

[הקדמה קצת להבנת הענין. הנה שי' רבה בפסחים מ"ז ב' דאיסור מוקצה הוא דאוי, ומבוי' שם בגמ' דלוקים על איסור זה, והנה אגן לא קיי"ל כרבה, אלא דמ"מ ישנו איסור נוסף, והוא המבוי' בביצה ב' ב' שהוא איסור הכנה דרבה, והיינו דביצה שנולדה בשבת אסורה ביו"ט שאחריה משום ששבת אינה מכינה ליו"ט. והנה ב' איסורים אלו ילפי' לה מאותו פסוק, ד"והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאוי", כמבוי' בביצה ובפסחים שם.

והנה היה מקום לומר שאין לוקים על איסור הכנה דרבה, ואף שילפי' לה מאותו פסוק, מ"מ חלוקים הם האיסורים ביסודם, שאיסור הכנה הוא איסור מחמת שגורם שאתמול הוכן הדבר לשבת, וע"ז אין מלקות משום שאין כאן מעשה איסור, ורק על איסור מוקצה לוקים לרבה משום שהוא איסור על הדבר (וכ"כ אפיק"י ח"ב סי' ט"ז י"ז), וכן לכ' מוכח בגמ' שם ששם הק' היכי משכח"ל עצי איסור שילקו עליהם, ותי' רבה דמשכח"ל בעצי מוקצה, ומקשי' עליה, ומסקי' דלא כוותיה, ולא משני דמיירי בעצים שנשרו מן הדקל מאתמול. אולם ברע"א פסחים מ"ח א' תמה על הגמ' מדוע לא תי' כן, ומבוי' בדבריו שלוקים על איסור זה, וכ"כ המנ"ח מצ' רח"צ אות ו' שלוקים על איסור זה של הכנה, וע"ז נסובו הדברים (ומתוה"ד היה נראה שהרב הבין שזה הצד הפשוט יותר)).

שאלו: כתוב שעל הכנה דרבה יש איסור מלקות [דדינא הוא דדבר שנוצר ביו"ט שחל בערב שבת, ונולדה ביצה ביו"ט אסור בשבת, משום שבעי' ששבת תכין לעצמה ולא יו"ט יכין לה, וכמבוי' כן בביצה ב' ב', ואם אוכל מד"ז לוקה, וכמבוי' בד' רע"א בפסחים מ"ח א' ובמנ"ח מצ' רח"צ]. רבינו: צריך להבין את זה, שהרי אין על זה לאו, הדין הזה נלמד מהפסוק ד'והכינו את אשר יביאוי'. ובפשטות האיסור מתחיל מהלעיסה ולא רק בבליעה. היות והאיסור זה ההשתמשות ולא האכילה.

שאלו: האיסור נעשה בזמן שמשתמש באוכל שלא הוכן קודם שבת, או שע"ז גורם שיהיה איסור למפרע. רבינו: יש על זה הרי מלקות, ועל כרחך שהאיסור נעשה כשאוכל, שהרי אם לא, זה לאו שאין בו מעשה, ולא היו לוקים על זה. והיות ויש בזה איסור במשקה ישראל, מוכח שזה נחשב למאכלות אסורות, ולא איסור אכילה גרידא. שאלו: בגמ' שם, זה כתוב ביחס למוקצה, ולא על הכנה דרבה, וא"כ יתכן לחלק בייניהם. רבינו: שתייהם נלמדים מאותו פסוק, ועל כרחך שהגדרתם שווה.

קידוש בין יו"ט לשבת, ובין יו"ט ראשון ליו"ט דגלויות

שאלו: אדם שיש לו רק כוס אחת של יין או מיץ ענבים, וחל יו"ט בערב שבת, ולא עשה קידוש בליל יו"ט, האם יכול לעשות קידוש ביו"ט, לאחר פלג קודם שקיעה, ויועיל גם ליו"ט וגם לשבת. רבינו: לא יכול להיות, היות וזה תרתי דסתרי. הנ"ל: והאם ביו"ט שני של גלויות, שבזה"ז נוהגים ב' ימים יו"ט בתורת ודאי ולא בתורת ספק, האם מועיל שיעשה קידוש בגוונא הנ"ל, ויועיל לב' הימים. רבינו: יועיל בכה"ג לב' הימים.

לאחמ"כ הוסיף רבינו: יש בתשובת חת"ס (או"ח סי' קמ"ה), על יו"ט שני של שבועות, שכותב, שחמיר טפי משאר יו"ט שני של גלויות. החת"ס כתב כן, על מעשה שהיה, לגבי שכיב מרע שרצו שיהיה ממנו גט, בכדי שלא יהיה עיגון, ורצו לכתוב גט ביו"ט של שני גלויות ע"י בן א"י, שאמנם מחוייב לנהוג בחומרי המקום שבא לשם, אך סוכ"ס לגביו זה יותר קל. והיה שם את ר' אליעזר לנדאו שהיה נכדו של הנודע ביהודה, שהתיר את הכתיבה, ור' שלמה קלוגר התווכח איתו, ואסר לכתוב, ומעשה זה היה בעיר בראד. (ונדפס תש"ו רש"ק בזה, בס' שבעה עינים, קונטרס הוראת שעה אות י"ח דף נ"ח). והחתם סופר כותב בתשובה, כר' שלמה קלוגר, וכותב שיו"ט שני של שבועות, חמור יותר מיו"ט שני של גלויות של שאר יו"ט. יעוי"ש.

שאלו: האם לפי החת"ס ב' ימי חג השבועות, זה קדושה אחת. רבינו: גם אם יום טוב שני חמור יותר, היות

וסוכ"ס זה נתקן ביסודו מחמת הספק, זה אחרת מיו"ט ראשון, אלא שזה חמור יותר משאר יו"ט שני של גלויות.

גונביה וגזילה בקסוה

שאלו: בגונב את הקסוה, דקנאים פוגעין בו, כמבואר בסנהדרין פ"א, א'. האם בגזל את הקסוה זה יהיה אחרת. רבינו: יש נידון דומה, לא ממש אותו דבר, לגבי מה שכתוב בגונב איש ומכורו, האם זה רק בגונב, אך בגזל זה יהיה אחרת. הנ"ל: יל"ע האם שייך כזה מציאות של גזל בזה, שהרי הגזילה זה מהקדש, והבעלות היא כלפי הקב"ה, ומה שייך אם כן גזילה. רבינו: בהקדש דנים ביחס לגזבר, או אולי ביחס לשאר אנשים שרואים, ואם לוקח כשהם אינם רואים, זה יחשב לגזילה. וכמו"כ אחד שיקדיש כלי שרת, ואחר בא וגזלו ממנו, לפני שזה הגיע להקדש, היות והמקדיש צריך להביא את זה להקדש, הוא נחשב לבעלים, ואם יגנב שלא בפניו, זה יחשב לגזילה.

נעליים במחנה לוויה

שאלו: האם הלויים היו צריכים ללכת יחפים במחנה לוויה, כיון שהיה למקומם קדושת מחנה לוויה, וכמו שחז"י שבהר הבית אסור ללכת במנעלים (ברכות נ"ד א'), וא"כ גם במחנה לוויה יהיה אסור. רבינו: הדין שלא ללכת במנעלים אי"ז שייך לדין מחנה לוויה, אלא למה שהר הבית יש לו קצת תורת מקדש, וזה לא היה במחנה לוויה שבמדבר, שלא היה לזה תורת מקדש. [א.ה. פעם אחרת אמר רבינו: הנה חז"י דיש דין מורא מקדש גם בהר הבית, וכמו שאמרו שאסור להכנס לשם במנעלו, והיינו דלהר הבית יש ב' דינים, דין מחנה לוויה, ומלבד זה יש לו מקצת דיני מקדש.]

אנשים מן האדמה

דברו: בגמ' איתא, (מנחות ל"ז א') בענין מי שיש לו ב' ראשים. רבינו: ד' התוס' שם שאשמדאי הוציא מהקרקע אדם עם ב' ראשים, ויש לדון האם היו אנשים, או רק בצורה של אנשים אבל לא היו אנשים.

רעואל

שאלו: בנשיאים היה נשיא ששמו הוא אליסף בן רעואל (ב'), (י"ד), ומדוע קראו לו "רעואל", והרי היה זה שם בנו של עשיו (בראשית ל"ו י') שהוא אדם רשע, ודינא הוא דלא מסקינ בשמייהו (יומא ל"ח ב'). רבינו: קראו לו כן סתם מחמת השם, ולא על שמו של בן עשיו, ובזה אין איסור.

צום החת"ס בתחילת חולין

אמרו: ידוע שהחת"ס צם הוא וכל הישיבה כשהתחילו בישיבה בלימוד מסכת חולין. רבינו: לכאורה, אינו מובן מה הענין לצום בתחילת לימוד חולין, ובשלמא בלימוד מסכת מו"ק מובן שיש כאן ריע מזליה, אבל בחולין אינו מובן מה גריעותא במסכת זו, והרי למדו את המסכת ולא כתוב שלמדו

הלכות שחיטה. [א.ה. כמדוי' שהכוונה היא, שהרי מצינו (גיטין נ"ז ב') כי עליך הורגנו כל היום אלו ת"ח שמראים הלכות שחיטה בעצמם, אבל כמדוי' אצל החת"ס בלימוד חולין לא בדקו הסכינים בפועל, ולא היה חששות אלו, וא"כ מדוע יש כאן ריעותא דמזליהו]. **וצריך לבדוק אם היא שמועה בדוקה או לא.** [עצם המנהג נמצא כבר ביוסף אומץ מנהגי פרנקפורט, פרק סדר הלימוד בעצמו, ושם ביאר הטעם משום שלא יקטרג המשטין משום ת"ח המראים הלכות שחיטה, ומשום שכפה"י הם למדו את המסכת למעשה, והיה זה לימוד הלכות שחיטה, והחת"ס נהג עפ"י כמשי"כ בהג' מקו"ח על ספר חסידים אות רס"א בשם ס' הזכרון לחת"ס, אולם הדברים צ"ע כנ"ל, דלכ' אין בזה את הטעם של מראים הלכות שחיטה].

איסור גניבה בגונב קסוה

בגונב את הקסוה, העלה רבינו: יש עוד נידון (א.ה. מלבד מה שנתבאר בתחילת הדברים יעיי"ש) **האם יש על חיוב מיתה של גונב את הקסוה דין קלב"מ** [עיי' חיי רע"א כתובות כ"ט א' ובהפלאה שם, ועיי' בזה בחי' הגרד"ל כתובות ס"י כ"א אות ז']. אמרו: הרמב"ם (סהמ"צ שורש ג') נקט שהוא רק שהוא איסור דרבנן, והמנ"ח (בהקדמה לבמדבר) כ' שאף לשי' הרמב"ם מ"מ עובר בזה על איסור דאורייתא של לא תגנובו, דמ"ל גונב מהדיוט מ"ל גונב מגבוה. רבינו: **דבריו אינו מובנים, שא"כ כל אדם שלוקח חפת מחפצי הקדש יעבור גם על לא תגנובו וזה לא שמענו.** אמרו: אולי הוא משום שיש מעילה. רבינו: זה אינו ישוב, משום שבמזיד אין מעילה.

מקרה הוא בלתי טהור

שאלו: בהפטרות מחר חודש, מדוע ביום הראשון אמר שאול על דוד מקרה הוא בלתי טהור (ש"א כ' כ"ו), וביום השני לא תלה בזה [כנראה הכוונה היתה לשאול שהרי בעי' תלת זימני לחזקה (יבמות ס"ד ב')], רבינו: אינו קו' כלל, משום שביום הראשון אמר כן משום שאין טעם לתלות בזה יותר מזה, והרי אלו ב' דברים שוים, אבל ביום השני כבר הוא רחוק יותר לתלות במקרה, ולכן תלה בדבר היותר מסתבר.

ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתן

הביאו: רש"י (א' י"ח) עה"פ, ויתילדו על משפחותם, פירש"י שהביאו ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתם. רבינו: ד' רש"י צריכים ביאור, מדוע היה צריך ב' דברים, גם ספרי יחוסיהם וגם עדי חזקת לידתן, דלכ' הרי סגי באחד מהם. שאלו: האם דין "יכיר" שהאב יאמר זה בני מהני לזה. רבינו: יש נידון בעיקר הדבר, אם "יכיר" מהני כדי לומר שזה בני או שכל מה שנאמן לומר כן, וכמב' בב"ב קל"ד א' שנאמן על זה, הוא רק מטעם מגו [עיי' ש"ש פ"כ שהביא בזה מח' רשב"ם ותוס' עם הרמב"ם]. ויש שאלה כאן גם מצד תחילתו בפסלות קודם מת"ת, האם יש כאן תחילתו בפסלות מצד מה שקודם מתן תורה לא היה דין עדות, וכבר מדברים ע"ז. שאלו: מה עשו הזקנים שאין להם עדי חזקת לידתם, שהרי לא היו אלו שהכירו שנולדו. רבינו: לא היה זה עדים ממש על הלידה, אלא על מה שהוחזקו כן, וזה היה לכולם.

הדברים נכתבו כפי הבנת הכותב, ולא היו לעיני רבינו שליט"א

גיליון זה נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com - לקבלת גלינות אמתחת בנימין: m0556788031@gmail.com

בענינא דיומא

הרי יש אחד שרק ניגש לגמרא והעיניים שלו כבר גדלקות. הוא שומע דבר של תורה והחשמל בווער.

משמר עולם התורה והכנה לחג מתן תורתנו: הכוונה והדרכה ממנהיג הדור מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א

לימיננו עמדה גם העובדה שאחד מחשובי הפעילים ב'דרשו' הוא הרה"ג ר' חיים טופר, תלמידו חביבו של מרן שליט"א, שפתח בפנינו את השער לעולמה של ישיבת סלבדוקא.

האמת שהכנו מראש שאלות בכתב, ומרן אפילו עבר עליהן והשיב על חלקן בקצרה, אבל עיקר השיחה התנהלה לאחר מכן, כשמרן שלישי"א צולל אל העבר הרחוק, ומעלה זכרונות קדומים, מראשית דרכו בעולם הישיבות.

בתקופה האחרונה התגברה מאוד הרדיפה נגד לומדי התורה, בני הישיבות הקדושות. איזה מסר של חיזוק אנחנו יכולים למסור להם משמו של ראש הישיבה שליט"א, לקראת האי יומא, חג מתן תורה ???

”שהשם יעזור... השם יעזור שהכל יהיה כחלום יעוף, כענן כלה וכרוח נושבת. שהכל יעבור כלא היה. אכן, זה מצב קשה, אבל חשוב לזכור שתמיד היו מצבים קשים, אנחנו לא שונים בזה מהדורות הקודמים.

היום יש קושי עם הרשויות, ובעבר היו קשיים אחרים, מסוג שונה לגמרי. מה שיש היום לא היה פעם, אבל היו קשיים של חילוניות, של כפירה, דעות זרות, ציונות, המחתרות ושאר מיני ניסיונות שמשכו והיטו לב רבים מצעירי הצאן למקומות לא טובים. צריכים להתפלל ולבקש מהשם יתברך שנתגבר על הקושי הזה".

איך באמת התמודדו עם אותם קשיים? באלו דרכי פעולה השתמשו כדי להתגבר עליהם?

"למאי נפקא מינא? היו אלו קשיים אחרים, מסוג אחר לגמרי. מה שיש היום זה לא מה שהיה פעם. זה כמו שאני אספר איך התגברו על האינסקוויזיציה בספרד. זה לא נוגע לקשיים שיש בזמנינו!"

ומה באשר לקשיים של היום, איך צריכים להתמודד איתם?
 "יש כמה ראשי ישיבות היום, יותר צעירים, הם יכולים לספר יותר טוב ממני...".

ליל שבועות בפוניבז'

בחרדת קודש ביקשנו ממרן שליט"א שישתף אותנו בתחושות של רוממות התורה בשנים עברו, שהן בודדאי נוגעות ורלוונטיות גם לימינו. אנן. לשאלות אלו נענה מרן שליט"א בשמחה, ובן רגע הפליג בזיכרונותיו לשנות נעוריו.

כשהייתי נער צעיר, כבן חמש עשרה שנים, התארחתי בחג השבועות בבני ברק, אצל קרובי ר' סענדר פוזנדרון ז"ל. השתוקקתי לראות מקרוב את ישיבת פוניבז' שמעולם לא ביקרתי בה קודם לכן, ובמיוחד רציתי לראותה בליל שבועות, לילה שכולו תורה.

אני זוכר עד היום את ההתרגשות שאחזה בי, תחושה כל כך נעימה לראות את ההיכל מלא מפה לפה וכולם לומדים בכזאת התלהבות. הם גם קירבו אותי ודיברו איתי בלימוד זה היה מחזה נפלא מאוד.

”במיוחד אני זוכר שניים שלמדו בהתלהבות יוצאת דופן, האחד היה הגאון רבי משה שטיגל זצ”ל, בנו של ראש ישיבת ’בית יוסף’, והשני היה בחור חסידי, רבי דווצ’ה (מי שלמים נודע כאדמו”ר רבי מתתיהו דוד מביאלא – בני ברק) זצ”ל”.

הנוכחים העירו שמעניין הדבר שהבחור החסידי לא נסע להסתופף
בצל רבו רחוק השוואות:

"הרבי היה אבא שלו..." , השיב מרן שליט"א, "אולי הוא לא היה אז בארץ. איני יודע".

ואכן, באותה העת, עוד לא הצליח הרבי בעל ה'חלקת יהושע' מביא לא

זעקת התורה בעקבות הפרת התחייבות ע"י ראשי השלטון להסדיר את מעמדם של לומדי התורה

משמך עולם הישיבות מול גזירת הגיוס : אחר מסע כזב והיתול של ראש השלטון שר"י וחבר מרעיתי, הוברר כי אין שום אפשרות להסדיר את לומדי התורה בשלטון הקיים, זימן מנהיג הדור רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א בדחיפות למעונו את שלוחי דרבנן נציגי דגל התורה, והפקיד בידם מכתב בו בתחילתו מחזקם על פעילות המסורה למרות הקשיים האדירים מבית ומחוץ, לנסות להסדיר את לומדי התורה, ומורה להם כי אין אנו שותפים לשלטון יותר, וצריך בחירות בהקדם היותר מהר, להלך לשון המכתב :

בס"ד

לכבוד חברי הכנסת החרדים
של דגל התורה שליט"א

אתם עשיתם מעל ומעבר את
שליחותכם נאמנה. ואין לנו
אמון בראש הממשלה איננו
מרגישים שותפים שלו יותר.
איננו מחויבים לו.

ואנחנו נעשה מכאן ואילך רק מה שאנחנו חושבים שטוב ליהדות החרדית ולדעתנו צריך בחירות בהקדם היותר מהר.

כל מיני דיבורים על גוש אינם קיימים יותר.

בכאב ובחרדה

דערבן את פיזור הכנסת. ראש

היתול, ברעיונות כאלו ואחרים, להצביע ביום רביעי בעד פיזור שוב בכל מיני מצגי שווא.

וסגר"ע ב"ב הרב מנחם שפירא התורה, עלו עם רבה החדש של שטיין שליט"א מרבני תורה בינו אחר מינויו. קיבלו שלוחי השלטון.

יוון דרשו

ווייט הוד קדומים במעונו של
גרי"ד לנדו שליט"א, לקראת חג

המיוחדת ששררה בקיתונו הצר
יט"א, עת זכינו להתקבל על ידו
במינה, לשיחה מרוממת כהכנה

ג, גרמה למרן לפנות זמן במיוחד
לת סיום הלימוד הקבוע שלו עם

[illegible]

אחר הכרעה הדרמטית. זירזו שלוחי דרבנן את פיזור הכנסת. ראש השלטון ניסה שוב להמשיך במסע כזב והיתול, ברעיונות כאלו ואחרים, אך שלוחי דרבנן קיבלו הנחיה ברורה להצביע ביום רביעי בעד פיזור הכנסת בכל מקרה. גם אם ינסה למרוח שוב בכל מיני מצגי שווא.

וכשיו"ר דגל התורה ח"כ הרב משה גפני וסג"ע ב"ב הרב מנחם שפירא ומנהל המחלקה המוניציפאלית של דגל התורה, עלו עם רבה החדש של רמת השרון הגאון רבי יצחק אדלשטיין שליט"א מרבני תורה בתפארתה, לקבלת הכוונה וברכה מרבינו אחר מינויו. קיבלו שלוחי דרבנן המשך הכוונה מפורטת מול ראש השלטון.

ראיון מיוחד לגליון דרשו

נכתב ע"י עורכי דרשו: שיחת קודש רוויית הוד קדומים במעונו של רשכבה"ג מרן ראש גולת אריאל רבינו הגר"ד לנדו שליט"א, לקראת חג מתו תורה. מיוחד למערכת דרשו.

לא נוכל לתאר עלי גיליון את האווירה המיוחדת ששררה בקיטונו הצר של מרן רשכבה"ג, רבינו הגר"ד לנדו שליט"א, עת זכינו להתקבל על ידו בלבביות גדולה ובהארט פנים מיוחדת במינה, לשיחה מרוממת כהכנה לקראת חג השבועות.

העובדה שאנחנו באים בשליחות 'דרשו', גרמה למרן לפנות זמן במיוחד עבורנו, כשלשם כך הוא אפילו הקדים את סיום הלימוד הקבוע שלו עם החברותא הקבוע.

להגיע ארצה, ואילו שלושה מבניו הגיעו ארצה מוקדם יותר במסגרת העלייה המוכרת בשם "ילדי טהראן".

גישמאק בלימוד

שאלה שמציקה לרבים בדורנו, ויש לה מקום מיוחד דווקא בערב חג מתן תורה. למרבה הצער ישנם בחורים, וגם אברכים, שלא מרגישים טעם של מתיקות וגישמאק בלימוד התורה. הם רוצים ללמוד בהתמדה, אבל לא מצליחים להרגיש את המתיקות הזאת שיש בתורה... "זאת בעיה ישנה, זה לא משהו חדש ולא בעיה של הדור הזה באופן מיוחד, תמיד היתה הבעיה הזאת..."

ומה הפתרון לבעיה?

"המחנכים יודעים, אני לא מחנך".

בכל זאת, הרי זאת בעיה שרבים מתמודדים עמה...

"הבעיה מוכרת. הרי יש אחד שרק נגיש לגמרא והעיניים שלו כבר נדלקות. הוא שומע דבר של תורה והחשמל בוער. זה סימן טוב, אבל אם לא... מה אפשר לעשות???"

אולי אפשר לנסות להדליק את החשק עם איזו שאלה טובה, איזה 'קצות החושן', איזו ידיעה חדשה. וכן על זה הדרך...

"מה שמעניין אותי"

אחד מבני הבית הציע שאולי אם יעשו כמו שראש הישיבה עצמו רושם את ידיעותיו אולי זה יכול לסייע.

מרן שליט"א חוכך בדעתו ומשיב "זה לא כל אחד יכול. אני עושה את זה, אולי באמת... כנראה יש כאלה שיוכלו, אני יודע, אפשר לנסות..."

האמת שאנחנו עמדתו קצת נבוכים ולא הבנו למה יכוונו הדברים, אבל מרן שליט"א לא השאיר אותנו בערפל הסקרנות זמן רב מידי, והציע לנו לראות בעצמנו...

לבקשתו הובא ספרו 'שיעורי רבי דב לנדו' על מסכת בבא מציעא, ולגד עינינו פתח מרן את כריכת הספר, והראה לנו את שני העמודים החלקים שבין הכריכה לספר עצמו, כשהם מלאים בהערות צפופות בכתב יד.

הוסבר לנו שמנהגו של מרן, בכל עת לומדו בספר, אם הוא מוצא איזו ידיעה חדשה או משהו שגרם לנו להתלהבות מיוחדת כשמצא אותו שוב, הוא רושם את הדברים בקיצור נמרץ בתחילת הספר, עם ציון העמוד שבו נמצא הדבר בהרחבה.

מרן מבקש את זכויות המגדלת כדי להיטיב לראות את הכתב הצפוף, ובתוך רגע שוקע לעולמות אחרים, ופותח במשא ומתן למדני, שנמשך שעה ארוכה, כשהוא מרפרף בין מקצועות התורה השונים בבהירות מופלאה, ונהרה מופלאה שפוכה על פניו.

"הנה, תראו, אדם הטוען טענת ממון שעל ידי הטענה הוא נהיה רשע, האם הוא נאמן או לא?!! אה, הדין הזה כתוב בהגהות אשר"י ויש לו ראייה מהגמרא..."

"הנה הנה, התוס' בכתובות דף כח, לא יודעים אותו, התוס' אומר שם שיקום שטרות' זה מהתורה, מהטעם שאם לא כן כל אדם יזייף..."

וכך מדגל מרן מנושא לנושא, מעיין בהערות שכתב, מדפדף בספר וצולל שוב ושוב, בשמחה מיוחדת במינה, שמחה של תורה.

"תביאו גם את הספר על בבא בתרא", הוא מבקש וממשיך כך שעה ארוכה. אשרי עין ראתה אלה!

בני ביתו של מרן מספרים לנו שכל הספרים בארון הספרים שלו מלאים בהערות כאלו שכתב. **"כל פעם שראש הישיבה מוצא איזה דבר חידוש, הוא מתלהב וכותב..."**

מעניין לציין שההערות שהראה לנו מרן, הן 'חידושים' שהוא מצא בספר שהוא עצמו כתב... וכמובן שחזר עליהן בשיעוריו לאורך שנים רבות, ובכל זאת, כשהוא מעיין הם מעוררים בו שמחה נפלאה והוא ממחר לכתוב אותם, כדי שיהיו לו לזיכרון גם בפעמים הבאות שיפתח את הספר.

איזה סוג ידיעות כדאי לכתוב?

"אני כותב את מה שמעניין אותי", משיב מרן מינייה וביה ומוסיף בבדיחותא, "אחרים כותבים איפה התוס' מביא רמב"ם.

"פעם למדנו 'זבחים' בישיבה, בא איזה רב אחד וראה שאנחנו לומדים זבחים, הוא אמר, "אההה זבחים... מה יש בזבחים? בזבחים יש ראייה מתוסי' אם הכללים של ההלכה באביי ורבא הם גם בקדשים או לא..."

"זה כל מה שהוא ידע מסדר 'קדשים'... אז צחקנו..."

ראש הישיבה אומר תמיד שכשליטאי לומד וכשגליציאנער לומד גמרא, כל אחד מהם לומד דברים אחרים...

"נכון, כל אחד רואה דברים אחרים וזוכר דברים אחרים".

תוך כדי דיבור שוקע מרן שוב בעומקה של סוגיא מתוך אחת ההערות הכתובות לפניו: "אחד הלוח לשני 'סאה בסאה' באופן המותר, והגיע זמן הפירעון והסאה היתה שווה עשרה דינרים, ולא שילם בזמן וירד הערך שלה, כמה צריך לשלם?"

"הוא צריך לשלם עשרה דינרים!"

"מרן ממחר לדפדף לעמוד המכוון בספר, ומרחיב בדברים: "המהרי"ל דיסקין אומר את זה..."", ומוסיף את דברי ה'מחנה אפרים' ועוד.

הנוכחים שאלו את מרן אם החיוב לשלם עשרה דינרים הוא בגלל 'דינא דגרמי', ומרן משיב בענוותנותו הרבה: "את כללי 'גרמי' אני לא יודע". עוד המילים יוצאות מפיו, וכבר מתחיל מרן לפרוש בפנינו את סוגיית 'דינא דגרמי' בגאונות נפלאה.

זה מה שכואב לו

עוד בעניין אהבת תורה וגישמאק בלימוד התורה, מספר לנו מרן מעשה שהיה עמו בשנות בחורו.

"כשלמדנו בישיבת חברון, עמדנו פעם אחרי ארוחת הצהרים ליד הישיבה, ברחוב צר שם ב'גאולה', היינו כמה בחורים ודיברנו שם. בצד השני של הרחוב עבר רבי שלום שבדרון זצ"ל, הוא רואה אותנו מעבר לכביש וניגש אלינו..."

"הוא לא הכיר אותנו, הוא היה איש לא צעיר, וכשראה בחורים צעירים שאל אותנו בשאלה בלימוד... "אולי אתם יודעים איפה נמצא ה'גאון' שכותב שהטעם שאפשר לחלל הקדש על שווה פרוטה הוא בגלל שאין אונאה להקדשות ולא שייך הטעם הזה במעשר שני???" אולי אתם יודעים???"

"התביישנו, אני התביישתי. שתקנו, לא ידענו מה לומר..."

"מאיפה נדע דבר כזה? אפילו לא ידענו שיש כזה גר"א, בחורים צעירים. שכוייח, עכשיו אנחנו יודעים שיש כזה גר"א, אבל הוא הדרשן הגדול הזה כשהוא הלך ברחוב זה הציק לו כל כך כשהוא ניסה להיזכר איפה יש את הגר"א הזה, עד כדי כך שהוא לא חשב פעמיים וכשראה כמה נערים צעירים עומדים בחוץ, הוא ניגש אליהם, אם הם יכולים לעזור לו למצוא את הגר"א הזה..."

"איפה תשמעו דבר כזה שאדם לא צעיר ניגש לנערים צעירים, ומבקש מהם שיעזרו לו איפה כתוב הגר"א הזה..."

"זה אהבת תורה! אולי הילדים האלה יודעים... היום יהיה מי שישאל דבר כזה? למי אכפת..."

כששאלנו את ראש הישיבה מי היו הבחורים הנוספים שעמדו אתו באותה פעם, השיב ב"למאי נפקא מינא", וסירב לפרט בעניין, כדי שלא לחשוף מי עוד לא ידע את הגר"א האמור...

העמיד אלפי תלמידים

בשולי השיחה, ביקש מרן שליט"א מכותב השורות, לפרסם את נוסח הקדמת הרה"ק רבי מאיר דרברמדיקר זיע"א, בן הרה"ק בעל ה'קדושת לוי' מברדיטשוב זצללה"ה, לספרו 'כתר תורה' אשר הדפיס בחיי אביו הקדוש ובה כותב בזו הלשון:

"וזאת ידוע לכל העולם שכמה אלפים תלמידים אשר העמיד כבוד אאמ"ו שיחי' אשר למד אותם חידושי גפ"ת ופוסקים, וג"כ נתלהבו לבם לעבודתו וכו'..."

"כשמתארים את הברדיטשובער רב, אומרים שהוא היה מלמד זכות על יהודים כל היום", אמר מרן, "אבל העיקר, מה העיקר? הנה מה שכתב בנו בחיי אביו, קודם כל הוא העמיד כמה אלפי תלמידים ולימד אותם ש"ס ופוסקים, וגם הלהיב ליבם, וגם לימד זכות וגם כל המעלות האחרות, אבל העיקר זה התורה..."

כשביקשו בני הבית להביא לנו את הנוסח כדי שנוכל לפרסמו, סירב מרן והבהיר כי הוא רוצה שיישאר עמו, ורק לאחר שהבטיחו לו שיצלמו את המסמך ויחזירו לידו תיכף ומיד נאות לכך.

נועיל לעצמנו ולאחרים

בסיום הדברים ביקשנו ממרן שליט"א ברכה מיוחדת לנו ולקוראי הגיליון, והשיב מרן בענוות חן: "השם יעזור שהכל יהיה בצורה הכי טובה. נועיל לעצמנו נועיל לאחרים. מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחברה."

בחרים בהגנה האמיתית היחידה! עוברים לסים מהדרין שבפיקוח ועד בני תורה מיסודו של רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"א אדלשטיין זצוק"ל ובהדרכת מרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א: *6060

- צילום: בקדוש פנימה, מנחת דבר.
- להאזנה לדעת תורה מגד"י בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"א, בקו החירום: 03-313-3306.

- כמ"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של

רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' • חג השבועות תשפ"ו

ווי העמודים וחשוקיהם – שאלות משולחנו של מרן שליט"א

מבקשים ממנו לחפש דברים באוצר החכמה באמצע לימודו, מה יעשה

שאלה. יש ברשותי מחשב עם תוכנת 'אוצר החכמה' לצורך לימודי, בכלל שאני לומד האברכים יודעים זאת, וכשהם צריכים ספר מסויים או מידע איפה כתוב דבר וכו' הם פונים אלי שאחפש להם, אני עושה זאת בשמחה רבה, אך הסתפקתי אם להמשיך לעזור להם או לא.

צדדי הספק, מצד אחד אני לא נמצא בסוגיא שהם מחפשים, וא"כ כשאני מחפש בשבילם אני מספיק באמצע לימודי ועוזר להם, ואולי אין לי רשות לעשות חסד על חשבון הלימוד תורה שלי. אך מאידך גיסא, הרי כתוב 'ותורת חסד על לשונה', שתורה עם חסד יש לה מעלה גדולה ואולי כדאי לעזור להם.

שאלתי היא גם באופן שאני מבין את מה שאני מחפש [שלכאן' איני מבטל תורה] אבל זה לא קשור בכלל ללימוד שלי, האם יש בזה ביטול תורה?

תשובה. אם זה מפריע לו בלימודו, הרי הוא עוסק כעת בצרכי עצמו, והוא פטור כעת מגמילות חסדים, ובפרט שהוא עוסק במצווה ופטור מהמצווה. ושוב שיקבע איזה שעה שהוא ממילא רוצה קצת לנוח, שאז יעזור בחיפושם, וכל שאר השעות יהיה קדוש ללימוד ולא לחסדים.

מקורות ונימוקים

נאמר על בית עלי 'וכל מרבית ביתך ימותו אנשים', ואמרו ע"כ במסכת ראש השנה (דף יח ע"ב), משפחה אחת הייתה בירושלים שהיו מתה מתין בני שמונה עשרה שנה, באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי, אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם, לכו עסקו בתורה וחיו, הלכו ועסקו בתורה וחיו.

עוד נאמר (שם) על הפסוק (שמואל א, ג יד): 'ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עוון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם', אמר רבא, בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה, אביי אמר בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים, רבה ואביי מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין.

וכתב על כך מרן החפץ חיים זיע"א באהבת חסד (ח"ג פרק ח, בהגה"ה) דממה נפשך צ"ב, שהרי אם לא היה אפשר לעשות את הגמ"ח ע"י אחרים, מאי טעמא דרבא, ואם אפשר לעשות ע"י אחרים, מאי טעמא דאביי דעסק בגמ"ח, הלא אמרו במועד קטן (דף ט ע"א) דמצוה שאפשר לעשות ע"י אחרים אין מבטלין עבורה תורה.

וכתב לבאר, דאולי אביי שהיה אז מפורסם בדורו מאד, כיון שהוא עסק בגמ"ח בוודאי היה מוסיף עניינים גדולים במידת החסד ובלעדיו לא היה נעשה דבר זה, וסברת רבא היה דאינו מונח חיוב על האדם שיתחיל לעסוק בדבר כיון שלא בא מעשה לפניו וחשש לביטול תורה, ומ"מ מדחזינן דהוסיפו עבור זה לאביי עשרים שנה לחייו, ש"מ דמשמא אסכימו לאביי, וגדר הוספת השנים נוכל לומר בפשיטות, דמה שביטל תורה ע"י עסק הזמן של גמ"ח, הוסיפו לו כדי שלא יחסר לו מתורתו, יעו"ש בדברי הח"ח.

ואמנם נאמר במסכת סנהדרין (דף צח ע"ב) שאלו תלמידיו את רבי אלעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח? יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. ואמרו בעלי מוסר, שלא כתוב 'ילמד תורה ויעשה גמילות חסדים', אלא יעסוק, והיינו שזה יהיה כמו העסק שלו, כמו אדם שיש לו עסק שהוא שקוע בזה ראשו ורובו, כך גם לענין תורה וגמ"ח, צריך להיות שקוע בזה, אך מ"מ התורה 'דרכיה דרכי נועם', והיא לא דורשת מהאדם יותר מכפי יכולתו.

ולכאן' אם רוצה להצליח בתורה, צריך גם לעשות חסד ביחד עם התורה שלומד, וא"כ לכאן' צריך להפסיק בכל פעם שלומד כדי לסייע לאנשים הזקוקים לספרים מאוצר החכמה, כדי שיהיה לו תורה וגמילות חסדים.

אלא שגיסו מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בספרו ארחות יושר (גמילות חסדים) הביא דברי הרמב"ם (פי"ד מהל' אבל ה"א) שכתב, מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, וליילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעודם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם, הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים – עשה אתה אותן לאחרך בתורה ובמצוות, עכ"ל. ודברי הרמב"ם צ"ב, שבתחילה מנה מצוות שהם מדרבנן, ולאחר מכן כתב שכל דברים אלו הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, ומשמע שהוא דאורייתא?

ותירץ גיסי זצ"ל שמדאורייתא הוא מצוה כללית וזה כולל את כל הגמילות חסדים, וזה אין לו שיעור, ואין חייב כל היום לעסוק בגמ"ח, וגם אם יש לו לעשות צרכי עצמו הרי שאין חברו קודם לו, רק כשיכול יש לו מצוה לעזור. אבל כשחכמים קבעו ביקור חולים כמצוה בפני עצמה וכן ניהום אבלים וכו', הרי מצוה דרבנן כמו נר חנוכה ומקרא מגילה, ודוחה שאר דברים, וחייב בה אפילו אם כבר עשה גמ"ח היום, או שזקוק לצרכי עצמו, כי היא מצוה מיוחדת שהוא חייב עליו באלה הדברים שמנה הרמב"ם ז"ל, עכ"ד גיסי ז"ל.

ומדברי גיסי זצ"ל שמענו הגדרה נפלאה לכל דיני גמ"ח, דאמנם אין לו שיעור, אבל אין הכוונה שבשביל זה צריך לעסוק בזה כל היום, אלא אדרבה גם אם עשה כבר קצת יצא ידי חובה, ואם יש לו זמן צריך לעזור, אך אם הוא עסוק בצרכי עצמו אינו חייב בזה, חוץ מהחסדים שמנה הרמב"ם שאת זה צריך לקיים מדרבנן גם אם כבר קיים היום מצות חסד.

ומעתה יש לומר לגבי אברך הלומד תורה, ובאים ומבקשים ממנו שידפיס להם ספרים מאוצר החכמה תוך כדי לימודו, דאם זה מפריע לו בלימודו – הרי הוא עוסק כעת בצרכי עצמו, והוא פטור כעת מגמילות חסדים. ובפרט שהוא עוסק במצוה ופטור מהמצוה, ואף שזו היא מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, בכל זאת הוא גם פטור מהמצוה, כיון שהוא עוסק כעת בצרכי עצמו, ורק כשיגמור בצרכי עצמו יכול להתפנות כדי לעסוק בעזרה לאחרים.

והטוב ביותר שיקבע איזה שעה, שהוא ממילא רוצה קצת לנוח, שאז יעזור בחיפושים, אבל בכל שאר השעות, יהיה קודש ללימוד, ולא לחסדים.

[ומענין לענין באותו ענין נוסף מה שנשאלנו מנשים צדקניות החדורות בלהט להשקיע הכל כדי לאפשר לבעלה להתמיד בלימוד התורה היקרה. היא חיה בהשראה של סיפורי הוד על רבניות צדקניות שעשו הכול בגפן ולא ביקשו לעצמן דבר אבל מתקשה לנהוג כמותן..., כי לפעמים כן צריכה את עזרת הבעל.

תשובה. זה טעות גדולה, כי כל הסיפורים הם במגמה להגדיל את הרבניות הצדקניות, ובינתיים עושים עוול גדול, ומקטינות את הנשים הצדקניות שלנו. וכבר כתב גיסי, בנו של מורי חמי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, בהקדמה לספר על התמדתו של אביו מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שיש עוול בספר, וצריך לדעת שאביו מרן הגרי"ש היה בעל נורמלי, וכשהיה צריך אותו בבית, עזר מאוד לאשתו, וכשאשתו לא הרגישה טוב, הוא היה מטפל בילדים גם כאבא וגם כאמא, ורק כשאימא הסתדרה ולא הייתה צריכה אותו, לא העסיקה אותו בדברים שיכלה להסתדר לבדה.

שאלה. "איך תוכל אשה לזהות צורך אמיתי המחייב סיוע מבעלה, ואיך תדע שבמקרה פלוני אין זה פינוק להיעזר כי אם חובת השעה?"

תשובה. אישה שמרגישה שהיא צריכה את עזרת בעלה, היא צריכה לבקש ממנו, ואין זה סותר כלל ללימוד, בעל ששקוע בלימוד התורה, יודע לעזור בבית במהירות בכל המצטרך ולחזור בלימודו. היא צריכה לבקש ממנו, כל מה שהיא צריכה, ולא לפחד שזה על חשבון הלימוד.

כמובן שרק דברים שהיא צריכה לצורך הבית, אבל לא בדברי הבל וכדומה. בעזרה בבית – כל מה שהיא צריכה ומרגישה שהיא זקוקה לבעלה, תבקש, ואדרבה, רק כך יצמח הבעל. כמו שהקב"ה שלח לאישה את כל העבודות המוטלות עליה בבית, כך גם שלח לבעלה את המטלות, והרי הקדוש ברוך הוא היה יכול לסדר שלא יהיה להם כלל מטלות. אלא שזה סדר הצמיחה, שבתחילה צריך ללמוד עם מטלות ועם קשיים, ובהמשך החיים המטלות יורדות, והלימוד הוא יותר רצוף.]

חמדת המועד – ענייני חג השבועות

מדוע לא תוקעים בשופר בחג השבועות?

הנה כתב הרמ"א (או"ח סימן תצד ס"ג) 'ונוהגין לשטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים, זכר לשמחת מתן תורה'. וכתב המשנ"ב (סק"י) 'שהיו שם עשבים סביב הר סיני, כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו'. ויש לשאול, מדוע לא תוקעים בשופר בחג השבועות זכר לקול השופר שהיה במעמד הר סיני וכמו שנאמר (שמות יט, יט) 'וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק קוֹד מִשָּׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל', ולכאורה הוא זכרון חשוב יותר מאשר הפרחים והעשבים, שהוא דבר שולי לכאורה.

אמנם נראה לבאר שהתשובה טמונה בדברי הרמ"א עצמו שכתב 'זכר לשמחת מתן תורה', כלומר שאין זה רק זכר לעצם מעמד הר סיני, אלא לשמחה שהייתה במעמד מתן תורה, שהקב"ה בהקיפו את הר סיני במרעה ירוק ביקש לגלות בכך את רצונו שעם ישראל יקבל את התורה בלב שמח, וכשהעין נתקלת במראות מבלבלים, גואה גם הלב בשמחה זו, ועי"ז ישתתפו כל החושים בקבלת התורה. ומהאי טעמא אנו עושים זכר לעשבים הללו שהיו סביב הר סיני, ללמדנו שאי אפשר לקבל את התורה ללא שמחה וחביבות. [ובמשנ"ב שם הביא שיש מקומות שנוהגין לחלק בביהכ"נ עשבים המריחים, והכל מהטעם הנ"ל, כדי לבשם את נפשותינו ולשמח את לבבנו ביום קבלת התורה, בבחינת 'חיכו ממתקים וכולו מחמדים'].]

ובעיקר המנהג לשטוח עשבים בחג השבועות, שמעתי בשם הרה"ק רבי אשר צבי מאוסטראה זצוק"ל (תלמיד המגיד ממזריטש) שביאר ע"פ המבואר במסכת עירובין (דף כב ע"א), דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב ללמוד תורה, א"ל דביתו ינוקי דידך מאי אעביד להו, כלומר מי יפרנס וידאג למזונות ילדיך הקטנים. א"ל 'מי שלימו קורמי באגמא' – פי' וכי אזלו הירקות באגם, הלא יכולים לאכול ירקות כל הזמן. והכ"נ כשנתן הקב"ה את התורה לישראל וצווה שיעסקו בה כל ימי חייהם, טענו מאין תבוא פרנסתם, ולזה רמז הקב"ה שכל הר סיני היה מוקף בעשבים, לומר שצריך לקיים 'פת במלח תאכל' ולאכול ירקות ועשבים כדי למסור נפשינו על התורה, ולכן אנו שוטחים העשבים בחג השבועות, להראות אהבתנו ומסירותנו לתורה, ולומר עד כמה אנו צריכים למסור נפשינו על התורה, עד כדי כך שנסתפק בעשבים כדי להחיות נפשינו ונפש עוללנו, כמו רבי אדא בר מתנא, ודפח"ח.

קטיפת שושנים לשבועות מהגינה המשותפת?

נשאלנו בדייר הרוצה לקטוף שושנים לחג השבועות מהגינה המשותפת כפי חלקו בגינה, והשכנים מתנגדים לו בטענה שפרחים אלו מיועדים לקישוט פני הבית והגינה, ולא לשימוש פרטי של הדיירים. והשבנו דאילו היתה מתעוררת שאלה כזו בימות החול בדייר הרוצה לקטוף פרחים

לעצמו, י"ל שמותר לשכניו למחות בידו, מאחר והפרחים לא נשתלו כי אם לנוי הבניין. אולם שונה הדבר בשבתות וימים טובים שהפרחים (שנותנים ריח) נבראו לצורך זה, וכמבואר במדרש רבה (שיה"ש ב, ה) 'כשושנה בין החוחים כן רעייתי בין הבנות – מה שושנה זו מתוקנת לשבתות וימים טובים, כך ישראל מתוקנים לגאולה של מחר', ופי' הרז"ה שהיא מתוקנת לשבתות כדי להשלים בה מאה ברכות, יעו"ש, ומבואר שהשי"ת ברא את השושנה שתהיה מתוקנת לשבתות ויו"ט.

[וכע"ז מצאנו במסכת שבת (דף לג ע"ב) 'חזו' שהוא סבא דהוי נקיש תרי מדאני אסא ורהיט בין השמשות, א"ל הני למה לך, א"ל לכבוד שבת, ותסגי לך בחד, חד כנגד זכור וחד כנגד שמור, א"ל לבריה חזי כמה חביבין מצות על ישראל'. וצ"ל שההדסים באו גם הם להשלים מאה ברכות וליתן כבוד לשבת].

ולכן ודאי מן היושר להרשות לדייר לקטוף שושנים כפי חלקו, אולם מאחר ואין מנהג פשוט לעטר שולחן שבת בשושנים, צ"ע אם יכול לעשות כן בכל שבתות השנה, והכל לפי המנהג. אולם בחג השבועות, שמנהג כל ישראל הוא לעטר את בתיהם בשושנים ופרחים, מן היושר הוא שלא למחות באותו דייר הרוצה לקיים המנהג ולקטוף מעט כפי חלקו המגיע, שהרי לכך נורו, ובפרט דשושנים אחרים יצמחו במקומם, והיות שכך הוא המנהג וכמבואר ברמ"א (שם), א"כ מסתבר שאדעתא דהכי נוטעים ושותלים ואין למחות בידו. אמנם אם אפשר בקלות לקנות פרחים ושושנים מן השוק, אין לקטוף מהגינה המשותפת, וכל דברינו אמורים כשאין להשיג שושנים במקום אחר, כי אם לקטפם מהגינה. ועוד יש להזהיר, שלא לקטוף פרחים ועשבים ממקומות פרטיים ומכל מקום שאין רשות מפורשת, כדי שלא יכשל בגזל ח"ו.

האם מותר לרקוד בחג השבועות?

שמעתי שבישיבת 'קול תורה' בעיה"ק ירושלים תובב"א נהגו לרקוד בחג השבועות לאחר תפילת ערבית, וכן נוהגים כיום בישיבות לאחר הלימוד כל הלילה לפני תפילת הנץ החמה, וניגשו כמה בחורים לראש הישיבה מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ושאלוהו שהרי אסור לרקוד בשבת ויו"ט.

והשיב מרן זצ"ל: האם בחתונה שלכם לא הייתם רוצים שירקדו?! – הרי על היום הזה נאמר במסכת תענית (דף כו ע"א) 'ביום חתונתו – זה מתן תורה', דהיינו שביום זה מתקיימת כביכול חתונתו של הקב"ה, וא"כ זו הסיבה שנהגו לרקוד. והוסיף לבאר, שהריקודים שאסרו חז"ל הם ריקודים של ממש, שם יש חשש של מתקן כלי שיר, אבל בריקודים שלנו, שרק תופס האחד ביד השני והולכים כך, ומרימים מעט את הרגליים תוכ"ד ההליכה, אינו נחשב לריקוד.

בענין הסגולה לרפואה שפרסם מו"ח זצ"ל בחג השבועות

הנה ידוע שמו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הלך לבקר ת"ח שהיה חולה בערב חג השבועות, ובין דברי העידוד שאמר לו, הביא דברי חז"ל במדרש רבה פ' נשא (ז, א) 'א"ר יהודה ב"ר סימון מנין שלא היה בהן חגרין – שנאמר ויתניצבו בתחתית ההר, ואין נצב אלא על רגליו. מנין שלא היה בהן גידמין – שנאמר כל אשר דבר ה' נעשה. ומנין שלא היה בהן חרשין – שנאמר ונשמע. ומנין שלא היה בהן סומין – שנאמר וכל העם רואים את הקולות. ומנין שלא היה בהן אלמים – שנאמר ויענו כל העם. נמצאת אומר שהרי נתרפאו כולן. ואם אין אתה למד מכאן, יש לך ללמוד מקום אחר, שנאמר כל המחלה אשר שמתי על מצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, הרי לך שנתרפאו, עכ"ד חז"ל הקדושים.

ואמר לו מו"ח זצ"ל שכתוב בפסה"ק שבכל שנה ושנה חוזרות כל ההשפעות שהיו בימים ההם בזמן הזה, וא"כ מדי שנה כשמגיע חג השבועות מתחדשת ההשפעה היא, ואפשר לבקש מהקב"ה רפואה שלימה על כל סוגי המחלות, גם כאלו שבזמנים רגילים יתכן ולא היתה להם רפואה.

ובפעם אחרת הוסיף מו"ח זצ"ל והביא ראייה נוספת לכך מהמבואר במסכת שבת (דף קכט ע"ב) שאסור להקיז דם בערב שבועות, משום שבזמן מתן תורה יצא שד ושמו טבוח, שאם כלל ישראל לא יקבלו את התורה הוה טבוח להו לבשריהו ולדמיהו (היה שוחט והורג אותם), ומשום כך גם כיום אסור להקיז דם בערב שבועות משום סכנה. רואים מכאן שבכל שנה ושנה חוזר על מה שהיה בזמן מתן תורה, דאפי' בזה"ז השד מגיע לראות אם כלל ישראל יקבלו את התורה.

וכשנשאל מו"ח זצ"ל באיזה שעה ביום חג השבועות חלה הסגולה המופלאה הזו, הררה מעט והשיב: 'בשעה שקוראים בתורה את עשרת הדברות, זה הזמן שאפשר לבקש מהקב"ה על ענייני רפואה!', ואצל מו"ח זצ"ל נהגו למעשה לעשות 'מי שבירך' מיוחד לחולים, לאחר העליה של עשרת הדברות.

ושאלוני האם מותר ליחיד להתפלל על חולה שאינו מסוכן ביום טוב, וגם באמצע קריאת התורה בעשרת הדברות להזכיר שמו. והיה מקום לדון דמותר לבקש בקשה ביו"ט דשבועות על החולים שיתרפאו, שהרי זה בעידנא, וידאג ויצטער על ש'עובר זמנו ובטל קרבנו', ואולי יש כאן צורך היום שלא יצטער ויבטל עונג יו"ט ממנו, וכעין המבואר במשנ"ב (סימן תקיח ס"ק ו) 'דכיון דליבו דואג ומצטער ע"ז, חשוב הוצאת המפתח צורך עונג יום טוב', יעו"ש.

אמנם נראה ברור דאין צריכים לבקש בפה דווקא, כיון שהסגולה משפיעה מעצמה, וכמו שבמתן תורה נרפאו כל החולים מאליהם ע"י שפע הרפואה שהשפיע הקב"ה, הכ"נ ההשפעות חוזרות ובאות ומשפיעות שפע רפואה בעולם, וא"צ לבקש בפה, רק יכוון ליבו ויהרהר במחשבתו על הזמן הגדול הזה, וממילא יזכה לרפואה.

ומי שרוצה בדווקא לבקש ולהזכיר חולה בפיו, אין כל היתר באמצע קריאת התורה לדבר, אלא רק בין גברא לגברא. ומצד בקשות ביו"ט, נראה דאם הוא חולה שיש בו סכנה – הרוצה להתפלל ולהזכיר שמו בשבועות, מותר. אך לפענ"ד א"צ לזה, והקב"ה משפיע שפע רפואה בעולם כמו במתן תורה.

[ושוב שמעתי שכן השיב מו"ח זצ"ל להגאון רבי בן ציון קוק שליט"א, ששאל האם יש היתר מיוחד לזעוק ולהתפלל בחג השבועות. והשיבו: 'ודאי אין היתר לזעוק ולהתפלל בשבת ובחג השבועות, רק במקרה של פיקוח נפש, ורק אמרתי מסברא פשוטה שכמו שכולם נתרפאו בהר סיני, אזי ממילא למה שלא יהיה כך בכל שנה באותו זמן'. והוסיף תלמידו הנ"ל לשאול, ואם אדם יתפלל בזמן עשרת הדברות על חולים שאינם בגדר פיקוח נפש? – והשיב מו"ח זצ"ל: 'אם זה לא פיקוח נפש ולמרות זאת יתפלל, התפילה לא תועיל', ע"כ (הובא בספר 'חמדת חיים' עמ' קסט)].

עיוני חמד – שאלות לעיון ופלפול ממרן שליט"א

הנה ידוע המעשה הנורא על רבי מאיר ש"ץ שחיבר את הפיוט שנאמר בחג השבועות 'אקדמות מילין', מחבר הפיוט היה חי בדור שקודם לרש"י, והיה ש"ץ בוורמייזא, ומוזכר כמה פעמים ברש"י (תהלים עג, יב, והושע ו, ט ועוד), ודבר המעשה הובא בכמה ספרים, וכגון באליה רבה (סימן תצד סק"ה), וכן בספר מעשה גבורות ה'.

ותוכן הסיפור שהכומר המכשף אמר למלך שרוצה לעשות ויכוח עם נציג היהודים שילחם עמו בכישופיו, ואם לא אזי יהרוג את כל היהודים. ולאחר שעשו יום תפילה ותענית נתגלה אליהם בחלום שצריכים לעבור את נהר סמבטיון, שבכל ששת ימי המעשה משליך חול ואבנים וא"א לעבור, ורק בשבת נח מרוגזו, ולקחת איש אחד משבטי ישראל החונים מעבר לנהר הזה, ושלחו את ר"מ ש"ץ, וביום השבת עבר את הנהר עם הספינה, והיהודים היושבים מעבר הנהר תפסוהו על חילול השבת אך כשראו את האגרות הבינו שזה אונס ופיקוח נפש שדוחה שבת, והפילו גורל ויפול הגורל על ר' דן, איש זקן ושפל קומה. ור"מ ש"ץ נשאר שם כל ימי חייו, כדי שלא יחלל שבת בשנית, ואשתו ישבה אלמנה כל ימי חייה כי לכתוב גט פיטורין בשבת אי אפשר, ואכן כך עשו, ור' דן הציל את ישראל והכומר נטחן ונהרג, וכל זה היה בערב שבת. ור"מ צווה להשיא את בתו לרבי דן, ועוד ביום זה היתה החופה בשעטמו"צ. ור' דן סיפר איך ר' מאיר בשעה שהלך ללוותו מסר לו השיר אשר בראשי החרוזים נרשם שמו 'מאיר ביר רבי יצחק יגדל בתורה ובמעשים טובים אמן חזק ואמץ', וצווה לומר זמר זה קודם קריאה"ת בחג השבועות, למען ישאר לו שם, ע"כ קיצור נמרץ מהסיפור שנדפס בכמה ספרים עתיקים, ותורגם בספר מעשה גבורות ה' [והרב משה בומאן בספרו אקדמות (י"ל בוורשא תרס"ב, עמ' כא) הביא כן בכמה שינויים, והנוגע לענייננו שכל אחד גירש אשתו, ולא עברו הנהר מיד אלא המתינו לשבת הבאה, והנהר היה רחב ג' פרסאות שזה י"ב מיל].

ועורר מרן רבינו שליט"א (בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם', גליון קב עמ' קד) כמה שאלות הלכתיות על הסיפור של בעל האקדמות:

א. לגבי האיסור של העברת הנהר, שהוא רק איסור דרבנן, ולמה לא יכלו לחזור, והרי חז"ל התירו סופו משום תחילתו ליוצאים להציל (עי' שו"ע או"ח סימן שכט ס"ט), דאל"כ לא ירצה לצאת, ובפרט כאן שזה יגרום לו ולב"ב צער גדול שצריך לגרשה ולא יוכל להתראות עמם לעולם, ובפרט לגירסא שהם נשארו אלמנות חיות כל חייהם, ומדוע לא התירו להם לחזור [ועי' ביאור הלכה (סימן תקכו ס"ו, ד"ה וחוזרין)].

ב. ועוד יש לדון שהרי יכול היה ר"מ לחזור לאשתו ע"י שיכנס לספינה מערב שבת, וישבות שם, ונכרי ישיט הספינה, וכמבואר בשו"ע (או"ח סימן רמח ס"ג) דכל מי שמותר לו להפליג בספינה בער"ש [לצורך מצוה], מותר גם להפליג בשבת ע"י שיקנה שביטה בתוך הפסינה בער"ש, והגוי ישיט הספינה בשבת, והכ"נ אין לך מצוה גדולה מזו לשוב לאשתו שנשארה עגונה כל חייה.

ג. איך הביא עמו רבי דן את האקדמות, והרי איסור הוצאה הוא גם על חפצים שאסור להוציאם מחוץ לתחום, ואמנם אולי אין כאן איסור הוצאה, אבל איסור העברה מחוץ לתחום יש, ואיזה פיקו"נ יש בהעברת האקדמות?

ד. בא' הגירסאות מובא שבני השבטים רצו לסקלו על שחילל שבת, וצ"ב וכי סוקלים למי שעובר את הנהר בשבת, הרי הוא רק איסור דרבנן, ועוד שלא היו עדים והתראה, וגם אין להם ב"ד שדנים דיני נפשות, כי אין סנהדרין בלשכת הגזית [עי' רמב"ם (פי"ד מהל' סנהדרין הי"א), ובהערות מו"ח זצ"ל (ר"ה דף לא ע"א)].

ה. בנוסח הראשון מובא שבאותו יום של הניצחון, נשא רבי דן את בתו של רבי מאיר, וצ"ב איך לא המתין לכה"פ ז' ימים, משום דם חימוד, שאסור לישא אשה מיד [ועי' חשוקי חמד עמ"ס נדה (דף סו ע"א)].

הליכות חמד – בדיני אפיית לחמניות חלביות

שאלה. הנה רעייתי שתחי' רצתה לשמח אותי, שיהיה לחמניות טעימות לאכול בכולל, וטרחה זמן רב והכינה לחמניות שום, היינו שאופים לחמניות ומפזרים מעל הלחמניה רוטב של שמן זית וכו' עם שום, וזה נותן טעם חזק בלחמניה. והנה השום עצמו, חתכה בסכין חלבי, כך שבגלל שהוא דבר חריף - אז השום נהיה חלבי. וגם מרחח קצת חמאה מעל גבי הלחמניה, והכינה כמות של קילו, והקפידה אתה הלחמניות במקפא.

לאחר מעשה, נתעוררנו שיהא אסור לאכול את הלחמניות מדין "פת שנילושה בחלב", כמבואר בשו"ע (יו"ד סימן צו ס"א) דפת שנילושה בחלב ואפוא אסור לאוכלה שמא יבוא לאוכלה עם בשר. ורק אם עושה היכר ושינוי קודם האפיה במאכל [ולכן עושין במאפיות בורקס חלבי, בצורת 'משולש']. וכאן לא עשינו שום שינוי, והלחמניה חלבית גם בגלל השום (שנחתך בסכין חלבי) וגם מצד החמאה שמרחו עליה.

והאם כעת מועיל לעשות היכר אחר האפיה, כגון לעטוף כל לחמניה בניילון נצמד ולכתוב באותיות גדולות עם לורד "חלבי". אבל הכרעת הפוסקים דלא מהני היכר אחרי האפיה, וצריך שינוי בעצם האפיה ממש. ובכלל צ"ע בלחמניות איזה שינוי אפשר לעשות לכתחילה (כי צורת משולש מקובלת רק בבורקסים, ובלחמניות אין שינוי מוכר ומפורסם). דיברנו עם כמה תלמידי חכמים, שאמרו שלמרות העגמת נפש שטרחו והכינו לחמניות שיהיה לבעל לארוחות, מ"מ אין ברירה ואין קולא, והלחמניות אסורות באכילה. **מה דעת מרן שליט"א? האם יש צד קולא והיתר בדבר?**

[אם זה היה רק שום שנחתך בסכין חלבי, היה מקום להקל כל שהסכין לא בן יומו דזה רק נ"ט בר נ"ט (לשיטת הבית מאיר). אבל כאן זה חמור ממש, כיון שמרחו קודם האפיה חמאה על הלחמניות].

תשובה. אם עשו כמות ליותר מיום אחד, ולא עשו סימן, גזרו חכמים לאסור באכילה לחמניות שאפו אותם בחלב, שמא יאכלם עם בשר, ואין להם תיקון. למעשה כתבו הפוסקים שאם כבר אכלו, צריך לברך ברכת המזון.

מקורות ונימוקים

האיסור לאכול לחם שנילוש עם חלב

אכן יש בזה איסור, כמבואר בשו"ע (יו"ד סימן צו ס"א) אין לשיין עיסה בחלב, שמא יבוא לאכול עם הבשר, ואם לש, כל הפת אסור, אפילו לאכול לבדה, וחלב לאו דווקא, והוא הדין שאסור ללוש עם בשר. והטעם שכיון שרגילים ללפת את הפת עם עוד מאכל, יש לחוש שמא יבא לאכול עם המין השני.

והוסיף הרמ"א שלכן נוהגים ללוש פת עם חלב בחג השבועות, או בשומן [בשר] לכבוד שבת, כי כל זה נחשב כדבר מועט, כי גם צורתן משונה משאר פת.

כלומר שבשני אופנים התירו ללוש לחם בחלב או בבשר. א. כשלש דבר מועט כדי אכילה של יום אחד כגון לצורך סעודות שבת, בשבילו ובשביל בני ביתו. ב. כשמשנה צורת הפת שיהא לזה היכר.

יש לציין כשאמרו פת הוא לאו דווקא, אלא גם כל מיני מאפה, אסור לאפותו עם חלב, אלא אם כן יש היכר שהוא חלבי או בשרי, [ודעת הט"ז (סק"א) שהוא הדין שאר מאכלים שהם פרווה אין לערב בהם חלב או בשר, שמא יבא לאכלם עם המין השני, ויש מקילים בזה].

נמצא שאסור לאפות לחם או מאפה אחר עם בשר או חלב, רק אם יש היכר בפת, או שאופה כמות קטנה שהוא צריך לו ולבניו ביתו לצורך יום אחד, וגם צריכים לאוכלו באותו היום, ואסור להשאירו למחר, ואם עבר ואפה שלא לפי כללים אלו, הפת נאסר באכילה מדרבנן.

וכתב בחוות דעת (סק"ג) ששינוי לא מועיל רק כשישנה בשעת אפיה, דלא היה עליו איסור כלל, אבל לעשות שינוי, אחר שכבר נאסר אינו מועיל. וכן לחלקו להרבה בני אדם שיגיע לכל אחד דבר מועט אסור, כיון שכבר נאסר ונעשה נבלה.

אמנם קודם האפיה מועיל אפילו שינוי כל שהוא, שיהיה ניכר, ואפשר לחרוט על הלחמניה 'חלבי', שגם בזה יש היכר.

וכתב בפמ"ג (שפ"ד סק"א) שמסתימת הפוסקים משמע שגם אם אפה זאת בשוגג שלא ידע, נאסר הפת באכילה, וכן כתבו האחרונים בפשיטות שגם בשוגג נאסר באכילה.

עבר ואכל אם אפשר לברך

לגבי ברכה, כתב בפמ"ג (א"א סימן קסח ס"ק טז) שאם לש עיסה בחלב בלא שינוי, ואפה הרבה ממנו, שהפת נאסר באכילה מדרבנן, דינו כדין מאכל אסור מדרבנן, שאין מברכין עליו לא בתחילה, וגם לא ברכת המזון אפילו אכל כדי שביעה.

אולם בהגהות רע"א (או"ח סימן קצו ס"א) כתב שאם עבר ואכל לחם שנלוש בחלב אם בבשר צריך לברך, משני טעמים, א. כי זה איסור קל, ועל זה לא פטרו בברכה. ב. שכתב בכרתי (יו"ד סימן צז סק"ג) שאם עבר ואפה כמות גדולה, יכול לחלקו להרבה בתים, שיהיה לכל אחד דבר מועט, ואף שלא חילק, הרי זה דומה לאוכל דמאי, שאף שאכלו באיסור, כיון שהיה לו אפשרות לאכלו בהיתר, אילו היה מפקיר נכסיו, הכא נמי אי בעי מחלקו ואוכל כזית בהיתר, [אמנם יעוין לעיל שהבאנו שיש חולקים וסוברים שאין מועיל לחלקם לאחר האפיה].

ובשו"ת חת"ס (יו"ד סימן קז) נשאל מאדם שבהילתו יש אנשים שנוהגים בחלב נכרי, אבל אין נוהגים לקנות פת שאפאו נכרי בחלב, ועוברים על שני איסורים, א. שאוכלים חלב נכרי. ב. שאוכלים פת שנלושה בחלב, אם אפשר לצרף לזימון מי שאכל פת כזה, ולאחר שהאריך לאסור באכילה פת זו, כתב שכיון שמנהגם בידם לאכלו, והפ"ח העיד שאוכלים זאת, אין להמנע מלצרפם לזימון, וגם שיש לחוש משום איבה וגדול השלום.

כשיש שישים נגד החלב

אלא שיש לציין, שיש לבדוק מה כמות החמאה שמרחו על הלחמניה, שאם יש שישים בלחמניה נגד החמאה, החמאה בטלה, כמבואר בפלתי (סק"א) שכן הורה המהרי"ט, וכן כתב בפמ"ג (משבצ"ז סק"א) אלא שכתב, שלכתחילה אסור לערב חלב אפילו כשיש ששים כנגדו, ואפילו שלא לאכלו עם בשר. וכן פסק בחכמת אדם (כלל נ"ד) שאם יש שישים כנגד החלב מותר, והוסיף, שאם אינו יודע אם יש בו טעם חלב מותר לטעמו, ואם אין בו טעם חלב מותר לאוכלו לבד.

אלא שלא מסתבר שיש בו שישים, ואין בו טעם חלב, כי אם אין בו טעם חמאה, למה מרחו עליו חמאה, ומה התועלת בזה, ולכן מסתבר שהחמאה היא בשיעור ניכר שנותן טעם בלחמניה.

מעשה חמד – מהנעשה והנשמע בבית מרן שליט"א

- מרן רבינו שליט"א על המתעצלים מללכת ברגל לבית הכנסת: 'מבזים את האלוקים'! | בשיעור שמסר רבינו למקורביו, עורר על התופעה של אנשים הבוחרים לנסוע ברכבם לבית הכנסת, במקום ללכת כמה דקות ברגל:

בהקלטה מפתיעה שהתפרסמה בקו 'שיח יצחק' מהימים האחרונים, נשמע מרן רבינו שליט"א בשיעור אותו מוסר למקורביו בביתו, שם עורר על מנהגם של אנשים המתגוררים בקרבת מקום לבית הכנסת, ובמקום לטרוח וללכת ברגלם לבית הכנסת ולזכות ל'שכר פסיעות', הם מתעצלים ונוסעים ברכב נסיעה מועטת. להלן תמלול מדברי מרן שליט"א:

רבינו: "יש כאן שאלה שהיא מנוגדת בתכלית לכל מה שהעולם נוהג לעשות, יש אנשים שהולכים לבית הכנסת בימות החול עם האוטו שלהם. לדוגמא הוא גר ברחוב הסמוך, מהלך של חמש דקות, ויש כאלו שתמיד נוסעים ברכב, צריך לדעת שזה הנהגה שלא כהוגן, שהרי כתוב בפסוק (תהלים נה, טו) "בבית אלוקים נהלך ברגש". האנשים האלה באים בלוקסוס... תלך ברגש, עם הרגליים ללכת, זה ביזוי כבוד בית הכנסת, ויש גם שכר פסיעות, שכר פסיעות זה נקרא ללכת ברגל, בלי רכב".

השואל: "ומה הגבול ומה השיעור"? **רבינו:** "השיעור הוא, אם רוב בני האדם אומרים שזה מדי רחוק וצריכים רכב". **השואל:** "פעם אנשים היו אומרים על 40 דקות הליכה שמה פתאום להוציא רכב בשביל זה"? **רבינו:** "כל דור ודור לפי מה שאומרים רוב האנשים,

אם רוב האנשים אומרים שזה מרחק קצת – יכול לנסוע, ואם לא – חייב ללכת ברגל, ומי שהולך ברגל עושה שלא כהוגן". זאת אומרת למעשה יש הרבה אנשים שנכשלים בזה, בשביל נסיעה קטנטונת הוא נכנס ברכב, מה אתה נכנס ברכב? איך יודעים? כל דור ודור לפי האומדנא שהרב צריך להכריע". **השואל:** "אולי זה גם תלוי לפי הגיל של האדם, בגיל 20 זה משהו אחד, ובגיל 70 זה משהו אחר?", **רבינו:** "מה שרוב האנשים בגיל הזה עושים". **השואל:** "הוא הדין אם מאד חם או יורד גושם, אינו צריך לסבול וללכת ברגל?". **רבינו:** "אם הוא הולך באוטו, הוא נחשב מבזה את האלוקים! יש כמה פסיעות, מדוע אתה הולך עם אוטו?", **השואל:** "כשאדם יש לו בית כנסת ליד הבית ויותר נח לו לבוא לשם, הוא צריך ללכת לבית כנסת רחוק בשביל שכר פסיעות?", **רבינו:** "מי שעושה את זה – מקבל שכר, אבל לא חייבים. אבל באוטו לנסוע זה נגד כבוד בית הכנסת". **השואל:** "ואם יש אחד שהוא גר קרוב, 4 דקות הליכה, ויכול ללכת ברגל, אבל השיקול שלו לנסוע ברכב כי אחרי התפילה ממחר לעבודה, האם זה כן סיבה?", **רבינו:** "זה לא סיבה, יקח זמן – אז יקח זמן" [וע"ע מה שהביא רבינו בחשוך חמד עמ"ס חגיגה (דף ג ע"א, עמ' סג) משו"ת תורה לשמה (סימן מ) ומשו"ת בצל החכמה (ח"ד סימן כא, וח"ה סימן קא), ומשו"ת ציץ אליעזר (ח"ב סימן יז) בענין זה].

- לאחר פטירתו של הגה"צ רבי **דוד שמידל** זצ"ל שלמד עם מרן רבינו שליט"א יחדיו בישיבת סלבודקה, ולקראת חג השבועות הקרב ובא, התפרסם בקו 'שיח יצחק' הקלטה בה מספר רבינו בשיעורו (בחודש תמוז תש"פ) מעשה נורא אודות הגאון זצ"ל, ומקור נפלא לדבר ממגילת רות, אותה נקרא בחג השבועות הבעל"ט, להלן תמלול מדברי רבינו:
"השלטונות ברוסיה החליטו לפנות את בית הקברות היהודי בגרודנא, ולהכשיר את המקום למגרש ספורט, למרות שאנשים שילמו במיטב כספם כדי להיקבר שם. הרב הצדיק ר' דוד שמידל (שליט"א), שמע מזה והרעיש את כל העולם. השלטונות ברוסיה קצת נבהלו מהרעש, והבטיחו להביא את כל העצמות לקבר, אמנם לא בנפרד כי כבר לא היה אפשר, אבל לקבר אחד. ר' דוד שכר אדם שיסע לשם וידאג לאסוף את כל ארגזי העצמות ולהביאם לקבורה. ר' דוד הזהיר את השליח, שחייב להביאם לקבר עוד באותו יום שמביאים למקום, לפני השקיעה. השליח שכר משאית ענק ונסעו למקום הקבורה, הוא אמר לנהג שחייבים לקבורם עוד באותו יום. אמר הנהג הרי זה לא יתכן, לכמות כזו של ארגזי עצמות צריך לכל הפחות 50 אנשים. השליח פנה לפינה והתפלל לקב"ה שיעזור לו לבצע את שליחותו כפי שהתבקש.

"לפתע ראה לנגד עיניו את אחד מראשי הישיבות החשובות בארץ ישראל. שאל אותו השליח, מה מעשיך כאן, ענה לו הר"י, שבא עם תלמידיו להתפלל על קברי צדיקים. שאל השליח כמה תלמידים יש לך כאן, ענה לו הר"י 50, לא פחות ולא יותר. ניגש השליח לתלמידים ואמר לפנייהם, אמנם באו לקיים מצווה להשתטח על קברי אבות, אבל יש לו עבורם מצווה יותר גדולה, לקבור את המתים עוד היום, והם אמרו לו נעשה ונשמע. ממש מעשה ניסים, לפני שקיעת החמה נקברו כל העצמות. השליח היה מאושר שזכה לקיים את בקשת רבי דוד שמידל לקבור את העצמות עוד באותו יום, הודה לתלמידים וברכם.

"לאחר כל זאת פנה השליח בתפילה לקב"ה, לאחר שסיים את המצווה שהקב"ה צווה, הוא מבקש מהקב"ה שימלא את בקשתו. יש לו בבית 2 בנות מבוגרות שלא הולך לו בשידוכים שלהן, הוא שוטח את בקשתו לפני הקב"ה שיעזור לו למצוא להן שידוכים טובים במהרה. השליח חזר לארץ, ולאחר כחודשיים, שתי בנותיו התארסו ועומדות לפני הנישואין.

"את הסיפור הזה סיפרו לאחד מגדולי הדור, אמר להם אותו גדול, שאלו הם פסוקים מפורשים במגילת רות (א, ח-ט): "נתאמר נָעֲמִי לְשֵׁנִי כְּלִתִּיהָ לְכָנָה שִׁכְבָּהָ אִשָּׁה לְבֵית אֹמִי, יַעֲשֵׂה ה' עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עִם הַמֵּתִים וְעִמָּדִי", ומיד לאחר מכן בירכה אותם: "יְהִי ה' לָכֶם וּמִצָּאֵן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁה, וְתִשָּׁק לָהֶן וְתִשָּׂאנָה קוֹלָן וְתִבְרָכֶינָה",

"ומבואר כאן שאמרה להן נעמי, אתן עשיתן חסד עם המתים – בניה, שקברו אותם – ואיתי, לא בקשתן את כתובתן. על כך מגיעה להן ברכתה 'ומצאן מנוחה אשה בית אישה', שימצאו את זיווגן. ומבואר כאן בפסוקים אלו את סוד השידוכין, לעשות חסד עם המתים והחיים, ואז מידה כנגד מידה זוכה האשה למנוחה, וזה מה שעשה השליח שקבר את המתים ועשה חסד עם הרב שמידל (שליט"א), וכמו רות שקיבלה את שכרה משמים, שיצא ממנה ומבועז מלך המשיח".

אחודה נא חידה:

איך יתכן שבית דין יחייבו אדם להודות, וחייב לשלם, רק בגלל שעשה מה שאמרו לו?

(התשובה לחידה אי"ה בגליון הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה מגליון שעבר: כיצד יתכן שאדם קנה בשר שנשחט כדין, ואסור לאכול משום איסור אבר מן החי?

תשובה. נמצאו על הבשר תולעים הגדלים מן הבשר, קודם שנשחטה הבהמה, וכמבואר בשו"ע (יו"ד סימן פד סעי' טז): 'כל תולעים הנמצאים בבהמה בין שהם בין עור לבשר בין שהם במעיה – אסורים'. וכתב הש"ך (ס"ק מב) משום דבהמה בשחיטה תליא מילתא, ואלו שגדלו בתוכם עד שלא נשחטו, באו מאיסור אבר מן החי, ושחיטת הבהמה לא מהני להו, שהרי יש להם חיות בפני עצמם. ולכאורה המוכר יצטרך להשיב דמיו משום דהוי מקח טעות, אם קשה להוציא כל התולעים מן הבשר.

לרפואת חזב"נ הצדיק הגאון רבי דב בן שושנה קוק הזקוק לרחמי שמיים מרובים

יו"ל ע"י מערכת דברי חמד - לתרומות והנצחות: a0527642209@gmail.com

ניתן להאזין לפסקי הלכה המתעדכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

כארי יתנשא

נידונים בהלכה וגנוזות מתורת רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'אוצר הפרשה' – גיליון מס' 24 – שבועות תשפ"ו

כל העוסק בתורה לשמה... נהנין ממנו עצה ותושיה (אבות פ"ו מ"א) עיצות והדרכות ממרן רבינו שליט"א בדרך לימוד הגמרא

דרך הלימוד, ומי הוא הנקרא 'למדן'

רבים שמתחילים ללמוד סוגיא נבוכים בתחילת לימודם כיצד ללמוד את הסוגיא היטב, וכיצד יזכו ללמוד בעיון, ולהתגבר על הלימוד בשטחיות, ושיוכל לזכות להקרא 'למדן'.
לפנינו תכריך של עצות טובות שכתב אחד מראשוני תלמידי מרן רבינו שליט"א, מהתקופה בה שימש רבינו כר"מ בישיבת 'באר יעקב' לצעירים (בראשות מרן הגרמ"ש שפירא זצ"ל, בשנת תשכ"ח), ובו עצות טובות בדרך הלימוד, וכיצד יזכה האדם להקרא למדן.
הדברים נדפסו לראשונה בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (גליון מט), ולרגל חג השבועות, הננו להדפיס שוב את הדברים, לתועלת הלומדים:

הקדמת התלמיד:

זכיתי בנעורי להיות מראשוני הלומדים אצל מורנו הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א בארץ ישראל. היה זה בשנת תשכ"ח, בישיבת באר יעקב לצעירים, בשיעור ג', מעבר ללימוד הגפ"ת שגם הוא היה רב האיכות, נוספו לנו הרבה "קניינים" נוספים. ביניהם, עצות לקנות את ההרגשות המביאות ללמדנות.
רשמתי כאן את העצות השייכות לזה, אשר שמענו תוך כדי לימוד. יכול אני להעיד על עצמי שהם תרמו לי מאד במשך כל השנים באופן הלימוד. גם כמה מקרובי ומכירי ססיפרתי להם עצה אחת או יותר מתוך המובא כאן, סיפרו לי שאימצו אותם לעצמם ותרמו להם רבות.
לא לחינם הדגשתי שמדובר בשיעור ג' בישיבה לצעירים, משום שייתכן שיהיו כאלה שיחשבו שהדברים פשוטים, אבל בכל זאת עדיין הם חשובים מאד לצעירי הלומדים, וגם המבוגרים הלומדים עשויים למצוא תועלת רבה לפחות בחלק מהדברים.
עיקר כל העצות המובאות כאן, הם אמצעים לחידוד ההרגשה, וזה מתואר היטב בקטע הראשון, המסביר עם משל ברור, כיצד הלמדן מבחין בקשיים, שאחרים לא מבחינים בהם כלל.
אחרי שראיתי שכמה לומדים הפיקו תועלת רבה מהמובא כאן, חשבתי לפרסם הדברים בדרך שיהיה נוח לחזור עליהם ולאמצם בעזה"ת.

מהו למדן?

א. אמשול לכם משל, אנשים הולכים בדרך סלולה, יש בה אבנים בגדלים שונים, יש שירגישו רק באבנים הגדולות, יש כאלה שירגישו גם בבינוניות, ויש כולה שירגישו בכל אבן קטנטנה. מה עושה את ההבדל? כמובן - סולית הנעל. ככל שהסוליה דקה יותר, ירגיש ההולך אבנים קטנות יותר. ככל שתהיה עבה יותר, פחות ירגיש בעליה באבני הנגף, הלמדן הוא בעל הסוליות הדקות יותר. ככל שסוליתו דקה יותר, מרגיש הוא ב"אבני הנגף" קטנים יותר. לכן, עבודתנו היא להרגיש!

לימוד גמרא עם רש"י

ב. יש להשתדל תמיד ללמוד את הגמרא תחילה בלי לראות דברי רש"י, לנסות להסביר את הגמרא כפי הבנתו. ורק אחרי סיום לימוד הסוגיא בדרך זו, יפנה לעיין בדברי רש"י.
כאשר ישווה את פירוש רש"י עם הבנתו הראשונה, יתבונן להבין למה פירש רש"י כן, ולא כפי הבנתו. דרך זו תביאנו להרגיש היטב מה שחידש רש"י הקדוש.

הבנת מחלוקות וצדדי איבעיות

ג. בכל איבעיא או מחלוקת בגמרא, תשדל לחשוב ולהבין - לפי הסברות והידיעות שבידך, מה היית אומר אילו שאלו אותך.
לאחר שתחשוב מה היית חושב, ולמה, כעת צד זה היה בעיניך כצד הפשוט, כעת נשאר לך להבין מה סברת הצד השני.

הבנת 'איבעית אימא' בגמרא ו'אי נמי'

ד. כאשר תמצא בגמרא יישוב שני בדרך 'איבעית אימא', תבין מזה שהיישוב הראשון יש בו איזה קושי או דוחק, וצריך להתבונן ולהבין מהו, ומדוע אינו מוקשה לפי הביאור השני, הרבה פעמים גם היישוב השני יש בו איזה קושי, ולפעמים שני היישובים משלימים זה את זה. באותו דרך צריך גם להבין 'אי נמי' בראשונים [רש"י תוספות וראשונים אחרים].

ריבוי דוגמות במשנה

ה. כאשר נאמר דין אחד במשנה [או בברייתא] ומוזכרות דוגמאות רבות, צריך להתבונן מה נתחדש בכל דוגמא ודוגמא, ולשם מה ניתנו כל הדוגמאות, שהרי התנא אינו מרבה בדוגמות ללא צורך.

עובדה המובאת ללימוד דין

ו. הרבה פעמים מובא בגמרא [או במשנה או בברייתא] סיפור מעשה כדי ללמוד ממנו הלכה. וצריך להבין שלא מוזכרים במעשה פרטים שאינם שייכים לדין הנלמד. לכן יש להתבונן בכל פרט שהוזכר, ולהבין איך ולמה הדין הנלמד תלוי בפרט הזה, ומה יהיה הדין כאשר יחסר - או ישתנה - הפרט הזה.

אין פירושים בתוספות

ז. כמעט בכל מסכתות הש"ס, אין דרך התוספות לפרש את דברי הגמרא, אלא ליישב דבר המוקשה. גם אם כתבו דברים בדרך ביאור, כוונתם ליישב מה שהוקשה להם, או - לאפוקי מדעת אחד הראשונים.

'הוה אמינא' מול 'מסקנא'

ח. לעולם סברת ה'הוה אמינא' צריכה להיות פשוטה מסברת המסקנא. אם נראה לך אחרת, משהו חסר בהבנתך.

אי אפשר לבסס קושיא על סמך הנחה

ט. אי אפשר להקשות קושיא על סמך הנחה, הבסיס לקושיא תמיד יהיה ברור ומוסכם או מוכח.

הבקי בקובץ שיעורים נקרא למדן

י. שמעתי מרבותי, שמי שבקי בספר 'קובץ שיעורים' הוא הנקרא למדן, כי ספר קובץ שיעורים אמנם יש שם הערות קצרות, אבל כל הערה היא בעומק הלמדנות.

יש לחדש חידוש בכל יום

יא. כתב הבן יהודע (סוף מסכת ביצה), וז"ל: 'נ"ל בס"ד לכן נקראת מסכת ביצה, ולא בשם יום טוב [וכן היא נקראת במקצת בספר הראשונים], לרמוז כמו שהתרגולת דרכה להוליד ביצה בכל יום, כן הלומד מסכתא יוליד ממנה חידוש תורה בכל יום, וכמו שהביצה נולד ממנה אפרוח, כן חידושי תורה, חידוש נולד מחידוש, על דרך שאמרו: בינה, שמבין דבר מתוך דבר'.

וכן שמעתי ממנו"ר הגאון רבי ברוך רוזנברג זצ"ל, שהלומד צריך במהלך לימודו לחדש איזה חידוש בכל יום ולכתבו, וביום שאינו יכול לחדש, שיכתוב בפנקס שהיום לא חידוש כלום.

כשלומד סוגיא, יש לפרט אותה עם משל, ולברוק אם זה דומה או לא

יב. מורי ורבי מרן בעל ה'חזון יחזקאל' זצ"ל היה אומר: נאמר בסנהדרין (דף לה ע"ב) כי הוה דריש רבי מאיר בפירקיה, הוה דריש תילתא שמעתא, תילתא אגדתא, תילתא מתלי [משלים]. ולכאורה קשה להעלות על הדעת שרבי מאיר חילק את הזמן משך דרשתו לשלושה חלקים, ובשליש הראשון דבר בהלכה, בשליש השני באגדה, ובשליש האחרון המשיל משלים.

אלא הכוונה היא, שבבואו ללמד את העם מצווה מסוימת, לימד אותם תחילה את פרטי הדינים וההלכות הקשורות בה, לאחר מכן מכאן עבר לפרש את טעמי המצווה [זהו חלק האגדה], ולבסוף קישר את המצווה בחיי היום יום, וזה הוא חלק המשלים 'תילתא מתלי'.

מזה נלמד גם אנו ללמוד תורה באופן כזה, כאשר לומדים סוגיא למשול משל מחיי היום יום לסוגיא הנלמדת, ולדון אם היא דומה לסוגיא הנלמדת או לא.

נבקש מכל הקוראים: מכל מי שיש לו באוצרותיו תשובות בכת"ק ממרן רבינו שליט"א, אם יוכל לשגרם למערכת, ונפרסמם כאן בגליון לזיכוי תועלת הרבים. אין להעתיק ללא רשות בשופר"א. לתרומות והנצחות לסיוע הוצאת הקובץ יש לפנות למערכת דברי חמד.

**הערות הארות והוספות יתקבלו בברכה במייל מערכת 'דברי חמד': a0527642209@gmail.com
ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בשליחת מייל לכתובת הנ"ל. - נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com**

פניני חשוקי חמד

מאצרותיו המתוקים של מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

חבר מועצת גדולי התורה. רבה של שכונת 'רמת אלחנן' ב"ב. וראש כולל 'בית דוד' חולון

בירכו ברכת שעשה נסים על מגילה רות

שאלה

מעשה בבעל קורא שהיה מאוד עייף בתפילת שחרית של חג השבועות, וכשניגש לקריאת המגילה, במקום לברך ב' ברכות [על מקרא מגילה ושהחיינו, כמנהג הגר"א] בירך ג' ברכות כמו שרגיל לברך על מגילת אסתר, דהיינו שהוסיף ברכת שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. וכעת באו לשאול האם הברכה היתה לבטלה, והאם היא היתה הפסק בין ברכת על מקרא מגילה לבין הקריאה, וצריך לחזור ולברכה?

תשובה

לכאורה אין מקום לברך שעשה נסים על מגילת רות, ואדרבה המגילה כולה דברים עצובים, וכמו שנאמר בילקוט שמעוני (רות רמז תרח): א"ר חייא כל ראשי פסוקים של רות ווי"ן [מתחילים באות ווי"ן] בר מח' פסוקים..., ווי לדור ששפטו את שופטיהן, ווי לדור שגבורו ירודין, יעו"ש. ואם כן לכאורה ברכה זו הוי ברכה לבטלה והוי הפסק.

ואע"פ שיש פוסקים שכתבו שהמברך ברכות השבח, אין זה נחשב לברכה לבטלה, מכיון שסוף סוף שיבח את הקב"ה, מכל מקום בברכה זו שמברך שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, זה הוי ברכה לבטלה, כי לא היו נסים מיוחדים בזמן הזה.

אכן יש מקום לומר שלא הוי לבטלה, על פי דברי המדרש תנחומא (בובר, פרשת בא אות טז) וז"ל: ...חצות לילה אקום להודות לך (תהלים קיט סב), אמר דוד חייב אני לעמוד ולהודות לך, על מה שעשית עם זקני ועם זקינתי בחצות הלילה, אימתי בשעה שחזרה נעמי ורות המואביה כלתה..., אמר דוד חייב אני להודות לך על נסים שעשית עם זקני ועם זקינתי בלילה, לכך חצות לילה אקום להודות לך, יעו"ש. הרי לפנינו שדוד המלך אמר שיש לו להודות על הנסים הרבים שאירעו באותו לילה עם רות נעמי ובועז, ויעוין עוד בחומת אנך (רות ג כא): וייטב לבו. אמרו רז"ל שעסק בתורה וי"א שהיה מבקש אשה. ואפשר דתרתו איתנהו דעסק בתורה ועלה על לבו דהשרוי בלא אשה שרוי בלא תורה ונמשך זה מזה. ובאשר כל עניני רות בהשגחה נפלאה ומעשה נסים, נזדמן בפיה לומר לו אנכי רות, כלומר אנכי רמז לתורה שבכתב דכתוב בלוחות אנכי.

ומה שכל המגילה מתחילה באות וי"ו, אין זה מראה בהכרח על דברים עצבים, שהרי במדרש שם הביא פירוש נוסף, שהוא מראה שרות דבקה באומה המקיימת ברית מילה שנימול לשמונה, ויעוין עוד בחת"ס (בדרשות על מגילה רות דף רצו ע"ב) שביאר שאות וי"ו מרמז על הגאולה, יעו"ש.

ויש להוסיף שאף שיש ענין בהודאה על נסים בחג השבועות, וכמו שכתב בספר אבות הראש (ח"ג מערכת יו"ד אות מח) שלאחר שהביא את מדרשי חז"ל על הנסים הגדולים שהיו במעמד הר סיני, ושנשמתן של ישראל פרחו והקב"ה החייה אותם, הוסיף וכתב שכאשר מברכים בחג השבועות המחזיר נשמות לפגרים מתים וברכת מחיה המתים, יש לכוון שכן ברכו אבותינו במעמד הר סיני להעלות על לב מה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה, יעו"ש.

הרי שבחג השבועות יש מקום להודות על הנסים ונפלאות שהיו בזמן הזה, וכמו כן יש מקום לשבח על הנסים שאירעו במגילת רות שכולה היתה נסים ונפלאות, ואם כן אולי אין זה ברכה לבטלה.

אולם למעשה נראה שמאחר וחז"ל לא תיקנו כלל לומר ברכה זו בחג השבועות, אם כן אף אם נאמר שאין זה ברכה לבטלה מצד עצמה כי באמת יש מקום לשבח זה, מכל מקום ודאי שברכה זו הוי הפסק בין ברכת על מקרא מגילה לקריאה.

וכמו כן יתכן שבברכות שחז"ל לא תיקנו, דוקא אם באמת היה מכוון לנסים הגדולים שהיו במתן תורה ובמגילת רות, אז הברכה לא הוי לבטלה, אבל אם לא כיוון במפורש על הנסים האלו, בסתמא הברכה היא לבטלה.

אלא שיש לציין שאפילו אם לדינא צריך לחזור ולברך, היינו רק על ברכת מקרא מגילה, אבל על ברכת שהחיינו אין לחזור. (ח"ח קידושין לג.)

האם גם בימינו התירו הדלקת נר אחד כשלא עירב

שאלה

נאמר במסכת ביצה דף כא ע"ב מי שלא הניח עירובי תבשילין, אופין לו פת אחת ומדליקין לו את הנר, ובשו"ע (סימן תקצז ס"כ) כתב: מי שלא ערב אם אין שם אחרים שעברו, יש אומרים שמותר לאפות בצמצום... ולהדליק נר

אחד. ויש לדון אם גם בזמנינו שכל הבית מואר, ע"י תאורת החשמל, יהיה מותר להדליק נר אחד, או שמא אסור, כי הוא כבר מסודר כדי חייו?

תשובה

לכאורה אכן בימינו שהבית מואר, אין מקום לקולא זו של נר אחד, וכמו שלו יצויר שהיה לו דג צלוי ופת אפויה, לא היינו מתירים לו לצלות ולאפות בצמצום, ה"ה אין לו להדליק נר כשהבית מואר.

אלא דיעוין בשש"כ (פרק כח הערה קצט) שהגרש"ז אויערבאך זצ"ל העיר אך מותר להדליק נר שבת ויו"ט על סמך העירוב תבשילין, הרי הבית מלא אורה בלאו הכי, וריבוי האור בזמן זה, אין בו שום צורך.

ותירץ מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל דכיון שאפשר להשתמש בנר זה לצורך העברת אש, א"כ יש אפשרות של שימוש בו גם עכשיו, ואולי ה"ה בנידון שאלתינו. אך יש לדחות, דעירוב תבשילין הוא היתר מורחב של חז"ל שהתירו לעשות כל צרכי שבת ביו"ט ע"י עירוב, וגם העברת אש זהו צורך שבת, משא"כ כאן שהתירו לו רק הצרכים המינימליים, אם יש לו כבר אור, לא התירו הדלקת אש רק לצורך העברת אש, וצ"ע.

עוד תירץ מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (בשש"כ פמ"ג הערה קעא, ובמנחת שלמה תנינא סימן מט) שההדלקה שבזמננו זה מנהג קדוש וחשוב מאד שנשאר לנו שכל הנשים הנשואות מדליקות בערב שבת, ואף אם גם חל ביום טוב חשיב כצורך יום טוב ושבת, יעו"ש. ולסברא זו יתכן שאף בענינו מותר להדליק עבורו, מפני שזהו צורך גדול, ומצרכיו הבסיסיים, וצ"ע. (ח"ח ביצה כב.)

שאלה: במה שונה חג השבועות משאר ימים טובים?

תשובה

נאמר במסכת פסחים (דף סח ע"ב) מר בריה דרבינא הוי יתיב כולא שתא בתעניתא, לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי, עצרת יום שניתנה תורה, פורים שנאמר בו ימי משתה ושמחה, ועיוהכ"פ כדתני רב חייא בר רב, שכל האוכל ושותה בעיוהכ"פ כאילו התענה תשיעי ועשירי.

וכתב הב"י (או"ח סימן רפח) בשם הרשב"א (ח"ד סימן רסב) דעל כרחנו צ"ל דמר בריה דרבינא היה מתענה תענית חלום בכל ימות השנה, חוץ מג' ימים אלו, כי לא יתכן שהיה חולק על כל התנאים והאמוראים, שאוסרים להתענות בשבת ויום טוב תענית רשות, ורק ביו"ט של שבועות היה נמנע משום יום שניתנה בו תורה.

ויש להוסיף דברי רבנו חיים פלאג'י בספרו רוח חיים (סימן רפח אות א) שהיה מייצץ למי שחלם חלום רע בליל שבת

שלא יתענה בשבת, אלא יענן עצמו באכילה ושתייה, רק שלא ישיח שיחה בטילה אלא יקרא בספר תהילים, ויעסוק בתורה כל היום לפי כוחו, דקיימ"ל דתורה מגנא ומצלי, כמבואר בסוטה (דף כא ע"א) ויעוין במש"כ בחשוקי חמד עמ"ס פסחים (דף סח ע"ב).

והנה יעוין במג"א (סימן תרד סק"א) שתמה מדוע הרמ"א (שם) פסק את הדין שאין להתענות תענית חלום בערב יום הכיפורים, ולא כתב דין זה בפורים ובשבועות, ודן שם אם דין זה נפסק להלכה או לא, יעו"ש.

ויעוין בחת"ס בפסחים שכתב: עיין מג"א שהניח דברי הרמ"א בצ"ע שלא הזכיר בשבועות אי מותר למיתב ביה תענית חלום דהא הוה ספיקא דאורייתא ע"ש, והנה לפמ"ש תוס' דלאו דוקא מקרא יליף אלא מסברא י"ל כוונתם דחיוב שמחה ביום קבלת תורה ליכא אלא מצוה דרבנן, א"כ לק"מ קושיית מג"א דהא שמחת יו"ט דאורייתא נדחה מפני תענית חלום, ורק שמחה דרבנן של קבלת תורה איכא וספיקא לקולא...

והנלע"ד ביישוב קושית מג"א על רמ"א הנ"ל, דהוה ס"ל דנהי דבשאר יו"ט אין כח במצות עשה של שמחת יו"ט לרפאות שבר החלום ומשו"ה מתענה משום פקוח נפש לבטל החלום, מ"מ בעצרת שמצורף לזה עוד מצות שמחת מתן תורה והני תרי מצות יכולת בידם לבטל החלום, וא"כ תינח אי יתרמי תרי שמחות בחד יומא, וי"ל דמר בריה דרבינא הוה ס"ל כרבנן דר' יוסי שבת פ"ו ע"ב בשישי ניתנה תורה לישראל, נמצא יו"ט של עצרת ומתן תורה בחד יומא איתרמי... אך רמ"א בהלכות נדה (סימן קצו סי"א) פסק ששה עונות בעינן כר' יוסי דבשבעה ניתנה תורה... ואן בקיאין בקביעא דירחא, ויום וי"ו בסיון שהוא יו"ט של עצרת איננו יום קבלת התורה, אע"ג דאנו אומרים יום מתן תורתנו מפני שהיה מעותד ליום קבלת התורה לולי שהוסיף משה יום אחד מדעתו, מ"מ עיקר השמחה ליתא אלא ביום הקבלה בפועל שהוא בשבעה בסיון והוא יו"ט שני ואיננו שמחת יו"ט דאורייתא נמצא אין כח בשום יום מימים אלו לדחות החלום.

ויתכן זה אפי' לר"א דס"ל ביו"ט לא בעינן לכם וליכא בשבועות אלא משום שמחת קבלת התורה, מ"מ כבר כתבתי לעיל... דגם לר"א איכא שמחת יו"ט אקרקפתא דגברא רק משום לכם ליכא, אבל משום ושמחת בחגיך איכא, והדר ה"ל תרתי שמחת יו"ט ושמחת מתן תורה וכנ"ל. וקצת יש לפקפק על סברא זו הא בפורים ליכא תרתי ומ"ט דחי חלום ובאמת אין לדמות הענינים, ומ"מ לדחות השואל... דגם בפורים מצורף שמחת מתן תורה דהדר קבלה בימי אחשוורוש..., יעו"ש. (ח"ח יבמות ז:)

בענינא דיומא

כעת כשבא חג השבועות, אז מן הקבלה לעורר את החשיבות ואת השמחה, את הנאה בלימוד התורה הקדושה ובקיום מצוותיה.

משא הכנה למתן תורתנו ממרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א בממלכת התורה ארחות תורה

נמסר ר"ח סיוון תשפ"ו

ברוכים כל הנמצאים.

הגמרא אומרת בשבת, (דף פ"ח עמוד ב'): וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (שיר השירים ה, יג) לחיינו כערוגת הבושם, מה זה בא לומר? שכל דיבור ודיבור, (הרי זה מהלחיים) שיצא מפי הקב"ה במתן תורה נתמלא כל העולם כולו בשמים. שואלת הגמרא, וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך, הרי הוא כבר מילא את העולם, אומרת הגמרא, הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון - מעביר אותו והשני נכנס וכך הלאה, שנאמר (שיר השירים ה, יג) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר, אל תקרי שושנים אלא שושנים:

לכאורה צריך להבין משהו: בשלמא ניחא שצריך שהעולם יהיה עם בשמים שהקדוש ברוך הוא נותן את התורה, זה כבודה של תורה, זה דבר טוב, יפה מאוד. אבל מה צריכים להוציא, לעשות עוד נס, שיוציא רוח מאוצרותיו ויעביר את הראשון ראשון? שישאר העולם מלא בשמים, כמו שזה, בשביל מה להעביר.

אז רואים שזה לא רק היכי תמצא כדי למלא את העולם בשמים, **אלא זה המהות של דבר השם. המציאות שלו היא שכולו בשמים, הוא לא יכול לצאת בלי בשמים, כי זה הוא.** כולו כערוגת הבושם. אז ממילא, גם הדיבור השני שיוצא הוא גם כן כולו בשמים, אלא מה? העולם כבר מלא ואי אפשר? אז עשו עוד נס שהרוח יעביר אותו. אבל מעיקרו של דבר, ללמדך שכל צריך להיות תורה הקדושה, חיכו ממתקים כולו מחמדים זה דודי, כך צריך להיות. עד כדי כך שזה מציאות שלא שייך אחרת, ואם אין עצה, אז צריכים לסלק את הכל כדי שהשני יוכל להיכנס, עם הבשמים שלו.

זה מראה לנו איך צריך להיות לימוד התורה הקדושה, עם התורה. לא בגדר לא אפשר, ממילא הוא לא כ"כ מחבב כי זה האדם, אם לא אפשר הוא לא מחבב, אלא צריך להיות להיפך, כולו "חכו ממתקים וכולו מחמדים", כך צריך להיות.

יתר על כן, הגמרא בפסחים, (בדף ס"ח עמוד ב'). מביאה מחלוקת של תנאים: דתניא, רבי אליעזר אומר, אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה, יכול לקיים את היום טוב בשני אופנים, כך אומר רבי אליעזר. ורבי יהושע אומר, כדי ליישב את שני המקראות, אז הוא אומר: חלקהו, חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש (כמו שככה אנחנו נוהגים). אמר רבי יוחנן, שניהם מקרא אחד דרשו: כתוב אחד אומר "עצרת לה' אלווקיך", וכתוב אחד אומר "עצרת תהיה לכם". אז מחלוקת תנאים, או שמקיימים את שניהם, או כמר או כמר.

אומרת הגמרא כך: אמר רבי אלעזר, הכל מודים בעצרת - בחג השבועות כולם מודים, כל התנאים, דבעינן נמי לכם. שאר ימים טובים יש מחלוקת, אבל פה לכו"ע "דבעינן נמי לכם", שצריך גם כן "לכם", זאת אומרת אכילה ושתיה. מאי טעמא? אומרת הגמרא: יום שניתנה בו תורה הוא.

לכאורה, להיפך, אם זה יום שניתנה בו תורה, צריך לשבת וללמוד כל היום! מה פתאום לאכול ולשתות? אומר רש"י, זאגט הייליגער רש"י: "דבעינן נמי לכם" - שישמח בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו."

זה עיקרה של תורה, שצריכים להראות ולהרגיש שזה נוח ומקובל. זה לא מצמצם את האדם. התורה היא להיפך, נוח ומקובל יום זה שניתנה תורה בו. וזה מעיקרו של הדבר, השמחה הזאת, בגדר "עליונים ששו ותחתונים עלו בקבלת". עליונים זה חלק האדם הלמעלה, הנשמה,

ותחתונים זה חלק הגוף, גם כן. כמו שרש"י אומר פה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו. מה זה נוח ומקובל? זאת אומר שנוח לאדם, כל האדם משלים עם זה, הגם שיש בו שני חלקים, **יש נפש ויש גוף, אבל כולם תמימי דעים עם זה.** כל כך העניין.

אז רואים שזה מעיקרו של תורה, לשמוח עם התורה הקדושה, להתענג עם התורה הקדושה. עד כדי כך שבזה כולם מודים שפה מוכרחים, לא צריכים פסוק אפילו על זה, שצריך להיות אכילה ושתיה גם כן, להראות שכל האדם שש ושמה.

ומעיקרו של דבר, זה כמו שהגמרא אומרת הלאה שם אחר כך, כתוב שרב יוסף היה עושה עגלא תילתא - עגלה משולשת בחג השבועות. והיה אומר: "אי לאו יומא קא גרים, אי לאו יום זה של מתן תורה, כמה יוסף איכא בשוקא". אז היו הרבה יוספים בשוק... וגם מסתבר שגם בבית המדרש היו עוד יוספים אחרים ממנו... הוא אמר: "כמה יוסף איכא בשוקא", ללמדך שעיקר מדרגת האדם, שזה על ידי התורה הקדושה, שהחלק האדם שבו, לא רק השכל אלא הדעת, את האדם שבו. "כמה יוסף איכא בשוקא", ובבית המדרש גם היו עוד יוספים שלא היו כמוהו, אבל זה לא היה העיקר, העיקר הוא שמח בזה שבלי זה כמה יוסף איכא בשוקא... **זאת אומרת שהוא התרומם מבחינת האדם שבו,** כל הבר אדם, הוא נהיה אחרת לגמרי זה רק על ידי התורה.

ולכן כתוב בגמ' הלאה כשהיה לומד, היה אומר: "נח" - שהנפש תשמע, וכו', הגמרא שואלת הרי זה מעמיד את כל העולם ולא רק בשבילו. אומרת הגמרא, כן, אבל מעיקרו, בגלל שזה נותן לו.

על כל פנים נמצאנו למדנו מכאן, בעזרת השם יתברך, שזה מעיקרו של תורה. עד כדי כך שבהלכה מובא ששוחטים עשבים בחג השבועות. אילנות, הגאון ביטל, אבל למעשה אמרו, אז מה העניין? בגלל שכתוב "גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול החר ההוא", סימן שהיה שם מרעה, לכן אמרו "אל ירעו". אז למה התורה מציינת את זה? היה מרעה שם, אז מה זה נוגע לנו? מה מלמדנו כעת? הרי מדברים כעת על תורה.

רואים, **קבלת התורה צריכה להיות באופן זה שכל האדם, כל החושים שלו נהנים,** אפילו העין רואה "אה! תראה איך העולם נראה כשיש תורה קדושה, איזה יופי, איזה צמחייה, איזה פריחה". וזה מעיקרו של תורה צריך להיות, לכן צריך לעשות את העשבים. למדו שמה שהיה שם זה לא היה במקרה, אלא מעיקרו של דבר.

אבל על כל פנים נמצאנו למדים, **שמעיקרו של הדבר, זה השמחה עם התורה הקדושה, הנאה מלימוד התורה הקדושה.** ובאמת, זה משפיע מאוד על הכל, הלימוד ועל הכל. קודם כל אצל עצמו - אז אם הוא מרגיש שהוא מקבל, הוא נהנה מזה, הוא שמח בזה, כמו שרב יוסף אמר: "אי לאו ההוא יומא, כמה יוסף איכא בשוקא". אני לא הייתי היוסף הזה של היום, הייתי אחרת בכלל. אז זה אחר, זה מדבר אל ליבו של האדם.

ממילא זה פשוט, השם יתברך יעזור שבאים למתן תורה, לקבלת התורה, אז צריכים לבוא עם ההתבוננות בחסד הגדול הזה מה שהקדוש ברוך הוא זיכה אותנו, **ובמתנה הגדולה הזאת שמשנה את כל האדם ואת כל העולם,** כל החלק. ולא רק עניין של השכל - הלימוד, אלא כל האדם צריך להיות אחר. ובלי לימוד התורה זה לא היה נהיה אף פעם, **זה הדבר היחיד שיש לנו.**

"אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". כל הדברים אשר שהם חוקים בבריאה, וכל זה, זה רק בגלל "בריתי יומם ולילה". **וממילא נמצא מפה אבן פינה, עד כמה אנחנו, בני התורה שהקדוש**

ברוך הוא זיכה אותנו, כמה צריכים להתעצם בלימוד התורה הקדושה בשמחה, באהבה, לדעת את הערך של הדבר.

ולחיפך, תראו – "אויבי תחכמני". למה הם כל כך נלחמים נגד התורה? אין משהו אחר? העיקר זה על זה, **כי הרע יודע את הסוד, שאיפה הכוח האמיתי – הכוח האמיתי זה רק בלימוד התורה הקדושה**, אין עוד. וממילא אדרבה, זה צריך לעורר אותנו כמה אנחנו צריכים בעזרת השם יתברך להתעצם בלימוד התורה.

ואגלה לכם סוד, בין אם אתם רוצים ובין אם אתם לא רוצים – שעיקר הדבר, על מי זה מונח? עליכם, על הצעירים. **זה העתיד של האומה, זה הכל, זה הצעירים, צעירי הצאן. עליכם מונח הדבר**, וכל פעם שאתם לומדים, זה מויראדיג בין שזה נותן לכם, כמו שהוא אומר "כמה יוסף איכא בשוקא", ובין שזה נותן לעולם "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", **זה מעמיד את העולם.**

ממילא כל הדברים האחרים בטלים, אם זה כך או כך, **אבל מדברים פה על המעמיד של העולם**, לא מדברים פה על איזה לוקסוס, מותרות. מדברים פה על המעמיד של העולם. אז כמובן שהיצר כדרכו מתגבש, ובכל לבוש שהוא מוצא, אז הוא גם כן מוצא לבוש של ענווה: "מי אני, מה הלימוד שלי, מה זה מקיים, מה...". **כן! הלימוד שלך! אדרבה! דווקא במקום שקשה לך, זה הלימוד האמיתי שלך.** כי מה שהולך בקלות, זה משמים ניתן, לא עבודת האדם כל כך. **אבל בדבר שקשה לך, ופה אתה מתעצם, זה החלק שלך, ועל זה עומד העולם.**

למה נברא אדם יחידי? כדי שיאמר בשבילי נברא העולם". זה לא גאוה, זה בא להגיד שכשהוא בא לעולם – לדעת את האחריות, שבגללי אני גם כן מהמעמידים של העולם. **אז כל לימוד שלי, כל ידיעה שלי, כל מצווה שלי, זה מהמעמידים של העולם.**

זה לא בא להגיד לנו רק את מה שמרוויחים, מה שיודעים בא לומר את האחריות! אתם תראו למשל, עולים על מונית, טקסי, הנהג הוא כזה שלא הייתי בוטח בו על עשרה פרוטות. אז איך אתה נותן את החיים שלך ביד שלו? יכול משהו לתפוס אותו. פתאום הוא יעשה זה וזה... אז איך עושים את זה? **בגלל שיודעים שגם הוא שם באוטו. כיוון שגם הוא באותו מצב, אז הוא מסתמא יעשה מה שטוב, כי אחרת גם הוא יארע לו את התקלה.** לכן, זה מה שאנחנו צריכים לדעת – כל אחד מאיתנו, אז גם אנחנו בעולם.

ממילא החיזוק שלי, זה חיזוק לא רק של כל העולם כולו, אלא שלי, ולא רק של שלי, אלא של כל העולם. ממילא נמצאנו למדים בעזרת השם יתברך, שכעת כשבא חג השבועות, אז מן הקבלה לעורר את החשיבות ואת השמחה, את הנאה בלימוד התורה הקדושה ובקיום מצוותיה. ובגדר, כמו שהזכרנו, **"עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה"**. לא רק החלק העליון שבאדם, החלק השכלי, הנפשי, אפילו החלק הגוף – גם כן צריך להיות "ותחתונים עלזו בקבלת תורה".

ולפי שהאדם שמח, כך הוא זוכה. למה? כי זה מראה על איך שהוא מעריך את הדבר. **אם אתה שמח בדבר, סימן שאתה מעריך את הדבר.** ואם אתה לא שמח, אז אתה אומר לעצמך מהיכי תיתי. אם אעשה כך טוב ולא יהיה כך, וזה לא, המעשה קנין הוא השמחה של הדבר, כי זה ההערכה של הדבר.

אני נזכר במעשה, אתם יודעים הכל בהשגחה. זה שייך קצת לזה, לכן אני מזכיר את זה. ייבדל לחיים, מורי ורבי מרן הרב שך זצוק"ל, אמר פעם: דע לך שכל רב בחוץ לארץ בעיירה, היה יכול לכתוב ספרים פי עשרה יותר טובים ממני כך הוא אמר לי, איי, למה הוא לא כתב? כי הוא חס על הזמן! **שבזמן הזה, הוא ילמד עוד תוספות, עוד גמרא.** והוא אמר: גם אני חושב כך, מה אני הולך וכותב ספרים כעת? בזמן הזה, אני אלמד עוד תוספות אחד, עוד גמרא, עוד זה ועוד זה. כולנו יודעים שספר טוב זה ספר, אי אפשר לזלזל בזה, ואף על פי כן, **הוא תבע, זאת אומרת, את ההערכה הזאת של כל רגע ורגע.**

ואתן לכם דוגמה, זה שמעתי מרב לפני הרבה שנים בתל אביב. הוא אמר שהחפץ חיים ישב פעם בבית המדרש, ופתאום שמעו אותו אומר: "רשע! גם את זה אתה לא רוצה לתת לי?". והוא קם, וניגש לארון ספרים, והוציא חומש, והסתכל בו.

אז הוא הסביר לי מה היה פה: כנראה התעורר לו הרצון לעיין בחומש, ופתאום בא היצר הרע ואמר: "תראה, אתה זקן, אתה עייף, תשוב הביתה, תפתח את החומש, תראה...". הוא הבין מיד מי ה"מאן דאמר", אם זה שב ואל תעשה – אז מי ה"מאן דאמר", זה היצר הרע! אז הוא גער בו, קיים עצת חז"ל "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", הוא גער בו: "רשע, גם את זה...".

אבל נחזי אנו? החפץ חיים ידע את כל התורה כולה, הוא ידע את

הלשונות אפילו. עד כדי כך, שבראדין היה גם רבי משה לנדיסקי זכרונם לברכה. החפץ חיים מאוד כיבד אותו, היה זקן ממנו, והוא היה ת"ח, והוא סיפר פעם לחפץ חיים בהתפעלות, שהוא נסע בדרך, והוא חזר על משניות בעל פה. ומשנה אחת הוא לא זכר בדיוק את המילים שלה, ולפתע הם נעצרו ליד איזה פונדק או משהו כזה, והם ירדו, והוא בדיוק מצא רק את המשניות האלה, לא היה אחר, משניות האלה, והוא ראה את המילה והוא נסע הלאה. והוא סיפר בהתפעלות: "אה, איזה השגחה!". החפץ חיים מיד נאנח: **"אבער דארטן נישטא קיין קרעטשמע - שם אין פונדק, אי אפשר להיכנס ולראות..."**.

אז רואים כמה ידע את העניין הזה, לייקר את זה. ממילא צריך להבין, **שכל מה שפוקד אותנו, זה רק מצד הדבר הזה שרוצים חס ושלום למנוע את זה**, אבל להיפך, ככל שאנחנו מתגברים, לה' הישועה. ההתגברות על הקשיים, על היצר, זה מעיקרו של תורה.

האמת שלי קשה לדבר קצת בימים אלה בפרט היום, אבל פטור בלא כלום אי אפשר. אז אני מצרף לזה שהיום הייתי סנדק גם, והעולם אומר שסנדק יש לו כוח ברכה. ה' יעזור ברוב רחמיו, שנזכה כולנו, בעזרת השם, לקבלת התורה, ללימוד התורה הקדושה, וביניהם כלול הדבר הזה, שיהיה מחשבותינו גם על השני מעין, מעין, דוגמה כשרבי שלמה זלמן אויערבך, גם מורי ורבי, נכנס לקול תורה, אז אמר לו הרב קונשטט הזקן: דע לך, פה לא באים לגדול, פה באים לגדל! אתה צריך לגדל את התלמידים. לא שאתה תגיד אגוט'ע שטיקל תורה, שמה יש לך.. אתה צריך לגדל את התלמידים. פה באים לגדל.

תסלחו לי. אנחנו גם כולנו ראשי ישיבות, למה? כי לומדים אחד עם השני, מלמדים, אומרים כך, ואומרים כך, צריכים דווקא את המשרה? גם בלי המשרה זה כך... וממילא, הרי כמה חשוב שכל אחד יש לו אוזן, **שזה הבקשה הראשונה בתפילה: "לשמוע!", שתוכל לשמוע. לשמוע את השני, להתייחס, לתת.**

אספר לכם דוגמה שתדעו כמה מילה טובה מרוממת, מחזקת. אני הייתי גם באמריקה, לא עליכם. והייתי שם המשגיח בישיבת מיר. אז כדרכו של עולם, עמדתי לעיתים בפתח בית המדרש בתחילת הסדר, לראות מי בא ומי לא בא. אותו זמן הגיע אחד שהיה עורך דין מבוגר, והוא נכנס לישיבה ללמוד. והוא אחר. אז שאלתי אותו: למה איחרת? הרי הסדר כבר התחיל הוא אמר תירוצך כלשהו, אני אפילו כבר לא זוכר מה. אחרי כמה זמן, הוא ניגש ואמר לי: אתה לא יודע כמה חיזוק היה לי מזה שאתה שאלת אותי. אמרתי לו: מה חיזוק? בדיוק להיפך, הרי ביקרתי אותך! הוא אמר: **אני ראיתי שאני תופס מקום. אני בישיבה כל כך גדולה, של שלוש מאות בחורים, אני לא שם איזה בורג קטן. גם עליי חושבים, גם אני זה...**

זה מדברים על אחד שכבר היה עורך דין, אדם מבוגר, כל כך התשומת לב הזאת נתנה לו. אז אנחנו יכולים לקיים את זה בכל צעד ושעל. אחד אומר קושיה טובה, תירוצך טוב – **לא לעקם את האף: נו נו, אגאנץ גוט, להיפך, לשבח!** להגיד שזה טוב, תרומם! אז אתה "מזכה הרבים".

פעם, יבדל לחיים, מרן הרב שטיינמן, הוא לקח אותי בצד, בבית שלו, אני לא יודע למה, למה הוא עשה את זה בצד ככה, אני לא יודע עד היום. אבל הוא אמר לי: **דע לך, שהדבר הכי גדול בעולם זה זיכוי הרבים.** מה זה זיכוי הרבים? לתת לו כסף? את זה אני מוסיף. **אין לכם זיכוי הרבים יותר מזה, ממה שמזכים את השני בלימוד התורה הקדושה זה הכל.**

אז אם אתה אומר מילה טובה, אתה משבח, הוא אומר איזה תירוצ: "זה סברא טובה, באמת סברא טובה", זה מויראדיג, זה משמח אותו ונותן לו. והגאון כותב בסוף האיגרת: "רוב התורה לשמח לאדם". זה רואים בתורה, לשמח לאדם, לשמח את השני. אינשי בדיחי אנו, שמחים ומשמחים, זה בני עולם הבא, כמו שהגמרא אומרת. וממילא, לנו יש את ההיכי תמצוי בכל צעד ושעל. ההוא אמר לך סברא, אמר לך קושיה, אמר לך זה – לשבח, לרצות, לתת לזה, זה מוסיף לו הרבה. לא להיפך, אתה תעקם את האף.. אני שומע אני שומע, כן, הוא שמע, יופי... על כל פנים, הקב"ה יעזור ברוב רחמיו וחסדיו יסייע, שנזכה כולנו לקבלת התורה הקדושה בשמחה, ונעשה חיל בלימוד התורה. **וכמה שתורה תתגבר, אז כל אויבינו יכלו. הן אויבינו הגשמיים, הן אויבינו הרוחניים, שמנסים לקלקל או לערער.** הקב"ה יעזור שנזכה כולנו לקבלת התורה בשמחה, וכל הברכות האמורות בה.

- צילום: בקודש פנימה, מנחת דבר, דברי חמד, שוקי לרר.

- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306.

- כמלי"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסתים בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

עטרת צבי

מתורתו של רבנו מרן ראש ישיבת גרודנא הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א

מעמד הר סיני

משא הכנה למתן תורה מרבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

נמסר בהיכל ישיבת פונביז' – יום ג' ג' סיון תשפ"ו

תורה, וכפי שאומרים בהגדה של פסח "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה", ומבואר שיש מעמד הר סיני שהוא לא קבלת התורה. ולדעת הרמב"ן קאי האזהרה ד"רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" על מעמד הר סיני, וענין המעמד הוא ה"קולות וברקים האש הגדולה וקול השופר החזק מאד".

ועניינו של המעמד מבואר בפסוקים (שמות י"ט ט'): "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם", ושם (כ' י"ז) "ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו".

הדבר הראשון הוא "אמונה", ולא רק ידיעה שכלית, אלא אמונה חושית ע"י ה"ידיעת היום והשבות אל לבבך", ולאחריו מגיע ה"לנסות אתכם", דהיינו לרומם את ישראל, ומזה מגיעים ל"יראת שמים" שהוא מה שנאמר "ובעבור תהיה יראתו על פניכם".

ולפי פשוטן של דברים מעמד הר סיני היה בבחינת הקדמה והכנה למתן תורה, ויראת שמים גם היא הכנה לקבלת התורה.

אך באמת נראה שלא כך הוא, וזה יותר מאשר הכשר לקבלת תורה, אלא שיראת שמים היא האמצעי ע"י ניתן לקבל תורה, וכך מבואר בברייתא המובאת בגמ' ברכות דף כ"ב א': דתניא "והודעתם לבניך ולבני בניך" וכתוב בתריה "יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב" מה להלן

יום ו' בסיון הוא חג השבועות "זמן מתן תורתנו", זמן מתן תורה כולל כמה דברים, זה הזמן שהקב"ה לימד את התורה לכלל ישראל, שכן בעשרת הדיברות כלולה כל התורה כולה, שתי דברות שמעו ישראל מפי הגבורה והבינו הדברים כמשה רבינו, כי אז היו בדרגה גבוהה, ושמנה דברות שמעו מפי הגבורה ולא הבינו, ומשה רבנו תרגמה להם, וכמו שכתב הרמב"ן.

אכן מלבד זאת במתן תורה נעשה גם שינוי בבריאה כולה, והעולם שקודם הדיבור ועולם שלאחר הדיבור שתי עולמות הם, עולם בלי תורה ועולם עם תורה אלו שתי עולמות.

וגם בתורה עצמה נעשה שינוי גדול ביום זה, שעד יום זה היתה תורה בשמים וביום זה הורידה משה לארץ, החק ש"לא בשמים היא" נעשה בו ביום, וביותר שביום זה הגיעה התורה, שהיא מציאות רוחנית כשאר האופנים והשרפים, לשלימותה ותכליתה, שכן כל בריאתה של תורה היתה למען ילמדוה ישראל, ובנפש החיים פירש שזהו הענין של לימוד "לשמה" - לשם התורה, היינו שלימותה ותכליתה.

וכמו כן ביום זה עם ישראל באו בברית עם הקב"ה, כפי שנאמר "היום הזה נהיתה לעם", כל זה כלול במתן תורה וע"ז קאי מה שאנו אומרים "זמן מתן תורתנו".

אמנם מלבד כל זה חג השבועות הוא "היום אשר עמדת לפני ה' אלוך בחורב", זהו יום של "מעמד הר סיני", שלכאורה הוא ענין בפני עצמו בלא קשר לעצם המתן

באימה וביראה וברתת ובזיע, אף כאן באימה וביראה ברתת ובזיע, וכתבו חכמי האמת שזו ילפותא היאך תהיה צורת לימוד התורה, שהיא כדרך שהיה במעמד הר סיני מתוך ה"יראת שמים" שהגיעה ע"י הקולות וברקים, ונאמר כאן כי מוטלת החובה עלינו להעמיד את לימוד התורה שלנו באותו הציור של מתן תורה, ויש חובה של דימוי לימוד תורה למתן תורה, והאימה והיראה והרתת והזיע הם הם הדימוי הזה.

ונמצא שהקשר של מעמד הר סיני ללימוד התורה שניתנה בסיני אינו קשר של "הכנה והכשר", אלא קשר מציאותי, שכך היא החפצא של לימוד התורה, כעין הלימוד שהיה יחד עם מעמד הר סיני, דהיינו שתוך כדי הלימוד ממשיך עליו "יראת שמים", [ואילו היה מעמד הר סיני ביום קודם לקבלת התורה הרי גם אם כבר רכשו את כל המעלות שמעמד הר סיני מביא, מ"מ אם היו צריכים לקבל תורה למחרת היה צריך שוב מעמד הר סיני כדי ללמד התורה מתוך מעמד הר סיני].

וכדי להמחיש את הדברים נשתמש במשל גשמי, למה הדבר דומה לאדם שביקש להכין לעצמו צלחת מרק, הוא ניצרך לכמה כלי הכנה, סיר צלחת וכף, הסיר והצלחת הם הכשר לאכילת המרק, הכף היא לא רק הכשר אלא אמצעי שעל ידה הוא אוכל, וכמו"כ יראת שמים אינה רק מכשירה את האדם להיותו מקבל תורה אלא היא אמצעי שע"י לומדים תורה.

ולפי"ז יבואר מה דאיתא במשנה באבות "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו'", ולכאורה מה מקום יש להזכיר את "סיני", והרי עיקר הלימוד במשנה הוא את סדר הקבלה והמסירה, והיה צריך לומר משה קיבל תורה מהקב"ה ומסרה ליהושע, וסיני זהו רק המקום שם ניתנה תורה ומה ענין להזכיר זאת במשנה, אכן להנ"ל מבואר היטב שהכוונה בזה שמשה קיבל תורה ע"י המעמד שבהר סיני וכפי שנתבאר.

אלא שצריך ביאור היאך שייך שיתקיים הדמוי הזה בלימוד לדורות, הרי כדי להגיע ל"יראת שמים" היו צריכים את הקולות וברקים, והיאך יתקיים זה בלא קולות וברקים. אלא שדבר זה יתבאר ע"פ יסוד שכתב ר' אהרן קוטלר זצ"ל, ששאל מדוע אין מצוה מיוחדת זכר למעמד הר סיני כדרך שיש כמה מצוות זכר ליציאת מצרים, וכתב שמעמד הר סיני נקבע בתורה עצמה, שה"קול גדול" שלא יסף היינו "לא פסק" מפני שהוא נקבע בתורה, ויש לסייע לדבריו מהזוהר שהביא בנפש החיים שער ד' פי"ד: "האי מאן דאישתדיל באורייתא כמאן דקאים כל יומא על טורא דסיני לקבל אורייתא".

ונמצא שהלומד תורה בעצם לימודו ממשיך עליו "יראת שמים", שהיא האמצעי לזכות לתורה, שכן בתורה עצמה

נמצא כל מה שהיה במעמד הר סיני.

ועפ"י המהלך הזה שבתורה נגזז המעמד הר סיני יתבאר דברי הרמב"ם בסהמ"צ עשה ה': "ולעבדו" זה תלמוד, ואמרו עבדו בתורתו עבדו במקדשו, עבדו במקדשו פירש הרמב"ם שזו תפילה, והנה על תפילה אמרו "ולעבדו בכל לבבכם" איזו היא עבודה שבלב זו תפילה, אכן אם הרמב"ם מפרש שה"לעבדו" קאי גם על תלמוד תורה לכאורה לא מתאים ע"ז "בכל לבבכם", שכן תלמוד זו עבודת המח והשכל ולא עבודת הלב, ואכן הרמב"ם פי' ש"עבדו בתורתו" היינו במצוות שכתובות בתורה, אכן להנ"ל מתבאר היטב שבלימוד תורה יש עבודה שבלב, שכן בתורה ישנם הגילויים של מעמד הר סיני שזה כולל אמונה, יראה, ודבקות שכולם עבודת הלב הם.

והנה יש שהקשו על הרמב"ם שכתב שהלאו ד"השמר לך פן תשכח וכו'" קאי על מעמד הר סיני, מהא דאיתא במשנה באבות "כל השוכח דבר אחד מתלמודו מתחייב בנפשו שנא' השמר לך פן תשכח", וא"כ מבואר שהאיסור הוא על שכחת גוף הלימוד ולא על מעמד הר סיני, אכן להנ"ל אתי שפיר, כיון שמבואר שם במשנה שאינו חייב אא"כ מסירם מלבו שנאמר "פן יסורו מלבבך", ודבר זה קשה להבין לפי שיטת הרמב"ם שקאי על זכירת מעמד הר סיני היאך שייך להסיר מלבו, הרי אם שכח הרי "תקפה עליו", ואם זוכר הרי זוכר, אלא דבר זה מתקיים כאשר מסיר תורה מלבו, שבזה הוא גם מסיר את הגילויים של יראת שמים הנמצאים בתורה, ובזה הוא עובר על "פן יסור" מעמד הר סיני.

ונמצא שהבא ללמוד תורה, בב"א באים לו הגילויים של מעמד הר סיני ועי"ז הוא לומד, אמנם נראה שבפשוטם של דברים זה חשיב "מתעסק" אצל היראת שמים, ובכדי שלא יהיה בגדר "מתעסק" על ענין היראה, חייב אדם להיות מודע לזה שע"י התורה נמשכת עליו יראת שמים, וכך כותב הנפש החיים בריש פרק ז' (בשער ד): ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד, "להתחשב מעט עם קונו יתברך שמו בטהרת הלב ביראת ה'", והפירוש המעשי של ה"להתחשב מעט עם קונו" מבואר במסילת ישרים פי"ט, וז"ל: הנה עיקר היראה היא יראת הרוממות שצריך האדם לחשוב בעודו מתפלל או עושה מצוה, כי לפני מלך מלכי המלכים הוא מתפלל או עושה המעשה ההוא, והוא מה שהזהיר התנא וכשאתה מתפלל דע לפני מי אתה מתפלל, עכ"ל.

ומה טוב היה שכאשר חבורתא תחל ללמוד יזכירו זה לזה שהלימוד הוא לכבוד השי"ת ובזה יתקיים מה שלמדנו בדברי הנפש החיים שצריך "להתחשב עם קונו" קודם הלימוד, ובכך יזכו ללמוד התורה כדמוי נתינתה בסיני, כי"ר.

שיחת הכנה לחג השבועות

ממרן רבינו רה"י הגר"י הקר שליט"א

להכין כלים¹

הקול קיים ונמצא

מספרים שאחד ניגש לרב שטיינמן ושאל אותו, איך מתכוננים לשבועות? השיב לו הרב שטיינמן, איני מבין, יורדים לחנות קונים שלוש עוגות גבינה, זה ההכנה לשבועות...!

האמת כך, איני מבין מה הרעש הגדול של שבועות. כך מקובלנו, על הפסוק (דברים ה, יט) "קול גדול ולא יסף", מביא רש"י: "מתרגמינן ולא פסק כי קולו חזק וקיים לעולם", הקול של מתן תורה, של עשרת הדיברות, הוא קול נצחי. אם היו לנו אזנים לשמוע, היינו שומעים היום את עשרת הדיברות. ככלל העולם המדעי אומר שקול לא הולך לאיבוד, גם מילה שנאמרה לפני מאה שנה, לא הולכת לאיבוד. היא מטיילת במרחב גלי הקול. כל שכן שקול עשרת הדיברות לא הולך לאיבוד. הדברים מפורשים בתרגום יונתן בן עוזיאל על המקום, "הוה קל דבירא מתכתיב על תרין לוחי מרמירין" - והיה קול הדיבור נכתב על שני לוחות השיש, משה רבינו הטביע את הקול בתוך הלוחות, וכעין הקלטה. קול עשרת הדיברות גנוז בלוחות, מי שרוצה לשמוע את קול עשרת הדיברות, שיפתח את הספר וימצא בתוכו את הקול.

המהר"ל מוסיף בגור אריה (דברים ה, יט), מדוע צריך להדגיש שהקול לא פסק? כדי להדגיש שהשפע של מתן תורה אין לו הפסק. הקב"ה נותן שפע תמידי, השינוי הוא שבמתן תורה קיבלו אזנים לשמוע, לנו אין את האזנים לשמוע. "במשך היבל המה יעלו בהר" (שמות יט, יג), מעמד הר סיני נגמר, אבל קול מתן תורה ממשיך עד היום, תפתח את הספר ותשמע.

בשפת אמת (תרומה, תרס) יש דבר מחודש, איתא באבות (ו, ב), "אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה". לא כולם שומעים את הקול, אדם שזוכה ועולים בו הרהורי תשובה, הוא מפני ששמע את הקול, הוא לא מודע שהוא שמע, אך הוא שמע את קול עשרת הדיברות, את הקול שקיים עד היום.

כוח דיבור בלימוד

איתא בחז"ל (שיר השירים רבה, א), "בן עזאי היה יושב ודורש והאש סביבותיו, אזלון ואמרין לרבי עקיבא, רבי, בן עזאי יושב ודורש והאש מלהטת סביבותיו, הלך אצלו (רבי עקיבא) ואמר לו, שמעתי שהיית דורש והאש מלהטת סביבך. אמר לו (בן עזאי) הן, אמר לו (רבי עקיבא) שמא בחדרי מרכבה היית עסוק? אמר לו (בן עזאי) לאו, אלא הייתי יושב וחורז בדברי תורה ומתורה לנביאים ומנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני והיו ערבים כעיקר נתינתן". אני מדבר בלימוד, כשמגיעים לנקודה שמיעה, הדברים שמחים כנתינתן מסיני, הביטוי לזה הוא באש.

יוצא כך, בכל השנה יש לנו את עשרת הדיברות, את מתן תורה. מובא בשם הגר"א, בעשרת הדיברות מונח כל התורה כולה, התורה כולה ניתנה במעמד הר סיני, פרטיה נאמרו למשה ארבעים שנה. אך מצד עצם התורה, בעשרת הדיברות מונח הכול בכל מכל. בשבועות נפתחו לנו השמים לכל השנה.

להכין כלים

אך עדיין, רוצים איזה דבר חיזוק, הכנה לשבועות. ההכנה לתורה, היא הכנה לקבל שפע. אומר הפסוק (מלכים-ב ד, א-ו), "ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' והנשה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים. ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן. ויאמר לך כלי כלים מן החוץ מאת כל שכנכי שכניך כלים רקים אל

¹ נמסר בסוף השיעור יומי לבני ש"ג בישיבה הקדושה גרודנא באר יעקב, ד' סיון תשע"ז

תמעיתי" - תאספי כלים כמה שיותר, כמה שתמלאי תוכלי למכור - "ויהי כמלאת הכלים ותאמר אל בנה הגישה אלי עוד כלי ויאמר אליה אין עוד כלי ויעמד השמן" - כאשר נגמר כלי הקיבול, נגמר השמן. שמעתי ראש ישיבה שצעק את הפסוק, "אין עוד כלי ויעמד השמן", אין סוף לסוף, אך כשאין כלים, השמן נעצר. כלי לקבל שפע, צריך כלים. מתן תורה לא היה גשם מהשמים, יוצאים לרחוב ומטרטבים, יש שיוצאים בגשם בימי אייר לקלוט את מי הגשם בפיהם, אומרים שזו סגולה, "הרחב פיך ואמלאהו" (תהלים פא, יא). כדי לקבל תורה, צריך כלים לקבל אותה.

מהו הכלי לקבל תורה. במתן תורה האומות חשבו שהקב"ה הביא מבול לעולם, ודנו הקב"ה הבטיח שלא יביא מבול האם הוא מבול של מים או של אש (זבחים דף קטז:). האומות פחדו. כל העולם הרגיש את מתן תורה, חשבו שזה מבול. במובן מסוים מתן תורה הוא מבול של אש, מתן תורה בא לשרוף את העולם כמות שהוא, מעלה את העולם לדרך אחרת.

כלי לקבל חכמה

איתא בחז"ל (ילקוט שמעוני, רעו) בשני נוסחאות, כלל ישראל אמרו, "רצוננו לשמוע מפי מלכנו... ד' אמות אמרו רצוננו לראות מלכנו", לולי שכלל ישראל אמרו זאת בלב אחד, לא היה מתן תורה. זהו הכלי לקבל תורה. "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" (שמות לא, ו), התנאי לקבל חכמה הוא הלב החכם. השאלה ידועה, "יהיב חכמתא לחכימין" (דניאל ב, כא), יש כאן טענה לטיפשים, זה לא צודק, הם מקופחים, זה לא שיווין הזדמנויות. תן גם לנו חכמה ונהיה גם חכמים? וביותר, הם כבר חכמים, מדוע הם צריכים עוד חכמה?

"ובלב כל חכם לב נתתי חכמה", צריך לב חכם, כדי לקבל חכמה. מהו חכמת הלב, "רצוננו לראות את מלכנו", השאיפה והרצון הם כלי החכמה. מי שמייקר את החכמה, יש לו כלי לקבל חכמה. לטיפשים אין כלי לקבל חכמה. איתא בחז"ל (תנחומא ויקהל, ב), אם הקב"ה היה נותן חכמה לטיפשים, היו יושבים איתו במקומות המטונפים, הטיפשים אינם יודעים לנצל את החכמה. מדוע שיתנו להם?!

כלל ישראל ספרו ארבעים ותשעה ימים למתן תורה. מה עשו באותם הימים? כתוב בראשונים, יש ארבעים ושמונה קנייני התורה, בילקוט שמעוני (שיר השירים, תתקפח) מביא שמ"ח פעמים נזכר באר בתורה, נגד מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ארבעים ושמונה מימי הספירה הם כנגד ארבעים ושמונה קניינים, היום האחרון הוא חזרה כללית על כל קנייני התורה. עם ענווה לא קונים תורה, תורה קונים עם הכלים שלה, עם קנייני התורה. בימי הספירה יצרו כלים לקבל תורה.

הקבלה לפי הכלים

כל אחד קיבל את התורה לפי הכלים שהוא יצר, קיבלו את התורה לפי כוחו של כל אחד ואחד (שמות רבה כט, א), עד כדי שהיו בשעת מתן תורה שחשבו ששני רשויות הן ח"ו, כל אחד שמע את הקול שמדבר אליו, ואת הקול שמדבר עם חברו, אמר להם הקב"ה כל אחד מקבל את התורה לפי כוחו. יש לזה ראייה מהגמרא בסנהדרין (דף פט:), "כובש נבואתו לוקה", שואלת הגמרא מי יתרה בו, ומבארת שאחיו הנביאים מתרים בו. ראיתי מבארים, נבואה כל הנביאים יכולים לשמוע, גם אם זה לא מגיע אליך. אחד אמר את הפשט הזה לפני הרב מברסק, והוא לא זרק אותו מהחדר, זה כמעט בגדר הסכמה מהרב... כך במתן תורה, כל אחד שמע את מה ששמע חברו, אך ידע שזה לא מיועד אליו, כל אחד קיבל נבואה כפי כוחו, ולפי הכנתו.

אדם צריך לחשב מה הם כליו. כמה מהיום הוא מפנה ללימוד, וכמה הוא מפנה לשטויות. יש אנשים שיש להם חלק לשינה, חלק לאכילה, וחלק לשטויות, לא כדורגל, שטויות יותר גדולות. אני אומר שאסור לשחק פעם ביוכל בכדורגל. אך עצם המשחק, זה להשפיל את עצמך. זה לא לעניין. שבועות הרי קיים כל השנה, השפע קיים, נכנסים לסוגיא שואבים שפע, מתחברים. אנו רק צריכים להכין כלים לקבל, כל מתן תורה תלוי בכלים, "יהיב חכמתא לחכימין". כל אחד כפי חכמתו, לפי כוחו. עד כמה שנכין כלים, כך נזכה לשבועות אחר.

השפת אמת (סוכות, תרל"ה) מבאר, "על לבבך" (דברים ו, ו), צריך להכניס את דברי התורה ללב. יש תקופות שהלב נפתח, אפשר להכניס ללב בקלות. צריך להכין בית קיבול. אתם בשבועות שיעור שלישי, צריך לקחת את הדברים ברצינות, זה שבועות של קיבוץ, צריך ללכת עם מחשבות רציניות, להכין כלים. ככל שתכינו כלים כך תצמחו ותגדלו. יש כלים של תורה, ויש כלים לשטויות. זהו ההכנה הראויה לשבועות, להכין כלים.

ניתן לקבל את שיחות מרן שליט"א בכתובת המייל 3246347@gmail.com
גיליון זה יו"ל ע"י מאסף הגיליונות 'אוצר הפרשה' לקבלת הקובץ המלא: a169258235@gmail.com

בענינא דיומא

האסון הכי גדול שיכול לקרות ליהודי חלילה – שהוא יחיה פה מאה עשרים שנה – ולא יהיה תלמיד חכם!

קודם חג מתן תורתנו: משאות מרן הגר"א פילץ שליט"א ומרן הגר"ש שטינמן שליט"א לעמלי התורה

שיחה מיוחדת ממרן ר"י תפרח הגאון רבי אביעזר פילץ שליט"א

לבני הישיבות חברי תכנית 'נטוועים' שעל ידי 'איחוד בני הישיבות' שכונת הרי"ף, אופקים.

המתנה הגדולה מכל - "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

חז"ל אומרים "הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו", גם אם אדם קיבל מתנה, יתכן והוא לא יודע מה גודל המתנה, ודוגמא לזה היא המתנה הגדולה מכל - "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

בחור בר מצוה, אולי עדיין לא יודע מספיק איזו מתנה עצומה זה התורה והמצוות - "אשר קדשנו במצוותיו וצונו" - גוי שרוצה לקיים מצווה הוא לא יכול, ואם הוא מקיים, הרי זה שטויות והבלים! גוי שיניח תפילין הרי זה כאילו שהניח אבנים על הראש, הוא לא שייך לקיום מצוות, אם הוא לומד תורה הוא חייב מיתה!

לימוד תורה שייך רק לעם ישראל, זה הכלי חמדה שניתן לעם ישראל בלבד, שהקב"ה אוהב אותו יותר מכל הדברים שבעולם, ושגוי לומד תורה - אפילו הגוי החשוב ביותר - הוא חייב מיתה!

ואילו יהודי לא משנה מיהו, ומי אבא שלו, לא משנה בן כמה הוא, בר מצוה לא בר מצוה - הוא זוכה ללמוד תורה! איזו מתנה עצומה זו, ללמוד תורה!

בשמים יש ישיבה - 'מתיבתא דרקיעא', אחרי שאדם עוזב את העולם ומגיע לשם, מה יש לו? שם כבר אין מצוות, רק תורה - שמה לומדים תורה, אנחנו זוכים כבר פה בעולם הגשמי שיש בו כל כך הרבה רע, לזכות ללמוד תורה, ששייכת לעולם העליון.

בהר סיני שמענו את קול ה' - "אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", קודם מתן תורה נאמר לנו: "ויהייתם לי סגולה מכל העמים", אנחנו עם קדוש לה', סגולה - אוצר מיוחד, מיוחדים מכל העמים, ישנם רבים בעם ישראל שלא יודעים שהם עם קדוש, שלא יודעים איזו מתנה עצומה יש להם, ובמקום להגות בתורה, הם משחקים בכדורים, מבליים את זמנם בשטויות, שקועים בדברים הכי שפלים וגרועים שבבריא, כמה מסכנים הם!

ואילו אנחנו זוכים! כמה זכיתם אתם, לקבל ולהתחנך מהוריתם, כל אחד זוכה לחיות בבית של הורים שיועדים מה זה תורה, מה זה המתנה העצומה שיש לנו כיהודים, הורים שיועדים לכוין אתכם לחידור טוב ואתם זוכים ללמוד תורה, יש לכם מתנה כזו - "אשר בחר בנו מכל העמים" מכל העמים בעולם הקב"ה בחר אותנו ונתן לנו את תורתו.

זכיתם ואתם עומדים לסיים את השלב הראשון של התלמוד תורה, ותזכו לעבור את השלב השני - הישיבה קטנה בהצלחה, ואח"כ ישיבה גדולה, וכך תגדלו לתלמידי חכמים, זה הרווח הכי גדול שיש ליהודי, שיכול להיות תלמיד חכם! **האסון הכי גדול שיכול לקרות ליהודי חלילה - שהוא יחיה פה מאה עשרים שנה ולא יהיה תלמיד חכם!**

וזה הברכה שלי לכולכם, זכיתם להיכנס לעול מצוות, זו כבר מתנה אחת, ומתנה שניה שתזכו להיות תלמידי חכמים.

מודים אנחנו לפניך ששמת חלקנו מיושבי ביהמ"ד ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות, שהם משכימים ואנחנו משכימים, אנחנו משכימים לדברי תורה, והם משכימים לדברים בטלים. אשריכם מה טוב חלקכם! תזכו להצלחה, ובכל אשר תפנו תשכילו ותצליחו.

משא מרן הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א ראש ישיבות ארחות תורה

נמסר לבני קהילת בית השם בבני ברק - כ"ז אייר תשפ"ו:

צריך להרגיש כמו שנולד עם התורה

אנחנו מתכווננים לקראת שמחה גדולה, מתן תורה. דוד המלך אומר בתהילים: "הצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך". משכימים באמצע הלילה, למה? להודות להשם על התורה הקדושה שזכינו לקבל. "להודות לך על משפטי צדקך" - זו זכיה גדולה, אנחנו קמים באמצע הלילה בשביל להודות.

בגמרא בשבת (קמו ע"ב) כתוב: מפני מה עובדי כוכבים מזוהמים, יש לגויים מין זוהמה, מידות רעות, רוע לב, שלא עמדו על הר סיני. שבזמן שהנחש פיתה את חווה הטיל בה זוהמה, והביאה לדורות אחריה, אבל ישראל שעמדו על הר סיני, פסקה זוהמתם.

לא כתוב שמאז שלמדו תורה, אלא ברגע שעמדו על הר סיני, ברגע שהיה מתן תורה - נפסקת הזוהמה. נעשינו אדם אחר, נקיים יותר, טהורים יותר, קדושים יותר.

כמה יש לנו לשמוח על זה, שאנחנו מתרוממים, זכינו להתרומם לכזו מדרגה גבוהה.

הפסוק אומר בשיר השירים: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת ליביו". דורשים חז"ל (משנה בתענית) - "ביום חתונתו" זה מתן תורה, "וביום שמחת ליביו" זה בנין בית המקדש. אותו דבר בפרשת פיקודי כתוב, "ויביאו את המשכן אל משה", כתוב במדרש: כיוון שהוקם המשכן, התחילו כל ישראל שמחים, שנאמר: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה" - מלך שהשלים שלו, זה ראשי תיבות מלך שלמה, זה הקב"ה מלך שלמה שהשלים שלו, מלך מלכי המלכים.

ממשיך המדרש: "בעטרה שעטרה לו אמו". אמר רבי יצחק: חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שעשתה בת שבע עטרה לשלמה בנה. הוא לא מבין, מה פירוש "בעטרה שעטרה לו אמו"? עברתי על כל התנ"ך ולא מוזכר שבת שבע, אמא של שלמה המלך, עשתה לו עטרה, עשתה לו כתר. אז רבי שמעון בר יוחאי פגש את רבי אלעזר ברכי יוסי, אמר לו: אפשר ששמעת מאביך מהו "בעטרה שעטרה לו אמו"? אולי שמעת ממנו איזה פשט בזה? אמר לו: כן, שמעתי. כך אמר אבא: משל למלך שהיה לו בת יחידה, ואהב אותה ביותר, הוא אהב אותה מאד. לא זו מחבבה עד שקראתה אחותי כמו אחותי, לא זו מחבבה עד שקראתה אמי, לא זו מחבבה עד שקראתה בתי.

כך חייב הקדוש ברוך הוא את ישראל וקרא אותם "בְּתֵי", שנאמר: "שמעתי את ראי", לא זו מחבבת עד שקראתם "אחותי" שנאמר "אחותי רעייתי", לא זו מחבבת עד שקראתם "אמי" - "שמעו אלי עמי ולאומי אלי האזינו", כתוב ולאומי בליבו זה כמו לאימי. זאת אומרת ש"בעטרה שעטרה לו אמו" הפשט הוא לא שאמא שלו עשתה לו כתר. **התורה הייתה כל כך יקרה לו והוא כל כך אהב את התורה, כמו שבייב אוהב את בתו ואת אחותו ואת אמו.**

וכתוב שרבי שמעון בר יוחאי כל כך נהנה מזה, עמד ונשקו על ראשו, נישק אותו על ראשו, אמר לו: אלמלי לא באתי אלא לשמוע הדבר הזה - דיו! כל כך שמח שיש לו פשט, מה פירוש "בעטרה שעטרה לו אמו".

על כל פנים רואים שהתנאים במשנה ובילקוט ובמדרש טורחים למצוא עוד ועוד לשונות של חיבה של הקדוש ברוך הוא לישראל, שהוא מעטיר את ישראל והתורה כמו עטרה חשובה על ראשו, כמו שאדם מחבב את אמו ואת אחותו ואת בתו.

אבל צריך ביאור, ההבדל - יש קצת הבדל בין המשל לנמשל. במשל, החיבה הגדולה ביותר, הפסגה, זה "בְּתֵי". בהתחלה "אחותי", אחרי זה "אמי", ואחר כך "בְּתֵי". ובתורה, בנמשל שמדבר על חיבת השם לישראל ולתורה, הוא מתחיל ב"בְּתֵי" עד שמגיע ל"אָמִי". כתוב "בעטרה שעטרה לו אמו", לא כתוב "בעטרה שעטרה לו בתו". אז מה הפסגה? הפסגה היא "בְּתֵי" או הפסגה היא "אָמִי"? זה קצת הבדל בין המשל לנמשל.

אז יכול להיות שהפשט הוא ככה: בוודאי החיבה הגדולה שיש ביותר לאדם, זה הילדים שלו, אדם אוהב את הילדים שלו, זה המציאות. ודרך הטבע הוא הכי אוהב את בתו. אבל בנמשל, כשזה מתפרש על חיבת ישראל והקדוש ברוך הוא לתורה, אומר "אָמִי" - כי הקשר לאמו הוא מאז שנולד ועד יום מותו, זה ההבדל. מאז שנולד הוא קשור עם אמו. לא שייך יום אחד לבוא ולהגיד: מהיום את לא אמא שלי, אי אפשר להפריד את זה. זה מיום שהוא נולד עד יום מותו. אז זה הנמשל אומר, **שהקשר בין ישראל לתורה צריך להיות כמו אמא לבן - שלעולם לא ייפסק, לא יזוז, בכל המצבים שעוברים על אדם. ובין שיש הפרעות מבית ומבחוץ, כמו שבימינו תמיד יש הפרעות, כמו "בעטרה שעטרה לו אמו" - צריך להרגיש כמו שנולד עם התורה.**

"הם חיינו ואורך ימינו", כמו שאי אפשר להפריד בין הבן לאמא, כך לא שייך להפריד בין ישראל לתורה. ולמרות כל ההפרעות נמשיך לשקוד על התורה. וזה מה שאנחנו מבקשים, שתהיה בנו אהבת תורה, יראת שמיים, וככל שתהיה בנו יותר אהבת תורה נשאף ללמוד עוד ועוד מהתורה הקדושה. נזכה גם אנחנו להרגיש את השמחה, גם כיום חתונתו שזה מתן תורה, וגם בקרוב כיום שמחת ליבו בבניין בית המקדש, שנזכה לעלות לרגל בקרוב בימינו.

כתוב בפרשת אחרי, קראנו לפני כמה שבועות, שהכהן הגדול "אל יבוא בכל עת אל הקדוש". לקדוש הקדושים לא נכנסים כל השנה, רק ביום כיפור. "אל יבוא בכל עת אל הקדוש". אבל החכמת אדם מביא בשם הגאון, שמצווה ביום כיפור, אבל מותר לאהרן הכהן גם כל השנה. אם הוא עובד שם עבודה, מתי שהוא רוצה הוא יכול להיכנס שם. (זה חידוש גדול, רק הגאון אומר את זה, יש לו איזה ראייה ממדרש).

שאלו פעם את אבי מורי זכרוננו לברכה, האם נראה שהכהן הגדול ניצל את האפשרות הזאת להיכנס באמצע השנה לקדוש הקודשים, להתרומם במקום כזה קדוש לקבל השפעה עצומה של קדושה, של התרוממות?

אז הוא השיב: **ודאי שלא! למה ודאי שלא! את הזמן הזה הוא ניצל לשבת ללמוד תורה.** הגמרא בסוף הוריות כותבת – "יקרה היא מפנינים", התורה יקרה מפנינים, מכנה גדול שנכנס לפני ולפנים. זאת אומרת שלימוד התורה יותר חשוב מהכניסה לקדוש הקודשים, יותר חשוב מכנה גדול שנכנס ביום כיפור. אז ביום כיפור יש לו מצווה, אבל כל השנה יושב ולמד.

הגמרא מזכירה את זה בסוף הוריות, לגבי להציל נפשות. אם יש איזה פורענות גדולה, היה איזה פיגוע גדול או משהו, רבים נפצעו. לפי איזה סדר קדמויות צריך להעדיף את ההצלה, את הרפואה? כתוב שם: איש קודם לאישה, כהן ללווי, לוי לישראל. **ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ, שנאמר "יקרה היא מפנינים" – מכנה גדול שנכנס לפני ולפנים.**

אז אם יש לפנינו להציל ממזר תלמיד חכם או כהן גדול עם הארץ, הממזר עדיף. מה באמת הפשט בזה? בוודאי שהכהן הגדול זה האדם הכי קדוש, הוא הרבה יותר קדוש מהממזר. איש זה ייתכן שממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול?

הפשטות היא כי יש בו יותר תורה. אבל ייתכן יותר מזה: לא רק שלממזר יש יותר תורה, **הכהן הגדול לא עמל כדי להגיע למדרגה שלו**, אבא שלו היה כהן אז הוא נהיה כהן, הוא ירש את הכהונה מאבא שלו, הוא לא נקף אצבע בשביל להיות כהן. הוא התעלה בדרגה שהוא נהיה כהן גדול, אבל הכהונה זו ירושה. מה שאין כן ממזר, הממזר קיבל מאביו ירושה הכי גרועה ששייך, אבא שלו עשה אותו האיש השפל ביותר בעולם, המאוס ביותר. הוא ממזר שאסור בכלל להכניסו בקהל השם, אהנו לא רוצים אותו, הוא מאוס. **והוא בכוחות עצמו טרח והגיע למדרגה של תלמיד חכם, יצא מאפילה לאור גדול, אחד כזה צריך להעריך. אחד כזה צריך להעריך יותר ממה שכהן גדול, כי בכוחות עצמו הוא התעלה.**

אדברה, ייתכן שבגלל מצבו השפל לכן הוא זכה. כמו שכתוב באיוב (י"ד): "מי יתן טהור מטמא לא אחד?" דהיינו רק הקדוש ברוך הוא שהוא אחד יכול לעשות כזה דבר שיצא טהור מטמא. המדרש במאור יותר בפרשת חוקת: כגון אברהם מתרח – מתרח שעובד אלילים יצא אברהם אבינו. חזקיה מאחו, יאשיה מאמון, מרדכי משמעי, ישראל מאומות העולם, עולם הבא מעולם הזה – דהיינו אהנו עושים מעשים בעולם הזה ועל ידי זה זוכים לעולם הבא. אומר המדרש: **מי עשה כן? מי ציווה כן? מי גזר כן? לא יחידו של עולם? זה נגד השכל, נגד הטבע, שיצא מטמא טהור.**

ממשיך המדרש: בהרת כגריס, שיעור הנגע בבחרת באדם הוא כגריס, מה זה גריס? זה גודל של עשר אגורות. הוא טמא. פרח בכולו – אם הנגע נהיה בכל הגוף, טהור! מי עשה כן? מי ציווה כן? מי גזר כן? לא יחידו של עולם? וכן כל העוסקים בפרה אדומה, מתחילתו ועד סופו, מטמאים בגדים, והיא גופה מטהרת בגדים. המדרש מביא עוד אופנים, הגמרא בינדה (דף ט"ו) מביאה גם עוד כל מיני דוגמאות שיצא טהור מטמא. מה באמת הלימוד מכך לדוגמאות האלה?

ייתכן, זה בא ללמד אותנו שבין שהקדוש ברוך הוא כל יכול, הוא הופך את הקושי לטוב. ואדברה, לא רק שהוא הופך את הרע לטוב, **יותר מזה – ככל שיותר קשה, ככל שיותר לא טוב, זה סיבה שעל ידי הרע יביא את הטובה. אין לנו להתייאש כשרואים שלא טוב, השם שיחידו של עולם הוא יכול לעשות הכל, מתוך הרעה תצמח הישועה.**

כך כותב רבנו יונה בשערי תשובה, סוף שער שני: יש על הבוטח בהשם לא יחיל ממעוף צוקתו. אדם שנמצא במצוקה והוא בוטח בהשם, צריך לייחל להשם, כי החושך – סיבת האור. החושך הוא סיבה לאור. כמו שכתוב במיכה: "אל תשמחי אייבת לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחושך השם אור לי". אמרו חז"ל: אלמלי לא נפלתי – לא קמתי, אלמלי לא ישבתי בחושך – לא אור לי. אז אומר רבנו יונה – **החושך הוא סיבת האור, הקושי, הצרה היא סיבת הישועה.**

כך גם מצאנו בפרשת בשלח, שבאו ישראל למרה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם. אז משה רבנו צעק אל השם "ויורהו השם עץ וישלך אל המים וימתקו המים". אמרו חז"ל שהעץ הזה היה עץ הרדופני שהוא עץ מר מאוד, וזה נס בתוך נס, שהעץ המר הזה עשה את המים מתוקים. כתוב "ויורהו", ומדייק הרמב"ן: לא כתוב "ויראהו" – לא שהוא הראה לו, אלא הוא הורה לו, לימד אותו. **מה הוא לימד אותו? שמשמעותו הוא יורהו, לימדו דרכו של הקדוש ברוך הוא שהוא ממתיק המר במר.**

ממשיך הרמב"ן, כך גם בפרשת חוקת: הנחשים נשכו בעם והקדוש ברוך הוא אמר שיעשה נחש של נחוש, ומי שישתכל בו יתרפא. אומר הרמב"ן בסוד הדבר, בדרך הטבע כל מי שנשדך על ידי נחש סכנה לו לראות נחש, שרואה נחש זה נהיה לו סכנה, אפילו להזכיר את השם של נחש זה סכנה. הקדוש ברוך הוא ציווה לעשות נחש נחושת **להודיע שמדרכי התורה שכל מעשיה נס בתוך נס**, תסיר הנזק על ידי המזיק, ירפא החולה על ידי המחלה. כמו שכתוב "ויורהו השם עץ", העץ המר ממתיק את המים, כך אומר הרמב"ן.

זה הפשט במה שאנו אומרים תמיד בתפילה מתוך צרה וצוקה המציאהו פדות ורווחה, מתוך הצרה מתוך הצוקה יהי לנו פדות ורווחה, ה' רוצה לתת סיעתא דשמיא מתוך הקושי, מתוך הקושי יהיה פדות.

וזו המשנה הידועה באבות: "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, ואם אתה עושה כן, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא". כמובן שכל דור ודור וכל איש ואיש לפי דרגתו, **הקושי לא חייב להיות דווקא פת במלח. כל אחד יש לו את הקושי שלו, לפי הקושי שלו – אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. כמה שיהיה יותר קושי, יהיה לו יותר סיעתא דשמיא.**

אחד מרגיש שהוא לא מספיק מוכשר, לא קולט מהר, לא מבין מהר, הוא לא זוכר – אחד כזה יהיה לו עוד יותר סיעתא דשמיא. **ככל שיהיה יותר שקוע בלימוד**

ינתק מן העולם הזה, יצליח יותר. כמובן כל אחד לפי דרגתו ומה שהוא יכול. כתוב בפסוק בפרשת כי תבוא: "והיה אם שמוע תשמע בקול השם אלקיך לשמור לעשות את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום". מה פירוש "שמוע תשמע"? מביא המדרש את הפסוק במשלי: "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתות יום יום לשמור מזוזות פתחי כי מוצאו מוצא חיים". מסביר המדרש, מהו "אשרי אדם שומע לי"? אמר הקדוש ברוך הוא: אשרי לאדם בשעה ששמועותיו לי. מה פירוש שמועותיו לי? כל מה שהוא ישמע – זה לי, הכל נוגע אליי, **כל מה שהוא ישמע יחשוב איך זה קשור למה שלמדתי, איך זה קשור לקדוש ברוך הוא, איך זה קשור לתפילה, איך זה קשור למידות טובות.** כל דבר זה לי, זה העניין שלו, לא מעניין אותו העולם הזה. אז אם הוא שומע דבר, קרה זה וזה, אה, מה אני צריך לעשות? מה עליי לעשות? מה התורה אומרת לי לעשות? "אשרי אדם בשעה ששמועותיו לי".

ממשיך המדרש, מהו "לשקוד על דלתות"? אמר הקדוש ברוך הוא: אם הלכת להתפלל בתוך בית הכנסת, אל תעמוד על פתח החיצון להתפלל שם, אלא תהיה מכוון להיכנס דלת לפנים מדלת. ולמה כן? שהקדוש ברוך הוא מונה פסיעותיך ונותן לך שכר.

ממשיך המדרש, מהו "לשמור מזוזות פתחי"? מה המזוזה הזו אינה זה מן הפתח. **כך לא תהיה זז מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, אל תזוז מזה.** אמר הקדוש ברוך הוא: תעשה כן, דע שאתה מקבל פני שכניה, מה כתיב אחריו "כי מוצאו מוצא חיים". מה אומר המדרש הזה? אדם צריך להיות שבכל העניינים, תמיד לווה אותו התורה והתפילה בכל המחשבות שלו – מה, איך זה קשור לתורה, איך זה קשור לתפילה. כשהוא הולך לבית הכנסת הוא חושב מיד מה המטרה הסופית, להתפלל להשם, להתקרב להשם. אל תעמוד על הפתח. כמו שהמזוזה לא זזה מן הפתח, גם אתה אל תזוז. תחשוב תמיד מה אני רוצה – אני רוצה להתקרב להשם, אני רוצה להתפלל, לא להישאר בפתח הבית כנסת. **כל מקום שהוא הולך מחשבתו נשארת בתורה ובתפילה**, אם ככה הוא, הוא כל הזמן מקבל פני שכניה, ועל זה אומר הפסוק "כי מוצאו מוצא חיים".

אבל תמיד צריכים לזכור גם, לזכור: למדנו הלכות, למדנו דברים – לזכור את זה. אהנו כעת בערב יום טוב, שיש מצוות עירוב תבשילין. הגמרא מספרת בביצה שרב שמואל. ישב לפני סמיא, ישב לפני עיוור וסידר לו בעל פה משניות, תוספות וברייתות, וראה שהוא עצוב. שאל אותו שמואל: למה אתה עצוב? אז הוא אומר: כי שכחתי לעשות עירוב תבשילין. מה אני אוכל ביום טוב, מה אני אוכל בשבת? יום טוב מותר לבשל, אבל אסור לבשל מיום טוב לשבת, רק אם עושים עירוב תבשילין. שכחתי לעשות עירוב תבשילין. אמר לו שמואל: תירגע, תסמוך על עירוב תבשילין שלי. אני התכוונתי – כך כתוב בדין באמת, שגדול העיר צריך לעשות עירוב תבשילין, לחשוב להוציא בזה את כל העיר, את כל מי ששכח. בסדר, הרגיע אותו.

לשנה אחרת, שוב ישב לפניו אותו יהודי, אותו סמיא, וסידר משניות וברייתות ושוב הוא רואה שהוא עצוב. מה היום, למה אתה עצוב? שוב שכחתי לעשות עירוב תבשילין. שכחתי? פעם שנייה? פושע אתה! **לכולם יהיה מותר, לכל בני העיר יהיה מותר, לך לא! לך לא.** אני עושה למי ששוכח, לא בפשיעה. אתה שכחת בפשיעה. מה קרה? פעם אחת הוא שכח, לפני שנה. הוא צריך לזכור היום שלפני שנה הוא שכח, ואם הוא לא זוכר את זה – פושע, זה פשיעה.

זאת אומרת שאם אהנו למדנו דבר ולא חזרנו על זה ולא זוכרים את זה, זה מבהיל על הרעיון. פושע אתה, ככה הוא אומר לו. זה פשיעה. למה? כי פעם אחת נכשלת ושכחת, אז היום תזהר, תחשוב כמו אש, תיזהר מזה, שלא יבוא לך עוד פעם. כתוב בפרשת בשערי: "והחוננים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחיה משה ואהרן ובניו". מביא רש"י שם מן המדרש תנחומא: טוב לזדיק, טוב לשכנו. דגל מחנה יחודה והחוננים עליו ישכר וזבולון, היו שכנים של משה ואהרן ובניו. משה רבנו היה עוסק בתורה, ובגלל שהוא עסק בתורה, אז כל השכנים שלו נעשו גדולים בתורה – **גם בני יהודה, גם בני יששכר, גם בני זבולון**, כמו שמביא רש"י פסוקים ודוגמאות, ראיות לזה. לא כתוב שמשה רבנו לימד אותם. הוא היה עוסק בתורה, והם נעשו מושפעים.

אומר החפץ חיים בספרו חובת השמירה, שלמדנו מזה שכל אדם פועל במידה שלו להשפיע על כל הסובבים אותו. אדם שמקבל על עצמו חובת שמירת הלשון, אומר החפץ חיים, והוא זהיר בדיבורו, ילמדו ממנו רבים ממכריו וינהגו כמוהו, ויקבל יקבל שכר גם עבורם. אז אם אחד שלומד חפץ חיים יום יום, זה צריך להשפיע לא רק עליו – **אלא על כל הסובבים אותו, כל המכרים שלו**, כך אומר החפץ חיים. ויקבל שכר לא רק בעד עצמו, גם עבורם. מסתמא בתנאי שלא ישכח את זה, אם ישכח שוב זה פשיעה. הוא צריך להשפיע על עצמו, ואם משפיע על עצמו. משה רבנו עסק בתורה, זה השפיע על כל סובביו. ככה גם לגבי ההתמדה של תורה, מתמיד בתוך הציבור ישפיע על כולם.

הקדוש ברוך הוא יעזור שנראה יותר ברכה בכל העניינים. יהיה החושך – סיבת האור. כמה שיש הפרעות היום מבית ומבחוץ, לנו זה לא נוגע. **החושך הוא סיבת האור, כמה ש"כאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ", אהנו נמשיך בתורה, נמשיך בהתמדה.** כולם יצמחו פה תלמידי חכמים, וזהירים בכל המצוות, וכמובן בשמירת הלשון, ובכל הדברים שעוסקים פה בתורה – תהיה השפעה על כולם.

בוחרים בהגנה האמתית היחידה! עוברים לסים מהדרין שבפיקוח ועד בני תורה מיסודו של רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל ובהדרכת מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א: *6060

- צילום: בקדוש פנימה. קול הלשון
- להאזנה לדעת תורה מגדלי בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ג לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306
- מכו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות באר"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a1925823@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

חג שבועות

מעלת העוסק בתורה

אם תוציא יקר מזולל

עוד שם בגמ' מעשה כעין זה "אינקלע רבי לאתריה דר' טרפון אמר להו יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה' אתיוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך ברתא' הדר ביה. איכא דאמרי נסבה וגירשה, איכא דאמרי לא נסבה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה".

ומבאר הגמ' על הנהגה זו של רבי "למה ליה כולי האי, דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד, וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקב"ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו שנאמר ואם תוציא יקר מזולל כפי תיהיה".

וממעשים הנ"ל אית לן דע"י לימוד התורה ועמלה נעשה האדם כבירה חדשה, ואף שהיה עושה דברים החמורים ונוראים הנ"ל מ"מ ע"י לימוד התורה זכה ונעלה בדרגה כל כך, עד שבשעה שלא ניתן להכניסו לקבורה אצל אביו יצאה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה וכו', כי בכח התורה להפוך האדם משפל שבשפל לרום המעלה כדרגת התנאים.

איזהו כבוד התורה

יש בכס? יצר הרע יש בכס? ומיד כאשר אמר זאת הטענה יהודו לו'.

וקשה דהא נראה זה כטענו חיתים והודה לו בשעורים, דלכאורה נוגע זה לעצם העניין הנ"ל וכי טענה טובה היא זו, אך מלאכי השרת טענו מעניין אחר, הרי בטענתם הם עסקו בכבוד שמיים, היאך יהיה מתרבה באופן הראוי טפי, כמבואר, ומה לה לטענה זו טובה ככל שתהא.

ביאור הדברים ע"פ הנז' דהם פתחו בטענה 'תנה הודך על השמיים' וענה להם מקראי דלא תרצח וכו', עומק הביאור הוא שעל ידי לימוד התורה יהיה כח להפך האדם והנהגתו עד אשר אף אם היה רוצח ונואף, כאשר יאירו עיניו במאור התורה יהיה עולה ומתעלה ונעשה בעל דרגה אפי' כתנא.

וכי יש כבוד וכח התורה יותר גדול מזה, לא זו בלבד אלא שאין שייך כבוד התורה בדרגה כזו אלא רק בעוה"ז, ואין שייך כלל זה במלאכים, זו תשובה שענה להם משה.

ימים הללו עומדים אנו 'כנגד ההר', מי שזוכה ומנצלם כראוי אשרי לו ואשרי לחלקו, חלק בלתי נפרד מן ההכנה למתן תורה הוא ההתבוננות בכובד וחשיבות של מתנה זה.

ראשית לכל יש להקדים מעשה נורא מדברי הגמ' (ב"מ פ"ה ע"א) "אינקלע רבי לאתריה דר' אלעזר בר' שמעון אי"ל יש לו בן לאותו צדיק? אמרו לו יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה, אתייה אסמכיה ברבי, ואשלמיה לר' שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה כל יומא הוה אמר לקרייתא אנא איזיל, אמר ליה חכים עבדו יתך וגולתא דדהבא פרסו עלך ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתא אנא איזיל, אמר לי מומי עזובה דא".

"כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי שמעיה לקלא, אמר הא קלא דמי לקליה דר' אלעזר בר' שמעון, אמרו ליה ברי הוא, קרי עליה פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם, פרי צדיק עץ חיים זה ר' יוסי בר' אלעזר בר' שמעון, ולוקח נפשות חכם זה ר' שמעון בן איסי בן לקוניא".

"כי נח נפשיה אמטוהו למערתא דאבוב, הוה הדרה לה עכנא למערתא, אמר ליה עכנא עכנא פתח פתח ויכנס בן אצל אביו, לא פתחא להו כסבורים העם לומר שזה גדול מזה, יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה".

ע"פ המעשים הנז' נוכל להבין מעט המו"מ בין המלאכים למשה רבנו, דא"י בגמ' (שבת פ"ח ע"ב) כי בשעה שעלה משה לקבל תורה, היו מלאכי השרת באים בטענה לפני ה', המלאכים אמרו 'חמודה גנוזה יש לך ואתה מבקש ליתנה לבשר ודם' יסוד טענתם של המלאכים מהכתוב (תהלים ח') "ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו", היינו לדברי המלאכים יהיה מתרבה כבוד שמים באופן הנעלה אם יהיה הקב"ה נותן את התורה למלאכי השרת.

א"כ יסוד ועיקר הדין ודברים בין מלאכי השרת למרע"ה איזהו הכבוד הראוי ביותר לקודשא בריך הוא ואורייתא דיליה, ולדבריהם שאמרו תנה הודך על השמים, היינו שהשאלה אשר נדונה כאן היא כבוד התורה.

מעתה צ"ב מה תשובה היא שענה מרע"ה למלאכי השרת, "שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב, קנאה

ועניינה של הכרת הטוב לא נותנים את התורה לאחרים.

אלא נראה הביאור בזה שאמר להם הקב"ה כך אתם שאכלתם אצלו היינו כי ראיתם שבכווח ליקח החומר הגשמי הוא הקמח ולעשותו מזון למלאכים. וודאי דין הוא שיעשה זאת גם בתורה שעל ידה, יוכל ליקח אף את השפל שבשפלים ולרוממו בדרגה עוד, וזהו כבוד שמיים, שנעשה זה בכח התורה.

כבר הזכרנו בעבר את דברי חז"ל (תורת כהנים) "מלמד שהקב"ה מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה" רצונו יתברך דעל ידי עמלם בתורה יהיו ישראל בעלי המעלה והדרגה, ובכך מקדשים ומגדילים את שמו בעולם.

זכינו למתן תורה, בכח תשובתו של משה, א"כ חיוב מוטל עלינו בזה שיהיה כבוד התורה מתרבה על ידינו, בכך שנעשים מרוממים כמלאכים, ומלמדים לאחרים ומשפיעים עליהם בזה רוממות.

כפי תהיה

פסקין כדברי מתיבתא דרקיעא דטמא, הא לא בשמיים היא והוי לן למיפסק כדברי רבה.

וביאר בזה"ל "יש לומר דכיון דבשעת יציאת נשמה הוא דאמר הכי הוי בכלל לא בשמים היא" וכו' היינו דמכיוון שיצאה נשמתו שעה שאמר זאת אזי אינו שייך עוד בעוה"ז אלא כבשמיים, וממילא אין הדו"ד בין דעת רבה בעוה"ז דטהור כנגד דעת מתיבתא דרקיעא דאמרו טמא, כי אם כל הדו"ד במתיבתא דרקיעא וממילא אין מקום לדון דלא בשמים היא.

אולם פשוט הוא לכל, כי כל זמן שנמצא בעוה"ז אזי אם איכא פלוגתא כגון דא וודאי שהלכה כמה שאומרים בארץ, ואף שהקב"ה אומר אחרת. דזהו מעלה גדולה בתורה שנתונה היא לנו ולא בשמיים היא אין זאת מליצה כי אם בעיקר קניינה.

הרי שהעוסק בתורה ומושפע ממנה רוממות זוכה להיות נושא ונותן עם הקב"ה, ואדרבה כל זמן שאין הוא בשמים הלכה כמותו, כי התורה מרוממתו על הכל.

כפייה מחמת המעלה

החזון איש באגרותיו כתב כי ענווה שלא במקומה היא הגרועה מן הכל, וצריך כל אחד לידע כי מסוגל הוא וכי בכוחו הדבר, לכך כפה עליהם הר כגיגית, כדי שח"ו אם לא יוציאו מהכח אל הפועל את ויגבה לבו אזי מה להם ולתורה.

כאמור מתאוה הקב"ה שיהיו ישראל עמלים בתורה, דעיי' נעשים אדם אחר, ואף שאילו היה נותנה למלאכי השרת, והיה בכוחם לידע סתרי תורה אף בזו הפרשה דלא תרצח ולא תגנוב, אלא דמ"מ כבוד התורה הפועלת באדם לרוממו, עד שמגב ורוצח יהיה יכול לישא וליתן עם הקב"ה בדיניה של תורה ותהא נקבעת הלכתא כוותיה, זה אין בכוחם של מלאכים, ונצרכו לכפיית ההר עליהם כדי שלא יהיה מתיאשים שאינם בדרגה זו. זהו כח העצום שבתורה ליקח האדם האנושי קרוץ החומר ולעשותו למלאך הנדמה כאדם.

טענתם הייתה תנה הודך על השמים, כלומר בזה שתהא התורה נתונה להם, ויהיו יודעי סודותיה לכאור' אין לנו כבוד התורה יותר מכך. אך משה רע"ה אמר להם כי להשתמש בכוחה של תורה, ולהחזיר הרוצח והנואף ולרוממו בדרגה עד שיהיה תנא, זו בחינה בכבוד התורה שאינה יכולה להתקיים רק בעוה"ז. ולכן הודו לו. זוהי תשובתו של משה, שיתבוננו מה פעל פועלת התורה.

להטעים את הדבר נזכיר דברי חז"ל (שמות רבה כח' א') "באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישים הימנו לא זה שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם. ע"כ.

ובפשטות לומדים שביאור הדבר הוא מצד הכרת הטוב, היינו עם היות שאכלתם אצלו הרי שחייבים אתם בטובתו, אך אין זה מן אמת, שהרי פשוט כי אף מכוחה

עוד בגמ' (שם פ"ו ע"א) דבשעה שהיה בורח רבה בר נחמני מן המלכות, "הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס" ובאותה העת "קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור, ואם הוא ספק מה קדם הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא, ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות".

"שדרו שליחא בתריה, לא הוה מצי מלאך המוות למקרב ליה מדלא הוה הקא פסיק פומיה מגרסיה, אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קיני, סבר גונדא דפרשי הוא, אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא, כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור, יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור".

ונפסקה הלכה דבמקום ספק מה קדם דינו הוא דטמא, וכן הוא ברמב"ם (פ"ב מטומאת צרעת ה"ט) ועיין בכס"מ שם שהק' מגמ' דידן דרבה הוא דאמר טהור, וא"כ היאך

בדרך זו יש להתבונן, דהקשו התוס' (שבת פ"ח ע"א ד"ה כפה עליהן) מדוע הוצרכו ישראל לכפיית ההר, "ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע", ופירשו התוס' "שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן". ולכאור' יש עוד מקום לבאר כוונת דבריהם, דבאמת מדוע האש הגדולה סיבה לכך שיהיו חוזרים בהם.

אלא הביאור הוא דכאשר היו רואים את האש הגדולה, והיו חוששים אולי אין אנו ראויים לכך, והחשש הזה שחושב אדם 'מי אמר שאני אכן ראוי לכך ומי אמר שאתמודד עם זה' וזה גם היה חששם של ישראל במתן תורה שנוקקו לכפיית ההר, מחמת שהיו דואגים 'מניין לנו שבכוחנו מסוגלים אנו לתורה ודרגתה' וכן האם שייכים הם בזה, ועל זה הייתה הכפייה על חלק זה של ויגבה לבו בדרכי ה' להורותם וללמדם ששייכים הם בזה.

חג שבועות

מעלת העוסק בתורה

אם תוציא יקר מזולל

עוד שם בגמ' מעשה כעין זה "אינקלע רבי לאתריה דר' טרפון אמר להו יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה' אתיוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בך יהיבנא לך ברתא' הדר ביה. איכא דאמרי נסבה וגירשה, איכא דאמרי לא נסבה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה".

ומבאר הגמ' על הנהגה זו של רבי "למה ליה כולי האי, דאמר רב יהודה אמר רב ואמרי לה אמר רב חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד, וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקב"ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו שנאמר ואם תוציא יקר מזולל כפי תיהיה".

וממעשים הנ"ל אית לן דע"י לימוד התורה ועמלה נעשה האדם כבירה חדשה, ואף שהיה עושה דברים החמורים ונוראים הנ"ל מ"מ ע"י לימוד התורה זכה ונעלה בדרגה כל כך, עד שבשעה שלא ניתן להכניסו לקבורה אצל אביו יצאה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה וכו', כי בכח התורה להפוך האדם משפל שבשפל לרום המעלה כדרגת התנאים.

איזהו כבוד התורה

יש בכס? יצר הרע יש בכס? ומיד כאשר אמר זאת הטענה יהודו לו'.

וקשה דהא נראה זה כטענו חיתים והודה לו בשעורים, דלכאורה נוגע זה לעצם העניין הנ"ל וכי טענה טובה היא זו, אך מלאכי השרת טענו מעניין אחר, הרי בטענתם הם עסקו בכבוד שמיים, היאך יהיה מתרבה באופן הראוי טפי, כמבואר, ומה לה לטענה זו טובה ככל שתהא.

ביאור הדברים ע"פ הנז' דהם פתחו בטענה 'תנה הודך על השמיים' וענה להם מקראי דלא תרצח וכו', עומק הביאור הוא שעל ידי לימוד התורה יהיה כח להפך האדם והנהגתו עד אשר אף אם היה רוצח ונואף, כאשר יאירו עיניו במאור התורה יהיה עולה ומתעלה ונעשה בעל דרגה אפי' כתנא.

וכי יש כבוד וכח התורה יותר גדול מזה, לא זו בלבד אלא שאין שייך כבוד התורה בדרגה כזו אלא רק בעוה"ז, ואין שייך כלל זה במלאכים, זו תשובה שענה להם משה.

ימים הללו עומדים אנו 'כנגד ההר', מי שזוכה ומנצלם כראוי אשרי לו ואשרי לחלקו, חלק בלתי נפרד מן ההכנה למתן תורה הוא ההתבוננות בכובד וחשיבות של מתנה זה.

ראשית לכל יש להקדים מעשה נורא מדברי הגמ' (ב"מ פ"ה ע"א) "אינקלע רבי לאתריה דר' אלעזר בר' שמעון אי"ל יש לו בן לאותו צדיק? אמרו לו יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו בשמנה, אתייה אסמכיה ברבי, ואשלמיה לר' שמעון בן איסי בן לקוניא אחות דאמיה כל יומא הוה אמר לקרייתא אנא איזיל, אמר ליה חכים עבדו יתך וגולתא דדהבא פרסו עלך ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתא אנא איזיל, אמר לי מומי עזובה דא".

"כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי שמעיה לקלא, אמר הא קלא דמי לקליה דר' אלעזר בר' שמעון, אמרו ליה ברי הוא, קרי עליה פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם, פרי צדיק עץ חיים זה ר' יוסי בר' אלעזר בר' שמעון, ולוקח נפשות חכם זה ר' שמעון בן איסי בן לקוניא".

"כי נח נפשיה אמטוהו למערתא דאבוב, הוה הדרה לה עכנא למערתא, אמר ליה עכנא עכנא פתח פתח ויכנס בן אצל אביו, לא פתחא להו כסבורים העם לומר שזה גדול מזה, יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה לא היה בצער מערה".

ע"פ המעשים הנז' נוכל להבין מעט המו"מ בין המלאכים למשה רבנו, דא"י בגמ' (שבת פ"ח ע"ב) כי בשעה שעלה משה לקבל תורה, היו מלאכי השרת באים בטענה לפני ה', המלאכים אמרו 'חמודה גנוזה יש לך ואתה מבקש ליתנה לבשר ודם' יסוד טענתם של המלאכים מהכתוב (תהלים ח') "ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו", היינו לדברי המלאכים יהיה מתרבה כבוד שמים באופן הנעלה אם יהיה הקב"ה נותן את התורה למלאכי השרת.

א"כ יסוד ועיקר הדין ודברים בין מלאכי השרת למרע"ה איזהו הכבוד הראוי ביותר לקודשא בריך הוא ואורייתא דיליה, ולדבריהם שאמרו תנה הודך על השמים, היינו שהשאלה אשר נדונה כאן היא כבוד התורה.

מעתה צ"ב מה תשובה היא שענה מרע"ה למלאכי השרת, "שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב, קנאה

ועניינה של הכרת הטוב לא נותנים את התורה לאחרים.

אלא נראה הביאור בזה שאמר להם הקב"ה כך אתם שאכלתם אצלו היינו כי ראיתם שבכווח ליקח החומר הגשמי הוא הקמח ולעשותו מזון למלאכים. וודאי דין הוא שיעשה זאת גם בתורה שעל ידה, יוכל ליקח אף את השפל שבשפלים ולרוממו בדרגה עוד, וזהו כבוד שמיים, שנעשה זה בכח התורה.

כבר הזכרנו בעבר את דברי חז"ל (תורת כהנים) "מלמד שהקב"ה מתאוה שיהיו ישראל עמלים בתורה" רצונו יתברך דעל ידי עמלם בתורה יהיו ישראל בעלי המעלה והדרגה, ובכך מקדשים ומגדילים את שמו בעולם.

זכינו למתן תורה, בכח תשובתו של משה, א"כ חיוב מוטל עלינו בזה שיהיה כבוד התורה מתרבה על ידינו, בכך שנעשים מרוממים כמלאכים, ומלמדים לאחרים ומשפיעים עליהם בזה רוממות.

כפי תהיה

פסקין כדברי מתיבתא דרקיעא דטמא, הא לא בשמיים היא והוי לן למיפסק כדברי רבה.

וביאר בזה"ל "יש לומר דכיון דבשעת יציאת נשמה הוא דאמר הכי הוי בכלל לא בשמים היא" וכו' היינו דמכיוון שיצאה נשמתו שעה שאמר זאת אזי אינו שייך עוד בעוה"ז אלא כבשמיים, וממילא אין הדו"ד בין דעת רבה בעוה"ז דטהור כנגד דעת מתיבתא דרקיעא דאמרו טמא, כי אם כל הדו"ד במתיבתא דרקיעא וממילא אין מקום לדון דלא בשמים היא.

אולם פשוט הוא לכל, כי כל זמן שנמצא בעוה"ז אזי אם איכא פלוגתא כגון דא וודאי שהלכה כמה שאומרים בארץ, ואף שהקב"ה אומר אחרת. דזהו מעלה גדולה בתורה שנתונה היא לנו ולא בשמיים היא אין זאת מליצה כי אם בעיקר קניינה.

הרי שהעוסק בתורה ומושפע ממנה רוממות זוכה להיות נושא ונותן עם הקב"ה, ואדרבה כל זמן שאין הוא בשמים הלכה כמותו, כי התורה מרוממתו על הכל.

כפייה מחמת המעלה

החזון איש באגרותיו כתב כי ענוה שלא במקומה היא הגרועה מן הכל, וצריך כל אחד לידע כי מסוגל הוא וכי בכוחו הדבר, לכך כפה עליהם הר כגיגית, כדי שח"ו אם לא יוציאו מהכח אל הפועל את ויגבה לבו אזי מה להם ולתורה.

כאמור מתאוה הקב"ה שיהיו ישראל עמלים בתורה, דעיי' נעשים אדם אחר, ואף שאילו היה נותנה למלאכי השרת, והיה בכוחם לידע סתרי תורה אף בזו הפרשה דלא תרצח ולא תגנוב, אלא דמ"מ כבוד התורה הפועלת באדם לרוממו, עד שמגב ורוצח יהיה יכול לישא וליתן עם הקב"ה בדיניה של תורה ותהא נקבעת הלכתא כוותיה, זה אין בכוחם של מלאכים, ונצרכו לכפיית ההר עליהם כדי שלא יהיה מתיאשים שאינם בדרגה זו. זהו כח העצום שבתורה ליקח האדם האנושי קרוץ החומר ולעשותו למלאך הנדמה כאדם.

טענתם הייתה תנה הודך על השמים, כלומר בזה שתהא התורה נתונה להם, ויהיו יודעי סודותיה לכאור' אין לנו כבוד התורה יותר מכך. אך משה רע"ה אמר להם כי להשתמש בכוחה של תורה, ולהחזיר הרוצח והנואף ולרוממו בדרגה עד שיהיה תנא, זו בחינה בכבוד התורה שאינה יכולה להתקיים רק בעוה"ז. ולכן הודו לו. זוהי תשובתו של משה, שיתבוננו מה פעל פועלת התורה.

להטעים את הדבר נזכיר דברי חז"ל (שמות רבה כח' א') "באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישים הימנו לא זה שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם. ע"כ.

ובפשטות לומדים שביאור הדבר הוא מצד הכרת הטוב, היינו עם היות שאכלתם אצלו הרי שחייבים אתם בטובתו, אך אין זה מן אמת, שהרי פשוט כי אף מכוחה

עוד בגמ' (שם פ"ו ע"א) דבשעה שהיה בורח רבה בר נחמני מן המלכות, "הוה יתיב אגירדא דדקולא וקא גריס" ובאותה העת "קא מיפלגי במתיבתא דרקיעא אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור, ואם הוא ספק מה קדם הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא, ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות".

"שדרו שליחא בתריה, לא הוה מצי מלאך המוות למקרב ליה מדלא הוה הקא פסיק פומיה מגרסיה, אדהכי נשב זיקא ואויש ביני קיני, סבר גונדא דפרשי הוא, אמר תינח נפשיה דההוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא, כי הוה קא ניחא נפשיה אמר טהור טהור, יצאת בת קול ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור".

ונפסקה הלכה דבמקום ספק מה קדם דינו הוא דטמא, וכן הוא ברמב"ם (פ"ב מטומאת צרעת ה"ט) ועיין בכס"מ שם שהק' מגמ' דידן דרבה הוא דאמר טהור, וא"כ היאך

בדרך זו יש להתבונן, דהקשו התוס' (שבת פ"ח ע"א ד"ה כפה עליהן) מדוע הוצרכו ישראל לכפיית ההר, "ואע"פ שכבר הקדימו נעשה לנשמע", ופירשו התוס' "שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן". ולכאור' יש עוד מקום לבאר כוונת דבריהם, דבאמת מדוע האש הגדולה סיבה לכך שיהיו חוזרים בהם.

אלא הביאור הוא דכאשר היו רואים את האש הגדולה, והיו חוששים אולי אין אנו ראויים לכך, והחשש הזה שחושב אדם 'מי אמר שאני אכן ראוי לכך ומי אמר שאתמודד עם זה' וזה גם היה חששם של ישראל במתן תורה שנוקקו לכפיית ההר, מחמת שהיו דואגים 'מניין לנו שבכוחנו מסוגלים אנו לתורה ודרגתה' וכן האם שייכים הם בזה, ועל זה הייתה הכפייה על חלק זה של ויגבה לבו בדרכי ה' להורותם וללמדם ששייכים הם בזה.

משא הכנה למתן תורה

ממרן הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א

נמסר בהיכל ישיבת רוממות התורה – יום ראשון א' סיון תשפ"ו

עשה אתה את שלך ואני אעשה את שלי

בפרשת השבוע יש יסוד גדול שכולם צריכים לשמוע ולדעת, הרבה פעמים בחור חושב לעצמו אני כל כך הרבה מתייגע ועמל להבין את התוספות ואני לא מבין, מה יצא לי מכל מה שעבדתי. אבל נער הייתי גם זקנתי וראיתי שמי שגדל זה בחור שידוע מה הקדוש ברוך הוא רוצה ממנו ומשתדל לעשות רצונו.

והיסוד הזה מבואר בפרשת השבוע, הקדוש ברוך הוא אומר למשה רבינו למנות את הלויים מבן חודש ומעלה, אמר משה לפני הקב"ה, היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מניין יונקיהם, אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי, הלך משה ועמד על פתח האהל, והשכינה מקדמת לפניו, ובת קול יוצאה מן האוהל ואומרת, כך וכך תינוקות יש באוהל זה, לכך נאמר על פי ה'. משה רבינו אומר לקדוש ברוך הוא, בשלמא לספור מגיל עשרים אפשר לספור אותם, אבל מבן חודש איך אני יספור אותם וכי אני יסתובב בבתי יולדות? אומר לו הקדוש ברוך הוא, אתה לא צריך להכנס, אתה תעמוד בחוץ ואני יגיד לך כמה יש, כאן תאומים כאן שלושה.

וצריך ביאור אם הקדוש ברוך הוא אומר לו כמה יש, למה הוא צריך את כל זה, שישב בבית והקדוש ברוך הוא יאמר לו, אלא הביאור שהקדוש ברוך הוא בא לומר לו: אתה עשה את שלך ואני אעשה את שלי, כשאדם עושה את שלו הקדוש ברוך הוא עוזר לו.

לאחר השואה ישבו גדולי ישראל וחשבו איך להקים את עולם התורה שנחרב, מה אפשר לעשות כדי להחיות אותו מחדש, אמר להם הרב מפונבז' זצ"ל: עולם התורה יקום, הקדוש ברוך הוא הבטיח לא ימושו מפיו זרעך ומפי זרעך מעתה ועד עולם, השאלה היא רק למי יהיה את הזכות להקים אותו. צריכים לדעת שהיסוד הזה שייך לא רק לנדיבים שתומכים בתורה, אלא לכל אחד ואחד שיושב ולומד את התורה, משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה, ומשם לכל יהודי באשר הוא, יש לו את התפקיד להמשיך את הלא ימושו וכאן השאלה המוטלת עלינו לבחור ולהחליט שאנחנו נהיה חלק מזה, ובנו יתקיים הלא ימושו מפיו זרעך.

יש מדרש נפלא בפרשת השבוע, הגויים אומרים לכלל ישראל בכל מיני פיתויים לעזוב את התורה הקדושה ואנו אומרים להם שהם לעולם לא יוכלו לנו, ולמה, כי לנו יש את ה'למשפחות לבית אבותם', אנחנו ממשיכים את מה שקיבלנו מאבותינו ואבות אבותינו. לא מזמן כשהייתי בטורונטו פגשתי יהודי בן שמונים, שכעת נהיה לו התעוררות ללמוד תורה ולקיום מצוות, אבל אשתו לא מסכימה, הוא מניח תפילין בלי שהיא תראה, וכן שאר המצוות שהוא יכול, אמרתי לו, אין לי ספק שסבא שלך היה שומר תורה ומצוות, הוא אומר לי נכון סבא שלי היה יהודי חסיד, צדיק גדול, אמרתי לו, אבא שלך ניסה להפסיק את ה'לא ימושו' וזה לא הצליח לו, הנה אתה מחזיר את זה כמה שאתה יכול.

כתוב ברבינו בחיי בפרשת קדושים על הפסוק ואבריל אתכם מן העמים להיות לי, חכמת התורה חייבה לנו להיותנו מובדלין במאכלנו ובמשתנו ובמלבושינו, ומתוך שאנו מסוגלין במצות התורה הם מקנאים בנו, הייתי כעת באמריקה, היינו שם בבית אצל גביר אחד שיש לו חמש או שש רכבים והוא אמר שהוא צריך לעבור דירה כיון שאין לו מקום לכל הרכבים... מה יש להם לקנאות בנו, יש לו חמש או שש מכוניות ואני אין לי ובכל זאת הוא רואה אותי איך שאני שמח.

יש סיפור שאני רגיל לספר, אולי כבר סיפרתי אותו פעם אחת, אבל גם לאכול אכלתם היום אפי' שאתמול גם אכלתם, אז גם הנשמה יש לה אוכל והיא צריכה לאכול גם אתמול וגם היום... הייתי פעם בשבת במיאמי והיה שם סעודות גדולות עם כל מנעמי העולם הזה, בסוף השבת ניגש אלי המלצר ואומר לי שהוא רוצה להתגייר, אמרתי לו למה אתה רוצה להתגייר תשמור שבע מצוות בני נח, [כך ההלכה שאומרים לגוי שבא להתגייר ולא ממהרים לגייר סתם], והוא אומר לי אמנם לא חסר כאן כלום, אבל אני רוצה להיות שמח כמוך. וזה ממש המבואר ברבינו בחיי, ואבריל אתכם מן העמים במאכלינו ומשתנו ולפיכך הם מקנאים בנו.

ולמה אני באמת שמח, כי הקדוש ברוך הוא שלח אותנו לעולם לעשות רצונו ואני עושה מה שאני צריך לעשות, אז אני מאושר, כל השאר לא מעניין אותי, והוא חסר לו מקום לעוד רכב, אני שמח כי יש לי קשר להקדוש ברוך, קשר של 'למשפחותם לבית אבותם', יש לי אבא שדואג לי כל הזמן ולו אין את ההרגשה הזאת, כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ.

הגיע אלי חקלאי מהישוב 'יסודות' ואמר לי שהיה צריך להביא את הבחורים לסיור בשדות, עוד מעט הם יברכו המוציא לחם מן החנות... צריך שהם יראו מה עושות התפילות שלהם, אם יש גשם יש פירות ואם לא לא, זה 'וחיי עולם נטע בתוכינו', הקדוש ברוך הוא נטע בתוכינו את החיים האמיתיים בלב כל יהודי ויהודי התורה נטועה בתוכו כמו נטיעה, ואיך נטיעה גדילה כשמשקים אותה במים, ומה משקה את הנטיעה הזו, אין מים אלא תורה, הוא יפתח ליבנו בתורתו.

לפני תקופה הייתי בלב לאחים, ניגש אלי ילד בן שנים עשרה וביקש שהוא רוצה ברכה, חשתי מעט, כי לפני כן ילד אחר ביקש ברכה שהוא יצליח במשחק הכדור סל, חשבתי שגם הוא יבקש כך, אבל הוא ביקש דבר אחר לגמרי - שהוא יוכל ללמוד יותר ושהורים לא יפריעו לו, תראו מה מבקש ילד בן שנים עשרה מבקש שהורים שלו לא יפריעו לו ללמוד, הוא בא מבית חילוני, מהיכן מגיע כזאת בקשה, מהחיי עולם נטע בתוכנו, בתוך כל יהודי ויהודי, אבא שלו חילוני אבל זה נטיעה, זה קיים, השם יעזור שנרגיש את זה ונשכיל לשבת וללמוד,

באים בחורים אומרים הרב אין לי חשק ללמוד אני לא מבין את כל השיעור, הייתי פעם במפעל וראיתי פועלים ממלאים קופסאות מהבוקר עד הלילה ולא הבנתי איך יש להם סבלנות לעשות את אותו הדבר כל היום ואינם יוצאים מדעתם, וההסבר, הם יודעים שעל ידי כך הם יקבלו את המשכורת בסוף החודש, כשהייתי בחור בישיבה לא עשיתי חשבונות האמנתי לרבנותי שהדריכו לשבת וללמוד וכך גדלים, בחור צריך לשבת וללמוד זה הדבר הכי חשוב, ובלי לחשב חשבונות העיקר ללמוד רגוע, ואז הקדוש ברוך אומר לפמליא דיליה חזו בני חביבי דמשתכחין בצרה דילהון ועסקין בחדוותא דילי.

**גיליון זה יו"ל ע"י מאסף הגיליונות 'אוצר הפרשה'
לתרומות והנצחות ולקבלת הקובץ המלא:**

a169258235@gmail.com

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס'
222

והייתם לי סגולה מכל העמים – עם ישראל הדבר היקר ביותר לקב"ה

תשפ"ז
שבועות נשא

ואביא אתכם אלי

מרוקאים באו, הביאו אותם למקום שאין בית ספר דתי בכלל, ואי אפשר להשאיר ילד בבית, הוא צריך ללמוד, אז ככה גידלו שיהיו עמי הארץ, והחיילים הם עמי הארץ, לא נדבר על ההפקרות שיש שם.

עמי הארץ לא יכנסו

ובשביל מי יש ניסים? כידוע הגמרא בבבא בתרא דף ח' א' שהיה זמן של בצורת ורעב, ורבי שהיה עשיר פתח אוצרותיו ואמר כל מי שלמד תורה יכול לבא ולקחת מן האוצר שלי מנות אוכל, אבל רק אם למד תורה, **עמי הארץ לא יכנסו**, עמי הארץ לא מגיע להם, "שאינן פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ"! **הם אלו שגרמו לצרות ואני אפרנס אותם!**

והגמ' שם מספרת שהיה לרבי תלמיד רבי יונתן בן עמרם שלא רצה להנות מכתרה של תורה ולא רצה לקחת אוכל בגלל לימוד תורה, והוא דחק וניכנס ואמר לרבי פרנסני, שאל אותו רבי למדת משנה? אמר לו לא, למדת מקרא? אמר לו לא, אמר לו א"כ במה אפרנסך? אתה לא למדת כלום אני לא יכול לפרנס אותך, אמר לו פרנסני ככלב וכעורב, אפילו שלא מגיע לי אבל אני לא גרוע מכלב ועורב, אז רבי נכנע אמר לו טוב תיקח גם אתה, אחרי זה רבי הצטער ואמר: אוי לי שנתתי מפתי לעם הארץ, **אוי לי**, אמרו לו אולי זה תלמידך רבי יונתן בן עמרם שאינו רוצה להנות מכתרה של תורה, בדקו וראו שזה כך, ואז רבי פתח את האוצרות לכולם, כי אולי יש עוד ת"ח שלא רוצה להנות מהתורה.

אז הניסים האלו שהיו זה בזכות העמי הארץ האלו?! הצרות הם בגללם, אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ, הם גידלו המון בחורים בורים גמורים, לא אכפת להם להיות בצבא, הם מופקרים לגמרי כמו גויים, מי הגן עלינו בטילים הנוראים האלה, הם יודעים בעצמם שזה ניסים הם לא יכולים ליירט הכל, הסכנה הייתה נוראה, וזה נס, אז הנס היה בשבילם? הנס היה בשביל לומדי התורה!

הפוך בדיוק

וזה בדיוק הפוך ממה שהם חושבים, הם חושבים כאילו יש צרות והם מצילים אותנו, בדיוק הפוך, הצרות בגללם - אין פורענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ, והישועה בזכותנו - בזכות לימוד התורה שלנו - עומדות היו רגלינו במלחמה בזכות שערי ירושלים שעוסקין בתורה. עניתי לו את מה שהגמרא אומרת, גם מן החיילים עצמם, אלולא לא היינו לומדים, **היו מתים הרבה יותר חיילים!** [ויש גם 'ביבמות סג א' אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, רק שם הכוונה שזה בא בשביל לעורר אותנו לתשובה כמו שמביאה הגמ' את הפסוק אך תיראי אותי תקחי מוסר ובב"ב הכוונה שמי הגורם לפורענות - עמי הארץ]

זה מה שאנחנו צריכים לדעת: **שהתורה היא שמצילה אותנו!** ולא נשאר לנו אלא התורה הזאת, הקדוש ברוך הוא אומר לנו: והייתם לי סגולה מכל העמים, מי הסגולה, עמי הארץ הם הסגולה?! הצבא זה הסגולה?! הסגולה זה רק מי שמקיים את תחילת הפסוק: **"אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי"** רק אם נישמע בקולו ונישמור את הברית שהשם כרת עימנו, רק אז - **"והייתם לי סגולה מכל העמים"** השמירה המיוחדת שהשם שומר על עם ישראל, זה רק למי ששומע בקולו.

הרב שך היה צועק אני דואג על הפרת הברית

למה יש צרות? פעם הרבי עליו השלום צעק בפתיחה לירחי כלה, הוא אמר: **אני דואג רק על זה שעם ישראל היום מפר את הברית עם הקדוש ברוך הוא**, יש לנו בריתות, שלוש בריתות כרת הקב"ה עם ישראל בחורב, בערבות מואב ובהר גריזים, כל אלו עם שבועה, עם קללות וברכות, וכל עם ישראל ענו על זה אמנו, חצי ישראל היו בהר גריזים וחצי מעם ישראל בהר עיבל, והלוויים באמצע עם ארון הברית ועם כל כלי הקודש, וכולם ענו אמנו, והם אומרים ברוך אשר יקים את התורה הזאת, וחוזרים ואומרים אחרי כן לכיוון הר גריזים, ארור מי שלא יקים את התורה, **איזה חרם נורא!**

בפרשת יתרו לפני שעם ישראל קיבלו את התורה, אמר להם הקב"ה: אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים, **ואביא אתכם אלי!**

ממשיך הקב"ה ואומר לעם ישראל: ועתה, אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי - אם נשמור את הברית שהשם כורת עמנו שזה שמירת התורה והמצוות, אז - **והייתם לי סגולה מכל העמים, כי לי כל הארץ**, אומר לנו הקב"ה אע"פ שכל הארץ שלי וכל השבעים אומות הם שלי, רק אתם עם ישראל תהיו לי סגולה אבל הגויים הם לא הסגולה שלי, הגויים לא נחשבים אצלי לכלום, וכמו שאומר הפסוק בישיעה (מ' טו): **"הן גויים כמר מדלי"** הגויים נחשבים כמו טיפה שיוצאת מהדלי "וכשחק מאזניים נחשבו" אבק דק שיוצאת ממאזניים, אבל אתם תהיו לי סגולה.

הקב"ה אומר לעם ישראל שאנו 'הסגולה' שלו, מה מתכוון הקב"ה, מה זה "סגולה"? אומר רש"י: סגולה זה דבר יקר ונכבד, כמו המלכים ששומרים על האוצר היקר שלהם בכספת, כמו יהלומים ותכשיטי זהב, עושים לזה שמירה גדולה, **כך גם אתם עם ישראל, תהיו לי הדבר היקר ביותר מכל העמים!**

שומר עמו ישראל לעד

ומה יהיה לנו מזה? ראשית יהיה לנו מזה את עצם הדבר השם בוחר בנו, ואוהב אותנו, ואנחנו הדבר הכי יקר לו.

אבל בפשטות הפשט שהכוונה בזה שהשם ישמור עלינו שמירה מיוחדת, כמו המלכים ששומרים על הדברים היקרים שמירה מיוחדת, כך גם אני אשמור עליכם שמירה מיוחדת. אנחנו מברכים כל יום בערבית, ברוך אתה ה' שומר את עמו ישראל לעד, איפה זה כתוב בתורה שהוא שומר אותנו? יש מקומות הרבה, הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, אבל זה כתוב גם כאן, והייתם לי סגולה - שאני אשמור עליכם כמו על סגולה.

הניצחון במלחמה בזכות לומדי התורה

תלמיד חכם אחד אמר לי שיש לו בן דוד מהדתיים הלאומיים, והוא היה בצבא ונהרגו הרבה חיילים, והוא בא וטען, מה אנחנו נהרגים ואתם יושבים ללמוד? זה הוא טען למה הם נהרגים ואנחנו לומדים.

עניתי לו נכון הרבה חיילים נהרגו אבל גם היה הרבה ניסים, הרבה חיילים לא קרה להם כלום, בזכות מה זה? הגמ' במכות דף י' א' אומרת על הפסוק: **"עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים, מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה - שערי ירושלים שהיו עוסקין בתורה"**, הוא לא יודע כמה הזכות שאנחנו למדנו הצילה עוד הרבה חיילים, הם חושבים שאנחנו לא עושים כלום, שהלימוד התורה שלנו לא עושה כלום, אבל הנה יש לך גמרא מפורשת, עומדות היו רגלינו בחזית, בגלל שערי ירושלים שערי ציון המצוינים בהלכה, **הלימוד תורה שלנו הציל אותם!** וגם במלחמת מדין היה ככה, היו אלף למלחמה ואלף לתפילה.

עוד דבר הניסים שקרו, שהאיראנים שלחו טילים נוראיים, ראיתי בעיתון תמונה של הטיל זה נראה כמו המערבל בטון, האוטו שמוביל בטון, באותו גודל אולי קצת יותר קטן, והיה הרבה ניסים, מה עשו הצבא הצליחו ליירט כמה, יכול להיות, אני לא יודע, אבל אם הטיילים האלה היו מתפוצצים, הייתה זוועה גדולה, כל טיל היה יכול להרוג כל השכונה אם היו נופלים במקום יישוב, אבל היה נס, שכמה טילים שהם שלחו ולא קרה כלום, בסוף טיל אחד הרג ערבי אחד, או דרוזי, אבל תגיד - זה נס או לא נס, זה נס!

ובשביל מי היה הנסים האלו הזה? מי גרם לניסים האלו? וכי הניסים הם בשביל העמי הארץ בצבא?! הרי כאן גידלו עמי ארצים, המדינה גידלה עמי ארצים, היו מביאים עולים ושמים אותם במעברות, כמה

עם ישראל יש עליהם חרם לדורות שאם יעזבו את התורה – ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה, בפרשת ניצבים. אנחנו כבולים עם הקדוש ברוך הוא בשבועות ובאלות, כידוע מה שביאר הדעת זקנים מבעלי התוספות בפרשת נצבים, שהתורה מתארת את החורבן ואומרת התורה שכל הגויים ישאלו למה קרה לנו הדבר הזה, 'ואמרו כל הגויים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת? הקללה שנתקללה ארץ ישראל בזמן החורבן, 'גופרית ומלח שריפה כל ארצה, לא תיזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב' כמו שאמרו חז"ל במדרש איכה בפתיחה, שבזמן החורבן נ"ב שנה לא היה עוף עובר בארץ ישראל כי לא היה לו מה לאכול הכל יבש.

ארץ מלוחה

מה זה גפרית ומלח שרפה כל ארצה, הייתי פעם בירוחם בישיבה של ר' רפאל טיקוצ'נסקי זצ"ל היה לו שטחים והוא רצה לעשות גינות ליד הישיבה שיהיה יפה, והם ניסו לזרוע וכל דבר שניסו לזרוע לא צמח לא פרח כלום, והביאו מומחים שיבדקו למה לא צומח כלום, והם ראו שהאדמה שם מלוחה, היא לא מצמיחה כלום, כמו שכתוב בתורה לא תזרע ולא תצמיח לא יעלה בה כל עשב, כנראה שיש עדיין מקומות שהקללה שנתקללה ארץ ישראל קיימת, ולכן לא הצליחו לזרוע שם.

אביא עוד דוגמה לקללה של ארץ ישראל, כידוע כשעם ישראל בזמן יהושע היו צריכים לעבור את הירדן, לא יכלו לעבור את הירדן והיה צריך לנס מיוחד, תמיד התפלאתי היום נחל הירדן על יריחו הרחוב שלו קטן מאוד, בקלות אפשר לשים עליו כמה קרשים ולעבור אותו, ולמה אז היו צריכים לנס, ושמעתי שכנראה אז באמת הירדן היה גדול מאוד, רק היום הוא התקטן בגלל הקללה שניתקלה ארץ ישראל.

אז זה מה שאומרת התורה בפרשת נצבים: ואמרו כל הגויים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, מה חרי האף הגדול הזה? שהגויים יתפלאו למה עם ישראל נענשו כל כך, נכון הם חטאו, אבל הרי גם אנחנו חטאנו ולא העניש אותנו הקדוש ברוך הוא כאלה עונשים, נכון נענשו שהתיר ממונם לישראל, שישאלו שהזיק גוי פטור כמו שאומרת הגמ' בב"ק לח א', אבל לא נענשנו בעונשים כאלה, ולמה העם הזה מקבל עונשים נוראיים כאלה? ככה הגויים ישאלו.

ועל זה עונה התורה: "על אשר עזבו את הברית אשר כרת עמם בחורב" זה ההבדל בינינו לבין הגויים, הם לא כרתו ברית עם הקב"ה, אבל אנחנו כרתנו ברית עם הקב"ה, ולכן העונשים הם חמורים מאוד, כי זה הפרת ברית. אומר לנו הקב"ה ושמרתם את בריתי, אנחנו קשורים עם הקדוש ברוך הוא עם בריתות, ועל זה היה צווק הרבי הרב שך: **הם מפירים את הברית!**

הכל תלוי בנו

אבל אנחנו צריכים לדעת שאנחנו נמשך לשמור את הברית עם הקב"ה, **אנחנו נשאר נאמנים לקב"ה**, אפילו שיש הרבה מתוך עם ישראל שהם

התנכרו כמו גויים רחמנא ליצלן, אנחנו לא נעזוב את אלוהינו, וכמו שאמר יהושע לעם ישראל כשהלך למות, (יהושע כד) הוא דיבר לעם ישראל ואמר להם שימשיכו לעבוד את השם, ובסוף אמר להם: "ואם רע בעיניכם לעבוד את השם בחרו לכם היום את מי תעבדו, ואני **וביתי נעבד את השם**" גם אם אתם לא תשארו נאמנים להשם, אז אני והמשפחה שלי נישאר לעבוד את השם, אז גם אנחנו אומרים למרות שהרבה לא קשורים עם השם, אנחנו החלק בעם ישראל שנמשך להיות עם השם, נישאר קשורים איתו.

החילונים האלו התעלמו מן התורה! מתעלמים מזה שאנחנו עם שכול בשבועות ואלות וקללות ובריתות עם הקב"ה, כל ספר שופטים מלא מזה שהקב"ה אומר לעם ישראל אם אתם עוזבים אותי, אני גם אעזוב אתכם, אם אתם איתי - אני איתכם. הייתי פעם לא עליכם בניתוח בתל השומר נישבר לי הכתף, ובאו המרדמים לפני הניתוח והתחילו להרדים אותי וכבר נתנו לי מנה ראשונה של הרדמה אבל עדיין הייתי עירני, ואז אני שומע אותם אומרים: העיקר שהשם איתנו, יפה שהם מדברים ככה, ואז צעקתי עליהם, **העיקר לא זה! העיקר הוא שאנחנו נהיה איתו!** אם אנחנו איתו - הוא יהיה איתנו, אם לא נהיה איתו - הוא לא יהיה איתנו, **הכל תלוי בנו!** אם אנחנו איתו - הוא יהיה איתנו, אם לא - הוא לא יהיה איתנו.

אנחנו לא נעזוב את אלוהינו, נישאר בקשר תמיד עם הקב"ה, בתפילות, לדבר אליו ברצינות, לדבר ברצינות עם הקב"ה, לא עם משחקים, הקב"ה לא אוהב משחקים, אתה מדבר עם המלך, תדבר איתו ברצינות.

נאמנות בלב

נהיה נאמנים אליו, כמו שכתוב על אברהם אבינו ומצאת את לבבו נאמן לפניך, אברהם אבינו היה נאמן בלב, תמיד לא הבנתי טוב מה הפירוש 'נאמנות בלב' נאמן פירושו מה שהבטיח הוא נאמן לקיים הבטחתו, 'ברוך אומר ועושה'. אומרים בתפילה כי קל רופא נאמן אתה, מה זה נאמן שנאמן לקיים הבטחתו והיכן השם הבטיח שירפא אותנו, שמעתי פעם שזה כתוב בפרשת בשלח "אם שמוע תשמע בקול השם אלוהיך כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך" כי אני השם רופאך" א"כ הרי שהשם אמר שהוא הרופא שלנו, ולכן אומרים שהוא רופא נאמן, שהוא אמר שהוא הרופא שלנו, אך כלפי אברהם כתוב 'לבבו' נאמן, מה זה נאמנות בלב, והכוונה בזה שאדם בליבו מקבל משהו, ואחרי כן הוא מתרשל, הוא לא נאמן, התעורר באיזו הלכה לדקדק בה, ובסוף הוא עוזב, זה נקרא שהלב לא נאמן, ואברהם כל מה שהבין בליבו שצריך לקיים היה נאמן לזה.

השם יחזק אותנו כולנו, וישמור אותנו, הוא הבטיח שישמור אותנו, כי אנחנו עם סגולתו, אנחנו הסגולה שלו.

אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש

להיות קדוש, מה זה קדושה? עיקר הקדושה זה שמירה מעריות, כמו שאומר רש"י בפרשת קדושים, קדושים תהיו, הו פרשים מן העריות שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה. לשמור על הקדושה, אנחנו רואים שהברכה הראשונה בברכות השחר, אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נטילת ידיים, הדבר הראשון קדושה, גם נטילת ידיים זה להיות קדוש, אנחנו עם קדוש, צריכים להיות קדושים.

הרב שך היה אומר: נישט זיינק אמשונה - לא להיות משונה

בפרשת נשא התורה מביאה באריכות את קרבנות הנשיאים כמה כל אחד הביא, והתורה מאריכה לפרט כל אחד ואחד, וזה מאוד תמוה לשם מה האריכות הזו, למה לא היה מספיק לכתוב בפעם אחת ולכתוב שכל הנשיאים הביאו ככה, ולמה צריך לחזור על כל אחד מה הביא. ונראה שהתורה באה ללמדנו יסוד גדול בעבודת השם, **לא להתבלט!** התורה מספרת באריכות שכל אחד הביא בדיוק אותו דבר כמו השני, אף אחד לא חיפש להביא משהו שונה להביא קצת יותר, כדי שכולם יראו שהוא מיוחד, וכולם יגידו הוא הביא ככה והוא הביא ככה, אלא כל אחד רצה להצניע עצמו להיות כמו כולם, לא חיפשו לבלוט, וזה כמו שהרבי הרב שך זצ"ל תמיד היה אומר: **נישט זיינק אמשונה** - לא להיות משונה, אדם יש לו טבע שרוצה לבלוט, שכולם יראו אותו, ידברו עליו, ושורש הדבר הזה הוא ממידת הגאווה שאדם רוצה לבלוט, וזה התורה האריכה בשבח הנשיאים כולם היו ענונים אף אחד לא חשב אולי אני אביא משהו שונה.

וענין זה הוא גמ' מפורשת בקידושין דף ע' א' שהגמ' אומרת שמי שמדבר בלשון משונה, כגון שקורא לאתרוג אתרוגא זה גאווה, אלא עליו לדבר או בלשון המקרא אתרוג או בלשון העם אתרוגא [כל האומר אתרוגא תלתא ברמות רוחא ע"ש בגמ' עוד כמה דוגמאות] והיינו שאדם שמדבר בלשון מזורה, זה מראה שהוא רוצה לבלוט, וזה גאווה. **'יצר ההתבלטות' הוא יצר גדול מאוד**, זכורני מר' גרשון ליבמן זצ"ל בשיחה שמסר ביו"כ לפני הנעילה, וכך הוא אמר: שעלינו להתחזק לעקור את השאיפה להיות מתכבד בקלון חבירו, שהשורש של מתכבד בקלון חבירו, זה גאווה, שאדם רוצה שיראו שהוא יותר מהשני, וזה באה התורה ללמדנו בנשיאים אף אחד לא רצה לבלוט.

לפני עיור לא תתן מכשול

זקני רבי ברוך זצ"ל היה רגיל להתפלל בבית כנסת פא"י לאחר תקופה הפסיק, אמר הוא הרי זקן ויש מצוה דאורייתא לקום לו, כמו שכתוב והדרת פני זקן, ושם לא קמו לו, ונימצא שכשהוא מגיע הוא עובר בלפני עיור שהם לא קמים לו ולכן הפסיק לבא שם, לא בגלל שרצה שיקומו לו אלא כדי לא להכשיל.

ביאור ברכת למלשינים

א.ה. שבוע שעבר הבאנו מה שאמר מורינו הרב שברכת למלשינים זה כפשוטו להתפלל שהמינים ימותו, ויש לשאול ע"ז מהגמ' בברכות דף י' א' גבי ר"מ שהיו לו אנשים רשעים שמצערם אותו, והוא התפלל עליהם שימותו ואמרה לו אשתו למה להתפלל שימותו שיתפלל שיחזרו בתשובה, הרי כתוב יתמו חטאים ולא כתוב חוטאים, והגמ' מספרת שר"מ קיבל את דבריה והתפלל שיחזרו בתשובה והם חזרו בתשובה, ויש לשאול א"כ למה בברכת למלשינים מתפללים שימותו, כבר עמד

דעת אמת

שיחת מרן הג"ר שלמה אנגלנדר שליט"א
ראש ישיבת בית שמעיה

"איש לפי מהללו" ערך האדם לעושה

עבודת ימי הספירה

הראשונים פירשו (עי' ר"ן ס"פ ערבי פסחים ובחינוך מצוה שו) **שכלית מצות ספירת העומר היא בכדי שנביע ע"י הספירה את ההשתוקקות ואת הרצון להתקרב יותר למתן תורה**. אך יש לדעת שההשתוקקות למתן תורה אינה מתבטאת רק בדיבורים לחוד שאומר שהוא שואף לקבל את התורה, אלא היא מתבטאת ע"י שיעשה עבודה בעצמו בכדי שיהיה ראוי לקבל את התורה, וכמו שהיה בזמן יציאת מצרים, שעמ"י עבדו בצאתם ממצרים בימים אלו - ימי הספירה איך להתנקות מהזוהמא שקיבלו ממצרים שהיא זוהמא של השקפות רעות ותאוות, וחניכו את עמ"י שכל עיקר החיים הוא חיי העוה"ז, וכיון שזוהמא זו הייתה בתוכם, לא היו יכולים לקבל את התורה כל עוד שנשארה אצלם, וע"ז עבדו בימי הספירה איך להתנקות מאותה הזוהמא של השפעת העוה"ז, ועבודה זו של התנקות מזוהמת מצרים והשפעתה שייכת גם אלינו ובמיוחד בימים אלו - ימי הספירה.

בספרי דרוש, כתוב שימי הספירה מתחלקים לשני חלקים, עד ל"ג בעומר, ומל"ג בעומר עד לחג השבועות, עד ל"ג בעומר יש ל"ב ימים כגימטריא **כבוד**, ומל"ג בעומר ועד לחג השבועות יש שבעה עשר ימים כגימטריא **טוב**. ויש תוכן ועומק בזה שמלמד אותנו שבשלושים ושניים הימים הראשונים של הספירה אנו צריכים לעבוד על הנושא של **הכבוד**, ולדעת שכל הכבוד של מצרים ששיבחו והעריכו את העשירים ואת בעלי הכח והשררה וכדו', כל זה אינו שווה כלום, ומאידך, בשבעה עשר הימים שלאחר מכן אנו צריכים לעבוד על הנושא של **הטוב** וללמוד שאין טוב אלא תורה, וכדברי האור החיים (דברים כ, ה) שאמר "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב בתורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה".

"היו קורין פרשה זו בכל שנה ושנה"

בילקוט (רמז רעא) איתא "אמר הקב"ה לישראל **היו קורין פרשה זו** [פרשת מתן תורה] **בכל שנה ושנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני על הר סיני ומקבלים התורה**", מדברי הילקוט יש ללמוד שיש בקריאת פרשת מתן תורה זכות וחובה, זכות – שכשנקרא בחג השבועות את פרשת מתן תורה יהיה לנו את הזכות שהקב"ה מעלה עלינו כאילו אנו עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה, ומאידך **יש עלינו חובה, שאנו צריכים להכין את עצמנו בצורה הראויה לקראת חג השבועות שבו נקרא את פרשת מתן תורה, ונהיה כעומדים בהר סיני**, ודבר זה מחייב אותנו להכנה מרובה, וזהו מה שכת' "ביום הזה באו מדבר סיני", "ביום הזה", פירושו, בעת שקורא פרשת מתן תורה, נחשב כאילו עומד לפני הר סיני לקבל את התורה.

הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר כמה פעמים שיתפללו על חולים בזמן קריאת התורה של חג השבועות, כיון שבשעה שקוראים פרשה זו נחשב כעומדים לפני הר סיני, וכמו שבשעה שעמ"י עמדו לפני הר סיני כל החולים נתרפאו, כך כשקוראים פרשה זו, זה מסוגל לכל המעלות והסגולות שהיו אז בהר סיני, וכנראה שזה מועיל יותר למי שזוכה להרגיש שהוא מתקרב להר סיני, וכאילו עומד בו כעת לקבל את התורה, ולא לכל אחד יש מעלה זו, כי צריך שיריש כעומד לפני הר סיני.

א"כ מוטל עלינו בימים הללו שנתרן עד לחג השבועות להכין את עצמנו כראוי לפני הר סיני, והכנה זו מתבטאת רק כאשר דואג להתרחק מזוהמת מצרים ותאוותיה, ומרגיש שכל ה"כבוד" של העוה"ז שהצליחו המצריים להשפיע על עמ"י שזה העיקר בחיים, איננו כלום, אלא הכבוד האמיתי הוא התורה.

"איש לפי מהללו"

רבינו יונה כת' בשערי תשובה (שער שלישי אות קמח) על הפס' "מצרף לכסף וכור לזהב, ואיש לפי מהללו" וז"ל "מעלות האדם לפי מה שיהלל, אם הוא משבח המעשים הטובים והחכמים והצדיקים, תדע ובהנה כי איש טוב הוא, ושורש הצדק נמצא בו, כי לא ימצא את לבו רק לשבח את הטוב והטובים תמיד בכל דבריו וכו', והמשבח מעשים מגונים או מהלל רשעים - הוא הרשע הגמור והמהלל את עבודת השי"ת".

ביאור הדברים הוא, דהנה, "מצרף" - הוא כלי שמודד כמה כמות כסף יש בכלי כסף שקונה וכמה פסולת יש בו, "וכור" - הוא מודד ובודק כמה כמות הזהב האמיתית שיש בוהב בלא פסולת, וממשיך ואומר "ואיש" - הדרך שבה נוכל לבדוק ולמדוד את האיש כמה הוא אמיתי וכמה הוא הולך אחרי דרך השקר, זה כפי מהללו, דהנה מעלות האדם נמדדות לפי מה שהוא מהלל, שאם הוא מכבד את מי שיש לו הרבה כסף, או את בעלי הממון והכבוד, זה מגלה לנו שהאיש הזה הוא איש של כסף ואיש גשמי, אבל אם הוא מכבד בני אדם שלומדים טוב, ומספר בביתו לבניו על איש פלוני שלומד טוב ומדקדק במצוות, אז תדע, שכך גם התוכן של האיש הזה.

ויש לדעת שדברי ר' יונה הללו הם לא רק סימן או מבחן לדעת את התוכן של האיש על פי מה שהוא משבח ומהלל, אלא דברים אלו גם דברי עבודה לאדם עצמו, שבכדי שיהיה

לו השקפה נכונה צריך לקנות את זה ע"י שיהלל וישבח רק את הדברים שעליהם צריך לדבר, וכן ישבח רק את מי שהוא בעל השקפה נכונה וישרה, ויחשוב לפני כל דבר שרוצה לדבר אם הוא דבר חשוב באמת או לא, וכך יוכל להיבנות להיות איש אמת.

לא נהגו כבוד זה לזה - כבוד ותורה

עפ"י נראה לבאר את דברי הגמרא במס' יבמות (סב ע"ב) שאומרת שתלמידי ר"ע מתו מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, דהנה, לא כת' שבזו אחד את השני אלא שלא נהגו כבוד זה בזה, וביאור הדברים הוא, שתלמידי ר"ע לא שיבחו ולא העריכו מספיק את האחר, וכשאחד אמר סברא טובה, לא העריכו אותו ואת התורה שלו כמו שצריך, וזהו "שלא נהגו כבוד" - **שלא נהגו כבוד בתורה כי אין כבוד אלא תורה**, ולכן נעשו ע"ז מיתה ודווקא בזמן ההכנה למתן תורה, כי דווקא בזמן ההכנה יש חיוב יותר לעבוד על מידה זו שאין כבוד אלא תורה ושכל הכבוד המדומה הינו כלום, וביותר מובן לפי אותם ראשונים שסוברים שמתו עד ל"ג בעומר, כי עד ל"ג בעומר יש ל"ב ימים שבהם אנו צריכים לעמוד ולהתבונן יותר מהו הכבוד האמיתי, ועל מה להשים את הכבוד האמיתי, ומכיון שלא שמרו על זה, נתחייבו מיתה.

הלימוד מהו כבוד אמיתי מעשרת המכות

והנה, יסוד זה של ידיעת הכבוד האמיתי והרחקת הכבוד המדומה של מצרים, עמ"י כבר התחיל ללמוד אותו עוד כשהיו במצרים ע"י המכות שהקב"ה הכה את המצריים, דהנה, נתאר לעצמנו את מה שהיה במצרים, יושב יהודי במצרים שהמצרי רודף אחריו במשך ארבעים שנים ובכל יום כופה אותו שיעבוד למשך שנים עשרה או שלוש עשרה שעות, ובשעה שהקב"ה הביא את מכת דם על המצריים, אותו גוש מצרי שהיה עד היום אדם מכובד וחשוב בא אל אותם היהודים שהכה והשפיל אותם ומבקש מהם בתחנונים שימכרו לו כוס מים במחיר עתק, מכאן עמ"י ראו ולמדו איך כל הכבוד המדומה של מצרים הפך לטמיון ולכלום, וכן עמ"י ראו כן מכל המכות איך המצרי שעד היום היה "חשוב" ו"מכובד" כי הוא היה גנרל או נוגש, או שהיה עשיר ובעל דירה נאה, יורד בעשרת המכות ממדרגתו ה"מכובדת" לדרגה כה פשוטה, עד כדי כך שאפילו את הצפרדעים לא יכל לסלק, וכן לא יכלו לרפאות את השחין שהיה עליהם אע"פ שהיו עשירים ובעלי כבוד, עבודה זו של ידיעת מהו הכבוד האמיתי ושל ידיעת שה' "משפיל גאים עדי ארץ" הייתה תחילת העבודה שבזכותה עמ"י התקרב למתן תורה.

"לך תכה - זה עמלק"

יסוד זה מבואר גם כן במה שדרשו חז"ל במדרש תנחומא (ריש פ' יתרו) את טעם הסמיכות של פרשת יתרו לפרשת עמלק וזה לשון המדרש "לך תכה ופתי יערים" (משלי יט, כה) **לך תכה - זה עמלק, ופתי יערים זה יתרו**, בי דברי המדרש הוא, כיון שכל העולם ראה בקריעת ים סוף את מעלת בני ישראל שהם בגדר "בני בכורי ישראל", ובכ"ז בא עמלק וקירר את האבטיה. מעשה זה של עמלק מוגדר ליצנות, שכל המהות שלו לקחת כל דבר רוחני ולגזול אותו, ורואים זאת גם ממה שהיה מזלזל במצות הברית והיה זורק את הערלה כלפי מעלה, ומכיון ששמע יתרו שהקב"ה יכול להשפיל לדרגה כה פחותה גם את הלך הגאון הזה - הוא עמלק וכמו שכתוב "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" (שמות יז, ה), **לכן עשה חשבון נפש, ולמד שכל הכבוד והגאווה החיצונית אינו כלום, ובא לעמ"י בכדי להתגיייר ולהיות תחת כנפי השכינה**, וזהו "לך תכה" - זה עמלק, "ופתי יערים" - זה יתרו שבה להיות תחת כנפי השכינה.

במה יקטאו בך, אתה לא יודע ש"ס

מסופר, שגשג פעם משיחו להגרא"ל שטיינמן זצ"ל ואמר לו שיש לו מכונית ישנה ורצונו להחליף אותה למכונית חדשה, ומפחד שאולי יקנאו במכונית החדשה שתהיה לו, שאל אותו הרב שטיינמן האם אתה יודע ש"ס, אמר לו לא, שאלו הרב שטיינמן האם אתה יודע ארבעה חלקי שו"ע, ענה לא, שוב שאל אותו הרב האם אתה יודע את שלושת הבבות - בב"ק בב"מ ובב"ב, אמר שיועד מהם רק קצת, אמר לו הרב שטיינמן **אם כן במה יקטאו בך**, אתה לא יודע לא ש"ס, לא ארבעה חלקי שו"ע, ולא שלושה בבות.

העסק של הגרא"ל שטיינמן זצ"ל

עוד מסופר על הרב שטיינמן זצ"ל, שהיה לו שכן מחזיק כולל ומדי שנה בשנה היה נוסע לאמריקה בשביל להתרים תורמים לצורך החזקת הכולל, ובכל פעם לפני שהיה טס לחו"ל היה רגיל לבוא לפני הגרא"ל בשביל להיפרד ממנו ולבקש ממנו את ברכתו, ובפעם אחת כשבא לפניו, אמר לו הרב שטיינמן שרוצה לעשות איתו עסק ואם הוא יצליח בעסק הזה יתן לו מיליון דולר במזומן, שאלו השכן מה העסק, לקח אותו הרב שטיינמן למקור שלו ופתח את דלת המקור ואמר לו תראה יש לי אוכל מספיק לכמה ימים, אח"כ לקח אותו לארון הבגדים שלו ופתח לפניו את הארון ואמר לו שיראה שיש לו בגדים גם ליום חול וגם לכבוד שבת, וסיפר לו שכשהיה בליטא כל היהודים היו

עניים, ועוף היו אוכלים רק בשבת וביום חול לא היה את הכסף המספיק לכך, ואמר שיוסוצקי העשיר היה אוכל בכל יום עוף, ולכבוד שבת היה מייחד לעצמו קומפוט של תפוחי עץ, ואילו אני אוכל בכל יום קומפוט של תפוחי עץ, ואמר לו הרב שטיינמן שאם ימצא באמריקה אדם מאושר יותר ממני יתן לו מיליון דולר במזומן, אותו שכן, לא הבין כל כך מה הרב שטיינמן רוצה ממנו, וכשהגיע לאמריקה התחיל לשאול גבירים, כשפנה לגביר אחד לגבי העיסקה של הרב שטיינמן, אמר לו הגביר, שיש לו בעיות עם הילדים שלו, וכשפנה לאחר אמר לו שיש לו בעיות עם השכנים, וכן אחר אמר לו שהפסיד בבורסה הרבה כסף וכעת הוא בצער גדול, וגם כשהגיע למיליארדר הכי גדול שנפג, סיפר שבשביל להגיע למשרד האיש של היה צריך לעבור חצי קילומטר של שערים ושומרים, ואמר שאותו גביר סיפר שהוא לא יכול לשלוח את הילד שלו לרחוב בלי שומר כי הוא מפחד שמא יתפסו אותו, וכן אמר לו שאין לו חבר אמיתי כי כולם רוצים להיות חברים שלו רק בגלל הכסף שיש לו.

כשחזר השכן לארץ בא לרב שטיינמן ואמר לו שלא הצליח בעיסקה, ולפני שנסע בפעם אחרת לאמריקה חזר שוב לרב שטיינמן ושאל אותו האם העסק עדיין קיים, אמר לו הרב שטיינמן כן, ואם תמצא אדם שמאושר יותר ממני מגיע לך מיליון דולר במזומן, וכשהגיע לחו"ל פגש ברחוב את הרב אורי זוהר, שקודם שחזר בתשובה היה בשיא המ"ט שערי טומאה, וחזר בתשובה ועזב את כל העולם החילוני אפילו שהפסיד מכך כסף רב, והתחיל ללמוד תורה, וזה היה פלא בעיני כל העולם החילוני אך אדם שהיה כה מפורסם בעולם שלהם חזר בתשובה, וכשפגש אותו אמר לו שיש לו עיסקה עם הרב שטיינמן ושאלו האם הוא יכול לעזור לו וכך יהיה שותף איתו בעיסקה ששעה עם הרב שטיינמן, אמר לו כן, וסיפר לו את העיסקה, הרב אורי זוהר אמר לו שלכאורה הוא חושב שהוא מעריך את התורה ואת המצוות יותר מאשר הרב שטיינמן, כי הרב שטיינמן גדל בברייסק ואח"כ בקמניץ, וכל חייו היה מסביב לעולם של תורה, וכן ספג הרבה תורה עוד מילדותו שהרי כשהיה ילד היו הוריו דרים ליד הרב מברייסק, אבל אני הגעתי מעולם חילוני ועזבתי אותו, ומסתמא אני יודע להעריך את התורה ואת המצוות יותר ממנו, לאחר יומיים פגש הרב אורי זוהר שוב את אותו שכן ואמר לו שהוא חושב שטעה בדבריו הראשונים, והסביר, כי הרבה פעמים נכנס אל ביתו של הרב שטיינמן ובכל פעם ראה אותו יושב ולומד על המיטה שלו, וכדי שתהיה לו משענת לגבו הוא לוקח כסא ושם אותו על גבי המיטה, ותמיד תראה אותו שהוא יושב ולומד, ואמר שהוא בטוח שזה בגלל דבר אחד והוא בזכות שמרגיש תמיד "שויית ה' לנגדי תמיד" – שתמיד הוא חי ורואה שהוא כעת עושה מה שהקב"ה רוצה ממנו, ולכן תמיד הוא מרגיש שטוב לו, ולא חסר לו כלום, וודאי מטעם זה הוא מאושר יותר ממני.

דרך חינוך הבנים לאהבת תורה

פעם ניגש אלי יהודי במקסיקו ושאל אותי מה היא העצה לחנך את הילדים לאהבת תורה, אמרתי לו שיש רק דרך אחת, והיא, שכשחוזר לביתו מהעבודה, ואפילו כשחוזר עיף צריך שילדיו יראו אותו איך הוא ניגש לארון הספרים ומוציא גמרא ויושב ולומד שעה נרדף עליה [לא נרדף מיד...]. כי רק אם בני יראו שאביהם אוהב תורה, ומיד כשחוזר מהעבודה לא מדבר בביתו על העסקים ועל הכסף שלו, אלא רק על התורה, אז יזכה שתהיה לילדים שלו אהבת תורה, וזהו "איש כפי מהללו". ויש לדעת שרק אם התורה חשובה לאדם והוא מעריך אותה אז הוא מוגדר כיצא ממצרים, אך אם הוא מעריך דברים אחרים, עבודה, עשירות, בעלי משרה וכדו', עדיין הוא נשאר בתוך טומאת מצרים – כהגדרת מצרים שכל תאוותיהם הם רק חיי עוה"ז.

כשהייתי בחור כבן ארבע עשרה וחצי שנים, היה לנו חבר שאביו היה יהודי חרדי שהיה חולץ עם קפוטא בצפון תל אביב ואפילו שלא היה כל כך פשוט באותם ימים ללכת עם קפוטא בעיר ת"א, פעם אחת התקיימה בביתו שלו מסיבת חנוכה, והיה הורה יהודי בר אורייך כיבדנו אותו לדרוש, וכך הוה שדרש, ובסוף דרשתו אמר "אני רוצה לברך אתכם" ועצר וחשב כדקה ואחרי החשיבה המשיך ואמר "שתהיו חברי כנסת", זה מה שהוא העריך! ולקח לו כדקה שלימה לחשוב מה היא הברכה הכי חשובה!

היו לו שני בנים, אחד מהם יצא עורך דין והשני יצא כתב עיתון, וזה ודאי בגלל ששיבח והעריך שלהיות חבר כנסת זוהי הברכה הכי גדולה שיש בעיניו, ולכן הבנים שלו לא הלכו בדרך ישרה כדרך התורה.

תורה בגד של "אנחנו וצאצאנו"

כשאנחנו מקבלים תורה בחג השבועות, אנו צריכים לדאוג שהתורה שלנו תהיה בגד של "ונהיה אנחנו וצאצאנו" וכמו שאומרים בברכות התורה, כי כשמקבלים תורה היא צריכה להיות לא רק לו בלבד אלא גם לבנים שלו וגם לצאצאים שלו, והדרך שתעבור אליהם היא רק אם הוא יעריך את התורה וכל מהללו יהיה רק בתורה ולא בדברים אחרים כי התורה היא הדבר החשוב ביותר וכמו שכתב הרמב"ם (בפ"א מהל ק"ש ה"ב) שהטעם שמקדימים לקרוא "פרשת שמע" בקריאת שמוע הוא מפני שמוזכר בה מצוות ת"ת שנא' "ודברת בם" "שהוא העיקר הגדול שהכל תלוי בו", ורק אם התורה שלו תכנס לתוך הפנימיות שלו רק אז יזכה שתעבור גם אל בניו, אבל אם ערכו יהיה גם בדברים חיצוניים לא יזכה להעביר את התורה לבניו, כי לא מקבל את התורה בצורה הראויה בשביל שתעבור לבניו ולצאצאיו.

לבשתי בגדי שבת לקנות ח"י הגדול תורת גיטין

כשהייתי בחור היה לנו ר"מ תלמיד חכם אח של ר' מאיר חדש זצ"ל ומהתלמידים

החשובים בישיבת סלבודקה בחו"ל, וסיפר לנו פעם, שהיה זמן ששיבתו הייתה בגלות, והלכו למקום שקראו לו קרמנצ'וק, ושם כל בני הישיבה היו מנותקים מהמשפחה ומהעוה"ז וכל עסקם היה רק בתורה, כך ר"מ זה החדיר לנו אהבת תורה וטעם בלימוד, באותה שנה למדנו אצלו מסכת גיטין, ובליל הסדר של אותה שנה אבי ז"ל הבטיח לי מתנה, וביקשתי לקנות חידושי ר' חיים הלוי על הרמב"ם ותורת גיטין, אחרי פסח הלכתי לחנויות הספרים בתל אביב ולא מצאתי שם את הספרים שרציתי, וכל הספרים שהיו שם היו תני"ך וקצת ראשונים, ואחד מהמוכרים בתל אביב אמר לי שאפשר למצוא את הספרים שאני מחפש בירושלים, היה לנו קרוב שהייתה לו חנות ליד כיכר השבת בירושלים וטילפנו אליו ושאלנו אותו על הספרים שאני רוצה, ואמר שאצלו אין את הספרים האלו, אבל יש איזו חנות במאה שערים שמביאה ספרים מאמריקה ומסתמא בתוך ספריו יש לו את הספרים האלו, לבשתי בגדי שבת לכבוד הספרים שאני הולך לקנות – ח"י הגדול הלוי ותורת גיטין, ונסעתי לירושלים בשביל לקנות את הספרים אף שהנסיעה מושכה כארבע שעות.

אני לא יודע איך להסביר איך היה לי בגיל צעיר את הערך ואת אהבת התורה לכבוד קניית הספרים האלו, ואני בטוח שכל אהבת התורה הזאת הייתה בזכות אותו ר"מ שיעד להעריך ולכבד את התורה ואת אהבת התורה, כי כשאדם לומד תורה בקרמנצ'וק בקושי ובלא אוכל, ועל אף שהוא רחוק ממשפחתו, גם אחרי שנים כשמלמד בחורים צעירים זוכה להחדיר בתוכם את העיקר בחיים – הוא התורה.

המדר לערך לימוד התורה

דבר זה שאדם צריך לדעת לכבד ולהעריך את התורה אינו תלוי רק בדיבורים בלבד, אלא גם במעשים, וכגון כשצריך ללכת לקנות חליפה, צריך לשקול מתי ילך לקנות אותה, האם בסדר א' או אחרי הצהריים. פעם שאלתי בחור על פשר הדבר שלא היה בסדר א', אמר לי הבחור שהלך לקנות חליפה בקרית גת, והסביר, שהלך לקנות דווקא בקרית גת כי שם נמצאת חנות המפעל, שאלתי אותו כמה חסך במה שקנה את החליפה בקרית גת, אמר לי ארבעים שקלים, ואמרתי לו בוא ונעשה חשבון, בזבזת ארבע שעות בשביל לקנות חליפה, א"כ יוצא שאתה מעריך כל שעת לימוד שלך כעשר שקלים בלבד, ולא עוד, אלא שמוזה יוצא הפסד גדול שנגרם מזה שנהיה עיף אח"כ מחמת הנסיעה, ונגרם מכך שקשה לו ללמוד גם אחר הצהריים.

כדי לקבל תורה האדם צריך להתאמץ בכבוד התורה, וכבוד התורה אינו מתבטא כאשר רץ אחרי רבנים לנשק להם את ידיהם או לקבל מהם ברכה, אלא כבוד התורה מתבטא במה שהוא מכבד את התורה, וכן בכמות זמן שמקדיש לתורה, וכן במה שהוא מתאמץ להבין את דברי התוס'.

פרשת התוכחה

איתא בחו"ל (מגילה לא ע"ב) ששתי שבתות לפני חג השבועות קוראים פרשת התוכחה, וזה משום שעצרת הוא יום הדין על פירות האילן.

וצריך להבין והרי גם בפסח יש דין על התבואה, וא"כ מדוע קוראים את פרשת התוכחה דווקא לפני חג השבועות.

וכבר אנו רגילים להביא את דברי השל"ה (שבועות פי נר מצוה יט) שאומר שעצרת הוא יום הדין על התורה של האדם. אך יש להבין מדוע זה תלוי בדין על פירות האילן.

ויבתאר, דהנה, כאשר פרי גודל זה סימן שהוא צומח בצורה טובה, וכן אילן אם הוא חזק ולא נובל זה סימן שהוא חזק וגדל, אך כאשר הוא לא גודל זה סימן שהוא מתייבש, וכשם שכן הדרך בפירות האילן, כך גם הדרך בתורה, שהאדם צריך לדרוש אחרי התורה כמבקש אחרי כסף וכמו שכת' "אם תבקשנה ככסף", ורק אם יבקש אחרי התורה כמו שרוצה כסף אז ידע שהוא בדרך הנכונה, אך אם אינו שואף לתורה ולא נכסף לערך התורה, ידע, שאינו בדרך הנכונה.

"מה עם בכורות, ערכין, תמורה"

סיפר לי תלמיד של ר' שמעון שקאף, שבהיותו בחור צעיר בישיבה אירע שפעם אחת לא יכל לבוא לתפילה מחמת שהאכסניה שהיה ישן בה הייתה רחוקה כקילומטר מהישיבה, ובאותו היום ירד שלג והיה קשה לו לבוא לתפילה בישיבה, כשראה ר' שמעון שהוא לא נמצא בישיבה וכן גם חברי הספסל שלו לא באו, אמר למשגיח שיוציא את הספסל שלהם מחוץ לבית מדרש, אחרי שעה באו לישיבה וראו שהספסל שלהם לא נמצא בביתם"ז פנו למשגיח ושאלו אותו על פשר הדבר, אמר להם המשגיח שיפנו לר' שמעון כי הוא אמר להוציא את הספסל, וכשפנו לר' שמעון, הוכיח אותם ואמר להם מה אתם חושבים שהתורה זה רק יבמות, מה עם בכורות, מה עם ערכין, מה עם תמורה ומה עם כריתות, ואחרי שאמר להם כן הסכים להם להחזיר את הספסל.

ר' שמעון לימד אותנו שאם אנו אוהבים את התורה באמת היה לנו להעריך את התורה יותר, ועל כן שאל את התלמידים שלו איך יכלו להמשיך לישון ולא לקום לתפילה בישיבה, והרי היו יכולים לקום מוקדם לתפילה בישיבה וכך היו יכולים ללמוד יותר, כי איך אפשר להסתפק רק במה שלומד, והרי התורה היא רחבה.

זה ביאור דברי השל"ה שאמר שיום חג השבועות הוא יום הדין על התורה, שהוא יום הדין על האדם האם הוא שואף לגדול ולצמוח כאילן הגדל בצורה נכונה או להיפך חלילה, ואם באמת התורה חשובה בעיניו צריך לדעת שאין לו לבזבז את הזמן, כך נמדד כבוד התורה אמיתי, וכמאמר חז"ל (אבות ו, א) "אין כבוד אלא התורה".

לרפואת מורינו הרב אהרן בן שולמית שליט"א

הגליץ נכתב ע"י אחד השומעים

השיחה נמסרה ביום ה' כ' אייר ה'תשפ"ו

ניתן להאזין לשיחה בקו בוטרי והשיחה 079-5382147 שולחן 3-1

לקבלת תגליץ במייל, להזמנות והצעות, ניתן לפנות לפלא 055-7608129 או לכתובת מייל Bo5779900@gmail.com

שיירת דוד

מתורתו ומכתביו של הגאון הגדול רבי דוד הקשר זצוק"ל
מראשי ישיבת "קול תורה"

מתוך הפרשה

כבוד הקודש - העגלות למשכן

ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלות צב (ד' ג').

מדוע התנדבו הנשיאים עגלות

מבואר שהנשיאים הקדישו לחנוכת המשכן עגלות. ולכאורה יש להבין מפני מה התנדבו עגלות, והרי מאחר שהקדוש ברוך הוא לא ציוה להביא עגלות, אפשר שגם את המשכן עצמו צריך לשאת בכתף, וגם זה יהיה בכלל הצווי דבכתף ישאו, ואפשר גם שיהיה בזה הבחינה של נושא את נושאי, ומדוע הלכו להתנדב עגלות.

בגמרא בסוטה מבואר, שדוד המלך נכשל, בזה שהביא את הארון על עגלה, ונעלם ממנו הפסוק "בכתף ישאו", ולכן נענש שמת עוזה. ומה שנעלם ממנו הדין של בכתף ישאו, הוא מפני שאמר "זמירות היו לי חוקיך", שמשמעו שהתורה קלה כזמר ועל כן נשתכח ממנו הלכה זו, כדי ללמדו שבדבר קל ניתן לטעות.

וצריך ביאור מדוע העונש היה דווקא שנעלם ממנו פסוק זה. (ומצאתי שהקשה כן באהבת יחונתן על ההפסוק. ותירץ שענין בכתף ישאו הוא רמז לזה שצריך עול תורה, וזמירות היו לי חוקיך הוא ההפך מעול תורה, שהתורה רק זמירות, ולכן שכח דווקא את הפסוק הזה, שמרמז לעול תורה).

כבוד המשכן וכליו שישאו אותם בעגלות

ונראה בזה, שמטרת העגלות אינה כדי למנוע כובד המשא בלחוד, אלא ענינה הוא, שהבינו הנשיאים שכך הוא דרך הכבוד למשכן וכליו, שישאו אותם על ידי עגלות דוקא, ולא ביד, שבהכי הוה טפי בדרך כבוד.

ואף על גב שאצל הארון וכליו נאמר בכתף ישאו, הם דוקא מפני קדושתם עיקר הכבוד שלהם שיהיו נישאים דווקא בידי אדם, אבל המשכן כולו אדרבא עיקר כבודו שינשא בעגלות דווקא ולא ביד.

וזה היה טעמם של הנשיאים שנדבו עגלות, דהבינו שכך הווי כבוד למשכן טפי. [וענין הכבוד למשכן דבר שמסור לבני אדם ולא הוצרכו לציווי].

והנה יכול אדם לזלזל בענין הזה של כבוד, שהוא לכאורה דבר חיצוני גרידא. אבל האמת למתבונן שהכבוד הוא סימן

להתייחסות לדבר, שאם מעריך את הדבר נוהג בו כבוד.

יתר על כן נראה לבאר מדוע בחרו הנשיאים דוקא ענין זה של העגלות שהוא כבוד למשכן. דהנה אמרו חז"ל, אמר רבי נתן, מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחילה. אלא כך אמרו הנשיאים, יתנדבו ציבור מה שיתנדבו, ומה שמחסרים אנו משלימים. כיון שראו שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר והמלאכה היתה דיים וגו', אמרו מעתה מה עלינו לעשות הביאו את אבני השוהם והמילואים לאפוד ולחושן לכך התנדבו כאן תחילה, עד כאן.

הביאו ענין של כבוד כנגד שנתעצלו בתחילה

ונראה הביאור בזה, שהנה היה על הנשיאים תביעה על זה שנשתהו בתרומת המשכן ולא הביאו עד לבסוף אחר שתרמו כולם, וכמו שאמרו חז"ל במדרש רבה במדבר הובא ברש"י, שלפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות אחת משמם, וכתוב והנשאם חסר יו"ד. ואף על פי שכוונתם היתה לטובה, שישלימו כל מה שיחסר, אבל למעשה היה בזה ענין של זלזול במשהו כביכול בכבוד המשכן, וזה היה התביעה עליהם, ולכן בחנוכת המשכן בחרו דוקא ענין של התייחסות לדבר בכבוד, והוא על ידי תרומת העגלות שהוא ענין של כבוד.

חומר ההתייחסות לתורה מצריך זהירות יתירה

והנה דוד המלך שאמר זמירות היו לי חוקיך, ודאי לא היה בכונתו שאין צורך בעמל גדול כדי לזכות לתורה, שהרי דוד המלך עצמו היה קם בחצות לילה ומתיגע בתורה וכו'. [אלא שבא לומר כמה נעים לו התורה כמו זמירות], אלא שמכל מקום בביטוי זה שקרא לתורה זמירות, התפרש ממנו ענין של קולא בעמל התורה, וגם זה רק בצורה החיצונית של ההתייחסות לתורה, כאילו שהיא דבר שלא צריך כל כך עמל, ואפילו על הדבר החיצוני הזה נתבע דוד המלך באופן כל כך חמור. כיון שחומר ההתייחסות לתורה מצריך זהירות אפילו בדברים שרק ניתן להבינם שלא כהלכה.

ולכן דוד המלך נענש דוקא בזה שנשכח ממנו הדין של בכתף ישאו, שהוא ענין של כבוד חיצוני לכלי הקודש וכל כך הקפידה התורה עליו, ללמדך טעותו של דוד המלך, שהקיל בהתייחסות הראויה לתורה. ועדיין יש לעיין בזה.

חג השבועות

זמן מתן תורתנו

בחג השבועות תיקנו בתפילה לומר זמן מתן תורתנו. ומבואר שהחג של שבועות הוא על מתן תורה.

ולכאורה יש לעיין בזה, דהנה מבואר בחז"ל שלוחות הראשונות ניתנו בדרגה הרבה יותר גבוהה מלוחות שניות, ואמרו חז"ל במדרש רבה שיר השירים בשעה ששמעו ישראל אנכי ה' אלקיך נתקע תלמוד תורה בלבבם, והיו למדים ולא היו משכחים, שלא היה שכחת התורה. ועוד אמרו שם בשעה ששמעו ישראל לא יהיה לך, מיד נעקר יצר הרע מלבם.

ועוד אמרו חז"ל במדרש רבה שמות אילו המתינו ישראל למשה ולא עשו אותו מעשה [דחטא העגל], לא היה עכו"ם ולא מלאך המוות שולט בהם, וכן הוא אומר "והמכתב מכתב אלקים חרות על הלוחות", מאי חרות וכו' חירות מן הגלויות חירות ממלאך המוות.

ומבואר בזה שקבלת התורה שהיתה בשבועות היתה בדרגה גבוהה מאד, והנה היא נתבטלה אחר כך בחטא העגל ולא חזרה בלוחות שניות, ואם כן קשה איזה שייכות יש לנו לקבלה זו, הרי התורה שבידינו מלוחות שניות הוא.

תפקידנו לחזור לדרגה הראשונה

ונראה לומר בזה, שבלוחות שניות השינוי היה רק מצד המקבלים ולא מצד הנתונה, שנתנית התורה היתה שווה בשניהם, שאותה נתנה שהיתה בשבועות היתה גם בלוחות שניות, והירידה בדרגה היתה חסרון רק מצד המקבלים, וזה רמז במה שמצינו שלוחות שניות היו אבנים משל הדיוט, שהמקבלים היו בדרגה פחותה, אבל נתנית התורה היתה שווה. והנה עיקר היום הזה של שבועות, הוא חג על נתינת התורה, ובזה לא היה שינוי.

ואמנם באמת, עיקר התפקיד שלנו הוא להעלות את מדרגת המקבלים שיהיה כבתחילה, וזהו שאמר לו השם יתברך למשה, "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים", שעבודת האדם שהלוחות והאבנים שבאו בשניה משל הדיוט יתעלו ויגדלו להיות כבתחילה כראשונים, ולכן באמת מצינו שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון, כדי שידמה הלוחות לשברי לוחות.

להנצחות וקבלת הגליון מידי שבוע

058-322-5008 | SD0583225008@GMAIL.COM

רשימת הספרים מכתבי רבינו שיו"ל ער היום בעה"י

שירת דוד - בבא מציעא
שירת דוד - בבא בתרא
שירת דוד - כתובות
שירת דוד - יבמות קידושין

שירת דוד - מאמרים תורה ומועדים
שירת דוד - שיעורי הלכה שבת פסחים
שירת דוד - הגדה של פסח
שירת דוד - מראה מקומות

תשובה

א'. התשובה אינה אלא תיקון והשלמת האדם, וזה נעשה רק ע"י עזיבת הרע וקבלה לעתיד טוב.

ב'. חטאים דורשים תשובה ובלא תשובה אינם נמחקים, המשפט הוא לחיים ולמות, והעצה היא יראה ותיקון המעשים.

ג'. חיזוק היסוד של מלכות ועבדות הוא תנאי לתשובה, צריך לשרש ה"מלומדה" ביראה.

ד'. עם התקרב ימי התשובה והסליחות, רבות ההפרעות, אולם יד מושטת למתגבר.

ה'. לא לזלזל ח"ו בלימוד המוסר אשר הוא נחוץ ומועיל באופן רחב מאוד.

"לימוד המוסר שלו שממנו הוא עלה וצמח - היה זה לימוד המוסר של ר' ישראל זצ"ל. אנחנו זוכרים את "החשבון הנפש" שלו - כיצד חי עם אחריות של ידיעת חובתו בעולמו".

"המוסר של המשגיח [הרה"צ ר' גדליה אייזמן זצ"ל], שהיית לו תלמיד מובהק ספגת ממנו את כל הדרך, את החיזוק בתפילה ואת החיזוק במוסר".

"סיפר לי משהו שאמר עליו מרן הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל (יא"צ י' סיון) שלא זכור לו בחור 'שלם' כמהו בכל התקופה של פוניבז'".

(מתוך הספדים)

פרורים משולחן גבוה

משולחנו של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי זאב ברלין זצלה"ה

יו"ל ע"י אוצר הפרשה – גליון מורחב – חג השבועות תשפ"ו

א. מ"ש שביתת יו"ט מראיית פנים בעזרה וחגיגה

המצוה היא "השביתה" והזמן הוא רק אימתי לקיים השביתה אלא עיקר המצוה היא לקדש יום זה בשביתה, אבל בראיית פנים ובחגיגה אין זה דין מסוים ביום דט"ו בניסן או דו' סיון אלא הוי מצוה כללית להקריב קרבנות ולשמוח ברגלים והזמן הוא רק זמן הקיום, ולהכי שפיר המצוה דשביתה היא מצוה בכל יו"ט כיון דכל יו"ט הוא מחייב בפ"ע אבל המצוה דראיית פנים וחגיגה היא מצוה כללית ורק דזהו זמן הקיום שלה אבל לא נאמרה ביחס להזמן.

ומרן הגר"ח קניבסקי זלה"ה כתב דשביתה יש פסוק על כל רגל משאי"כ בחגיגה.

הרמב"ם בספר המצוות מונה מצות שביתת יו"ט בכל יו"ט כמצות עשה בפני עצמה, ואילו בראיית פנים בעזרה נמנה למצות עשה אחת להיראות בכל הרגלים, וכן מנה החגיגה למצוה אחת בכל הרגלים.

ויש לעיין מדוע לא מנה השביתה ג"כ כמצוה אחת דמאי שנא מראיית פנים וחגיגה דנוהגין בכל רגל ומנה במצוה אחת, ובפרשת דרכים (דרך מצוותיך ס.) כתב הטעם שמנה בשביתת הרגלים בכל יו"ט בפ"ע כיון דזמניהן חלוקין, ויל"ע דא"כ גם ראיית פנים וחגיגה זמנם חלוק?

ויש לתרץ דמצות השביתה ברגלים היא לקדש היום דט"ו בניסן או דו' סיון בשביתה ממלאכה וכן בל יו"ט, ואין הגדר

ב. בהא דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו

ומבואר ברמב"ם דגם ב' הדברות של אנכי ולא יהיה לך לא נאמר מפי הגבורה לישראל אלא נאמר למשה שיאמר לישראל לך אמר להם כל וכו', ובאופן זה שמענו מפי הקב"ה ונצטוונו ע"י משה, וכדכתיב בעבור ישמע העם בדברי עמך.

וכן משמע במדרש דמשה אמר בחטא העגל ויש לי ללמד זכות על ישראל ולא כך אמרת לי אנכי ה' אלקיך בלשון יחיד, ואם הדיבור היה לכל ישראל מה נפ"מ שנאמר בלשון יחיד הא נאמר לכל אחד בלשון יחיד, אבל אם נאמר למשה א"ש.

וכן יש לפרש מה דא"י בהוריות (ח.) איזו היא מצוה שהיא בדבורו של הקב"ה וצוה ע"י משה הוי אומר זו ע"ז, ועי"ש ברש"י מה שפ"י, ואכן לפי"ד הרמב"ם מבואר היטב דע"ז שמענו מפי הקב"ה ונצטוונו שנית ע"י משה דכך אמר לו הקב"ה לך אמור להם כך וכו', ומב' היטב מה שאמר ר' שמלאי תרי"ג מצוות נאמרו לו למשה. [נשו"ר בס' מאורי המועדים שהביא כן ממור"ר הגר"ד הלוי זלה"ה].

במכות (כג:) איתא, דרש ר' שמלאי שש מאות ושלשה עשרה מצוות נאמרו לו למשה שס"ה ל"ת כמנין ימות החמה ורמ"ח מ"ע וכו', אמר ר' המנונא מאי קרא "תורה" צוה לנו משה מורשה תורה בגימטריא תרי"א הוי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו.

ויש לעיין דר' שמלאי הביא מהברייתא דתרי"ג מצוות נאמרו לו ל"משה", ואילו ר' המנונא קאמר דתרי"א נאמרו למשה וב' מפי הגבורה שמענו, וא"כ למה אמר ר' שמלאי דתרי"ג מצוות נאמרו ל"משה"?

ויש לתרץ דהנה ברמב"ם (בפ"ח מיסוה"ת ה"א) כ' משה רבינו לא האמינו בו מפני האותות וכו' ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר וכו' והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים "משה משה לך אמור להם כך וכו'", וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם וכו'.

ב. אם כלל ישראל במתן תורה היה דינם בקטן שנולד

גרים, והא קי"ל דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ומותר באחותו וא"כ למה בכו על עסקי משפחותיהם? (יעו"י בהקדמת הש"ש ס"ק ט' בשם הגור אריה, וע"ע במשך חכמה בפר' ואתחנן)

וכן יש לעיין דכיצד נצטוו דור מקבלי התורה בכבוד אב ואם והא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי וא"כ איך נצטוו בכבוד אב ואם?

הנה בבמדבר (י"א, י') כתיב וישמע משה את העם בכה למשפחותיו, וברש"י הביא דרבותינו פירשו על עסקי עריות הנאסרות להם, והיינו דאחר מתן תורה נאסרו בקרובין וע"ז בכו.

ויש לעיין דהא ביבמות (מ"ו.) איתא דישראל במתן תורה היה להם דין גרים ולכן הוצרכו מילה והזאה וטבילה כדין

ג. בהא דקורין מנילת רות קודם קריאת התורה

להיות בה דיני קדימה, אלא אפי' אם תקנת משה אין לה דין דא' מ"מ י"ל דמנהג שנהגו אחריו הוי כדבר הרשות לגבי תקנת משה דחמירא טפי, ואף דנקטי' דגם במנהג איכא לא תסור, מ"מ י"ל דכשבאנו לדון אם יש כח לחכמים לבטל תקנת משה הרי לא מהני כוחם וממילא י"ל דאין בכח תקנה זו ליחשב כדבר חובה לגבי תקנת משה וכדבר הרשות דמיא, ולהכי ליכא דיני קדימה ועדיפות בזה.

ומן הגר"ח קניבסקי זללה"ה כתב נכון שבמנהגים אין דיני קדימה וקריאת ד' מגילות רק מנהג, ומסתמא הי' להם טעם להקדים [אולי כדי שלא ישכחו], ע"כ.

[לכא' אכתי צריך למש"נ, דהן אמנם דבמנהגים אין דיני קדימה אבל כשיש לפניו דין ומנהג לכא' איכא קדימה לדיון, ועכצ"ל כמש"נ].

ד. בדין הניעור כל הלילה

ויש לתרץ דלעולם עיקר ברכת התורה הויא מדא' ואכן מצד הדין דא' כל שלא הפסיק בלימודו אי"צ לברך ורק שינת קבע חשיבא להפסק, ומלבד זאת היתה תקנת חכמים לברך ברכות התורה כשאר ברכות השחר וכמבו' בל' המ"ב, ולהכי במי שהיה ניעור כלילה אין לחייבו מצד הדין דא' כיון דלא הפסיק בשינה, וכל מה דיש לדון ולחייבו הוא רק מכח התקנה דרבנן ובזה שפיר אמרי' ספק ברכות להקל.

ועוד יש לתרץ דיתכן דחלוק היכא דנתחייב בודאי וספק בירך דבזה אמרי' ספיקא דאורייתא לחומרא להיכא דהספק הוא בהא גופא אם נתחייב לברך, דיתכן דקיל טפי והוי בכלל ספק ברכות להקל.

הנה נהגו לקרות מגילת רות קודם קריאת התורה.

ויש לעיין דהא תדיר ואינו תדיר קודם, וקריאת התורה הא הויא תדיר לגבי תקנת מגילת רות, ולמה נהגו להקדימה?

(דביר הקודש)

ויש לתרץ דהנה בשאג"א כתב לגבי דא' ודרבנן דלא אמרי' תדיר דאורייתא קודם לשאינו תדיר דרבנן כיון דתקנ"ח כלפי דא' כדבר הרשות דמי וכל הדין דתדיר קודם שייך בב' מצוות דא' הי' מינייהו קודם אבל דבר הרשות הרי מותר לעשות לפני המצוה וה"נ מצוה דרבנן.

ומעתה י"ל, דלא מיבעיא לפי"ד המג"א דקריאת התורה דינה כדא' די"ל דאין מנהג של קריאת המגילה נמדד עמה

בגמ' בברכות (כא.) איתא, א"ר יהודה מנין לברכת התורה לפנייה מן התורה שנא' כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו, וברמב"ן בספר המצוות (מצוה ט"ו) מנה זה למ"ע דא' במנין התרי"ג, ובשאגת אריה (סי' כ"ד) העלה דלהכרעת הפוסקים דברכת התורה מה"ת אם יש לו ספק אם בירך או לא חייב לחזור ולברך דספיקא דאורייתא לחומרא, והובא במ"ב (בריש סי' מ"ז).

ויש לעיין דהנה במ"ב (בסי' מ"ז סקכ"ח) גבי מי שניעור כל הלילה כתב, ו"א דאי"צ לברך בבוקר (ח"א בשם הפר"ח והגר"א) וי"א דצריך לברך (דה"ח בשם המג"א וא"ר) כי קבעו חכמים ברכה זו בכל יום דומיא דשאר ברכות השחר וספק ברכות להקל אך אם אפשר לו יראה לשמוע בה"ת מאחר וכו', וצ"ע אמאי לא נימא ספיקא דא' לחומרא?

ו. מ"ט מברכין על ברכה"ת והא הוי מ"ע שאין לה הפסק

של תורה, לפי"ז שפיר י"ל דאין גדרה תלוי כלל בכללי ברכת המצוות, וכמוש"נ לעיל לגבי ברכה על הרהור.

[ולפי"ד הגר"ח יש לדון אם הברכה היא על כל תורה שנלמדת או דנקבע בכל יום ברכה על החפצא דתורה, ויתכן דזה פלו' הפוסקים אם מברכין בכל יום אף אם לא הפסיק בלימודו כלילה אף דבכללי ברכות המצוות אין מברכין אם לא הפסיק].

ואכן במנ"ח העלה לחלק בזה בין ברכת אשר קדשנו במצוותיו דקאי על מצות ת"ת לבין ברכת אשר בחר בנו דקאי על החפצא דתורה, ולפי"ז צ"ע מיהא לגבי ברכת אשר קדשנו אמאי תיקנו על ברכה שחיובה בכל שעה ובלי הפסק.

באור זרוע (ח"א סי' ק"מ) כתב דאותן מצוות שלעולם חייב בהם ואין עתים ליפטר מהן, כגון להאמין באלוקינו וליראה אותו ולאהבה אותו ולמוע בקולו ולדבקה בו וכן ביקור חולים וכו' אין שייך לברך עליהם כי לעולם הוא חייב בהם ואין שייך בהם חיבוב.

ויש לעיין דהא מצות ת"ת נמי אין לו קצבה דהא מחויב שלא ימוש ד"ת מפיו, ואמאי כשמפסיק לשינה מחויב לברך, וי"א דאף מי שלמד כל הלילה מברך כל יום על מצוה זו, והא הוי מצוה דאין לה קצבה?

ויש לתרץ לפי"ד הגר"ח דברכת התורה אינה ברכת המצוות על דתורה טעונה ברכה והיא ברכה על החפצא

פניני חכמה ומוסר

מכתבי הגאון הגדול רבי ישראל סוקל זצוק"ל

פרשת נשא - שבועות תשפ"ו

גיליון 106

מתורתו של רבינו זצ"ל: בגדרי נזירות

ומעתה מבואר דכדי שתחול עליו קדושת נזיר צריך לקבל עוד קבלה, והיינו דקובע עתה זמן שמקבל ומתחייב לקיים עתה את קבלתו שקיבל קודם, וכיון דנתחייב עתה ממילא חייב עליה קדושת נזירות. ולפי"ז א"ש היטב בדעת הרא"ש דמייירי הכא בב"ת דנזירות ואינו ב"ת דנדרים וכמשנ"ת.

ובזה יתבאר היטב הדין בנזיר בביה"ק דצריך לצאת ולחזור ולקבל נזירות, ובתוס' נזיר ט"ז ב' ד"ה וריש לקיש וכו' כתבו בשם רש"י דסגי בקבלה מועטת הריני כמו שנדרתי ע"ש, והגרש"ש כתב דבאמת א"צ קבלה אלא סגי שיתחיל לנהוג נזירות, ומש"כ הראשונים דצריך לחזור לקבל לאו דוקא.

אכן נראה דודאי בעי קבלה דכיון דחזינן דלא נעשה נזיר מאיליו בזמן שנטהר ואף דהיתה קבלה מקודם, ועל כרחך דהכא נשאר רק החיוב להיות נזיר אך לא נעשתה קדושת נזיר מאיליה, וע"כ כשיצא ונטהר צריך עוד קבלה מועטת והיינו דמתחייב לקיים עתה את קבלתו הקודמת ועי"ז חייב עליו עתה קדושת נזיר, ודמי ממש למשנ"ל גבי לא אפטר מן העולם לדעת הרא"ש, ומדוקדק הלשון דבעי קבלה מועטת והיינו הריני כמו שאמרתי.

האמנם דבאמת צ"ע לפום שיטת הגרש"ש דבכל נזיר רק מקבל לנהוג בנזירות וממילא חייב עי"ז קדושת נזיר, דבנזיר בביה"ק דשפיר חייב קבלה והתחייבות לנהוג בנזירות אלא דקדושת נזיר לא חייב בביה"ק, וא"כ ברגע שיצא ונטהר שפיר היתה צריכה לחול ממילא קדושת נזיר, ולא היה תלוי זה בקבלה נוספת או בהתחלת ניהוג דהלא חייב מיד לנהוג בנזירות, דתינח גבי לא אפטר מן העולם י"ל דלא התחייב על זמן מסוים אלא חייב רק פעם אחת בחייו וממילא ליכא סיבה שתחול קדושת נזיר עתה, אבל בנזיר בביה"ק דנתחייב וקיבל מיד לנהוג נזירות א"כ אמאי לא יחול קדושת נזיר מיד כשנטהר, ומזה צ"ע לכאן על דרך הגרש"ש (ובסמוך יתיישב זה לדרכנו בעז"ה).

אבל האמיה נראה דאם חזינן עכ"פ דלא נעשתה קדושת נזיר מאיליה ברגע שנטהר אלא תלוי הדבר בו, א"כ א"ש דבעי קבלה נוספת כדי שתחול קדושת נזיר, וזהו הביאור בשיטת הרא"ש בדין לא אפטר מן העולם וכמשנ"ת.

[ובשנים שלמדו מסכת נדרים בישיבה היה רבינו מוסר את השיעור הזה כשיחה בליל שבועות, ומסיים שלפי זה נמצא שע"י הקבלות וההתחייבות שמחייב האדם את עצמו הוא יכול להתרומם ולהתעלות].

(מתוך קונטרס השיעורים נדרים העתיד לראות אור בעז"ה סימן ה').

משיחותיו של רבינו זצ"ל: הרצון ללימוד התורה צריך לבעור באדם כאש

על שלא השכימו קום, האם רק משום חוסר דרך ארץ, שהקב"ה יחכה לכלל ישראל, נראה יותר, **כשבו** לאדם הוא מחכה לרגע הראשון ואינו יכול לישון, (סיפרו על הג"ר יהודה שפירא זצ"ל בלוי, כל השנים, לא היה ישן בליל יו"ט א' של סוכות, כבר חיכה לנץ שיוכל ליטול הלולב עם האתרוג, בער לו).

ובזה מיושב הקו, דעל לימוד תורה יש תביעה שצריך **לבעור להם**, אך על שאר הדברים, כגון קבלת עול מצוות, ומעמד הר סיני, אף שזה דברים חשובים, אך מ"מ ליכא תביעה ל"ל בער להם.

וזה מה שאמר רבינו הגרא"ל זצ"ל, שלנשים אין מצות ת"ת, ולכן לא הייתה עליהם תביעה (ליל שבועות תשע"א).

(מתוך קונטרס השיעורים מועדים חלק א' שבועות שיחה ד').

איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה' (ו', ב').

ונבאר את עיקר גדרי קבלת נזירות, דהנה בהא דמוקי הגמ' ב"ת באמר לא אפטר מן העולם וכו', מצינו ב' דרכים, דברא"ש מבואר דאכתי בעי קבלת נזירות ורק התחייב לקבל נזירות, ובתוס' בתירוץ הב' מבואר דא"צ קבלת נזירות אלא צריך להתחיל לנהוג נזירות, וכן פי' המל"מ פ"ו ערכין הל"ג עייש, (ובלשון הרמב"ם שם איכא סתירה מיני' ובי' לכאן ויתבאר להלן), ונבאר שיטת הרא"ש ושיטת תוס' בעז"ה.

בדעת הרא"ש יל"ע איך מחייב א"ע לקבל נזירות, ולכאן י"ל דהא מדין נדרי מצוה, אך אכתי לא יתיישב כ"כ למ"ד נזיר חוטא, ובעיקר יק' על הרא"ש טענת תוס' בתי' הב', דאם מחייב א"ע בנדר א"כ הוי ב"ת דנדרים ולא ב"ת דנזירות, וצ"ע.

ונראה פשוט לבאר ברא"ש ע"פ מה דמוכח בכמה דוכתי דיסוד דין נזירות הוי ע"י קבלה והתחייבות להיות נזיר, ולא רק ע"י התפסת קדושה ואיסורי נזיר, וכדחזינן בסוגיין (גבי לא אפטר מן העולם וכמו שיתבאר בסמוך), וכן מוכח להלן בנזיר בבית הקברות למ"ד דלא חייב נזירות דמ"מ צריך לצאת ולקבל ועל כרחך דבכל נזיר איכא קבלה, ועי' בחי' רבינו הגרי"ז על הרמב"ם שכתב לבאר כע"ז בדין נזיר בביה"ק (וגם זה יתבאר להלן בעז"ה), וכבר יסד לן הגרש"ש יסוד זה בחי' ס' ד' דנזירות הוי ע"י שמתחייב לנהוג ניהוג נזירות ועי"ז חייב ממילא קדושת נזירות וזה הוי כבר דין התורה, (ומור' הגר"ש זצ"ל הרחיב עוד בביאורו), ובה פליג הגרש"ש על המהרי"ט ומהר"י בסאן ומהריב"ל שדנו בגדרי נזירות, וכתבו דמחיל ע"ע קדושת נזיר או איסורי נזיר וכו', ומראיות הנ"ל יקשה טובא על דבריהם, (ולהלן יתבאר ביישוב שיטתם).

והנה הגרש"ש כתב יסוד זה לבאר שיטת תוס' הכא דא"צ עוד קבלת נזירות אח"כ, אמנם נראה דזהו הביאור בשיטת הרא"ש דמה דהתחייב לקבל נזירות אינו כלל מדין נדרים, אלא דהוא ע"י קבלה והתחייבות שנתחדשה בפרשת נזירות בכל נזיר, ולפי"ז מבואר היטב דמייירי שקיבל ע"ע להיות נזיר אלא שלא קבע זמן מתי יהיה מחויב, והלא קדושת נזיר חייב מיד לנהוג בנזירות, וממילא דמתחלק בזה, דבכל נזיר חייב חוב להיות נזיר מיד וע"כ ממילא חייב קדושת נזיר מיד, אך כאן שלא קבע זמן לחיובו ממילא ליכא סיבה שיחול עליו קדושת נזיר בזמן מסוים, וא"כ נשאר במצב זה דחייב להיות נזיר אך קדושת נזיר לית ליה.

רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, סיפר שא' ה' אצלו ושאל מדוע אין תביעה על הנשים על כך שהם לא השכימו קום במתן תורה, שהלא רק האנשים נשארים ערים לתקן מה שלא השכימו, והנשים לא נשארות ערות כדי לומר תהילים וכיו"ב, וכפה"נ זה בגלל שלא הייתה עליהן תביעה, ומ"ט.

ואמר הגרא"ל זצ"ל, הלא זה פשוט, שכיון שאין מצוות בת"ת, א"כ מה ענין יש להן להשכים, אכן הדברים צ"ב, דהלא גם הנשים היו צריכות להיות במעמד הר סיני, ועל כרחך שיש גם להן ענין להיות שם, את"ל מפני עצם המעמד, (שע"ז כתיב למען תלמדו ליראה), ואת"ל מפני עצם קבלת עול מצוות (נעשה ונשמע), א"כ אכתי קשה אמאי לא נתבעו על כך שלא השכימו וצ"ע. (ושאלתי מיד את מור' הגרא"ל, ולא ענה).

ונראה בעז"ה ביאור דבריו וביאור הענין, דהנה יש להבין מה הייתה התביעה

וברש"י ד"ה כלות משה, והלא בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן, ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות

הדבר

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן, (י).

(א).

מכתבי רבינו זצ"ל על הפרשה:

מסירות נפש - להתמסר רק לאותו

כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר, [אכן לכאן] מצינו כבר דכתיב כע"ז על **בצלאל** וע"י רש"י פרשת ויקהל (לז, א) וז"ל, לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים, נקראת על שמו, וצ"ע], ולכאן מאי מסירות נפש איכא בזה. וביאר מו"ר הגר"ג אדלשטיין זצ"ל, **דמסירות נפש** אינו שסיכן את נפשו עליו, אלא כשהנפש מסורה רק לדבר אחד זוהי מסירות נפש, ומשה רבינו ע"ה התרכז בכל כוחותיו וכישוריו למשכן. וע"י ברש"י דבדוד נמי מצינו כן, לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש ונקרא על שמו.

וכע"ז מצינו נמי דכתיב (מלאכי ג, כב) זכרו תורת משה עבדי, והק' בילקוט שמעוני והלא תורת ה' היא, שנאמר תורת ה' תמימה, ותי' אלא לפי שנתן נפשו עליה נקראת על שמו, והיכן מצינו שנתן נפשו על התורה שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו' ואשב בהר ארבעים יום, הא לפי שנתן נפשו עליה נקראת על שמו. והנה לכאן זה לא ה' נס שלא מת אף שלא אכל, כיון שהוא ניזון ממזון רוחני, וא"כ אמאי חשיב שמסר נפשו, [וכדאיתא במדרש אגדה פרשת עקב (ט, ט) וז"ל, ומשה שעלה אל מקום

המלאכים לא אכל ולא שתה, ומאין ניזון מזיו השכינה].

אלא ביאורו ג"כ כנ"ל דמפני שמסר וריכז את כל כוחותיו ומחשבותיו לתורה, לכן חשיב שמסר נפשו ונקרא על שמו.

ולפ"ז אפשר לבאר שהטעם שזכה שניזון ממזון רוחני הוא ג"כ כנ"ל מפני שמסר את כל כוחותיו על התורה, וכן נראה לבאר גם את המושג מסירות נפש לתורה דאינו למסור את הנפש, אלא למסור ולרכז את כוחותיו אך ורק לתורה.

דברי חיזוק שאמר לבני הישיבה באור יהודה

עתה התורה ניתנת לעם שכבר קיבל ושהיה לו תורה.

והדבר הזה הוא סיבת היות יום זה גם יום דין, כי דבר פשוט הוא שהתורה לא תנתן למי שח"ו מזלזל בכבודה ולא נוהג בה כראוי, וממילא כל יחיד ויחיד כשהוא בא לקבל תורה הרי היא נמסרת לו כפי הערך שהוא נהג עד עתה עם התורה שהיתה לו כבר, וזה עצמו הוא הדין שעושים חשבון וערך המעשים היאך היה היחס לתורה בביקוש, בשמירה, בכבוד, וכו' ולפי מה שנמצא בדרגת האדם ביחסו אל התורה כפי המדה הזו ימסרו לו תורה, כי ודאי מצד הקב"ה כביכול אין עיכוב ויש נתינה שלמה של כל התורה כבמעמד הר סיני לכל אחד, אלא שצריך שיהיה מקבל שיהיה ראוי שינתן לו.

הוזכר כבר בביהמ"ד ענין מה שמרן

האבי עזרי צדק"ל היה מעורר עליו תמיד קודם שבועות [ושמענו כן מפיו כמה וכמה שנים], והוא - שבני תורה יש להם משמעות מיוחדת בגישה ליום זה, שמחייב רצינות והכנה רבה, מפני שהוא **יום דין** על תלמוד תורה, כך היה מביא בשם הגר"ז מלצר צדק"ל, [והדברים מבוארים בשל"ה בשם תולעת יעקב], ועיין דברים נמרצים מאד בזה בספר **מחשבת מוסר** פר' במדבר.

ויש להבהיר ולבאר, שענין זה אינו סיבה בפני עצמה שנקבע יום דין על ת"ת, אלא הוא בהיפך שזה **תוצאה** מעיצומו של יום, והיינו שהרי ענין המועדים מבואר שאינם רק זכרון וזכר למה שהיה, אלא השפעת הזמנים המיוחדים שהיו

לקראת חג מתן תורתנו תשס"ג

עדיין קיימת בהם, וכל השפע והאור והגילוי שהיו אז, הם נקבעו באותו זמן המיוחד, ובכל שנה כשמגיעים לזמן הזה חוזרים ונכנסים תחת אותה ההשפעה הקיימת באותו זמן, וכמו שהאריך בזה בספר דרך ה' ועוד.

וממילא ביום חג השבועות שהוא יום מתן תורה, הרי מתחדש בכל שנה ענין זה של נתינת התורה לישראל, ובכל שנה יש קבלת התורה מחודשת.

האמנם בהתבונן הרי יש חילוק בין קבלת התורה של מעמד הר סיני לקבלת התורה שבכל שנה ושנה, שכן התורה"ק במעמד הר סיני ניתנה לעם שעדיין לא הייתה לו תורה, ואילו

שזוכה לעשות לקב"ה נחת, עם כזו שמחה עצומה האם יש עוד מקום למשבר?... (ליל ש"ק פ' עקב תשס"ג).

השגחה פרטית

סיפר ר' אברהם י. מישקובסקי (ש"ב) שהסבא שלו ר' חזק' מישקובסקי זצ"ל נפ' בתש"ז, וקברו אותו בחיפזון בהר הזיתים, ולאחר מלחמת ששת הימים גילו שהערבים הורידו את המציבה, ואילו לידו הייתה המצבה חלקה, והבינו שכנראה קברו שם מישהו ולא הספיקו לכתוב על המצבה, אמנם לא ידעו מיהו, ובספרי הח"ק לא הופיע.

וכשנפטר ר' אליהו מישקובסקי רה"י דכפר חסידים, רצו לקבורו באזור אביו אך לא ה' שום מקום פנוי, דיברו עם הח"ק, אמרו לא רשום לנו מי קבור לידו, ונגסה לראות מי קבור שם..., וכשהפכו את המצבה החלקה, גילו שכתוב שם (בצבע) - ר' ח. י. מישקובסקי... ! והתברר שהערבים פשוט הפכו המצבה והניחוה לידו, ועי"ז נשמר המקום לבנו..., אחרת היו קוברים כבר מזמן, כי שם קבורים ר' איצ'לה, והאדר"ת, מהר"ל"ד ר' י. ד. דיסקין...

וכשנפ' ר' שלמה מישקובסקי כבר לא ה' מקום ליד האבא ממש, וברכסים רצו לקבור אותו שם, אך שאלו את **הסטיפלר**, ואמר דבחז"ל איתא שנוח לו לאדם שיקבר בקברי אבותיו... כמה חשיב קברי אבותיו - ט"ז אמה! קברו מדריגה (טרסה) מעל האבא!

למזכרת, ענה לו הגר"ח - חידושים **שאינם אמת** אסור שיהיו בעולם!

הזקנים עוד יצילו את עם ישראל

בפרוץ המלחמה בשואה, באו אל הגר"ח"ע גרודזינסקי זצ"ל בוילנא כמה שעות לפני פטירתו, ושאלוהו שהשיגו כמה רשיונות לצאת ואפשר להציל עוד כמה אנשים, האם להציל אנשים צעירים שיוכלו לגדל משפחות לתורה או זקנים (כנראה ת"ח), וענה ודאי להציל **הזקנים** הם עוד יצילו את כלל ישראל... !

לימוד עושה נחת רוח לקב"ה

סיפר לי רבינו הגר"א"ל שטינמן זצ"ל, השבוע נכנס אלי אברך ובקש חיזוק, כי יש לו משבר..., ואמרתי לו כשא' לומד הוא עושה נחת רוח עצומה לקב"ה, כמה "נחת" צריכה להיות לזה

לעילוי נשמת

מרן ראש הישיבה

הגאון האמיתי חכימא דיהודאי

רבי **ירחמיאל גרשון זללה"ה**

בן הגאון רבי **צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל**

נלב"ע י" סיון תשפ"ג

ברכת מזל טוב שלוחה לידידנו

הרב **אלעזר מנחם מן כהן שליט"א**

לרגל הולדת בנו שתחי'

ויה"ר שיזכה לרווח ממנו רוב נחת דקדושה

פנינים מרשימות רבינו בפנקסיו:

הדרך לגדול

הגר"ז מלצר זצ"ל נכנס בסלוצק לישיבה בשעה מאוחרת וראה קבוצת בחורים מדברים על דרך הלימוד של הגר"ד והא"ש וכו', ואמר להם, הנכם מדברים על דברים חשובים, אבל **גדולים** לא תצאו מכך! אך הנכם יודעים מי יהי גדול- "לייזרק"ה" שיושב שם בפינה ולומד בלא היסח הדעת, [והרי הוא מרן הגר"א"מ שך זצ"ל].

התמדה של הגר"ח

סיפר ר' זאב אידלמן זצ"ל שאביו ה' מתפלל ותיקין, וכשה' הולך לביהכ"ס ה' עובר יום יום ליד בית הרב - הגר"ח סולוביצ'יק זצ"ל, ולא קרה אף פעם שלא ראה את הגר"ח (כבר בלילה) נשען על החלון וחושב בלימוד.

חידושים שאינן אמת אסור שיהיו בעולם

סיפר ר' זאב אידלמן זצ"ל שהגר"ח סולוביצ'יק זצ"ל ה' מקריא את החידו"ת לשוחט העיירה ר' נח - שה' לו כתב נאה. פעם קרא לו והקריא לו **שעתיים** חידו"ת, אח"כ קרא החידו"ת וקרע הכל לגזרים, ואז הקריא לו שוב - בזמן קצר בלבד - את אותם הדברים, ואמר לו ר' נח (הכותב הנ"ל) ניחא שהרב אינו רוצה להדפיס את החידו"ת הקודמים, אבל למה **לקרוע** אותם הלא כ"כ עמלתי עליהם, ולכה"פ שיהי' לי

ועד ביאורי תפילה

ממורינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך סולביציק שליט"א

מתוך ועד שבועי שנמסר בישיבה"ק תורת זאב – ועד שמיני

אשר נתן לשכוי בינה

אשר נתן לשכוי בינה

הברכה הראשונה היא אֲשֶׁר נָתַן לְשִׁכּוּי בִּינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, יְעוּזִין בְּגִמְרָא (ברכות ס ב) כִּי שָׁמַע קוֹל תְּרַנְגוּלָא, לִימָא בְרוּךְ אֲשֶׁר נָתַן לְשִׁכּוּי בִּינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה. וְזֶה כְּמוֹ שֶׁכָּבַד רַאִינוּ שֶׁכָּל בְּרָכָה מְבָרְכִים בְּזֶמַן שִׁישׁ אֶת הָעֵינִין שֶׁל אוֹתָהּ בְּרָכָה, וְלִכְּן כִּשְׁשׁוּמַע קוֹל הַתְּרַנְגוּל מְבָרְךְ עַל הַבְּחִינָה הַתְּרַנְגוּל, וּפִירוּשׁ בְּרָכָה זֶה כְּתֹב הַטּוֹר (סִימָן מו) מִהֲרָא"שׁ וְהַרְבִּינוּ יוֹנָה פ"ה הֵלֵב נִקְרָא שְׁכוּי בְּלִשׁוֹן הַמִּקְרָא דְּכֶתִיב אוֹ מִי נָתַן לְשִׁכּוּי בִּינָה, וְהֵלֵב הוּא הַמְּבִינֵן וְעַל יְדֵי הַבִּינָה אִדָּם מְבַחֵין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, וּמִפְּנֵי שֶׁהַתְּרַנְגוּל מְבִינֵן וְגַם בְּעֶרְבֵי אֶרֶץ קוֹרִין לְתְּרַנְגוּל שְׁכוּי תִּקְנוּ בְּרָכָה זֶה לְאִמְרָה בְּשִׁמְיַת קוֹל הַתְּרַנְגוּל. פִּירוּשׁ, הַמִּילָה שְׁכוּי, זֶה לֵב וּבְעֶרְבֵי זֶה תְּרַנְגוּל, וּמוֹדִים עַל מַה שֶּׁהָאִדָּם מְבִינֵן בְּהַבְחִינָה הֵלֵב לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, דִּישׁ דְּבָרִים שֶׁשִּׁיכִים לְהַבְחִינָה הַמַּח וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁשִּׁיכִים לְהַבְחִינָה הֵלֵב, הַבְּחִינָה הֵלֵב הִיא יְדִיעָה רִוּחָנִית, וְהַבְּחִינָה הַמַּח הִיא יְדִיעָה שְׁכָלִית, שֶׁשִּׁיךְ גַּם בְּגוֹי וּבְמִקְצַת אֶפְיָלוֹ בְּהַמָּה, וְכָתוּב כֹּאן שֶׁהַהַבְחָנָה זֶה בֵּין יוֹם לַיְלָה הִיא הַבְּחִינָה הֵלֵב, וְכִיוֹן שֶׁגַם הַתְּרַנְגוּל מְבַחֵין וּבְעֶרְבֵי קוֹרָאִים לְתְּרַנְגוּל שְׁכוּי, תִּקְנוּ לְבָרְךְ הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה בְּשִׁמְיַת קוֹל הַתְּרַנְגוּל.

וְיֵשׁ לְעִיּוֹן הָרִי כְּבֵד דְּבָרֵנוּ (בְּבִרְכַּת אֲשֶׁר יֵצֵר), שֶׁבְּעֵצֶם אִדָּם צִרִיךְ לְבָרְךְ כָּל הַזְמָן, עַל כָּל נְשִׁימָה וְנְשִׁימָה, כְּדִכְתִּיב כָּל הַנְּשִׁמָּה תִּהְלַל קָה, וְדִרְשִׁי (בְּרַאשִׁית רַבָּה יד ט) כָּל הַנְּשִׁימָה תִּהְלַל קָה, אֲלֵא שְׁחִזַּל תִּקְנוּ לְהוֹדוֹת בְּזִמְנִים מִיּוֹחָדִים כְּשִׁרְוֹאִים יוֹתֵר וּמִרְגִּישִׁים יוֹתֵר אֶת הַנְּתִיבָה שֶׁל הַקְּבִ"ה, וְאִ"כ לֹא מוֹבֵן, לָמָּה תִּקְנוּ לְהוֹדוֹת עַל הַהַבְחָנָה הַזֶּה דְּבִין יוֹם לַיְלָה, וְכִי הִיא כָּל כֵּךְ מִיּוֹחָדִת שֶׁצִּרִיךְ לְתַקֵּן עִ"ז בְּרָכָה, וְכֵן צִרִיךְ לְהַבִּין לָמָּה צִרִיךְ לִזְוֹל לֵב מְבִינֵן, וְכִי יֵשׁ בְּזֶה אִיזָה יְדִיעָה רִוּחָנִית, וְהָרִי גַם תְּרַנְגוּל מְבִינֵן, וְכֵן צִרִיךְ בִּיאור מַה הַהֲתַפְעֻלוֹת מִהַהַבְחָנָה שֶׁל הַתְּרַנְגוּל.

וְהַנְּרָאָה בְּזֶה, דְּבִגְמָרָא (בְּרָכּוֹת ס ב) הָרִי כְּתוּב שֶׁמְבָרְךְ כִּי שָׁמַע קוֹל תְּרַנְגוּלָא, וְכֵן נִפְסַק בְּשׁוּ"ע (סִימָן מו א) כִּשְׁשִׁימַע קוֹל הַתְּרַנְגוּל, יְבָרְךְ הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה, אֲבָל בְּהַמֶּשֶׁךְ (סִימָן מו יג) כְּתֹב הַמְּשִׁכִּים קוֹדֵם אוֹר הַיּוֹם, מְבָרְךְ כָּל סֹדֵר הַבְּרָכוֹת חוּץ מִבְּרַכַּת הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוּי בִּינָה וּפִרְשָׁה

¹ א. ה. ז"ל הוזהר שם, כדן אתער קודשא בריך הוא בדרגתי, ובטש ברקיעין כדאמרן, ואזדעזעו תריסר אלפי עלמין, וגעיי ובכי דכתיב (ירמיה כה) ד' ממורום ישאג וממיעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נזהו, ואזכר לון לישראל, ואחית תרין דמעין לגו ימא רבא, וכדן אתער שלחוביתא חד דבסטר צפון, ובטש רוחא חד דבסטר צפון בהחוא שלחוביתא, ואזלא ושאטא בעלמא, והחיא שעתא אתפלג ליליא, ושלחוביתא אזלא ובטש בגדפוי דתרנגולא, וקארי, כדן קודשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן, וקודשא בריך הוא לית ליה נייחא עד דעאל לגנתא דעדן לאשתעשעא בנשמתהון דעדיקיא.

תרגום: כן תתעורר הקב"ה בדרגותיו, ומכה ברקיעים כמו שאמרנו לעיל, ומהו מוזדעזעים י"ב אלף עולמות, והקב"ה שואג ובוכה, כמו שכתוב (ירמיה כה) ד' ממורום ישאג וממיעון קדשו יתן קולו ישאג על נזהו, ומזכיר את ישראל, ומזכיר שתי דמעות לתוך הים הגדול, ובכך מתעוררת שלחבת אחת שבער צפון, ומכה רוח אחת שבער צפון באותה השלחבת, והשלחבת הולכת ומשוטטת בעולם, ובשעה ההיא נחלק הלילה, והשלחבת הולכת ומכה בכנפי

התמיד, שימתין מלאומרה עד שיאור היום. וכתב ע"ז במגן אברהם (ס"ק יג) ובכתבים איתא שיוכל לומר הנותן לשכוי מיד אחר חצות לילה, וכ"מ בזהר ויקהל ע' שמ"ב, ונ"ל דוקא אם שמע קול תרנגול, ע"ס מ"ז ס"ח, ומ"מ טוב לזהר לכתחלה. והעתיק הדברים במשנ"ב (ס"ק לא), ועיי"ש בביה"ל, שגראה שאפשר לברך מחצות הלילה אם שמע קול התרנגול, וכשהאיר היום אפשר גם בלי ששמע, והנה באמת הדברים הללו תמוהים מיניה וביה אם התרנגול קורא מחצות, הרי זה קריאה בחצי הלילה ואין זה הבחנה בין יום ללילה, ומה שייכות קריאה זו לברכה של ההבחנה, וגם תמוה מה ההבדל שקודם אור היום אפשר לברך רק כששמע קול התרנגול, ואחר אור היום גם אם לא שמע, וצ"ע.

והנראה שיש כאן דברים עמוקים מאד, ואין זה סתם הבחנה בין יום ללילה, דהנה המג"א מציין לזהר ויקהל (כרך ב שמונת פרשת ויקהל, דף קצו עמוד א), ושם כתוב מהלך שלם שקורה בלילה ובמהלכו רוח צפונית יוצאת בחצות הלילה ומכה בכנפיים של התרנגול, ואז הקב"ה עולה לגן עדן¹ ועי' בפוסקים שמציינים עוד מקומות בזהר, ואחד מהם (כרך ג ויקרא, פרשת ויקרא דף כג עמוד א) תא חזי בשעתא דאתער רוח צפון ואתפלג ליליא, הא אוקמוה, דשלחובא חד נפיק ובטש תחות גדפוי דתרנגולא, ואקיש גדפוי וקארי, והחוא שלחובא בזמנא דמטי גביה ואתער לקבליה, אסתבי ביה ואזדעזע וקארי, ואסתבי, ואשגח בגין יקרא דמאריה למעבד רעותיה, וקארי לון לבני נשא.

ועל דא אקרי שכווי אשגחא, ואקרי גבר בגין דאתער בשלחובא דגבורה, בסטרא דגבורה קא אתיא לאתערא בעלמא, כדן אינון בני מהימנותא קיימין, וייחבין גבורה וחילא לכנסת ישראל, וכדן אקרי רנה דאורייתא, ועל דא ירית דוד מלכותא הוא ובניו לעלמין ולדורי דרין.

וכד תרנגולא קארי, ובני נשא ניימי בערסייהו ולא מתערי, תרנגולא קארי לבתר, ואמר מה דאמר, והא אוקמוה, לבתר בטש בגדפוי ואמר וזי לפלניא נזיף דמאריה, שבקא דמאריה, דלא אתער רוחיה ולא אשגח ליקרא דמאריה².

התרנגול, והתרנגול קורא, וכך הקב"ה נכנס בגן עדן, והקב"ה אין לו נחת עד שעולה לגן עדן להשתעשע עם נשמות הצדיקים.

² א. ה. תרגום הזהר, בא וראה בשעה שנתעורר רוח צפון ונחלק הלילה, בחצות הלילה הרי ביאור, כי שלחבת אחת יוצאת ומכה תחת כנפי התרנגול, והתרנגול מכה בכנפיו וקורא, והשלחבת אחת בזמן שמגיע אליו ומתעוררת כנגדו, התרנגול מסתכל בה ומוזדעזע וקורא, זה כואב לו, ולכן צועק ושוב מסתכל, ומשיגה בסביל כבוד אדונו לעשות רצונו, וקורא לאנשים לקום.

ולכן נקרא התרנגול שכווי, השגחה, ונקרא גם גבר, בגלל שמתעורר ע"י שלחבת דגבורה, כי מתעורר כגבורה כי מצד הגבורה הוא בא לעורר בעולם, וכך אותם בני האמונה המלאכים נעמדים, ונותנים כח וגבורה לכנסת ישראל, ולזאת נקרא הלימוד רנה דאורייתא, וזכזכת זה ידש דוד את המלכות הוא ובניו לעולם ולדורי דורות.

וכאשר התרנגול קורא, והאנשים ישנים במיטתם ואינם מתעוררים, התרנגול קורא אחר כך, ואומר מה שאומר, והרי כבר העמידו, כי אח"כ התרנגול מכה בכנפיו ואומר אוי לפלניו נזיף מאדונו, עזוב מאדונו, שלא העיר את רוחו ולא השגיח בכבוד אדונו.

ובסידור השל"ה (שער השמים) מוסיף שכמו כל דבר שיש למעלה יש כנגדו למטה, וכל מה שנעשה למעלה משפיע למטה, ולכן בשעה שהגבר העליון קורא למעלה, כל תרנגולי עולם קורין, וא"כ קריאת התרנגול היא המוליכה את כל הבריא למצב של יום, כי התרנגול העליון מתעורר ע"י השלחבת, ומכוחו קורין כל תרנגולי מטה, ותכלית כל זה לעורר האנשים משנת הלילה, ולכן זה באמת הבחנה שהגיע הזמן לקום משנת הלילה.

ולשלמת הדבר, יעויין בדרך ה' (ח"ד פ"ו בסדרי התפילה) את המהלך של יום ולילה בבריאה, וז"ל סדרה החכמה העליונה, שתהיה הלילה שליטה לכחות הטומאה להתפשט בכל מרכבותיהם, וישוטטו ענפיהם בעולם, וכוונה החכמה העליונה, שבאותו הזמן יאספו בני האדם אל בתיהם, וישכבו במטותיהם ישנים ונחים עד הבוקר, שאז בבוקר ניטל ההתפשטות והשליטה מן הכחות ההם ומכל ענפיהם, בלילה יש לכוחות הטומאה יותר שליטה, ולכן זה הזמן שהקב"ה קבע שאז יהיו האנשים בבית ולא יסתובבו בחוץ, עד הבוקר שאז כבר אין שליטה לכוחות ההם ולכל ענפיהם, ויחזרו בני האדם ויצאו לעבודתם עדי ערב, והוא מה שביאר דוד המלך, עליו השלום (תהלים קד כ - כג) תשת חשך ויהי לילה, תזרח השמש יאספון, יצא אדם לפעלו.

ויעויין שזה מה שכתוב במשנה באבות (פרק ג משנה ד) הנעור בלילה ומחלך יחיד בלילה בדרך ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו, כך היא גרסת הרבינו יונה והברטנורא, ולפי גרסא זו כתוב שאחד שניעור בלילה ולא לומד, כיון שזה זמן מסוכן מאוד, או מהלך יחיד שג"כ יש בזה סכנה, ומפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו, כי בזמן כזה שיש סכנה, רק התורה יכולה לשמור על הבן אדם.

ואח"כ אם הוא ישן כדי שיהיה לו כח ללמוד למחרת, זה גם כן שמירה, כי כך הקב"ה ברא, שאז אין לכוחות הטומאה שליטה עליו, כי הוא לא חי בשלמות כמו שכתוב בגמרא (ברכות ס ב) ששינה זה אחד משישים במיתה, אבל כשהוא ער זה זמן מסוכן מאוד.

וממשיך הדרך ה' ואולם כל הענינים האלה, בכל גבוליהם ושיעוריהם, משתרשים בשרשי יסודות ההנהגה, כפי הבחנות ההשפעות הנשפעות לברואים בכל מדרגותיהם, וכמו שזכרנו בחלק ראשון מה שביאר לעיל (חלק ראשון פרק ה ח), שכל דבר משתלשל מלמעלה למטה, מה שיש למעלה בשמים זה המציאות האמיתית, ומשם משפיע למטה לארץ.

וצריך שתדע, שאף על פי שעל דרך כלל נאמר, שהלילה הוא זמן שליטת הכוחות האלה ולכן הלילה הוא זמן מסוכן מאוד, הנה אין זה באמת רק בחצי לילה הראשונה, אך בחצות הלילה נשפעת השפעת הארה ורצון מלפניו יתברך בכל העולמות, וניטלת השליטה מכוחות הרע וענפיהם נגרשים ממקום הישוב, בחצות הלילה כוחות הטומאה מגורשים ממקומות הישוב, ומתחלת הארה של היום להתעורר, ההארה של היום מתחיל בחצות, עד שמואיר היום ונמשכת ההשפעה הראויה ומתחדש בה כל המציאות,

ואמנם, ענין השליטה הזאת ששולטות כחות אלה בלילה וגרושם שנגרשים ביום, הנה הוא דבר מוחק בטבע העולם וסדריו, וזאת השליטה וההכנעה שמגיעת להם במעשה האדם. וזה, ששיערה החכמה העליונה, שלחיות מציאות הטוב והרע האמיתית, שהוא הנמשך ממעשי בני הבחירה, צריך שיהיה העולם בחוקו הטבעי עלול לשליטת הרע בו, באופן שכך תהיה אפשרות להתפשטות הרע הזה בחלקים ממנו, כמו להעדר התפשטותו בהם.

והיינו שבני אדם ע"י המעשים שלהם משפיעים כמה שליטה יהיה לכוחות

הטומאה, אבל העולם בחוקו הטבעי צריך שיהיה אפשרות שליטה לטוב ואפשרות שליטה לרע, וממשיך שם (באות ב) שרוע הטומאה מתפשטת גם על האדם שישן, כל אחד במידה לפי דרגתו, והיינו מפני שחלקי נשמתו העליונים מסתלקים ממנו, וטועם טעם מיתה במקצת, וכיון שחסר מאוד הנשמה, יכול להתגבר בו כח הטומאה, והוא ענין רוח הרעה שפירשו חכמינו, זכרונם לברכה, ששורה על הידים, אך שריותה על הידים ולא על מקום אחר, הוא כי זה השיעור וזה הגבול שהגבילה לה החכמה העליונה מה שתשרה על האדם, שהוא הנאות לפי מצבו בעולם, לא פחות ולא יותר, והתיקון לזה הוא נטילת ידים שחרית, ולכן הפליגו חכמים בחומרת הנטילה, כדי להוריד מעליו הרוח טומאה.

ומכל דבריו עולה שהלילה והיום זה לא רק הברל בין אור לחושך, אלא שיש שני מצבים שונים לגמרי בעולם, יש מצב של יום שהוא בשליטת כוחות הקדושה ויש מצב של לילה שהוא בשליטת כוחות הטומאה, ונראה בעז"ה בהמשך, דגם ברכת יוצר אור נתקן על השינוי הזה ולא על האור והחושך גרידא, והיום תכליתו לפעולה והלילה אינו זמן פעולה, אלא זמן שינה, ואם אינו ישן הוא זמן לעסק התורה, ואם לא הוא ח"ו בכלל הניעור בלילה ומפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו.

אז כשאנחנו מדברים על הבינה להבחין בין יום ובין לילה, באמת כבר אפשר להבחין בזה מחצות, כי מחצות מתחיל ההשפעה של היום, ואח"כ בשביל לברך מחצות נצרך שישמע קול התרנגול, כי אז רק התרנגול מבחין בין יום ללילה כמבואר בזהר שהובא במג"א, אבל הבינה של האדם להבחין בין יום ללילה, זה בינה שידע לנהוג ביום מה שצריך לנהוג ביום ובלילה מה שצריך לנהוג בלילה, ולזה באמת צריך הבנת הלב, מי שלא מבין את הכוחות שיש לרוח הטומאה בלילה, לא ידע להזהר ממנה, ויכול להיות שיהיה בכלל הנעור בלילה ומפנה לבו לבטלה, דאין זו סתם הבחנה בין אור לחושך שלזה באמת לא צריך הבנת הלב, ואין זה גם ברכה על מה שיש קול שמעוררו בבוקר דלזה אי"צ ברכה מיוחדת, רק זו הבחנה לידע שהלילה הוא זמן מסוכן וצריך הבנת הלב לדעת מה עושים בכזה זמן מסוכן, וע"ז אנחנו מודים שהקב"ה נתן לנו לב מבין ולהזהר מהסכנות שבלילה, ולהבין את התביעה של התרנגול העליון, שמצטרפים אליו גם תרנגולי העולם, להתעורר בבוקר ולעשות ביום מה שנצרך לעשות ביום.

אני חושב תמיד, הרי כתוב בהפלאה (ע"י מקנה קידושין לז ב בתו ממחרת, וע"י חת"ס בכ"מ) שבעכ"מ הלילה הולך אחר היום, ואילו אצל ישראל היום הולך אחר הלילה, לכאורה הפשט הוא שבעצם הלילה הוא זמן להתכונן ליום של המחרת, דהלילה אינו זמן של פעולה, אלא זמן שינה עיקר הזמן הוא היום, וממילא היום הולך אחר הלילה, כי דבר ראשון מתכוננים ואז מגיע הזמן העיקרי, משא"כ בעכ"מ זה הרי לא כך, כי בשביל מה הוא חי, הוא חי בשביל הזמן של המנוחה, הוא לא חי בשביל לפעול, מה שהוא פועל זה בשביל שיוכל לנוח בלילה, אז אצלם הלילה הולך אחרי היום, היום הוא הזמן של ההכנה בשביל שיהיה לו אח"כ את העיקר, את כל העוה"ז בלילה, אז ממילא הלילה הולך אחר היום.

למעשה העיקר של הנותן לשכוי בינה, זה להורות לקב"ה ע"ז, ועכ"פ מי שמרגיש שהקב"ה נותן לו את ההכנה הזו להבין שהלילה הוא הזמן של ההכנה ליום, ולא היום הוא הזמן של ההכנה ללילה, אחד כזה מתאים הברכה אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה.

[נכתב ע"ד א' השומעים, ואינו מוגה]

גיליון זה יו"ל ע"י מאסף הגיליונות 'אוצר הפרשה'

לתרומות והנצחות ולקבלת הקובץ המלא: a169258235@gmail.com

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

זמן מתן תורתנו תשפ"ו

'רצוננו לראות את מלכנו'

משא בהיכל ישיבת 'מיר' - ערב שבועות תשפ"ה

אנו מתקרבים ל'זמן מתן תורתנו', 'זמן מתן תורתנו', ג' תיבות אלו כוללים בתוכם עולם מלא, מתן תורה הוא יום גדול וגורא ונפלא, אפשר להמליך עליו לשון הכתוב 'כי גדול יום ה' וגורא מאד ומי יכלנו', מי יכול להכיל כזה יום, זה יותר גדול מההשגות של האדם, רק נוכל לדבר כמה נקודות על קצה הענין הנפלא הזה, כמה שאפשר לשמוע את הענינים להתקרב ולהתרגל ולהשתייך ליום הגדול הזה. הענין של 'מתן תורה' יש בו כמה וכמה חלקים וענינים, זה לא נקודה אחת או ענין אחד, זה כרך שכולל הרבה דברים, נדבר קצת על מהות היום של קבלת התורה. החלק הראשון הוא העשיין והלאוין שנצטוונו במעמד הר סיני, בעשרת הדברות כלול כל התורה כולה, ובמעמד הר סיני נשתנה הענין וחלו עליהם כל דיני התורה לקיימם למעשה. עוד חלק גדול וגורא

לשבר את האוזן כמו אדם שנותן חפץ לחבירו, יש במשנה 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע', זה הודיעם לישראל, אלא קבלת עצם התורה, נמסר איתא גם בזוהר הק' 'צבי ואתרעין בן ומסר לן אורייתא'. רואים, כמו שיש עולם, שמש, כוכבים, ובכן, המציאות של למעלה הימנה, היא המציאות החזקה ביותר, לאין ערוך

ודמיון לכל המציאות של העוה"ז שאנו מכירים, כמו שכתב בנפש החיים שהשורש העליון הנעלם של התורה היא העליון שבכל העולמות, עד כדי כך זו מציאות גמורה ואמיתית, ממילא שייך להבין שהמציאות הזו של התורה נמסרה לנו. זה ביאור הגמ' בשבת שהמלאכים אמרו להקב"ה שלא יתן התורה לבשר ודם, שלא נתווכחו על המצוות, לזה היו מסכימים שהרי כבר היו מצווים בז' מצוות בני נח, הגידון היה על מסירת עצם מציאות התורה, הם טענו 'מה אנוש' בשר ודם לא יכול שיהיה אצלו מציאות של תורה, זה דבר מחודש. במדרש בתרומה כתוב טעם מצוה בנין משכן כי התורה נמשלה לבת יחידה של מלך שנשאת למלך אחר ורצה ליקחה לארצו, אמר לו בתי שנתתי לך יחידת היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם התורה, לפרוש הימנה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו. הרי פשוט שכל זה מדבר על עצם מציאות התורה, אם

לקיים מה שכתוב בה, הקב"ה כביכול לא פרש גם שהתורה 'נמסרה לנו' ומכאן ואילך לא בשמים אצל כלל ישראל, אם נביא ישאל מה ההלכה הוא אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו רק אצלינו, אצל כלל ישראל. ובכן, מי מאיתנו יכול שהמלאכים נתאוו שתישאר אצלם, נמסרה לנו, האם שיהיה המקבל בר הכי לקבל ולשמור על המתנה,

לשבר את האוזן מי שמקבל שעון זהב השווה אלף אלפי דינרי זהב, האם הוא יכול להחזיק אותו? הרי אין לו את הכלים, אין לו אפשרות לשמור, אין לו בכלל 'מעשה קנין' עליו, אבל ה'תורה' היא אצלינו וברשותינו ואנו מחזיקים בה.

עוד ענין גדול יש ב'מתן תורה', הן אמנם ישראל היו קיימים גם קודם קבלת התורה, אבל במתן תורה השתנה עצם החיים של כלל ישראל, מאז יש להם 'חיים אחרים', הם קיבלו נשמות אחרות כתוצאה מהתורה, חיים שבאים מכח התורה, יש חיים של כל אנשי העולם הזה, ויש חיים שבאים מכח התורה שזה יש לכלל ישראל, בקבלת התורה ישראל קיבלו סוג חיים מחודש, ענין חדש של חיים, חיים שבאים מכח התורה. בנפש החיים כתוב 'שכל אחד מישראל שורש נשמתו העליונה מדובק ונאחז באות אחת מהתורה, והיו לאחדים ממש', מסתברא שענין זה נעשה בקבלת התורה, לפני כן לא היה להם את הענין הזה, לא היה להם את התורה, ובקבלת התורה השתנה המציאות של שורש הנשמה של ישראל, מעתה היניקה והאחיזה שלו הוא מן התורה, היניקה שזוהו מקור החיים הוא בא מן התורה, נמצא שמעכשיו ישראל חיים באופן אחר, חיים של דביקות באות אחת מהתורה, ממתן תורה שורש נשמות ישראל דבוק ואחוז ויונק מהתורה, זה חיים חדשים וקיום חדש, קיום מכח התורה, קיום ע"י שהוא דבוק ואחוז באות אחת מהתורה.

יסוד הענין נראה מבואר בגמ' בשבת 'כל דיבור שייצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר נפשי יצאה בדברו, ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן, דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם', הרי שבכל דיבור ישראל מתו, וקיבלו חיים חדשים, ומבואר שיש כאן עסק עם החיים של כלל ישראל, לא רק שקיבלו מתנה עצומה של 'תורה' שאיננו יכולים להשיגה, אלא גם החיים שלהם נהיו חיים חדשים. ובהו מהו ה'טל' שעל ידו קמו לתחיה, כתוב בגמ' שזה טל 'שעתיד להחיות בו מתים', ויש להבין מה השייכות של 'טל' זה לקבלת התורה שהיה

באותה שעה, ונראה לבאר על פי הגמ' בכתובות 'עמי הארצות אינן חיים דכתיב כי טל אורות טליך וגו', כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו, ה'טל' הזה שמחיה מתים נקרא 'טל אורות', באיזה 'אורות' מדובר, הכוונה היא ל'אור התורה', בתורה יש ענין ובחינה של 'טל', כמו שכתוב בפר' האזינו 'תזל כטל אמרתי', מי שבעולם הזה משתמש ב'אור תורה', לומד גמרא, תוס', רשב"א, אמר סברא טובה, הוא 'משתמש באור תורה', הוא רכש וקנה את הטל הזה, יהיה לו תחיית המתים, אבל מי שלא למד, אפילו יהיה ירא שמים גדול ומקיים את כל המצוות, אבל הוא עם הארץ, הוא לא למד תורה, הוא לא רכש את ה'טל' הזה ע"י התורה, לא יהיה לו במה לחיות ולקום בתחיית המתים.

שאלנו מהו שורש ה'טל' שעל ידו הם חיו בקבלת התורה, בגמ' בכתובות מבואר שזה 'טל' שבא מכח התורה, וכיון שבאותה שעה הם קיבלו את התורה ממילא היה להם גם את ה'טל' הזה שמונח בתורה, הוא הדבר שדברנו שבמתן תורה ישראל נעשה להם חיות אחרת, חיות מכח התורה, בכח זה הם קמו לתחייה, כלול בזה שהחיים של כלל ישראל השתנו להיות מהות אחרת וענין אחר לגמרי בקבלת התורה, הרי אז 'צתה נשמתן' והם קמו לתחייה מכח התורה, הטל של תורה מחייה ומחזיק אותם, מכאן ואילך החיים של ישראל זה בכח אותו טל, צריך להבין שזה לא היה רק אז באותה שעה, אלא זה נמשך לעולם, הטל הזה מחזיק ומחיה אותם, תורה מחזיקה את החיים של כלל ישראל, במתן תורה השתנו החיים של כלל ישראל להיות חיים מכח התורה, להיות חיים של דביקות ואחיזה באות אחת מהתורה, זה נהיה במתן תורה שאז נוצר להם שייכות וחיבור לתורה, מכאן ואילך יש לישראל חיים מסוג אחר, חיים שבאים מכח התורה, זה הקיום של ישראל עד סוף כל הדורות, החיות שלהם הוא ע"י ה'טל' של התורה, בלא תורה אין קיום לכלל ישראל ח"ו, וכמו שאומרים במעריב 'כי הם חיינו ואורך ימינו', זה לא אמירה בעלמא ולא מליצה, זה פשוט עצם החיים שלנו, אנו חיים מכח התורה, התורה היא החיים שלנו, קוב"ה ואורייתא וישראל חד. בעוד אופן נשתנו החיים של כלל ישראל, עפ"י הכתוב בנפש החיים 'התורה הקדושה נקראת עץ חיים, אילנא דחיי, שרק אותו העץ שהאדם אחוז באהבתה ועוסק ומהגה בה בקביעות, אז הוא חי החיים האמיתיים העליונים קשור ודבוק כביכול בחי העולמים יתברך שמו, דקוב"ה ואורייתא חד' וכו', ומבואר שיש 'חיים אמיתיים' ויש חיים 'לא אמיתיים', לכלל ישראל יש 'חיים אמיתיים עליונים' של דביקות בקב"ה שהוא מקור החיים, ולאומות העולם יש חיים לא אמיתיים, חיים כמו של בהמות, וכמו שכתוב בקהלת 'מי יודע רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ', ורבנו יונה מפרש שרוח הבהמה הכונה על אומות העולם, אבל מי שלומד תורה דבוק בה' וחי חיים אחרים לגמרי, חיים עליונים ורוחניים, אין לו שום שייכות לחומר של העולם הזה, 'חיים' אלו התחדשו לכלל ישראל בקבלת התורה.

צריך להתכונן למתן תורה, הדבר הראשון שצריך הוא להכין אוצר רוחני להכניס לתוכו את התורה, להכין כלים רוחניים לקבל לתוכם את התורה, מי שאין מכין 'כלים' ראויים לקבלת התורה לא זו בלבד שאינו יכול לקבל התורה, אלא גם הקב"ה לא 'נותן' לו את התורה, כמו שכתוב בנפש החיים המשל בזה מאב המחלק תבואה לבניו, שהוא מחלק ונותן לכל אחד כפי אוצרו שהכין, שאף אם ירצה האב ליתן לו הרבה, כיון שהבן אינו יכול לקבל יותר מחמת שאין אוצרו גדול כ"כ, גם האב אי אפשר לו ליתן לו יותר, כן הוא יתברך שמו ידו פתוחה כביכול להשפיע תמיד לכל איש רב חכמה ובינה יתירה, ושתתקיים אצלם, אמנם הדבר תלוי לפי האוצר שהכין. והאוצר של תורה שבו מתקיימת ומשתמרת התורה הוא אוצר של יראת שמים.

הכלי הנוסף לקבלת התורה הוא הלימוד בעצמו, הגמ' אומרת בא וראה שלא כמידת הקב"ה מידת בשר ודם, מידת בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, אבל מידת הקב"ה מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק, במה הכלי מלא? מלא בתורה, חלוק כלי המשמש לעניני העוה"ז שכלל שהכלי יותר ריק יוכלו ליתן בו יותר, אבל ברוחניות הוא להיפך, דוקא 'כלי מלא' מחזיק יותר ויותר, והכלים שמקבלים בהם תורה הם ע"י התורה עצמה, וככל שהאדם לומד ומפלפל ויגע בתורה בכל כוחו הרי יש לו 'כלי מחזיק' לקבל עוד ועוד, אבל מי שהוא ריקן מתורה אין לו כלי שיכול ליתן לתוכו את התורה שמקבל. ומבואר שמלבד עצם גודל המעלה בלימוד תורה שזה כולל הכל, הרי בזה גם זוכים לעשות כלי קיבול, שיהיה אפשר להוסיף לקבל עוד ועוד תורה, בכל תוס' שלומד הוא מכין כלי ללמוד ולהבין תוס' נוסף, ואין לדבר שיעור וסוף. ובזה יש לבאר שהקנין הראשון בקנייני תורה הוא 'בתלמוד', ואינו מובן שתלמוד אינו הקנין לתורה, אלא הוא עצם הלימוד, אבל הביאור הוא שתלמוד מלבד שהוא עצם התלמוד תורה, הוא גופא גם משמש ככלי שיהא ראוי לקבל עוד תורה, ונמצא שהוא גם קנין לתורה נוספת. נמצא שההכנה היותר גדולה לקבלת התורה, והכנת הכלים לקבל השפעה של תורה הוא להרבות בלימוד התורה, וא"כ ימים אלו שהם ימי ההכנה לקבלת התורה הם ימים של התחזקות והתעצמות בלימוד התורה בעמל ויגיעה.

יש עוד אופן של הכנה, כתוב 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך', שהדיבור יהיה עם משה רבנו, וישראל ישמעו ממילא, כתוב בחז"ל שישאל אמרו 'רצונם לשמוע ממך, רצוננו לראות את מלכנו', וע"ז באה התשובה 'לך אל העם וקדשתם', וכתב רש"י 'אם כן שמזיקים לדבר עמם לך אל העם', שהקב"ה קיבל בקשתם לראות את מלכנו, והזיקו את הקב"ה לדבר עמם. למדנו מזה שהדרך לזכות הוא ע"י הביקוש, ע"י רצוננו לראות את מלכנו, שמבקשים מהקב"ה שרוצים לקבל. אבי מורי הגאון זצ"ל היה אומר בשם המשגיח דקלעצק רבי יוסף לייב גנדיק הי"ד שריבוי הבקשות שיש בתורה בברכת אהבה רבה שאומרים אבינו מלכנו בעבור אבותינו וכו' כן תחנונו ותלמדנו, ואח"כ מוסיפים ואומרים אבינו האב הרחמן המרחם רחם עלינו וכו', שהוא ריבוי אחר ריבוי, ולא מצינו כזאת לא על רפואה ולא על פרנסה, ואפילו לא על הגאולה ובנין ירושלים, רק על תורה מבקשים בקשה אחר בקשה. פעם אחת הנצי"ב לא אמר שיעור בשיבה, מפני שלא היה אומר שיעור אם לא הקדים לזה בכיות בברכת אהבה רבה. פעם נתארח רב אחד אצל רבנו חיים הלוי כשבא ליפרד ממנו, אמר לו כדאי שתשאר לראות איך הסבא הנצי"ב מברך אהבה רבה, היה מה לראות, אפילו גאון נורא כמו הנצי"ב, היה צריך להתחנן בהשתפכות ובדמעות לזכות לתורה. אפשר לבאר הענין שהזכירה בתורה ע"י בקשה וריבוי תפלה, עפ"י הבית הלוי שבאמת אי אפשר לאדם לעמוד על עומק התורה, ורק ע"י שהקב"ה יושב ושונה כנגדו אפשר לעמוד על אמיתות התורה, ככתוב בפסוק 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת

ותבונה'. ובשביל לזכות לזה צריך ריבוי של תפלה ובקשה. ואפשר שזה הביאור למה האוצר לתורה הוא יראת שמים, שרק מי שיש בו יראת שמים שייך שהקב"ה ישב כנגדו וילמדו תורה. בכל שנה צריך כל אחד לומר על דרך זה 'רצוננו לראות את מלכנו', כל אחד צריך לפעול בנפשו להיות באיזה בחינה בדרגה של 'רצוננו לראות את מלכנו'.

שיחת הכנה למתן תורה

מפי הגאון הגדול רבי ישראל בונם (בן חיה רויזא לרפ"ש) שרייבר שליט"א

ראש ישיבת 'נתיב הדעת' וגאב"ד אשדוד נמסר בביהכנ"ס "שאגת אריה" מו"ע

ביצד תהיה לנו התורה ל'משיבת נפש'?

"כעבד ישאף על"

אנחנו נמצאים עכשיו בימי ספירת העומר. כולם מכירים את החינוך הידוע (מצוה שו) שהיסוד של ספירת העומר הוא: "להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף על". לכן סופרים כל יום, הנה התקרב עוד יום והנה התקרב עוד יום. מחכים לקבלת התורה. הוא אומר שעל דרך הפשט זה המושג של ספירה.

יש מקום להוסיף על דבריו. לכאורה אם הספירה היא להתכונן לקבלת התורה, לספור כמה זמן עבר וכמה זמן נשאר, זה היה נכון בדור של מתן תורה. היום הרי כבר קיבלנו את התורה מזמן, אז מה שייך עכשיו 'עבד ישאף על'? אבל זה לא נכון! בגמרא מבואר שבכל שנה יש קבלת התורה מחדש. בגמרא בשבת (קכט.) מבואר שאסור לעשות הקזת דם בערב יום טוב גזירה אטו ערב שבועות. ובערב שבועות מסוכן להקזיז דם כי יש שד ששמו טבוח שעמד מוכן בקבלת התורה שאם לא יקבלו את התורה הוזה טבח לבשריהו ולדמיהו. ממילא מסוכן לעשות הקזת דם באותו יום וגזרו אטו זה כל ערב יום טוב.

הסיפור עם השד הרי היה לפני אלפי שנים, בשעת קבלת התורה. מאז כבר קיבלו והוא כבר לא קיים. למה היום אסור לעשות הקזת דם? הפשט הוא שכל שנה יש קבלת התורה מחדש, וכל שנה השד יוצא מחדש ומחכה לראות מה יהיה, האם יקבלו או לא יקבלו. הרמח"ל מדבר על זה בהרחבה שכל שנה זה מתחדש. וממילא אומר החינוך שהספירה גם היום היא כעבד ישאף על.

אני לא שואל על אף אחד, שואל רק על עצמי ואני אומר בקול כדי שאם יש עוד מישהו שמרגיש כמוני גם הוא יהיה שותף בשאלה. אנחנו סופרים ספירת העומר ואומרים לשם יחוד ואשר קדשנו במצוותיו וציונו על ספירת העומר, וסופרים 'לעומר' או 'בעומר'. האם יש מישהו שחושב כל יום שהנה התקרבו לקבלת התורה? שנים עשר יום, שלושה עשר יום. התקרבו. כל יום הוא בא הביתה ומספר לאשתו הנה התקרבו עוד יום לקבלת התורה. אם יש מי שמרגיש ככה, אשרי חלקו, אני לא מדבר אליו. אבל מי שלא, הרי חסר בכל המצוה. מכוונים באנא בכוח וביה רצון, נוסח אשכנז או נוסח ספרד, אבל העיקר חסר מן הספר! העיקר הוא בשביל שתהיה השתקקות וציפיה.

ועוד יותר מזה, אשר קדשנו במצוותיו וציונו על ספירת העומר, עושים את זה קיום מצוה בשביל לקיים מצוה? למה צריך לקיים מצוה? צריך לשמוח! הנה סופרים, זה גם מצוה מה טוב ומה נעים. אבל לא סתם מקיימים מצוה. איפה ההרגשה של 'כעבד ישאף על'?

האם אנו שמחים עם בעל השמחה כדי שלא לומר תחנון?

ברומה לזה, יש הלכה שכשיש חתן בבית הכנסת או כשיש בעל ברית או כשיש סנדק, לא אומרים תחנון. והטעם שלא אומרים תחנון, כי יש שמחה. ואפילו שהשמחה היא רק שלו, אבל זה קשור לכל המתפללים כי כולם שמחים יחד איתו. יש פה חתן או בעל ברית ואפילו מוהל שעושה חמש בריתות ביום, כולם שמחים יחד איתו.

כולם כבר נתקלו במצב כזה שדפקו שלא אומרים תחנון כי יש איזה בעל שמחה. האם באמת מישהו מרגיש שמחה שהוא שמח יחד איתו? ומאשר עד כדי כך שלא לומר תחנון? אולי שמחים שאין תחנון! אבל זה הרי אמור להתחיל הפוך. מישהו מרגיש שמחה? יש קהילה שיש בה מוהל ופוגשים אותו כל יום, ובכל יום יש לו בריתות, מישהו מרגיש שמחה? אבל זו הלכה! וההלכה לא נאמרה רק למשה רבנו אלא לכלל ישראל. כל כלל ישראל לא אומרים תחנון כשיש מילה, מה יש? יש פה סנדק היום! מישהו מרגיש שמחה? אם יש, הייתי רוצה להכיר אותו.

אמירת 'אשרי' קודם תפילת המנחה מעוררת בנו שמחה?

דוגמא נוספת, לפני מנחה אומרים 'אשרי'. למה? מובא בגמרא (ברכות לא.): "אין עומדין בתפילה אלא מתוך שמחה של מצוה". כותב רש"י דוגמא מה זה 'שמחה של מצוה'? בשחרית מסמיכים את התפילה ליציאת מצרים. ובמנחה מסמיכים לאשרי ומה שמחה יש בזה? כי אומרים 'רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת'. ממילא כל מי שאומר אשרי לפני מנחה מתמלא שמחה. קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת! מתמלאים שמחה ואז אפשר להתפלל. ולפני מעריב בנוסח של חוץ לארץ אומרים "כי לא יטוש ה' את עמו", ומתמלאים שמחה ואז אפשר להתפלל בשמחה.

את חטאי אני מזכיר. אני אומר אשרי כל יום ומעולם אני לא זוכר שהרגשתי אחרי אשרי כזו שמחה שהנה עכשיו אפשר להתפלל. אולי אני חריג, אבל באמת יש מישהו שמרגיש? הוא אומר קרוב ה' לכל קוראיו ונפתחים לו השמים והוא מלא שמחה? לא שמעתי כזה דבר. אבל זו הלכה! אומרים אשרי, וזה החסבר שרש"י אומר.

האם אכן בראיית המזוזה מתעוררת בנו ידיעת צור העולם?

עוד דוגמא, בכל פתח יש מזוזה. אנחנו יוצאים ומנשקים ונכנסים ומנשקים. מה המטרה? כותב הרמב"ם בהלכות מזוזה (פרק ו' ה"א): "חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעורר משנתו ושיגותיו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים". כשיוצאים מהפתח ורואים את המזוזה נזכרים ביחוד ה' ונזכרים שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם בלבד, ומיד חוזר והולך בדרכי מישרים. אשרי האיש!

כל בן אדם שעובר ליד המזוזה ותו לא מידי, נזכר שרק בורא עולם ומיד עושה תשובה! ברמב"ם אפילו לא כתוב שמנשקים, רק עוברים ורואים את המזוזה, ומיד 'רק בורא עולם'. שוב, לא נעים לי להשמיץ את עצמי, אבל אני לא זוכר אי פעם שהרגשתי ככה. שאני עובר ליד המזוזה ומרגיש שהנה זהו, רק ידיעת צור העולם בלבד!

אבל ברמב"ם כתוב שלכן יש מזוזה בפתח! והרמב"ם בהמשך מביא את הגמרא במנחות: "אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא". והאמת שלא צריך להגיע לרמב"ם, זה פסוק, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' כולם הולכים עם ציצית גדולה בחוץ, וכל פעם שרואים את הציצית וראיתם אותו וזכרתם? הלא!

התפעלות מאור השמש

כיוצא בזה, במדרש תנחומא (וזאת הברכה את ה') כתוב: "רשע בחייו חשוב כמת, מפני מה, כשרואה חמה זורחת ואינו מברך ברוך יוצר המאורות, שוקעת אינו מברך מעריב ערבים, אוכל ושותה אינו מברך, אבל הצדיקים מברכים על כל דבר ודבר, ולא תאמר בחייהן, אלא אפי' במיתתן, שנאמר יעלו חסידים בכבוד ירגנו על משכבותם".

מה כתוב כאן? למה רשע קרוי מת? כי הוא לא מברך יוצר אור ומעריב ערבים. אמר מורי ורבי ר' שמואל רוזובסקי זצ"ל, אתה קם בבוקר ואתה רואה את השמש, כזאת בריה נפלאה, אתה רואה את האור וזה לא מעורר אותך לחשוב על היוצר של האור. אתה רואה בלילה שקיעה וזה לא מעורר בך שום התפעמות ושום דבר לא, אתה רואה ערבים ואתה לא מתבונן שיש מעריב ערבים ואתה רואה את האור ולא מתבונן שיש יוצר אור, אתה מת! הרגשות שלך לא עובדים, אתה מת! הוא לא אומר שאתה עובר עבירה, אתה מת. שום דבר לא. אבל הצדיקים על כל מה שהם רואים מודים ומהללים.

אנחנו בסדר גמור? אנחנו אומרים יוצר אור ומעריב ערבים עם כוונות? באמת משהו יוצא החוצה ורואה את השמש ומתפעל? רואה את השקיעה ומתפעל? שום דבר. אז הוא מת?

חובתנו להיות את ה'הרגשים'

מה התשובה לכל הבעיות הללו?

התשובה היא כן! הרגשות שלנו לא עובדים! חר משמיעת זו התשובה לכל השאלות. הרגש הטבעי היהודי אמור להיות, שכשיש אצלי בבית הכנסת סנדק אני מתמלא שמחה. יהודי עושה ברית היום! כשיש אצלי חתן, זו פעם ראשונה שאני רואה אותו ואני לא יודע מי הוא בכלל, אבל אני רואה חתן ואני מתמלא שמחה. וכשאני יוצא לרחוב ואני רואה את השמש אני מתמלא כולי הודאה ושבח לקב"ה זה הרגש היהודי הטבעי! ואין לנו את זה!

כשאני אומר קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, אני אמור לצאת בריקוד. מה יכול להיות יותר טוב מזה? קרוב ה' לכל קוראיו. ולמה לא? כי הרגש מת. ההרגשה מתה. ולמה זה? זו לא קושיה! כי אנחנו חיים בעולם הזה, אנחנו עם כל הרמ"ח בתוך הבוץ, בתוך הגשמיות והתאוות והעיסוקים הגשמיים, אז הרגש שלנו מת.

אבל מה עושים בשביל זה? הרי זה לא יכול להיות ככה! 'קרויים מתים'. אנחנו צריכים להיות לא ככה.

הדבר פשוט שהרגש שמדברים כאן לא מדברים על תכונות של רגשנות ודברים כאלה. אדם מורכב ממלאך ומבהמה. כך כתוב בגמרא, 'בשלושה דברים דומים למלאכי השרת ובשלושה דברים דומים לבהמה'. המאבק כל החיים הוא מאבק בין המלאך לבהמה, מי ינצח. זה מאבק בין הגוף לנפש. מי ינצח. האם אדם יחיה חיים של מלאך או שיחיה חיים של מקק. אלו שני הצדדים.

ברור שזה לא קשור לכמה מצוות ומעשים טובים אתה עושה וכמה אתה לומד בהתמדה. זה לא נגמר בזה! בן אדם יכול ללמוד בהתמדה ולקיים מצוות ומעשים טובים ולהזהר מעבירות ואשרי חלקו, אבל עדיין זה לא חיים של מלאך.

"א עולם הבא מענטש"

כשהגמרא אומרת (סנהדרין פח): "איזהו בן העולם הבא, שייף עייל ושייף נפיק, גריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה", מה זה איזהו בן העולם הבא? לכאורה בן העולם הבא זה מי שמקיים תרי"ג מצוות!

אלא השאלה היא לא 'מי יזכה לעולם הבא'. לא על זה מדברים. ודאי, 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', חוץ מאלה שלא בכלל. כאן השאלה 'איזהו בן העולם הבא', מי זה שחי פה כמו בן העולם הבא? כמו שיש בן חוץ לארץ ובן כרך ובן כפר, יש 'בן העולם הזה' ויש 'בן העולם הבא'. ועל זה התשובה היא לא תרי"ג מצוות. כי אדם יכול לקיים תרי"ג מצוות ולהיות 'בן העולם הזה', ככה עם שתי הרגליים!

מה זה 'בן העולם הבא'? בידיש אומרים 'א עולם הבא מענטש'. ועל זה התשובה היא אחרת 'שייף עייל ושייף נפיק וכו'.

אז ודאי שאחד שהוא בן העולם הבא כל הרגשות הרוחניים שלו עובדים. הוא אדם רוחני. הרגשות של השמחה כשהחבר עושה שמחה, או לראות את גבורת ה' בזריחה ובשקיעה וכל הדברים האחרים, להיות 'קרוב ה' לכל קוראיו', אדם שהוא בן העולם הבא חי את זה. אחד שהבהמה שולטת בו, הוא חי עם שתי רגלים בעולם הזה, הרגשות שלו מאובנים ואין לו שום דבר. עד כאן פשוט.

לחשיב את הנפש לתורה

ואיך באמת מגיעים לזה? אני מכיר דרך אחת. אולי יש עוד, אבל זה מה שאני מכיר.

בפסוק כתוב 'תורת ה' תמימה משיבת נפש'. מה פירוש משיבת נפש? לאן הנפש הלכה שצריך לחשיב אותה? מאיפה צריך להחזיר אותה?

הגמרא בחולין (קכ). לומדת: "נפש לרבות השוטה", מסביר רש"י, "נפש משמע כל דבר המיישב דעתו של אדם ואפילו שוטה כמו 'אם יש את נפשכם' שהיא לשון תאוה וקורת רוח שהנפש נהנה ממנו". הנפש של האדם זה האדם עצמו וההרגשות שלו.

הנפש של אדם אמורה להיות נפש רוחנית וההשתוקקות שלו אמורה להיות השתוקקות רוחנית. אלא שהראש מונח בשטויות והבלים ומעניינים אותו דברים אחרים, אז הנפש הולכת למקומות אחרים. היא הולכת לחלק הבהמה. ו'תורת ה' תמימה משיבת נפש', היא מחזירה בחזרה את הנפש למקומה הנכון.

ואיך? כתוב במדרש במקום אימתי היא משיבת נפש, כשהיא תמימה! כשהתורה נלמדת בתמימות, אז היא משיבת נפש.

אפשר לשבת וללמוד בהתמדה, אבל רמ"ח האברים שלך יושבים ולומדים וגם הראש, אבל לא הנפש!

במדרש בתחילת משלי יש נידון שלם היכן החכמה שרויה, במוח או בלב. והמסקנה היא שהחכמה שרויה בלב. כלומר, היה מקום לומר שחכמת התורה היא במוח, כמו להבריל אלף אלפי הברלות כל החכמות. אחד לומד אסטרונומיה, זה לא קשור ללב שלו אלא לכשרון והראש שלו. אבל חכמת התורה קשורה ללב. הלב זה הרגשות, זה האדם. התורה צריכה להיות קשורה ללב עם הרגש שלו וההשתוקקות שלו. כשהתורה לא קשורה ללב, לא על זה מדברים. בגלל שכשהתורה קשורה ללב אתה מחובר, וכשאתה מחובר אז קודש בריך הוא

ואורייתא וישראל חד, ואתה נהיה אחד עם התורה. אבל אם אתה לא מחובר והתורה נמצאת רק בראש ולא בלב, אז אתה דבר אחד והתורה דבר אחד.

יהודי שלומד שבת, צריך להיות 'מסכת שבת'!

ידוע מה שאותו רשע אריסטו, כשפעם תפסו אותו במעשה נבלה, אמרו לו אתה גדול הפילוסופים! אז הוא אמר ואם הייתי לומד הנדסה הייתי נהיה משולש? יש פילוסופיה ויש אני ואין שום קשר. וזו בדיוק אותה הנקודה. זה גוי! אבל יהודי המטרה שלו שהוא יהיה משולש, שהיהודי יהפוך להיות יהודי תורני. לא שהוא יודע ולמד בבא קמא ולמד שבת ויודע מסכת ונחמד. הוא צריך להיות מסכת בבא קמא והוא צריך להיות מסכת שבת!

והא כיצד? רק אם הנפש שלו לומדת! אם התורה מתחברת לנפש שלו, אז זה הוא עצמו. הנפש זה הרגשות והתשוקה, זה האדם. אבל אם התורה מחוברת לראש שלו, זה שום דבר.

שמעתי פעם מהגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל שאמר בשם המשגיח רבי לייב חסמן זצ"ל על הפסוק 'שומע תפילה עדיך כל בשר יבוא'. אדם מגיע להתפלל הוא צריך להביא לתפילה את כל הרגשות שלו והלב שלו, אבל בפועל מה שקורה הוא 'עדיך כל בשר יבוא'. חבילת עצמות, כל הרמ"ח אברים ושס"ה גידים מגיעים לתפילה. אבל הלב נשאר במיטה, הנפש נשארת בצלחת. ואף על פי כן הקב"ה שומע תפילה. כך הוא אמר, זה חסדי ה'.

אבל להיות מחוברים לתורה זה לא 'עדיך כל בשר יבוא'. צריך 'עדיך כל נפש תבוא', אחרת זה שום דבר!

'תורת ה' תמימה' – שלימות בלימוד

אז איך זה נהיה 'משיבת נפש', שהנפש חוזרת חזרה? כשלומדים 'תמימה'. כך דוד המלך אמר! מה זה נקרא תמימה? תמימה זה שלמות!

מה זה שלמות? יש בזה הרבה דרגות, ויש הרבה אופנים של שלמות. אבל יש דבר אחד שהוא ודאי שווה לכל נפש. ללמוד בשלמות הפירוש, כמו שיש מושג אבן יסוד שנקרא 'קבעת עיתים לתורה'. תוספות (סנהדרין ז. ד"ה אלא) שואלים סתירה; מצד אחד כתוב שדבר ראשון שואלים 'נשאת ונתת באמונה' ומצד שני כתוב שהדבר הראשון הוא 'קבעת עיתים לתורה'. אז תוספות מתרצים שבאמת קודם שואלים על נשאת ונתת באמונה, אבל מענישים קודם על קבעת עיתים לתורה. ולמה את זה שואלים קודם ואת זה מענישים קודם? אמר פעם מרן הרב שך זצ"ל בשיחה בישיבה, שואלים קודם נשאת ונתת באמונה. כשהתשובה היא לא, הסיבה היא כי לא קבעת עיתים לתורה. ולכן על זה אתה נענש ראשון, כי זו הסיבה.

אז לא כתוב לא למדת אלא לא קבעת עיתים. אדם יכול ללמוד בהתמדה רבה, אבל בלי קביעות עיתים! יום אחד הוא לומד שמונה עשרה שעות ויום אחד שעתיים, הכל לפי העניין. יש על זה הרבה שבר, אבל זה לא קביעות עיתים. קביעות עיתים זה לא אגדתא אלא הלכה מפורשת בשולחן ערוך שצריך לקבוע עיתים שזה העת לא יחליפנה. זה כתוב גם בפירוש חרדים על הירושלמי, מצד אחד כתוב שקביעות עיתים זהו הדבר הכי גדול ומצד שני כתוב בירושלמי סוף ברכות (פרק ט הלכה ה) "העושה תורתו עתים הרי זה מייפר ברית", והם מסבירים שהפשט הוא שהוא קובע זמנים שרק בהם לומד ויותר מזה הוא לא לומד, זה מפר ברית. אבל קביעות עיתים הטובה זה הפוך, שאתה קובע עת שיהיה מה שיהיה בזמנים האלה אני לומד.

בהרבה מהמפרשים כתוב שקביעות הוא מלשון גזילה כמו 'קבע את קובעייהם נפש'. צריך לגזול זמנים בשביל התורה, ושלכל אדם יהיו זמנים קבועים שבהם הוא לומד.

ואז זה תמימה, זה שלמות!

אין שלשת רבעי תמים!

יש אברכים ויש בחורים ויש גם אנשים מבוגרים לא אברכים ולא בחורים, זה חשוב לכולם. יש בכוללים סדרים, פחות או יותר כל הסדרים אותו הדבר. ומי קבע שאלו הם הסדרים? לא אני, אבל ככה הראשונים שהתחילו עם זה קבעו. ולמה הם קבעו? כי פחות או יותר זה הזמנים שאברך ממוצע יכול לעמוד בהם. זה הזמנים, לא שאסור יותר אבל זה המינימום. אז הקביעות עיתים שאברך מחוייב, זה הסדרים של הכולל. זה הזמנים שלך ופחות מזה זה מפר ברית. כך בחורים בישיבה, יש סדרים וגדולי רבותינו קבעו שזה פחות או יותר הסדרים שבחור ממוצע ונורמלי בריא ברוחו ובנפשו יכול לעמוד בהם. וממילא זו קביעות העיתים שלך. ללמוד פחות מזה, בלי לדבר על הירושלמי של מפר ברית. בלי איומים. אבל זה לא תמימה! זה לא שלמות. זה שלושת רבעי! אין שלושת רבעי תמים. שתי שערות פוסלות וזה לא נקרא תמימה. תמימה זה שלמות. ושלמות הפירוש שיש את השעות של הסדרים, ושהעולם כולו יתהפך. בשעות של הסדרים אני לומד!

אבל מה יהיה אם צריך לקחת את מושי לרופא או את רוחי למטפלת וכל כיוצא בזה, מה יהיה? אז באמת זו שאלה קשה. מה יהיה. אבל יש לי פתרון נורא פשוט. יש לך אשה. אבל היא צריכה ללכת לעבודה. גם אתה צריך ללכת לכולל. מה עושים? אני לא יודע, יש לך בן דוד שעובד בבנק? תשאל אותו מה הוא עושה כשצריך לקחת את רוחי למטפלת, הוא לא הולך לבנק באותו יום או אשתו לא הולכת לעבודה או מוצאים פתרון שלישי? אין לי מושג, אני לא גאון ולא יודע להמציא פתרונות, אבל מה שבן הדוד שלך במכולת עושה זה מה שאתה תעשה!

אבל קודם כל הוא לא ילך לכולל, הרי צריך לקחת את הילד לרופא והאשה חייבת ללכת לעבודה. ואתה? כלום! אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה... זה הפשט שהזמנים שלך הם לא קביעות! אתה לומד רק כשאין לך סיבה למה לא, אבל האשה צריכה ללכת לעבודה. אני לא אומר שהיא לא צריכה, היא באמת לא יכולה להחסיר כי אם היא תחסיר יפסדו אותה. וגם אתה צריך ללכת לכולל כי אם לא תלך לכולל לא תהיה לך קביעות עיתים! אני לא יודע מה עושים, תשאל את מי שהולך לעבודה מה הוא עושה. אבל אתה צריך לצאת מתוך הנחה שיש לך קביעות עיתים, מתי שיהיו השעות של הכולל, זה הזמנים שלך!

בחור בישיבה אצלו זה באמת עוולה. איזה טרדות יש לך? שום דבר לא. אז יש את הזמנים של הסדרים, זה המינימום. אבל הוא היה ער מאוחר בלילה. את מי זה מעניין? יש קביעות עיתים ויש לך זמנים קבועים שאתה צריך לשבת וללמוד!

אם אתה לא עושה את זה, זה לא תמימה. זה לא שלמות! ואם זה לא שלמות, אז זה לא משיבת נפש! אז הנפש נשארת בעולם הבחמה, וזהו!

אבל אם אנחנו צריכים שהנפש של האדם תהיה נפש תורנית ורוחנית, אז צריך שהתורה תהיה תמימה!

אז מבואר לפי איך שמרן הרב שך זצ"ל הסביר נשאת ונתת, שאדם יכול ללמוד בהתמדה רבה והוא יהיה גנב. אם הוא היה קובע עיתים זה לא היה, אז הוא היה נושא ונותן באמונה. למה? כי אם הוא קובע עיתים הוא מחובר לתורה, יש לו את הזמנים הקבועים. ואחד שמחובר לתורה לא גונב ולא עושה שום דבר, הוא אדם קדוש ונעלה. אבל אחד שלא, אז לא!

צריך שתהיה קביעות עיתים! כשאין קביעות עיתים אתה לא מחובר, ולא משנה כמה אתה לומד או לא לומד. יום אחד ככה ויום אחד ככה, הכל טוב ויפה אבל קביעות עיתים. וקביעות עיתים הפירוש כלשון השו"ע (או"ח קנה סעיף א) 'אפילו סבור להרויח הרבה'. ולהרויח הרבה זה לא רק כסף, אלא כל הדברים שהוא חייב חייב. מה אתה חייב? אי אפשר אחרת! ומה יעשה הגיס שהוא מלמד בחיידר? הוא גם מחסיר כל יומיים? הוא פוטר תוך שבוע? אלא אין ברירה? אז מה שהוא עושה גם אתה תעשה. אתה לא אחרת ממנו! זה המינימום!

וזה גם המקסימום, כי כשיש קביעות עיתים יש תמימה ויש משיבת נפש. כשיש משיבת נפש מקבלים נפש רוחנית!

להחזיר את ה'נפש' להרגשים הרוחניים

השפת אמת מחדד יותר מהו "משיבת נפש"? הרי 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה'. אם כן הוא המית את עצמו והנפש נלקחה, לכן התורה נותנת לו נפש חדשה. עכשיו יש לו נפש תורנית, איזו החלפה.

בלשון החזון איש, 'המיתה האמורה בכאן היא הנטיה מפשוטם של החיים לעומקם של החיים'. זהו ממית עצמו, לא סיגופים וכדומה. רק לנטות מפשוטם של החיים לעומקם של החיים, להבין מה אתה עושה פה ולמה אתה נמצא כאן. השנים עוברות וחולפות, ומה יהיה הסוף, מה התכלית.

כל אחד איפה שהוא נמצא, אם הוא בחור או אברך או ד"מ או עובד, יש לו את השעות שלו ויש את השעות שצריך לקבוע לתורה! וזה דברים שהם מחברים בן אדם לתורה, ואז הרגשות שלו נהיים רגשות רוחניות והוא נהיה אדם רוחני. כל מה שחז"ל תיקנו אשרי וסנדק, כי להם היו רגשות רוחניים. וכך אמור להיות באופן טבעי. 'האלוקים עשה את האדם ישר והמה ביקשו חשבונות רבים'. צריך ללכת לפה ולשם, מחשבת את המשכנתא ואת השכן וכל הדברים, ומה יהיה בסוף כל ענייניו?

ואז באמת מחוברים, וכשבאמת מחוברים מרגישים בספירה כעבד ישאף צל. באמת מרגישים ככה! השתוקקות!

וזה היתה המטרה. כל מי שלמד פעם מוסר יודע שהמטרה היא להפוך את הבהמה לאדם ואת האדם למלאך. זו המטרה ואת זה אנחנו חיים. אפשר לעבור את כל החיים ולהשאיר בן העולם הזה, לקבל שכר על כל מה שהוא עשה, הכל טוב ויפה. אבל ההבדל מתבטא בנצח שלם. אחד שמקבל שכר של בן העולם הבא ואחד שמקבל שכר של בן העולם הזה, ההפרש ביניהם הוא אותו ההפרש שיש בין העולם הזה לעולם הבא! הפרש אינסופי!

'קודשא בריך הוא ישראל ואורייתא חד הוא' הפשט שאנחנו צריכים להגיע למצב של להיות חד עם קודשא בריך הוא! ולהיות חד עם קוב"ה זה רק דרך אורייתא. כמה שישראל מחובר לאורייתא הוא מחובר לקודשא בריך הוא.

בשם האדמו"ר מסלונים הראשון בעל יסוד העבודה כתוב, 'ותן חלקנו בתורתך' יש הרבה דרכים לעבוד את הקב"ה, ואנחנו מבקשים מהקב"ה תן חלקנו בתורתך, שנעבוד אותך דרך התורה.

צריך לדעת, אני לא אומר לאף אחד כלום. אני רואי. אבל תמיד יש אחד שמחזיק את המיקרופון ומדבר בשם כולם. כל אחד צריך לקבוע לעצמו עיתים קבועים. אפשר לסיים את זה בכך שאם תקבע עיתים תראה שכל הבעיות יסתדרו. אפשר לסיים את זה בכך, אבל לא! גם אם הבעיות לא יסתדרו!

הויתור הנצחי של אשה פשוטה בשביל למנוע ביטול תורה

אני רוצה לסיים בסיפור שסיפרתי הרבה פעמים, אבל אני חושב שזה ספר מוסר וצריך לספר אותו אם מישהו לא שמע אותו.

אצל ההורים שלי בבית היתה מטפלת. וכדי שלא יגידו שהמצאתי, קוראים לה רבקה שושן לאורך ימים טובים, היא גרה בבני ברק ברמת אלחנן רחוב גיבורי ישראל. היא היתה מטפלת של אחי הצעיר, והוא היה שובב לא קטן. שנים רבות לא היו לה ילדים. באותם שנים לפני למעלה מחמישים שנה, הרפואה לא היתה מפותחת כמו היום, והיה רופא בקנדה שהוא היה נקרא המומחה הגדול לבעיה שלה. לנסוע מכאן לקנדה אז כמעט לא היה מציאותי. אבל הוא הגיע לארץ לתקופה של כמה שבועות, והזמינו תורים מראש לבוא אליו לפגישה, וגם היא הזמינה תור להיפגש עם הרופא להתייעץ מה לעשות.

אלא שיום קודם היא שכחה להגיד לאמא שלי שמחר היא לא יכולה לבוא כי יש לה תור אצל הרופא. בבוקר היא נזכרה שהיא לא אמרה. היא קמה כל עוד רוחה בה ורצה לבית של ההורים שלי להגיד לאמא שלי שהיא מצטערת שלא תוכל להיות. ובדיוק באותו יום אמא שלי יצאה מוקדם מהבית. היא הגיעה כל עוד נשמתה בה, דופקת ואבא שלי פותח. איפה הרבנית? היא הלכה.

נשארה לעמוד רגע ואז אמרה לו: הזדמנתי לפה מוקדם היום אז אתה כבר יכול ללכת. אבא שלי לא שאל שום דבר, לקח את הכובע והחליפה והלך. והיא לא הלכה לרופא אלא נשארה לשמור על הילד. הפסידה את התור לרופא שהיה התקווה האחרונה שלה לילדים.

בעהרים אמא שלי באה הביתה והיא סיפרה לה ממש לפי תומה את הסיפור. אמא שלי כמעט התעלפה, והתפלאה: למה לא אמרת לו? למה לא סיפרת לו לאן את צריכה ללכת? אז היא ענתה: ומה היה קורה אז? הרב היה בודאי נשאר, אבל הילד השובב היה מפריע לו ללמוד.

עודם מדברים, ואבא שלי הגיע הביתה. כשאמא שלי סיפרה לו את הסיפור, הוא התחיל לרעוד בכל הידיים ורגליים ושאל: למה לא אמרת לי? הסיבה המטפלת בפשטות: 'פה בבית למדתי שהתורה קודמת להכל'!

מה עשה הקב"ה? היא פספסה את התור, אבל באותו חודש היא נכנסה להריון, ונולד לה בן אחד שהקים משפחה גדולה ברוך ה'. הקב"ה שילם לה במזומן!

אמנם בשעת מעשה היא לא ידעה שהקב"ה ישלם לה, והיא אשה מה שנקרא בלשונינו 'פשוטה'. זה לא פשוטה, אני לא יודע מי היה עומד בניסיון הזה. אבל זה נקרא בן העולם הבא. ובהכרח שגם בעלה לא היה אדם פשוט, היה ברור לה שגם בעלה יבין שהיא חייבת להשאיר. היא לא פחדה שהיא תבוא הביתה והוא יכעס עליה. כי הרי מה אפשר היה לעשות? היא תשאיר אותו עם הילד? הרי הילד יפריע לו ללמוד! אנחנו גם שם! או כשאזזה בן דוד של השכן שלי עושה ברית אני צריך להיות הראשון?

זה נקרא קביעות עיתים לתורה! וזה תמימה וזה משיבת נפש! אנחנו צריכים לקבל על עצמנו קביעות עיתים לתורה, ואז נהיה מחוברים לתורה וכשנחיה מחוברים לתורה נהיה מחוברים לקב"ה. קוב"ה ואורייתא חד. ואתם הרבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום.

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת נשא – מתן תורה תשפ"ו

לעבד ולמשא (ד'. כ"ד)

באבן עזרא ביאר דהיינו להקים את המשכן ולעשות הלחם ולשחוט ולשמור, ומבואר דסבירא ליה דבכל העבודות האלו הלויים היו עושים, והנה בשמירה מצינו דהוא עבודת הלויים, וכן בהקמת המשכן הוקם ע"י משה רבינו שהיה לוי, אבל עשיית הלחם ושחיטת הקרבנות כשרה בזר ולא מצינו שהוא עבודת הלויים, ועיין עוד בבעלי התוספות שכתבו דמייירי בהפשט וניתוח, והביאו פסוק בדברי הימים דהוא שייך ללויים, וצ"ל דכל זה נלמד ממה שכתוב "לעבוד" דהוא הכשר עבודה.

ואת כל אשר יעשה להם ועבדו (ד'. כ"ו)

פירש רש"י כתרומתו וית כל דיתמסר להון לבני גרשון ע"כ. וברמב"ן פירש כל אשר יעשה להם למשכן ולמזבח, וכן פירש באבן עזרא, וכתב במשך חכמה דלפי זה נמצא דהכלים של המשכן והמזבח הוו גוף הקדושה, והזמנה בהו מילתא, ובמשא בני גרשון היו רק תשמישי קדושה.

איש איש על עבודתו ועל משאו (ד'. מ"ט)

איתא בערכין (דף יא:): דמשורר ששיער חייב מיתה, ומבואר שצריך שכל לוי יעבוד בעבודה שלו. וכ"כ הרמב"ם (פ"ג מכלי מקדש ה"ל), והביא המקור לזה מהפסוק כאן שכתוב "איש איש על עבודתו ועל משאו".

והקשה הכסף משנה (שם) דמצינו ביומא (דף כב.) בכהנים שהיו עושים פיס, ומשמע דאצל הכהנים לא היה עבודה מיוחדת לכל כהן, וצ"ב מאי שנא כהנים מלויים, והגר"י (סוף פרשת במדבר) כתב דחלוק כהנים מלויים, משום דלגבי הלויים מצינו שהבית אב היו ממנים את הלויים לעבודתם, [ועיין ברמב"ם פ"ג מכלי מקדש ה"ח], אמנם לגבי הכהנים לא מצינו מינוי, אלא זה רק זכות לעבוד.

והעיר הגר"י דמדברי הרמב"ן בספר המצות (עשה ל"ו) מבואר שגם בכהנים יש דין מינוי, ולפי זה כהן שיעבוד במשמרת שאינה שלו יתחייב מיתה, וכמו שמצינו בלויים, או דנימא דיש לחלק דבכהנים יש רק איסור לעבוד במשמרת שאינה שלו, אבל אין חיוב מיתה, והגר"י הביא בשם החינוך (מצוה שפ"ט) שחייב.

ולא יטמאו את מחניהם (שם)

איתא בשבועות (דף יט.) שני שבילין אחד טמא ואחד טהור, הלך בראשונה ונכנס הזה שנה וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב, ומקשים הא ספק טומאה ברשות הרבים טהור, וא"כ מותר לו לכתחילה להכנס למקדש ומדוע חייב, ותירץ הגר"י זצ"ל דכתיב ולא יטמאו את מחניהם, ומבואר ברבינו חננאל בסוף עירובין (דף קד:) דיסוד האיסור הוא לטמאות את בית המקדש, וכשנכנס בטומאה הרי כאילו טימא את בית המקדש, והרי זה כמו שנגע בתרומה, ומשום הכי בכחאי גוונא שיוצא שממ"נ הוא מטמא את בית המקדש אסור.

והתודו את חטאתם אשר עשו (ה'. ז')

איתא בב"ק (דף קט:) דאם הודה בחיי הגר כבר נתחייב לגר, וכשמת הגר זכה בחיובו, ולא משכחת לה גזל הגר אלא בהודה אחר מיתת הגר, והק' הגר"י אלשיב זצ"ל לדעת רבי מאיר דעדים מחייבין אשם וכמבואר בב"מ (דף ג:), א"כ אין ההודאה מחייבתו אלא עצם ידיעת המעשה מחייב, והעדים הם רק לברורי, וא"כ לא משכח"ל גזל הגר, דהרי לעולם כיון שהוא יודע שגזל ונשבע הרי מיד נתחייב לגר, וכשמת הגר יזכה

בחיובו, ובשלמא לרבנן דבעי הודאה י"ל דכל זמן שלא הודה לא נתחייב, אבל לר"מ דאין צריך הודאה לא מסתבר לומר דהחיוב חל ע"י העדים.

ואם אין לאיש גאל וגו' האשם המושב לה' לכהן (ה'. ח')
פירש רש"י זה הקרן והחומש ע"כ. וכן מצינו לגבי מעילה באיל האשם, דהאיל זה הקרבן, והאשם זה הקרן, ויליף דאיל האשם האשם מכבר והיינו דקרן קודם, וכן יליף בגזל הגר מאשר יכפר בו דקרן קודם, ועיין תוס' ב"ק (דף קיא. ד"ה וילמד) דמהכא מצינו למילף נמי בגזל הדיוט דהביא אשמו עד שלא החזיר גזילו לא יצא, ולכאוי לא מצינו דין קדימה אלא בקרן דמעילה וגזל הגר דקרין להו אשם, ומבואר בגמ' (ב"ק דף קי.) דהחזיר בלילה לא יצא. אבל בגזל את חבירו דלא מצינו דקרי ליה אשם ליכא למילף דקרן קודם. ועיין במנ"ח (מצוה קכ"ט אות ט') שכתב דרק בגזל הגר קרי לקרן אשם, והביא דביש"ש מבואר דכל קרן של גזל ונשבע קרי אשם, ולדבריו מבואר היטב הא דבגזל את חבירו ג"כ קרן קודם לקרבן.

ומעלה בו מעל (ה'. י"ב)

מבואר דיסוד האיסור הוא המעל בבעלה, ומזה למד המהרי"ק (שורש קס"ז) דגם אם זינתה באומר מותר נאסרת על בעלה, כיון דהוי מעל בבעל, ובזה ביאר מה שאסתר אמרה כאשר אבדתי אבדתי, ולכאוי הוא פיקוח נפש והיה מותר לה, אלא דמ"מ הוי מעל בבעל ונאסרת עליו, והנה דנו האחרונים באשה שנאנסה והיה לה גם רצון, [עיין בהפלאה (כתובות דף ג.)] דיתכן דאין זה תלוי בדיני אונס של כל התורה, דהכא סגי שנחשב מעל.

והיא נטמאה (ה'. י"ג)

בסוטה (דף כז:) איתא דכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל, והנה רש"י בכתובות (דף ט. ד"ה מפני) פירש בהא דפריך מ"ט בת שבע לא נאסרה על דוד, ופירש רש"י דהרי עדים הרבה ידעו, וצ"ב דתיפ"ל שדוד עצמו ידע, ולכן היתה צריכה להאסר לו, ויש מבארים דאם הבעל אינו יודע ולא נאסרה עליו מותרת גם לבועל, וכמו בנאנסה דמסקינן שם דמותרת לבועל, משום דלא נאסרה לבעל, וכ"כ הרש"י בכתובות שם, ועיין באבי עזרי (פ"ב מסוטה ה"ב) מש"כ בזה.

וכתב את האלות האלה הכהן בספר ומחה אל מי המרים (שם)

יל"ע איך עושים את המחיקה, האם קודם מגרדים את הדיו ואח"כ מניחים את הדיו במים, או שמניחים את הקלף הכתוב המים והוא נמחק בתוך המים, ולכאוי אם מגרדים הדיו א"כ היכי משכחת לה כתב שאינו יכול לימחק, והגר"ח פרוינד שליט"א הביא ראייה דהמחיקה בתוך המים, מהא דתנן בסוטה (פ"ב מ"ב) רבי יהודה אומר רביעית כשם שממעט בכתב כך ממעט במים, ופירש התוי"ט דבעינן מים כשיעור שימחק יפה בקלות, ומוכח דהמחיקה בתוך המים.

והשקה את האשה את מי המרים המאריים (ה'. כ"ד)
בטעמא דקרא הביא שנשאל האם האשה צריכה לברך ברכה על המים, והשיב שברכת הנהנין ודאי שאינה מברכת כיון שהמים מרים, אלא דיש לדון אם צריכה לברך ברכת המצוות, ואם נטמאה ודאי דאינה מברכת כיון שעל עונש לא מברכין, אלא דיל"ד כשהיא טהורה האם צריכה לברך, והביא דבשו"ת הרשב"א (ח"א סי' י"ח) כתב שעל השבת גזילה לא מברכים

משום שהיא מצוה שבאה ע"י עבירה, וה"נ הכא היא מצוה שבאה ע"י עבירה שנסתרה, ולכך לא תברך.

והיתה האשה לאלה בקרב עמה (ה' כ"ז)

כתב במשך חכמה דאף דהמים בודקים גם את הבועל, מ"מ בבועל עכו"ם המים לא יבדקוהו, כי לא רצתה ההשגחה להיות הנהגתה על פי המופת באומה נכריה ובני נכר אשר לא מזרע ישראל המה, וזהו שאמר הכתוב "בקרב עמה", ולכא"ו אי נימא דמה שהמים בודקים את הבועל הוא משום שנאסרת לו, א"כ בלאו הכי לא שייך שיבדקו עכו"ם, דהרי אינה נאסרת לו, ואולי המים בודקים משום שעל ידו נאסרת לבעל, ועיין בחידושי רבי שמואל (כתובות ס"י ג') האם נאסרת לבעלה בביתא עכו"ם ע"י קינוי וסתירה, לשיטת ר"ת דמצד הביאה עצמה אינה נאסרת, ואכמ"ל.

ואם לא נטמאה האשה וטהרה היא ונקתה ונזרעה זרע (ה' כ"ח)

בסוטה (דף ו.) תנן ואלו אסורות מלאכול בתרומה וכו' ושבאו עדים שהיא טמאה, ובגמ' פריך אי אייתי סהדי בתר דשתאי, סהדי שקרי נינהו, וצ"ב היאך יש בכח בדיקת המים להכחיש

עדים, וצ"ל דכיון דגלי קרא דע"י ההשקאה מותרת, א"כ הוי גזיה"כ דמים בודקין, ובגמ' שם מבואר עוד דבזכות תולה ג"כ מתנוונה, ואם לא מתנוונה על כרחך שהיא טהורה וסהדי שקרי, [ועיין בקונטרס דברי סופרים (סי' ה' בהגהה לאות ו') מה שכתב בזה].

ברמב"ם (פ"ד מסוטה הלי"א) מבואר שאפילו בכה"ג שיש ספק אם השקו את הסוטה כדין האשה מותרת, והקשה המנ"ח כיון דהוי ספק היאך מותרת לבעלה, וביאר בזה בהערות להגרש"א (סוטה דף יח.) דהמים אי"ז מופת שמברר שהיא מותרת, אלא דבעינן שיעשה כמו שכתוב בתורה ולכך היא מותרת, וא"כ אף בספק כיון שהיא הכניסה עצמה לספק של וצבתה בטנה, סגי בזה להתירה, ועיין עוד בזכר יצחק ובאבי עזרי (שם).

ובגמ' בסוטה (דף כ.) איתא דזכות תולה, דהיינו דאם יש לאשה זכויות המים לא משפיעים מיד, והיא תמות רק לאחר זמן, ובמלאכת שלמה (סוטה פ"ג מ"ד) הביא קושיית חתן המהרש"ל, דלמ"ד דזכות תולה ומותרת לבעלה, קשה והא למעשה היא זינתה, וכי בעבור זכותה מניח הקב"ה שהבעל יעשה איסור בכל יום, ולנתבאר לעיל מבואר היטב שעשה כמו שכתוב בתורה, לכך היא מותרת.

דברי רבינו ראש הישיבה שליט"א

במעמד סיום סדר מועד שע"י כולל ערב נחלת משה בראשות הגר"ח גרייזמן

בבית ראה"כ הג"ר אברהם רובינשטיין שליט"א – כ"ו אייר תשפ"ו

פותחים בכבוד אכסניא, הג"ר אברהם רובינשטיין שליט"א שמוסר נפשו לזה, הלא כל מה שאדם עושה הוא עושה בשבילו, זוכה לזכות לראות איך שהעמידו כולל בראשות חתנו, ומסיימים סדר מועד, ועכשיו גם נפתח כולל בבוקר של הבן הג"ר אליעזר שליט"א שלומדים טוב, ברוך השם כמו שהיה אומר הגאון ר' יענקלה גלינסקי זצ"ל, הקב"ה לא נשאר חייב, הוא משלם חובות למי שמגיע, בסוף מקבלים את הכל.

כתוב בפרשת השבוע פרשת במדבר, שהיו שלושה שבטים שיצאו מהם גדולי תורה, אומר רש"י מי זה היה, יששכר יהודה וזבולון, ומסביר רש"י למה הם זכו, כיון שהם היו ליד משה רבנו שהיה עוסק בתורה, וזה השפיע עליהם.

זה הרי דבר פלא, מדברים כאן על דור המדבר, לא מדברים על בעלי בתים, ועליהם אומרים שהשפיע עליהם שראו את משה רבנו יושב ולומד, אומר רש"י משה ואהרן ובניו, וסמוכים להם דגל מחנה יהודה, יששכר וזבולון, "טוב לצדיק טוב לשכנו", לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה. וההשפעה הייתה כל כך חזקה עד שנעשו גדולים בתורה.

נשאלת השאלה, למה צריך להגיע למשה ואהרן? הרי הם היו ליד קודש הקדשים, ליד המשכן, זה לא מספיק? כתוב שלוש הלך עם אברהם, וכל זמן שלוש הלך איתו השכינה לא הייתה, מה העבירות שכתוב בתורה בלוט? בחז"ל יש הרבה, אבל בתורה כתוב, שראה עולם הזה 'וירא את כל כיכר הירדן', מה יכול להפריע עולם הזה לאברהם? אברהם היה עשיר גדול, כבד במקנה ובצאן, מה קרה בזה שהוא הולך עם לוט.

רואים שאדם יכול להיות ליד קודש הקדשים, וזה עדיין לא משפיע, אבל כשהוא רואה אדם שיש לו גישמאק בתורה זה משפיע, אדם יכול להיות בארמון, יש שם כסף והכל אבל זה לא מדבר עליו, אבל כשהוא יושב ליד מישהו שיש לו גישמאק בכסף זה הסכנה.

אנחנו, ברוך השם, מושפעים מאוד מהקבוצה הזאת שלומדים בערב, וזה כבר אחרי יום של לימוד, של סדר ראשון ושני, ולומדים עם כל המרץ עוד ועוד, אין ספק שזה משפיע על כולנו, לראות את הגישמאק בתורה.

זה הזכות של הג"ר חיים שליט"א יש לו עוד כוללים, ברוך השם הוא לא נה, הקב"ה יעזור שימשיכו הלאה ללמוד, ור' חיים יזכה להמשיך הלאה במפעליו המבורכים, ויהיה לו נחת מכל יוצאי חלציו, והסבא השווער רבי אברהם שליט"א ימשיך הלאה הוא ויוצאי חלציו, הן בנחלת משה, הן במקומות אחרים, [הבן רבי מנחם שליט"א נמצא אצלנו בישיבה וזוכה להעמיד תלמידים], זה פלאי פלאים, ברוך השם, שבט של תורה, שבט של מרביצי תורה, שיהיה לו נחת מכולם, מתוך בריאות הגוף, בריאות הנפש, אריכות ימים ושנים, יחד עם הרבנית תחי', בסיעתא דשמיא, אמן.

ברכת מזל טוב להרה"ג ר' אברהם רובינשטיין שליט"א ראש הכוללים נחלת משה

לרגל נישואי בתו בשעתו"מ, יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת מהם ומכל יו"ח

מתן תורה

במעלתו של יום

עוד כתב המ"ב איתא בזוהר שחסידיהם הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה, וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן וכו'. ויש דעות האם לומר תיקון ליל שבועות או לעסוק בלימוד התורה, ובכף החיים (סי' תצ"ד ס"ק ל"ה) הביא דיש להשתדל לחדש "חידושי תורה" בחג שבועות, ואם אין לו מה לחדש ישמע מאחר. ועיין בשל"ה שכתב דיש לקצר בסעודה כדי ללמוד.

ובמ"ב הביא מהאר"י ז"ל שכתב דע שכל מי שבלילה לא ישן כל עיקר, והיה עוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק. וראיתי מי שכתב דזה רק אם לומד ברציפות כל הלילה.

בסגולת יום חג השבועות, הביא השל"ה מספר תולעת יעקב שיום זה הוא יום הדין על התורה, ודין על התורה שביטלו, וא"כ ידונו ג"כ כמה שפע וסייעתא דשמיא יזכה האדם בתורה למשך כל השנה. ועוד יש ביום זה סגולה שהוא יום מחילת עוונות, כמבואר במדרש, ולכך לא הוזכרו בו שעירי חטאת, וכן הוא בירושלמי ר"ה (דף כא.) ר' משרשיא בשם ר' אידי, בכל הקרבנות כתיב חטא, ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להן הקב"ה "מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם", ובחידושי הרד"ל (מדרש שה"ש פ"ד סק"י) כתב בשם הרוקח שזהו הטעם לאיסור תענית בעצרת.

קריאת התורה

קורין עשרת הדברות. ובמשנ"ב (סק"ג) כתב דקוראים בטעם העליון.

המנהג לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות, על אף שבתש"ו הרמב"ם (סימן מ"ו - הוצאת פרימן) העיר ע"ז דמאותו הטעם דמבואר בגמ' בברכות (דף יב.) דלא תיקנו לקרות כל יום עשרת הדברות, משום תרעומת המינים שאמרו דרך זה כל התורה, מהאי טעמא ג"כ אין לעמוד, דאף הכא שייכא תרעומת המינים שיאמרו שזה כל התורה, ויש שעומדים כבר קודם שמתחילין בקריאת הדברות, בכדי לינצל מטענת הרמב"ם.

עיין במשנ"ב (סי' תצ"ד סק"ד) שכתב דנוהגין בקצת מקומות שגדול וחכם קורא את ההפטר, וסמך לדבר ולא במעשה המרכבה אלא א"כ היה חכם ומבין מדעתו, ויל"ד בענין זה דאפשר דכ"ז הוא רק אם החכם קורא ההפטר לבדו בלא הבעל קורא, דשפיר מתקיים בזה הך ענינא, אבל אם קורא עם הבעל קורא בלחש בזה לא נאמרו דברי המשנ"ב, ובפשטות משמע מדברי המשנ"ב דהמנהג בזה אף כשקוראה בלחש עם הבעל קורא, ויל"ד בזה.

מגילת רות וברכת שהחיינו

כתב הרמ"א (בסו"ס ת"צ) ונוהגין לומר רות בשבועות. ובמשנ"ב (סקי"ז) כתב הטעם דאיתא בילקוט רות מה ענין רות אצל עצרת שנקראת בזמן מתן תורה, ללמדך שלא ניתנה תורה אלא ע"י יסורין ועוני וכו'. בשע"ת הביא מהבכור שור דהטעם כיון דדוד נולד ונפטר בשבועות, ויש שכתבו דכתיב ביה קציר חיטים וקציר שעורים. ובמחזור ויטרי כתב כיון דהוא פרשה של גירות, וזה מעניני מתן תורה.

במעשה רב (קע"ה) כתב שפעם אחת נחלש מאד בשחרית וצוה לקרותה במנחה, [וחכ"א העיר דלכאוף אפשר לקרותה לפני שחרית אחר עלות השחר, דאי"ז מעיקר הדין דוקא בשחרית].

הא דקורין רות לפני קריאת התורה והא תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ביאר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל כיון דרות הוא רק בגדר מנהג, ובמנהג לא נאמר דין תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, כיון דהוי רק רשות, והגרש"ז"א הסיק דלא הוי חיוב גמור. וכתב לדון במי שבירך כבר את הברכות במקום אחר וקרא שם את המגילה, ועכשיו בא לביהכנ"ס אחר, אם יוכל להוציאם בברכות ע"י שיברך שוב מדין ערבות, דלכאוף לא שייך ערבות בכה"ג כיון דהוי רק מנהג ורשות, אמנם העלה בזה דערבות נוהג גם בדבר שאינו חיוב ממש ואכמ"ל.

ובהא דמברכין שהחיינו לפני קריאת מגילת רות, צ"ב דהא אי"ז תקנה בפני עצמה, והוי כמו קריאת התורה והפטר דאין מברכין שהחיינו, [ויש נוהגין ללבוש בגד חדש בשביל שהחיינו].

שטיחת עשבים ואילנות

עוד כתב הרמ"א ונוהגין לשטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים זכר לשמחת מתן תורה. ובמשנ"ב (סק"י) כתב שהיו שם עשבים סביב הר סיני וכו', נוהגין להעמיד אילנות בבהכ"נ ובבתים זכר שבעצרת נידונו על פירות האילן, [ומבואר דהם ב' ענינים נפרדים], והגר"א ביטל מנהג זה משום שעכשיו הוי חק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם, וטעם זה לכאוף אינו טעם בשביל לבטל מנהג העשבים, [אך למעשה הנוהגים כהגר"א מבטלים גם את מנהג העשבים, ועיין בערוך השולחן (סי' תצ"ד סעי' ו') שכתב דכבר ביטלו ב' המנהגים, גם שטיחת העשבים וגם האילנות].

לע"נ הרב זאב ב"ר רפאל רובינשטיין ז"ל

ומרת שרל ב"ר אליעזר הלוי ע"ה

גלב"ע ז' ח' סיון ת.נ.צ.ב.ה.

בענין תליית העשבים, ראיתי מביאים שבתרגום שני על מגילת אסתר (ג'. ח') כתוב שהמן אמר לאחשורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים, וא"ל כל הדברים המשונים של עם ישראל, ובין הדברים אמר לו דבשבעות עומדים הם על הגגות וזורקין תפוחים, [הובא בבאר היטב (סי' תרס"ט)].

מאכלי חלב

ברמ"א שם כתב ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום א' של שבועות וכו', ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הביכורים, מבואר ברמ"א דהענין לאכול חלב ובשר הוא בשביל שתי הלחם, דהא בעינן לחם לחלב ולחם לבשר, וכ"כ בפמ"ג. ובמשנ"ב (סקי"ד) כתב ר"ל כשם שבפסח עושין זכר לקרבן, כן אנו צריכין לעשות בשבועות זכר לשתי הלחם שהיו מביאין, וע"כ אוכלים מאכלי חלב ואח"כ מאכל בשר, וצריכין להביא עמהם שתי לחמים, דאסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד, ויש בזה זכרון לשתי הלחם.

ולכא' לפי טעם זה, גם כשעושים קידוש על מזונות ואוכלים אז את המאכלי חלב, צריך שיהא על השולחן לחם, [אך אי"צ לאוכלו דלא גרע מפסח שמישימין ב' תבשילין על השולחן ואי"צ לאוכלם, אמנם גם בפסח מוזכר מנהג לאכול את הביצה זכר לחגיגה], ואם אין לחם על השולחן א"כ לא הועילו כלום באכילת המאכלי חלב, והרבה אינם נזהרים בזה.

במשנ"ב (ס"ק ט"ז י"ז) מבואר דאפשר לאכול חלב ובשר בסעודה אחת, ואי"צ ברכת המזון שיפסיק ביניהם, אך בבאר היטב מביא דהרבה מעירים דבזהו כתב שלא לאכול באותה סעודה חלב ובשר. ויש שנהגו לאכול בליל שבועות מאכלי חלב, [כן נהגו החזו"א והקה"י], ובסעודת היום אכלו בשר.

ולענין גבינה צהובה נחלקו בזה אם צריך להמתין שש שעות, דעת הגרשז"א והגריש"א דצריך ו' שעות, אמנם יש חולקין דאין צריך.

הטעם שאוכלים מאכלי חלב, בפשוטו הוא כיון שהתורה נמשלה לחלב, וגם משום דלבני ישראל לא היה מה לשחוט והיו מוכרחים לאכול מאכלי חלב. ובבאר היטב מובא עוד טעם דמבואר במדרש שוח"ט (פ"ח) שהמלאכים לא רצו שתינתן תורה לישראל, אמר להם הקב"ה דהם אכלו אצל אברהם אבינו בשר בחלב, ולהראות שאנו נזהרין שלא לאכול בשר בחלב ולכן קיבלנו את התורה, זהו המקור לאכול מאכלי חלב.

הוארציט השלישי לרשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל

מתוך ההספד בחיבל הישיבה הקד' יום ה' י"ב סיון תשפ"ג

רק נסיים בדבר אחד הוא היה מדבר הרבה על "זיכוי הרבים", זיכוי הרבים זה היה אצלו תמיד הדבר הראשון, והחשוב ביותר. אמא שלי שתהיה בריאה, היתה באה אליו, והיה אומר לה פעם היא היתה אומרת הרצאות, נו מה עכשיו, נו זיכוי הרבים, הוא לא ויתר, זיכוי הרבים.

יש איזה מאמר נוקב מאד שהוא כתב פעם [לא זוכר איזה שנה], זה היה הלכות ישיבה, ומדבר על זיכוי הרבים, דיבר על רפיון שיש ברבים. שם הוא מביא מעשה שהיה בחור בישיבה בפוניבז', שחשב שהוא יצליח אם הוא ילמד בשיעור יותר גבוה ולא בשיעור שהוא היה צריך להיות, הוא כותב שהבחור לא היה בחור שרצה כבוד, כי היום הוא ת"ח ולא מחפש כבוד. הרב מפוניבז' אמר "להוציא אותו מהישיבה", וזה היה תמוה? להוציא בחור מהישיבה? איזה עבירה גדולה הוא עשה, וזה בשוגג, בסך הכל הוא נכנס לשיעור אחר, הוא אמר ששאלו את החזו"א, והחזו"א אמר שהרב צודק.

הרה"י הסביר את זה, יש "הלכות ישיבה", כמו שיש הלכה בכל דבר, הוא אומר כזה דבר פוגע בכל האוירה של הישיבה, אם אחד עושה מה שהוא רוצה, הוא פוגע בישיבה! ודינו כמזיק לפעמים אף כרודף, ועד כדי כך לשלוח אותו מהישיבה לכמה חדשים, ועם כל מה שמשמע מזה. זה מהלכות ישיבה. זה דברים נוראים אם כל מה שהרה"י היה "רך כקנה", אבל הלכות ישיבה, כמה שהוא דיבר על ההשפעה לצד החיובי, כמה גם לצד השני..

צריכים לקחת את הדברים האלה, "כל בחור" בישיבה יכול להיות "מזכה הרבים", לא צריך להגיד שיעור בשביל להיות מזכה הרבים, אפשר לשבת בפינה... אבל בחור שבא "בזמן" לסדר, או כמה דקות לפני הזמן, לומד כמו שצריך, יש לזה השפעה עצומה על כולם. וח"ו לצד השני בחור שמתרשל, או קצת מזלזל בתקנות של הישיבה, זה ח"ו לצד השני. דבריהם הם זיכרון, זה לא דברים שלנו, זה מה שהוא דיבר. נזכה כולנו בעז"ה להתחזק, כל אחד יוכל לעצמו, לעלות בתורה ויראת שמים, ללמוד עם שלימות, שיהיה דברי תורה ערבים עלינו, ונזכה בעז"ה להיות מזכי הרבים ונזכה לתחית המתים במהרה בימינו אמן.

לע"נ רשכבה"ג מרן ראש הישיבה

רבינו ירחמיאל גרשון בן הגאון ר' צבי יהודה אדלשטיין זצוק"ל

נלב"ע י' סיון תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

שיעורים על סדר פרשיות התורה

מרבנו ראש הישיבה

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

פרשות נשא - שבועות תשפ"ו

בדעת החרדים דהישראלים בכלל מצות ברכת כהנים

ברכה מהכהנים [כשיש כהנים בבית הכנסת] ומשו"ה המבטל מצוה זו הרי הוא מבטל מ"ע, [אמנם בלשון החרדים משמע שהישראלים הם רק ג' גם כן בכלל המצוה] ולא משמע שיש להם חיוב לשמוע הברכה].

וההפלאה הביא דוגמא לדבריו ממצות יבום, דאף שבתורה מצינו ציווי רק על היבם ליבם וכדכתיב 'יבמה יבא עליה' (דברים פכ"ה פס' ה'), מ"מ יש מצוה אף על היבמה להתיבם, והוכיח לזה מהמבואר בגמ' (יבמות כ' ע"א) דבאופן שיש לאו להינשא וכגון באלמנה מן האירוסין, מסברא הוה אמינא דעשה דיבום דוחה לאו דאלמנה [יעו"ש שהצריכו פסוק לאסור בזה], והיינו משום דעשה דוחה ל"ת, ולכאור' קשה דהרי הלאו נאמר אף על האלמנה ואי בדידה ליכא עשה, איך ידחה העשה שלו את הל"ת שלה, והרי כתבו התוס' (גיטין מ"א א' ד"ה לישא) דבאופן שלבעל יש עשה ולאשה אין עשה, אין העשה של הבעל דוחה ל"ת של האשה יעו"ש, וא"כ היאך כאן ידחה העשה של היבם את הל"ת של היבמה, ובהכרח דאף ליבמה יש מצוה להתיבם, ומה שהתורה כתבה מצוה זו על היבם זהו משום שהוא העושה של הייבום אבל אף לה יש עשה, וה"ה הכא אף שהתורה כתבה את המצוה לכהנים שעליהם לברך את ישראל, היינו משום שהם העושים של המצוה, אבל בודאי אף לישראלים יש בזה מצוה להתברך, [ובראיה זו מיבום יש לדון בזה מדברי האחרונים שנקטו דעשה ידיה כן דוחה אף ל"ת ידיה ול"ד לפ"ו, ונת' בזה בשיעורים במס' יבמות שם].

והנה בתוס' בשבת כתבו דיתכן דזר הנושא כפיו יעבור איסור משום שמברך ברכה לבטלה, ובשו"ת בנועד ביהודה (או"ח קמא סי' ו') דן בדבריהם האם כוונתם דהברכה שיברך הישראל קודם הברכת כהנים היא ברכה לבטלה, או דאף אם יצא בברכה יד"ח מכהנים אחרים, מ"מ עצם אמירת הברכת כהנים היא ברכה לבטלה כיון שהוא זר ואינו מצווה על ברכת כהנים, ויש להוכיח לזה, דאם כוונת תוס' היא על ברכת המצוות שמברכים קודם ברכת כהנים, א"כ פשיטא שיש בזה איסור ברכה לבטלה, ומה נסתפק בזה ר"י, וכדמשמע מלשון תוס' שכתבו 'אם לא משום ברכה לבטלה', ובהכרח דתוס' לא דנו מצד ברכת המצוות, דלזה יכל רבי יוסי לצאת מכהנים אחרים ולא היה עובר באיסור ברכה לבטלה, אלא דמצד עצם הברכת כהנים נסתפק ר"י דשמא זר שמברך עם שם ה' עובר בהזכרת ש"ש לבטלה, ויעו"ש בנוב"י שכתב דהמכוון יותר דקאי על הברכת כהנים ממש ולא על הברכה שלפניה.

והאחרונים תמיהו על דברי הנוב"י [יעו"ש בשו"ת כת"ס או"ח סוף סי' י"ג ועוד], דהרי מילות הברכה הם 'ברוך ה' וישמרך וגו' וזה פסוקים בתורה, ומ"ט יאסר לזר לאומרו, והרי כמו שמותר לומר את שאר הפסוקים עם שם ה' ה"נ יהא מותר לומר פסוקים אלו, ואין לומר דשאני הכא שאומר כן בלשון ברכה שהרי מבואר בפוסקים שמי שהתחיל ברכה בטעות יש לו עצה לסיים בא"י למדני חוקיק כיון שזה פסוק, ואף שזה יותר צורה של ברכה מאשר יברך ה' וגו', אפ"ה לא היא ברכה לבטלה, ומ"ט הכא יחשב כברכה לבטלה.

וצ"ל דהנוב"י נקט, דשאני הכא שאין בא להזכיר שבחו של מקום, אלא לברך את ישראל, ובזה אסור להזכיר שם שמים לבטלה, ומשא"כ כשאומר

וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברך ה' וגו' (ו, כב-כד).

בביאור הלכה (ריש סי' קכ"ה) כתב, 'כתב בספר חרדים (פי"ב אות י"ח) מצוה עשה לברך כהן את ישראל, שנאמר 'כה תברכו את בני ישראל', וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה ומכונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמ' בכלל המצוה, עכ"ל והביאוהו האחרונים, ובפשוטו כוונת החרדים היא שכשישראל שומעים ברכת כהנים מקיימים בזה מצוה קיומית דשמיעת הברכה

אמנם יעו"י בחי' ההפלאה עמ"ס כתובות (דף כ"ד ב') שנראה מדבריו הבנה אחרת בדברי החרדים, דהנה בגמ' (שבת קי"ח ב') מייתי הא דאמר רבי יוסי מימי לא עברתי על דברי חברי, יודע אני בעצמי שאיני כהן אם אומרים לי חברי עלה לדוכן אני עולה, ובתוס' (שם ד"ה אילו) כתבו 'לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה לדוכן אם לא משום ברכה לבטלה', וכבר תמיהו האחרונים ע"ד התוס', דהרי בגמ' (כתובות שם) דנו מהו להעלות מנשיאות כפים ליוחסין, וביארה הגמ' דנשיאות כפים הוא איסור עשה, וכמו שפרש"י שם דכתיב כה תברכו אתם ולא זרים ולא הבא מכלל עשה עשה, ומבואר להדיא שיש לזר איסור לישא כפיו, וא"כ אמאי לא ידע ר"י מה האיסור שיש בזה.

ותירץ ע"ז ההפלאה, דיתכן שתוס' למדו דאין כוונת הגמ' דזר העולה לדוכן עובר בלאו הבא מכלל עשה, [ויתכן דבכה"ג לא שייך לאו הבא מכלל עשה, ד"ל שרק באופן שהעשה בא להורות מה לא לעשות נאמר דלאו הבא מכללו הוא עשה וכגון בשביעית דכתי' לאכלה וילפינן מזה לאכלה ולא לסחורה, אבל הכא שהעשה נאמר בשביל לצוות את הכהנים על קיום מצות ברכת כהנים, י"ל דבזה אין שייך לאו הבא מכלל עשה, וכמו שדנים במי שאוכל חמץ האם עובר בזה אף בלאו הבא מכלל עשה דאכילת מצה, ובפשוטו אין עובר בזה על הך עשה משום דהעשה בא לומר שיש מצוה לאכול מצה וכמשנ"ת, ואמנם ברעק"א (פסחים מ"ג א') נקט דאף בחמץ יש לאו מכלל העשה דמצה וכן מבואר בזהר הרקיע, אך בפשוטו שאר הראשונים והאחרונים לא סברי כן, ונתבאר במשנת המועדים על עניני פסח], אלא ס"ל לתוס' שהאיסור של זר לעלות לדוכן הוא משום שלזרים יש מצוה להתברך מהכהנים וכמש"כ החרדים, וכשעולים לדוכן אין מקיימים מצוה זו כיון שאינם עומדים פנים כנגד פנים וילפי' בגמ' (סוטה ל"ח א') מקרא דאמור להם דהברכה תהיה כאדם האומר לחבירו פנים כנגד פנים, ונמצא דזר שעולה לדוכן מבטל מ"ע דלהתברך מן הכהנים, ומה שלא ידע ר"י הוא באופן שאין עוד כהנים בבית הכנסת דבזה אין הזר מבטל מ"ע דלהתברך מן הכהנים, ובזה לא ידע איזה איסור יש אם לא משום ברכה לבטלה, ויעו"ש בהפלאה שביאר דבמעשה דר' יוסי אף אם היו עוד כהנים לא היה עובר איסור כיון שיש כח ביד חבריו [שהיו חז"ל] לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה, ולדבריו זהו שב ואל תעשה.

ומבואר בדברי ההפלאה דנקט דהך דינא דישאל מקיימים מצוה בשמיעת הברכה, אי"ז מצוה קיומית גרידא, אלא הוא חיוב גמור על הישראלים לקבל

בא"י למדני חוקיק וכה"ג הרי משבח בזה להקב"ה, ומשו"ה מותר להזכיר בזה שם ה', ואף בדפשוטו האומר לחבירו 'ה' יברך אותך' וכה"ג אינו עובר באיסור ברכה לבטלה, שאנ"ה שמזכיר הברכה בנוסח שנכתבה בתורה ובכה"ג חמיר טפי, וצ"ע.

ביאור נוסף בדברי החרדים מצינו בשו"ת חת"ס (או"ח סי' כ"ב), דהנה בגמ' (ר"ה ט"ז א') שאלו למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין וחוזרים ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, ותיירצו דהוא כדי לערבב את השטן יעו"ש, ובתוס' (שם ע"ב ד"ה ותוקעים) הקשו דהא דעבר על בל תוסיף כשחוזרין ותוקעין, וכתבו דאין לומר דכיון שכבר יצא הוה ליה שלא בזמנו ולא עבר בבל תוסיף דהא אמרינן (שם כ"ח ב') לגבי ברכת כהנים שאסור לכהן להוסיף ברכה את משלו לאחר שבירך ברכת כהנים משום דלא חשיב שעבר זימניה כיון דאילו מתרמי ליה ציבורא אחרינא הדר מברך להו, וה"נ אי מתרמי ליה ציבורא אחרינא שלא שמעו תקיעת שופר הדר תקע להו, ומשו"ה תירצו התוס' דבזמן המצוה אפשר לעשותה כמה פעמים וכגון לברך פעמיים ברכת כהנים לציבור אחד וליטול פעמים לולב וכל כה"ג.

ובדרוש וחיידוש להרעק"א שם תמה ע"ד התוס' שדימו כהן שמיתרמי ליה ציבורא אחרינא למי שתוקע שוב בשופר לאחרים שעדיין לא יצאו יד"ה, דלכא' שאני ברכת כהנים דאם מתרמי ליה ציבורא אחרינא שלא שמעו הברכה ונושא להם את כפיו הרי עושה בזה מצוה לברך אותם, ומשו"ה שפיר מקרי בזמנו, ומה שאין כן בשופר, הרי לאחר שכבר יצא אינו מקיים מצות תקיעת שופר כשתוקע שוב לאחרים, שהרי הוא כבר יצא יד"ה המצוה, ורק דתוקע להוציא אחרים ידי חובתן והם עושים את המצוה והוא שלוחם, ומשו"ה כלפיו לא מקרי שעדיין נמשך זמן המצוה, ולכן לא יעבור בבל תוסיף כיון שכבר אי"ז זמן המצוה.

והנה בפשוטו היה מקום לדון בקושיית הרע"א, וכן תירץ החת"ס עצמו במקו"א [שם סי' קס"ז] על קושיא זו, דיל' שאף בתקיעת שופר הרי הא דמוציא אחרים ידי חובתן אף ע"פ שיצא הוא מדין ערבות, וא"כ י"ל דהו"ל כאילו הוא חייב עדיין במ"ע זו כיון שכל ישראל ערביין זה לזה, והוא כמו בברכת כהנים דמקרי מחוייב בדבר, וא"ש דברי התוס'.

ובדעת הרע"א שלא תירץ כן, מבואר דס"ל דגדר דין ערבות הוא שלכ"א מישראל יש אפשרות לתקוע בשביל חבירו, אבל לא מקרי דהוא עצמו מחוייב בזה, והרע"א אזיל בזה לשיטתיה, דהרי ידועה פלוגתא הדגול מרבבה עם הרע"א האם יש לאיש ערבות להוציא נשים, דהדגמ"ר (או"ח רע"א ע"ד המג"א סק"ב) דן לומר דאין ערבות לנשים, והרע"א (שם ובכ"ד) פליג עליה והוכיח דיש ערבות אף לנשים מהא דמב' בגמ' (ברכות מ"ח ב') דשמעון בן שטח הוציא את ינאי המלך ואת המלכה יד"ח ברכת המזון, ומב' בגמ' שם דאם היא אוכל כזית דגן לכו"ע יכל להוציאם ואף שלא היה חייב בברכהמ"ז מדאורייתא, מ"מ מדין ערבות יכל להוציאם, ומבואר דיש דין ערבות אף לנשים ולכן יכל להוציא את המלכה ידי חובתה, ובח' הצ"ח (ברכות כ' ע"ב ד"ה אי אמרת) כתב לדחות הוכחת הרע"א, דשאני התם שהרי הוציא גם את המלך, וא"כ נעשה מחוייב בדבר מדין ערבות למלך, ואחרי שהיה מחוייב בברכהמ"ז יכל להוציא אף את המלכה מדין שומע כעונה, אמנם הרע"א שלא תירץ כן ס"ל כמשנ"ת דע"י ערבות אינו נעשה מחוייב בדבר, ורק דיכול להוציא אחרים אף בלי שיהא מחוייב בזה, ומשו"ה שפיר יש להוכיח מהא דהוציא את המלכה שיש דין ערבות אף בנשים, [ובעיקר פלוגתא הדגמ"ר והרע"א יעו"י משנת בזה בארוכה בס' אימרות אברהם פרשת נצבים].

אמנם החת"ס שם הסכים עם קושיית הרע"א, וכתב ליישב קושיתו באופ"א, דבאופן שהכהן מגיע לבית הכנסת עם ציבור חדש שלא יצאו יד"ח ברכת כהנים, הרי ישראלים אלו מחוייבים עדיין בברכת כהנים, וא"כ הכהן מברך בשביל להוציאם ידי חובתם בברכת כהנים, והוא בדיוק כמו בשופר שתוקע שוב בשביל להוציא את הישראלים שעדיין לא יצאו יד"ח שופר, וכתב החת"ס דהא דהישראלים צריכים לצאת יד"ח הוא כמו שכתב הרא"ם בספר יראים דגם הישראלים מצווים בזה, [ומסתברא דהוא ט"ס וצ"ל כמש"כ בספר חרדים, אמנם במהד' חדשות ציינו לדברי היראים (השלם סי' רס"ט) שכתב 'כה תברכו את בני', יכול בינו לבין עצמו, ת"ל אמור להם שיהא כל הקהל כולו שומע, וצ"ע].

ומבואר בדברי החת"ס, דנקט ג"כ כדעת ההפלאה דלדעת החרדים הישראלים אינם רק מסייעים לכהנים לקיים מצוות, אלא הם מחוייבין מצד עצמן בברכת כהנים, אמנם החת"ס הוסיף ע"ד ההפלאה, וחיידש

הציווי על ישראל אינו לשמוע ברכת כהנים שמברכים הכהנים אלא דהם מצווים לצאת ידי חובת ברכת כהנים ע"י שהכהנים יוציאום ידי חובתן, ואף שכשצאין כהנים אין מצווין בזה, היינו משום דגדר המצוה היא שכשיש כהנים שיוציאום יד"ח, מצווין הישראלים לשמוע מהם הברכה כדי לצאת ידי חובתן להתברך ברכת כהנים.

ובעמק ברכה (נשיאת כפים אות ז') הביא ראייה לדברי החרדים ממה שכתב הראב"ד בפירושו למס' תמיד (פ"ז מ"ב) בשם ספר המקצועות דכשיש נדה בביתו של הכהן אסור לו לעלות לדוכן ואינו מוציא את ישראל ידי חובתן יעו"ש, ומבואר דנקט דהכהנים מוציאין את ישראל ידי חובת ברכת כהנים, והוא כדברי החת"ס.

ובעיקר דברי החרדים יש לדון בזה בכמה ענינים, א', דהנה קי"ל (סי' קכ"ח סעי' כ"ד) דאף העם שבשדות שאנוסים וטרודים במלאכתם הם בכלל הברכה של הכהנים, אמנם לדברי החרדים לכא' יש חילוק ביניהם לבין הישראלים העומדים מול הכהנים, שהרי הקיום מצוה שיש לישראלים הוא רק אם עומדים פנים כנגד פנים ומכוונים להתברך, וכלשונו של החרדים, ומשא"כ העם שבשדות אינם מקיימים מצוה זו אלא רק מתברכים בברכה האמורה בברכת כהנים.

ב', יל"ד לדברי החרדים שהישראלים ג"כ בכלל קיום המצוה, דא"כ אמאי אין לישראלים חיוב לברך ברכת המצוות קודם שמיעת ברכת כהנים וכמו בכלל המצוות שצריך לברך קודם עשייתם, ובפשוטו יל"ד דהא"נ הישראלים יוצאים מהכהנים אף יד"ח הברכה, אמנם זה אינו שהרי נוסח הברכה הוא 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה', ונוסח זה ודאי לא שייך בישראלים.

ויתכן לבאר בזה ע"פ מה שכתב הרע"א בתשו' (קמא סי' ט') מדברי הברכי יוסף (או"ח סי' י"ט) דלא תקנו ברכה אלא בשעת עשיית מעשה מצוה ולא על קיום מצוה בלי מעשה, ובזה ביאר הא דהשוכר בית שיש בו מזוזה אינו מברך על המזוזה, דכיון שאין עושה מעשה לא תיקנו ע"ז ברכה, וא"כ י"ל דה"נ כיון שהישראלים אינם עושים מעשה במצוה זו של ברכת כהנים, משו"ה אי"צ לברך, [והא דבתקיעת שופר צריכים לברך אע"פ בדפשוטו המצוה היא לשמוע שופר ואין בזה מעשה, מ"מ הרי כבר יסדו לן האחרונים (אבני נזר או"ח סי' מ' אות ו', וכן מטו משמיה דהגר"ח זצ"ל, וכ"כ הזכרון שמואל סי' י"ח אות ב', וע"ע בזכר יצחק סי' י' בריש דבריו) דאף שהמצוה היא השמיעה, מכל מקום השמעת התקיעה הוא מעשה המצוה, וגם בזה צריך להוציא את כל הציבור, וא"כ הו"ל מצוה שיש בה מעשה], ובעיק"ד הרע"א נתבאר בזה בארוכה בפרשת ואתחנן עיי"ש.

ועוד העירו ליישב בזה, לפמש"כ בשו"ת הרשב"א (ח"א תשו' י"ח) דהא דאין ברכת המצוות על מצות צדיקה וכה"ג הוא משום דאין המצוה תלויה כולה ביד העושה מפני שאפשר שלא יתרצה בה חבירו ונמצא מעשה מתבטל, וא"כ י"ל דהכא הרי המצוה תלויה ביד הכהנים, ולהכי אין הישראלים יכולים לברך, [ומה שהכהנים מברכים הוא משום שאינם תלויים בישראלים, שהרי אף כשאין לפניהם ישראלים יכולים לברך וכמב' בשו"ע (או"ח קכ"ח סעי' כ"ה)].

ג', הנה בגמ' (סוטה ל"ח א') מובא 'תניא אידך 'כה תברכו' בעמידה, אתה אומר בעמידה או אינו אלא אפילו בישיבה, נאמר כאן 'כה תברכו' ונאמר להלן 'אלה יעמדו לברך' (דברים פכ"ז פס' י"ב), מה להלן בעמידה אף כאן בעמידה, ר' נתן אומר אינו צריך, הרי הוא אומר 'לשרתו ולברך בשמו' (שם פ"י פס' ח'), מה משרת בעמידה אף מברך בעמידה, ומשרת גופיה מנלן, דכתיב 'לעמוד לשרת' (שם פ"ח פס' ה'), ומבואר בדברי הגמ', דברכת כהנים צריך להיות במעומד דוקא, ונחלקו התנאים האם ילפינן לזה מהברכות שבהר גריזים או דילפינן משירות שצריך להיות מעומד.

ובמשנה ברורה (שם ס"ק נ"א) דן האם רק הכהנים צריכים לעמוד או גם הישראלים, וכתב בשם המג"א דהציבור רשאי לישב ורק שיהיו פנים כנגד פנים, אמנם כתב דהמנהג שהכל עומדים, וכן משמע במאירי בסוטה (מ' א') ובמגילה (כ"ד ב'), וכן משמע באשכול בהלכות ברכת כהנים שכתב דהכל צריכין לעמוד לפניהם באימה ובכבוד ראש, ולכא' לפ"ד החרדים שהישראלים הם בכלל המצוה, א"כ כמו שהכהנים צריכים לעמוד גם הישראלים צריכים לעמוד שהרי שניהם מקיימים אותה מצוה, ובאמת כך משמע גם בלשון החרדים שכתב דישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים וכו' הם נמי בכלל המצוה.

אמנם יל"ד בזה, דהרי נתבאר דיש בגמ' ב' טעמים להא דצריך עמידה, ולפי הטעם דילפינן משירות י"ל דזה שייך רק בכהנים שבהם נאמר לעמוד לשרת ודין זה לא נאמר על הישראלים כלל, אמנם הרמב"ם (הל' תפילה פ"ד ה"א) דילפינן לדין עמידה מקרא דכה תברכו, ובפשוטו ילפותא זו שייכא אף לישראלים המתברכים, ושם אף לפי טעם זה לא נאמר הך דינא אלא למברכים ולא למתברכים אף שמקיימים ג"כ מצוה, וצ"ע האם בהר גריזים רק המברכים עמדו או גם המתברכים, ובפשוטו גם המתברכים עמדו, וצ"ע.

ד', הנה ידועים דברי הבית הלוי (סוף חומש בראשית) שדן שאין כהן יכול לצאת יד"ח ברכת כהנים מחבירו מדין שומע כעונה, ויל"ד לפ"ד החרדים דאי נימא שהישראלים יוצאים ידי חובתן ע"י שמיעת הכהנים, א"כ מבואר בזה דאף בברכת כהנים אפשר לצאת יד"ח מדין שומע כעונה, וא"כ לכא' אף בכהנים יוכל כהן להוציא את חבירו בברכת כהנים, דמאי שנא מיישראל שמצווה ג"כ במצוה ויכול לצאת ידי חובתו מהכהנים.

אמנם הביאור בזה פשוט, דאף אם הישראלים יוצאים ידי חובתן בשמיעת הכהנים, אי"ז מדין שומע כעונה, אלא עיקר מצוות הישראלים היא לשמוע את הברכה מהכהנים וכך לצאת ידי חובתן, ולא דמי כלל לכהן שמצוותו היא לברך את ישראל ובזה י"ל דל"מ לזה דין שומע כעונה, ופשוט.

ולפ"ז יצא דלדעת החרדים, ישראלים ששומעים ברכת כהנים צריכים לכוון

לצאת ידי חובת מצוות ברכת כהנים, דהא קי"ל (או"ח סי' ס' סעי' ד') דמצוות צריכות כוונה.

ה', הנה דנו הפוסקים האם יכול הכהן לברך ברכת כהנים קודם שבירך ברכות התורה, ויסוד הנידון הוא האם גדר ברכת כהנים הוא לומר את פסוקים אלו שנאמר בהם ברכה לישראל, או דזהו ברכה גמורה ורק דנוסח הברכה הוא כמו שכתבה התורה, [ונכמו שנתבאר לעיל לדון בזה בדברי הנוב"ש שכתב דיש בזה ברכה לבטלה], והנה לדברי החרדים דאף הישראלים בכלל המצוה, יל"ד דאם לכהן מותר לברך קודם ברכה"ת, ה"ה לישראל מותר לשמוע ברכת כהנים קודם שבירך ברכה"ת, דגם לדידיה אי"ז שמיעת פסוקים של תורה גרידא אלא מצוה שמיעת ברכת כהנים.

ו', עוד יל"ד לפ"ד החרדים, האם ישראל שנכנס באמצע ברכת כהנים או יוצא באמצע הברכה עובר בלאו דלא תגרע, וכמו שמצינו אצל כהן שאם מברך חצי ברכה עובר בלא תגרע, ויסוד הנידון תליא האם אף במצוות שמקיימים ע"י שמיעה שייך בל תגרע, ונתבאר בזה בארוכה במשנת המועדים - ימים נוראים בשיעור בהא דבתקיעות חודש אלול לא חיישי' משום בל תוסיף עיי"ש.

ובעיקר דברי החרדים, מטו משמיה דהחזו"א שלא הסכים לחידוש זה שלא נזכר בכל הראשונים, ונקט דאין הישראלים בכלל המצוה דברכת כהנים. [ונדפס בקונטרס הזכרונות להגר"ח (סי' ט' ס"א)].

בגדר הגירות דישראל במתן תורה

ד"ז מדכתיב שובו לכם לאהליכם, דמסתמא היה ליוצאי מצרים נשים הרבה שהיו מאותן עריות שאין בני נח מזהירין עליהן, ושנאסרו עליהן במתן תורה בפרשת עריות, ועמרם יוכיח שגדול הדור ה' ונשא דודתו, ומדאמר הכתוב שובו לכם לאהליכם ואין אהלו אלא אשתו (מו"ק ז:), מוכח דגם אלו שנשאו קרובותיהם היו מותרים בנשותיהם, ש"מ דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי [ולפ"ז] הא דבכו העם על עסקי משפחותיו, היינו על מה שמכאן ולהבא נאסרו בעריות]..

גירות דמתן תורה היה רק לחול בהם קדושת ישראל

ג) ועוד ביארו בזה, בהא דלא היה דין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי בכלל ישראל בשעת מתן תורה, דהנה הראשונים בכתובות דף י"א א' ובסנהדרין דף ס"ח ב' הקשו שהרי הרבה קטנים היו בשעת מתן תורה והיאך נתגיירו והרי אין זכין לקטן מדאורייתא, ובשיטמ"ק שם תי' דבאמת הם היו ישראלים משום שנולדו מזרע אברהם יצחק ויעקב ולכן את קבלת התורה יכלו גם הם לקבל עיי"ש, ובחידהשי הגרנ"ט (עמ"ס כתובות שם ועמ"ס יבמות מ"ו ב') ביאר בזה דבעיקר יסוד הגירות יש בו ב' ענינים א' להכנס ולהיות חלק ממשפחת ישראל ב' לקבל קדושת ישראל, ולפני מתן תורה היה דין של משפחת ישראל מכח היותם זרע אברהם אך קדושת ישראל נתווספה להם רק ע"י קבלת התורה, וזה היה גדר הגירות של מתן תורה שאז חל בהם קדושת ישראל עכ"ל, ולפ"ז י"ל דכיון שכבר היה לכלל ישראל דין של משפחת ישראל, א"כ כשנוסף עליהם הקדושת ישראל אין זה כקטן שנולד.

גדר הגירות דמתן תורה הוא גירות משותפת דכל ישראל

ד) עוד יש לבאר בזה, דבשעת מתן תורה שנתגיירו כל ישראל, גדר גירותם היה גירות משותפת של כל ישראל, ולכן לא היה בהך גירות דכלל ישראל דין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, דהוי חד גירות לכל ישראל, [ודוגמא לזה מצינו בדברי רש"י יבמות צ"ח דבמעוברת שנתגיירה לא אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד, דהוי חד גירות עם אימיה, אמנם בדברי רש"י שם מוכח דגם כלפי האב לא אמרינן בזה כקטן שנולד].

ויש להוכיח כן דהגירות דמתן תורה היא גירות משותפת דכל ישראל, דהנה יל"ע בהא דישאל הביאו קרבן כדין קרבן גירות, כמבואר בגמ' בכריתות שם דהיה הרצאת דמים אצל אבותינו והביאו קרבן, כדכתיב (שמות כד ה) 'וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים, ומ"מ הרי לא הביאו כל א' מישראל קרבן בפנ"ע, ויעו' בתוספות ישנים (שם ד"ה ויזרוק) שפי' דשחטו עולות הרבה ושלמים הרבה בכדי שלא יחסרו דמים ויספיק דמם לזרוק על כל אחד מישראל, אבל עכ"פ לא מצינו שהיה קרבן לכא'א, והק' אאמור"ר הגאון זצ"ל דלכא' צ"ב דכיון שהיה זה קרבן

א) הנה בשעת מתן תורה נתגיירו כלל ישראל כמבואר בכריתות ט' א' מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים כו', וכן מבואר בדברי הרמב"ם פ"ג מהל' איסורי ביאה ה"א וז"ל בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן, מילה היתה במצרים שנאמר וכל ערל לא יאכל בו וגו', טבילה היתה במדבר קודם מתן תורה שנאמר וקדשתם היום ומחר וגו', וקרבן שנאמר וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות על ידי כל ישראל הקריבום, וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן עכ"ל, ומקור דברי הרמב"ם הוא בגמ' בכריתות, ומבואר מזה דבמתן תורה היה ענין של גירות.

ויעו' חידושי מרן רי"ז הלוי פר' משפטים דאיכא ב' פרשיות, א' פרשת יתרו דבה נתפרש קבלת התורה, ב' פר' משפטים דכתיב בה הכניסה לברית וגירות, ובזה אמרו נעשה ונשמע דהוי קבלת המצוות, עיי"ש בכל דבריו.

אם בגירות דמתן תורה היה דין כקטן שנולד

ב) והנה קי"ל (יבמות כב.) דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ובהקדמת ס' שב שמעתא (אות ט') הביא קושיית המהר"ל (בגור ארי' פ' ויגש), בהא דאמרו חז"ל (יומא עה.) עה"פ וירא משה את העם בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו שנאסרו להם עריות, ובפשוטו היינו משום שהיו צריכים לפרוש מנשותיהם שהיו נשואות להם מכבר, באם היו מן הקרובות הנאסרות עליהם בסיני, והקשה למה נאסרו בעריות הא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ומבואר בגמ' (יבמות צז:) דגר שנתגייר מותר בקרובותיו, ותירץ המהר"ל וז"ל כיון דבמתן תורה הוכרחו לקבל התורה דהא כפה עליהם הר כגיגית לא אמרינן בזה שהוא כקטן שנולד, דדוקא מי שנתגייר בעצמו נחשב בריה אחרת לגמרי אבל ישראל שיצאו ממצרים לקבל את התורה והוכרחו לזה אין זה כקטן שנולד עכ"ל, והיינו דלא אמרי' גר שנתגייר כקטן שנולד דמי אלא בגר שנתגייר מדעתו וחפצו, אבל בשעת מתן תורה שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית בזה לא הוי כקטן שנולד, וא"כ מבואר היטב הא דבכו העם למשפחותיהם על עסקי עריות, (וע"ש בש"ש מה שביאר עפ"ז למה בכו ע"ז בשעה שהתלוננו על המן דווקא), [ועי' בתוס' שבת דף פח. ד"ה כפה עליהם וכו' דלכא' לפי דבריהם עצם הגירות לא היתה בכפיה ורק דהוצרכו לכפיה כדי שלא יחזרו בהם, עיי"ש, ויעו' בגור אריה למהר"ל שמות יט יז מש"כ בה].

אמנם במשך חכמה (דברים ה כז) עה"פ 'שובו לכם לאהליכם' כ' דמבואר בזה דגם במתן תורה היה דין גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וכ' דהחת"ס (בחידושי לע"ז) כ' דנתקשה כל ימיו מנא להם לחז"ל דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ומאיזה פסוק הוציאו ד"ז, וכ' ע"ז המשך חכמה ד"ל דנפקא להו

גירות מ"ט לא הוצרכו להביא כל א' קרבן בפנ"ע.

הביאו כל א' מישראל קרבן בפנ"ע.

והנה יל"ד אם בעלמא מועיל להביא עולת חובה בשותפות, ויעוי' בטורי אבן (בחגיגה דף ו בד"ה הראיה) שחידש דעולת ראיה וחגיגה באה בשותפות וכבר הוכיחו כן מדברי התוספתא פ"ק דחגיגה ה"ו, [אלא דבטו"א כתב דגם אם ליכא לכל אחד מהשותפין שעור ראיה נמי סגי ובתוספתא שם מבואר דצריך שלא יפחות מכשעור לכאן"א], ומבואר דאע"ג דהוי עולת חובה אפשר להביא בשותפות ושניהם נפטרינן מחיובן, אכן ביאר אאמו"ר זצ"ל דכ"ז בעולת ראיה וחגיגה אבל עולת יולדת ומצורע וזיבה א"א להביא בשותפות, ומוכח כן דאל"כ אמאי תנן בכריתות דף ח ע"א דהאשה שיש עליה ה' זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת, ומבואר דאיכא על כל לידה חיוב קרבן בפנ"ע, ואם נימא דאפשר להביא בשותפות קרבן לידה, א"כ גם אשה אחת תביא קרבן אחד על כל החיובים, דכמו דשנים יכולים להביא בשותפות עולה ולפטרן מחיובן ה"נ תביא היא עצמה קרבן אחד על ב' חיובים, וע"כ דכל חיוב מחייב עולה בפנ"ע וא"א להביא בשותפות וע"כ דהוי סברא רק בעולת ראיה דהדין הוא לא יראו פני ריקם ויש לו עכ"פ כפרת קרבן, [ועיי' בזה במנחת אברהם על התנו"כ ח"א עמ' ל"ד], וא"כ צ"ע מ"ט לא

וביאר אאמו"ר זצ"ל דכיון שהיתה זו גירות משותפת של כל ישראל, ממילא בכה"ג ודאי מהני קרבן בשותפות, דבאופן שכל מציאות גירותם היא גירות משותפת, ממילא גם חובת קרבנם היא חובה משותפת, וכ"א מרן הגר"ח זצ"ל.

והנה במתן תורה מצינו בקרא (שמות יט ב) דכתיב ויחן שם ישראל נגד ההר, וברש"י הביא כאיש אחד בלב אחד, והיינו דיש ענין במתן תורה שיהיו כל ישראל מאוחדים ביחד, וכן כתיב (שם ח) ויענו כל העם יחדיו כל אשר דיבר ה' נעשה, וכן (להלן כד ג) ויענו כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה, ואמנם למבואר י"ל דאין זה רק ענין גרידא דכדי לזכות להיות ראויים לקבל את התורה צריכים כל ישראל להיות באחדות ולא בפירוד לבבות ח"ו, אלא דכל עיקר חלות גירותם של כלל ישראל שנעשה ע"י מתן תורה, היה גירות משותפת של כל הציבור יחדיו ולא גירות של כל יחיד ויחיד בפנ"ע, וצורת קבלת התורה היה בדוקא באופן שכולם יחדיו קבלו את התורה ונתגייירו על ידי זה.

הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין

ומגונה ומאוס, ומ"מ רואים שחששה התורה על האדם עד כדי שצריך להזיר עצמו מן היין כדי שלא יכשל, ולכאן' אדרבה הרי כיון שרואה את המראה הנורא הזה, זהו ישפיע עליו חיזוק גדול להגביל את עצמו ולהזהר מן הרע ומדוע צריך חיזוק וגדרים נוספים, והביאור הוא שאף שרואים מראה נורא כזה של צבתה בטנה ונפלה יריכה מ"מ ראה סוטה וטבע האדם הוא שנשארו רק המראה של הסוטה ללא לימוד של העונש, וראיית סוטה לבד עושה רושם לרעה, ולכן צריכים משנה ריחוק ע"י שיזיר עצמו מן היין, ולמדים אנו מזה כמה צריכים לזהר שלא לראות דבר לא טוב שיכול להשפיע ח"ו על האדם.

במדבר ו ב - דבר אל בני ישראל וגו' כי יפלא לגדר נזיר להזיר לה, וברש"י כ' למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, שהוא מביא לידי ניאוף.

ומו"ר מרן הגר"מ שך זצ"ל אמר פעם דהרי הרואה סוטה בקלקולה כבר רואה את שתיית המים והמרים ואת הבזיון שנעשה לה בפרסום לעין כל, ומה שנענשת ומתה, וכדכתיב בקרא (במדבר ה כז) 'ובאו בה המים המאריים למרים וצבתה בטנה ונפלה ירכה', וכדתנן בסוטה (כ). אינה מספקת לשנות עד שפניה מוריקות וכו' והם אומרים הוציאוה שלא תטמא העזרה, וא"כ רואים מיד את העונש והניוויל שמקבלים על דבר מכוער

ואחר ישתה הנזיר יין - הזהירות שלא לירד מדרגא שעלה בו

הוא שהנזיר' שותה יין, [אמנם א"ז סתירה כלל ועיקר לד' הרמב"ן, דאדרבה כיון שזכה למעלת הנזירות ואף אחר כלות הנזירות נקרא בל' נזיר, לכן יש עליו התביעה מ"ט אינו ממשיך בניהוג הנזירות לכל ימי חייו, וכמ"ש הרמב"ן].

ואפשר שהביאור בענין זה הוא כמו שמבואר בדברי הרמב"ם בהל' דעות שכ' (פ"א ה"ד) ש'הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל דעות שיש לאדם וכו', ולפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותן ומכוון אותן בדרך האמצעית כדי שיהא שלם וכו', ודרך זו היא דרך החכמים, כל אדם שדעותיו כולן דעות בינוניות ממוצעות נקרא חכם', ועוד כ' הרמב"ם (שם פ"ב ה"ב) שאם יש באדם איזו מדה שאינה טובה רפואתו היא ע"י שילך לדרך הקיצונה עד שיחזור לדרך הטובה, וכגון אם הוא בעל חמה אומרים לו להנהיג עצמו שאם הוכה וקולל לא ירגיש כלל וילך בדרך זו זמן מרובה עד שתיעקר החמה מלבו וכו', ויחזור לדרך האמצעית שהיא הדרך הטובה, ולכשיחזור לדרך האמצעית ילך בה כל ימיו, ועל קו זה יעשה בשאר כל הדעות אם היה רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני וינהיג בו זמן מרובה עד שיחזור לדרך הטובה והיא מדה בינונית שבכל דעה ודעה.

וה"נ ענין מצות הנזירות הוא שע"י קבלת ניהוג הנזירות שמקבל האדם על עצמו לזמן מסוים להתנהג בפרישות ונזירות, ונוהג באותו הזמן בדרגה גבוהה מאוד של קדושה, ממילא עי"ז קובע לעצמו שגם אחר כלות נזירותו יעמוד על דרך של קדושה בדרך הממוצעת שהיא דרך החכמים וכמ"ש הרמב"ם, וכמבואר באלשיך שעדיין תואר נזיר עליו, - היינו שהשפעת הנזירות והחינוך תשפיע שיתנהג בדרך הממוצעת כראוי.

וממילא בודאי כל אחד זכה בימים גדולים אלו של ימי הספירה והכנה לקבלת התורה ובחג מתן תורה עצמו להתעלות ע"י העבודה בדברים שהתורה נקנית בהם, וע"י השקיעות בתורה הק', וא"כ צריך להמשיך הלאה בדרך העליה.

והנה א' מן הקרבנות שמביא הנזיר בכלות ימי נזירותו הוא קרבן חטאת, וכדכתיב בקרא (במדבר ו יד) ובגמ' (נזיר כב). מבואר דעת ר"א הקפר דמה שנזיר מביא קרבן חטאת הוא מפני שציער עצמו מן היין נקרא חוטא, אמנם ברמב"ן כאן פירש טעם הא דנזיר מביא קרבן חטאת, דהוא משום שחטא במה שאינו ממשיך בנזירותו וע"ז הוא צריך כפרה, וז"ל וטעם החטאת שיקריב הנזיר ביום מלאת ימי נזרו לא נתפרש, ועל דרך הפשט כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזור מקדושתו ועבודת ה', וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמוד כל ימיו נזיר וקדוש לאלוקיו וכו', והנה הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאוות העולם, ע"כ, והיינו דאף שהרי אין אדם יכול להיות נזיר לעולם מ"מ צריך כפרה כשיורד מדרגתו ומפסיק הנזירות, דהאדם צריך תמיד להמשיך בדרגתו ולא לירד ח"ו.

ומה שיש לנו להתעורר וללמוד מזה שאחרי שאדם זוכה לקנות בנפשו איזה קנין רוחני ומעלה רוחנית בעבודת ה', אזי חובה גדולה עליו להשמר ולהזהר מכל משמר שח"ו לא יירד מדרגה זו, וימשיך בדרגתו ומעלותיו לעלות במסילה העולה בית ה',

והנה עוד כתיב בפרשת הנזיר (במדבר ו כ) 'והניף אותם הכהן תנופה לפני ה' קדש הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין, ולכאן' צ"ב לישנא דקרא דנקט 'ואחר ישתה הנזיר יין', והא השתא כבר פקעה נזירותו ואינו כלל נזיר ומ"ט קרי ליה הכתוב בל' נזיר, ויעוי' באלשיך עה"ת שעמד בזה דהלא בשתותו יין כבר אינו נזיר ואיך יאמר הכתוב ישתה הנזיר יין, ופירש זז"ל וכונת הענין כאשר יתבאר בהמשך הכתובים, כי על ידי הפרישות יקנה נזר קדושה כל ימי נזרו, וישאר לו הפרישות והנזר בקנין, כי גם אחרי מלאת ימי נזרו וישתה יין עדיין תואר נזירות יצדק בו, כי נזר קדושה עליו ולא יגבד בו היין עוד, וזהו אומרו בחתימת הענין ואחר ישתה הנזיר יין וכו' אך הוא לומר כי עוד תוארו צודק בו גם אחר שתותו יין, והיינו שאחר שזכה להתרומם ולנהיג במעלת הנזירות הרי קנה בנפשו לעולם מעלה זו של נזירות, דאף כששותה יין אחר שכלתה נזירותו לישנא דקרא

עניינים

51

בעניני יום טוב

א. ברכת הדלקת נרות ביו"ט שחל בשבת
ב. יו"ט שני שחל בשבת אם בן חו"ל מוציא את בן א"י לכתחילה בקידוש הלילה
ג. אם בן א"י מוציא בן חו"ל בקידושא רבא ביו"ט שני שחל בשבת

א. ברכת הדלקת נרות ביו"ט שחל בשבת

יל"ע ביו"ט שחל בשבת דמברכים על הדלקת הנרות להדליק נר של שבת ויו"ט, מה הדין אם שכחו ובירכו רק להדליק נר של שבת או רק להדליק נר של יו"ט, אם חוזר ומברך את מה ששכח.

והנה יש להסתפק בעיקר מצות הדלקת הנר ביו"ט שחל בשבת אי הוי ב' מצוות, הדלקת נר של שבת, והדלקת נר של יו"ט, ובהדלקה אחת הוא מקיים את ב' המצוות, או דמצוה אחת היא להדליק נר ביום זה, ושבת ויו"ט הם רק ב' סיבות למצוה אבל אייז ב' מצוות חלוקות, דאי נימא דהם ב' מצוות חלוקות א"כ על כל מצוה איכא ברכה בפני"ע אלא שהוא כולל שתייהן בברכה אחת, וא"כ אם לא הזכיר בברכה את שתייהם לכאן צריך לחזור ולברך על המצוה שלא בירך, [אלא דאם הזכיר שבת ולא יו"ט י"ל דיצא דיו"ט איקרי שבת, כמוש"כ רש"י ביצה דף ב' ב' [ד"ה ואין יו"ט], ועי' ביאה"ל סי' תפ"ז סעי' א' לענין תפילת יו"ט שחל בשבת], אבל אם היא מצוה אחת להדליק ביום זה א"כ נהי דתיקנו להזכיר בברכה גם שבת וגם יו"ט מ"מ אם לא הזכיר את שתייהם אינו חוזר ומברך כיון שכבר בירך על מצוה זו.

ונפק"מ בזה גם לעיקר המצוה אם בשעה שהדליק לא נתכוין גם למצות הדלקת נר של שבת אלא רק לשם מצות נר של יו"ט, דאי נימא דהם ב' מצוות הרי לא נתכוון למצות הדלקת נרות דשבת אבל אם היא מצוה אחת להדליק נר ביום זה הרי שפיר נתכוין למצות הדלקת הנר, אלא דבאמת אפשר דבמצות הדלקת נר של שבת ויו"ט לא מעכב הכוונה כלל, דלא מיבעיא להסוברים דבמצוות דרבנן אין צריכות כונה ה"נ אין מעכב הכוונה, אלא אפי' נימא דגם בדרבנן מצות צרי"כ, י"ל דהכא הוי מצוה שעיקרה בתוצאה שיהא נר דולק בבית, ובמצוות שעיקרם בתוצאה אין הכוונה לעיכובא וכמש"כ האחרונים.

מיהו עדיין נפק"מ בזה אם בשעת הדלקה לא זכרה שהוא שבת כלל, דבזה הוי חיסרון דמתעסק, דכיון שלא ידע שהוא שבת לא ידע כלל שיש כאן מעשה של הדלקת נר של שבת, ודמי למש"כ השו"ע סי' תע"ה סעי' ד' דאפי' אי מצות אין צריכות כונה והאוכל מצה בלא כונה למצוה יצא יד"ח מ"מ אם לא ידע שהוא פסח היום ואכל מצה לא יצא יד"ח, דהו"ל מתעסק במצוה דאכילת מצה, וא"כ ה"נ אם לא ידע שהוא שבת הרי זה מתעסק לענין המצוה של הדלקת נר שבת, ובזה שפיר נפק"מ בהנ"ל, דאי מצוה אחת להדליק ביום זה הרי שפיר נתקיימה המצוה כיון דידע שמצוה היום להדליק נר, ומה שהיה סבור שהוא רק מחמת סיבה אחת ובאמת הוא מחמת ב' סיבות זה לא חשיב מתעסק, אבל אם הוי ב' מצוות הרי כלפי המצוה של נר שבת הו"ל מתעסק. ושמעתי שבס' ארחות שבת ח"ד עמוד ע"ב כתבו מזה והביאו בזה דברים ממרן הגר"נ קרליץ זלה"ה. [א.ה. בפניני הגר"א גנחובסקי חנוכה תשפ"ב הביא מתשו' מהר"ם בריסק ח"ב סי' מ"ד ומ"ה דאם הדליקה נרות ביו"ט שחל בשבת ושכחה שהוא שבת לכאן לא קיימה המצוה דנרות שבת וצריכה לחזור ולהדליק בברכה].

יו"ט שני שחל בשבת אם בן חו"ל יוצא בהדלקת בן א"י

ב. ויל"ע ביו"ט שני שחל בשבת אם יכול בן חו"ל לצאת בהדלקת נרות שבת מבן א"י, והדבר מצוי בישיבות שיש ביניהם מבני חו"ל והמדליק את הנרות הוא בן א"י, די"ל דכיון דאצל בן א"י אייז יו"ט א"א להוציא את בן חו"ל בהדלקתו כיון דלאו בר חיובא הוא בהדלקת נרות של יו"ט. [וכע"ז ידוע הנידון אם בן א"י יכול להוציא את בן חו"ל בהבדלה של יו"ט שני שחל בשבת, ומטו בזה משמיה דמרן החזו"א זלה"ה שהשיב להגר"מ סולביצ'ק דאינו יכול להוציאו בהבדלת יו"ט].

אמנם זה תלוי בהנ"ל דאי נימא דהיא מצוה אחת של הדלקת הנרות ביום זה שפיר יכול להוציא את בן חו"ל כיון דשניהם בני חיוב באותה המצוה אלא שבן חו"ל יש לו רק עוד סיבה לחיוב המצוה. [ובאמת גם בהבדלה יש לדון אם הוא ב' מצוות נפרדות או מצוה אחת להבדיל בין יום זה ליום חול. מיהו לענין קידוש מסתבר שהוא ב' מצוות כיון דהמצוה היא לקדש בדברים וכל א' הוא בדברים אחרים].

◆ משיעורי הגאון רבי ישראל אדלשטין שליט"א ◆

נכתב ע"י א' השומעים וע"ד הכותב בלבד בכל עניני הגליין ניתן לפנות ל- 050-4178704 4178704e@gmail.com

ברכה על הדלקת הנר אחר השקיעה

ג. בשבת קיי"ל דאם לא בירך בשעת הדלקה יכול לברך כ"ז שהנרות דולקים רק עד השקיעה, אבל לאחמ"כ כיון שאסור להדליק אינו זמן הראוי להדלקה ואינו מברך, אכן ביו"ט שיכול להדליק אח"כ נראה דיכול לברך גם אחרי השקיעה, ויל"ע ביו"ט שחל בשבת ולא בירך בשעת ההדלקה אי נימא דיכול עכ"פ לברך להדליק נר של יו"ט כיון דמצד היו"ט רשאי להדליק גם אחרי השקיעה.

ובפשוטו נראה דא"א לברך גם על הדלקת נר של יו"ט, דסו"ס ביום זה א"א להדליק אחר השקיעה, ולא מיבעי אי נימא דחד מצוה היא וכנ"ל, א"כ הרי ביום זה המצוה יכולה להיעשות דוקא עד השקיעה, אבל אפי' נימא דהם ב' מצוות מ"מ מאחר שהוא גם שבת הרי סו"ס א"א להדליק את הנר של יו"ט משום האיסור שבת. [ולא דמי להיכא דאסור בהדלקת הנר מסיבה צדדית וכגון שנשבע שלא ידליק נר ביו"ט, דזה לא חשיב שאינו זמן הדלקה, אבל הכא דהיום עצמו הוא גם שבת חשיב שגם הדלקת נר יו"ט אינה ראויה להיעשות אלא מבעו"י].

ב. יו"ט שני שחל בשבת אם בן חו"ל מוציא את בן א"י לכתחילה בקידוש הלילה

שמעתי לדון ביו"ט שני שחל בשבת אם יכול בן חו"ל להוציא בקידוש הלילה לבן א"י, דבן חו"ל עושה קידוש של יו"ט ומזכיר בו שבת ואילו בן א"י אינו צריך לקידוש של יו"ט אלא של שבת בלבד.

והנה לענין דיעבד ודאי יוצא בן א"י בזה כיון דיש בו גם קידוש של שבת, ונראה דגם אילו יאמר הבן א"י בעצמו נוסח זה של קידוש יו"ט עם הזכרת שבת ג"כ יצא בזה בדיעבד. אבל יש לדון אי שפיר דמי לעשות כן לכתחילה שבן חו"ל יקדש ובן א"י ייצא בקידוש זה. ושמעתי מח"א שהורה שאין לעשות כן לכתחילה אלא יקדשו כל א' לעצמו. [ואם הבן א"י אינו יכול לקדש בעצמו יכול הבן חו"ל לחזור ולקדש לו מדין ערבות את הקידוש של שבת לבד]. דכיון דבן א"י אי"צ לקדש אלא קידוש של שבת אין ראוי לו לכתחילה לשמוע קידוש כזה של יו"ט ושבת, וכמו שאם מקדש לעצמו אינו רשאי לעשות כן לכתחילה לומר נוסח קידוש של יו"ט ושבת.

מיהו לא ברירא הך מילתא כ"כ, די"ל דסו"ס כיון דאצל המוציא הוא גם יו"ט שפיר הוי נוסח הראוי למי שמקדש לו ולאחרים, וא"כ אף דהשומע היה ראוי לו לקדש קידוש של שבת בלבד, מ"מ כשהוא שומע מאחר שאצלו הוא גם יו"ט שפיר רשאי לצאת בקידוש כזה של יו"ט ושבת כיון דאצל המקדש זהו נוסח הקידוש הראוי, וצ"ע. שוב שמעתי שכן הורה דו"י מרן הגרש"ז אויערבאך זללה"ה, ושמעתי שכבר כתב כן בברכי יוסף וצל"ע שם.

א.ה. ויתכן דתליא בגדר דין שומע כעונה דאם השומע יוצא בשמיעתו י"ל דראוי לו לצאת בשמיעת קידוש של שבת גרידא וכמו אילו היה מקדש בעצמו, אבל לפימשי"כ בחזו"א בגדר דין שומע כעונה שהוא יוצא באמירתו של המברך, ובשמיעתו הוא מתאחד עם המברך, נמצא דאמירת המוציא היא כעין שליחות עבור השומע ונמצא דהשומע יוצא בקידוש שעושה המקדש, וא"כ י"ל דאזלי בתר המקדש וכל שאצלו הוא גם יו"ט הרי נוסח הקידוש אצלו הוא של יו"ט ושבת, ותו לא איכפ"ל דאצל השומע הוא רק שבת כיון דהשומע ג"כ אינו יוצא אלא בקידוש של המקדש ואזלי לפי דין הקידוש של המוציא, ודו"ק].

ג. אם בן א"י מוציא בן חו"ל בקידושא רבא ביו"ט שני שחל בשבת

נסתפקתי ביו"ט שני שחל בשבת אם יכול בן א"י להוציא בברכת בפה"ג של קידוש היום את הבן חו"ל כיון דאצל הבן א"י הוא רק חיוב של שבת ואצל הבן חו"ל הוא קידוש גם של יו"ט מלבד של שבת, וכלפי חיוב זה של יו"ט הו"ל אינו בר חיובא. והנה בקידוש הלילה ודאי דאינו יכול להוציאו כיון דצריך להזכיר בה גם ענין היו"ט ובהו"ל ודאי לא הוי הבן א"י בר חיובא, אבל בקידוש היום דאצל שתיהם אינו אלא ברכת בפה"ג י"ל דשפיר מוציאו כיון דסו"ס אותו נוסח ברכה הוא.

וכיוצא ב מטו בשם מרן החזו"א שנשאל ע"י הגר"מ סולביצ'יק ז"ל לענין הבדלה במוצאי יו"ט שני שחל בשבת אם יכול בן חו"ל לצאת יד"ח מבן א"י, ואמר החזו"א דכיון דהבן א"י אינו חייב אלא בהבדלה דשבת ואילו הבן חו"ל חייב גם בהבדלת יו"ט אינו יכול לצאת יד"ח מהבן א"י, והרי התם נמי נוסח אחד הוא לשתיים, וא"כ ה"ה בקידוש היום. והראוני שכן כתב בחידושים וביאורים דגם בקידוש היום לא יוצא בן א"י לבן חו"ל.

אכן יש לדון בזה דאפי' אי נימא דבהבדלה אינו מוציאו היינו משום דהבדלת שבת והבדלת יו"ט הם ב' מצוות נפרדות, אבל קידוש היום דשבת ויו"ט אינו ב' מצוות, וגם הבן חו"ל אין לו ב' חיובי קידוש, אלא חד חובה היא לברך על היין קודם סעודת היום, וא"כ שפיר הוי הבן א"י מחוייב כמותו ויכול להוציאו.

וכע"ז יש לדון לענין חיוב סעודת שבת ויו"ט מה הדין ביו"ט שחל בשבת והוא לא ידע שהוא יו"ט אם יצא יד"ח סעודת יו"ט, דאפי' נימא דמצוות אי"צ כוונה ובפרט בסעודה שכן נהנה מ"מ הא בלא ידע שהוא יו"ט הוי כמו אכל מצה ולא ידע שהוא פסח דלא יצא, וא"כ ה"נ כיון שלא ידע שהוא יו"ט יש לדון שלא יצא יד"ח סעודת יו"ט, אמנם י"ל גם בזה דלאו ב' חיובים נפרדים הם אלא מצוה אחת לכבד ולענג את יום זה, והשבת והיו"ט הם רק ב' סיבות לאותו חיוב, וכיון שידע שהוא שבת יש כאן ידיעה וכוונה למצות כבוד ועונג של יום זה, ושוב לא איכפ"ל אם לא ידע שהוא גם יו"ט. ועמשי"כ כע"ז לענין מצות הדלקת נרות דיו"ט שחל בשבת.

א. השקאת סוטה באופן שאין המים בודקין אותה

פרשת נשא. איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל (ה, יב). ידועים דברי המהרי"ק שורש קס"ז, והובא ברמ"א אהע"ז סי' קע"ח סעי' ג', דאשה שזינתה והיא אומרת מותר אע"ג שהיא שוגגת הרי היא נאסרת לבעלה, דכתיב ומעלה מעל באשה ולא כתיב מעלה מעל בדי, ולכן אף שהיא שוגגת באיסור מ"מ כיון שהיא יודעת שהיא אשת איש והלכה וזינתה ברצון יש כאן מעילת מעל בבעלה והיא נאסרת עליו.

ויל"ע לגבי השקאת סוטה האם המים בודקים אותה על זנות כזו שהיא אומרת מותר, דבפשוטו נראה דכיון דמצד חומר האיסור אי"ז אלא שוגג אינה נענשת בעונש מיתה של צבתה בטנה ונפלה יריכה, ונהי דנאסרת לבעלה משום דסו"ס יש כאן מעילת מעל בבעלה וכמוש"כ המהרי"ק מ"מ אינה ראויה לעונש זה כיון דהיא שוגגת.

אכן לפ"ז יש להעיר קצת איך מועילה השקאת סוטה להתיר את האשה לבעלה, הא שמא זינתה אלא שהיא היתה אומרת מותר. [ואף שאומרת שלא זינתה כלל, אינה נאמנת אלא ע"י שהמים בודקין אותה, וניחוש שמא זינתה אלא שהיתה אומרת מותר]. וי"ל דאין חוששין לכך בסתמא שהיא היתה אומרת מותר, דמן הסתם כל אשה יודעת את האיסור של אשת איש.

ועו"ל בזה לפימ"ש"כ האחרונים דההיתר אחר השקאה אינו רק מכח הברור שלא מתה, אלא דהשבועה היא שמתירתה, ע"י בזכר יצחק ח"א סי' כ"ח שהאריך בזה, וכע"ז מ"ט משמיה דמרן הגר"ז, ומעתה ה"נ י"ל דאף דאין ברור מדלא מתה דשמא היתה אומרת מותר מ"מ השבועה מתירתה.

אלא דעדיין יל"ע בזה באופן שידוע בה באשה זו שאינה יודעת מאיסור אשת איש והרי היא אומרת מותר וקינא לה בעלה ונסתרה האם משקים אותה, דלכא"ל לדעת המהרי"ק אין כאן טעם להשקאה, דאף שהיא נאסרת לבעלה בכך מ"מ הרי המים לא יבדקוה, וא"כ י"ל דאין כאן טעם להשקאה, דאפי' אי נימא דהשבועה היא שמתירתה וכנ"ל, מ"מ צ"ע אם מעיקרא יש דין השקאה היכא דידוע לנו שהמים אינם יכולים לבדקה.

והעירוי דכמו"כ יש לדון בהא דמקנין על ידי עובד כוכבים [סוטה כ"ו ב'], והיינו שקינא לה שלא תסתור עם עכו"ם, והראשונים הקשו מזה על דעת ר"ת בכתובות דף ג' דס"ל דביאת עכו"ם כבהמה ואינה נאסרת על ידו לבעל, וא"כ איך מקנין על ידו, ובבית הלוי ח"ב סי' מ' ס"ק ה' ביאר דגם לדעת ר"ת ע"י קינוי שפיר נאסרת, דאף דביאת עכו"ם כביאת בהמה מ"מ כיון דבקפידה דבעל תלה רחמנא אף ע"י עכו"ם נאסרת, עיי"ש.

ויש לעיין אם המים בודקין אותה על ביאת עכו"ם, שהרי לדעת ר"ת באמת אין כאן זנות דאשת איש כיון דביאת עכו"ם כבהמה, וא"כ לכא"ל לא יבדקוה המים כיון דאין ראוי לבוא עליה עונש מיתה ע"ז, וא"כ למה ישקוה כיון דאין המים יכולים לברר אם זינתה.

וכשהצעת הדברים למרן הגר"ד לנדו שליט"א הוסיף דכמו"כ יש להעיר בהא דאיתא בסוטה דף כ"ו ב' דילפי' מקרא דאין קינוי דרך אברים, ומבואר דאי לא קרא היה מהני קינוי דרך אברים, והרי באופן זה ג"כ לא מסתבר שהמים יבדקוה, דבאמת אין כאן עבירה דזנות, וא"כ למה תשטה, ואמר דעל כרחק צ"ל דה"נ כל ההו"א שמקנין דרך אברים היינו רק לענין שתיאסר ע"י לבעלה, אבל לעולם לא היה בזה דין השקאה כיון דאין המים בודקין אותה מזה. ודכוותה י"ל בביאת עכו"ם ובאומרת מותר להמהרי"ק, דאף שנאסרת לבעלה מ"מ אינה שותה כיון דאין המים בודקין אותה.

ולפ"ז נמצא דהמקנא לאשתו והיא אומרת מותר, הרי היא נאסרת עליו עולמית ואין לה היתר, שהרי אינה יכולה לשתות כיון דההשקאה לא בודקת אותה, וכן אם קינא לה מגוי לדעת ר"ת אין לה היתר לעולם, כיון דאינה שותה מאחר ואין המים בודקין אותה, וכן במקנא משחוף שכתב הבית הלוי ה"נ דאף שאין ביאתו ביאה ע"י קפידא דבעל נאסרת, לא יתא לה היתר עולמית.

[א.ה.] ויל"ע בזה ממש"כ הרמב"ם בפ"ב משוטה ה"ב ואלו הן הנשים שאינן ראויות לשתות אע"פ שהיא רוצה לשתות ובעלה רוצה להשקותה אלא יוצאות בלא כתובה וכו', וחמש עשרה נשים הן, ואלו הן ארוסה ושומרת יבם וכו', ואמאי לא מנה הרמב"ם גם שנסתרה עם שחוף או עם גוי דאין ראויות לשתות ויוצאות בלא כתובה. וכמו"כ יש להעיר במש"כ הרמב"ם בהלכה ג' דשומרת יבם ממעטי' מדכתי' תחת אישה פרט לשומרת יבם שאינה תחת אישה, והא לפימ"ש"כ הבה"ל הני"ל שומרת יבם נמי אין בה איסור זנות דאשת איש אלא שנאסרת משום קפידא דבעל, וא"כ מהאי טעמא אינה שותה כיון דאין המים בודקין אותה. ויעוי' בחו"ב סוטה דף י"ח שכתב דשומ"י אפשר דמתנוונה קצת, ושמא אף מתה כיון שהיא מכשילתו ומקבלת על עצמה האלות והשבועה. עיי"ש. ולפ"ז י"ל דכן הוא גם באומרת מותר ובגוי ובשחוף, דאף שאין כאן עונש מיתה על זנות דאשת איש מ"מ מחמת קבלת האלות והשבועה ומפני שמכשילתו יבדקוה המים].

ב. ברכת שהכל על שתיית מים המרים

והשקה את האשה את מי המרים המאריים (ה, כד). יל"ע בסוטה שמשקים אותה מים המרים אם צריכה לברך עליהם ברכת שהכל. והנה באופן שאי"ז לצמאו ודאי אינה מברכת. אבל יל"ע באופן שהיא צמאה למים אם מברכת. ובגמ' בסוטה דף כ' א' איתא שצריך שיתן בתוכו דבר מר דכתיב מי המרים שמרים כבר, [קודם מחיקה, רש"י], ולפ"ז י"ל דאין ע"ז ברכה. אך אינו מוכרח ד"ל דסו"ס הוא מרווה והוי לצמאו ושפיר צריכה לברך.

והיה מקום לדון דמ"מ כיון שאין כוונתה בשתייה לצורך הנאת השתייה אין מברכין ע"ז, אבל בפשוטו ז"א דמה בכך דאין כוונת השתייה בשביל זה הא סו"ס השתייה מועילה לצימאון ושפיר יש כאן הנאת שתייה שצריך לברך עליה, ומהיכ"ת שיהא צריך שתהא כוונת השתייה לשם כך.

ומהאי טעמא יש להעיר על מה שראיתי שיש שהורו בחולה שצריך לבלוע תרופה בתענית ולצורך כך הוא צריך לשתות עם זה מעט מים, שלא יברך על המים כיון שאינו עושה כן להנאת שתייה אלא לצורך בליעת התרופה. ולכא"ל היה נראה דצריך לברך כיון דסו"ס הרי הוא לצמאו ויש כאן הנאת שתייה, ומה איכפ"ל שאינו עושה כן לשם הנאה. וצ"ע.

אלא דבאופן שיודעת שזינתה הרי הוא מזיק לה שהולכת למות ע"י מים אלו, וא"כ י"ל דאין מברכין על שתייה כזו וכמו דאמרי' בברכות דף ל"ה ב' לענין שמן דאין מברכין על שתייתו בפני"ע כיון דאזוקי מזיק. אך אולי דוקא שמן שהוא מין דבר שמזיק משא"כ הכא שהוא מזיק רק לה. [ויל"ע במי שסוכר לא בריא לו [ואפי' משהו] אם הוא ג"כ כמו שמן דאזוקי מזיק ואין מברכין עליו].

ג. שתיית יין לנזיר אם יש בו גם משום איסור ענבים

מיון ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל (ו, ג). בנזיר דף ל"ד ב' תנן דהנזיר חייב על היין בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן, והיינו דכל אחד הוא איסור בפניו, וענבים אזהרתם מ"ענבים לחים ויבשים לא יאכל" ואזהרת יין יעוי ברמב"ם פ"ה מנזירות ה"ט ובסה"מ ל"ת ר"ב שכתב מהיכן אזהרתו.

והקשו בזה דכל נזיר השותה יין ילקה שמונים, ארבעים משום יין וארבעים משום ענבים, דהא קי"ל דהשותה יין של ערלה סופג את הארבעים דחשיב כגוף הפרי דכתנן בתרומות פ"א מ"ג וא"כ נזיר השותה יין יתחייב גם משום ענבים כיון דחשיב כגוף הפרי.

ומרן הגר"ד לנדו שליט"א העיר דאם אכן יש בזה איסור משום ענבים א"כ לא ילקה משום יין משום דאין איסור חל על איסור, ורק באופן שקיבל הנזירות אחר שנעשה יין אז ילקה שמונים משום דחלו עליו איסור ענבים ויין ב"א.

וזכורני שמרן הקהילות יעקב זצ"ל אמר למרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל ליישב קושיא זו דאמנם ביוצא מהענבים יש עליו שם פרי מ"מ אין עליו שם "ענבים", ולפיכך במקום שהאיסור תלוי בשם פרי וכמו בערלה דכתיב "וערלתם ערלתו את פרי"ו שפיר איכא איסור ערלה אף ביין כיון דהוא ג"כ קרוי פרי, דבענבים היוצא מהם כמותן, אבל באיסור נזיר שהאיסור הוא "וענבים לחים ויבשים לא יאכל" א"כ שם האיסור הוא ענבים והיוצא מהם לא מיקרי ענבים, ושוב נדפס בקה"י נזיר סי' ח', ועיי"ש שהביא דהקדקן אורה בנזיר דף ל"ח [ד"ה אך יש לדקדק] נקט דבאמת אף ביין יש לאו דאכילת ענבים^א, עיי"ש.

ונראה לדון ליישב באופ"א דהנה בכל התורה יין מזוג דינו כיון [מלבד בשתויי יין דדרשי' לחד מ"ד בכריתות י"ג ב' מקרא דשכר שיהא כדרך שיכרות דהיינו חי] ויש לדון האם המים שמזוגים ביין מצטרפים להשלים השיעור או דלמא בעי' מהיין עצמו שיעור, וכגון לענין שתיית יין של ערלה האם בעי' שיהא רביעית יין חי מלבד המים שהוסיף ביין או דלמא אף אם שותה רביעית יין מזוג נמי חייב, דכיון דדרך יין למוזג במים אף המים מצטרפים להשלים שיעור רביעית.

ובקרן אורה נזיר [בסוף דבריו שעל תחילת דף ל"ח ב'] נסתפק בזה והביא דלענין נזיר איתא בתוספתא [נזיר פ"ד ה"א] דחייב אף על המזוג והיינו רביעית יין מזוג, וחז"י דהמים מצטרפים להשלים שיעור רביעית^ב, וכתב דלפ"ז יש ללמוד דכן הוא בכל איסורי תורה המים מצטרפים לשיעור רביעית וכגון בערלה השותה רביעית יין מזוג של ערלה חייב.

אכן נראה דיש לחלק טובא בין איסור נזיר לאיסור ערלה וכדומה, דבאיסור נזיר שם האיסור הוא "יין" ולפיכך י"ל דכיון שדרך היין הוא למוזג במים ממילא אף המים המעורבים בו יש להם שם יין, דכך היא צורת יין שהוא מזוג במים, אבל באיסור ערלה שלא נזכר בתורה איסור על יין א"כ אף אי נימא דהמים חשיבי כיון אין זה בכלל האיסור, דשם האיסור הוא פרי ערלה והמים לאו בכלל פרי ערלה הם וא"כ אינם מצטרפים לשיעור רביעית.

ומעתה לפ"ז נמצא דאפי' אי נימא דנזיר השותה יין יש בו גם איסור דאכילת ענבים כיון דהיוצא מהענבים הרי הוא כמותו, מ"מ יהא בזה נפק"מ לענין אם הוא מזוג במים אם יצטרפו המים להשלים השיעור, דלענין איסור שתיית יין אף המים מצטרפים לרביעית כיון דגם עליהם יש שם יין, אבל לענין איסור אכילת ענבים אף דהיוצא מהם כמותם מ"מ בזה אין שם האיסור יין ולפיכך אין המים בכלל היוצא מן הענבים להתחייב עליהם, וא"כ מיושב מה דהקשו דכל שתיית יין לנזיר יש בה ב' מלקיות א' משום יין וא' משום ענבים, דלמש"נ הרי בשותה רביעית יין כדרכו שהוא מזוג במים יש בזה רק משום איסור יין ולא משום איסור ענבים, [אלא דאם ישתה יותר מרביעית מזוג דיש בתוכה רביעית יין גמור בזה באמת י"ל דילקה נמי משום לאו דענבים].

ב. והנה אי נימא דבאמת לענין דין יין אף המים מקבלים שם יין א"כ לכא' תו לאו שם מים עליהם [דאי אפשר שיהיו גם יין וגם מים], ויש להקשות בזה ממש"כ הרמב"ם פ"י מתמידין ומוספין ה"ז דהמערב את נסכי המים עם נסכי היין וניסכם מעורבים למזבח יצא, ואי נימא דמים הניתנים ביין דינם כיון הא פקע מהם שם מים ואיך יוצא בהם משום ניסוך המים, וכן הקשה המנח"ח מצוה ש"כ, ולכא' ראייה מזה דמה"ת באמת אין על המים שם יין ולהכי כשרים הם לניסוך, [ורק למילי דרבנן הו' כיון לברכת הנהנין ולכוס של ברכה אבל מה"ת נשאר עליהם שם מים], וכ"כ בעמק ברכה עניני ניסוך המים אות ג'.

וי"ל דאפי' אי נימא דהמים משלימים לשיעור רביעית יין אי"ז משום דהמים מקבלים שם יין אלא דכיון דדרך היין להיות מזוג במים יכולים המים ליתן שיעור ביין, [ובדומה לזה מצינו במשקה שבענבים למ"ד מיפקד פקיד דמ"מ משלימים לשיעור, ואכ"מ], ולפ"ז י"ל דהמים נשארו בשמם ומ"מ מצטרפים הם ליין להשלים שיעורו.

מכתב למרן הגר"ד לנדו שליט"א – בענין איסור שתיית יין לנזיר

בס"ד י"ד סיון תשפ"א

למע"כ מו"ר מרן הגר"ד שליט"א

בענין מה שדיברנו דנזיר ילקה על שתיית יין גם משום היוצא מן הענבים, שמעתי שמרן בעל קהילות יעקב זצ"ל אמר ליישב בזה דדוקא היכא דהאיסור תלוי בשם "פרי"ו וכמו בערלה דכתיב "וערלתם ערלתו את פרי"ו אף היוצא מהם חשיב פרי, אבל בנזיר דהאיסור הוא "ענבים" אין על היוצא מהם שם ענבים. מיהו הקדקן אורה בנזיר דף ל"ח [ד"ה אך יש לדקדק] נקט באמת דבשתיית יין עובר גם בלאו דענבים.

ובמה שהעיר מו"ר שליט"א דנימא אין איסור חל על איסור ולא יחול איסור יין על ענבים, נתעוררתי בדבומה לזה יש להעיר באיסור חדש בלחם קלי וכרמל, דאי נימא דבלחם לא פקע האיסור דקלי וכרמל [עי' מנח"ח מצ' ש"ג, ואחיעזר ח"ב ל"ט ב'], א"כ איך חל איסור לחם על קלי וכרמל. ולא שייך הכא מה שאמר הדר"ג דמשכח"ל שקיבל נזירות אחר שנעשה יין.

ויתכן לפי"מ שדנו האחרונים דבאותו שם איסור לא אמרי' אין איסור חל על איסור, וא"כ י"ל דענבים ויין, וכן לחם קלי וכרמל, חשיב הכל שם איסור אחד. וצ"ע.

באם איני מטריח אשמח לשמוע חו"ד מו"ר שליט"א, ברב כבוד ויקר, ישראל אדלשטיין

תשובת מרן הגר"ד לנדו שליט"א

מש"כ דשאני הכא דהאיסור הוא "ענבים", כמד' דיל"ע בסוגי' דנזיר ל"ד ב' מה הפרט מפורש פרי ופסולת הפרי וכו' וכל הסוגי' שם ולע"כ.

^א א.ה. ונפק"מ עוד [אי איכא אזהרת ענבים על שתיית יין] להצד דנימא דכל איסורים שבתורה אם נכתבו לגבי אכילה שיעורם בכזית אף כשהוא בדרך שתיה, וכגון באיסור אכילת תרומה לזר אף השותה יין של תרומה איסורו בכזית ע"י רמב"ם פ"י מתרומות ה"ב [אמנם ע"י שלמי יוסף חולין סי' קפ"ט, ואכ"מ], א"כ לדעת הקדקן אורה נזיר השותה כזית יין חייב משום איסור אכילת ענבים דהוא בכזית כיון שנכתב בלשון אכילה, אמנם להקח"י דלאו בכלל ענבים הוא א"כ איסורו רק משום יין ובזה כתיב לשון שתיה דהיינו ברביעית.

^ב א.ה. אמנם ע"י בשיירי מנחה שם שכתב דכוונת התוספתא בדאיכא רביעית מיון חי גרידא.

ההתגברות על היצה"ר - מרוממת!

יש דבר שקשה לי לעכל אותו, אבל זה כתוב ב'פלא יועץ': בערך "עמל" הוא כותב ובודאי הגמור, שגם אברהם יצחק ויעקב ומשה רבינו וכל הקדושים היה להם יצר הרע כמונו כמוהם, אלא שעל ידי עמל ויגיעה רבה כפו את יצרם לידבק ביוצרים עד שלבסוף נהפך להם מאויב לאוהב, ונעשה להם מַרְעָה.

ידוע שיש מהחסידים שלא לומדים 'תפארת ישראל', הוא היה גברא רבה! והוא כותב במשניות סוף קידושין שפעם מישוהו הביא ציור של משה רבינו ואחד שהבין בחכמת הפנים אמר שהוא היה בעל מידות רעות מאד, ואמרו את זה למשה רבינו והוא אמר נכון, ככה נולדתי, רק שברתי את המידות הרעות והתהפכתי. [ובהערות למטה של משניות מהדורת שוטנשטיין הביא שכן נמצא גם כהאי גוונא בש"מ - ורק שם מסופר על ח"א].

אני לא מבין בזה, וכ"ש על האבות הקדושים בכלל אין לנו מושגים... האבות הן הן המרכבה, אבל אין אדם שאין לו נסיונות.

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל מספר (בספר קול נהי ארימה) שאחד בא אל החזו"א לבקש עצה איך להיפטר מהיצר הרע. א"ל החזו"א, אתה רוצה למות?!... הוא תמה למה למות?... כי בשביל מה אנחנו חיים פה, הקב"ה לא נותן לנו סתם חיים בשביל לאכול ולישון, אלא בשביל להתגבר על היצר הרע ולעבוד! ככה קונים חיי עולם הבא. למתים אין יצר הרע, אבל אדם חי בשביל זה הוא חי, זה התפקיד שלנו! נותנים לנו נסיונות כדי שנוכל להתגבר על היצר הרע. ועל ידי זה שמתגברים נהיים יותר גדולים, דבר מאד פשוט.

אז בואו נדע... אנחנו רוצים להגיע למשהו מסוים:

אנחנו יודעים שההתגברות על היצר הרע מרימה אותנו. תמיד אנחנו מביאים ששמעתי מהרב וולבה זצ"ל, שכתוב בזוהר (מדרש הנעלם פרשת וישלח), שבזמן שביטלו את היצה"ר של עבודה זרה אמר אמורא אחד לשני בא נבטל גם את היצה"ר של עריות. אמר לו חס ושלום שאם לא כן חדותא דשמעתא מנל... מאיפה תהיה לנו את המתיקות של תורה. במקום מתיקות של עבירה אנחנו זוכים שיש מתיקות של תורה - מחליפים מתיקות במתיקות. ומי שיועד מתיקותה של תורה מה היא, הוא יודע שאין מה להשוות... אתה מתגבר - אתה מתעלה! אתה נהיה יותר גדול ויותר גדול ויותר גדול.

הציפייה וההכנה למתן תורה

וכעת נעבור לעניינינו:

אנחנו יודעים שמרן הרב שך אמר בשם רבי איסר זלמן בשם 'דרשות הר"ן' ששבועות זה יום דין של תורה. [מרן רה"י זיע"א אומר שבדרשות הר"ן לא מצאנו את זה, אבל ב'שליה' כתוב בשם ה'תולעת' יעקב שדנים על ביטול תורה]. וכן בשיבה מורינו הרה"י רבי נחום לבה שליט"א הביא את ה'רוקח' בפרשת פנחס עה"פ "ובשבועותיכם" שכתוב שם מפורש שזהו יום דין של תורה.

מה זה יום דין של תורה?... סיפר לי פעם הנכד של הרב שך שהוא פעם בא בתקופה הזו לרב שך והוא רואה שהרב שך מהורהר... הוא שאל אותו סבא, מה קרה?... אמר הרב שך אני הולך לקראת יום דין של תורה, זה לא פשוט... כתוב בספרים שבכל שנה יש מתן תורה מחדש! רק פעם זה היה מתן תורה לכולם, והיום נותנים לכל אחד לפי הכלי קיבול שהוא הכין. דנים עליך איזה טעם יהיה לך בתורה, איזה מסייעים יהיה לך ואיזה מפריעים יהיו לך. הכל לפי הקבלה של תורה. היום אנחנו נכנסים לקבלת התורה של נעשה ונשמע. זה התפקיד שלנו.

כמה שנקבל יותר - יתנו לנו יותר.

בעל העקידה זצ"ל אומר, עם ישראל היו במ"ט שערי טומאה. שבוע אחרי בשביעי של פסח מלאכי השרת עוד אמרו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז. וששה שבועות לאחר מכן פסקה זוהמתן והם חזרו להיות כאדם הראשון לפני החטא. "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם" זה הולך על עם ישראל לפני מתן תורה הם היו כמו המלאכים.

היצה"ר של הגדול מחברו...

גמרנו שלשה חומשים שהיו כמין מקשה אחת... בראשית, הבראיה, האבות הקדושים, ספרן של ישרים. שמות - מלא עם אמונה ויציאת מצרים, [אמנם היה גם את חטא העגל, אבל חוץ מזה הכל היה אמונה], וכן פרשיות המשכן שהרמב"ן כותב שאז שבו למעלת אבותם להיות סוד אלוך עלי אהליהם, ואח"כ חומש ויקרא, זה הקרבנות שהיו במשכן... הכל מלא בקרבת אלוקים...

וכשמגיעים לחומש במדבר יש פרשה רודפת פרשה של עוד מכשול ועוד מכשול... מתאוננים, התאוות תאוה, תינוק הבורח מבית הספר, מרגלים, קורח, זמרי בן סלוא... הכל הכל נראה בדיוק הפוך... מספרים שפעם אחד בא לרבי ירוחם ושאל אותו איך זה יכול להיות בני"ך שאנשים שהיו אמורים להיות ברום המעלה כמו ירבעם דואג ואחיתופל ונפלו כ"כ.

ואומרים שרבי ירוחם אמר לו בניגון "ארבעים שנה אקוט בדור ואומר עם תועי לבב הם והם לא ידעו דרכי". דור המדבר, הדור הכי יפה שהיה... דור דעה, ראה את הכל, ידע את הכל, ונפל עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם, עם תועי לבב הם.

ומה הפשט בזה באמת?... כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו. (סוכה נב, א).

וידועה הגמ' ב' חלק (סנהדרין קב, ב) שחז"ל מספרים שרב אשי אמר על מנשה, 'מנשה חברנו', ומנשה בא אליו בחלום ושאל אותו מהיכן בוצעים את הפת והוא לא ידע, אז הקפיד מנשה איך אתה קורא לי 'חבר'?

אמר לו אם אתה כזה גדול אז איך נכשלתם בחטא?... אמר לו אם אתה היית בזמני היית מקפל את הגלימה ורץ לעבוד עבודה זרה! היצר הרע יכול לעשות כל דבר, כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו.

העולם מספר שלרבי חיים מצאנז היו הרבה רדיפות, והוא אמר פעם שהוא יודע למה זה מגיע לו, כי בזמן המחלוקת של קרח עם משה רבינו הוא עמד בצד ולא היה לימין משה.

אז שאלו אותו למה באמת נשארת בצד?... והוא אמר אם הייתם יודעים איזה נסיון היה לא להיות עם קרח, הייתם מבינים איזה נסיון קשה זה היה להישאר בצד...! כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו. מה שאנחנו לא מבינים את זה כי אנחנו לא גדול מחברו, אך מי שהיה גדול מחברו - הבין...

בספר 'הגר"א' מובא שהמגיד מדובנא זצ"ל אמר פעם לגאון זצ"ל הלואי והיה לי את היצר הרע של הגר"א. מה היצה"ר שיש לגר"א לבטל דקה אחת... והגר"א אמר לו רחמנא ליצלן מהיצר הרע שלי שהקב"ה יציל כל איש מכזה יצר הרע... מה אתה יכול לדעת מה היצר הרע שלי...

ובספר אורות הגר"א (עמ' ש"א) מביא שרבי זונדל אמר שהגר"א אמר לרבי חיים מואלוז'ין אין לך יום שהיצה"ר לא מדבר אלי יותר מאתמול!!!

ידוע שרבי אברהם רייסנר היה ת"ח גדול. ובצעירותו הוא שאל פעם את החזון אי"ש מה היצר הרע של הרב?... אמר החזו"א קצת לנוח... החזו"א הרי לא נתן לעצמו מנוחה! העמל התורה שלו היה ללא הרף ובעמל גדול! טיפה לנוח... קצת להרפות... אנחנו צריכים לדעת כך:

כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו. כל הנסיונות הם חדשים לבקרים... כל בן תורה יודע, שככל שאני יותר לומד אני מצד אחד מתרומם, אבל באים נסיונות חדשים... זה הדרך של היצר הרע, הוא לא מרפה, לא רק שהוא גדול ממנו, הוא גם מדבר כמו "גדול"... הוא לא בא אליך סתם ואומר לך "תתבטל"... הוא נותן לך כל מיני דברים אחרים שיבלבלו אותך. כל הזמן הוא מבלבל אותך, וזהו. וכל אחד מכיר את היצר הרע שלו וצריך לחשוב איך להכין את עצמו מראש. והר"ת מביא שכשהיצר הרע תופס אותנו לא מוכנים, קל לו יותר להפיל אותנו.

והתמיהה עצומה, הלא דבר ידוע הוא שאלף אלפי שנים לא יספיקו לעלות ממ"ט שערי טומאה ועד למדרגת אדם הראשון קודם החטא... אז איך הם הספיקו ככה בששה שבועות?...

אלא שלגודל החפץ ועוצם הרצון ורוב התשוקה עשו בששה שבועות מה שאדם עושה רק באלף אלפי שנים.

כמה שאנחנו מכינים היום יותר תשוקה ורצון ומחכים מתי יבוא היום של מתן תורה וכמש"כ בחינוך, ככה נזכה יותר.

הג"ר ישראל בן שלום זצ"ל [שהיה ר"י בפוניבז' הקטנה] אמר פעם, לפעמים אדם מחכה לאוטובוס הרבה זמן, וכל הזמן הזה הולך לאיבוד, הוא כאוב על הבזבז זמן הזה. היום נתנו לנו שבע שבועות שלמות בשביל **לחכות**. להיפך... לחכות לחכות, זה מצוות היום, להשתוקק... עדיין לא הגיע היום, עדיין לא... אימתי כבר יבא היום... **וזה מה שבונה את הכלי קיבול ואת האהבת תורה שלנו**. וכל כמה שאדם יותר מקבל על עצמו אז הוא זוכה הרבה יותר בראש השנה של התורה.

להכין כלים גדולים!...

דבר אחד אנחנו צריכים לדעת: זה כמו שלפני ר"ה מקבלים הרבה קבלות טובות, ואח"כ עומדים בזה כל אחד לפי ערכו. אחד לוקח חודשים שלש, אחד ארבע, אצל אחד זה מחזיק אפילו חצי שנה, ויש שזוכים עד הסוף, אבל אצל חלק מהם לאט לאט זה מעמיא עמיא ואזיל... אולי לא אצל כולם, אבל עכ"פ יש כאלו...

גם בשבועות. באים בכזו התלהבות, ואחרי זה - מחזיק מעמד כל אחד לפי ערכו. צריך לדעת את היסוד שאמר לי מרן רה"י זע"א ואם לא יוצאים עם זה ולא מתבוננים ביסוד הזה - אבדנו את הכל.

הרה"י אמר, הרי עם ישראל עמדו במתן תורה, שם ראו כל העם את קול אלוקים מדבר ודבריו שמענו מתוך האש... הקב"ה קרע עליונים ותחתונים וראו כל העם שאין עוד מלבדו... עוף לא פרח ציפור לא צייצה... היה טללי גן עדן... אין לנו מושגים מה שהיה שם, נפשי יצאה בדברו. היו צריכים לעשות להם תחיית המתים. כך כתוב במדרש, הם מתו והמלאכים החזירו אותם לחיים מלאכי צבקות ידודון ידודון, נפשי יצאה בדברו. אם כן איך תוך ארבעים יום חוטאים בעגל?...

איך? ומה נאמר, שהם לא הכינו כלים, אבל זה דור דעה, איך שייך לומר שהם לא הכינו כלים, הם ידעו שיהיה נסיונות! אלא אמר מרן הרה"י וזה יסוד אמיתי לכל החיים: הם ידעו שיהיה להם יצר הרע אח"כ והם הכינו כלים להילחם אתו. אבל הם הכינו כלים לפי היצאה"ר שהיה להם עד אז והם לא ידעו שאחרי מתן תורה הם מתרוממים יותר וכל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, וליצרו גדול הימנו - הם לא הכינו כלים.

להכין כלים ליצאה"ר של לפני שבועות זה לא מספיק... זה כמו להכין כלים לפני ר"ה. כולם מכינים, מי לא מפחד מהמוות... לפני שבועות מי לא רוצה לזכות לתורה... תכין כלים לנסיונות שיהיו לך אחרי שבועות! מיד אחרי שבועות רוצים להרגיש קצת הנחה... עברנו את היום דין רוצים קצת לנוח, ושם ינוחו יגיעי כח. והינוחו זה יותר מהיגיעי כח... יש כאלו שכבר מתכננים את הדאצ'ה שלהם... כעת תחפש עצות שיהיה רק מוסיף והולך ולא ח"ו בהיפוך.

תכין היום כלים ליצאה"ר של "הגדול מחברו"! יתנו לך תורה ותקבל! אם לא תכין היום כלים ליצאה"ר של גדול מחברו - אתה יכול להפסיד. על מה בזבזתי חיים???

צריך לדעת: כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו זה נכון, אבל לכל אדם כתוב בגמ' בברכות שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. כל כמה שהאדם הוא יותר גדול - יותר עוזרים לו. כל כמה שהקבלה אמיתית יותר והכנת לעצמך כלים יעזרו לך. והראיה, שכל הגדולים הגיעו למה שהם הגיעו!

בואו נראה מה ההכנה שאנחנו צריכים:

כתוב במדרש רבה (ריש במדבר א, ז) למה במדבר סיני, מכאן שנו חכמים בג' דברים ניתנה התורה, באש ובמים ובמדבר, וכו'. ולמה ניתנה בג' דברים הללו, אלא מה אלו חנם לכל באי העולם כך דברי תורה חנם הם וכו'. דבר אחר... אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר במדבר סיני: וצריך להבין מה זה הפקר כמו מדבר... בימסילת ישרים' כתוב שאם אדם היה במדבר לא היה אכפת לו מה הוא לובש ומה הוא אוכל. מה אכפת לי... היום אם יש להחזיק משהו טוב גם אני צריך... והוא קנאת איש מרעהו. אבל אדם במדבר לא מעניין אותו שום דבר והכל טוב לו. רק לסיים תפקידו במדבר, ולשוב למקומו הקבוע.

ידוע שהסטייפלער זצ"ל כשהיה בחור היה איזה רב שדיבר אתו בלימוד והוא ראה שהוא עילוי עצום, אז הוא רצה להציע לו שידוך והוא שאל את הסטייפלער מה הוא מחפש? אמר לו הסטייפלער בחורה יראת שמים ומדות טובות עם אהבת תורה, ברור... אמר הרב ההוא, בלי זה זה לא מתחיל. אבל מה אתה רוצה עוד?... שום דבר. אמר הרב, אני מתכוין איזה משרה או רבנות מה אתה רוצה להיות?... אמר לו לא זה ולא זה. אז מה אתה כן רוצה?... אמר הסטייפלער כבר אמרתי לך, אשה עם יראת שמים ומידות טובות ואהבת תורה. לא צריך עוד שום דבר אחר. אז אותו רב כתב מכתב לרה"י של הסטייפלער הגאון רבי אברהם יפהן זצ"ל, אני רואה שהבחורים שלכם הם למדנים גדולים, אבל הם כאלו תמימים... מה אתם עושים אותם כאלו תמימים, הוא לא מבין מה זה להתחתן! ומה צריך אחרי החתונה...

רבי אברהם הכיר את ה"תמימים" שלו והוא נתן לו את המכתב לקרוא, וכתב הסטייפלער בתשובה תמימים בתמימים נגעו (ע"ד הגמ' דמים בדמים נגעו) אני תמימים! הוא תמימים. מה יש עוד חוץ מתורה...

מרן שה"ת רבי חיים קנייבסקי זצ"ל אמר על עצמו; התפללתי הרבה להקב"ה שלא יכנס לי לראש שום דבר חוץ מתורה ושלא יעניין אותי שום דבר אחר. וככה הוא היה באמת. אומר המשגיח רבי דן סגל שליט"א כולם שואלים למה היום אין תורה כמו שהיה לפני השואה, כל גדולי מיר גאוני עולם לא נתחיל למנות אותם... איפה זה היום?... אבל לי יש שאלה אחרת, איך היום יש כאלו שכן יודעים ללמוד? אם בחור כל דבר מוציא אותו מהלימוד, כל נייעס קטן, כל איזה סיפור קטן, כל חתונה, כל ברית, וכל דבר... שישי שבת זה חצי בין הזמנים, וכל בין הזמנים שלם שיש כמה פעמים בשנה. רבי משה חברוני עשה לנו חשבון פעם שישי שבת זה שלוש מהחיים, ובין הזמנים זה עוד שלוש, ונשאר רק שלוש ללמוד וכולי האי ואולי... איך אתה רוצה לגדול רק ע"י שלוש מהחיים?... אם לא יודעים לנצל כמו שצריך, ואז עולים מעלה מעלה.

אדם שבאמת רוצה להכין כלים... אנחנו צריכים לתפוס את עצמנו, נחשוב רגע על מה בזבזתי חיים?... תשימו לב מה זה כל הנייעס היום? זה פשוט נבואות איך טראמפ יילך לישון ואיך הוא יקום. זה הכל!... כל אחד אומר את ההשערות שלו, ובסוף הוא חולם מה שהוא רוצה, הוא מצפצף על כולם ולא מתחשב באף אחד... אף אחד לא יכתוב לו. מה שהוא יחלום זה מה שהוא יעשה... אז בזה אנחנו עסוקים כל היום... או איזה גזירה חדשה היועצים המשפטיים מכינים לנו... אסור לנו בכלל לחשוב על זה, כי אנחנו למדנים ואם יגיע לידם מה שדברנו יגזרו גם את זה, כעת גוזרים רק לפי קוצר דעתם.

ואת זה אנחנו לא נוכל לסלוח לעצמנו, על מה בזבזתי חיים?... על כלום, בתור בחור קצת מבליס, ופתאום נהיים אברכים ולא מעניין שום דבר וסתם... בזבזתי חיים. יכלת להיות ת"ח, ובזבזת את הזמן.

ההכנה שצריכה להיות - שבאמת יעניין אותי תורה. זה הכל. וחוף מזה לא להחליף עולם של מיליארדים בפרוטות שחוקות ומזויפות...

יש וורט שאנחנו מביאים בשם מרן הרב שך בשם רבי איסר זלמן בשם רבי איצלה בלאזר, הגמרא ביומא (לה, ב) אומרת, הלל מחייב עניים אלעזר בן חרסום את העשירים ויוסף מחייב את הרשעים. מביאים את הרשע לדין ושואלים אותו - למה לא למדת תורה, הוא אומר טרוד הייתי ביצרי, אמרו לו כלום היית טרוד יותר מיוסף? וכו'. תארו לעצמכם - דוגמא פחות יפה... - יבואו לחייל וישאלו למה לא הגעת בזמן לצבא והוא יגיד מה לעשות הייתי באמצע לשדוד בנק, איך יכלתי לבוא?... נו, אז רק יענישו אותו יותר... מה הפירוש טרוד הייתי ביצרי ולכן לא למדתי תורה?... אלא אמר הרב שך בשם רבי איסר זלמן בשם רבי איצליה, לעתיד לבא יסתכלו על מי שלא למד בכזה זלזול... כזה מחוסר דעה?... זה שוטה בדרגות הכי גבוהות... היה לידך מיליארדים!!! על מה שרפת אותם?... אתה שרפת בידיים את השטרות ועוד שמחת... האדם לא יוכל לסבול את הבזיון הזה למעלה, הוא מעדיף לומר שהוא בעל עבירה מאשר שיגידו שהוא כזה חסר דעה!...

אנחנו יכולים כל כך הרבה לגדול בישיבה, לא חסר שום דבר, אין שום טרדה, שב תלמד! יצאה"ר יש לכולם. לכל אדם יש את הנסיונות שלו.

מי שרק רוצה - יכול!!!

שאלו פעם את הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל (הוא היה עילוי גדול, ומגדולי שנחאי) איך זה יכול להיות שדווקא שם בשנחאי איפה שהיה חוס נורא וקשה מאד ללמוד, ובזמן המלחמה, אז היתה הפריחה הכי גדולה של מיר, וכל גדולי מיר צמחו משנחאי, איך זה יכול להיות?... אמר רבי ראובן, לא היה מה לעשות שמה, לא יכלנו לצאת לרחוב זה

לא היה שייך כי בחוץ היה כחוס הכבשן... לא היה מה לקנות ואיפה להסתובב... כלום! רק לשבת וללמוד, אז השקענו את כל הכוחות בלימוד וגדלנו.

בהספד על הבה"ח אברהם ישעיה שפיגל אמר הרה"י שלו בשיבה קטנה שהוא שאל אותו למה אתה מחפש דוקא את הישיבה בתפרח, למה דווקא שם?... אמר לו כי שם לא יהיה יצה"ר להתבטל, אין מה לעשות שמה... אין כלום, רק לשבת וללמוד. אני מחפש לברוח מהפיתויים של היצה"ר, אני רוצה ללמוד!

וזה הקבלה הנכונה שלנו, להבין מה זה הערך של תורה, אחד שרק קצת קורא 'נפש החיים' על מעלות התורה הוא רואה מה זה מעלות התורה, אתה קצת קורא, אתה מבין שכן תורה המנצל כוחותיו הוא גדול ממלאך!

כל אחד יכול!

כעת צריך לדעת וזה דבר מאד פשוט, אין אדם שלא יכול להצליח. מרן הרב אלישיב זצ"ל שהוא היה אדם מאד שכלי וריאלי, אמר פעם; נשים לב שעיקר העברת התורה שבע"פ היו ע"י גרים! שמעיה ואבטליון, רבי עקיבא, רבי מאיר, אונקלוס, ומבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק. ומרן רה"י הגר"ג אדלשטיין זצ"ל הביא שאף בני קרח שהיו במחלוקת - הרהרו תשובה בלבם והם זכו להיות נביאים שאנחנו אומרים את התהילים שלהם, ועוד לפני תקיעות... מכל זה אנו למדים אין אדם שלא יכול! אין כזה מושג, הקב"ה נותן כח לכל אחד... בא, אתה מוכן להשקיע? אתה מוכן לעבוד?

רחב שהיתה זונה זכתה שיצאו ממנה הרבה נביאים! וכמו שמובא בחז"ל, היא זכתה להיות אשתו של יהושע... אנחנו לא יכולים לתאר... אין אדם שלא יכול!

המשגיח בע"ץ חיים רבי לייב טודרס (לוי) זצ"ל, הבן שלו הגה"צ רבי משה ברוך זצ"ל אמר לי שאביו אמר שהיצר הרע לא בא לבן תורה רציני ואומר לו סתם תתבטל... אלא הוא מוצא לו מצוות כאן חסד, וכאן ביקור חולים, וכאן שמחת חתן... הגומל חסדים טובים, המון המון חסדים, העיקר שלא תשב ותלמד... הכל יותר קל מלשבת על המקום וללמוד ואנו נוחים להתפתות. וראיתי בספר 'אסק שמים' שבח' אחד שאלו איך מקבלים מתיקות בתורה, והוא האריך שם ותו"ד שזו שאלה שני' ופועל יוצא משאלה ראשונה, והיא כמה אתה מוכן להשקיע בשביל זה - הלא כל אחד מבין שמתנת שמים זו היא רק למשקיעים ועמלים.

והדבר דומה לאחד שבא לבחור רכב בחנות המיועדת לכך ומיד מנסה לברר פרטים על מכוניות היוקרה והשאלה הראשונה היא כמה כסף יש לך שאתה מוכן ויכול לשלם על סוג מכוניות כאלו.

כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה אז... והיה כעץ וכו' וכל אשר יעשה יצליח.

שאלו פעם את רבי ברוך בער, אם כל הזמן נצטרך לשבת וללמוד אז מתי נעשה חסד? אמר רבי ברוך בער, בדרך מהבית מדרש לחדר אוכל. וחוף מזה גם בחדר אוכל אפשר לעשות חסד להשאיר את המנה של השני ותסתפק במנה שלך... [ומי שלא כל הזמן רק לומד - יש לו הרבה הרבה זמן לחסד]. וראוי להביא פה בעיקר בימים אלו שמדברים על בין אדם לחבירו, שע"ז מתו תלמידי ר"ע את דברי המהרש"א בתענית דכ"ב, א על דברי הגמ' שם שאליהו הנביא אמר לר' ברוקא חוואה שראו שני אחים וא"ל שהם בני עוה"ב שהם אנשים שרואים אנשים עצובים ומשמחים אותם וכן כשרואים אנשים שרבים ביניהם הם משכינים שם שלום.

ומפרש המהרש"א מדוע עד כדי כך משמחים הם בני העוה"ב שהרי הגמ' אומרת בסנהדרין (מו, א) כשאדם מישראל מצטער שכינה מה היא אומרת קלני מראשי וכו' דהיינו השכינה עצמה בצער גדול, וא"כ הדין נותן שמי שמשמח הרי הוא משמח את השכינה עצמה ופשיטא ששכרו גדול.

פעם הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל אמר לטבח בסלבודקא לשים מנה אחת פחות. היה שלחן של שש והוא שם רק חמש מנות. רבי אייזיק עמד מהצד והוא ראה איך שאף אחד לא אכל, כל אחד אמר לשני אתה תקח, אני כבר אסתדר... רבי אייזיק התרגש, את זה רציתי לראות...

אהבת תורה לבד!

עכ"פ אנחנו צריכים להיות תלמידי חכמים! זה התפקיד שלנו, לצאת מהישיבה תלמידי חכמים! כתוב בהקדמה ליברכת שמואלי (על ב"מ) שרבי ברוך בער אמר שהתורה אוהבת מי שאוהב רק אותה. זה הכל. ולמה זה? לא בגלל שאכפת לה שאתה אוהב עוד דבר, אלא כתוב

ב'חובות הלבבות' שאין שתי אהבות שורות בלב אחד זה לא הולך ביחד... אהבת עולם הזה ואהבת תורה זה לא הולך ביחד, בהכרח שזה אחד על חשבון השני.

אמרנו פעם שהדוד הרה"י של כפר חסידים היה אומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" אם אתה רוצה שהרוח תשוב למעלה - תוריד את הגשם... אם אתה רוצה בתענוגות העולם הזה - זה לא הולך עם תורה. בכולל פוניבז' היה ת"ח חשוב הרב ליברמן זצ"ל (הוא נפטר לפני כשנה וחצי) הוא היה עילוי גדול, יש לו אב והרבה דודים גדולי תורה. הוא בא פעם לחברותא שלו ושאל אותו, התפללת הבוקר שלא תאכל אוכל טעים עם הנאה גדולה?... הוא לא הבין מה הקשר... אמר לו כתוב בתוס' (כתובות קד, א) בשם המדרש עד שאדם מתפלל שיכנסו ד"ת לתוך פיו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, זה לא הולך ביחד... ואמרו בגיטין (ע, א) סעודתך שהנאתך הימנה - משוך ידך הימנה. וביקובץ אגרות' למרן החזון איש (אגרת כ' בהנהגות לבן ישיבה אות א') כתב ליהזר וכו' ואם בטומאת הגוף יש ראשון לטומאה ויש אב הטומאה ויש אבי אבות, בטומאת הנפש של מלוי התאווה באכילת תענוג, מתאחד ראשון לטומאה ואב הטומאה ואבי אבות הטומאה, דבר זה הוא מן השפלים מאד - מעכבים את הלימוד וכו'.

אדם ששוקע בעולם הזה, לאט לאט מגיע לתאווה לשם תאוה, וכמו לאכול צילנט בליל שישי וכיוצא ב - פה ברוך ה' אין את הדברים האלה - זה שיגעון... בגמ' כתוב על אכילת מצה בערב פסח שזה כבועל ארוסתו בבית חמיו... תחכה עוד קצת עד שיגיע הזמן. זה חתיכת שיגעון... ויש הרבה לדבר על זה ולא כעת הזמן. יש סיפור נורא ששמעתי מהגאון רבי זאב ברלין זצ"ל... קצת לפתוח את הראש ולהבין מה תפקידו בחיים.

להיות מונח בלימוד

הגאון רבי גדליה הוניגסברג שליט"א כותב בספרו, (והובא בעלון 'על הצדיקים' שבוע שעבר) שמרן רה"י זיע"א שאל אותו פעם שאלה מעניינת: עד שנת ת"ר בכל דור היו המוני ענקי תורה, הגאון מוילנא, רבי חיים וואלוז'ינר, הקצוה"ח, החת"ס, רעק"א, התיבות המשפט, הנודע ביהודה, המחנה אפרים ועוד ועוד ועוד. ומה קרה שהיום יש כמה בודדים של ענקי הדור... אז הוא אמר [ונוסיף שבזוהר כתוב שבשנת ת"ר ייפתחו שערי החכמה של העוה"ז], וידוע שכל המכוניות והמטוסים וההתפתחות היו בימים הללו. פעם לא היה להם הרבה מה לעשות, גם לאכול - לא היה הרבה מה לאכול. ולנסוע לחתונות ובר מצוות צריכים יום שלם להיטלטל בדרכים עם סוס ועגלות ומוכן שמי שלא הוכרח לנסוע - נשאר בבית... רק הקרובים ממש באו. וכביסה עשו בפרימוס... לא היה כלום. אנשים היו או בבית או בבית מדרש, מה יכול להיות... ועוד שבבית לא תמיד היה כסף לקנות עצים להסקה, אבל בבית מדרש היה תנור גדול וכולם העדיפו ללכת לשם ולא היו להם דברים אחרים בראש.

היום ברוך ה' יש שפע, שפע גדול, ויש הרבה מאד זמן, עשרים וארבע שעות ביממה... אז הולכים לחתונות... מה הבעיה אתה עולה לאוטובוס והוא נוסע... הכל כל כך בקלות. ואוכל יש בשפע ברוך ה'... והיום הכל בהכשר למהדרין. כשאני הייתי בחור בקושי היו הכשרים, היום אפשר לאכול הכל כשר... נו, אז הלימוד בהתאם...

צריך לדעת, אנו רוצים לקבל עול תורה. לא אומרים לבחור אל תאכל, תאכל הכל מה שאתה צריך, אבל שהראש יהיה מונח בדף גמרא. שהמעניין יהיה דף גמרא. אף אחד לא מבקש ממך מסירות נפש, אבל שהלימוד יעניין אותך ויהיה בראש מעייניך.

הדוד שלי רבי אליהו מייסקובסקי זצ"ל (הראש ישיבה של כפ"ח) אמר לי פעם, יש הרבה אנשים שלא אוכלים דברים טעימים, זה כלל אצלם. לי אין כזה כלל, רק יש לי כלל אחד, **חבל על כל דקה!!!** מה שיש על השולחן אני אוכל. אם יש דבר טעים - אני גם אוכל, אבל מיד! בזריזות! מה שיש, אם יהיה עשבים נאכל עשבים... העיקר לא להיות רעב, ומיד אח"כ להמשיך ללמוד ולעבוד את ה'. [ומש"כ עשבים עוררני אי מהיקרים לעיני במגן אברהם סי' קע"א סק"ט מש"כ בשם האר"י]. הראש צריך להיות מונח בדף הגמרא.

הכח שיש במשנה אחת!

אני רוצה להציג בפנינו שתי שאלות:

א. רחל בתו של כלבא שבוע לכולי עלמא היא היתה אשה גדולה. היא לקחה את רבי עקיבא כשהוא היה עם הארץ, ואבא שלה ידע מזה והוא הדיר אותה מכל הנכסים שלו. כל הזמן הייתי משוכנע שיש לו אהבת תורה, אם את לא רוצה לקחת חתן ת"ח - אני לא נותן לך כלום.

קבלת עול תורה

אנחנו יודעים שהגמ' ביומא (לה, ב) אומרת: הלל מחייב עניים. באבות דר"נ (פ"ו) כתוב: רבי עקיבא מחייב עניים, ר"ע היה חוטב עצים, חציו מוכר ומתפרנס וחציו עושה מדורה ומשתמש לאורה [עפ"י היעב"ץ]. והנה יבוא כל אחד ויגיד, מה הדוגמא של ר"ע, אם היה לי אשה כמו רחל, גם אני הייתי ככה עוסק בתורה, מה זה מחייב אותי... אם לרבי חיים קניבסקי זצ"ל לא היתה את הרבנית ע"ה לא מאמין שהוא היה יוצא מה שהוא... גם הלל, אשתו היתה מוכנה להסתפק בחצי טרעפיק, ואם לא גם הוא לא היה יכול...

קיבלתי מרבתי, אדם מקבל אשה טובה לפי העול תורה שהוא קיבל. אם היית מקבל עול תורה באמת - היתה לך אשה כמו שצריך, שתוכל לשקוד וללמוד. רבי חיים קניבסקי לא קיבל עול תורה רק אחרי החתונה הוא קיבל עול תורה מוחלט **קודם**, והוא זכה. הקב"ה ידע שרבי עקיבא הולך לקבל עול תורה אז הוא נתן לו את רחל.

כשבחור אומר תירוצים למה לא לומד בהתמדה, זה יכול להיות תירוצים טובים, אבל ידוע שאומרים מתירוצים טובים לא נהיים תלמידי חכמים... זה וורט יפה. אבל בעצם כל התירוצים באים כי לא קיבלת עול תורה, כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו.

כשמדברים באמת על שמחה של תורה... כשמתחברים לתורה אין עולם יותר יפה מעולם של תורה. גם שמחה וגם מסתלקים המפריעים. בלבוש כתוב למה אומרים הלל שלם בשבועות, ובחול"ל פעמיים, כי זה לא שירה על היום טוב, זו שירה על התורה. תורה זה מטבע של שירה. ועוד משהו שאל אותי למה ב'קנייני תורה' אין קנין שנקרא 'עמל התורה'? קיבלתי מרבתי שעמל התורה זה לא קנין זה התורה עצמה! תורה בלי עמל זה לא תורה, כך אמר רבי ברוך בער. והסטיילער. וכבר כתב החזו"א: כל סגולות התורה נאמרו על עמלה, וחבל שאין את הזמן להאריך אך הפוך בה דכולה בה.

מלך נותן בלי לקבל

היום בעולם המודרני יש "ממלכת התורה". מה זה?... הגמ' בנדרים אומרת שאם אחד אומר לשני אני רוצה שאתה לא תהנה ממני ואני כן אהנה ממך, אז הוא אומר לו "לאו מלכא אנא" שרק נותן ולא מקבל. מלך זה רק נותן. מלכות התורה מאן מלכי - רבנן. מה הכוונה? שהם לא צריכים לעצמם שום דבר, רק לתת. וכמו שידענו ממרן ראש הישיבה זיע"א.

ממלכת של תורה זה רק לתת לשני, להיות עם מידות טובות, לראות שיהיה טוב לשני. מאן מלכי - רבנן. אני לא חושב על עצמי, וכשחושבים על השני - ככה בונים את עצמנו.

בספר הנפלא 'חכימא דיהודאי' מספר מעשה נפלא ממרן זיע"א על חכמה מיוחדת שהביאה לסלוק מחלוקת שיכלה לגדול באירופה, והציל את שני הצדדים, בעצה נפלאה ולשמחת לב כולם. והיתה זו גם עצה מסחרית. צד אחד הוציא כמה אלפי ליש"ט ומסר למרן זיע"א שאמר לו לקחת מיד חזרה. וכשאמר לו שבאירופה כך מקובל לשלם ליועץ פיננסי, אמר לו מרן זיע"א היועץ שלכם למד באוניברסיטה בזו זמן וכסף, וצריך להחזיר לעצמו את הכל שעל מנת כן עשה. אבל אני לא למדתי ולא השקעתי כלום, רק למדתי תורה הק'. והיא למדה אותי. אבל היא התנתה אתי מראש שאני מלמדת אותך ע"מ לעזור לאחרים ולא לצורךך, אם אני יקח היא תפסיק ללמד אותי, וזה פשוט לא כדאי ולא משתלם.

מגילת רות למה נאמרה, להודיעך שכן של גומלי חסדים, היא נתנה את הכל וזכתה להיות אמה של מלכות.

תן את הכל, תחשוב על השני ותגביה את עצמך ותהיה גדול מאוד! הדרך לגדולה שלי עוברת דרך המחשבה והנתינה על השני.

אך הגמ' בכתובות (סג, א) אומרת שבא רבי עקיבא אחרי שהוא נהיה רבי עקיבא, והוא בא אליו, ואמר לו ר"ע אם היית יודע שהוא היה יודע משנה אחת היית נודר?... אמר לו לא.

רבתי, אני רוצה להבין... על משנה אחת זה היה כל הכעס, שעי"ז סבלה עוני מרוד כ"ד שנים?... על משנה אחת זה הבעיה?... אתם יודעים שאני לא כלבא שבוע, ואין לי מיליונים, אבל אם החתן שלי יידע רק משנה אחת אני לא אסכים בשום פנים ואופן... אין לי הרבה נכסים להדיר ממנו, אבל אני לא אסכים! משנה אחת?... ועל זה אתה משאיר את הבת שלך עשרים וארבע שנים להתגלגל ברעב?... על משנה אחת?... כנראה שגם משנה אחת יכלה להפוך את הבן אדם... כלבא שבוע רצה שהוא יקבל את הטעם, ואז יש סיכוי שהוא ימשיך, עם המדות הטובות שהיו לו כדלקמן. **והרבה סיפורים ומסיפורים והם הושפעו מאד ונתהפכו מן שבאקראי נקלעו לשיטות וסמינרים והם הושפעו מאד ונתהפכו מן הקצה לקצה. המון סיפורים יש כאלה...** רואים הנהגה של בן תורה - זה משפיע. מרן רה"י הגר"ג אדלשטיין זצ"ל בפנינים לשע"ת מביא סיפור שבן תורה אחד קנה בחנות, וראו את ההנהגה שלו ושבא את לבם עד שנהיו בע"ת גמורים. [ויש עוד סיפור נורא הוד מהגר"ר שמעון בעדני זצ"ל שכבר סופר פ"א ואכ"מ] ממשנה אחת הוא יקבל את הטעם ואז יש סיכויים, בלי זה זה אבוד לגמרי.

דרך אגב מרן הרב שך זצ"ל היה אומר (כתוב ב'מחשבת מוסרי') שיש לפעמים הנהגה שיכולה להיות גדולה יותר מעבירה חמורה חד פעמית. וזה אדם שחי בלי חשבון בכלל. מחשבה אחת יכולה להפוך בן אדם כ"ש כשחיים כסדר עם חשבון נפש.

אם חיים בצורה של לא לחשוב אף פעם מה אני לא בסדר, איך להוסיף איך לתקן, איך להשתנות בחיים שלי... כלום. נותן לחיים לזרום עד שהם ייגמרו. זה הרבה יותר גרוע מאשר פעם אחת לחטוא בעבירה חמורה. כי כל החיים מתבזבזים.

אוהבים אותך, מרחמים עליך...

לנו יש עוד הסבר:

רבי עקיבא אמר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור. למה רחל לקחה אותו?... את רחל כולם היו לוקחים, גם בגלל האבא וגם בגללה... אז למה היא בחרה כזה עם הארץ?... אומר היעב"ץ (מגולי ספרד) על אבות, בגלל שהיא ראתה שבמידות הוא הכי גדול מכולם. והיא ידעה שאם הוא ילמד הוא יהיה הכי גדול בדור. לא היו לה ספיקות בזה.

אז למה אבא שלה לא רצה להאמין לזה? כי ר"ע אמר מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור, ותוס' מביאים שלא הכוונה בגלל מידות רעות, רק העמי הארצות סבורים שהתלמידי חכמים שונאים אותם ולכן גם הם שונאים את הת"ח. אם יש עם הארץ אחד כזה אפילו שכולו מידות טובות - הוא לא יוכל להקים בית של תורה! **אבל עם משנה אחת... הוא ילמד פעם אחת, הוא כבר יבין שלא שונאים אותו... משהו לטעום מהתורה, הוא יבין לבד שלא שונאים אותך, מרחמים עליך...** ואז גם אתה תרחם על עצמך ותתחיל ללמוד. ושוב יש סיכוי ולא היה מודר מנכסיו.

הכח של משנה אחת יכול לחולל כזו מהפכה... בן אדם חי את החיים בלי לחשוב כמו שאמר הרב שך - הוא מאבד את הכל.

הבן יהוידע אומר (פסחים כב, ב) כתוב ששמעון העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלוקיד תירא - פירש. עד שבא ר"ע ודרש לרבות תלמידי חכמים. למה ה' עשה שדווקא רבי עקיבא יגיע לפשט הזה, שמעון העמסוני לא יכל להגיע לזה?... אומר הבן יהוידע, דוקא ר"ע שאמר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור הוא זה שידרוש לרבות ת"ח - לתקן את מה שאמר בהתחלה.

לע"נ

הרה"ג ר' דוד יגאל

ב"ר יחזקאל חבה זצ"ל

נלב"ע בערב שב"ק פרשת נשא

ד' סיון תשע"ט

תנצב"ה

ברכת מזל טוב

לידידנו הרה"ג ר' שלמה הכהן זאבי שליט"א

אשר שוקד ועמל למען הוצאת הגליון מידי שבוע

ולרעייתו העומדת לימינו מנב"ת תלית"א

לרגל הולדת בתם בשעטו"מ

יה"ר שיזכו לגדלה לבן תורה

לחופה ולמעשים טובים אכ"י"ר

לע"נ

אב"ד תל אביב

הג"ר חיים מניס הלוי פרדס זצ"ל

נלב"ע ג' סיון

תנצב"ה

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729 כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיוב לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025 כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של כ-5 ש"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com

שיחה מהגאון רבי זאב פהן שליט"א

שבועות

הכנה לקבלת התורה

חייב ההכנה לקבלת התורה מר"ח סיון

התורה אומרת "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני", ורש"י מביא דברי חז"ל שכתוב "ביום הזה" ולא ביום ההוא, לומר שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים, וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק "אשר אנכי מצוך היום" בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, וצריך ביאור בשלמא על הפסוק "אשר אנכי מצוך היום" שמדובר על הציווי שייך לומר בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, אבל מה שייך לומר על ראש חדש סיון בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, והרי הכונה על מתן תורה, ומה מיוחס מהתאריך הזה של ר"ח סיון ששייך לומר ע"ז בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ומשמע שחז"ל באו לומר שבכל שנה ושנה כשמגיע ראש חדש סיון צריך להרגיש שהנה הגענו לקבלת התורה, וכמו שכל ישראל הרגישו כשהגיעו למדבר סיני הנה הגענו למקום של קבלת התורה, וכמו שמבאר הרמב"ן על פסוק זה "ביום הזה באו מדבר סיני" שהתורה מגלה לנו את הצורה שכלל ישראל הנהיגו את עצמם ביום הזה כשהגיעו למקום של מתן תורה, שידעו שזהו המקום שבו יקבלו את התורה שהקב"ה גלה למשה רבנו לפני יציאת מצרים בגילוי על הסנה שעל הר סיני הקב"ה יתן את התורה, וכשהגיעו למקום זה לא התעניינו לחפש מהו המקום היותר מתאים, וכמו שאמר המשגיח ז"ל שלא חפשו מקום יותר נח לחנות, שגם במדבר יש הבדלי מקום, שהם היו כ"כ מרוכזים אך ורק בקבלת התורה שלא התעניינו בשום דבר אחר, נמצינו למדים שזו כונת התורה "ביום הזה" וכמו שאמרו חז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שהוא כמו שהיה אצל דור מקבלי התורה, כך צריכה להיות ההרגשה שלנו כשחוזר התאריך הזה שהגענו לזמן של קבלת התורה, ועכשיו עלינו להיות במצב המחייב אותנו להכין את עצמינו ולהיות מוכנים לקבלת התורה.

מעמד הר סיני היה מעמד של לימוד התורה

ויש להתבונן מהו קבלת התורה, והנה אנשי כנה"ג יסדו לנו בתפלות ובקידוש של שבועות "ותתן לנו ה' אלקינו את יום חג השבועות זמן מתן תורתנו" ויש לשאול וכי מתן תורתנו זה השבת, והרי השבת היותר גדול הוא כמו שאומרים בברכות התורה בברכה שהגמ' מגדירה כמעולה שבברכות "ונתן לנו את תורתנו", ולמה אנשי כנה"ג לא תקנו לומר זמן מתן תורת ה', שלכאור' נראה שהוא שבת יותר מדויק ויותר נעלה מלומר תורתנו.

ויש להקדים לבאר מה היה מעמד הר סיני, כשלומדים פרשת יתרו וראים חידושים גדולים במעמד הר סיני, מעמד הר סיני היה מעמד נשגב ונעלה ביותר, אבל חז"ל מגלים לנו שהמעמד הזה מורכב ממה שהקב"ה קבע מצד עצמו ומה שהקב"ה עשה בפועל כתוצאה מהביקוש של כלל ישראל, שהקב"ה קבע שזה יהיה מעמד של מתן תורה, וכלל ישראל בקשו שלא יהיה מתן תורה בלבד, אלא "רצוננו לראות מלכנו", ואף שאין אנחנו יכולים להשיג את המעלה העליונה של "לראות

מלכנו", אבל כתוב פה שכלל ישראל השיגו מעלת נבואה בדרגה עליונה ועצומה, וכמש"כ "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", וזה היה הגילוי הגדול ביותר מתחילת הבריאה, שהקב"ה פתח שבעה רקיעים, כל רקיע זה הפקעה מהמושג שלנו שאנחנו נמצאים על הארץ ואין לנו מושג בשמים, ויש שבעה רקיעים, שכל אחד הוא הפקעה נוספת מהמושג שלנו, והקב"ה גילה דבר שלפי הגדרת התורה זה נקרא "לראות מלכנו", ואף שאין אנחנו מבינים מה זה נקרא, אבל אנחנו מבינים שזה בא להביע דבר שהוא מופקע לגמרי מההשגות שלנו, והם השיגו מה שלפני זה לא השיגו ואחרי זה לא ישיגו.

וכלל ישראל אמרו גם "רצוננו לשמוע מלכנו", וכי יש כזה דבר לשמוע קול הקב"ה, לפני זה ואחרי זה כלל ישראל לא זכו לדבר כזה מלבד משה רבנו, וכאן כתולדה מהבקשה של כלל ישראל הם זכו לזה, וכמש"כ "בעבור ישמע העם בדברי עמך", [ואין הכונה שהבקשה לבד היא הסיבה שזכו, אלא ע"י הרצון של כלל ישראל, שהקב"ה נותן לפי שיעור הרצון של האדם, ועי"ז זכו אף שלא היתה להם ההכנה המספיקה לזה, ויש לנו ללמוד מזה מה פרי הביקוש של האדם כשזה אמיתי, שאפשר לזכות למתנה גם מה שנראה לנו שהוא מעבר לכחות שלנו, כפי עוצמת הרצון של האדם].

ובנוסף לזה היה במעמד הר סיני עוד דבר נוסף, וכמבואר בגמ' (ברכות כ:) שכשאדם לומד תורה צריך להיות בקדושה דומיא דמעמד הר סיני, שכמו שהקב"ה אמר למשה רבנו שצריך להתכונן למעמד הר סיני, בימי הגבלה - ימים של פרישות, כך כשלומדים תורה צריך להיות הכנה וקדושה, להיות פרושים מתאוות החומר והגוף דומיא דמעמד הר סיני, [ואין הכונה שצריך לקפוץ מדרגות, וכמש"כ "אף ברגלים חוטא" שמי שקופץ מדרגה הוא נופל, אל להשתנות בזה כפי דרגתו], ויש לשאול היכן כתוב בתורה שהכינו את עצמם בדרגה של קדושה בשביל לימוד התורה של מעמד הר סיני, והרי מעמד הר סיני היה מעמד של נבואה עצומה שלא היה לפני זה ואחרי זה כזה דבר, מעמד של "ישמע העם" ו"ירד לעיני העם", ואמנם היה גם לימוד התורה מדין שומע כעונה ששמעו את קול ה', כמו שאומרים תוס' בברכות, אבל מנין שההכנה היתה בשביל לימוד התורה ולא לשני דברים האחרים, וכי נבואה בדרגה של "ירד לעיני העם" ו"ישמע העם" זה לא מחייב הכנה של קדושה, אלא מבואר בגמ' שאין לנו שום מושג מה זה המציאות של ללמוד תורה, שהגמ' הבינה שהמחייב של שלשת ימי ההגבלה הוא נצרך ללימוד התורה עוד יותר משני דברים אלו, ויש לנו ללמוד מזה שאין לנו שום מושג מהו ללמוד תורה, איזה מעמד נשגב זה.

מתן תורה הוא מסירת מציאות התורה שבשמים ללימוד התורה של כלל ישראל

והנה בברכות התורה אומרים בברכה שהגמ' אומרת שהיא המעולה שבברכות "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", ואפשר

להבין שהכונה שעד מתן תורה התורה היתה בשמים, ובמתן תורה הקב"ה שיתף אותנו בתורת ה' שגם אנחנו יכולים ללמוד תורת ה', וזהו מתן תורה אבל בחז"ל מבואר שאינו כן, והוא ממה שאמרו חז"ל על הציווי לבנות משכן, משל למלך שמסר את הבת שלו למלך של מקום אחר, והשמחה היתה גדולה, וכשהגיע הזמן שהמלך החתן צריך לחזור למקומו, אמר האבא של המלכה לחתן שלו את בתי נתתי לך לפרוש ממנה איני יכול, ומה אני מבקש עשה לי קיטון אחד שכשאבוא אוכל להיות שם, וכך אומר הקב"ה את התורה שלי נתתי לכם, לפרוש ממנה איני יכול, לכן הקב"ה מבקש לעשות מקום לשכינה - אהל מועד, ויש לשאול מה הקשר בין המשל לנמשל, שהרי המשל הוא בבשר ודם שאם הבת היא במדינה אחרת אינה ליד אביה, אבל מה זה שייך לתורה, וכי בגלל שהקב"ה מזכה אותנו במתן תורה בגלל זה התורה אינה אצל הקב"ה, והרי התורה יכולה להיות גם בשמים וגם אצל כלל ישראל, ומבואר מדברי חז"ל שההבנה הנכונה במתן תורה אינה שהקב"ה אמר שאני מרחיב את מקום התורה שעד עכשיו זה היה בשמים ועכשיו זה גם על הארץ, ומעכשיו אתם לומדים תורה ומקיימים תורה, וגם אני לומד תורה, אלא אינו כן שמתן תורה זה מסירת התורה שהיתה תורת ה' שמעכשיו היא התורה אצל כלל ישראל.

וכן מבואר בגמ' בגיטין שנחלקו ר' יונתן ור' אביתר לגבי פלגש בגבעה, ומבואר בגמ' שהקב"ה אומר בשמים יונתן בני אביתר בני אומר כך, שהקב"ה בשמים לומד את התורה בשם האמוראים, ויש לשאול והרי קודם מתן תורה ג"כ היה התעסק ולמד תורה, ומה קרה במעמד הר סיני שמעכשיו זה בשם ר' יונתן ור' אביתר, ומבואר שתורת ה' היא תורת ישראל, ואין התורה נמצאת בקלף של הס"ת ובספרים, אלא בלימוד התורה של כלל ישראל, ואמנם יש קדושה לס"ת ולספרים אבל המציאות של התורה היא קיימת בלימוד התורה של כלל ישראל, וכמו שאומר ר' חיים מואלאזין ז"ל שכל עוד שיש אחד מכלל ישראל שלומד יש קיום לעולם, ואם יש רגע אחד שאין לימוד התורה של אף אחד מכלל ישראל מיד הבריאה חוזרת לתוהו ובוהו, כי התורה היא מחזיקה את הבריאה, ואחרי מתן תורה המציאות של התורה היא התורה הנלמדת ע"י כלל ישראל, והתורה שהיתה קיימת עד מתן תורה אינה יכולה לקיים את הבריאה, כי במתן תורה הקב"ה אמר אני נותן לכם את התורה, והתורה של כלל ישראל זו התורה, וזהו מה שאומרים חז"ל קוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא, שהתורה נמצאת בלימוד התורה של כלל ישראל והיא תורת ה'.

וזה הביאור בנוסח שאנשי כנה"ג יסדו לנו לומר "זמן מתן תורתנו", ושאלנו וכי אינו שבח יותר גדול לומר זמן מתן תורת ה', והתשובה היא שזו ההגדרה של תורת ה', שבמתן תורה תורת ה' היא תורתנו, וזה הביאור בברכה "ונתן לנו את תורתו" שאין הכוונה שנתן לנו את תורתו ועכשיו זה תורת ה' ותורת כלל ישראל, אלא נתן לנו את תורתו ועכשיו תורת ה' היא התורה הנלמדת ע"י כלל ישראל.

והנה היצה"ר משתמש בדברים אלו כדי לדרוש מאיתנו דברים מעל הדרגה שלנו, ואין זה רצונו של הקב"ה, אלא יש לנו להתעורר לפי

דרגתנו מה אנחנו יכולים לחייב את עצמינו מכח המציאות הזאת, והדבר הראשון הוא לכבד את המעמד של לימוד התורה, שלא להפסיק את הלימוד בלי סיבה מוצדקת, ואמנם אנחנו לא בדגות גבוהות אבל גם בדרגתנו לו היינו יודעים וחושבים מה זה לימוד התורה שלנו לא היינו מפסיקים בשביל דברים שבלי זה אנו מפסיקים.

המשנה באבות אומרת "הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה ה"ז מתחייב בנפשו", ויש לשאול וכי על כל ביטול תורה מצינו עונש של מתחייב בנפשו, ויש לדקדק עוד בלשון המשנה שלא כתוב ופונה לבו לבטלה, אלא ומפנה לבו לבטלה, והביאור שאין מדובר על מי שלא לומד מאיזה סיבה, אלא שהוא יכול עכשיו לחשוב בלימוד ורק הוא קובע לעצמו שיטה שעכשיו אינו זמן לימוד, כי אני באמצע השינה או מטייל בדרך, וע"ז התנא אומר שאם הוא קובע לעצמו כזו שיטה שיש זמן שאינו זמן לימוד ע"ז יש את העונש של מתחייב בנפשו, כי אין זמן שאין אנו מחוייבים בלימוד התורה, וכמו שאומרים בתפלה "כי הם חיינו ואורך ימינו" והתולדה מזה "ובמה נהנה יומם ולילה".

וגם יש לנו מכח דברים אלו להתפלל בצורה אחרת על הלימוד של עצמינו ושל חברינו, ע"י שנדע את גודל החשיבות של הצלחה בתורה, וכמו שאמר הרב מפוניבז' ז"ל שאם הינו עומדים ליד אדם ושומעים שהוא פונה להקב"ה ואומר אבינו, האב, הרחמן, המרחם, רחם עלינו, מה היינו חושבים שהוא הולך לבקש אחרי התרפקות כזו על הקב"ה, שהוא אומר הרבה תארים ואחרי כן "רחם", מסתמא הבן יחיד שלו הוא חולה מסוכן, וכלל ישראל מבקשים אחרי ההקדמה הזאת "ותן בלבנו להבין ולהשכיל" הצלחה בלימוד התורה, וכי אנו טועים שנוסח כזה אינו מתאים לבקש על הבן יחיד שלו שחולה, ודאי שזה מתאים, אלא שאין אנו יודעים מה זה הצלחה בתורה ומה זה ח"ו לא להצליח.

במתן תורה נצטיינו בעשרת הדברות, ויחד עם זה נמסר לנו לימוד התורה בכל מצות התורה, וכמו שמבואר בסוף פרשת משפטים "ואל משה אמר עלה אלי ההרה ואתנה לחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם" וצריך להבין וכי בהר סיני נצטיינו בתרי"ג מצות, ומהו "התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם", ומפרש רש"י שהכוונה בזה כמו שישד רס"ג בפיוט שלו שעשרת הדברות כוללות את כל תרי"ג מצות, ואף שלא נצטיינו במעמד הר סיני בתרי"ג מצות, אבל הקב"ה נתן לנו במעמד הר סיני את לימוד התורה של כל התרי"ג מצות, וזהו לשון התורה "להורותם", ולא לצוותם.

שבועות בכל שנה אין זה זכר למה שהיה באותה שנה של מעמד הר סיני, אלא כל שנה ושנה מקבלים מחדש את התורה, וכמו שאומרים חז"ל שבמוספים של שבועות לא מוזכר המילה חטאת, משום שאמר הקב"ה כיון שאתם מקבלים על עצמכם את התורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם, והוא נאמר על כל שנה ושנה, שאתם מקבלים עליכם את התורה. הקב"ה יזכה אותנו שנקבל שייכות עם קבלת התורה ונקבל סייעתא דשמיא לפי הדרגה של כל אחד ואחד לקנות את התורה.

נכתב ונערך ע"י אחד השומעים

שיחה במדבר תשפ"ו - אהבה רבה אהבתנו ה' אלוקינו (נעשה ונשמע)

שאלה א':

או עבירה שהוא עושה. משא"כ ילדה קטנה שאין לה דעת, והיא לא אחראית למעשיה. אם כן מה הפשט בתשובה שהקב"ה אומר לאומות העולם, שהחטאים של כלל ישראל זה כמו חטאים של ילדה קטנה.

שאלה ג':

איתא בגמ': "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה". מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה" (קידושין דף מ' ע"א). חז"ל אומרים שכל זה בכלל ישראל משא"כ גוי. השאלה היא מה ההבדל בין המחשבות של היהודי לבין המחשבות של גוי.

שאלה ד':

הגמ' מספרת: "ההוא צדוקי דחזייה לרבא, דקא מעיין בשמעתא, ויתבא אצבעתא דידה תותי פרעיה, וקא מייץ בהו, וקא מבוען אצבעתיה דמא. אמר ליה, עמא פזיזא, דקדמיתו פומיכו לאודניכו, אפתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איפעי לכו למשמע, אי מציתו - קבליתו, ואי לא - לא קבליתו. הצדוקי אמר אתם "עם פזיז" אמרתם נעשה קודם לנשמע הייתם צריכים לבדוק קודם על מה אתם מתחבים. אדם פזיז חותם על חוזה אחר כך הוא קורא מה שכתוב שם, אבל אדם אחראי לא עושה דבר כזה. אמר ליה רבא, אנן דסגינן בשלמותא, כתיב בן, "תומת ישרים תנחם". הנך אינשי דסגו בפלחיתא, כתיב בהו, וסלף בגדים ישרים" (שבת דף פח' ע"א) מה התשובה של רבא לאותו הצדוקי?

ביאור הדברים בס"ד

בחז"ל כתוב שכשהקב"ה הציע את התורה לאומות העולם שאלו אותו מה כתיב בה?³ והקב"ה ענה לכל אומה ולשון דבר שכתוב בתורה שבדיק בדבר הזה הם חלשים ונכשלים בו. לבני עשיו אמר "לא תרצח", לבני עמון ומואב אמר "לא תנאף", לבני ישמעאל אמר "לא תגנוב", ואומות העולם אמרו אנחנו לא רוצים, זה מתנגד לתכונות שלנו. כשהקב"ה הציע את התורה לעם ישראל, עם ישראל

בסוף פרשת משפטים, בפסוקים שמדברים על מעמד הר סיני כתוב: "וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. רש"י - "לומר טערת הדורות". ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל" (שמות כד' טו-יח). אנחנו מוצאים בכמה וכמה מקומות כשהשכינה מתגלית היה אש. הקב"ה נגלה למשה רבנו בסנה מתוך האש³, כשעם ישראל יצא ממצרים היה עמוד אש⁴, בקריעת ים סוף⁵, במשכן⁶, וכן בהמשך הדורות מוצאים כמה פעמים שעסקו בתורה וירדה אש מהשמים. איפה שיש גילוי שכינה יש אש. אך כשנדייק בלשון הפסוק כתוב "ומראה כבוד ה' כאש אכלת" מה המשמעות של "אש אוכלת" שהיה במעמד הר סיני?

שאלה ב':

כתוב במדרש על הפסוק: "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוהו אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בזה יבואו לו" (שיר השירים ח, ו) "ואין מים רבים אלא אמות העולם... שאם מתכנסין כל אמות העולם ואומרים אנו מוכרים כל ממונינו ועושים את התורה והמצוות, אמר להם הקב"ה אפלו אתם מוכרים את ממוניכם לקנות את התורה בזיון הוא עליכם... אמרו לו למה אין את מקבלנו, אמר להם שאתם חוטאים, אמרו לו ישראל אינם חוטאים? אמר רבי ברכיה מה כתיב אחריו (שיר השירים ח, ח) אחות לנו קטנה וגו', אמר להם הקב"ה כשם שהתינוקת הזו כשהיא קטנה והיא חוטאת על אבותיה אין אבותיה מתרעמין עליה, למה, שהיא קטנה, כך הם ישראל כשהם חוטאים אין הקב"ה מעלה עליהם" (במד"ר פרשה ב' פסקה טז). כתוב פה שכשעם ישראל נכשלים בחטאים, זה דומה לחטא של ילדה קטנה. וצ"ב מה ההבנה בזה, שהרי זה ודאי שכשהיהודי מעל גיל בר מצוה שעושה עבירה הוא אחראי למה שהוא עושה, אדם לא יכול להגיד שהוא היה כילד קטן שאין בו דעה. הרי אחד מה"ג עיקרים זה: "אני מאמין באמונה שלמה. שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש לעוברי מצותיו." אדם יש לו דעה והוא אחראי למעשיו, ויש דין וחשבון על כל מצוה

³ "והנה הסנה בער באש... ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה" (שמות ג' ב-ה).
⁴ "ויהי הלך לפניו ימים בעמוד ענן ולחיתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה" (שמות יג' כא).
⁵ "וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים" (שמות יד' כד).
⁶ "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים ויקרא כל העם ויראו ויפלו על פניהם" (ויקרא ט' כד). "ויבוס הקים את המשכן פסה הענן את המשכן לאהל העדת ובערב ילה על המשכן כמראה אש עד בקר" (במדבר ט' טו-טז).
⁷ "ויאמר ה' מסיני בא - נגלה על בני עשו הרשע ואמר להם מקבלים אתם עליכם את התורה, אמרו לו מה כתיב בה אמר להם (להלן פסוק יג) "לא תרצח", אמרו לו מה כתיב בה אמר להם (להלן פסוק יג) "לא תגנוב", אמרו לו מה כתיב בה אמר להם (להלן פסוק יג) "לא תנאף", אמרו לו מה כתיב בה אמר להם (להלן פסוק יג) "לא תגנוב", אמרו לו זה ברכה שנתן לנו אבינו, שפאמר "והוא יחיה פרא אדם" וכתוב (שם מ, טו) "כי גנב גנבתי". וכשבא אצל ישראל (דברים לג, ב) "מימינו אש דת למו", פתחו פלם ואמרו "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע". (ילק"ש שמות רמז רפו).

היסוד הזה הוא הלכה למעשה. הגמרא (גיטין דף פח' ע"ב) אומרת שאם אדם נותן גט בעל כרחו, הגט נקרא גט מעושה ופסול. לעומת זאת כתוב ברמב"ם: **"מִי שֶׁהָדִין נֹתֵן שְׂכָפִין אוֹתוֹ לְגֶרֶשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא רָצָה לְגֶרֶשׁ. בֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן מִכֵּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמֶר רוֹצֶה אֲנִי וַיִּכְתֹּב הַגֵּט וְהוּא גִט כָּשֶׁר"** (רמב"ם הלכות גירושין פרק ג' הלכה כ'). מה הפשט בזה? הרי הוא צועק במפורש שהוא לא רוצה, מרביצים לו עד שכבר אין לו ברירה והוא אומר שהוא רוצה, ואחרי שהוא נתן את הגט הוא צועק עוד פעם לא רציתי, הרביצו לי לכן עשיתי את זה. ועם כל זה הגט נחשב לגט שניתן לרצונו. מה הפשט? אומר הרמב"ם: **"יִצְרֹה הוּא שֶׁתִּקְפוּ. וְכִיוֹן שֶׁהָכָה עַד שֶׁתִּשָּׁשׁ יִצְרוּ וְאָמַר רוֹצֶה אֲנִי, כָּבֵר גֶּרֶשׁ לְרִצּוֹנוֹ"** (רמב"ם הלכות גירושין פרק ג' הלכה כ'). דהיינו, היהודי מצד עצמו רוצה לעשות את רצון ה' יתברך, הפנים העמוק של יהודי זה נקי וטהור לעשות את רצונו יתברך, אבל היצר הרע תוקף את האדם, זה כמו אריה שרובץ על האדם, כשמסלקים את האריה חוזר וניערור הרצון האמיתי שלו.

יותר מזה, כותב הנפש החיים (שער א' פרק ו' בהגהה), אדה"ר נכשל ונפל. המפתה הגיע מבחוץ הוא פיתה אותו והפיל אותו **"והענין כי קודם החטא. עם כי ודאי שהיה בעל בחירה גמור להטות עצמו לכל אשר יחפוץ להטיב או להיפך ח"ו". כי זה תכלית כוונת כלל הבריאה. וגם כי הרי אח"כ חטא. אמנם לא שהיה ענין בחירתו מחמת שכחות הרע היו כלולים בתוכו. כי הוא היה אדם ישר לגמרי כלול רק מסדרי כחות הקדושה לבד. וכל ענינו היו כולם ישרים קדושים ומזוככים טוב גמור. בלי שום עירוב ונטי' לצד ההיפך כלל. וכחות הרע היו עומדים לצד וענין בפ"ע חוץ ממנו. והיה בעל בחירה ליכנס אל כחות הרע ח"ו כמו שהאדם הוא בעל בחירה ליכנס אל תוך האש. לכן כשרצה הס"א להחטיו הוצרך הנחש לבא מבחוץ לפתוח" עד חטא אדה"ר, המפתה היה מגיע מבחוץ. לאחר חטא אדם הראשון, האדם התערבב אצלו הטוב והרע, והיום היצר הרע נמצא בפנים. אבל זה עדיין כוח אחר: **"עתה שהיצר המפתה את האדם הוא בתוך האדם עצמו. ומתדמה להאדם שהוא עצמו הוא הרוצה ונמשך לעשות העון ולא שאחר חוץ ממנו מפתהו"**. אומר נפש החיים, כשיהודי יש לו משיכה לעשות עבירה, נדמה לאדם שאני זה שנמשך לעשות את העבירה. זה לא נכון. אני יהודי שרוצה לעשות את רצון השם. אני לא רוצה לעשות עבירות. היצה"ר זה כוח אחר שמעורב בי עד כדי כך שנדמה לי שאני רוצה לעשות עבירה. אבל זה לא נכון. ודאי שאם אני עושה עבירה אני אחראי על זה. אני לא יכול להגיד מישהו אחר עשה את זה. אבל המשיכה, הפיתוי, זה מגיע מבחוץ. זה כוח אחר מעורב בו. זה יסוד גדול, וזה נפק"מ גדולה איך שאדם מסתכל על עצמו. יהודי שחוטא, יהודי שנופל, יהודי צריך להבין שהקב"ה מסתכל עליך כמו ילדה קטנה. זה לא המהות האמיתית שלך. אתה תגדל, אתה תשתנה, כיוון שיהודי בעצם רוצה לעשות את רצון השם.**

לפי זה הצדוקי טוען לרבא: **"עֲמָא פִּיזָא, דִּקְדָּמִיתוּ פּוּמִיכוּ לְאוּדְנִיכוּ, אֶפְתִּי בְּפִחְזִיתִיכוּ קִימִיתוּ, בְּרִישָׁא אִיבְעִי לְכוּ לְמִשְׁמַע, אִי מִצִּיתוּ - קְבִלִיתוּ, וְאִי לֹא - לֹא קְבִלִיתוּ"**. אתם אנשים פזיזים.

לא שאל "מה כתיב בה", אלא אמרו מיד "נעשה ונשמע". שואל רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל אומות העולם שאלו "מה כתיב בה" כי הם חששו אולי יש איזה ציווי נגד התכונות שלהם, וכי עם ישראל הם לא חששו אולי יש איזה ציווי נגד התכונות שלהם? אומר רבי יחזקאל לוינשטיין עם ישראל ידעו שבודאי יש ציוויים בתורה נגד התכונות שלהם, אבל כיוון שהקב"ה מצווה אותנו, והקב"ה דורש את טובתנו, גם אם יש ציוויים נגד התכונות שלנו, אנחנו נתאמץ, אנחנו נזיע, אנחנו נעבוד עד שנצליח להתגבר על התכונות הלא טובות שלנו ונקיים את רצון השם. כיוון שהקב"ה מצווה אותנו לטובתנו. זאת אומרת כשעם ישראל לא שאלו "מה כתיב בה", עם ישראל הביע נכונות לעשות את רצון השם. "רצוננו לעשות רצונך". אפילו אם יש לנו היום משיכה לדברים לא טובים, אם אתה מצווה אותנו להתרחק מזה, אנחנו נתאמץ, נזיע, נעבוד ונשיג את המטרה, כיוון שאתה דורש מאיתנו ציוויים שהם לטובתנו.

כשעם ישראל לא שאלו מה כתיב בה ואומות העולם כן שאלו מה כתיב בה, נפרדה דרכנו מהם. התברר והתאמת שכלל ישראל בעצם רוצים לעשות את רצון השם, וכשהם נופלים זה לא הרצון האמיתי שלהם. מה שא"כ אומות העולם הם אמרו מה כתיב בה, אנחנו לא רוצים להשתנות. זה אנחנו. ואם זה לא מתאים לנו, לא לפי התוכניות שלנו, אנחנו לא מעוניינים בזה. ולכן מכאן ואילך, כשיהודי מחשב לעשות מצוה ולא עשה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה, כיוון שזה הרצון האמיתי של יהודי. כשיהודי רוצה לעשות עבירה, זה לא רצון אמיתי שלו. ולכן אם הוא לא עשה את העבירה, לא מחשיבים לו את זה. מה שאין כן גוי, כשהוא רוצה לעשות משהו לא טוב, זה הפנימיות שלו. הוא לא רוצה ולא מוכן להשתנות. לכן גם מחשבה לא טובה שלו, הקב"ה, מצרפה למעשה, כיוון שזו הפנימיות שלו.

לפי זה אומר הקב"ה לאומות העולם: **"אֲפֹלוּ אַתֶּם מוֹכְרִים אֶת מְמוֹנֵיכֶם לְקִנּוֹת אֶת הַתּוֹרָה בְּזִיוֹן הוּא עֲלֵיכֶם... שְׂאֲתֶם חוּטָאִים. אֲמָרוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל אֵינֶם חוּטָאִים? אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה מֶה כְּתִיב אַחֲרָיו (שיר השירים ח, ח) אַחֻזֹת לָנוּ קִטְנָה וְגו', אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה בְּשֵׁם שְׁהִינֻקֶּת הָאֵל בְּשֵׁהִיא קִטְנָה וְהִיא חוּטָאֵת עַל אַבּוּתִיהָ אֵין אַבּוּתִיהָ מְתַרְעָמִין עֲלֶיהָ, לָמָּה, שֶׁהִיא קִטְנָה, כִּךְ הֵם יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁהֶם חוּטָאִים אֵין הַקַּב"ה מַעֲלָה עֲלֵיהֶם"** (במד"ר פרשה ב' פסקה טז). החטאים של כלל ישראל, זה כמו חטאים של ילדה קטנה. ילדה קטנה, כשהיא חוטאת על אבותיה, אין אבותיה מתרעמים עליה, מפני שהיא קטנה. החפצא של ילדה קטנה, שזה לא המסקנה שלה, זה לא "היא בעצם", היא תגדל. וזו הגדרה של החטאים של כלל ישראל. ודאי שיהודי עושה עבירה הוא אחראי. יש דין ויש דיין, העולם לא הפקר. אבל המהות של כלל ישראל זה לא חוטאים. המהות שלהם זה "רצוננו לעשות רצון השם". ולכן התורה היא מלבושי כבוד לכלל ישראל, כיוון שהם רוצים לעשות את רצון קונם. משא"כ אומות העולם זה ביזיון, כיוון שהם לא רוצים לעשות את רצון השם, הם רוצים רק לעשות את הרצון שלהם ולא מוכנים להשתנות.

יותר מזה, כתוב בחז"ל שמעמד הר סיני זה חתונה. "יום חתונתו זה מתן תורה". בחתונה החתן מקדש את האישה, הוא אומר לה כמה מילים, לא פחות ולא יותר, "הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל". לא פחות ולא יותר. על דרך זה מוצאים גם כן, לפני קבלת התורה, כתוב בפסוקים, **"אַתָּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׁא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי: וְעַתָּה אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ: וְאַתָּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכְתַּת כְּהֻנִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֲלֵה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"** (שמות כד' ד-ה). אומר רש"י: **"אֲלֵה הַדְּבָרִים - לא פחות ולא יותר"**. "רש"י שמות פרק יט' פסוק ו) זה היה נוסח הקידושין שהקב"ה אומר לכלל ישראל. כתוב פה שהקב"ה אוהב אותנו ואנחנו חשובים, והקב"ה אומר לנו כולכם חשובים, **"וְאַתָּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכְתַּת כְּהֻנִּים וְגוֹי קָדוֹשׁ"** אומר רש"י: **"וְאַתָּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכְתַּת כְּהֻנִּים - שְׂרִים"** ממלכה שכולם שרים, ממלכה שכולם חשובים. זה היסוד וזה המפתח הגדול של קבלת התורה. קבלת התורה זה מעמד של אהבה שהקב"ה אוהב את כלל ישראל, ואנחנו מכירים באהבה שהקב"ה אוהב אותנו ולכן לא שאלנו "מה כתיב בה" ואמרנו נעשה ונשמע.

אומרת לנו התורה, **"וּמִרְאָה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֲכָלַת בְּרָאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל"** (שמות כד' טז-יח). שאלנו מה זה "אש אוכלת"? כתוב בספר ה'ה' והקבלה⁸, (תלמיד של רבי עקיבא איגר). גודל ועוצמת האש היא לפי חומר התבערה שיש. אש יכולה לאכול בלי גבול, השאלה כמה חומר תבערה יש. במעמד הר סיני כתוב **"אַתָּה הָרָאֵת לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מַלְבָּדוֹ"** (דברים ד, לה) אומר רש"י: **"כִּשְׁנֵינִי הַקֶּבֶץ אֶת הַתּוֹרָה פֶּתַח לָהֶם ז' רְקִיעִים וְכָשֶׁם שֶׁקָּרַע אֶת הָעֲלִיּוֹנִים כִּךְ קָרַע אֶת הַתַּחְתּוֹנִים וְרָאוּ שֶׁהוּא יְחִידִי לְכֹךְ נֶאֱמַר אַתָּה הָרָאֵת לְדַעַת"**. "עם ישראל ראו את כל סודות הבריאה. הקב"ה פתח להם עליונים ותחתונים וראו שאין עוד מלבדו. הכל התגלה במעמד הר סיני ואומרים חז"ל שכל אחד זכה לפי כוחו. **"הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּשְׁהִיָּה מְדַבֵּר, כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הָיָה אוֹמֵר עִמִּי הַדְּבָר מְדַבֵּר"**. **"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" אֵין כְּתִיב כָּאן, אֲלֵא אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא, לְפִי כְחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה הַדְּבָר מְדַבֵּר עִמּוֹ... אָמַר דָּוִד (תהלים ט, כט), **"קוֹל ה' בְּכַח", "בְּכָחוֹ" אֵין כְּתִיב כָּאן, אֲלֵא "בְּכַח", בְּכָחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד"** (יולק"ש שמות רמז רפח). היו הבדלים בין כלל ישראל. אומר ה'ה' והקבלה, ההבדל היה בהכנה שהתכוונו לקבלת התורה. כל**

אתם אמרתם נעשה קודם לנשמע. זה חוסר אחריות. אדם לא חותם על חוזה ואחר כך מברר מה כתוב שם. זה חוסר אחריות, זה פיזיות ממש. עונה לו רבא: **אָמַר לֵיהּ רַבָּא, אֲנִן דְּסָגִינָן בְּשִׁלְמוּתָא, כְּתִיב בֶּן, "תּוֹמַת יִשְׂרָאֵל תִּנְחָם"**. אומר רש"י: **"דְּסָגִינָן בְּשִׁלְמוּתָא, - הִתְהַלְכְּנוּ עִמּוֹ בְּתָם לֵב, כְּדָרָךְ הָעוֹשִׂים מֵאֲהָבָה וְסִמְכְנוּ עָלָיו שֶׁלֹּא יִטְעֲנוּ בְּדָבָר שֶׁלֹּא נוֹכַל לַעֲמוֹד בּוֹ"**. אומר רבא לצדוקי, הקשר שלנו לקב"ה זה קשר של אהבה. הקב"ה אוהב אותנו, אנחנו הבנים שלו. הקב"ה הוציא אותנו ממצרים באותות ובמופתים. הקב"ה הראה לנו את האהבה שיש לו. הקב"ה הכה בעברתו כל בכורי מצרים. הקב"ה כעס על המצרים כיוון שהם נגעו בבן שלו, בני בכורי ישראל. כשמישהו מזיק לבן, האבא כועס עליו. הקב"ה אוהב אותנו, ובאהבתו ובחמלתו הקב"ה נותן לנו את התורה. כשאדם אוהב, מגיע אליך ואומר, "אני נותן לך מתנה גדולה, תחתום על המסמך על זה, יהיה לך מתנה גדולה". אם האוהב שלי אומר לי את זה, אני לא שואל אותו מה כתיב בה. אם אני שואל מה כתיב בה, זה מראה שאין לי אמון בו. אני חושד בו שהוא עומד להפיל אותי בפח. לאוהב לא מדברים ולא חושבים ככה לרגע. אומר רבא לצדוקי, **"הִנֵּךְ אִינְשֵׁי דְסָגִין בְּעִלְלוּתָא, כְּתִיב בְּהוּ, וְסָלַף בְּגִדִים יִשְׁדִּים"** אתם "סלף בוגדים". אתם היחס שלכם אחד לשני זה יחס של בגידה. כששני בוגדים עושים עסקה וכותבים מסמך, מביאים עשר עורכי דין לוודא שבין המילים לא כתוב משהו שיפיל בפח. כיוון שאין אמון, בוגדים, כל אחד חושד את השני. ושני בוגדים שעושים עסק, אם אחד חותם מיד, זה פיזיות וחוסר אחריות. אבל אנחנו, הקשר שלנו עם הקב"ה זה קשר של אהבה. **"הִתְהַלְכְּנוּ עִמּוֹ בְּתָם לֵב, כְּדָרָךְ הָעוֹשִׂים מֵאֲהָבָה וְסִמְכְנוּ עָלָיו שֶׁלֹּא יִטְעֲנוּ בְּדָבָר שֶׁלֹּא נוֹכַל לַעֲמוֹד בּוֹ"**. הקשר שלנו עם הקב"ה זה קשר של אהבה. וכשהאוהב נותן לנו מתנה ואומר, "כי לקח טוב נתתי לכם", אנחנו אומרים נעשה ונשמע. האי, אולי יש ציוויים נגד התכונות! אבל האוהב שלנו אומר לנו, תעבוד על זה, אנחנו נזיע, אנחנו נשתנה, כיוון שהאוהב נותן לנו תורה. וזה היסוד הגדול, שכל קבלת התורה מסתובב סביב אהבה. כשמדברים בתפילה על תורה, אנחנו אומרים "אהבה רבה אהבתנו השם אלוהינו". "הבוחר בעמו ישראל באהבה", "ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים". התורה נקראת רחמנא, רחמנא זה אוהב. כל התורה כולה זה פרי של אהבה, וזה הקשר המיוחד שיש לנו עם הקב"ה. ונתינת התורה לישראל היתה באופן הזה.

⁸ וז"ל: "לדעתי אין את המכוון בזה להשוות ולדמות את מראה כבוד ה' אל אש אוכלת באיכותו לאמר שהי' איכות הכבוד הנעלה ית' נראה לעין הגשמי בגוון ובמראה דוגמת המראה והגוון הנראה לעין הגשמי שלהבת אש דא"כ מה בא להוסיף במלת אוכלת! וחלילה לנו להגשים כבוד ה' אל דבר גשמי. אבל בא להודיע איך הי' הפלא הגדול הזה שזכו בו כל ישראל לראות את כבוד ה' שהוא ענין נפלא גם לשאר הנביאים ולא זכו אליו רק אחר שאברהם נודעו וכוונות גופיהם כשלו ונחלשו בהם כמ"ש באברהם אימה חשכה גדולה נופלת עליו ודניאל אמר הודי נהפך עלי למשחית ולא עצרתי כח ומה נשתנה במעמד הזה? ולזה בא המקרא להודיענו כי באמת לא היתה כל האומה שוה במדרגת השגה זו, רק כל אחד מהם השיג וראה בעין רוחניותו ממראה הרוחנית אשר לפניו מכבוד השי"י לפי ערך הכנתי בשלמות נפשו כי מי שהיתה הכנת נפשו מועטת וקטנה להשגה רוחנית לא שלטה בו השגה רוחנית מן הכבוד הנעלה רק מעט לפי מדרגתו הקטנה ואחר היתה נפשו מוכנת יותר אל השלמות השיג יותר כי משה להיותו במדרגה היותר גבוה משלמות נפשו נאמר עליו ונש משה לבדו אל הערפל ואחרן למטה ממנו ונדב ואביהוא למטה מאחרן ושבעים וקנים למטה מן נדב ואביהוא וכמאמרם משה מחיצה לעצמו ואחרן מחיצה לעצמו וכו' ככה כל שאר העם כל אחד לפי שלמות נפשו ולפי הראוי אליו (עי' מורה נבוכים ח"ב פלב') כמות השגת הכבוד היתה לפי כמות הכנות הנפשיות להשיגה ובילקוט פ' יתרו לפי כחו של כל אחד ואחד הי' הדבור מדבר עמו ע"י אמר קרא ומראה כבוד ה' כאש אוכלת כי להבת אש יתקטן ויתגדל כפי מיעוט ורובי חלקי כחות אשניים שבדבר שהשלכת נתלה בו כי הדבר אשר בטבעו הרבה חלקי אש בכחו בו השלכת עולה חיש קל מהרה בכל חלקי גופו כי מצא מין את מינו ונעור לבעור והיתה לאש גדולה אמנם בדבר שאין בו רק מעט חלקי אש בטבע אין השלכת ומתלהטת בו כ"כ מהרה אבל מהלכת מעט לבעור ולשרוף בו כפי מה שמוכן בטבעו לקבל חלקי אש שחוף ממני הנה כמות האש האוכלת בדבר הוא לפי כמות הכנת הטבע שבדבר אל קבלת האש ככה במעמד הנכבד והנורא כולם זכו למראה הרוחנית מכבוד הנעלה ע"צ הפלא אבל כל אחד רק לפי הכנת נפשו אל קבלת השגה זו הממועט בהשלמה היה מעט השגה והמרה בזה נתרבה גם בזה וטעם לעיני כל ישראל עין הרוחני והשגה" עכ"ל.

שם ישראל כאיש אחד בלב אחד. אחדות בכלל ישראל. שלושה עניינים שכל אחד ואחד יכול להשתייך לזה. וכמה שאדם מכין את עצמו לזה יותר, הוא זוכה לזה יותר.

בישיבות הקדושות עשו עסק גדול משלושת ימי הגבלה. רבי ירוחם היה אומר שמי שלומד בשלושת ימי הגבלה בהתמדה מושלמת בלי ביטול תורה, זה סיבה שהוא יזכה להינצל מביטול תורה במשך כל השנה. הרב וולבה היה תולה פתק עם הידיעה הזאת בישיבה כל שנה מחדש⁹. שלושת ימי הגבלה זה ימים שבישיבות עשו מהם עסק גדול. ודאי שאדם צריך לעבוד לפי טבעו, אבל ההגדרה של הדברים זה מה שאדם יכול להכין לפני שלושת ימי הגבלה, שיעשה לפני שלושת ימי הגבלה וישאיר את שלושת ימי הגבלה קודש לה.

שבועות עצמו, חז"ל אומרים: **"הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא"** (פסחים סח' ע"ב). רש"י: **"דבעינן נמי לכם. שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו"**. בשבועות אנחנו מראים את השמחה על הגילוי של אהבה שהקב"ה אוהב אותנו ונתן לנו את התורה. וצריכים להיזהר לא לצאת מהפשטות. עם כל ההתעוררות שרבותינו עוררו אותנו, שבשבועות קובעים כמה סייעתא דשמיא יהיה בתורה, עם כל הלשונות שהזכירו שזה יום הדין של תורה, כל מה שרבותינו עוררו אותנו על זה, לא התכוונו חלילה לפגוע בפשטות, שיום טוב של עצרת הכל מודים דבעינן נמי לכם. זה יום שההגדרה שלו "נוח ומקובל". ולכן הרוח החזקה שיש תמיד בהיכלי התורה זה אחרי הנחת היסוד שקבלת התורה זה יום של אהבה, זה גילוי של אהבה, והמצוה של היום להראות שנוח ומקובל. אחרי שמבינים את זה, אז אפשר להיות מוסיף והולך בעסק התורה, בעמלה של תורה, בהתמדה של תורה. צריכים מאוד להיזהר לא לצאת מהפשטות.

אבל ההבנה הזאת שאין גבול כמה אפשר לזכות בשבועות, זה אחד היסודות הגדולים. והיצה"ר עובד קשה, שאדם מסתכל על עצמו מי אני ומה אני, אני חוטא, אני פושע אני קלקלתי. ודווקא בימים האלה זו עבודה נפלאה להכיר שהקב"ה אומר עלינו, אנחנו לא חוטאים, זה כמו ילדה קטנה, כיוון שרצונו לעשות רצונך. ובימים כאלה יש הרבה הרבה סייעתא דשמיא, ואיפה שיש סייעתא דשמיא, היצה"ר גם כן נכנס. ולכן אם אדם מכין את עצמו לימים הגדולים האלה ועושה השתדלות להינצל מכל מיני ביטולים למיניהם, ודאי שהקב"ה יהיה בעזרו.

וזה התפילה שלנו להשם יתברך, שנוכה בעזר השם בימים הגדולים האלה, שהימים האלה יביאו לנו את כל הברכות וההצלחות שהקב"ה רוצה לתת לנו לטובת כל כלל ישראל.

אחד לפי שיעור ההכנה שלו ככה הוא זכה. וזה מה שהתורה אומרת לנו. "ומראה כבוד השם כאש אוכלת לעיני בני ישראל". כל אחד ואחד זכה לפי מה שהוא התכוון. זה היה החומר תבערה, הגילוי שכינה הוא בלי גבול ובלי תכלית. אבל כמה כל אחד זכה? לפי מה שכל אחד ואחד התכוון.

אומרים חז"ל: **"יומא דעצרתא סכנתא וגזרו רבנן אכולהו מעלי יומא טבא משום יומא טבא דעצרת דנפיק ביה זיקא ושמיא טבוח דאי לא קבלו ישראל תורה הוה טבח להו לבשרייהו ולדמייהו"** (שבת קכ"ט ע"ב). הגמרא אומרת שבערב שבועות יש סכנה להקזי דם ובגלל זה גזרו רבנן על כל ערב יו"ט שלא להקזי דם וזה הלכה שנפסקה בשו"ע (סימן תסח') כיון שבאותו היום שקיבלו ישראל את התורה, נפיק ביה זיקא, יצא בו שד' ושמיא "טבוח", ואם עם ישראל לא היו מקבלים את התורה היה אותו השד טובח להם לבשרייהו ולדמייהו. ולכן, בכל שנה ושנה אסור להקזי דם, אסור לעשות משהו שיכול להביא את האדם לידי סכנה, כיוון שיש את המזיק הזה שיכול להזיק. שואל המהרש"א (סנהדרין דף מג' ע"ב) **"דלכאורה קשה דלא היה לו לקרותו טבוח אלא טבוח שבה לטבוח אחרים?"** מתרץ המהרש"א, בזה שעם ישראל קיבלו את התורה הם שחטו אותו. אם לא היו מקבלים את התורה הוא היה יכול לשחוט, אבל כיון שכן קיבלו הם שחטו אותו, "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין".

שואל מחצית השקל, הרי קבלת התורה היתה לפני למעלה משלושת אלפים שנה, א"כ מה הפשט שכל שנה ושנה יש את הדין הזה? אומר המחצית השקל מכאן ראייה למה שכתוב בקדמונים, (מביאים את זה בשם הרמח"ם) שהזמנים שהקב"ה השפיע על עם ישראל טובה וברכה, בכל שנה ושנה יש את הכל מחדש. בכל שנה יש עוד פעם את מעמד הר סיני. בכל שנה ושנה צריך לומר עוד פעם את הנעשה ונשמע. בכל שנה ושנה יש עוד פעם את הכוח הזה בבריאה שאם לא מקבלים את התורה חלילה יש את המזיק. בכל שנה ושנה יש את ההשפעות שהיו בפעם הראשונה בבריאה. ולכן, כשאנחנו מתקרבים לשבועות, עם האמונה שלנו צריכים להבין שיש שפע גדול ועצום שהקב"ה מכין לנו בחג השבועות הבא עלינו לטובה, וכשם שבשבועות הראשון זכינו לזה על ידי הכנה, ככה בכל שנה ושנה זוכים לזה על ידי הכנה. ולכן, יש עבודה גדולה להתכוון לשבועות.

רבי חיים שמואלביץ היה מזכיר את האוה"ח הקדוש האומר שיש שלוש עניינים שבהם כלל ישראל הכינו את עצמם למעמד הר סיני. העניין הראשון זה להתגבר על העצלות בלימוד התורה, ללמוד בהתמדה, בהתלהבות, לעשות מזה עסק, עסק התורה, לעסוק בדברי תורה, עסק גדול, עסק רווחי, עסק חיוני. הדבר השני, ענווה. להתנהג בסבלנות לאנשים, לא לכעוס על השני. הדבר השלישי, ויחן

⁹ וז"ל שם: "קבלתי ממורי ורבי וצ"ל הוא רבי שמואל חרקובר צ"ל כי שלשת ימי הגבלה הם ימי סגולה, מי שלומד בהם בהתמדה רבה ממש בלי ביטול תורה לרגע, שזוהי סגולה להצלחה לכל השנה לעליה בתורה, הוא אמר לי שזה כתוב בספרים הקדושים" (ספר אגרות ומכתבים להגר"ש וולבה צ"ל, סימן רכ"ח).

מעמד הר סיני לדורות/ לימוד התורה דבקות בקב"ה/ זכיה בתורה כפי היראת שמים/ הדרך שלנו ליראת שמים לימוד המוסר ותפילה

"לפרוש הימנה איני יכול", הקב"ה לא יכול לפרוש מהתורה, זאת אומרת שהתורה והקב"ה הולך ביחד ולכן היה צריך ביחד עם התורה השראת השכינה.

המעמד הנורא של מתן תורה – שמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש

כתוב בפסוק בפרשת ואתחנן (פ"ה פ"ד):

"פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך האש"

התורה הקדושה מתארת לנו את המעמד של מתן תורה בהר סיני שהיה מעמד שפנים בפנים דיבר ה' עמכם מתוך האש - כל כלל ישראל זכו לדרגת נבואה, ולא סתם נבואה אלא נבואת פנים בפנים וכתוב שלא התבטלו החושים שלהם, וזה נבואה בדרגה גבוהה קרוב לנבואת משה רבינו, כל כלל ישראל זכו לשמע דבר ה' מתוך האש.

יש פסוק נוסף בפרשת ואתחנן (פ"ד פ"ב – ל"ג):

"כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמחו, השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי"

הפסוק מתאר שלא היה כזה דבר בהיסטוריה של העולם ה"שמע עם", גם הפשוטים כל העם שמע קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי, – היה מעמד נורא שכל כלל ישראל זכו לשמוע תורה לשמוע את דבר ה'.

ישקני מנשיקות פיהו – הקירבת ה' הגדולה שבמעמד הר סיני

על המעמד הזה כתוב בתחילת שיר השירים "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודך מיני", ומבאר רש"י:

"ישקני מנשיקות פיהו, זה השיר אומרת בפיה בגלותה ובאלמנותה מי יתן וישקני המלך שלמה מנשיקות פיהו כמו מאז, לפי שיש מקומות שנושקין על גב היד ועל הכתף, אך אני מתאווה ושוקקת להיותו נוהג עמי כמנהג הראשון כחתן אל כלה פה אל פה"

כלל ישראל בגלות מתגעגעים למעמד הזה ומבקשים "ישקני מנשיקות פיהו" לא נשיקה על "נשיקות פיהו" שמראה קרבה הכי גדולה שיש, והנמשל כותב רש"י:

"ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים, ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע, ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתרי צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו"

ובתרגום שם כותב:

"אמר שלמה נביאה בריך שמה ה' וכו' ישקני מנשיקות פיהו יחב לנא אורייתא על ידוהי דמשה ספרא רבה, כתיבא על תרי לוחי אבניא, ושיטא סדרי משנה ותלמודא וגירסא, ומיתמלל עימהון אפין באפין כגבר דמנשק לחבריה"

המעמד שכלל ישראל זכו הוא קירבה גדולה מאד לקב"ה שזכו לדרגות נוראות של פנים פנים שאין לנו השגות בהם, זה המעמד הנורא שכלל ישראל זכו במעמד הר סיני שכל כלל ישראל זכו לנבואה.

מעמד הר סיני לדורות במשכן ובמקדש - קיתון אחד עשו לי

צריך לדעת שודאי זה היה מעמד חד פעמי, אבל בבחינה מסוימת זה לא חד פעמי אלא **המצב הזה של "ישקני מנשיקות פיהו" הוא מצב לדורות**.

בתחילה במשכן ובמקדש שהקב"ה אמר לבנות את המשכן והמקדש שזה המשך של מתן תורה, וכמבאר בדברי המדרש (פרשת תרומה לג א):

"משל למלך שהיה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, וכו' כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו שנאמר ועשו לי מקדש"

כל לימוד תורה הוא דבקות בקב"ה והמשך מעמד הר סיני

לנו אין בית המקדש, אבל עדין זה קיים בבחינה מסוימת, וכמו שאומרים חז"ל שכל יהודי שלומד תורה "שכינה כנגדו" לא אותה דרגה ולא אותה רמה אבל מעין מעמד הר סיני, כל אחד ואחד שלומד תורה זה מעין מעמד הר סיני זה אותה תורה שממשיכה.

וכמו שמביא בנפש החיים (שער ד' פ"ד):

"ובכל עת שהאדם עוסק ומתדבק בה כראוי הדברים שמחים כנתינתן מסיני, וכו', מאן דאשתדל באורייתא כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני לקבל אורייתא הה"ד היום הזה נהיית לעם.

והטעם שכמו שבעת המעמד המקודש נתדבקו כביכול בדבורו יתברך כן גם עתה בכל עת ממש שהאדם עוסק והוזהר בה, הוא דבוק על ידה בדבורו ית' ממש, מחמת שהכל מאמר פיו יתברך למשה בסיני ואפילו מה שתלמיד קטן שואל מרבו כנ"ל פ"ו.

וגם עתה בעת שהאדם עוסק בה בכל תיבה, אותה התיבה ממש נחצבת אז להבת אש מפיו יתברך כביכול כמשי"ש, **ונחשב כאלו עתה מקבלת בסיני מפיו ית' ש**, לכן ארז"ל כמה פעמים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני"

כל יהודי כל ציבור שלומד תורה, יש את המצב הזה של מעמד הר סיני, אמנם לא באותה עוצמה ולא מרגישים את זה כל כך, אבל יש את המצב שמעין מעמד הר סיני ששכינה כנגדו ולומדים תורת ה'.

ומוסיף עוד בפרק ו:

"ולא עוד אלא כי גם באותו העת שהאדם עוסק בתורה למטה, כל תיבה שמוציא מפיו הן הן הדברים יוצאים כביכול גם מפיו יתברך באותו העת ממש, וכו', ולכן אמר דוד המע"ה טוב לי תורת פיך כו'. אמר כי לבי שמח בעמלי בתורה הקדושה ברוב עוז בהעלותי על לבי שהיא תורת פיך שכל תיבה ממש מהתורה שאני עוסק בה כעת הכל יצא וגם עתה היא יוצאת מפיד יתברך"

ואומר שם שלא משנה אם מדברים דברי אגדה או דברי הלכה הכל זה תורת ה', כשאדם לומד תורה הוא דבוק בקב"ה וזה כעין מעמד הר סיני.

בשבועות שהוא יום מתן תורתנו יש עוד יותר השפעה של מעמד הר סיני

בפרט כשמתקרבם לחג השבועות שהוא יום מתן תורתנו, ביום הקדוש הזה חוזרת ההשפעה של מעמד הר סיני ומתן תורה.

וכמו שבפסח חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים ויש בחינה שבפסח יוצאים ממצרים, כך ג"כ בשבועות אמנם לא מפורש בתורה שבועות הוא יום מתן תורה אבל כך קבלו חז"ל וכך מפורש בחז"ל וכך אנו אומרים בתפילה שבועות הוא "יום מתן תורתנו", חוזרת ההשפעה של מתן תורה של קבלת התורה של מעמד הר סיני, כמה קדוש היום הזה, כמה קדושה יש ביום הזה וכמה אפשר לזכות ביום הזה.

בפרט שברוך ה' ביום הזה דבוקים בתורה כמה שעות ברציפות בלילה וביום כמה שיותר, וכתוב בספרים דברים קדושים מאד על עסק התורה בשבועות, וביום הזה שחוזרת ההשפעה ודאי זה הרבה יותר מכל השנה, ואפשר להיות קרובים לקב"ה ביום הזה על ידי דבקות בתורה, ולזכות ביום הזה לקבלת התורה.

השמחה בשפע הגדול של מתן תורה ביום זה

כמה צריך להיות בשמחה כשמכירים את הדברים שזוכים ליום הקדוש הזה וכמה שאפשר לקבל ביום הזה, וכמו שאומרים חז"ל "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שנתינה בו תורה, והגמרא מביאה מה שאמר

רב יוסף "אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא" - והכוונה שכל שנה ושנה זה "אי לאו האי יומא" כך האדם צריך להרגיש ולדעת.

א"כ מתן תורה היה מעמד שלא היה לשום עם אלא פעם אחת בהיסטוריה, וההשפעה שלו קיימת וזה הדרגה של כל יהודי ויהודי שלומד תורה, בפרט בשבועות, ובפרט כשלומדים תורה ודבוקים בתורה בשבועות כמה זה יום גדול וקדוש.

"נזכירה דודיק מיין" – בזמן הלימוד נזכרים בקרבת ה' שבמעמד הר סיני

כך מפורש גם ברש"י בשיר השירים על הפסוק:

"נזכירה דודיק מיין מישרים אהבך"

וכותב רש"י לבאר מתי כלל ישראל נזכרים במעמד הר סיני:

"נזכירה דודיק - גם היום באלמונת חיות תמיד אזכיר דודיק הראשונים מכל משתה עונג ושמחה, וכי' עודם היום גלים ושמחים בו אף לפי עניינם וצרתם ומשתעשעים בתורה ושם מזכירים דודיו מיין ומישור אהבתם אותו"

כלל ישראל זוכר את הקירבה לקב"ה יותר מיין, מתי יש להם מעין מעמד הר סיני שנזכרים בקרבה הגדולה הזו בשעת לימוד התורה.

כשאנו היום בגלות ועדין זוכים ללמוד תורה ומשתעשעים בתורה שמחים בתורה ומשתעשעים בתורה לשון שעשוע, כמו שאומר דוד המלך "ולא תורתך שעשועי" שם מזכירים דודיק מיין, בתוך התורה שם אנו נזכרים במעמד הר סיני, כי כמו שביארנו כל לימוד תורה זה כעין מעמד הר סיני.

קול ה' בכח – כל אחד זכה במעמד הר סיני לפי כוחו ודרגתו

צריך לדעת שבמעמד הר סיני, אמנם כל כלל ישראל זכו לפנים בפנים וכולם זכו לגילויים נוראים, כולם זכו לדרגה גבוהה מאד, כל העם זכו ל"השמע עם" אבל לא כולם היו באותה דרגה אלא היו שם הרבה הרבה דרגות בתוך כלל ישראל, אבל כל אחד ואחד זכה לפי דרגתו.

כמו שכתוב בחז"ל (שמות רבה ה ט ובעוד הרבה מקומות על הפסוק "קול ה' בכח"):

"קול ה' בכח, בכחו לא נאמר אלא בכח, בכחו של כל אחד ואחד"

כל אחד ואחד זכה במעמד הר סיני לפי כוחו, וכש"כ הנצי"ב (העמק דבר ואתחנן פ"ה פ"ד) על הפסוק "פנים בפנים דיבר ה' עימכם":

"משמעות פנים בפנים באותו פנים שאתם תהיו עמו באותו פנים יהיה הוא יתברך עמכם" וכי' אשר כמו שהאדם מכין עצמו בלימודו כך בא הסייעתא עליו מן השמים, והביא הוכחה לזה ממה שלא כולם השיגו אז באותו מעמד בשה, וכדאיתא ברבא כ"פ קול ה' בכחו לא נאמר אלא קול ה' בכח של כל אחד ואחד, והיינו לפי הכנתו של כל אחד, ומזה מביא ראייה לדורות על השגת התורה"

"פנים בפנים" - כל אחד לפי הפנים שלו זכה לפנים של הקב"ה.

משה מחיצה לעצמו אהרן לעצמו כהנים לעצמם והעם לעצמם

כך רואים ג"כ בפסוקים שלפני מעמד הר סיני (שמות יט כד) הקב"ה אמר למשה רבינו:

"ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך, והכהנים והעם אל ייהרסו לעלת אל ה' פן יפרץ בס"

ומביא רש"י מחז"ל:

"ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים - יכול אף הם עמך, תלמוד לומר ועלית אתה, אמור מעתה אתה מחיצה לעצמך ואהרן מחיצה לעצמו והם מחיצה לעצמם, משה נגש יותר מאהרן, ואהרן יותר מן הכהנים, והעם כל עיקר אל ייהרסו את מצבם לעלות אל ה'"

היו דרגות משה עלה להר סיני, אהרן גבול לעצמו, כהנים גבול לעצמם והעם גבול לעצמו, ובפשטות זה לא היה סתם היכן מותר לעמוד, אלא כל אחד לפי הדרגה שלו עמד במקום יותר קרוב והשיג יותר השגות במעמד הר סיני, והיה את הדרגה של משה רבינו אח"כ אהרן, אח"כ כהנים ואח"כ העם, כל אחד לפי דרגתו, וכך כל מעמד הר סיני היה כל אחד ואחד לפי דרגתו.

וכן מצינו בסוף פרשת משפטים (פכ"ד):

"ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל, ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר, וכי' ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו"

היו דרגות מסוימות יש כאלו שראו יותר ויש פחות, כולם זכו לראות אבל גם בדרגות גבוהות אלו היו הבדלים ודרגות.

בשבועות כל אחד זוכה לשפע לפי דרגתו והכנתו

כך אנו צריכים לדעת כשעומדים לפני שבועות, כל אחד זוכה למתן תורה "יום מתן תורתנו" אבל בזה יש הבדלים גדולים מאד ולא כל אחד זוכה לאותו דבר, יש הבדלים כמה אפשר לזכות.

הראש ישיבה הרב שך זצ"ל היה אומר ששבועות הוא זה יום הדין על תורה וכל אחד זוכה לפי שמוכן, שבועות זה יום שכל אחד זוכה לפי הדרגה שלו כמו במתן תורה, כל אחד זוכה לקירבת ה' ולמתן תורה לפי הדרגה שלו כמה שהוא מכין את עצמו וכמה שהוא יותר מחכה לשבועות ומשתוקק לשמוע דבר ה', וכמה שמוכן עם כל הקנינים של מ"ח דברים שהתורה ניקנת בהם כך יש שבועות אחר.

ודאי זה מחייב, נשאר לנו קצת יותר משבוע עד שבועות, כמה זה מחייב לנצל את הזמן ולהתכונן לשבועות כמו שצריך, כי זה הבדלים גדולים כמה שאפשר לזכות.

כל השנה האדם זוכה לתורה לפי הכנתו אוצר של יראת שמים

ולא רק בשבועות אלא כל השנה כשאדם לומד תורה לא כל אחד שוה כל אחד יש לו את דרגה שלו בתורה, לומדים את אותה תורה אותו דבר ה' אותו "יש נוחלין" וכל אחד לפי הדרגה שלו ולפי הקירבת ה' שלו זוכה.

וכמו שמביא הנפש החיים מחז"ל (שער ד' פ"ד ה-):

"יראת ה' היא אוצר", דמה הכתוב את התורה לרב תבואות והיראה לאוצר המחזיק בו המון תבואות ומשתמרים בתוכו, שיראת ה' היא האוצר לחכמת התורה"ק שעל ידה תתקיים אצל האדם, ואם לא הכין לו האדם תחלה אוצר היראה הרי רב תבואות התורה כמונח ע"פ השדה למרמס רגל השור והחמור ח"ו שאינה מתקיימת אצלו כלל.

ולפי ערך גודל אוצר היראה אשר הכין לו האדם כן ע"ז הערך יוכל ליכנס ולהשתמר ולהתקיים בתוכו תבואות התורה כפי אשר יחזיק אוצרו, כי האב המחלק תבואה לבניו הוא מחלק ונותן לכל אחד מדת התבואה כפי אשר יחזיק אוצרו של הבן.

כן הוא ית"ש ידו פתוחה כביכול להשפיע תמיד לכל איש מעם סגולתו רב חכמה ובינה יתירה, ושתתקיים אצלו ויקשרם על לוח לבם להשתעשע אתם בבואם לעולם המנוחה ותלמודם בידם, אמנם הדבר תלוי לפי אוצר היראה שתקדם אל האדם שאם הכין לו האדם אוצר גדול של יראת ה' טהורה, כן ה' יתן לו חכמה ותבונה ברוב שפע כפי שתחזיק אוצרו"

הקב"ה רוצה לתת לכל אחד הרבה חכמה וכמה שהאדם יותר מוכן ויש לו יותר אהבת תורה ויראת שמים ומ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, כך הוא זוכה ליותר קדושה תורה והתורה יותר משפיעה עליו וזוכה ליותר סיעתא דשמיא בתורה.

גם אצל התנאים כל אחד לפי דרגתו היה הבדל בקדושת התורה

רואים אפילו אצל התנאים שאין לנו מושג בזה, אבל הגמרא ביש נוחלין (בבא בתרא קלד.) מביאה:

"תנו רבנן שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן וכי' גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא וכי' וכי' מאחר דקטן שבכולם כן גדול שבכולם על אחת כמה וכמה, אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו נשרף"

גם אצל התנאים היה הבדל, יש קטן שבהם ויש גדול שבהם שיש ביניהם הבדלים עצומים בקדושת התורה, ומצינו ג"כ בירושלמי על הברית של אלישע בן אבויה שהחכים עסקו בתורה וירדה אש והקיפה אותם, ולא מוזכר שתמיד בכל התנאים והאמוראים היתה כזו אש, רואים שגם אצלם היו דרגות, ומוזכר שכל יהודי שלומד יש אש, אבל יש אש גלויה ויש אש סמויה, יש אש ויש גחלת וכי' יש הרבה דרגות בזה.

"להנחיל לאוהבי יש" - לפי ההכנה ואהבת התורה כך זוכים לתורה

הגמרא שם מביאה על רבן יוחנן בן זכאי:

"שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וקלין וחמורין וגזרות שוות ותקופות וגמטריאות ומשלות כובסים ומשלות שועלים שיחת שדים ושיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת ודבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הויות דאבי ורבה, לקיים מה שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא"

כל הרשימה הארוכה שרבו יוחנן בן זכאי זכה משמע בגמרא שזה לא היה בצורה טבעית אלא "להנחיל לאוהבי יש", כמה שיותר "אוהבי" כך זכה, הסיעתא דשמיא בתורה תלוי באהבת תורה ויראת שמים, לכל אחד יש סיעתא דשמיא לפי כמה שקשור לתורה.

"עשה דברים לשם פעלך" – במצות צריך לחשוב על הקב"ה

הנפש החיים (שער ד' פרק ג) מבאר שבתורה יש דבר מעניין, מצד אחד מביא את דברי הגמרא בנדרים "עשה דברים לשם פעלך", ומבאר:

"כי עשיית המצוה ודאי שצריכה להיות למצוה מן המובחר בדביקות ומחשבה טהורה שבטהורות כפי שכלו והשגתו, כדי שיתקלס עילאה לגרום תיקוני העולמות וכחות וסדרים העליונים, וכו' מצטרף קדושת וטהור מחשבתו לעיקר העשי' בפועל לעורר ולפעול תקונים יותר גדולים בהעולמות משאם היתה המצוה נעשית בלא דביקות וקדושת המחשבה"

אדם שרוצה לקיים מצוה בשלמות צריך כמה שיותר לעשות בדבקות לחשוב על הקב"ה ולעשות לשמה כך זה יותר בדבקות.

"ודבר בהן לשמן" – בשעת הלימוד א"צ לחשוב על הקב"ה כי הלימוד עצמו הוא דבקות בו

אבל בתורה נאמר "ודבר בהן לשמן" ומבאר הנפש החיים:

"אבל על הנהגת האדם בשעת עסק התורה בדיני המצות והלכותיהן אמר ודבר בהן ר"ל הדבור בעניני המצות והלכותיהן יהיה לשמן פירוש לשם הדברי תורה היינו לידע ולהבין ולהוסיף לקח ולפולל"

לא צריך לחשוב בשעת הלימוד על הקב"ה, אלא לחשוב על יש נוחלין ומנחלין, על מי שמת, על ר' יוחנן בן ברוקא, זה מה שצריך לחשוב ולא צריך לחשוב על הקב"ה.

והטעם מבאר שם (פרק י):

"ובשעת העסק והעיון בתורה ודאי שאין צריך אז לענין הדביקות כלל, כנ"ל שבהעסק ועיון לבד הוא דבוק ברצונו ודבורו יתברך והוא יתברך ורצונו ודבורו חד", וכי הוא יתברך ורצונו חד כמ"ש בזוהר, וכל דין והלכה מתורה הקדושה הוא רצונו יתברך שכן גזרה רצונו שיהא כך הדין כשר או פסול טמא וטהור אסור ומותר חייב וזכאי, וגם אם הוא עסוק בדברי אגדה שאין בהם נפקותא לשום דין ג"כ הוא דבוק בדבורו של הקדוש ברוך הוא (פרק ו')

"הוא ודבורו חד" מי שדבוק בתורה הוא דבוק בקב"ה, כל התורה היא שמותיו של הקב"ה ובמה שדבוק בתורה הוא דבוק בקב"ה.

וכמו שאמרנו חז"ל (שיר השירים רבה א) על הפסוק נגילה "ונשמחה בך":

"רבי אבין פתח זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, אמר רבי אבין אין אנו יודעים במה לשמוח אם ביום אם בהקב"ה, בא שלמה ופירש נגילה ונשמחה בך בהקב"ה, וכו', בך בתורתך, וכו' אמר רבי יצחק בן בכי' אותיות שכתבת לנו בתורה ב"ית שנים כ"ף עשרים הרי בך"

וישמחו בך ישראל, בך בתורתך אדם שדבוק בתורה הוא דבוק בקב"ה, תורה זה לא עוד דבר אלא זה דבר ה'.

הצורה להשיג השגות בקב"ה הוא דרך התורה

חז"ל אומרים והובא ברש"י על התורה (ואתחנן פ"ט פ"ו) וכן ברמב"ם בספר המצות "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך" איך אפשר לאהוב את הקב"ה מביא רש"י:

"והיו הדברים האלה - ומהו האהבה והיו הדברים האלה, שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומדבק בדרכיו"

השאיפה היא שאין לנו השגות בכו"ע ואיך אפשר לאהוב את הכו"ע שאין לנו בו השגות, ועל זה כותב רש"י שעל ידי שוהיו הדברים האלה אתה מכיר בקב"ה ומדבק בדרכיו.

אפשר לומר בזה משל, כל אחד מאיתנו שכשחושב על הגאון מוילנא ועל ר' חיים בריסקער, או על רש"י והרמב"ם, הוא מרגיש קשר אליהם, אפילו

שאנחנו לא מכירים את רש"י ואפילו תמונות של רש"י אין לנו וא"כ איך אפשר להרגיש קרוב אליהם, כי במה שמכירים את התורה שלו את הדיבורים שלו את החכמה שלו מתבוננים את הגדלות שלו בתורה בזה מרגישים קרובים אליו.

כך הכו"ע אין לנו בו השגות אבל אנו לומדים את התורה שלו שזה הרצון שלו ועל ידי זה אנו קרובים אליו, (ויש צורה נוספת להתבונן בבריאה שזה גם דרך לראות את מעשה ה' לראות את גדלות ה' ואת ההטבה של הכו"ע), אבל בתורה אדם דבוק בדבר ה' זה רצונו וזה דיבורו בזה אנו מכירים את הקב"ה את רצונו ואת דיבורו, וזה ואהבת את ה' אלוהיך שבמה שאנו דבוקים בתורה אנו דבוקים בקב"ה.

לפני הלימוד חייבים הכנה של יראת שמים

א"כ מצד אחד אומר נפש החיים שאדם שלומד תורה לא צריך לחשוב על הקב"ה, אלא אדרבה כמה שיותר דבוק בפלפול ואוהב תורה זה הדבקות בקב"ה, אבל מצד שני כמו שהזכרנו הסיעתא דשמיא בתורה תלוי ביראת שמים שיש לאדם, וכמה שלאדם יש יותר יראת שמים כך זוכה יותר בתורה, ולכן כותב הנפש החיים (שער ד' פ"ו):

"לואת האמת שזו היא הדרך האמתי אשר בזה בחר הוא ית"ש, שבכל עת שיכין האדם עצמו ללמוד ראוי לו להתיישב קודם שיתחיל עכ"פ זמן מועט, ביראת ה' טהורה בטהרת הלב להתודות על חטאתו מעומקא דלבא, כדי שתהא תורתו קדושה וטהורה.

ויכיוון להתדבק בלימודו בו בתורה בו בהקב"ה היינו להתדבק בכל כחותיו לדבר ה' זו הלכה, ובוזה הוא דבוק בו יתברך ממש כביכול, כי הוא יתברך ורצונו חד כמ"ש בזוהר וכל דין והלכה מתורה הקדושה הוא רצונו יתברך"

וכן כותב שוב פעם בפרק ז:

"ולואת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד, להתחשב מעט עם קונו ית"ש בטהרת הלב ביראת ה' ולהטהר מעונותיו בהרהורי תשובה, כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתוה"ק בדבורו ורצונו יתברך שמו"

מצד אחד בשעת הלימוד לא צריך וגם לא שייך להיכנס לדקויות של סברא אם חושבים על הקב"ה, ובשעת הלימוד צריך רק דבקות בורה, אבל לפני הלימוד כן צריך לחשוב שהלימוד הוא דבר ה' ולהתכונן ללימוד.

כדי לזכות שהתורה הקדושה תשפיע על האדם צריך להיות מוכן

ובפשטות הביאור בזה שצריך להתכונן קודם הלימוד בשביל שיהיה את האוצר של יראת שמים, אבל אפשר להוסיף בזה שהתורה הקדושה מצד עצמה היא קדושה מאד, והנידון הוא האדם שלומד את התורה, כמה זה משפיע עליו וכמה הוא זוכה? - לפי מה שמעריך את התורה ולפי הדרגה שמעריך כך מקבל, וכמה שיש לו יותר ידיעה כמה התורה קרובה לקב"ה ויש לו יותר השגות בגדלות הקב"ה זה משפיע עליו יותר.

על דרך מה שכותב הרמח"ל על החז"ל הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו שגם אדם שרחוק מהתורה עצם מה שדבוק בתורה המאור שבה מחזירו למוטב, - כותב הרמח"ל (חלק ד פ"ה אות ו):

"הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה - המאור שבה היה מחזירן למוטב", ואמנם פשוט הוא שאין הדברים אמורים במי שיתעסק בה דרך שחוק והיתול, או לגלות בה פנים שלא כהלכה, אלא שיתעסק בה לפחות כמו שמתעסק בשאר החכמות",

מי שניגש לתורה שלא כראוי התורה לא משפיעה עליו.

בכל דרגא ודרגא בתורה כפי ההכנה כך זוכים יותר לקדושת התורה

וכותב שם הדרך ה':

"ואולם מי שמטהר ומקדש עצמו במעשיו, הוא ימשיך בתלמודו השפעה כשיעור ההכנה שהכין את עצמו, וכשיעור שירבה בהכנה, כן ירבה יקר התלמוד וכחו, והוא מה שמצינו בחכמים הקדמונים, שתורתם היתה מעטירתם כח גדול ונותנת להם מעלה ויקר מה שלא נמצא בדורות האחרונים, מפני יתרון הכנתם על הכנות האחרונים"

תורה משפיע על האדם כשיודע שזה דבר ה' ומכבד ומרגיש קדושה בתורה, אבל אדם שחס ושלוס לומד תורה כדברי חולין בעלמא התורה לא משפיעה עליו, כמה שאדם ניגש לתורה ומעריך תורה כך היא משפיעה עליו כ"כ הרמח"ל.

ועל דרך זה בדרגות יותר גבוהות כמה שאדם יודע כמה שהתורה קדושה וכמה שאפשר לזכות לקירבת ה' בתורה, כמה שיש לאדם יותר השגות בגדלות של הקב"ה כל אחד לפי הבנתו ודרגתו, ממילא יותר מעריך את התורה וממילא התורה משפיעה עליו יותר.

התורה מצד עצמה היא דבר קדוש מאד, אבל ההשפעה של התורה על האדם תלויה בכמה שהאדם מעריך את התורה ולכן לפני שאדם ניגש לתורה אם מכניס מחשבה בלב שזה דבר ה' ורוצה להידבק בקב"ה זה משפיע אח"כ שיש לו כלי קיבול שכל התורה שלומד שהיא מצד עצמה קדושה תשפיע עליו יותר ויש לו יותר סיעתא דשמיא.

"יחב חכמתא לחכימין" – למי שיועד להעריך את התורה

זה הפשט במדרש (שמביא רבינו יונה בשערי תשובה), על הפסוק בדניאל שהקב"ה "יחב חכמה לחכימין" וכש"כ בפסוק ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, והשאלה היא שלכאורה הטיפשים הם אלו שצריכים חכמה ולא החכמים, והנפש החיים (שער ד' פ"ה בהערה) מביא לבאר כוונת הפסוק:

"שאינ הקדוש ברוך הוא נותן ומשפיע חכמה העליונה של התורה שתתקיים אצלו ויהא תלמודו בידו אלא למי שיש בו חכמה היינו אוצר היראה שהיא מוכרחת שתקדם אצל האדם"

בנפש החיים מבואר שחכימין היינו מי שיש לו יראת שמים, אבל במדרש (קהלת רבה פרשה א) לכאורה כתוב על זה תשובה אחרת:

"מטרונה אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא אמרה ליה מהו דין שנאמר (דניאל ב') יחב חכמתא לחכימין לא הוה צריך קרא למימר אלא יחב חכמתא ללא חכימין ומנדעא ללא ידיע בינה, וכו' אילו נתן הקדוש ברוך הוא חכמה לטיפשים היו יושבין והוגין בה בבתי כסאות ובבתי תיאטריאות ובבתי מרחצאות, אלא נתן הקדוש ברוך הוא חכמה לחכימין והם יושבין והוגין בה בבתי כנסיות"

אם הקב"ה היה נותן חכמה לטיפשים היו לומדים תורה בבתי משתאות ובתי מרחצאות והקב"ה ונתן חכמה לחכמים שמעריכין חכמה ולומדים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, יכול להיות שזה המכוון שהקב"ה נותן חכמה לאלו שמעריכין חכמה כי החכמה היא דבר קדוש מאד ולתת חכמה לטיפשים בשבילם זה לא שוה כלום כי לא מעריכים ובשביל מה יתן להם, אבל אנשים שיודעים להעריך חכמה יקבלו דבר ה' ובשבילם זה שווה להם הקב"ה משפיע חכמה, ועכ"פ הדברים נכונים מצד עצמם ומסתמא יש עוד בחינות למה צריך יראת שמים לפני התורה.

אין הצלחה בתורה בלי יראת שמים

מה שקשור למעשה בשבילנו כל השנה ובפרט כשאנו עומדים לפני שבועות, ברוך ה' דבוקים בתורה ושמחים בתורה ומחכים לשבועות, **אבל צריך לזכור גם את החלק הזה שצריך להיות כלי קיבול לתורה, ולזה צריך יראת שמים לפני התורה, ומי שחושב להשקיע רק בתורה בלי יראת שמים לא יכול להצליח, ולא יכול להיות אותה דרגא וחסר בתורה, וכמו שמצינו במ"ח קניינים שהתורה נקנית בהם שיש הרבה דברים שקשורים ליראת שמים.**

לכן בשבילנו חלק מההכנה למתן תורה מלבד חיזוק בתורה ובאהבת תורה, הוא דבר ראשון חיזוק בסדר מוסר שזה הסדר שמחזק את היראת שמים.

הצורה שלנו לקבל יראת שמים – סדר מוסר וחיזוק התפילה

לפעמים ישנה כזו מחשבה שלפני שבועות העיקר הוא ללמוד עוד תורה, אבל צריך לדעת שסדר מוסר זה חלק מההכנה לשבועות כי זה האוצר של יראת שמים בשבילנו, **אנחנו רחוקים מכל ההכנות שהנפש החיים אומר שצריך לעשות לפני שלומדים והצלחנו הסדר מוסר זה היראת שמים שלנו בזה מגדילים את האוצר של יראת שמים, וכמה שיותר מקפידים על הסדר מוסר ביחד עם התורה זה הקב חומטין, וכמו שמביא הנפש החיים (שער ד' פ"ז) מהמדרש שצריך להוסיף לתורה קב חומטין, זה ההכנה הראויה כדי שנוכל למעמד הר סיני ולשבועות וגם כל השנה לתורה, זה סדר מוסר, כמה שדיברו על זה וברוך ה' יש בזה חיזוק תמיד צריך יותר, וזה מהדברים שצריכים חיזוק תמיד.**

גם חשוב מאד החלק של התפילה, דרך התפילה מקבלים הרגשים באמונה ובריראת שמים בדברים שבלי זה אנו רחוקים מאד, ואמנם אנחנו רחוקים גם מתפילה, אבל מי שמשקיע בתפילה מידי פעם יש לו ניצוץ של התעוררות, מידי פעם הוא מבין שהוא עומד לפני מהלך ומרגיש קירבת ה', מידי פעם הוא מרגיש מה זה "חלק הגדול הגיבור והנורא", דרך ההשקעה בתפילה האדם מקבל עוד הרגש ועוד הרגש ואז יש לו כלי קיבול לתורה.

זה הדרך ואין לנו דבר אחר לחזק את הכלי קיבול חוץ מתפילה וסדר מוסר, ולכן ודאי שבימים אלו מי שיכול לחזק את הלימוד מוסר ואת התפילה זה

יהיה ההכנה שלנו לשבועות, ובכלל זה להתפלל בישיבה שזה בית הספר לתפילה.

מנייני המנחה מעריב בישיבה – זלזול בתפילה

דרך אגב אני לא יודע אם לדבר על זה, על המניינים שעושים בערב לתפילת מנחה ובבילה למעריב, זה בזיון איך שמתפללים שם מנחה ומעריב והכל בשביל מה? כי קשה לבחורים קצת להתאמץ ללכת למקום אחר.

כמה זלזול זה בתפילה, כמה זלזול בכבוד ה', איזה טעם לומר מודים אנחנו לפניך תוך כדי כזה זלזול! וכי הקב"ה צריך את התפילה שלך ככה? זה לא צורה, וגם כן זה לא מתאים להלכה, וכמה זלזול יש להתפלל בצורה כזו.

אתה מזלזל בעצמך, אתה מזלזל בקב"ה, אתה מזלזל בתפילה, אתה מזלזל בישיבה, כזה זלזול בתפילה עדיף לא להתפלל, מזלזלים בתפילה זה לא צורה, איך אומרים "לגמור מנחה" "לגמור מעריב" ככה בציק צק זה לא צורה בכלל.

בשביל מה כל זה? מדוע לא קצת להתאמץ? ברוך ה' אנחנו לא גרים במדבר ויש פה ליד הישיבה עוד מקומות שאפשר להתפלל בהם, א"כ מדוע ככה לזלזל בתפילה?

כדי להצליח בתורה צריך יראת שמים – כבוד התפילה

מלבד כל זה כמו שדיברנו שבשבילנו יראת שמים זה התפילה, לפעמים שואלים על בחור בשידוכים אם יש לו יראת שמים, איך אפשר לדעת אם יש לו יראת שמים? בדרך כלל הצורה שהוא מתפלל זה המדד ליראת שמים, פעם שמעתי בשם הקה"י שהמדד ליראת שמים הוא מי שנשאר עד אחרי עלינו בתפילה, איך הבחור מתפלל היכן מתפלל ומתי מתפלל זה סימן על היראת שמים.

הבחורים שמתפללים במניינים אלו הם רוצים תורה ודבוקים בתורה אבל שוכחים שבלי יראת שמים לא שייך הצלחה בתורה, שיעשו טובה לעצמם ולא יעשו טובה לאף אחד, קצת להתאמץ לכבוד ה', קצת להכניס הרגשים של יראת שמים - בשביל התורה שלך אחרת לא תוכל להצליח.

תורה – אוצרו של הקב"ה - וצריך תפילה כדי לקבל ממנו

בגמרא בסוף נדה דף ע' ע: מובא:

"מה יעשה אדם ויחכם, וכו' יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו שנאמר כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה, תני ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו"

מה יעשה אדם ויחכם ירבה בישיבה ויבקש ממי שהחכמה שלו, הגמרא לא אומרת סתם שתורה צריכה תפילה אלא כמו מלך שמשגר לאוהביו ממה שלפניו, ומבאר רש"י:

"לאוהביו משגר ממה שלפניו - כך חכמה שהיא לאוהביו של מקום נתנה להם מפיו ולא מאוצר אחר"

ויש כמה דברים שלומדים ממשל זה, תחילה לומדים בזה שתורה שמקבלים מאוצר של הקב"ה צריך תפילה כדי לקבל, וגם מבואר שצריך להיות מאוהביו של מקום, דרך התפילה אתה נקרא מאוהביו של מקום, להנחיל לאוהביו יש, מי שיותר אוהב לקב"ה הקב"ה מביא לו חכמה.

הכנה לשבועות

נחזור בקצרה מה שדיברנו היום, אנו עומדים לפני שבועות שכלל ישראל זכו במעמד הר סיני מעמד נשגב ונורא פנים בפנים, ואמרנו שכך זה כל יהודי ויהודי שלומד תורה שיש לו דרגות גבוהות מאד, וכל שכן בחג השבועות שהוא יום מתן תורתנו שחוזרת ההשפעה.

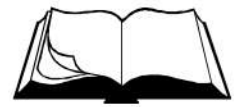
דיברנו ג"כ שבמתן תורה כל אחד זכה, אבל "קול ה' בכח" - כל אחד ואחד זכה לפי כוחו, כך היה במתן תורה, וכך בכל שנה בחג השבועות, וכך כל השנה בכל לימוד התורה, כל אחד זוכה לפי הדרגה שלו, וגם בתנאים מצוינו הבדלים בקדושת התורה ובסיעתא דשמיא לתורה.

ודיברנו את החלק שצריך יראת שמים כדי לזכות לתורה, שכל אחד זוכה לתורה לפי כמה שמחשיב ומרגיש שהתורה יותר קדושה, וכמה שיש לאדם יותר השגות ביראת שמים ובגדלות ה' כך התורה שלו היא תורה אחרת וכך נמדד כמה שזוכה בתורה, ואמנם בשעת הלימוד צריך לחשוב רק על התורה. ודיברנו שבבילוי ודאי ההכנה למתן תורה הוא חיזוק במוסר ובתפילה ויהי רצון שנצל את ימים אלו נגיע לשבועות מתוך סיעתא דשמיא וקירבת ה'.

(שיחה שנמסרה בישיבה יום ג' כ"ה אייר פרשת במדבר תשפ"ו)

מִי יֵרֵא

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 587

שבועות, דיני עירוב תבשילין, יו"ט שחול בערב שבת סיון תשפ"ו

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

דיני עירוב תבשילין

מצוה להניח עירוב תבשילין

◀ כשחל יום טוב ביום שישי, יש מצוה להניח בערב החג עירוב תבשילין, משום שאסור לבשל בסיר מיוחד או לאפות ביום טוב לצורך השבת, אלא אם הניח פת ותבשיל מערב יום טוב לצורך השבת (שו"ע סי' תקכ"ז).

הטעם שתקנו חז"ל עירוב תבשילין הוא, כדי שלא ייראה שמתחילים בבישול או באפיה לצורך שבת ביום טוב, אלא רק מסיים מה שהתחיל כבר לפני יום טוב (רמ"א שם).

חביבות המצוה

◀ כתב בשל"ה הק' (סוכות): "וחביבה מצוה בשעתה, ואל תהיה מצוה זו קלה בעיניך, ולא בחינם אמרו חז"ל שקיים אברהם אבינו מצוה עירוב תבשילין, ובספר יוחסין כתוב סוד בדבר זו", וכו'.

ממה עושים העירוב

◀ הרבה נוהגים לערב על ביצה מבושלת, והטעם כתוב ב"ערוך השולחן" (סעיף י"ז) משום שטיבעה שאינה מתקלקלת אף שמונחת כמה ימים (ועירוב תבשילין שנתקלקל ביו"ט ואינו ראוי לאכילה, שוב אי"א לסמוך עליו), ובפרט כשחל יו"ט בחמישי וששי צריך להתקיים מיום רביעי עד שבת. ובימינו שיש לנו מקררים, ראוי ונכון לקחת חתיכת בשר או דגים משובחים משום הידור מצוה (ע"י משנ"ב סי"ק ח', וע"ע קובץ "מבית לוי", ח"א עמ' י"ב בשם בעל "שבט הלוי" צ"ל). ואם רוצה לאפות ביום טוב לכתחילה יש לו להניח גם דבר הנאפה.

ביצה קלופה

◀ אלו שלוקחים לעירוב תבשילין ביצה, יזהרו שלא תהיה קלופה, כי ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, אסורה באכילה משום סכנה.

תבשיל לשם עירוב

◀ **שאלה:** האם אפשר לערב על תבשיל הנמצא בקופסת שימורים, וכן מצה שנשארה מפסח, או עדיף לערב על תבשיל או חלה טריה?
תשובה: כתב ה"ביאור הלכה" (סעיף ו' ד"ה עדשים, וסעיף י"ד ד"ה לתחילה) בשם הב"י, מצוה מן המובחר לקחת מתבשיל שנתבשל בערב יו"ט בכוונה לקחת ממנו לצורך עירוב תבשילין, או עכ"פ יתבשלו לכבוד שבת (וכ"כ הב"ח, וה"מלאכת שלמה" על משניות ביצה פ"ב מ"א). ומ"מ העירוב כשר אף אם לקח מתבשיל שנתבשל שלא לשם עירוב או שלא לשם שבת.

אוכל קפוא

◀ אפילו אם האוכל קפוא, מכיון שהוא מבושל כבר וראוי לאכול בשבת, אפשר לערב בו (הגר"נ קרליץ צ"ל).

שיעור עירוב

◀ שיעור התבשיל לצורך עירוב תבשילין הוא כזית, ועדיף לקחת חתיכת בשר או דגים חשובה, משום הידור מצוה, ואם רוצה לאפות ביו"ט, לכתחילה יש לו להניח גם דבר הנאפה, לכן רצוי שיהיה בעירוב גם לחם או מצה שלמה, משום הטעם הנ"ל, ולכתחילה צריך שתהיה הפת בשיעור כביצה (שו"ע שם סי"ב ורמ"א סי"ג).

להניחו לפני יום טוב

◀ יזהר לעשות את העירוב לפני שמקבל יום טוב, ואם כבר הדליקה האשה נרות וקבלה עליה יו"ט, יש להסתפק אם עדיין יכולה להניח העירוב ("ביאור הלכה" ד"ה ספק). ובדיעבד אפשר לומר לאחר שעדיין לא קיבל על עצמו קדושת יו"ט, שיעשה עבורה העירוב ("כף החיים" סי"ק י"א), שהרי אפילו מלאכות ממש יכול לבקש לחברו לעשות עבורו כמבואר בשו"ע (סי' רס"ג סעיף י"ז) וכן במקום שיש כמה בתי כנסת בעיר, אפילו באחד אמרו "ברכו" יכול לילך לבית הכנסת אחר שעדיין לא אמרו "ברכו" ולצוות לאחר להניח עירוב עבורו.

ברכה בשעת הנחת העירוב

◀ בשעה שמניח אדם את העירוב תבשילין, לפני שמקבל על עצמו

לאחוז העירוב בידו

◀ כתב בשו"ע (סעיף י"ב) חזר ונטלו וכו' ומברך על מצות עירוב. ומלשון הפוסקים משמע, שיחזיק העירוב בידו בשעת הברכה ואמירת "בהדין עירובא", ואם לא החזיק בידו, יש סוברים שלא יצא (חיד"א בספרו "חיים שאל" סי' כ"ט), ולכתחילה יש לחשוש לשיטתו (מהרש"ם ח"ב סי' ל"ו), ואם נזכר לפני שחשיכה, יערב שנית בלא ברכה, ואם לא נזכר עד שחשיכה או בשעת הדחק שהוא רחוק מביתו, יש לסמוך על הפוסקים שאין זה לעיכובא (שו"ת "מנחת יצחק" ח"ז סי' ל"ו).

נאכל העירוב לפני יו"ט

◀ אם הניח עירוב ונאכל בטעות מערב יו"ט, צריך להניח עירוב תבשילין פעם שנית ולברך עליו (אע"פ שכבר בירך כשהניח בפעם הראשונה, מ"מ כיון שזה נתבטל, צריך להניח עירוב חדש בברכה וכן הורה הגרי"ש אלישיב צ"ל).

הוספה על עירוב תבשילין

◀ **שאלה:** לקח כזית לעירוב תבשילין, וחושש שאח"כ יתייבש ויעמוד על פחות מכזית, האם יכול להוסיף עוד או כיון שכבר עשה עירוב תבשילין, לא שייך להוסיף?

תשובה: איתא בשו"ע (סי' תקכ"ז סעיף ג') שיעור תבשיל זה כזית וכו' בין בתחילתו בין בסופו, ומבואר בגמרא שאין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה, וע"י משנ"ב שכתב "סופו" לאשמעין דאף בסופו לא סגי בפחות מכזית.

וכתב ב"חזון יחזקאל" (מס' ביצה פ"ב ה"ב) שיש עוד לפי "בין בסופו אין לו שיעור" שאם הניח כבר עירוב תבשילין, ונמלך להוסיף עוד על עירובו בערב יו"ט, חלה גם על הוספה זו דין עירוב, ואם נאבד העירוב ונשתייר כזית מן ההוספה הרי"ז אופה ומבשל עליו, ע"י שם.

בני ביתו הנמצאים במקום אחר

◀ עירוב תבשילין מהני רק למי שנמצא במקום שיכול להגיע לשם, ולכן אם מניח עירוב תבשילין, ובני ביתו נמצאים בעיר אחרת, אינם יכולים לאפות, לבשל ולהדליק נר על סמך העירוב שהניח בעה"ב בעיר אחרת (ע"י משנ"ב סי"ק כ"ט).

נוסע מביתו לפני יו"ט

◀ וכן מי שהניח עירוב תבשילין לצורך בני ביתו והוא נוסע לעיר אחרת (כגון להיות בשיבה ביו"ט או אצל רבו) ויצטרך לבשל שם ביו"ט לצורך שבת או להדליק נר לכבוד שבת, לכתחילה יעשה שוב עירוב תבשילין בעיר שנמצא שם ביו"ט, ובלי ברכה, ובדיעבד יכול לסמוך על העירוב שהניח בביתו (שו"ת "שבט הלוי" ח"ח סי' קכ"ג והגרי"ש אלישיב צ"ל. אולם ע"י שו"ת "ארץ צבי" סי' קכ"ב שלא מהני אם הלך למקום אחר, וע"ע "שפת אמת" ביצה ט"ז: שמשברא מהני בכח"ג ובסוף נשאר בספק) והעצה היא שיקח עמו מביתו שיעור כזית מהתבשיל והפת שהניח לעירוב, וישמור גם בביתו שיעור עירוב, ובכח"ג אין צורך לחזור ולערב במקום שנמצא שם (קובץ "מבית לוי", ח"ג עמ' נ"ג).

גמר להכין צרכי שבת לפני יו"ט

◀ אורחים או בנים נשואים האוכלים אצל הוריהם כל סעודות השבת ואינם צריכים לבשל או לאפות כלום אבל ישנים בביתם הפרטי ומדליקים שם נרות, חייבים להניח עירוב תבשילין בשביל להתיר להם להדליק נרות ביו"ט לצורך הדלקת נרות שבת, אבל בלא ברכה (שו"ת "מנחת יצחק" ח"ט תשובה נ"ד סק"ג, ו"כף החיים" סי"ק קי"ג). ויש הנוהרים לעשות איזו הכנה לשבת, כגון לבשל איזה אוכל או לחמם מים לשתיה לכבוד שבת, כדי שיוכלו להניח עירוב תבשילין עם ברכה.

השארית העירוב

◀ העירוב חייב להיות קיים עד שיגמרו לבשל או לאפות לצורך השבת, ואם נאכל העירוב או נאבד באמצע יו"ט, ואפילו אם רק חלק ממנו אבד, ועתה לא נותר בו שיעור כזית (סעיף י"ז), אסור להמשיך בהכנות לצורך שבת (שם ס"ג).

דבר המתקיים

◀ ולכן יש להיזהר, ובפרט בימי הקיץ החמים, להניח את העירוב תבשילין בתוך המקרר, כדי שלא יתקלקל העירוב באמצע יו"ט, ואז יהיה אסור להמשיך לבשל לצורך השבת, (אם רב העיר לא עשה עירוב כדלהלן), אמנם אותו תבשיל שהתחיל להכין מותר לגמור להכינו.

שכח להניח העירוב לפני יו"ט

◀ אם שכחו ולא הניחו עירוב תבשילין, או שנאכל לפני יו"ט ולא הניח עירוב חדש, אפשר לסמוך בדיעבד על עירובו של רב העיר, ואם כבר שכח בפעם הקודמת להניח ועכשיו שכח פעם שניה, נחשב כפושע, ואינו יכול לסמוך כעת על עירובו של הרב, ולכן אסור לו לבשל לצורך השבת (משנ"ב ס"ק כ"ב), ויש לעשות שאלת רב כיצד להתנהג. אם שכח פעם אחת להניח עירוב ופעם שניה הניח עירוב אבד קרה שוגג אחר, כגון שנאכל בטעות או נפסד באמצע יו"ט, לא נחשב כפושע, ויכול לסמוך שנית על עירובו של רב העיר (בעל "שבת הלוי" זצ"ל).

נפסל עירובו מחמת חוס או אכילת עכברים

◀ **שאלה:** עירוב תבשילין שנשכח מחוץ למקרר ונפסל ונבאש בבוקר של יו"ט, האם אפשר לסמוך על העירוב של רב העיר?

תשובה: איתא בשו"ע (סי' תקכ"ז סעיף ז') מי ששכח או נאנס או הניח עירוב ואבד יכול לסמוך על עירובו של גדול העיר, אבל מי שאפשר לו לערב ולא עירב וכו' נקרא פושע ואינו יוצא בו. וכתב ב"ערוך השולחן" (שם סעיף י"ג) שה"ה אם התקלקל ונסרח עד שאין בו כזית שראוי לאכילה, דינו כאבד, ע"י שם. וא"כ שפיר יכול לסמוך על עירובו של רב העיר.

וכתב ב"אשל אברהם בוטשאטש" (סעיף ט"ו) אם הניח עירוב ואכל ממנו עכבר או חתול, אם אחרי שקולף מקום הנשיכות לא נשאר כזית, אסור לו לבשל לשבת, ואינו יכול לסמוך על עירובו של גדול העיר, משום שהרי הוא כפושע שלא הניחו במקום המשומר מן העכברים וכדומה, ואין לו עצה אלא להקנות קמחו ותבשילו לאחרים, והם יאפו ויבשלו עבורו, ע"י שם.

ולפי"ז אם הניח סוג תבשיל שעלול להתקלקל ולא השגין ע"י, ולא הניחו במקרר וכדומה, ואח"כ נתקלקל, י"ל שאינו יכול לסמוך על עירוב גדול העיר דנקרא פושע.

להכין דברים שאינם צרכי אכילה

◀ יש סוברים, שעירוב תבשילין אינו מתיר אלא להכין צרכי סעודה לצורך שבת, אבל שאר דברים לא (משנ"ב סי' תקכ"ח ס"ק ג' בשם מג"א בשם הר"ן). ולפי"ז היה לנו לאסור לסדר את הבית לצורך שבת, או להביא מחזוריים לבית הכנסת וכדו' או להכין מיטתו מיו"ט לשבת. אולם מנהג העולם שעושים ביו"ט כל הצרכים עבור שבת, וכן הסכימו הפוסקים (ע"י שו"ת "חשב האפוד" ח"ב סי' ס"ב, ו"שבת הלוי" ח"ד סי' ס"ה), משום שמצינו שהמשנ"ב (סי' ש"ב ס"ק י"ז) כתב בשם ה"אליהו רבא" שמותר לקפל טלית חדשה ביו"ט לצורך שבת אם עשה עירוב תבשילין.

ויש לצרף עוד דברי הגרע"א (בהגה"ת סי' ש"ב ס"ג, הובא שם במשנ"ב) שדברים שאין בהם מלאכה ואסורים רק משום טרחה והכנה, מותר לעשות מיו"ט לשבת אפילו בלי עירוב תבשילין, ועכ"פ ע"י עירוב תבשילין, בודאי יש להקל.

אין לבשל סמוך לשבת

◀ כשמבשל ביו"ט לצורך שבת, יזהר לבשל מוקדם מבעוד יום, כשעדיין ראוי לאוכלו גם ביו"ט, דאי לאו הכי, לכמה פוסקים בכהאי גוונא לא מהני העירוב, ונמצא מחלל יו"ט מן התורה (משנ"ב ס"ק ג').

בישול לצורך יו"ט ושבת

◀ **שאלה:** ביו"ט שחל בערב שבת, מי שמקבל שבת מוקדם ואוכל מוקדם, לפני בין השמשות, האם מותר לבשל לזמן הזה אפילו בלי עירוב תבשילין?

יסוד השאלה הוא, כיון שאוכל עדיין ביום לפני שקיעת החמה, אפילו שקיבל עליו שבת, מ"מ עדיין הוא יו"ט, נמצא שנחשב בישול לצורך היום, ושמוא מותר לבשל אפילו בלי עירוב תבשילין (ע"י "ארחות רבינו" ח"ב עמ' ק"י).

תשובה: הגם שיש גם קדושת יו"ט מ"מ היות שיש גם קדושת שבת, אסור לבשל לצורך שבת בלי עירוב תבשילין (בעל "שבת הלוי" זצ"ל).

יו"ט שחל בערב שבת

נר דלוק

◀ רבים נוהגים להשאיר נר שדולק יממה שלימה ("נר נשמה"), כדי

שיוכלו למחרת להעביר ממנו לבישול ולהדלקת נרות שבת, ויזהרו להניחו במקום מוגן שלא יכבה ("כ"פ החיים" סי' תקכ"ב ס"ק י').

לחמם או לתחוב נרות

◀ אסור לחמם נר שעוה ולהדביקו, שמא יבוא לשפשו ולהחליקו, והרי זה תולדת ממחך (משנ"ב סי' תקי"ד ס"ק י"ח בשם מג"א), (אבל מותר לתחוב לתוך הפמוט, הגר"נ קרליץ זצ"ל) ולכן כשחל שבועות ביום שישי, יש לו להכין הנרות לפני יו"ט מה שצריך לצורך שבת.

הכנת פתילה

◀ אסור לשזור צמר גפן לעשות ממנו פתילה (ע"י שו"ע סי' תקי"ד סעיף ט'). אבל מותר להכניס פתילה בפתיל צף. ובאלו שעדיין צריכים לחתוך בהם מקום החור אסור (בעל "שבת הלוי" זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל). ולכן יש להכין כל זה מערב יו"ט.

דג לשבת או ליו"ט

◀ **שאלה:** יש לי מנה אחת של דג מיוחד, האם עדיף להשאירו לשבת או ליו"ט?

תשובה: ביו"ט יש ענין מיוחד של בשר מדין שמחה, אבל דגים, זה משום כבוד שבת ויו"ט, א"כ הרי"ז שווה בשווה, ויאכל את הדג במה שבא קודם (הגר"נ קרליץ זצ"ל), (ולא דמי למי שיש לו רק רביעית אחת של יין, ויו"ט חל בערב שבת, שכתב המשנ"ב סי' רע"א סוס"ק ב', שישאירו לשבת כיון שקידוש בשבת הוא מן התורה, וקידוש של יו"ט הוא מדברנן, משא"כ "כבוד" שווה בשניהם).

תוספת שבת על יו"ט

◀ ביו"ט שחל בערב שבת יש להקדים כמו בכל שבת ולעשות תוספת שבת על קדושת יו"ט, ונשאר בזה ב' קדושות, גם של יו"ט וגם שבת ("חזון איש" זצ"ל ודלא כט"ז סי' תרס"ח שסבר שע"י קבלת שבת נפקעת קדושת יו"ט. ע"י "ארחות רבנו" ח"ב עמ' ק"י).

בגדי יו"ט בשבת

◀ הרבה נוהגים ללבוש בגדי יו"ט עד לאחר שבת, כדי שלא יהא זלזול בכבוד שבת.

מתי לאכול את העירוב תבשילין

◀ הלחם שהשתמשו בו לעירוב תבשילין, כיוון דאיתעביד ביה מצוה חדא, יש לעשות בו עוד מצוה, ולהשתמש בו בשבת ללחם משנה ברבית ושחרית, ובמנחה יבצע עליו (משנ"ב ס"ק מ"ח). ואלו שנוהגים לבצוע בכל סעודה את שתי הכיכרות, מוטב שיקדימו לכבד בציעת הלחם בליל שבת (הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, מובא בשש"כ פ"ב ס"ק ל"ה) וכן את התבשיל שהניח לעירוב תבשילין יש לאכול בסעודת ליל שבת (שם).

מהלכות שבועות

תיקון ליל שבועות

◀ **שאלה:** האם עדיף לומר תיקון ליל שבועות או ללמוד סוגיות בעיון?

תשובה: סיפר הגר"ח קניבסקי זצ"ל שביליל שבועות נכנס בחור ישיבה לשאול את ה"חזון איש" האם לומר תיקון ליל שבועות או ללמוד בעיון, והורה לו שילמד את הסוגיות הנלמדות בישיבה. אח"כ נכנס בחור אחר ושאל אותו מה עדיף ללמוד, ואמר לו ה"חזון איש" אמר לו שיאמר תיקון ליל שבועות. ואמר הגר"ח קניבסקי זצ"ל שאין זה סתירה כלל בדברי ה"חזון איש", כי הכלל הוא שצריך ללמוד מה שלבו חפץ, וה"חזון איש" הכיר כל אחד מה הוא מעדיף ללמוד.

מגילת רות

◀ **שאלה:** האריך בתפילת שמונה עשרה של שחרית, וכשסיים שמונה עשרה הציבור כבר היו באמצע קריאת מגילת רות, האם חייב ללכת לשמוע את המגילה במקום אחר?

תשובה: קריאת מגילת רות היא חיוב על הציבור ולא על היחיד, ואינו צריך להשלים במקום אחר.

אכילת לחם כוסמין זכר שתי הלחם

◀ **שאלה:** הרבה אנשים אוכלים לחם כוסמין משום שקשה לבריא אותם לאכול חיטים, האם אפשר להשתמש בהם גם לסעודת חג השבועות, או שראוי לאכול פת חיטים?

תשובה: כתב הרמ"א (סי' תצ"ד סעיף ג') שיש נוהגים להביא שתי לחמים על השולחן זכר לשתי הלחם, וכתבו ה"מגן אברהם" והמשנ"ב (ס"ק י"ז) שלפ"ז יש לאכול בשבועות לחם חיטין זכר לשתי הלחם.

והנה הפמ"ג (א"א ס"ק ט') כתב: "של חיטים ולא של שיפון", ע"י שם. הרי משמע שכוונתו דדוקא שיפון שהוא מין שעורים לא יביא, אבל כוסמין שהוא מין החיטים אפשר לאכול, דסו"ס יש בזה זכר לחיטים (ואין לומר שהפמ"ג הזכיר שיפון משום שזה היה מצוי במקומו, שכן בהרבה מקומות מדבר על כוסמין ועל שיפון, ע"י סי' רי"א ס"ק ו, ס"ק ז, וכן בסי' קס"ח ובסי' ר"ח).

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע
בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכיו"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com
או בטל'
0527129867

דברי השירה

ויזכר משה באומי כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

חג שבועות ופרשת נשא

דברי חיזוק לקראת חג מתן תורה

ובסוף השנה נבחר אותו נער לתלמיד המצטיין ביותר בכיתה, וכששמעו זאת התלמיד והוריו הם התרגשו והיו בשמחה עצומה, ואם ישאל השואל הרי גם לפני כן ידעתם שהוא תלמיד מצוין ולומד כראוי ומה נתחדש לכם כעת, הרי התשובה פשוטה, שכעת נודע להם שהוא התלמיד המצטיין ביותר, וזה מראה עד כמה הוא השקיע וכמה שהוא מיוחד, והנמשל, שאה"נ ישראל הם בנים לה' גם אם לא ידעו מכך, אבל חיבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים לה', והיינו שנודע להם שהם הבנים לה', ולא אחרים.

והוסיף לספר מעשה נורא, שבהיותו במחנות בשואה האיומה, פעם את ניגש אליו יהודי שהרגיש כי ימיו ספורים ומסר לו את הקוד של החשבון בנק שלו בשווייץ, וביקש מרבי חיים קרייזוויט שאם יזכה להינצל שיחפש את קרובי משפחתו וימסור להם את הקוד כדי שיוכלו למשוך את הכסף, ובמשך שנים רבות ניסה רבי חיים לחפש את קרובי אותו יהודי ולא מצא, ולאחר שלושים שנה נסע רבי חיים באוטובוס באמריקה וישב לידו יהודי עני מרוד, ותוך כדי שיחה מתברר לו שמדובר בבנו של אותו יהודי שמסר לו את המספר במחנה, וברגע קטן נהפך מעני מרוד ועשיר מופלג, והנה אותו אחד אף קודם שנודע לו שהוא עשיר הרי הוא היה עשיר, וגם אחרי שנודע לו הרי הכסף לא אצלו, ומה נקודת ההבדל - הידיעה! שנודע לו מה יש לו, וזה החיבה היתירה שיש לעם ישראל שנודע להם מה שזכו ומה יש להם.

הקב"ה שונה כנגדו'

כידוע יש הלכה שצריך לחתום את הברכות מעין הפתיחה. ויש להקשות שבברכות התורה תחילת הברכה היא על מצות תלמוד תורה - 'לעסוק בדברי תורה', ואילו סיום הברכה מדבר על כך שהקב"ה מלמד אותנו את התורה - 'המלמד תורה לעמו ישראל', ולכאורה זה לא מעין הפתיחה.

מובא במפרשים דהדברים מבוארים ע"פ דברי הנפש החיים (שע"ד פ"ו) ששם האריך בכך שכל תיבה שמוציא האדם מפיו הן הן הדברים שיוצאים כביכול גם מפיו של הקב"ה באותו העת ממש, וכמו שמבואר בגמ' גיטין (דף ו' ע"ב) במחלוקת של רבי אביתר ורבי יונתן לגבי מעשה דפילגש בגבעה, שאליהו הנביא אמר לרבי אביתר שכעת הקב"ה עוסק בפילגש בגבעה ואומר אביתר בני כך הוא אומר יונתן בני כך הוא אומר, [ואיתא בחז"ל שכל היושב ושנה הקב"ה שונה כנגדו], וא"כ נמצא שאף תחילת הברכה שמדברת על לימוד תורה, יסודה שהקב"ה יושב ושונה כנגדנו, ועוסק בתורה שאנו עוסקים בה, ולכן שייך על זה הסיום של המלמד תורה לעמו ישראל.

יהי רצון שזוכה כולנו לקבלת התורה מתוך התרוממות הנפש, ונהיה אנחנו וצאצאנו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, אמן כן יהי רצון.

לימוד התורה מחזק את הקשר להקב"ה

איתא בגמ' שבת (דף קל"ט) 'תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו, אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו, שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.' ויש להבין, כיון שסר"ס לא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד, הרי זה ממש נקרא שכחת התורה, ומה הכוונה א"כ שלא תשכח תורה מישראל.

ושמעתי ממרן בעל השבט הלוי זצ"ל, דרשב"י בא ללמד שיש ב' חלקים במצות תלמוד תורה, יש את עצם מצות לימוד תורה, ובנוסף לזה יש את מצות ידיעת התורה, ואע"פ שיהיו דורות שיהיה חסר בחלק של ידיעת התורה, מכל מקום ח"ו שתשכח תורה מישראל, ועדיין יהיו עם ישראל דבוקים בתורה הקדושה, וכל המעלות העצומות שיש למי שלומד תורה ודבוק בתורה, יש אף בדורות אלו.

וזה מה שכתוב בגמ' מגילה (דף ו' ע"ב) 'ואמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, יגעתי ומצאתי תאמין, הני מילי בדברי תורה', שמבואר בזה שכל מי שיגע בתורה זוכה לה ובלי זה לא שייך לזכות לתורה.

ופעם שמעתי, שהרי לכאורה במציאות רואים אחרת, שהרי רואים בעלי כישרונות שבזמן מועט מבינים את הסוגיא שלומדים על בוריה ואפילו שלא היה יגיעה הם הצליחו, ומאידך אנשים פחות בעלי כישרונות מתייגעים זמן רב מאוד להבין ולא מצליחים, אמנם ביאר הגה"צ רבי שרגא גרוסברד זצ"ל משגיח רוחני דשיבת פוניבז' לצעירים, שהרי אדם שידוע את מה שהוא למד לא בהכרח זה נקרא מצאתי, וכמו שיש מאגרים שיש שם הרבה ספרי לימוד, אותו דבר, יתכן שיש אדם שיש לו הרבה ידיעות אבל הוא לא נקרא בן תורה, אבל 'מצאתי' היינו שהתורה נעשית חלק ממנו, שע"י הלימוד בתורה ועמל התורה אז התורה נעשית חלק ממנו, וזה נהיה רק על ידי עמל התורה, ואפילו שהוא לא הצליח להבין לבסוף, רק עצם זה שהוא עמל ויגע בתורה הוא זוכה לזה, ומי שעל ידי הכישרונות שלו מצליח לדעת מהר והוא לא עמל בתורה, אין התורה נעשית כחלק ממנו ואינו נקרא בן תורה.

.....

המעלה בחיבה יתירה נודעת להם

כתוב במשנה אבות (פרק ג' משנה י"ד) 'חביבין ישראל שנקראו בנים למקום, חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום...', חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם!...

בביאור הענין שיש חיבה יתירה במה שנוד להם הדבר, ביאר הגאון רבי חיים קרייזוויט זצ"ל אב"ד אנטוורפן, משל למה הדבר דומה, לנער מצטיין שלמד בהתמדה גדולה ומצוינת, ומלמדיו התפעלו מחריצותו ושקידתו ושיבחוהו לפני אביו,

כהנים - כאיש אחד בלב אחד

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם" (ו' - כ"ג).

שמעתי לבאר ביאור נחמד, במה שנוהגים לומר דוקא את הפסוקים של ברכת כהנים לאחר ברכות התורה, שלכאורה יש לדקדק בפסוקים אלו, שמתחילה כתוב "כה תברכו את בני ישראל אמור להם", והיינו שהברכת כהנים נאמרת לרבים ולכן כתוב "אמור להם", אך נוסח הברכה עצמה הרי היא כתובה כולה בלשון יחיד.

ויש לבאר בזה, דנרמז כאן שכדי שיזכו ישראל שתחול עליהם ברכת הכהנים, עליהם להיות באופן של כל ישראל כאיש אחד בלב אחד, ובברכת כהנים בני ישראל מתברכים בשלום, וא"כ צריך להכין כלי קיבול ראוי, דהיינו שיהיו בשלום זה עם זה, אז יזכו לברכת הכהנים.

והנה במתן תורה מצינו ג"כ שהיו ישראל באופן של איש אחד בלב אחד, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק (שמות י"ט - ב') "ויחן שם ישראל נגד ההר" - 'כאיש אחד בלב אחד', ומבואר שזה היה תנאי כדי שיזכו לקבלת התורה, להיות כל בני ישראל כאיש אחד, וא"כ מבואר היטב הטעם שלאחר ברכות התורה אומרים פסוקי ברכת כהנים, שכדי לזכות לשני דברים אלו, דהיינו קבלת התורה וברכת הכהנים צריכים להיות באופן של 'איש אחד בלב אחד'.

.....

ההוראת שעה בקטורת הנשיאים

"כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת" (ז' - י"ד).

כתב רש"י "לא מצינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד, והוראת שעה היתה".

יסוד הדברים מהגמ' במנחות (דף נ' ע"א) דשם מבואר שהקטורת של הנשיאים היתה הוראת שעה, גם שיחיד הביא קטורת, וגם שהיתה על מזבח החיצון.

ובשפת אמת שם הקשה, מנ"ל שזה היה על המזבח החיצון ולא על המזבח הפנימי, ושפיר י"ל דאף זה היה בכלל ההוראת שעה שיקטירו על המזבח הפנימי כדן הקטורת, וכתב הש"פ א שצריך לומר שהיה לחז"ל איזה דרשא על זה, שהקטרה של הנשיאים היתה במזבח החיצון.

ובספר משמור הלוי עה"ת כתב, שיש לדקדק בתחילת פרשת הנשיאים שכתוב בפסוק "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן, וימשח אותו ויקדש אותו ואת כל כליו, ואת המזבח ואת כל כליו וימשחם ויקדש אתם", ויש להוכיח שהמזבח שהוזכר כאן הכוונה למזבח החיצון, כיון שכתוב "ואת המזבח ואת כל כליו", ורק אצל מזבח החיצון נכתב בכל מקום "ואת כל כליו" ע"ש ראיות לזה, ומבואר א"כ שהחנוכת המזבח הכוונה היתה למזבח החיצון, וא"כ ע"כ צ"ל שהקטורת היתה על המזבח החיצון וזה היתה ההוראת שעה.

ויש להעיר עוד, שיתכן שיותר חידוש הוא לומר שהקטורת של יחיד היתה על המזבח הפנימי, כיון שלא מצינו יחיד מקריב על המזבח הפנימי, ולכן קים להו לחז"ל שהקטורת היתה על המזבח החיצון וכדין כל קרבנות יחיד, ויל"ע.

.....

נגיעות האדם בהבנת רצונו

"ויקריבו אותם לפני המשכן" (ז' - ג').

כתב רש"י 'אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה, אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו, ומה שמחסרין אנו משלימין, כיון שראו שהשלימו צבור את הכל, שנאמר והמלאכה היתה דים, אמרו מעתה מה לנו לעשות, הביאו את

אבני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן, לכך התנדבו כאן תחלה'.

וברש"י בפרשת ויקהל (ל"ה - כ"ז) הוסיף עוד - 'ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאים כתיב'.

והכלי יקר שם מבאר מה הענין בהורדת האות יו"ד, דהתביעה עליהם היתה שנכשלו במדת הגאווה, כיון שהם אמרו בדרך התפארות, שרק אנחנו נוכל למלאות את מה שהציבור יחסר, וכיון שזה היתה התביעה עליהם, הרי על הגאווה כתוב שאמר הקב"ה 'אין אני והוא יכולים לדור במקום אחד', לכן לקח הקב"ה את האות יו"ד, שהיא האות היחידה משמו של הקב"ה שחוקקה במילת 'נשיא', וזה בא לומר שאין כאן מקומו.

ויש ללמוד מזה מוסר השכל, שלפעמים אדם עושה פעולות מסוימות והוא חושב שזה מגיע ממקום טוב, אבל האמת שזה נגיעות, ובתוך תוכו יש לו מחשבת פיגול שזה מה שמניע אותו, ולדוגמא אדם שקשה לו לקום, אז אומר לעצמו שרוצה להמשיך לישון כדי שיהיה לו כח ללמוד, אבל האמת שהוא מתעצל לקום ולכן הוא רוצה להמשיך לישון, והעצה לזה, זהו רק על ידי לימוד המוסר וחשבון הנפש, שזה מלמד את האדם לבחון את מעשיו, ולדעת על כל פעולה ופעולה אם היא מגיעה ממקום טוב וראוי.

.....

ערך המצוה נמדד לפי ההשקעה

אכן לכאורה יש להבין, הרי אבנים הללו שהביאו הנשיאים הרי שווים היה רב, והיו יקרים לאין ערוך, וא"כ נמצא שסו"ס הביאו יותר ממה שהתנדבו אחרים, ומדוע לא נכתבו תחילה מפני חשיבותם של האבנים.

אמנם באמת בגמ' יומא (דף ע"ה ע"א) מבואר שכוונת הפסוק "והנשאים הביאו" הכוונה לעננים ממש, שהם הביאו ביחד עם המן בבוקר את אבני השוהם ואבני המלוואים, וא"כ בלא"ה יש להקשות דנמצא שהנשיאים עצמם לא הביאו כלום משלהם, שהרי הכל בא על ידי העננים.

והחתם סופר בגיטין (דף ל"ה ע"א) כתב לבאר, שבאמת הנשיאים לא התנדבו כלום לנדבת המשכן, אלא שנזדמן להם ביחד עם המן אבני החושן, וכיון שזה בא עם המן, זה החסיר להם כמה גרירים מן המן מקום שהאבן היתה נמצאת שם, והיה חסר להם קצת באכילת אותו היום, ומטעם זה נחשב להם כאילו הם התנדבו את הדבר למלאכת המשכן.

ויש להוסיף, דמכל מקום יותר אהוב ורצוי לפני הקב"ה מה שהתנדבו עם ישראל שבא מרצון הלב, ורחמנא ליבא בעי, ואם היה איזה דבר שאיש ישראל התאמץ להביא אפילו שהיה לו קצת קשה, דבר זה אהוב מאוד מאוד לפני ה' יתברך, ומשא"כ מה שבא על ידי העננים אין בזה את המעלה של המאמץ ורצון הלב.

ועלינו להתחזק בידיעה שרחמנא ליבא בעי, וכל מחשבה שמוסיפים למעשי המצוות זה משבח ומעצים את המצוה לאין שיעור, ויתכן שתי אנשים שעשו במעשה החיצוני אותי מצוה ממש, אבל אצל השני זה היה במאמץ ובקושי או ביותר חשק והתלהבות, א"כ ערכו רב יותר מהראשון, ויזכנו ה' שנזכה לעשות רצונו בלבב שלם.

נתרם החפץ בעילום שם
לברכה והצלחה בכל העניינים
הוא וכל משפחתו, וכל מילי דמיטב!

לעילוי נשמת ראש ישיבת פוניב' **מרן הגאון הגדול רבי ירחמיאל גרשון** בן הרב צבי יהודה **אדלשטיין** זצוק"ל
נלב"ע י' סיון תשפ"ג • ת.נ.צ. ב.ה.

עירוב תבשילין

השנה יחול יו"ט דשבועות בע"ש וכדי להכין ולבשל מיו"ט לשבת צריך לעשות "עירוב תבשילין" ובחול"ל הדבר שכיח יותר (כשיו"ט חל ביום ה' דאזי היו"ט שני בע"ש).

השל"ה הק' כי "וחביבה מצווה בשעתה ואל תהי מצווה זו קלה בעיניך, ולא בחינם אמרו חז"ל שקיים אברהם אבינו מצות עירוב תבשילין ובספר יוחסין כתוב עוד בדבר זה" (ויש שפירשו שכוונתו לעירוב תחומין כי בלשוננו כי ע"ת בר"ת). השו"ע (סי' תקכז') כי "יו"ט שחל בע"ש אין לבשל ממנו בתחילה לשבת...וע"י עירוב מותר לבשל", וברמ"א הסביר הטעם בזה מפני שבכך כביכול התחיל לבשל כבר מעיו"ט לשבת וא"כ ה"ז רק **גמר מלאכה** ושרי.

יסוד הדבר בתקנתא דרבנן (ביצה יז). דחיישינן שאם יבשלו מיו"ט לשבת עלולים לטעות ולחשוב שמותר לבשל אף מיו"ט לחול וע"י עירוב תבשילין נעשה היכר לדבר ולא יטעו בו.

בגמ' (פסחים מו:) אי מחלוקת בזה דלחד מ"ד מדאורייתא **מותר** לבשל מיו"ט לשבת ועשו התקנה מהטעם הנ"ל ולאידך מ"ד **אסור** לבשל כלל מהתורה ולדידיה ההיתר בבישול הוא רק "**הואיל ומקלעי אורחים**" היינו כשמבשל דבר שראוי להיום-יו"ט היינו אם יבואו אורחים (ואפי' במצב שאין סבירות שיבואו) ואזי מדאורייתא מותר לבשלו אף שרוצה להכינו לשבת ואפי' לחול ואתו רבנן ואסרוהו לחול והתירוהו לשבת ע"י הע"ת מטעם ההיכר הנ"ל (דהם אמרו והם אמרו).

להקדים בישולו מבע"י: המג"א (מ"ב שם, ס"ק ג') כי שהנפק"מ בין השיטות אם **הניח התבשיל סמוך לשבת ממש** בשיעור זמן שא"א להנות ממנו ביו"ט דלמ"ד אי שמהתורה מותר הבישול ביו"ט מהני אך למ"ד ב' אין כאן "הואיל" והוא אסור מדאורייתא, ולכן כדי לצאת ידי כולם יש להקפיד לבשל בשיעור שיגיע לשליש בישולו מבע"י (דהיינו מאכל בן דרוסאי).

נתן על האש סמוך למוצ"ש: נחלקו הפוסקים במבשל בשבת סמוך לשקיעה ונגמר בישולו במוצ"ש דהרש"ש (שבת עג.) כי דחייב משום דדמי לזורע שמרגע שהניח הזרעים באדמה עד שיקלטו עובר ג' ימים ואעפ"כ חייב מיד וכ"כ בחלקת יואב, אך המנח"ח (מצוה רחצ') ובאבני נזר (או"ח סי' שצז') ובאפיקי ים (ח"ב סי' ד' ענף ג') כי שיש לחלק ביניהם דבזורע עיקר המלאכה זה שנעשה **ראוי לזריעה** ולכן חייב אפי' יוציא הזרע מיד, אך בבישול המחייב זה **גמר בישולו** ואם יסירו מהאש קודם שיתבשל שליש פטור ולכן כשנגמר בישולו רק במוצ"ש פטור מדאורייתא (אלא שאסור מדרבנן), ולפי"ז יש גם נפק"מ בנד"ד **במבשל ביו"ט דע"ש סמוך לשקיעה ממש** דא"י אסור בישול רגיל אלא דאעפ"כ אסור מדאורייתא מדין "חצי שיעור".

קדושת שבת ויו"ט יחד: המג"א כי שכדי לא להיכשל בדבר נהגו להקדים להתפלל ליל שבת זה קודם השקיעה שאז מקבלים שבת מבע"י הרבה ובוודאי יקדים לבשל קודם השקיעה ולא יבואו לידי מכשול, והק' רבים שהאם הניח סמוך לזמן שקיבל שבת שוב בטל ה"הואיל" ומה הועיל בזה, ותי' השב"ח ד"ל שמ"מ זמן זה מוגדר "שבת ויו"ט כאחד" ועדיין יש "הואיל" כי א"א להפקיע את היו"ט.

כעין זה אי' במהרי"ח אור זרוע (סי' לב') שדן איך מותר להדליק ביו"ט זה נרות שבת שהא מדליקם מבע"י כשיש אור ולא נהנה מזה אלא משחשיכה ותי' שכיון שיכול לאכול בזמן זה סעודת שבת שחובה שיהי' בה נרות א"כ נחשב "הואיל" ורואים ג"כ ששייך שיהי' נחשב גם יו"ט וגם שבת כא'.

למעשה, בחול"ל רבים עושים כן אך בא"י לא נהגו בכך כי הרגילות תמיד להתפלל רק משחשיכה, ויש לזכור ליזהר בהנ"ל. בדומה לזה, יש נידון **בקיבל ע"ע יו"ט דשמיני עצרת מבע"י דהו"ר** ובא לאכול סעודתו, דלמהרש"ל יאכל בסוכה ויברך "לישב" דעדיין הוא גם סוכות, אך הטי"ז (סי' תרסח' ס"ק א') כי דיאכל בביתו וראיתו שהרי ב"יעלה ויבוא" מזכיר רק שמ"ע שכבר פקע חג הסוכות דזה תרתי דסתרי ע"ש, ולדידיה בנד"ד י"ל שא"א שיהי' ב' מועדים יחד אלא שהגדר בהואיל כיון שבשעה שהתחיל לבשלו הוא "**ראוי**" להתבשל מבע"י ואפי' שאח"כ מקבל ע"ע שבת.

שכח לעשות עירוב תבשילין השו"ע (סעי' כא') כי "שיקנה קמחו לאחרים" וכי המ"ב דמשום "צרכי מצווה" התירו קנין ביו"ט [כמו שמקנים ד' מינים ביו"ט דסוכות כדי ליטלם, וכן במצות אי בעינן "לכס" (ודלא כחזו"א), וכן כלי לא טבול (שו"ע סי' שכג) סעי' יז'] דשרי להקנותו ביו"ט לגוי ואז פטור מטבילה] אלא שבד"כ אפשר לסמוך על רב העיר שעושה לכולם וכדלקמן.

המג"א (מ"ב ס"ק ד') כי **שהבא לבהכ"ס סמוך ליו"ט ונזכר ששכח ע"ת ואם ילך לביתו יפסיד תפילת המנחה**, יוותר על ע"ת ויקנה קמחו לאחר כנ"ל, ויש שתמהו ע"ז מדוע אינו יכול להישאר במקומו ולערב על תבשיל שבביתו (וכך גם לא יפסיד המנחה), ומכאן הוכיח החיד"א שא"א לעשות כן וכי שלכן גם נוסח העירוב "**בהדין** עירובא" היינו רק כשמחזיקו בידו או שמונח לפניו, אך הגרשז"א כי שא"יז מחייב ונקט סתמא דלישנא ומהני גם בכה"ג והמג"א אפשר דמייירי כשאין לו בביתו תבשיל כלל.

השו"ע כי לעשותו לכתחילה **בפת ובתבשיל** ובדיעבד בתבשיל בלבד מהני דזה העיקר אך בפת לבד כי המ"ב דלא מהני אפי' לפת. יש רבים שמבשלים הכל מבעו"י ואעפ"כ הורה הגר"ק שיש לעשות ע"ת משום שאפי' כשמניחים את התבשילים על האש ביו"ט מ"מ אם זה לח ה"ז בישול אחר בישול מדאורייתא ו"בדבר גוש" יש איסור דרבנן ד"שהייה" ע"ג האש אא"כ עשה ע"ת. המ"ב (ס"ק יא') כי **שראו להשתמש בפת דע"ת ללחם משנה** ד"כיון דאיתעביד ביה מצווה אי ליתעביד ביה מצווה אחריתא" ולאכלה בסעודה שלישית (אא"כ בוצע על ב' חלות כבר בסעודה א').

אם נאכל התבשיל בטעות כבר ביו"ט עצמו או שהתקלקל, א"א לבשל (וצריך להקנות קמחו לאחר כנ"ל) אלא דכבר כי השו"ע (סעי' ז') שמצווה על רב העיר לעשות ע"ת עבור כל אלו ששכחו לעשות ולכן בדיעבד אם נפסל המאכל אפשר לסמוך ע"ז, ואע"פ שלא סמך ע"ז מבע"י מ"מ אמרינן **אנן סהדי** שאם ה"י יודע שהמאכל יתקלקל ה"י רוצה לסמוך עליו ומותר ע"ז (מ"ב ס"ק כג'). הגר"א גניחובסקי זצ"ל הביא נדון בדומה לזה אם בא לספור סה"ע ואז גילה שאמש טעה במנן הימים שבפשוט לא יכול לברך אך השואל ומשיב כי שבכ"ג אמרינן שיצא בסה"ע ששמע אתמול מהש"ץ דאנן סהדי שאם ה"י יודע שיטעה ה"י רוצה לצאת בו, אלא שהק' עליו שאולי יש לחלק דבע"ת די שרב העיר עושהו ואפי' שהשוכח לערב לא ידע מזה ואי"צ **לדעתו** משא"כ בסה"ע שיוצא בו רק מדין "**שומע כעונה**" ובעי כוונה לצאת ולכן חולק על השו"מ וס"ל שא"א לסמוך בזה על ביטול דעתו.

בגמ' (ביצה טז:) אי' שאמורא אי' ה"י נראה עצוב ביו"ט וסיפר לרעהו שהתעניין בשלומו שעצב כי שכח לעשות ע"ת והוא השיב לו שיכול לסמוך על שלו כי עשה בעבור כולם אך כשאירע לו כן גם שנה שניה אמר לו חברו שלא יוצא י"ח בעירובו דיש כמין "קנס" על פשיעתו ומ"מ פסק השב"ל שאם שכח יו"ט אי' וזכר ביו"ט שאחריו ושוב שכח ביו"ט שאחריו יכול שוב לסמוך על רב העיר, ולפי כ"ז פשיטא שאפשר לסמוך ע"ז אם יאכל או התקלקל ביו"ט.

מי שאינו מבשל כלום בביתו (זו"צ וכדו'), בשו"ע (סעי' יט') הביא מחלוקת ראשונים אי' בעינא ע"ת אפי' על **הדלקת הנרות** בלבד ויסוד מחלוקתם אם תיקנו ע"ת על הכל או רק על צרכי סעודה ממש (שבזה יש את החשש הנ"ל שיטעו ויבשלו גם מיו"ט לחול), ואכן בנוסח דידן כי גם הלשון "ולאדלוקי שרגא" אך הרמב"ם שס"ל שלזה אי"צ ע"ת לא גרס אלא רק לאפויי ולבשולי וכיו"ב. למעשה, כי המ"ב שהנצרך רק להדה"י יעשה ע"ת בלא ברכה, ואם שכח לעשות ע"ת ידליק רק את המינימום הנדרש היינו נר אי' או שיקנה את הנרות לשכנו כנ"ל (והשכן ידליק בבית המקנה בשבילו).

הנמצא במלון וכן בחורי ישיבה יכולים לסמוך על רה"י או המשגיח שעושים ע"ת בשבילם [נבזה אין דין של "שוכח" הנ"ל ויכולים לסמוך ע"ז תמיד כי זה כמו ע"ת "שראש משפחה" עושה].

זוג צעיר שבאים לשבות אצל ההורים וכדו', הפוסקים דנים אם בטלים לגמרי לבית ההורים או שכיון שבאים רק ליומיים אלו אינם בטלים, ולכן ראוי שהאבא יזכה להם מבע"י ע"י אחר ואזי יוצא ממנו.

הגר"ק הורה לאברך צעיר שלא נצרך לבשל ביו"ט שאעפ"כ מותר לחמם ביו"ט מים ולשתותם בשבת רק כדי **להתחייב בברכה**. ביו"ט מותר "**ריבוי בשיעורים**" **במעשה א'**, כלומר שמותר להניח על האש סיר עם תפוזי רבים וכיו"ב אפי' שצריך רק לקצת וכדאי' (ביצה יז). "ממלאה אישה קדירה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה א"י" וכמובן שאין להרבות בקילוף תפוזי וכדו' שאינם נצרכים ליו"ט דזה כבר מעשה מיותר, וזו עיצה למי שכח לעשות ע"ת.

אי' שאל להגר"ז אם עשו ע"ת על ביצה וביו"ט מצאו בו דם האם נפסל, והרב התחמק מלהשיב לו ואחר שהפציר בו הרבה אמר שהוא מדקדק להניח כל פעם ג' ביצים למנוע חשש זה שאינו מצוי. [וההסבר בזה שהשואל כבר ידע מעיקרא שכך נהג הגר"ז אלא שרצה לשמוע הדבר ממנו, והגר"ז בכוונה לא השיב כי לא רצה להחמיר זאת על הציבור עד שהשואל נדנד הרבה...].

"אם בחוקותי תלכו"- שתהיו עמלים בתורה, ונתתי גשמיכם בעתם וכו' וזו **סגולה** פשוטה וברורה מהתורה לזכות לכל הטוב. הגר"י גלינסקי זצ"ל שאל פעם על המשנה באבות "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ" שלכאורה ישאל האדם שעסוק מאד להביא טרף לביתו ובקושי מספיק לאכול מאיפה הזמן והכוח שיוכל להתנתק ולקבל ע"ע עול תורה, ותי' הדבר במשל למביא חבילה לבית הדואר כדי לשלחה ומודדים את משקלה ומורים לו לקנות כמה בולים ולהדביק עליה והוא תמה שהרי הבולים יכבידו יותר את משקל החבילה.. והרי זה שטות שהלא ע"ז משלם על כל החבילה, וכך גם בתורה שכשמקבל ע"ע עול תורה זה כמין "תשלום" על הכל, שע"ז הקב"ה המנהיג את הכל ידאג להסיר ממנו עול הפרנסה וכו'.

שמעתי מעשה על גודל ההשגחה וההנהגה, שיש אברך חשוב בכולל פוניבז' שחברה טובה של ביתו מהסמינר התייתמה ומאז גידלה בביתו כבתו ממש ודאג לכל מחסורה ולאחרונה הגיעה לפירקה וחיפש לה שידוכים כמו כל אבא, ואז התחילה המלחמה ובהשמע אזעקה בנו הנשוי ירד למקלט ביתו עם כל השכנים שאת חלקם כלל לא הכיר ו"גילה" שלא' השכנים יש בן שנראה ממש מתאים לה, ואכן השידוך הסתיים במזל"ט ובשעט"מ בזכות האזעקה.. ורואים איך להכל יש מנהיג א'.

יעזרנו השי"ת להיות דביקים בתורה ובמצוות ונזכה לכל הטוב.

מצוה אבל זו מצוה אחרת, וא"כ נמצא שמצות ברכת כהנים מוטלת על הכהנים ולא על ישראל, ושוב הוי עשה שאין שוה בכל ולא ידחה ל"ת ועשה שאין שוה בכל.

נשיאות כפים במקדש ובמדינה

אולם בעיקר מה שמנה בה"ג ב' מצוות י"ל באופן אחר, דהנה בשו"ת נודע ביהודה האו"ח סי' ו' רצה לחדש לענין זר בברכת כהנים שעובר בעשה ו'גם שפיר יש לחלק בין נשיאת כפים שבמקדש לנשיאות כפים שבגבולין, ואף שתרוויחו מסורים לבני אהרן כמפורש שם במנחות, מ"מ נשיאת כפים שבפנים הוא בכלל זור לא יקרב אליכם, משא"כ בחוץ שאיננו נכלל בכלל אל המזבח לא יקרבו, והנה באמת שמצינו חילוקים בין נשיאות כפים במקדש ונשיאות כפים שבגבולין לענין הזכרת שם המפורש וכמבואר בסוטה דף ל"ז, אבל י"ל עוד דחלוקים הם בעיקר דינם, וב' מיני ברכת כהנים חדא במקדש וחדא בגבולין.

ו' שמוכח כן במנחות י"ח ע"ב 'כל מי שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה, ואין לי אלא זו בלבד, מנין לרבות מ"ו עבודות היציקות והבלילות כו', ונשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ מנין, ת"ל מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה, ופירש"י 'כפנים בעזרה כדכתיב וישא אהרן את ידיו וגו', ומבואר שהם ב' פסוקים, חדא ברכת כהנים האמורה בפ' נשא דמינה גלמוד ברכת כהנים שבגבולין, ועוד ילפי' דין ברכת כהנים במקדש מקרא דוישא אהרן את ידיו ויברכם האמור בפ' שמיני, וע' ברש"י עה"ת שפ"י שבירכם ברכת כהנים, והרמב"ן שם הק' דא"כ פרשת ברכת כהנים שבפ' נשא קודמת לפרשה זו ע"ש, ופ"י הרמב"ן דאירי בברכה בפנ"ע שבירך אהרן ולא מדין ברכת כהנים.

וע' בשבת פ"ז ב' ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש חוקם המשכן, תנא אותו יום נטל עשר עטרות כו', ראשון לברך את ישראל, ופרש"י לברך ברכת כהנים, כדכתיב וישא אהרן את ידיו וגו'.

וזה א"ש לד' רש"י בפ"י עה"ת שהיה ברכת כהנים, אבל להרמב"ן שם הרי לא איירי בברכת כהנים, אלא בברכה בפנ"ע שבירך אהרן, וא"כ צ"ל שראשון לברך את ישראל לא קאי על ברכת כהנים אלא על ברכה בעלמא.

ולנה"ל בד' רש"י במנחות הם ב' דיני ברכת כהנים, ובד' נוב"י נתחדש עוד דנשיאות כפים של מקדש היא כמו עבודה ורק בזה זר אסור.

אם יש דין כהן חלל שלא נודע בברכת כהנים

ובמק"א כ' לדון אם שייך בברכת כהנים הק' דינא של כהן חלל שלא נודע עבודתו כשרה, ונפ"מ להסוברים שיש שומע כעונה בברכת כהנים איך הדין אם הוציא כהנים אחרים ידי חובתן ושוב נמצא חלל אם צריכים לחזור ולברך, ונתבאר שזה ת"ל במחלוקת בירושלמי תרומות פ"ח ה"א אם הוא הכשר על העבודה או על הגבירא, ומבואר שם נפ"מ לענין מראות נגעים, וה"ג י"ל לענין ברכת כהנים, ועתה יש לדון אם ברכת כהנים שבמקדש נימא גם שהיא כשרה משום שזה בכלל עבודה.

נשיאות כפים במקדש אם חשיב עבודה

ובקדושין ע"א א' א"ר טרפון פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן והטיתי אזני אצל כהן גדול ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים, ובהנחות הרד"ל נתקשה למאי הזכיר שעלה אחר אחי אמו, וכ' דהיה קמן וקמן אינו עולה לבדו אלא עם כהנים אחרים, (כמבואר בשו"ע סי' קכ"ח ל"ד), אלא שכ' הרד"ל שיש לדון אם גם במקדש היה קמן עולה עם

קבלת נזירות הוי כנקמטה יד העדים

יל"ע אם העדים קיבלו עליהם נזירות הרי אסור להם להטמא ואין יכולים להרגו, והוי כמו נקמטה יד העדים שפטור, ואף שלא נקמטה במציאות אבל כל שיש להם מניעה להרגו יחשב כנקמטה יד העדים.

(וע' שו"ת רחש לב שהביא קו' שהק' הבעל עגלה שהביא את הנתה"מ לרבנות והוא ר' מיכאל נתן מראו"ץ שאם העדים אחר גמ"ד הודו ששקרו הוי שווא אנפשי' חתיכה דאיסורא שאסור להם להרגו את הנידון וע"כ יחשב נקמטה יד העדים).

ומיהו ע' בס' תורת האהל למהר"ל דיסקין על גיטין דף ע"ט שאם מת לו מת וקיבל עליו נזירות דמותר להטמא, כיון שכבר חל עליו מעיקרא חיוב להטמא ע"ש, וזה חידוש נפלא, ולפ"ו יתכן שאם חל עליו חיוב של הריגת המחויב מיתה שוב דוחה להנזירות, וע' משך חכמה פ' נשא ד"ה לאביו שכ' שגם בנדר נזירות אחר מיתת אביו אסור להטמאות לו.

ואה. יל"ד אם יכולין להורגו במיתה שא"צ ליגע בו כמו לדחפו מבית הסקילה או לזרוק עליו חץ.

מצות נשיאות כפים אם דוחה איסור טומאה למת

האחרונים דנו אם מצות נשיאות כפים דוחה לאיסור טומאה של כהן, וכ' שאין דוחה משום שאין עשה דוחה ל"ת ועשה, ע' בפמ"ג ומ"ב ריש סי' קכ"ח, וכבר דנו בזה בירושלמי נזיר פ"ז ה"א והובא בתו' סוטה ל"ח ב', וצ"ב מה ה' הנידון בירושלמי.

ולכא' להמבואר בתו' יבמות ה' א' שעשה דוחה ל"ת ועשה שאין שוה בכל, הרי לכא' עשה דוחה ל"ת ועשה של טומאת כהנים, אלא שהרי גם העשה של נשיאות כפים אין שוה בכל שאין נוהג אלא בכהנים, אלא שלפמ"ש"כ בס' החרדים שהישראל המתברכים בכלל המצוה, א"כ י"ל שהמצוה היא שוה בכל שנאמרה גם בכהנים וגם בישראלים ואילו הל"ת של טומאה אין שוה בכל, וישפיר י"ל בזה עשה דוחה ל"ת ועשה שאין שוה בכל, כ"ז ב' בס' חבל יוסף על או"ח סי' קכ"ח.

בה"ג מנה ב' מצוות בברכת כהנים

והנה בה"ג מנה מצות ברכת כהנים ב' פעמים חדא במנין מצות עשה, ושנית במנין סי"ה פרשיות שנאמרו על הצבור, ונתקשו זה האחרונים.

ובחו' הגר"פ על ספהמ"צ לרס"ג חלק א' עשה מ"ז (קבת. מדפי הספר) פ' בדבריו ע"פ ד' החרדים שיש מצוה גם על ישראל להתברך, ועפ"ז כ' שזה מה שחילק הבה"ג לב' מצות, חדא שיש מצוה על הכהנים לברך, וזה מנה הבה"ג במנין העשין, ויש מצוה על הצבור להתברך וזה מצוה על צבור ולא על כל יחיד, וע"כ כתבו במנין המצוות המסורות לצבור.

והנה בס' החרדים מבואר שהם בכלל מצות ברכת כהנים, וכן בד' ההפלאה כ' שזה כמו יבמה במצות יבום, אבל לפ' הגר"פ בד' הבה"ג נמצא דס"ל בעיקר ד' החרדים שיש מצוה על ישראל להתברך, אבל ס"ל שהם ב' מצוות.

ולפ"ו שוב לא נימא דעשה דברכת כהנים ידחה ל"ת ועשה של טומאה, כיון שנמצא שאף שישראל יש עליהם

אחרים, וע' ערכין י"ג ב', ושוב כ' בהגהת רד"ל דנשיאות כפים אינה עבודה אלא היא מצוה שבגבולין ג"כ, והרי בעלי מומין כשרים לה, ע"כ קמן נכנס בין הכהנים אפי' במקדש, ונמצא שדן בזה אם נשיאות כפים במקדש יש לה דין עבודה ומסקין דלא. ונמיהו עיקר פ' אין מובן דלמאי הוצרך לומר אחר אחי אמי, שהרי בלא"ה היו שם כהנים אחרים, וכמו שאמר ששמע את הכ"נ מוכיר את השם ומבליע בנעימת אחיו הכהנים, וע"ש שפ' באופן אחר.

והנה בנודע ביהודה שם חזר בו, וכ' דאינו נכון, דא"כ בנשיאות כפים שבמקדש יהא חזר עובר בלאו ובמיתה ע"ש. אבל י"ל דאף שהזכיר בו שאין זה גדר עבודה ממש ורא"י ממה שאין ע"ז חיוב מיתה בזר, אבל מ"מ אכתי י"ל שב' דיני ברכת כהנים הם וכש"נ. (ולפ"ז אפשר דאזדא הנפ"מ שכ' לענין כהן חלל שלא נודע כיון דאף שהוא בשעת עבודה אבל אינו עבודה ומ"מ אפשר דלא עדיף מהעבודה עצמה).

ב' מצוות שמנה בה"ג אפשר במקדש ובמדינה

ולפ"ז י"ל שזה מה שהחלק הבה"ג לב' מצוות, דבכלל מ"ע מנה את המצוה של ברכת כהנים שבגבולין שזה מוטל על כל כהן בפנ"ע, ומה שמנה עוד בכלל המצות המוטלות על הצבור הוא מצות נשיאות כפים שבמקדש, שהיא עם העבודה והיא חלק ממצות העבודה שמוטלת על הצבור.

נפ"מ לאין עשה דוחה ל"ת במקדש

ונפ"מ בזה למש"כ לעיל לדון לענין עשה דברכת כהנים דוחה ל"ת, ולפמ"ש שיש ב' מצוות חדא במקדש וחדא בגבולין, א"כ י"ל דלהמבואר בזבחים צ"ז ב' שאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש הרי אף אם עשה של נשיאות כפים בגבולים ידחה ל"ת, אבל עשה של נשיאות כפים במקדש לא ידחה ל"ת, ומיהו תל"י אם הלאו ג"כ לאו של מקדש וע' בגהש"ס עירובין דף ק' ע"א שהביא משו"ת מהרי"ק בשם תו' אם העיקר תלוי בעשה שבמקדש או בל"ת שבמקדש, ע"ש לענין מצות זריקת דמים אם דוחה לאו דבל תוסיף.

שו"ר להגר"י פערלא במ"ע קנ"ה שכ' שראה מי שרצה לומר שכוונת בה"ג לחלק בין נשיאות כפים בגבולין לנשיאות כפים שבמקדש, והוא בהגהות רא"ש טריוב ז"ל על הבה"ג, וכ' הגר"י שזה לא יתכן, כיון שאין בתורה אלא מצוה אחת לכהנים לברך את ישראל והכל בכלל עשה זו, אבל לכאן מצינו ב' מקורות א' ב' שמיני וא' ב' נשא, ואמנם ב' שמיני לא נאמר בלשון ציווי, אבל עכ"פ יש להוכיח כן מהנ"מ ורש"י במנחות הנ"ל.

גלילת ס"ת ביו"ט שחל בע"ש לצורך שבת

הגרע"א על שו"ע סי' תרס"ז כ' אודות אם מותר לגלול ס"ת מיו"ט לצורך קריאת התורה של שבת.

והנה בגמ' ביצה דף ט"ז ב' א' שיו"ט שסמוך לשבת אין לעשות ביו"ט עירוב חצרות לצורך שבת, ובר"ן מבואר שאף אם עשה עירוב תבשילין ג"כ אין יכול לעשות שע"י עירוב תבשילין מותר רק לצרכי אכילה, והובא במג"א סי' תקכ"ה. והגרע"א כ' טעם אחר שמותר לעשות ביו"ט לצורך שבת דבר שאפשר שהוא לצורך היום, אבל עירוב חצרות הרי אינו לצורך היום שהרי ביו"ט א"צ עירוב חצרות, וגם אם עושה באמצע יו"ט אין יכול להועיל ליו"ט וע"כ מוכח שהוא רק לצורך שבת וזה אסור. וכ' הגרע"א בס' תרס"ז שלענין לגלול ס"ת לצורך קריאת שבת תל"י בהג"ל, דלהר"ן שע"י עירוב תבשילין מותר רק צרכי אכילה הרי גלילת ס"ת אינה צורך אכילה, אך לטעם הגרע"א הג"ל הרי י"ל שבאמת א"צ דוקא צורך אכילה ורק דבר שניכר שאינו לצורך שבת

אסור, אבל גלילת ס"ת הרי אפשר שישתמשו בה בשבת ללמוד הפרשה וע"כ יש להתיר ע"י עירוב תבשילין, ועוד ציין הגרע"א לדבריו בס' ש"ב.

וע"ש שכ' שלענין הצעת המיטות מותר מיו"ט לשבת אפי' בלא עירוב תבשילין, והיינו שהרי במשנה שבת קי"ג א' תנן שר' ישמעאל מתיר להציע המיטות מיו"כ לשבת משום דס"ל חלבי שבת קרבים ביו"כ ומוכח שיו"כ קל משבת, ור' עקיבא סובר שאין חלבי שבת קרבים ביו"כ ואין חלבי יו"כ קרבים בשבת, וא"כ קדושתם שזה ע"כ אסור להציע המיטות מיו"כ לשבת, (וע' מגילה כ"ג לענין מנין הקרואים שלר' ישמעאל ביו"כ ששה ובשבת שבעה ולר"ע בשבת ששה וביו"כ ששה, ומה שממע לכא' שלר' ישמעאל יו"כ קל משבת ולר"ע חמור משבת וע' פמ"ג סי' רפ"ב), אבל יו"ט ודאי קל משבת וא"כ מותר להציע מיו"ט לשבת לבד, והרי אם מותר להציע מיו"כ לשבת הרי זה בלא עירוב תבשילין שהרי ל"ש עירוב תבשילין מיו"כ לשבת, וא"כ ה"נ מיו"ט לשבת מותר בלא עירוב תבשילין, ולכא' כוונת הגרע"א שלפ"ז יהא מותר לגלול ס"ת מיו"ט לשבת אף בלא עירוב תבשילין, וע"ש בשע"ת ובמ"ב.

והנה אם כדי לגלול ס"ת מיו"ט לשבת צריך עירוב תבשילין, יש לדון דהנה מי שלא עירב עירוב תבשילין, והרי מי שלא עירב קמחו נאסר, וא"כ ה"נ שלו יהא אסור לגלול אף לאחרים אא"כ מקנה אותו לאחרים, וא"כ הס"ת של ביהכ"נ שייך לכל אנשי בית הכנסת, ואם א' מהם לא עירב יאסר לגלול את הס"ת מיו"ט לשבת מפני חלקו של אותו שלא עירב. ומיהו י"ל דמי ששכח לערב יכול לסמוך על גדול העיר, אבל מ"מ יש אופנים שפשע ואין יכול לסמוך על גדול העיר.

והנה בביצה דף י"ז א' איבעיא להו מי שלא הניח עירובי תבשילין הוא נאסר וקמחו נאסר, או דלמא הוא נאסר ואין קמחו נאסר, למאי נפקא מינה לאקנויי קמחו לאחרים. אי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר צריך לאקנויי קמחו לאחרים, ואי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר לא צריך לאקנויי קמחו לאחרים, מאי, ומסקנת הגמ' שצריך להקנות קמחו לאחרים.

אבל בתו' כ' ג' אחרת שאם קמחו נאסר לא יועיל להקנות קמחו לאחרים כיון שכבר נאסר קמחו, ואם אין קמחו נאסר מהני להקנות קמחו לאחרים, ומסקנת הגמ' דיכול להקנות קמחו לאחרים.

ומה שאף שאין קמחו נאסר אסור לאחרים לאפות בשבילו מבואר בר"ן דהוי שליח שלו ואסור, והנה לפי הג' שבגמ' שקמחו נאסר א"כ אף אם נאסר מקצת הס"ת יהא אסור לגלול, אבל לפי התו' הרי קי"ל שלא נאסר קמחו ומה שאסור לאחרים לאפות בשבילו הוא משום דהוי כשליח שלו, אבל באופן שהס"ת שייך להרבה אנשים הרי מה שגוללים אין זה שליחות שלו אלא עבור עצמם ומותר, וכל הנידון הג"ל הוא רק לפי הג' שלפנינו דקימ"ל קמחו נאסר ומהני להקנות לאחרים.

והנה בשו"ע יו"ד סי' רכ"ד א' ראובן שאמר לשמעון הריני עליך חרם כו' הריני עליך חרם ואתה עלי, שניהם אסורין ליהנות זה מזה כו' ואסורין בדברים שהם בשותפות לבני אותה העיר, כמו בית הכנסת והתיבה והספרים כו', וי"א שהם מותרים בכל דבר שאין בו דין חלוקה.

ולכא' נידון זה תל"י במחלוקת זו אם נאסר חלקו בביהכ"נ מחמתו, וע' שם בש"ך דב' היינו מדינא אבל מצד התקנה כתב ב"י בשם הא"ח שהורו הראב"ד וכל חכמי דורו שאין אדם יכול לאסור חלקו מב"ה ולא מספרים ואם אסר אין איסורו איסור וכן כתב הב"ח וכן כתב המחבר בא"ח סי' קנ"ג סט"ו, ולפי ד' השו"ע אור"ח קנ"ג שמשום התקנה אין יכול לאסור משמע שהפקיעו כאן חלק של כל אחד בפנ"ע, וא"כ ה"נ י"ל שלא יאסר מחמת שא' לא עירב.

מעדני כת

משיעורי הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

בענין אם לאחר שאפו עוגה ובישלו דגים מצאו שיש בקופסא של הסוכר ששה נמלים

ספיקא אחר להתיר את הלחמים, דהא כל זמן שלא פרש המילבין מהפרי, אין המילבין אסורים, שלא אסרה תורה אלא שרץ השורץ על הארץ, וא"כ איכא ספק ספיקא, שמא לא פרש המילבין מהפרי, ואפילו אם פרש שמא נימוחו. ולפ"ז אפילו אלו שקנו את הרוזינסק לאחר שמצאו אצל המוכר מילבין יש להתיר את הלחמים שלהם, דאיכא ס"ס, שמא לא פרש המילבין מהפרי, ואפילו פרש מהפרי שמא נימוחו. אך הש"ך שם (ס"ק ל"א) חולק על סברא זו, דכיון שמצאו שם הרבה מילבין, נקטינן דודאי חלק מהן פרשו כבר מהפרי.²

יבואר שיטת המהרש"ל לחלק בין נמלים למילבין

אבל המהרש"ל (חולין פ' אלו טריפות סי' ק') כתב דיש חילוק בין מילבין לנמלים, וז"ל ונראה דוקא במה שמצוי בהם הכנימה, אלא שלא בדק כדינו, הוא דאמרינן הכי, אבל בדבר שאין מצוי בהן כנימה, וכ"כ מאכל שאין דרך להתלעלע כלל, דאמרינן מעלמא נפל, ולא חיישינן לטפי מהני שנמצאו עכ"ל. וביאור דבריו, דתולעים שמתרבים מהפרי עצמו, בזה אמרי' דאם מצאו ג' תולעים איכא חזקה שיש שם תולעים, ובודאי דאיכא שם תולעים נוספים, אבל נמלים שאינם מתרבים מהפרי עצמו, אלא מעלמא אתו, בזה גם אם נמצאו ג' נמלים, לא אמרי' דמדאיכא הני ג' נמלים בודאי איכא עוד נמלים, דאפשר שרק הנהו אתו, ולא חיישי' לטפי מהני. והמג"א (סי' תס"ז ס"ק י"ב) הביא סברת המהרש"ל, וז"ל כתב ב"י בשם הכל בו אם נמצאו ג' שעורים בתבשיל חזקה דאיכא טובא, ושמן נתבקעו (ד"מ), ונ"ל דבכוונה השמיטוהו בש"ע, דלא קי"ל הכי, דהא כ"ה ה"ט"ז ב"ד סי' פ"ד ס"ט בשם רש"ל דלא אמרי' כן אלא בתולעים דמיני' קא רבו, אבל במלתא דאתי מעלמא לא, עכ"ל. ומבואר מדבריו בכוונת רש"ל דכל שאין דרכו להתרבות מינה כשעורים בתבשיל, לא מחזקינן דאיכא יותר ממה שמצאו.

יבואר דבנידון הנ"ל לכו"ע יש להתיר

וא"כ בנידון הנ"ל שמצאו נמלים בתוך הסוכר, כיון שמצאו את הנמלים רק לאחר הבישול והאפי', א"כ לדעת ה"ט"ז דאלו שקנו את הרוזינסק קודם שמצאו אצל המוכר את המילבין, מותר להם הלחמים, דאיכא ספק ספיקא, ספק שמא בשעה שקנו עדיין לא הי' המילבין, וגם אם כבר הי' המילבין שמא נימוחו המילבין, א"כ הכ"ג יש להתיר מהאי טעמא, דאיכא ס"ס, שמא בשעה שלקחו את הסוכר מהקופסא, עדיין לא היו שם נמלים, וגם אם היו שם, שמא נימוחו.

ואפילו לדעת הש"ך ועוד אחרונים שחולקים על ה"ט"ז דליכא ס"ס, זה אינו אלא התם דכיון שהוא דבר שדרכו להתלעלע הי' ספק הרגיל, ולאו שמי' ספק, אבל הכא שנמצאו נמלים, דלא חשיב הסוכר דבר שדרכו להיות שם נמלים, מודו

אלא היכא שהאיסור בגופו, וכמו בספק טריפה דאמרינן אוקי בהמה בחזקת היתר, ועדיין היתר הוא, אבל היכא שאין האיסור בגופו אלא התערבות שבתוכו הוא האיסור, א"כ גם לאחר שנפל האיסור אין ההיתר נאסר, אלא האיסור שבתוכו אסור, ולא שייך בזה חזקת היתר דאיסור שבתוכו מעולם אסור היה וההיתר לא נאסר, אך כתב דכ"ז רק אם לא אמרי' חתיכה נעשית נבילה בשאר איסורים, אבל אם גם בשאר איסורין אמרי' חתיכה נעשית נבילה, א"כ שפיר שייך לרן דאיכא חזקת היתר על ההיתר שלא נאסר, וממילא יכריע שלא נפל שם האיסור שאם היה נופל שם האיסור היה נאסר הכל.

אכן לכא' כל זה הוא רק באופן שאי אפשר לבדוק ולברר אם יש תולעים בתבשיל, אבל אם יש אפשרות לבדוק, א"כ לא חשיב תערובות, ולא בטל כלל, ואפי' אם קשה לבדוק, דלא חשיב תערובות כל שיש אפשרות לבדוק ולברר, אמנם כל זה הוא כדעת ה"ט"ז (יו"ד סימן ק"ד סק"א), אבל בנקודות הכסף שם פליג וס"ל דגם בזה בטל הוא, וכל שאינו בריה בטל אע"פ שהוא ניכר לעצמו, יעו"ש.

אך לכא' יש לרן דאיכא חזקת היתר, דכיון שמסופק לנו אם המילבין היו כבר קודם נימא חזקה שהמילבין באו כמה שיותר מאוחר, וצ"ל דכיון שלא חל איסור על הצימוקים עצמם מחמת המילבין להכי לא חשיב חזקה שלא הגיעו המילבין לצימוקים וצ"ע.

נשאלתי באחד שאשתו אפתה בתחילת השבוע עוגה, וביום חמישי בישלה דגים, וגם בעוגה וגם בדגים עירבו בהם סוכר, וביום חמישי אה"צ [אחרי שבישלה את הדגים] הבחינה שבתוך הקופסא של הסוכר שמשם לקחו סוכר לעוגה ולדגים, יש ששה נמלים, וזוכרה עוד שביום ראשון כשאפתה את העוגה ראתה נמלה אחת על הבצק, והוציאה אותו משם, האם יש לחוש שמעורב בדגים והעוגה נמלים.

יבואר המעשה בחג השבועות שהובא בט"ז

הנה בשאלה זו כבר נשאל ה"ט"ז (יו"ד סי' פ"ד ס"ק י"ז) וז"ל מעשה בחג השבועות שעשו הנשים כמעט של כל העיר לחמים ופלאדי"ן עם ראזינק"ש (צימוקים), ואשה אחת בדקה רוזיני' שלה ונמצאו בה מילבין (תולעים ששמן מילבין), וכולן קנו ממקום אחד, והלכו ומצאו גם אצל המוכר כו', והשיב ה"ט"ז דיש חילוק בין אותן שקנו את הרוזינסק קודם שמצאו את המילבין לאלו שקנו את הרוזינסק לאחר שמצאו את המילבין, דאלו שקנו את הרוזינסק לאחר שמצאו את המילבין יש לחוש שמא מעורב בלחמים המילבין, ואלו שקנו את הרוזינסק קודם שמצאו את המילבין אין צריכים לחוש שמא מעורב בלחמים מילבין.

ובטעמא דמילתא ביאר ה"ט"ז, דהבית יוסף שם כתב בשם הרשב"א דאם בישל דברים שדרכו להתלעלע, ושכח לבדוקם קודם הבישול, התבשיל מותר, דאיכא ספק ספיקא, ספק שמא לא הי' שם כלל תולעים, דאעפ"י שזה דבר שדרכו להתלעלע מ"מ כיון שלא ראה בהדיא שיש בזה תולעים, שפיר יש לומר שעדיין לא התלעלע, ואפילו אם כבר התלעלע, מ"מ יש לומר שכל התולעים נימוחו בתבשיל, אך אם נמצאו תולעים באותו תבשיל, אסור התבשיל, כיון דליכא רק ספק אחד, שמא נימוחו בתבשיל, ובספק אחד אין להתיר את התבשיל, וכן פסק בשו"ע שם (סעי' ט').

ולכן אלו שקנו את הרוזינסק קודם שמצאו את המילבין אצל המוכר, הלחמים שלהם מותרים, דאיכא ספק ספיקא, ספק שמא בזמן שהם קנו מהמוכר עדיין לא הי' שם מילבין, וגם אם כבר הי' שם המילבין שמא נימוחו באפי', אבל אלו שקנו את הרוזינסק לאחר שכבר מצאו אצל המוכר את המילבין יש לאסור את הלחמים שלהם, דלדידהו יש רק ספק אחד, שמא נימוחו באפי', ובספק אחד אין להתיר.^א

אולם הש"ך שם בנקודות הכסף השיג על ה"ט"ז, דגם אותן שקנו קודם שמצאו אצל המוכר את המילבין, אסורין, דכיון שדרכם להתלעלע א"כ ספק הרגיל הוא, ולאו שמי' ספק, עי' שם. וכ"כ הפרי חדש, ובגליון מהרש"א שם.

יבואר דהב"ח כתב דאיכא ס"ס שמא לא פירש המילבין מהפרי

והגרע"א בגליון השו"ע שם הביא שהב"ח בתשו' (ח"ב סי' ס"ג) כתב דאיכא ספק

^א אך אלו שקנו את הרוזינסק לאחר שאותה אשה מצאה אצלה מילבין, וקודם שמצאו אצל המוכר, מותרים הלחמים שלהם, דשמא רק אצלה הי' מילבין, והרוזינסק שלהם נקיים ממילבין.

^ב יבואר אמאי ליכא חזקת היתר

הנה הגרע"א (קמא תשו' פ"ב) הקשה אמאי אסרינן בנתערב תולעים בתבשיל ולא מתירין ליה משום ספק נמוח לחוד, דהא גם אם אינו נימוח הרי הא דבריה אינו בטל אינו אלא מדרבנן, וא"כ הי' ספיקא דרבנן לקולא, אבל בנתערב תולעים שההיתר אינו נהפך לאיסור אלא שאסור

ולכה הי' ספיקא דרבנן לקולא, אבל בנתערב תולעים שההיתר אינו נהפך לאיסור אלא שאסור לאכלו מחמת תערובת איסור שבו, בזה שפיר איכא חזקה לאסור התולעים, ולהכי בעינן לס"ס.

וכסברא זו כתב גם בשמעתא (ש"ג פ"ז), דבספק אם נתערב איסור בהיתר לא אמרי' דאיכא חזקת היתר, כיון שאין האיסור בגופו אלא מחמת התערבות שבו, ולא שייך לרן חזקת היתר

דחשיב ספק שמא בשעה שלקחו משם סוכר עדיין לא היו שם נמלים, וא"כ שפיר איכא ס"ס להתיר.

אכן אכתי יש לפקפק בזה דהרי דרכן של נמלים שאם יש כמה נמלים הדרך הוא שהנמלים מגיעין מקניהן למקום זה שמריחין את הסוכר ומגיעין לשם, וא"כ אפשר דנמלים אע"פ שבאים מעלמא מ"מ הרי הם כחולעים, וצ"ע.

יבואר דאם חילק עיסה לכמה מצות ובמצה שנשארה בידו נמצא חיטה לא נקטינן להקל שהחיטה הגיעה אחר שלקחו את המצות

והעירוני ממש"כ המ"ב (סי' תס"ז ס"ק מ"ט) בשם המג"א וז"ל ומי שהיה בידו עיסה וחתך ממנה כמה מצות, ונתן לאחרים, ונשארה מצה אחת בידו, ונמצאת עליה חיטה, כל המצות שמאותה עיסה אסורות, דאמרין שמא היתה באותה עיסה קודם שחתכה לחתיכות, דאף דלא מחזקינן איסורא ממקום למקום ואמרין כאן נמצא וכו' ולא מחתיכה לחתיכה, **מזמן לזמן מחזקינן**

איסורא, ואמרין שמא היתה בעיסה זו מקודם שנחתכה [מ"א ושי"א], ויש מאחרונים דס"ל דאף בכאן יש להקל בשאר מצות משום ס"ס, שמא עתה נפלה, ואת"ל מקודם, שמא לא נתחמצה עד עתה, ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך להקל, עכ"ל.

ולכאור מאי שנא ממש"כ הט"ז הנ"ל דאמר' דאיכא ספק ספיקא, דשמא בשעה שקנו עדיין לא הי' המילבין, וא"כ הכ"נ איכא הך ספק, שמא בשעה שחתך ממנה כמה מצות עדיין לא נפל שם החיטה, והמ"ב לא היקל רק במקום הפסד מרובה, וכן צ"ב סברת האחרונים שחולקים וסוברים דמזמן לזמן מחזקינן איסורא, ואמרין כאן נמצא כאן היה, מאי שנא ממש"כ הט"ז הנ"ל.

ואפשר דאם מוצאים חיטה בקמח, מסתבר יותר שהחיטה נשארה שם עוד קודם שטחנו את כל החיטים, מאשר לומר שנפלה שם חיטה אחר הטחינה, וא"כ ליכא למיחשבי' כספק כ"כ, ולהכי אמרין שהיה קודם בעיסה, אבל דברים שיכולים להגיע עתה כמו מקודם, בזה לא מחזקינן איסורא מזמן לזמן.

על ידי שכפה עליהם הר כגיגית נעשו ישראל למין אחר שאין חיותן אלא מן התורה והמצוות

והמצוות, כל דרגה בתורה משנה את האדם מן הקצה אל הקצה, כל תוספת דרגה מעמידה את איש הישראלי לדרגה אחרת לגמרי.

וכידוע מהחפץ חיים שאמר על הפסוק 'יקרה היא מפנינים' וגו', דחז"ל אמרו יקרה היא מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים, משום שאין כל השואה לערך התורה ואין שייכות בין פנינים לתורה, ועל כן הוכרחו לדרוש דקאי על יקרות התורה מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים.

אבל הח"ח אמר שיש גם לפרש קרא ע"ד הפשט, דיש ללמוד מפנינים ג"כ לערכה של תורה, דכסף זהב שווים קצוב ואם יהי' לאדם מטבע זהב ששווי סכך מסוים כשיהיו לו שני מטבעות כאלו יהי' שווים כפול וכן הלאה, אבל הפנינים יקרותם כמו יהלומים, כי פנינה קטנה שוויה מועט ואם תהי' כפולה לא יהי' שוויה כפול, אלא כפלי כפלים בלי ערך לשווי שני פנינים קטנות, וככל שהפנינה גדולה יותר שוויה גדול בלי ערך לשווי הקטנה.

וכ"כ בתורה הקד' כי הלומד מסכתא אחת והלומד שני מסכתות אין ערך הידוע שני המסכתות כפול מערך הידוע מסכת אחת, אלא ערכו פי כ"כ, כי ככל שידוע יותר תורה הרי מעלתו גדולה בלא שום השוואה לידוע מעט תורה.

תפילין שבאו מד' פרשיות גם שני פרשיות מהם קדושתם חמורה ממזוזה

וכמו מצינו לענין קדושת התפילין, כי אין עושינן מתפילין מזוזה, מפני שתפילין קדושתן חמורה שיש בהם ד' פרשיות ובמזוזה יש רק ב' פרשיות.

ונמצא שעל ידי שיש בהם יותר פרשיות גם שני פרשיות שבהן קדושתן חמורה טפי, ושתי פרשיות יתירות מקדשין אותו שאסור להורידו מקדושתו, וכמו כן גם התלמיד חכם, אם יש בו יותר פרשיות כל פרשיותיו קדושתן חמורה טפי, שהוא במעלה גדולה הרבה יותר, הוא נעשה לאדם אחר לגמרי וכל דבר תורה נוסף שהוא יודע קדושתו חמורה משל חבירו.

מנין כלל ישראל נקרא קודם עצרת להורות על חשיבות כל יחיד מישראל

ואפשר לבאר כי לכך נסמכה פרשת במדבר קודם עצרת, הענין בפרשת במדבר הוא שלכל כלל ישראל יש שמות, יש לכך אחד מנין וחשיבות, וכשאדם יודע את דרגתו ואת המעלה הגדולה שלו, כשיודע את חשיבותו, עי"כ הוא מעריך כל דקה ורגע שיוכל לנצל לתורה.

וכמו שיש חשיבות מיוחדת לכל איש ישראל, שכולם נמנו במנין, כמו כן עליו לדעת את החשיבות והערך שיש לכל תוספת מעלה של תלמידי חכמים, וכל תוספת מעלה ועוד התמדה בתורה מרוממת את האדם להיות בדרגה אחרת, להתקדש בקדושה רבה.

באותו המעמד שכפה עליהם הר כגיגית נעשו למין אחר בבריאה שחיותן רק מהתורה והמצוות

וביאר הדבר נראה, דהנה ידוע בשם ספר החיים לאחיו של המהר"ל דכשם שמעלת הצומח על הדומם אינו תוספת מעלה בלבד, כלומר שנוסף על הדומם שבו שיש בו ג"כ מעלת הצמיחה, אלא שהוא בעצמותו מין אחר שהוא צומח, והבחינה בזה שאם ניטל ממנו כח הצמיחה אינו נשאר דומם אלא בלה לגמרי, וכ"כ במעלת החי על הצומח, שכל כולו תלוי בכח חיותו, וכן במעלת המדבר על החי, כן היא גם מעלת ישראל על אומות העולם אינה רק מעלה פני עצמה אלא ישראל הוא כמין אחר לגמרי.

וביאר בזה מאמר ריב"ז בכתובות (דף ס"ו), **'בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר, אשריכם ישראל בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מוסרין ביד אומה שפלה, ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה'**.

וביאר דקמ"ל ריב"ז שמעלת ישראל על אומות העולם אינה תוספת מעלה בעלמא, אלא ישראל הם מין אחר, שכל קיומם וחיותם הרוחני תלוי בתורה ובמצוות, וכשניטל מהם כח התורה שהיא חיותם נופלים ממדרגת אדם רח"ל, וזהו מה דאמר דנמסרין ביד בהמתן של אומה שפלה, וזאת היא בחינה של מעלת ישראל, ועי"כ שיבח ריב"ז ואמר **אשריכם ישראל**.

והנה קדושה זו שזכו לה ישראל להיות מין אחר לגמרי מאומות העולם באה להם במתן תורה, שנעשו בריה חדשה, ומציאות חדשה, שאין קיום לישראל בלא תורה, שהיא מקור חיותם ממש, ומעלה זו חלה עליהם בשעה שעמדו לפני הר סיני, באותו הזמן שכפה עליהם הר כגיגית, ומציאות מצרים שהוא זמן יצירת כלל ישראל שע"ז נאמר בישעי' עם זו יצאתי לי וגו' היו כלל ישראל עולים מעלה אחר מעלה עד שהגיעו לשלימות מעלתם והשלמת יצירתם, שמעתה אין להם קיום וחיות רוחנית אלא ע"י התורה.

ונמצא כי הזמן והמציאות של 'כפה עליהם הר כגיגית' הוא שבחן של ישראל, שבאותו המעמד נעשו למציאות אחרת ולברייה חדשה, שכל מקור חיותן הוא אך ורק מהתורה והמצוות, וזה כל חלקם בחיים, וכמו שאמר להן הקב"ה 'אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם', היינו כי כך היא המציאות שכל החיים של ישראל תלוים בתורה, ומי שאינו מחובר למקור החיים יורד מדחי אל דחי עד שיורד ממדרגת אדם רח"ל.

כל מעלה בתורה משנה את האדם להיות בדרגה אחרת בלי ערך למה שהיה מקודם לכן

ומלבד מה שכל החיים של ישראל הם ע"י התורה

איתא במגילה (דף ל"א ע"ב) 'תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ראש השנה, מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה, בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים אטו עצרת ראש השנה היא, אין, עצרת נמי ראש השנה היא דתנן ובעצרת על פירות האילן'.

ובתוס' שם (ד"ה קללות) כתבו דאין קורין את הקללות ממש בשבת הסמוכה אלא מפסיקים קודם לכן בקריאת פרשה אחרת, וידוע ההסבר, כי השבת היא המשפיעה לכל ימי השבוע המתברכים מן השבת, ועל כן לא רצו להסמיך את השבת שקורין בה את הקללות לראש השנה, ולכן קורין בפרשה אחרת קודם ר"ה ועצרת.

ונמצא כי קריאת פרשת במדבר תקנו קריאתה בדווקא קודם עצרת, ומקריאת במדבר כבר יש השפעה ליום הדין של עצרת, ונראה כי לא בכדי הן הדברים, שיש שייכות בין קריאת פרשת במדבר ליו"ט של עצרת שהוא יום הדין על פירות האילן, וכידוע כי הוא יום הדין על התורה, שהרי בו ביום ניתנה תורה לישראל, ונבאר הדברים להלן.

צ"ב שבח ישראל שהקב"ה כפה עליהם הר כגיגית

הנה כתיב בשירת האזינו 'ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמון יסבבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו', וברש"י שם פירש וז"ל 'יסבבנהו, שם סבבם והקיפם בעננים וסבבם בדגלים לארבע רוחות, וסבבן בתחתית ההר, שכפחו עליהם כגיגית'.

ולכאורה צ"ב, דהרי הכתוב מבאר חיבת הקב"ה לעמו בכל מה שעשה לישראל, שהקיפנו בעננים ודגלים שהוא מראה את החביבות של הקב"ה לישראל שהקיפן בדגלים כמו מלאכי השרת, ומאידיך קאמר שכפה עליהם הר כגיגית, שהוא נראה לכא' גנותן של ישראל ח"ו, שנזקקו לקבל את התורה בכפייה.

עוד יש להעיר בזה, מדברי השו"ע (אבה"ע סי' ל"ד סעי' א'), שכתב בנוסח חתימת ברכת האירוסין 'וחותם בא"י מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין', ונתקשו המפרשים למה הזכירו חופה קודם קידושין, שהרי הקידושין נעשים קודם החופה.

ובשטמ"ק בכתובות (דף ז' ע"ב) כתב ליישב, **דקאי על מתן תורה, שקודם היה החופה של כפה עליהם הר כגיגית, ואחר כך היה הקדושין, ועל זה מברכין מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקדושין**, ומבואר כי כפה עליהם הר כגיגית נחשב לחופה, וגם כאן צ"ב איזה קדושה זכו על ידי אותה חופה, דלכאורה גריעותא הוא אצל ישראל שקבלו את התורה בכפייה.

שערים מצוינים

מכתבי מורינו הגאון רבי יואל מקלב שליט"א

גליון 84 | פרשת נשא

חג השבועות תשפ"ו

בדין המניח עירוב תבשילין ובא לאכול מבעוד יום אם גורם בזה שתהא ברכתו הראשונה ברכה לבטלה

אי"צ לברך, ולדינא ספק ברכות להקל, ומיהו כ' שם דאם פשט להטלית על דעת שלא ללבושו תיכף, צריך לברך אח"כ כשלוּבשו לכו"ע, ומ"מ לכתחילה אין נכון לעשות עצה זו כדי שיתחייב בברכה לכו"ע, משום ברכה שאין צריכה לדעת הפוסקים עכ"ד, והק' השואל דלכא' צ"ע דבכמה דוכתי מבוואר במ"ב דלאפוקי נפשיה מפלוגתא שרי להכניס עצמו לחיוב ברכה ולא חשיב כגורם ברכה שא"צ, ומאי שנא הכא שכ' דלכתחילה אין נכון לעשות כן, והביא מהא דס"י כ"ה ס"ה בב"ה"ל ד"ה טוב דמייני מהגרעק"א שנתן עצה במה שנחלקו שם אם לברך ברכה נוספת על תפילין של ראש, דיכיון בעת הברכה על של יד דאם הלכה כשיטת רש"י אני מכין שלא לצאת בברכת להניח על השל ראש, וכ' ע"ז ה"ה"ל דאין זה בכלל גורם ברכה שאינה צריכה, דהא מוכרח לעשות כן מפני ספיקא דדינא וכו', וע"ע בס' קנ"ט סי"ג ובב"ה"ל שם ד"ה ולכתחילה, מש"כ דטוב שיטמא ידיו כדי שיתחייב ודאי בנטילה ויוכל לברך ע"ש, וע"ע בחכמת שלמה [להגר"ש קלוגר זצ"ל] או"ח סי' תל"ב שכ' ג"כ דכל שעושה כדי לצאת מידי ספק פלוגתא לא חשיב גורם ברכה שא"צ ע"ש עכ"ד השואל, והשיב מו"ר זצ"ל בזה"ל במקום שהדעת נוטה בלא"ה לחיוב, יכול לעשות עצה זו כדי שיהא ודאי עכ"ל.

מה שיש לדון באוכל עירובו מבעוד יום אם מלבד שגורם ברכה שאינה צריכה, גורם עוד שתהא ברכתו הראשונה ברכה לבטלה

וכל זה במניח עירובו ליו"ט אחר, דכיון שכ' השו"ע דלכתחילה לא יסמוך עליו, יש לדון כשיבא לאוכלו אם חשיב כגורם ברכה שאינה צריכה, כיון שעושה כדי לאפוקי נפשיה מפלוגתא לחוש לדעת המחמירים, אבל המניח עירובו לאותו יו"ט ובא לאוכלו בערב יו"ט, לכא' הדבר פשוט דחשיב גורם ברכה שאינה צריכה אחר שכבר עשה עירוב כדן, מיהו יש לדון אם יש לחוש בה משום ברכה לבטלה, דע"י שאוכלה ואינה קיימת גורם שתהא ברכתו הראשונה לבטלה, וראיתי בחדושים ובאורים ביצה דף ט"ז ב' שכ' וז"ל ונראה דאדם שעירב לעצמו וחזר לאכול במזיד, וחזר ועירב בתבשיל אחר דאין בזה משום ברכה לבטלה, כיון שעכשיו מצותו לערב, ואין בזה רק משום גורם ברכה שא"צ, וא"כ גם כשהעירוב הראשון קיים וחוזר ומברך על תבשיל אחר כדי שיוכל לאכול את הראשון נמי אין בזה משום ברכה לבטלה עכ"ד ע"ש, והדין הב' שכ' לכא' צ"ב דמאחר שעדיין העירוב הראשון קיים, למה לא תהיה ברכתו על השני ברכה לבטלה, ואולי ס"ל דאין ההיתר חל כי אם ביו"ט, [ויבואר בזה בס"ד להלן], ומה שמברך עכשיו הוא על מה שעתידי עירוב זה להתירו, וכיון שדעתו לאכול את הראשון, ועתידי העירוב השני להתירו, שפיר יכול לברך וצ"ע, והא מיהא נראה מדבריו דעד כאן לא דן כי אם על ברכתו השניה שאינה לבטלה, ולכא' משמע דעל הראשונה פשיטא ליה שאינה לבטלה ע"ש.

במה שדנו האחרונים במי שנשאל על הפרשת תרומותיו, אם נמצא עובר על לא תשא בהכרעה שביך על הפרשתו הראשונה

ויעוין ברמ"א יו"ד סי' שכ"ג ס"א שכ' דיש חולקין דחלת חו"ל מדמעת ואוסרת תערובתה עד מאה וא' במינה ושלא במינה בס', ואם חזרה ונתערבה בעיסה ואין מאה וא' לבטלה, אם לא אכל העיסה ישאל לחכם

כתב השו"ע סי' תקכ"ז ס"ד דאם הניח העירוב על דעת לסמוך עליו כל זמן שיהיה קיים אפילו ליו"ט אחר, לכתחילה לא יסמוך עליו ליו"ט אחר אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו ע"כ, ועי' במ"ב סקמ"ד דיש דעות בזה בין הפוסקים, וי"א דמצותו להניחו דוקא בערב אותו יו"ט שבא להתיר לבשל בו, ואפי' אם הניח ב' או ג' ימים מקודם לא מהני, והכריע המחבר דלכתחילה צריך להחמיר כדעה זו, ובדיעבד סומכין על המקילין באיסור דרבנן עכ"ד.

במה שצייד המאמר מרדכי דהמניח עירוב על דעת לסמוך עליו כל זמן שהוא קיים יכול לאכול עירובו הראשון כדי לערב ביו"ט אחר בברכה

וראיתי במאמר מרדכי שם סקט"ו וז"ל ונלענ"ד דאע"פ שסתם מרן ז"ל וכ' דלכתחילה לא יסמוך וכו', ור"ל שצריך להניח עירוב אחר ביו"ט האחר, מ"מ אין לו לברך עליו דספק ברכות להקל, דשמא העירוב הראשון מהני, והראיה שסומכין עליו בדיעבד, ומיהו אפשר לומר דיכול לאכול העירוב הראשון כדי לערב ביו"ט האחר בברכה כיון שאין עירובו קיים, וצ"ע לדינא דמ"מ גורם ברכה שאינה צריכה לדעת הרבה פוסקים, ויש ליישב ועי' לעיל סי' תע"ג מש"כ שם באורך, ומ"מ אם היה עירוב הראשון קיים בשעה שמניח העירוב השני פשיטא לי דאין לו לברך עכ"ל, ומה שציין לסי' תע"ג יעו"ש סק"ג [ד"ה ברם] שהביא מהב"ח שהעלה לאכול מהכרפס כזית שלם ולברך אחריו בורא נפשות, ואח"כ כשיברך המוציא יכוין שלא להוציא המרור בברכת המוציא, ויחזור ויברך על המרור בפה"א ועל אכילת מרור וכו', ואין כאן משום ברכה שאינה צריכה מאחר שאינו עושה כן אלא לאפוקי נפשיה מפלוגתא, וכן קבעו ההלכה אצל המבדיל על השולחן לעיל סי' קע"ד עכ"ד, ותמה שם על דבריו איך לא חשש לחומר ברכה שא"צ, דמה שהביא ראייה מההיא דלעיל סי' קע"ד אין ענינו לכאן ולא דמיון דא לא, דהתם לא מצאנו מי שסובר דין של הבדלה פוטר יין שבתוך הסעודה אלא הרא"ש ז"ל בלבד, והרי התוס' והמרדכי ואחרים ז"ל ס"ל דאינו פוטר כל שלא נטל ידיו, ולכן פסק שם מרן ז"ל שיכוין שלא להוציא יין שבתוך הסעודה, ברם הכא דלרוב הפוסקים אי"צ לברך בורא נפשות רבות אחר טיבול ראשון, למה נחוש ליחידא לאפוש' בברכות במקום שאמרו למעט עכ"ד ע"ש עוד בזה, ובנד"ד אפשר שכוונתו דמאחר שכ' המחבר דלכתחילה יש לחוש שלא לסמוך על העירוב ליו"ט אחר, שרי לאוכלו כדי לאפוקי נפשיה מפלוגתא, ומ"מ צ"ע דמאחר דהעיקר לדינא דיכול לסמוך עליו, [עי' שעה"צ שם סקס"ג דהכי נקטינן כמו שמסיק בב"י דאף ליו"ט אחר שרי], לכא' יש לחוש לברכה שא"צ וצ"ע.

במה שמצינו בכמה דוכתי דלאפוקי נפשיה מפלוגתא שרי להכניס עצמו לחיוב ברכה ולא חשיב גורם ברכה שאינה צריכה

ויעוין בדעת נוטה ציצית תשו' רל"ב שנשאל מו"ר זצ"ל אהא דאיתא בשו"ע סי' ח' סט"ז דמי שלן בטליתו בלילה צריך לברך עליו בבוקר, ובמ"ב שם סקמ"ב כ' דיש חולקין בזה, ותלי פלוגתייהו אי כסות יום פטור בלילה, דאז הלילה הוי הפסק וצריך לברך, או דחייב וליכא הפסק וממילא

נימא דהכל מצוה אחת, אין לחוש על מה שספר בתחילה משום ברכה לבטלה, כיון שבאותה שעה היה דעתו לספור כל הימים ועיין].

ובדרך אמונה פ"ד מהל' תרומות ס"ק קפ"ג כ' דכשנשאל על התרומה אין זה ברכה לבטלה מה שבירך בתחילה דכיון שאז רצה לתרום היה חייב לברך והתורה נתנה רשות לשאול על התרומה ע"כ, ובצהה"ל ס"ק ת"פ ציין ע"ז להפתחי תשובה יו"ד סי' של"א סק"ו בשם החתם סופר, וכ"כ בס' החיים להרש"ק סוף סי' ת"ר וכ"כ בתשו' אמרי יושר ח"ב סי' מ"ז אלא שכ' שגורם בזה ברכה שא"צ, מיהו אם יש לו סיבה לשאול כגון מפני תערובות וכה"ג, אין זה ברכה שא"צ וכ"כ החתם סופר הנ"ל, והאחרונים הביאו דברי הריטב"א שהובא בשע"ת ריש סי' קנ"ח לענין נטילת ידים אף שיש לחלק קצת דשם עכ"פ טיהר ידיו, ועי' ברש"ש נדרים וכו' שכ' ג"כ דלא הוי ברכה לבטלה, וזה דלא כחוות יאיר שהובא בגליון מהרש"א וכו', ועי' בשד"ח וכו' עכ"ד.

במה שיש לדון בדעת הריטב"א דדוקא התם ס"ל דלא הוי ברכה לבטלה אף שנמלך מלאכול, כיון שהברכה חלה על מה שטיהר ידיו ע"י הנטילה

ומש"כ רבינו דיש לחלק קצת דאין ראיא מהריטב"א דשם עכ"פ טיהר ידיו, ר"ל ד"ל דשאני התם דמאחר שנטל ידיו הרי נטהרו ידיו להיות ראויים לאכילה, ולפיכך כשנמלך אין כאן ברכה לבטלה, דיש כאן מצוה לברך עליה, מאחר שבאותה שעה היה דעתו לאכול והיה מצווה על נטילתו, ומ"מ נראה שדעת רבינו דהעיקר בדעת הריטב"א כמו שהבינו האחרונים [מנחת פתים ושדי חמד] דכל שבשעת הברכה היתה הברכה לצורך, ולפי שהיה דעתו לאכול, אין לחוש משום ברכה לבטלה, והראוני במעשה איש ח"א פ"ג [עמ' מ"ב הערה 2] שכ' וז"ל פעם א' נכנס רבי יעקב רוזנהיים ז"ל אל רבינו, ובירך בקול רם ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, וענה רבינו אמן, [עדות רבי משה טורק], ופעם א' אמר למברך שהריטב"א כ' [והובא בשע"ת ריש סי' קנ"ח] שאם אחד נטל ידיו ובירך ענט"י ונמלך שלא לאכול שאין זה ברכה לבטלה [שמענו מהגר"ח קניבסקי שליט"א] עכ"ד, ור"ל דעפ"י דברי הריטב"א י"ל דכיון שסבור שיש לפניו חכם שראוי לברך עליו, לא הוי ברכה לבטלה, ברם יעויין בס' הזכרון יד אהרן עמ' קנז שהובא מכתב מהגר"ש אויערבך זצ"ל שכ' וז"ל ובמה שדן רמ"מ שליט"א בדינא דהריטב"א חולין בנמלך לאחר נט"י שלא לאכול דלא הוי ברכה לבטלה, נהירנא מאז כד הוינא טליא, דאאמו"ר זללה"ה היה רגיל להזכיר דברי הריטב"א, ונהירנא דהוה פשיט ליה יותר מביעתא בכותחא דזה שייך רק בכה"ג שקיים הנטילה, והברכה חלה על הנטילה, עכ"ד, ויש לדון עוד טעם אחר במי שנשאל על התרומה שאין זה ברכה לבטלה, דיעויין בחזו"א אהע"ז סי' ס"ג סק"ג שכ' לענין קידושי טעות דהברכה קיימת, כיון שברכו בשעה שהיו ראויין לברך, ואף שהיה בטעות ראוי לאדם לברך את ד' בכל היום, אלא שאין רשאי להרבות וכו', וכל שעשה ברשות חשיב ברכה ויוצא בה, שכבר הגיעו שעה המוכנת אף שהיתה בטעות עכ"ד ע"ש.

מי ששכח ובירך בתוך ו' שעות מאכילת בשר על מאכל של חלב, אם שרי לטעום כדי להנצל מברכה לבטלה, או דלמא כיון שהיה סבור לאכול אין לחוש לברכה לבטלה

ועיין בדעת תורה יו"ד סי' פ"ט שכ' בשם זכור לאברהם דמי ששכח ובירך בתוך ו' שעות מאכילת בשר על מאכל של חלב דשרי לטעום כדי להנצל מברכה לבטלה, ובשדי חמד אסיפת דינים מערכת בשר בחלב סי' י"ב כ' בדעת הזכור לאברהם דלא התיר אלא משעברו שש שעות זמניות דבכה"ג יש לסמוך על הפר"ח דס"ל דסגי בהכי כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, ולכא' כל זה לדעת השו"ע דבעינן שש שעות מדינא דגמ', ברם לדעת הרמ"א דהמתנת ו' שעות אינה מעיקר הדין, י"ל דלאחר המתנת

עליה ויתיר לו כנדר, דנשאלין על ההקדשות, ויחזור ויטול חלה אחרת ע"כ, ובש"ך שם סק"ו מיייתי מהדרכי משה דאם כבר נאכלה העיסה לא ישאל עליה דא"כ נמצא דאכל למפרע טבל, ועי' ברש"ש נדרים נ"ט א' שהק' דאפי' אם העיסה קיימת מ"ט אמרינן דישאל עליה, והלא אי מתשיל עליה נמצא דעבר למפרע על לא תשא בהברכה שבירך על הפרשתה, וכן ק' בגמ' דקאמור והרי תרומה דאי בעי מיתשל עלה, והרי יעבור על לא תשא למפרע, וכ' שם די"ל לפמש"כ התוס' בתענית [דף י"א ב'] וכן הרא"ש שם סי' י"ז לענין תפלת עננו דאפי' אכל אח"כ לא מיקרי שקרן, כיון דאז היה בדעתו להתענות, א"כ י"ל דה"ה לענין ברכה לבטלה עכ"ד, ור"ל דכיון שכשהפריש בתחילה היה דעתו לקבוע מה שהפריש כחלה או כתרומה שפיר בירך, ואף שעכשיו נשאל עליה אין זה גורם ברכה לבטלה. וכזאת ראיתי בנפש חיה יו"ד סי' צ"א דיש לפלפל בזה דכיון שבשעת הפרשת החלה עשה הברכה כדינה, אף שאח"כ נשאל עליה יוכל להיות שאין כאן איסור לא תשא, והביא ראיא לזה מנדרים דף כ"ב דמסיק דנזקקין למי שנשבע באלקי ישראל, ולכא' קשה דהא כשנשאל יעבור על לא תשא שהזכיר שם שמים לבטלה, וע"כ דכיון שבשעת הנדר והשבעה לא הזכיר לבטלה, אף שאח"כ נשאל על הנדר אין כאן לא תשא עכ"ד ע"ש.

דעת החת"ס דאין כאן שום בית מיחוש לברכה ראשונה, כי לא היתה לבטלה כלל

וע"ע בשו"ת חת"ס יו"ד סי' ש"כ הו"ד בפתחי תשובה סי' של"א סק"ו וז"ל ואמנם לענין ברכה שכבר בירך אין כאן חשש ברכה לבטלה כלל, נהי דבחנם אין לשאול ולגרום ברכה שאינה צריכה שנית, אבל מ"מ אם אירע שהתחרט משום טעם ויחזור ויתרום ויברך שנית, אין כאן שום בית מיחוש לברכה ראשונה, כי לא היתה לבטלה כלל, שככה מברך וצונו להפריש תרומה חלה, לענין הפרש תרומה וחלה הוא שישאר לו כח לשאול עליהם, וכה צונו להפריש אותם על דעת זה וכן עשה עכ"ל ע"ש, ולזה הוא סברא מיוחדת בהפרשת תרומה, ושו"ר שכ"כ בשדי חמד מערכת ברכות סי' א' אות כ"ט ע"ש.

דעת החוות יאיר וס' יהושע דכשנשאל על התרומה הוי למפרע ברכה לבטלה

ברם יעויין בגליון מהרש"א יו"ד סי' שכ"ג על הט"ז סק"ב דמיייתי מחוות יאיר דכשנשאל על התרומה הוי למפרע ברכה לבטלה, וע"ע בס' מנחת פתים יו"ד סי' שכ"ג שהביא כן מס' יהושע פסקים וכתבים סי' תקי"ח שפקפק דכשישאל על החלה תהיה למפרע ברכתו לבטלה, אך הביא שם מבנו החרף מו"ה שמואל ז"ל שכ' דכה"ג לא מיקרי ברכה לבטלה כמש"כ ריטב"א חולין [ק"ו ב' ד"ה אמר] הובא בשערי תשובה לאו"ח סי' קנ"ח סק"א דאם בירך על נטילת ידים ונמלך שלא לאכול לא הוי ברכה לבטלה, וכיוצא בזה כ' הר"ן בפ"ק דתענית ד' א' ד"ה ויש בא דלוה אדם תעניתו ופורע, דאפ"ה לא מיקרי שקרן בתפלתו, כיון דמעיקרא היה בדעתו להתענות, וכ"כ תוס' שבת כ"ד א' ד"ה תעניות, ויפה כיוון עכ"ד.

בביאור דעת הריטב"א דאם בירך על נטילת ידים ונמלך שלא לאכול לא הוי ברכה לבטלה

וע"ע בשדי חמד מערכת ברכות סי' א' אות כ"ט שביאר בדעת הריטב"א דכל שבשעת הברכה כוונתו לשם מצוה, אף דאח"כ נמלך, בתר שעת הברכה אזלינן, והיא היתה לצורך שהיה דעתו לאכול, וע"ש שכ' דיש לפקפק דאין הכל מודים בזה, והעלה דאין נכון לעשות כן ויחזוק עצמו לאכול כדי שלא ליכנס בחשש ברכה לבטלה ח"ו, [והעירוני דיש לדון עפ"ד הריטב"א דמה"ט מי שספר ספירת העומר ואח"כ שכח לספור אפי'

לתקן, ועי' מש"כ בזה בעינים למשפט ברכות ל"ט א', ובשו"ת דברי יציב או"ח סי' פ"ג ואכמ"ל.

מה שיש לדון במי שעושה עירוב תבשילין בערב יו"ט אם תיכף משעירב נעשית מצותו, או דלמא אכתי לא חל ההיתר כי אם ביו"ט כשיהא עירוב זה קיים

ועתה נשוב לנד"ד במי שהניח עירוב תבשילין ובירך עליו, ושוב נמלך דצריך להתבטל לאוכלו עכשיו בערב יו"ט, ובדעתו לעשות עירוב אחר ולחזור ולברך, אם יש לחוש על ברכתו הראשונה משום ברכה לבטלה, ולכא' נראה בזה דיש לדון במי שעושה עירוב תבשילין בערב יו"ט, אם י"ל דתיכף משעירב נעשית מצותו, וחל עליו היתר שיכול לבשל למחר ביו"ט לצורך שבת, או דלמא י"ל דמאחר שאם נאכל עירובו צריך לחזור ולערב, אכתי לא חל ההיתר כי אם ביו"ט כשיהא עירוב זה קיים, ולזה י"ל דאם נימא דתיכף משעירב נעשית מצותו, א"כ פשוט דדומה זה למש"כ הריטב"א בחולין דכשיברך על נט"י ונמלך שלא לאכול לא הוי ברכה לבטלה, דאף אם נימא דעד כאן לא כ' כן כי אם בנטילה לפי שטיהר ידיו והיה לברכה על מה לחול, ה"נ לא שניא דמאחר שחלות ההיתר היה כבר בערב יו"ט נמצא דבשעה שעירב היה לברכה על מה לחול, אכן אם נימא דאכתי, לא חל ההיתר כי אם ביו"ט כשיהא עירוב זה קיים, לזה יש לתלות בנידון הנ"ל, ואכתי י"ל דכיון שבשעה שברך היה בדעתו להניח תבשיל זה לעירובו תו לא הוי ברכה לבטלה וק"ל.

בדעת היש"ש דאם עשה תבשיל מיוחד לעירוב תבשילין או שהפרישו לשם כך, אפילו היה דעתו לברך עליו ושכח, שרי לבשל דברכות אין מעכבות, ומבואר בדבריו דמ"מ אם נזכר ששכח לברך מברך

והנה כתב בים של שלמה [ביצה פ"ב סי' ח' (סי' י')] והו"ד במ"א סי' תקס"ז סק"ג דאם עשה תבשיל מיוחד לעירוב תבשילין או שהפרישו לשם כך אפילו היה דעתו לברך עליו ושכח שרי לבשל דברכות אין מעכבות ואפילו הפרישה אשתו שלא מדעתו עכ"ל, וכ' ע"ז המ"א דצ"ע דמי עדיף זה מאילו אמר ולא פירש המלאכות בהדיא דאסור כמש"כ סעיף כ' [בהג"ה], ומש"כ דברכות אין מעכבות היינו אם אמר בדין יהא כו' ולא אמר הברכה, אע"ג דבעירובי חצרות שרי בדיעבד בלא אמירה כלל, התם עיקר הפעולה שישתתפו יחד, אבל הכא אמירה הוא עיקר שיברור מנה יפה לשבת, לכן נראה לי דאין לסמוך על זה עכ"ל, ויש להעיר במה דמבואר ביש"ש דאם היה נזכר היה מברך, ולכא' מאחר דהברכה אינה מעכבת נמצא דתיכף משנתבשל התבשיל שבשלו לשם העירוב או משהפרישו לשם כך יצא, והיאך הוי שרי לברוכי אם היה נזכר והלא כבר נעשית המצוה, גם יעויין במ"ב שם סקס"ג שכ' דלכתחילה יש להחמיר כדעת הסוברים דהאמירה בדין וכו' שמפרט בה המלאכות בהדיא מעכבת [וכדעת המ"א הנ"ל], ועל כן אם נזכר קודם כניסת ליל יו"ט יחזור ויטלו להעירוב בידו ויאמר נוסח בהדין וכו', ולא יחזור ויברך שנית אם כבר בירך בתחילה, [דיש לחוש להסוברים דיצא בלא אמירה], ואם נזכר בע"ש יקנה קמחו לאחרים והם יבשלו ויתנו לו, ואם אין לו למי להקנות יוכל לסמוך על דעת הסוברים דהאמירה אינה מעכבת ע"ש, ומשמע דאם לא בירך בתחילה ונזכר קודם כניסת ליל יו"ט יחזור ויטול העירוב בידו ויברך עליו, ולכא' קשה דהיאך יברך אמאי אי"צ לחוש להסוברים דהאמירה אינה מעכבת, ולדידהו יצא ידי חובת עירוב במה שהניחו בתחילה, וכיון דהברכה אינה מעכבת היאך יברך עכשיו, וכבר העיר מזה בשלמי תודה [עירובי תבשילין סי' ל"ג אות ב'].

שעה טפי עדיף שיטעם וכ"כ בכף החיים [יו"ד סי' פ"ט סק"ח] בשם הדעת קדושים והמקדש מעט ע"ש. ואף דאחר שנהגו להמתין ו' שעות יעויין בחכמ"א כלל מ' סי"ג דהמיקל בזה עובר משום אל תטוש, י"ל דכשטוען כדי להנצל מאיסור לא גרע ממקום חולי דשרי ואדעתא דהכא לא קבלו עליהו, וכזאת יעויין עוד בשדי חמד אסיפת דינים מערכת בין המצרים סי' א' אות ה' שכ' בשם פסקי ריקאנטי דאם בירך על חתיכת בשר ועד שלא אכלה נזכר שהוא ימים שאין אוכלים בהם בשר, ואם יאכל יעבור על המנהג, יש לו לאכול מעט כל שהוא מן הבשר כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, ולא הוי עובר על המנהג דבכל שהוא לא משום שמחה איכא ולא משום מיעוט אבילות, וע"ש עוד בדין מי שנדר שלא לאכול עד שילמד פרק אחד ובירך ונזכר קודם שאכל, והאריך בזה במכתב לחזקיהו סי' ה' ע"ש.

ומור"ה הגר"ח קניבסקי זצ"ל נשאל בזה והשיב בין לענין חלב אחר בשר בתוך ו' שעות, ובין לענין תשעת הימים כשברך על בשר או על יין ונזכר קודם שטעם, שיאמר בשכמל"ו ולא יטעם, וכשנשאל דמאחר שאין המתנת ו' שעות לדין מעיקר הדין, אטו בשביל שאנו מדקדקין להחמיר ניקום ונעבד ברכה לבטלה, השיב מור"ה זצ"ל דאינו ברכה לבטלה עכ"ד, וכפי הנראה טעמו כמשנ"ת דנקטינן לעיקר כמש"כ האחרונים דכל שבשעה שברך היה דעתו לאכול ושוב נזכר ונמלך שלא לאכול לא הוי ברכה לבטלה.

מה דצ"ע בדין זה מדינא דתורמוס, דמבואר שם דצריך לומר בשכמל"ו על שהוציא שם שמים לבטלה, ולא אמרינן דכיון שהיה סבור לאכול אין לחוש בו משום ברכה לבטלה

איברא דלכא' צ"ע ממש"כ השו"ע סי' ר"ו סי"ו וז"ל נטל בידו פרי לאכול ובירך עליו ונפל מידו ונאבד או נמאס, צריך לחזור ולברך אע"פ שהיה מאותו מין לפניו יותר כשברך על הראשון, וצריך לומר בשכמל"ו על שהוציא שם שמים לבטלה, הרי דאף שבשעה שברך היה דעתו לאכול ממנו, ורק אח"כ נפל מידו קודם שאכל, אפ"ה חשיב שהוציא ש"ש לבטלה, וראיתי לידידי הגאון ר' ישראל אדלשטיין שליט"א שעמד בזה וכו' דאולי יש לחלק בין ברכת המצוות לברכת הנהנין, שבברכת המצוות מברך על הציזיו וסגי שהיתה המצוה לפניו בשעת הברכה, משא"כ ברכת הנהנין היא על ההנאה וזה לא היה לבסוף עכ"ד, אכן בדעת מור"ה זצ"ל לא נראה כן דהוא ס"ל דאף בברכת הנהנין דיינין כן דכל שבשעה שברך היה דעתו לאכול תו לא הוי ברכה לבטלה, אך כפי הנראה ס"ל דאף שלא עבר משום לא תשא ואין כאן ברכה לבטלה, מ"מ הא מיהא צ"ל בשכמל"ו לתקן מה שנראה דהוי כמוציא ש"ש לבטלה, ואף מי שיברך על חלב לאחר אכילת בשר, או שיברך על בשר ויין בט' הימים שנוהגים בהם איסור, השיב שיאמר בשכמל"ו, ואין זה סותר למה שחזר והשיב שאינו ברכה לבטלה, ולשון הירושלמי ברכות פ"ו הל' א' דצריך לומר בשכמל"ו "שלא להזכיר" שם שמים לבטלה, ולשון הרמב"ם פ"ד מהל' ברכות הל' י' דצריך לומר בשכמל"ו כדי שלא להוציא ש"ש לבטלה, לכא' נראה דלא היה כאן ברכה לבטלה, רק שצריך לומר כדי לתקן על הצד היותר טוב שלא להזכיר ולהוציא ש"ש לבטלה, ואף אמנם דלשון התוס' ברכות ל"ט א' ד"ה בצר, "ויאמר בשכמל"ו משום דהוה ברכה לבטלה", וכ"ה במ"ב סי' ר"ו סק"ד דאם הפרי עדיין קצת ראוי לאכילה צריך לאכול ממנו "כדי שלא יהא ברכתו לבטלה", וע"ע במ"ב סי' רע"א סק"ו, י"ל דאין הכוונה שעבר עליה משום לא תשא, רק דמ"מ ראוי לתקן שלא להוציא ש"ש לבטלה, שוב העירוני דשמא י"ל דכוונת מור"ה זצ"ל במה שהשיב למי שברך על חלב בתוך זמן ו' שעות וכו' שאינה ברכה לבטלה, הוא לפי שאמר בשכמל"ו, דבזה תיקן שלא יחשב כברכה לבטלה, מיהו לשון השו"ע בסי' ר"ו דצ"ל בשכמל"ו על שהוציא ש"ש לבטלה, משמע דאין האמירה מועלת שיחשב כמי שלא בירך לבטלה, רק שמועיל השבח

מה דמצינו בעירובי חצירות דיכול לברך אף לאחר שזיכהו לבני החצר, כיון דעיקר קניית עירוב חל בעת כניסת השבת ומקרי בכל גוני עובר לעשייתן

הנה לענין עירובי חצירות איתא בשו"ע סי' שס"ו וז"ל אימתי מברך בשעה שמקבץ אותו מבני החצר או בשעה שמזכה להם ואומר בהדין עירובא יהא שרא לן וכו', ובמ"ב שם סקפ"א כ' דהאחרונים הסכימו דיוכל לכתחילה לברך אחר שכבר נגמר הקיבוץ, והטעם משום דס"ל דאחר שנתקבץ צריך לכתחילה לזכות לכל בני העיר וכו', ומ"מ בדיעבד אפי' כבר זיכה ג"כ יוכל לברך דעיקר קניית עירוב חל בעת כניסת השבת ומקרי בכל גוני עובר לעשייתן ובפרט אם לא הונח העירוב עדיין במקומו בודאי שייך לברך דלא נגמר עדיין המצוה עכ"ל, ולכא' נראה דצ"ל דעירוב תבשילין נמי אף שאי"צ לזכות ולקנות מ"מ מאחר שהעירוב צריך להיות קיים אכתי לא חל ההיתר כי אם ביו"ט, ואף אם חל מ"מ י"ל דחשיב כמצוה נמשכת, שמברך כל זמן שהמצוה לא נגמרה, ואף אמנם דלענין עירובי חצירות משמע דמצד מה שהעירוב צריך להיות קיים בכניסת השבת לא סגי שיועיל שיוכל לברך, אפשר דעירוב תבשילין עדיף לפי שמתיר ע"י קיומו, והצורך לקיומו הוא מגוף המצוה, ומשא"כ עירובי חצירות דאינו אלא היכי תימצא דליקני כולו מקום שבינתן במקום הנחתו ועיין.

דעת השו"ע הגר"ז דאף שאין האמירה מעכבת מ"מ בשעה שאומר יכול לברך דומיא דנענועים בלולב, דאף דלא מעכבי, הואיל ויש בהם מצוה מן המובחר חשוב כעובר לעשייתן

ברם יעויין בשו"ע הגר"ז סי' תקכ"ז קונטרס אחרון סק"ב שכ' בבעה"ב שהפריש דבר לעירוב תבשילין שיוכל לברך אף לאחר זמן, וכ' דאע"פ שצריך לברך עובר לעשייתו, וכבר נעשית המצוה ע"י הפרשתו לרש"ל וט"ז, ותי' המ"א בסי' שס"ו גבי עירובי חצירות לא שייך גבי עירובי תבשילין דאין כאן שום קנייה, מ"מ י"ל כיון שבדעתו היה לומר עליו בדין יהא שרי כו', לא נגמרה המצוה עד שיאמר, כמו גבי הפרשת תרומה שהיא קדושה במחשבה לבד, ואילו היה בדעתו בשעת הפרשה לקרות לה שם אינה קדושה עד שיקרא לה שם, כדאיתא בתוספתא פ"ג דתרומות ומ"מ לא דמי אהדדי לגמרי, שהרי אם שכח לומר עליו בדין כו' אינו מעכב, כמו שכתבו רש"ל וט"ז, אי נמי י"ל כיון דמצוה מן המובחר לומר בדין כו', נקרא עובר לעשייתו, כדמצינו גבי נטילת לולב עי' ברא"ש ור"ן פ"ג דסוכה ובב"י סי' תרנ"א עכ"ד, ובדבריו מבואר דמי שמערב ואומר בדין וכו', נגמרה מצותו תיכף משעירב, לא מבעיא אם הברכה על קיום המצוה להניח עירוב תבשילין, די"ל דכבר נתקיימה מצותו, אלא אף אם נימא דמברך על עשיית ההיתר י"ל נמי דההיתר לבשל ביו"ט חל כבר מערב יו"ט בשעה שעירב, ורק כשלא אמר ודעתו היתה לומר, או עכ"פ כשאומר יכול לברך ונקרא עובר לעשייתו, דומיא דנענועים בלולב, דאף דלא מעכבי, הואיל ויש בהם מצוה מן המובחר חשוב כעובר לעשייתן ודו"ק.

בדעת החיד"א דצריך שיניח את העירוב תבשילין ע"י מעשה ולא ע"י קריאת שם ויחוד בעלמא

מה דמבואר במ"ב דצריך ליטול העירוב בידו, ולא משום שצריך להחזיקו בידו בשעת הברכה, דאף כשאינו מברך כתב דיטלנו בידו ויאמר

ועי' בשלמי תודה יו"ט סי' ל"ג בדברי השו"ע סי' תקכ"ז סי"ב שכ' דחזור ונוטל מיד הזוכה ומברך וכו', ובלשון הבה"ג והרי"ף שהביא הרב החיד"א יש לדחות דמש"כ שיטלנו בידו, טעמייהו הוא משום דבשעת ברכה צריך להחזיק לדבר שמברך עליו, כדאיתא בשו"ע סי' ר"ו סי"ד ובמ"ב שם סקי"ח ע"ש, אבל מצד מצות עירוב י"ל דאי"צ להחזיק בידו דוקא, אך הביא דבסי' תקכ"ז ס"כ כ' הרמ"א דאם לא אמר רק בדין יהא שרא לן למיעבד כל צרכנא, הוי כמי שלא עירב כלל, ובמ"ב שם סקס"ג כ' דיש חולקין על עיקר דין זה, וס"ל דהאמירה של בהדין אינו רק למצוה לכתחילה, אבל בדיעבד כיון שהניח התבשיל לשם עירוב, אפי' לא אמר כלל נוסח של בהדין וכו' אינו מעכב וכו', ולענין הלכה לכתחילה יש להחמיר כסברא הראשונה, ועל כן אם נזכר קודם כניסת ליל יו"ט "יחזור ויטלו להעירוב בידו" ויאמר נוסח בהדין וכו', ולא יחזור ויברך שנית אם כבר בירך בתחילה וכו' עכ"ד, ומבואר דאף כשאינו מברך צריך ליטול העירוב בידו, וע"כ דהוא מדין מצות העירוב, ומ"מ י"ל דכל זה לכתחילה אבל לא לעיכובא, איברא דהחיד"א הוכיח מהמ"א דהוא לעיכובא וכו"ל, והאחרונים העתיקו להמ"א להלכה עי' מ"ב שם ססק"ד עכ"ד ע"ש.

מה שיש לדון דאף לדעת החיד"א אין צריך לעשות מעשה הנחת העירוב בעת האמירה

ולכא' נראה דאף לדעת החיד"א אי"צ לעשות כן בשעת האמירה, רק דבעינן שהנחת העירוב תיעשה ע"י מעשה, ולא ע"י קריאת שם ויחוד בעלמא, ויש לפרש דבר זה לפי ב' הטעמים שאמרו בגמ' בטעם תקנת העירוב, ודי"ל דדוקא ע"י מעשה הנחת העירוב זוכר את השבת ובורר מנה

עי' שו"ת חיים שאל ח"א סי' כ"ט [מהרב החיד"א צ"ל] שנשאל על אחד שהיה יושב בביהכ"נ ונזכר שלא עשה עירובי תבשילין, ובירך שם בבית הכנסת על מצות עירוב, ואמר בתבשיל פלוני שבביתי יהא שרי לי לאפויי וכו', והשיב שם דלא דמי למתני' דפ"ה ממעשר שני מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה אמר רבן גמליאל עישור שאני עתיד למוד וכו', התם עביד כדי שלא יאכלו טבלים, א"נ שהיה שעת הביעור להנצל מאיסור, וכמש"כ התוס' בקידושין דף כ"ו, והתם בקריאת שם ויחוד מקום סגי, אבל הכא צריך מעשה ובאמירה לא סגי, ולכך קראוהו בלשון עירוב, שמתחיל מעיו"ט לבשל לשבת ומערב יחד תבשילי שבת ויו"ט, ומייתי מלשון הבה"ג שכ' והיכי עבדין שקלין חדא ריפתא ממעלי יומא טבא ומתנח בגויה בשרא או ביעתא או כוורא וכו' ע"ש, וכן לשון הרי"ף בתשובותיו סי' שיי"ב נוטל מעט בשר צלי ומבושל ומברך וכו', ויאמר נמי בהדין עירובא וכו' ע"ש, וכן מוכח מלשון הרמב"ם פ"ו מהל' יו"ט ומדברי כל הפוסקים, ודעתו שם דזה שעשה כן ובירך בביהכ"נ על עירובו, הוי ברכה לבטלה, ועבר על האיסור לבשל מיו"ט לשבת ע"ש.

מה שנראה מדברי המ"א דכשנוכר בהיותו בביהכ"נ אין לו עצה לקרוא שם על העירוב שבביתו

וכ' עוד וז"ל שא נא עיניך וראה מש"כ הרב מ"א ריש סי' תקכ"ז וז"ל ונראה לי דמי שהוא בביהכ"נ ואם ילך לביתו להניח עירובי תבשילין יעבור זמן המנחה, יתפלל מנחה ולא יניח עירוב תבשילין, דיוכל להקנות קמחו לאחרים עכ"ל, [א"ה כוונתו דמדלא כ' המ"א שיוכל לעשות העירוב בהיותו בביהכ"נ וכו"ל, ש"מ דלא מהני], וכלשון הזה כ' הרב א"ר שם סק"ג, וכן הרב יד אהרן הביאו משם הרב מ"א, הא למדת שמי שעשה עירוב כנידון דידן טעה מדרך השכל, ואין להאריך בדברים פשוטים עכ"ד. ועולה מדבריו שפעולת העירוב צריכה שתיעשה ע"י מעשה, ולא סגי לייחד ולקרוא שם והוא לעיכובא, והו"ד בעיקר הד"ט או"ח סי' כ"ד אות ח'.

מעשה ההנחה לא שייך ברירה, ואכתי לא נעשה זה מערב יו"ט, אפשר דסגי במה שעומד מערב יו"ט להניחו לעירוב וצ"ע, ומה שצווה החיד"א ככרוכיה הוא במעשה שהיה שלא התנה ליקח ולעשות מעשה, ומיהו הא מיהא קשה מ"ט המ"א לא נתן עצה זו, והתפארת ישראל העמיד דבריו על המ"א וצ"ע, ושמואל י"ל דהמ"א מיירי בשלא היה לו תבשיל חלוק לעצמו, כי אם תבשיל אחד ליו"ט שצריך ליטול ולברר ממנו לשבת, ובזה חסר בעיקר עשיית העירוב ולא מנהי ברירה, אבל התפארת ישראל מיירי שהיה לו פתים חלוקים ותבשילין חלוקים, רק שהיה צריך לסיים איזה מהם מניח לשבת, ולהניחו לשם עירוב, ובזה ס"ל דמהני ברירה וצ"ע.

דעת המנחת שלמה שאם אמר על כל הלחם והתבשילין שבביתו שיהיו לעירוב, יתכן דלאו כלום הוא

וראיתי בס' שש"כ ח"ב סי' מ"ו הערה ק' שהעיר על התפארת ישראל וז"ל וקצ"ע דלמה לא יוכל להקצות כל הלחם וכל התבשילין שבביתו לעירוב תבשילין, והרי מותר לאכול מהם ביו"ט ובלבד שישאר כזית, [עי' סי' תקס"ז סט"ו, ובכה"ג לא נצטרך לבא משום ברירה, ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דנראה דלכתחילה אסור להניח עירוב תבשילין גדול על דעת שגם יאכל מהעירוב ביו"ט, ויתכן שאף בדיעבד אין זה עירוב, ומצינן כעיי"ז בס' תצ"ז סי"א שהמזמין זוג יונים ליו"ט ויודע שאינו צריך אלא לאחד דלא חשיב כלל הזמנה וצ"ע עכ"ל. וע"ע במנחת שלמה ח"ב סי' מ"ג [תנינא סי' מ"ט] וז"ל לענ"ד היה נראה פשוט מסברא שעיקר חשוב הוא בעירוב שהתבשיל והפת יהא מיוחד לשבת בלבד, אלא שבדיעבד אם נאכל או אבד ממנו ונשאר כזית ג"כ טוב, אבל לא שתהא כוונתו בתחילה לאכול מהעירוב גם ביו"ט, ולכן היה נלענ"ד שאם אמר על כל הלחם והתבשילין שבביתו שיהיו לעירוב, דיתכן דלאו כלום הוא וכו', גם התפארת ישראל וכו' לא עלה כלל על דעתו להזכיר על כל התבשילין שבביתו שיהיו לעירוב, ולא היה צריך לחדש את כל הענין דמהני ברירה גם בעירוב תבשילין, ולא ראה שום צורך להזכיר את זה ולומר שאסור לעשות כן לכתחילה, והוא מפני שהדבר הזה היה פשוט אצלו דאין זה עירוב, והדוגמא שהבאתי מיונים שהמזמין זוג יונים ליו"ט ויודע שאינו צריך אלא לאחד, דלא חשיב כלל הזמנה כבסי' תצ"ז סי"א, היינו דכמו שאין זו הזמנה לענין מוקצה, כך גם כאן אם זה משותף ליו"ט ושבת אין זה עירוב, אך צדק כת"ר שזה לא כבעל ספר מאמור מרדכי שמשמע מדבריו שרק אסור לעשות כן לכתחילה, אבל בדיעבד שפיר טוב ומועיל עכ"ל, ומשמעות דבריו דנקטינן לדינא כהתפא"י דהא מיהא מהני ברירה, וכבר כ' דיש שכתבו דהוא דלא כדעת החיד"א הנ"ל, אך יתכן כמשנ"ת דכשמתנה עליו לבררו עדיף טפי וצ"ע.

ומה שהביא מיונים דכשזמין זוג יונים ואי"צ אלא לאחד, לא חשיב הזמנה, והנ"י ללענין נד"ד דכשהוא משותף ליו"ט ושבת אין זה עירוב, לא הבנתי הדמיון, דהתם גבי יונים כ' המ"ב סי' תצ"ז סקל"ד דכשהזמין יותר ממה שצריך, אמרינן דמסתמא דעתו היה לברור למחר את השמן ביותר, ואיכא חשש דטלטול מוקצה, אבל בכאן שענין העירוב שיתחיל בהכנה לשבת, אפשר דהכנה בתערובת הוי נמי הכנה, ומה שהביא מס' מאמור מרדכי יעו"ש בס' תקכ"ז סקט"ז על מה דאיתא בשו"ע דכשנאכל העירוב או שאבד קודם שבישל לשבת אינו יכול לבשל אא"כ נשתייר ממנו כזית, וכ' וז"ל נשאלתי אי שפיר דמי לכתחילה למיכל מיניה ביו"ט כיון שהוא נזהר לשייר ממנו כזית ויותר אי לא, והשבתי דלכא' נראה דאסור מטעם שהוקצה כולו למצוה, ועוד דאם יאכל ממנו איכא למיחש שמא ישכח ולא ישייר מיניה מידי, והכי מוכח מל' הש"ס והפוסקים דלא נקטו רק לשון דיעבד, דמשמע דלכתחילה אין לאכול ממנו אע"פ שמשתייר כזית ויותר, ומסיק שם דדעתו נוטה להחמיר מכח הטעם השני שכתבת, ולכן טוב לזהר שלא לערב בדבר שצריך לו ליו"ט אלא יטול ממנו חתיכה הראויה ויערב בה, וכן הוא המנהג הפשוט עכ"ל.

לזה ומנה לזה לטעמא דרבא, וכמו"כ לטעמא דרב אשי י"ל דכעושה מעשה איכא הכירא טפי דלא שרינן כי אם כשהתחיל מבעוד יום, ואינו אלא כגומר את אשר התחיל מבעו"י, וכיון שכן לכא' נראה דהיכא שעשה מעשה והניח העירוב רק שלא אמר בהדין, אף לדעת החיד"א אי"צ בעת האמירה לחזור וליטול, וצ"ע מה טעם הצריך המ"ב דיחזור ויטול העירוב, ונראה דהוצרך לזה משום דמיירי שם בתחילת דבריו גם במי שפירט בתחילה מקצת מלאכות, ומשמע דגם בכה"ג שחל עירובו להתירו באפיה אבל לא בבישול והטמנה, אפ"ה יכול לחזור ולומר כדי שיתיר עירובו כל המלאכות, [ועי' בבית"ל על מש"כ השו"ע ס"ז דמצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו, שנסתפק שם אם כבר עירב לעצמו ורוצה לערב בעד בני העיר אם צריך תבשיל אחר, או שיכול לזכות להם בתבשיל שכבר עירב, כיון שעירוב אחד סגי למאה, ובתוספות ירושלים מסתפק בזה ע"ש עכ"ד, וי"ל דכל זה לזכות לאחרים, אבל להוסיף לעצמו היתר במלאכות שלא הזכיר בתחילה פשוט דמהני ואי"צ תבשיל אחר], ובזה אפשר לומר דכאן שההנחה הראשונה נעשתה לצורך מלאכה אחרת, משום כן צריך לעשות מעשה נוסף להתיר מלאכות אחרות, ועל כה"ג הצריך המ"ב שיחזור ויטול ועיין.

מה שמבואר בבית"ל דכשהניח עירובו לכמה ימים טובים, והעירוב קיים ביו"ט אחר, חוזר ואומר בהדין עירובא וכו' ואי"צ לחזור ולהניח, דמהני לענין זה המעשה שעשה בתחילה

וקצת יש להעיר ממש"כ בבית"ל על מש"כ השו"ע בס"ד דאם הניח העירוב על דעת לסמוך עליו כל זמן שיהיה קיים אפי' ליום טוב אחר, לכתחילה לא יסמוך עליו ליו"ט אחר אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו, ובבית"ל שם בסוף דבריו כ' וז"ל אכן כל זה אם מניח ואומר עכשיו בהדין עירובא בשעה שמניח לכל הימים טובים הבאים לפניו, אבל אם נשאר קיים הכזית, וחוזר ואומר בהדין עירובא באותו ערב יו"ט, פשוט דמהני אף בכזית אחד דהשתא הוא עירוב חדש עכ"ד, ומסתמא דבריו קצת משמע דאי"צ שיעשה מעשה, ומיהו אפשר דמיירי דוקא בגוונא דהשו"ע, שהניחו בתחילה לכל הימים טובים הבאים לפניו, דנמצא שהניחו לעירוב במעשה גם עבור יו"ט זה של עכשיו, ובזה אף דאמרינן דלכתחילה לא יסמוך על מה שהניח אז ליו"ט אחר, מ"מ אם נשאר העירוב קיים וחוזר ואומר בהדין עירובא בערב יו"ט של עכשיו, מהני לענין זה המעשה שעשה בתחילה וצ"ע.

דעת התפארת ישראל דכשנזכר בבית"ל יכול לומר פת ותבשיל שאקחנו כשאבוא לביתי, יהיה מעכשיו לעירוב תבשילין

ויעיין בתפארת ישראל ביצה פ"ב בועז אות ב' וז"ל ומי שהוא בבית"ל ונזכר שלא הניח עירוב תבשילין ואין לו פנאי לחזור לביתו, עי' מג"א [תקכ"ז סק"א] דיקנה קמחו לאחרים, ולפענ"ד אם יש לו פת ותבשיל בביתו, יוכל גם בבית"ל לומר פת ותבשיל שאקחנו כשאבוא לביתי, יהיה מעכשיו לעירוב תבשילין, בא"י אמ"ה וכו', דאף שיש לו הרבה פתים בביתו, הרי בדרבנן יש ברירה, ואף שאין העירוב בידו בשעת ברכה לית לן בה וכו' עכ"ד, ובתפארת יעקב [בהג' וחידושים שבסוף המשוניות] השיג על זה דהאחרונים לא כתבו כן עיין עליהם עכ"ד, ועי' בשו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' לו דנראה שכוון לתשו' חיים שאל הנ"ל שצווה ככרוכיה על מי שעשה כן, וכ"מ בשלמי תודה יו"ט סי' ל"ג ע"ש.

ולכא' יש מקום לומר דאף לדעת התפארת ישראל לא סגי ביחוד בעלמא, ומש"כ דיאמר פת ותבשיל שאקחנו כשאבוא לביתי וכו', אין זה כדי לסיים מה שייחד בלחוד, דגם הוא מודה דהנחת העירוב צריכה להעשות ע"י מעשה, רק דס"ל דכל שמתנה עליו לבררו כשיבא לביתו, כיון דיש ברירה בדרבנן דינינן ליה כמי שבררו מתחילה, ואף אמנם דעל

הלכות כיבוד אב ואם [ד']

יעוין בברכת שמואל (יבמות סי' ג' אות ג') שפי' דבריהם בדרכו של הרשב"א דכל היכא דמציא אמרה לא בעינא הוי קולא בהעשה ולא דחי, ולזה כ' דכוונתם דשאני מ"ע דולו תהיה לאשה, דגוף המצוה איכא גם שלא מדעתה ולא חסר במחייב, ובכל זאת מהני אמירה דידה לפוטרו מחיוב המצוה, זה הוי קילותא בהעשה מה שאפשר ע"י אמירתה ליפטר מן המצוה, לענין שיחשב כעשה קל דלא דחי ל"ת, אבל גבי כיבוד אב מה שהאב יכול לומר לא בעינא אין זה משום קילותא, אלא משום דאז אין זה כיבוד וליכא גוף המצוה, דאין יכול ליפטר מן המצוה, רק שאפשר להאב לבטל ולסלק את המחייב, וזה לא חשיב קולא בהעשה עכ"ד.

ובקוב"ש שם [כתובות אות קמ"ד] מייתי מהשטמ"ק (ב"מ ל"ב א') שהביא מהרא"ש שהק' ג"כ קו' התוס' ישנים הנ"ל, וכ' שם וז"ל ות' ר"מ דלא דמי דהתם כי אמרה לא בעינא ליכא לעשה כלל לגבי האי מאנס, אבל הכא אי אמר האב השתא לא בעינא, בשביל זה לא ביטל העשה עולמית, ואפשר שיתקיים תדיר בשאר דברים, ועוד אפי' כי אמר לא בעינא שייך עשה דמ"מ מצוה הוא בכל דבר, אפי' אמר האב לא בעינא עכ"ל, ויעוין בתשו' הרדב"ז (ח"א סי' תקכ"ד) שהק' על הת' הראשון דבכיבוד אב נמי אפשר שימחול על כבודו בכל הדברים לעולם, אכן בקוב"ש שם ביאר דבריהם, דנראה דאם יאמר האב הנני מוחל מוחל על כבודי עולמית, לא מהניא לפטור את הבן לעולם, והיינו שתמיד יוכל האב לחזור בו, ומשא"כ גבי אונס דכי אמרה לא בעינא לא תוכל לחזור בה ע"ש, ולזה עולה בביאור דבריהם כמו שפי' הרשב"א, דאתינן בה משום קולא בהעשה דלא חזי למידיחי, ודאמרינן דדוקא גבי אונס הוי קולא בעשה מה דמציא אמרה לא בעינא, כיון דע"ז ליתא להעשה כלל ובטל עולמית, אבל בכיבוד אב דאפי' יאמר לא בעינא לא בטל העשה לגמרי, לא חשיב קולא בהעשה מה דמציא אמר לא בעינא, ובביאור הת' השני מזה יעוין בתשו' הרדב"ז שם דמייתי מינה דלא מהני המחילה אלא שלא יהא נענש אם אינו מכבדו, אבל אם מקיים איכא מצוה, והוא גם סברא כנ"ל דממילא אין העשה קל, וע"י בקוב"ש שם דע"ז מנ"ל להתי' האחרון הא מילתא דאיכא קיום מצוה גם אחר מחילת האב, [ויתכן משום דמצות כיבוד אב ואם הוי נמי מצוה לשמים, וע"ז לא מהני מחילה, מיהו צריך ליתן טעם מ"ט אינו נענש עליה].

ועוין בתוס' רי"ד (כתובות שם) שהשיג על פירש"י, דא"כ יבם אמאי אמרינן דאתי עשה ודחי ל"ת, כיון דכתיב אם לא יחפוך, נלמדנו לומר איני רוצה לייבם ולא לידחי, ואמאי אמרינן התם דדחי, משו"ה נראה לי לפרש דמאי דאמר רחמנא גבי אונס ולו תהיה לאשה אינו אלא להפיס דעתה, ואי אמרה לא בעינא ליה ליתא לעשה כלל, הלכך לאו כלום הוא עשה למדחי את ל"ת, כיון שלא ציווה הבורא אלא להפיס דעתה, אבל מצות יבום רחמנא הוא דרמי עליה, דאע"ג דאמרה אשה לא בעינא לא מיעקרא מצות יבום, הלכך מצוה דרמי עליה רחמנא הוא ולהכי דחיא את ל"ת, ואע"ג דמצי' יבם למימר לא בעינא ליבומי כי אם למיחלץ, הא אמרינן התם חליצה במקום יבום אינה מצוה עכ"ד, והוא כפי' הרשב"א דאתינן למימר דכל היכא דמצי' למימר לא בעינא, לא חשיב עשה למידיחי, כיון שלא צוהו הבורא אלא להפיס דעתה, ולזה ק' דלכא' ה"נ לענין כיבוד אב המצוה היא להפיס דעתו של אביו, וא"כ מ"ט לא אמרינן דלאו עשה הוא למידיחי ל"ת, אכן זה אינו דכיבוד אב לאו להפיס דעת האב הוא, דהמצוה לכבדו בכל עניני כבוד, ובכלל מצות הכיבוד לעשות רצונו, אבל בודאי אין ענין המצוה להפיס דעתו של אב וק"ל.

והנה איתא בגמ' שבועות (ל' ב') רב יימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא, אתא לקמיה דאמימר אותבינהו לכולהו, א"ל רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין, אבל בעדים דברי הכל בעמידה, א"ל האי עשה והאי עשה, [פירש"י האי עשה ועמדו, והאי עשה את ד' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים], עשה דכבוד תורה עדיף, ובטורי אבן (מגילה כ"ח) ובשער המשפט (סי' י"ז) הקשו דמאחר דק"ל דהרב שמחל על

המשך בעמ' ח' <<<

כתב בהג' הגרעק"א וז"ל מה שאין מברכין על מצוה זו, עיין בתשובות הרשב"א ח"א סי' י"ח ובבנימין זאב סוף סימן קס"ט ע"כ, ויעוין בתשו' הרשב"א שם וז"ל שאלת למה אין מברכין על המצות כולן וכו', תשובה זו שאלה עמוקה ודבר שעמדו עליו הראשונים צ"ל ונסתבכו בו הרבה, מפני מה מברכין על מקצתן ואין מברכין על כולן, ואי זו שמברכין עליה ואי זו שאין מברכין עליה, ואין הענין תלוי בטעם אחד שאתן לך כלל אחד בהם, אלא כל מצוה שאין בה מעשה אין מברכין עליה, כגון השמטת כספים וכיוצא בהן, וכן אין מברכין על מצוה שאינה תלויה כולה ביד העושה, מפני שאפשר שלא יתמצא בה חברו ונמצא מעשה מתבטל, כגון מתנות עניים והלוואת הדלים ונתינת צדקה הענקה וכיוצא בהם וכו', וכן על ביקור חולים ותנחומי אבלים והבאת שלום בין אדם לחבירו, מפני שהן תלויות ביד אחרים דדילמא לא מקבלי מיניה, ובידם לעקור ממנו מצוה זו וכו', ומנא לן דכל מצוה שאפשר למיעקרה אע"ג דהשתא לא מיעקרא כמאן דמיעקרא דמיא, דתנן בפרק אלו נערות [כתובות דף ל"ט א'] כיצד שותה בעציצו [א"ה ע'] בפירש"י שם וז"ל שותה בעציצו, בכלי שבחר לו לשותות בו, כלומר על כרחו ישאנה כדכתיב (דברים כ"ב) לא יוכל לשלחה עכ"ד], אפילו חיגרת ואפילו סומא וכו', עד שאינה ראויה לבא עליה שאינו רשאי לקיימה שנאמר ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו, [א"ה הכי איתא שם דכשנמצא בה דבר ערוה או שאינה ראויה לבא בישראל אינו רשאי לקיימה, שנאמר ולו תהיה לאשה אשה הראויה לו], ופריך עלה בגמרא [שם מ' א'], ונתי עשה ונדחה לא תעשה, אמר ליה היכא אמרינן אתי עשה ודחי לא תעשה, כגון מילה בצרעת דלא אפשר דלא לקיימה לעשה, אבל אי אמרה דלא בעינא ליה מי איתיה לעשה כלל, אלמא כיון דאפשר למיעקרה לעשה אע"ג דאכתי לא עקרה ליה הוה ליה כמאן דליתיה, דהא לא קביעא הואיל ומשום הנאה דילה חייביה רחמנא למינסבא, וכיון דאמרה לא בעינא לה להאי הנאה איעקר ליה מצות עשה שבהם, וגמרינן מינה למורא וכיבוד אב ואם ועמידה בפני רבו, הואיל ואפשר למיעקרה להאי עשה דידהו שהרב שמחל על כבודו כבודו מחול עכ"ד, ולכא' נראה מדבריו שפי' למה דאמרינן התם דכיון דאי אמרה לא בעינא ליתא לעשה לא דחי, דר"ל דכיון דאפשר למיעקרא הו"ל עשה קל ולא חשיב לדחויי לל"ת, וס"ל להרשב"א דכמו כן נמי מדמינן למילף מינה, לכיבוד אב ועמידה בפני רבו, דכיון דאפשר למיעקרנהו הו"ל עשה קיל, ולא תקנו לקבוע עליו ברכה ועיין.

אכן יעוין בפירש"י שם דהא דאמרינן דלא אתי עשה דולו תהיה ודחי, משום דאי אמרה דלא בעינא ליתיה לעשה כלל, ר"ל דהשתא נמי מלמדן אותה לומר איני רוצה, ולפי"ז לא אמרינן התם דעשה דאפשר למיעקרה לא חשיב למידיחי, דכשהעשה קיים הוא ראוי לדחות אף שיכולה לעוקרו, רק דמלמדן אותה למיעקרה ממש ולמימר דלא בעינא, וממילא דלפי דבריו ליכא למילף מינה דלא מברכין אעשה דאפשר למיעקרה וק"ל.

בהא דהוי ס"ד דעשה דכיבוד אב וא"ה דחי אף דאי אמר האב לא בעינא ליתא לעשה

ובתוס' ישנים שם כתבו וז"ל הק' הר"ר עזרא אמאי איצטרין קרא בפ"ק דיבמות [ה' ב'] דאין עשה דכיבוד דוחה שבת, הא ליכא עשה, דאי אמר לא בעינא לכיבוד מי איתא לעשה כלל, וי"ל דהתם מ"מ מיד כשצוה האב הוי עשה לעשות מצותו, וע"י בקוב"ש (אות קמ"ד) דהדברים סתומים ע"ש, ולכא' יתכן לפרש בדרכו של רש"י שהוקשה להם מ"ט הוי ס"ד דלידיחי, הא אי אמר לא בעינא ליכא לעשה, וא"כ התם נמי יש לנו ללמד האב לומר לא בעינא, ות' דשאני אונס דהמצוה דולו תהיה לאשה אינו ציווי מוחלט דתליא ברצונה, ולפיכך דמי לאפשר לקיים שניהם, ומלמדן אותה לומר איני רוצה, אבל גבי מצות כיבוד אב ואם שמצווה הבן לקיים ציווי אביו, מצוה זו הוי ציווי מוחלט, דכל עוד שיש ציווי מן האב חייב לקיים ציווי, אלא שאפשר לאב שלא לצוות, וזה לא חשיב כמי שאפשר לקיים שניהם, דבמקום שקיים ציווי האב אין הציווי תלוי באיזה דבר, ברם

צינוני מוסר

חובת האדם לעשות תמיד רצונו ית' ולהיות שקוע בתורה הק' בכל מצביו

מברכין לאחריה, והשיב דאין מברכין על המצוות לאחריהם, וקה"ת שאני שהיא תקנה, ועל התקנות מברכין לפנייהם ולאחרייהם, וכמו שמברכין בהלל ומגילה, וע"ע בקה"י ברכות סי' כ"ב דמה שאנו מברכין בברכת התורה שני ברכות, ברכה הראשונה היא אקב"ו על ד"ת, שזהו סגנון ברכות המצוות, ואח"כ ברכת אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, שהוא כנוסח ברכת הנהנין, שמברך על החפצא של תורה עכ"ד ע"ש.

ובהג"ה שם נשאל הלבוש על מש"כ דכי ראוי להפסיק לכתחילה בין המעשה לברכה, וכ"ש הפסק כזה שהוא שינת קבע על מטתו, וגם בלילה שהוא יותר קבוע משל יום, ואפי' בדיעבד לברך על שום מעשה ביום שלאחריו לא מצינו, הא אין זה גרוע מאכילה, שאחר שנתעכל במעיו אפילו ביומו אין לברך עליו וכו', והשיבו הלבוש תמיהני מאד עליך, וכי זה נקרא הפסק לכתחילה לפי מה שכתבתי, והאמת כן הוא הדין שחייב אדם להגות בה אפילו במטתו עד שישתקע בשינה, וא"כ הפסק השניה אינו אלא אנוס וחשיב כמו דיעבד, לכן נ"ל שצריך לברך אחריו כשיפסק האנוס, כיון דאנוס הוא בהפסק זה, ומה לי אם הוא ביומו או ביום שלאחריו כיון שנמשך האנוס עד יום שלאחריו, ואשר רצית לדמותו לברכה אחרונה של אכילה אחר שנתעכל במעיו וכו', נ"ל שאין כאן דמיון כלל, דהתם אחר שנתעכל אין דבר בעולם מאותה אכילה, לא הוא ולא הרגש הטעם שנהנה ממנו, אבל הכא מה נתעכל שייך, אם תדמה שהכחה לעיכול, וכי האדם שוכח בשינה מה שלמד אתמול בלילה, שהרי זה זוכר מה שלמד, והוי כלא נתעכל כל זמן שזוכרו, ועל זה נאמר תהלים [מ', ט'] ותורתך בתוך מעי עכ"ד.

למדנו בזה מושגים בשקיעות בתורה, הלבוש מתבטא על השואל ששאל היאך יברך והלא הפסיק במעשה והסיח דעתו, תמיהני מאד עליך, כי ההרגשה צריכה להיות שהשינה זה מצב של אנוס, ומלבדה כל הזמן צריך להגות בתורה עד שישתקע בשינה, והלימוד עצמו לא שייך בו עיכול כל זמן שזוכרו, וצריך תמיד לחזור ולשנן שיהיה בבחינה של ותורתך בתוך מעי.

עוד איתא בברכות דף כ"ז א' ת"ר מעשה בתלמיד אחד שבא לפני ר' יהושע א"ל תפלת ערבית רשות או חובה, א"ל רשות, בא לפני רבן גמליאל א"ל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל חובה, א"ל והלא ר"י אמר לי רשות, א"ל המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לביהמ"ד, כשכנסו בעלי תריסין עמד השואל ושאל וכו' א"ל רבן גמליאל חובה, אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שחולק בדבר זה א"ל ר"י לאו, א"ל והלא משמך אמרו לי רשות, א"ל יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך, עמד ר"י על רגליו וכו', היה ר"ג יושב ודורש ור"י עומד על רגליו עד שרננו כל העם וכו', אמרי עד כמה נצער וניזיל וכו', תא נעבריה וכו', ואיתא שם שהעמידו לר' אלעזר בן עזריה, ההוא יומא בר תמני סרי שני הוה, איתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חיותא, היינו דקאמר ראב"ע הרי אני כבן שבעים שנה ולא בן שבעים שנה, [ובירושלמי ברכות ל"ב ב' איתא שהיה בן שש עשרה שנה ונתמלא כל ראשו שיבות], עוד איתא שם תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח ונתנה להם רשות לתלמידים ליכנס, שהיה ר"ג מכריז ואומר כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לביהמ"ד, ההוא יומא איתוספו כמה ספסלי, א"ר יוחנן פליגי בה אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן, חד אמר איתוספו ארבע מאה ספסלי וחד אמר שבע מאה ספסלי וכו', תנא עדיות בו ביום נשנית, וכל היכא דאמרין בו ביום ההוא יומא הוה, ולא היתה הלכה שהיתה תלויה בביהמ"ד ולא פירשוהו, [דמתוך שרבו התלמידים רב החידוד והפלפול ופשטו את כל הספיקות ע"י פירש"י שם], ונמצא שבאותו היום זכו לברר כל הספיקות ולא היו צריכים לאליהו הנביא.

קראנו בפ' השבוע [במדבר ב', י"ז] במסע בני ישראל במדבר שלאחר שנסע דגל מחנה יהודה ודגל מחנה ראובן, לאחר זה כתיב ונסע אהל מועד מחנה הלויים בתוך המחנות וגו', ועי' בגמ' זבחים דף ס"א ב' שדרשו חז"ל דאע"פ שנסע אהל מועד הוא, ומבואר שם דנפק"מ שגם בזמן המסעות היה נוהג שילוח מחנות, שאין מצורע נכנס למחנה ישראל מקום שבו היו השבטים שרויים בדגליהם, ואין הזב נכנס למחנה הלויים נושאי הארון, וכן נפק"מ שלא היו קדשים קלים נפסלים ביוצא, [עי' רש"י שם ס' ב' ד"ה קדשים נפסלים, ובתוס' שם ס"א א' ד"ה קדשים].

ובדרך הדרוש למדנו בזה דהבחינה הראויה אצל ארון הקודש, הוא הבחינה שאע"פ שנסע אהל מועד הוא, שתמיד ישאר אהל מועד במעמדו, גם בזמנים של הפרעות, גם בזמני המסעות, אע"פ שנסע אהל מועד הוא!

ויעניין ברוח חיים על מס' אבות פ"ה מ"ה על הא דתנן עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, שלא הפילה אשה מריח בשר הקודש וכו', ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה, ולא נצחה הרוח את עמוד העשן וכו', שם דהמפרשים הקשו מה בא להודיענו במה שאמר לאבותינו, והלא לכא' רובם צורך גבוה, אבל הענין הוא כי כל הנסים היה כדי להראות לישראל התנהגות השי"ת עם האדם בעשותו רצונו ית', ש, שהוא מתנהג עמו למעלה מהטבע כמו שהיה בבית המקדש, ושלא יהיה פתחון פה לאדם לומר שאינו יכול לעסוק בתורה שלא יזיק לו לבריאותו כי היא מתשת כח, על זה היה הרמז שלא הפילה אשה מריח בשר הקודש, אע"פ שמטבע המעוברת שהריח מסוכן לה, שלכן מותר להאכילה מהמאכל שהריחה אפי' ביוה"כ, אעפ"כ לא הזיק לה ריח בשר הקודש, ומה שאמרו דלא כיבו הגשמים אש של עצי המערכה, ביאר שם דאם כי לא יפלא מד' לבלתי המטיר על מקום המקדש והמזבח, בא הדבר להראות לנו כי האדם הקבוע בעבודה לא ישוב מפני כל, ועם כל הסיבות שיפריעו אותו עם כל זה יעמוד על עמדו, וכן היה האש יוקד תמיד על המזבח ולא כיבואו כל גשמים שירדו עליו, ועל דרך זה ביאר שם דכמו"כ לא נצחה הרוח את עמוד העשן, כי אם ילמוד האדם בקביעות, בודאי לא יועיל נגדו שום תחבולות היצר שנקרא רוח הטומאה, לבטלו מקביעות לימודו, כמו שלא נצחה הרוח את עמוד העשן שהיה מתמר ועולה, כן יהיה צדיק כתמור עכ"ד. וזה רומז על מה שנתבאר דהבחינה הראויה לארון הקודש, ולבאים בשעריה לידבק בה, שבכל ענין צריך להיות בבחינה זו של אע"פ שנסע אהל מועד הוא, ובזה יהיה כארז בלבנון ישגה, אשר כל רוחות שבעולם לא יזיזוהו, וממילא לזכות להיות שתול בבית ד' בחצרות אלקינו יפריחו.

ויעניין בלבוש סי' מ"ז שכ' דאין לתמוה למה אין אנו מברכין ברכת התורה גם לאחר הלימוד, כמו שמברכין על הס"ת ברכה לאחריה, דבשלמא כשקורין אותו לתורה שייך שפיר ברכה לפנייה כשמתחיל בס"ת, וברכה לאחריה כשמוסיים והולך ממנה, אבל הברכה שמברכין כל אחד על מה שחייב ללמוד ולעסוק בתורה, זה החיוב הוא מוטל עליו בכל עת דכתיב והגית בה יומם ולילה, ואין שייך לומר לברך לאחריה שאין זמן בכל היום ובכל הלילה לומר עליו שהוא לאחריה, ונ"ל שזה הטעם נכון למנהגינו שאנו מברכין בכל בוקר שתי ברכות על התורה, כדי שתהא אחת נחשבת לברכה אחרונה על הלימוד שלמד אתמול שלא היה יכול לברכה קודם לכן עד שיישן בינתיים, דהוי השניה הפסק והוי שפיר אחריה, [א"ה ר"ל דאף שנתבאר שאין זמן בכל היום והלילה לומר עליו שהוא לאחריה, כל זה כל זמן שלא ישן, אבל משישן השניה הוי הפסק והוי שפיר אחריה], ואין לומר שהיה יכול לברכה כשהפסיק ללמוד אתמול כשהלך לישן, דהא חייב להגות בה אפילו במטתו עד שישתקע בשינה, וא"כ אין לו עת אחר לברכה עד הבוקר שיעור משנתו, והברכה השניה היא נחשבת לברכה ראשונה על מה שילמוד היום שבא עכ"ד ע"ש עוד בזה.

[ועי' בב' שם סי' מ"ז דמייתי מתשו' הרשב"א שעמד בזה מ"ט אין אנו

המשך בעמ' הבא <<<

ציוני הלכה

>>> המשך מעמ' ז'

כבודו כבודו מחול, נמצא דעשה דכבוד תורה יכול להבטל ע"י מחילה, וא"כ הוי דומיא דאונס דמציא אמרה לא בעינא, ואמאי דחי עשה דכבוד התורה לעשה דועמדו, ובטורי אבן הביא מזה ראייה למש"כ בתשו' הריב"ש פ' ר"כ בשם הראב"ד דאין הרב יכול למחול רק על מידי דלית ליה בזיון, בדברים שחייב אדם לנהוג כבוד לרבו כגון לעמוד מפניו וכיוצא בזה, אבל על בזיונו אינו יכול למחול, ואדרבה אסור למחול להתורה מתבזה בכך, וה"נ לענין עמידה לפני הבי"ד הוי בזיון ולא ניתן למחילה, וע"ע בזה בפרי יצחק (ס' נ"ב).

ויש לדון לתרץ כפי החילוקים שהזכרנו לענין כיבוד אב ושייך בזה תי' השטמ"ק דבכבוד התורה אפי' ימחול על כבודו לא בטל העשה לגמרי וממילא לאו עשה קיל הוא, וגם י"ל דאפי' אמר לא בעינא כשמכבדין אותו מקיימין מצוה ועיי'.
מש"כ בשו"ת בנימין זאב דאין מברכין על מצות כיבוד אב ואם לפי שאין

אנו מקודשין על ידה מן האומות שאף הם מקיימים אותה לפעמים

ומה שציין הגרעק"א זצ"ל לתשו' בנימין זאב יעו"ש ז"ל על מה ששאלת למה אין אנו מברכין על מ"ע דכיבוד אב ואם ואהידור זקן ועל כמה מ"ע דאנן עבדינן, הטעם הוא דאין מברכין אלא על מצות שאנו מקודשין מן האומות, שאין האומות עושין אותם כלל, אבל במצות שאפילו האומות עושין אותן לפעמים, לא מברכין, כי בהן אין אנו מקודשין מהן, כי לפעמים עושין אותם כמונו, כגון כיבוד אב ואם והידור לזקן וכדומה עכ"ד.

וענין בערוך השולחן יו"ד סי' ר"מ ס"ב ז"ל כיבוד אב ואם היא מהמצות השכליות ונתפשטה בכל אדם ולשון, וגם הכופרים בתורה נזהרים בה מפני השכל והטבע, ואנחנו עמב"י נצטוונו על כל מצוה שכלית לבלי לעשותה מפני השכל, אלא מפני ציווי הקב"ה בתורתו הקדושה, ועל זה נאמר והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו', דמקודם כתיב ושמרת את החוקים ואת המשפטים וגו', ולזה אומר והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, כלומר דהחוקים ודאי תעשו מפני שאתם שומעים לקולי, אבל עיקר השכר הוא שגם המשפטים שהם המצות השכליות תעשו מפני השמיעה, כלומר מפני שאני מצוה אתכם ולא מפני השכל, וזהו שאמר דוד מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל וזהו עיקר גדול במצות התורה. עוד כתב שם ס"ג ז"ל ויראה לי דלכן בדברות האחרונות כתיב כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ד' אלקיך, כלומר לא תכבדם מפני שהשכל גוזר כן, אלא כאשר צוך ד' אלקיך, ובדברות הראשונות לא הוצרכו לזה מפני שהיו במדרגה גדולה, כדכתיב אני אמרתי וגו' ובני עליין כולכם, ופשיטא שכל מה שעשו לא עשו רק מפני ציווי הקב"ה, אבל בדברות האחרונות אחר חטא העגל שירדו ממדריגתן, נצטרכו להזהיר על זה וכו', עוד כ' שם ס"ד ז"ל ויש ששאלו למה אין מברכין על מצוה זו, וכן על כמה מצות יש שאלה זו כמו צדקה וגמ"ח וכיוצא באלו, ולענ"ד נראה דכיון רכל אדם ולשון עושים אותם, נהי שעושים מפני השכל מ"מ כיון שבעשייה שוים הם, וההפרש הוא רק במחשבה שבלב, שאלו עושים מפני ציווי הקב"ה, ואלו מפני השכל, לא תקנו ברכה על זה שיאמרו אשר קדשנו במצותיו וצונו וכו' עכ"ד.

>>> המשך מעמ' ו'

ויש להתבונן בזה, יום כזה שכלל ישראל מן הסתם היה סוער וגועש, כי הלא דבר נפל בישראל, העבירו את הנשיא שהיה מזרע מלכות בית דוד ובבחינת מלך, ומינו במקומו ת"ח צעיר בן שש עשרה או בן שמונה עשרה שנה ועם כל זה לא עוסקים בפטומי מילי, הבימו"ר מותרת במאות ספסלים ורב החידוד והפפול, לא זו בלבד שלא נגרם חלילה מיעוט בעסק התורה באותו היום, אדרבה להיפך ריבוי תורה, עדיות בו ביום נשנית, וכל הספיקות שהיו בביהמ"ד נפשטו, עלינו ללמוד מכאן דבן תורה כל שיחו אך ורק בתורה, וגם כשיש איזה זעזוע בעולם התורה, אותו זה לא צריך לעניין כלל, אע"פ שנסע אהל מועד הוא!

הגמ' שם מוסיפה דאף רבן גמליאל לא מנע עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת, דתנן (ידים פ"ד מ"ד) בו ביום בא יהודה גר עמוני לפניו בבית המדרש, אמר להם מה אני לבא בקהל א"ל ר"ג אסור אתה לבא בקהל, א"ל ר' יהושע מותר אתה לבא בקהל וכו', ועי' שם בפיה"מ שם ש"כ ז"ל והתבונן איך לא הניח רבן גמליאל מלהכנס בבית המדרש ביום ההוא, והוא המורד מן הישיבה, והשיבו את ראב"ע כמו שנתפרסם, לפי שהוא לא רצה בביטול התורה ע"כ.

והובא זה בס' שלמים מציון פ' בחוקותי ע"ש, הרמב"ם כותב והתבונן, שיש להתבונן בדבר היאך רבן גמליאל למרות שהעבירוהו מנשיאותו לא הסתגר בבית, כי לא רצה בביטול התורה, היינו שהבין שבבית המדרש תרווח שמעתתא, ויהיה לו ביטול תורה באיכות, למרות שהעמידו ת"ח צעיר במקומו, למרות שניתוספו מאות ספסלים, למרות שרנו כל העם אחריו, למרות שאולי בהשגות שלנו יסתכלו עליו וכו', את הכל אפשר להכניס בוהתבונן של הרמב"ם, ולמרות זאת לא רצה בביטול התורה אפילו שעה אחת, רגע אחד לא מבטלים מביהמ"ד, וממשיכים הלאה באותה שקיעות, לכל אדם יש מצבים של צער, מצבים שיכולים להפריע לו להתרכז בלימוד, כמה זה מחייב! ומלבד החשבון הפרטי של רבן גמליאל, יש מקום לחשוב שאולי יגרום ביטול לאחרים, כשיצטערו בצערו וכיו"ב מחשבות לפי השגותינו, וכפי הנראה שבאותו הדור לא היה חשש כזה, כפי שרואים שלא עסקו בזה כלל, וכל שיגם ושיחם היה אך ורק בתורתנו הק'.

אמנם יש בדברים מושגים שרחוקים מאתנו, אבל עם כל זאת עלינו להגדיל את השאיפות שלנו ולא להסתפק במועט, וכמאמרם ז"ל חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, עלינו לשאוף לגדולות, אחרת עלולים אנו להשאר בקטנות, וכפי ששמעתי ממו"ח זצ"ל ולהבחיל"ח מהגר"ז וכן שליט"א בשם המשגיח בעל האור יחזקאל זצ"ל שהיה אומר קינדרלעך היאר ואעט לעבן פשוט ועט היר בלייבען פשוט, ותרגומו ילדים – אם תחיו פשוט תשארו פשוטים, יתן השי"ת שנוכל לשמר לעצמינו מההשפעות של הימים שעברו עלינו, להמשיך ביתר שאת לעלות ולהתעלות ולהגיע לפסגות, ולפאר ולרומם את כרם בית ישראל.

שעושים מפני השכל מ"מ כיון שבעשייה שוים הם, וההפרש הוא רק במחשבה שבלב, שאלו עושים מפני ציווי הקב"ה, ואלו מפני השכל, לא תקנו ברכה על זה שיאמרו אשר קדשנו במצותיו וצונו וכו' עכ"ד.

טעם האור וזרוע דאין מברכין על מצות כיבוד אב ואם לפי שהיא מצוה תמידית, ולא תקנו ברכה אלא במצוה שיש עתים למצותה, דאז כשמגיע זמנה מברך עליה מפני החיוב

עוד יעויין טעם אחר באור זרוע ח"א הל' ברכת המוציא ז"ל זה הכלל שאני אומר בברכות כל מצוה שיש עתים למצותה, כגון ציצית תפלין סוכה מזוזה מילה ק"ש פדיון הבן ברכת הזבח ברכת פסח אכילת מצה ומרור ברכת נישואין ברכת דם בתולים ברכת התורה, כדאמר במנחות [צ"ט ב'] ובברכות [ט"ז] דכיון שקרא ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש וגו', מגילה והלל נר חנוכה סוכה שופר לולב מעקה ימים טובים ושבתות טבילה וכל כיוצא בהם, שיש זמן שחייב בהם ופעמים שאינו חייב בהן, הלכך כשמגיע זמן חיובם צריך לברך על עשייתם מחמת חיוב, כדאמר' בירושלמי בריש כיצד מברכין [ו' א'] מניין שכל מצות טעונות ברכה רבא בר כהנא בשם ר' אלעזר ואתנה לך את לחות האבן התורה והמצות, הקיש המצות לתורה, מה תורה טעונה ברכה אף מצות טעונות ברכות, אבל אותן מצות שלעולם חייב בהם, ואין עתים להפטר מהם, כגון להאמין באלקינו וליראה אותו ולאהבה אותו ולשמוע בקולו ולדבקה בו ושלא לעבוד ע"ז ביקור חולים ותנחומי אבלים ונתינת צדקה וקבורת מתים חליצה ויבום וקימה והדור וכבוד אב ואם ופריקה וטעינה והשבת העבוט, שאין להם פטור, אין שייך לברך עליהם, כי לעולם חייב בהם, ואין שייך בהם חיוב, והא דמברכין על השחיטה, אע"פ שכל שעה שרוצה לאכול צריך לשחוט, היינו משום שחיטת קדשים שיש לה הפסק, הלכך לא חלקו בשחיטה, אי נמי משום שיכול ליפטר משחיטת חולין, שאם ירצה לא יאכל לעולם בשר עכ"ד ע"ש עוד בזה.

עמק השבוע

גליון קטו

שנה ג

שבת פרשת נשא בארץ ישראל

יוזם טוב שני דעצרת בחו"ל

והימים שסביבותיה תשפ"ו לפ"ק

עיונים וביאורים במהות ימי השבוע

מאת הרב הגר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

מחבר סדרת הספרים גינת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

ערב חג השבועות התחלת זמן קצירת הטים

אולם עיין במסכת חגיגה דף יז ע"ב דאיתא דבי רבי אליעזר בן יעקב תנא אמר קרא וקראתם ובקצרכם איזהו חג שאתה קורא וקוצר בו הוא אומר זה חג עצרת אימת אילימא ביום טוב קצירה ביום טוב מי שרי אלא לאו לתשלומין וכו' וריש לקיש אמר וחג הקציר איזהו חג שאתה חוגג וקוצר בו הוא אומר זה עצרת אימת אילימא ביום טוב קצירה ביום טוב מי שרי אלא לאו לתשלומין. ולפי דבי ראב"י ולפי ר"ל לכאורה מבואר דהקצירה המיוחדת היא אחרי שבועות, בימי התשלומין. ועד"ז עיין בירושלמי חגיגה פ"ב ה"ד דאיתא כתוב אחד אומר וחג הקציר בכורי מעשיך וכתוב אחר אומר כל מלאכת עבודה לא תעשו א"ר חנניה כיצד יתקיימו שני מקראות הללו בשעה שהוא חל בחול את חוגג ושובת ובשעה שהוא חל בשבת למחר את חוגג וקוצר א"ר יוסי בי רבי בון ובלבד שיבליע לעיסתו. ועיין בחזקוני בפ' אמור דאיתא וז"ל ובקצרכם את קציר וגו' לפי שמעצרת ואילך עיקר הקציר והתחיל לדבר מעצרת שהוא תחלת הקציר הזכיר כאן לקט ופאה. עכ"ל. וצ"ע בזה.

לכן ישכב עמך הלילה כי בכל מקום אומר הלילה הזה כד"א הוא הלילה הזה לה' וכאן אין אומר הזה, לרמזו ישכב עמך הלילה עצמו, הוא זכות הלילה, שהוא ליל רצון של מתן תורה, ועל כן יצא יששכר שכל תורת ישראל היה בשבטו, וזהו אומרו בן חמישי לרמזו אל חמשה חומשי תורה. עכ"ל. הרי מפורש ד"קצירת חטים" מתחיל מיום ה' סיון ערב שבועות.

ועיין בס' ירמיה פרק ה' פסוק כ"ד דכתיב "ולא אמרו בלבבם נירא נא את ד' אלקינו הנתן גשם וירא ומלקוש בעתו שבעת חקות קציר ישמר לנו", ופרש"י שבועות חוקות קציר שבעה שבועות שחקק לנו בהן שתי חוקות קציר חק העומר וחק שתי הלחם ישמר לנו שיהא הקציר בזמנו. עכ"ל. ומשמע מדברי רש"י דגם קצירת השתה"ל היא חק קציר בתוך השבועות, (וקצירת העומר היא ביום א' של השבעה שבועות וקצירת שתי הלחם היא ביום אחרון של השבעה שבועות). וא"כ חזינו תחילת קצירת חטים היא בערב שבועות וכנ"ל.

עיין בפרשת כי תשא דמבואר דחג השבועות הוא "בכורי קציר חטים", ומשמע דתחילת קצירת חטים היא בחג השבועות. אולם פשיטא דאין תחילת הקציר בפועל בחג השבועות עצמה, דאסור לקצור ביו"ט, אלא בע"כ דתחילת הקצירה בפועל היא סמוכה ליו"ט, ויל"ע אי היינו בערב שבועות או במוצאי שבועות.

ועיין באלשיך בספר תורת משה על בראשית פ"ל פסוק י"ד דאיתא וז"ל ובזה יתכן כי זה מאמר הכתוב וילך ראובן כימי קציר חטים הוא ערב שבועות שאנו מצווים לקצור חטים באופן שהלילה הוא ליל שבועות הוא ליל מתן תורה, כי אין ספק שלא תדבר התורה ותאמר סימן זה על קציר חטים משולל מצוה, רק על ימי קציר חטים המצווים מאתו יתברך, וכן קציר חטים עולה במספר קטן כמספר ליל שבועות, ולפי זה, הלילה שאמרה רחל היא ליל שבועות, ובזה מצאתי ראיתי טוב טעם אל מאמר רחל באומרה לכן ישכב עמך מה ההטבה הגדולה הזאת האם יחסר ללאה לילה אחרת, אך דבר גדול דברה לה

יציאת הזיקא בערב חג השבועות

וז"ל שלא להקזי דבערב שבועות יצא שד דשמו טבוח ואילו לא קיבלו ישראל את התורה היו טבח להי לבשריהו ולדמיהו וגזרו רבנן על כל עיו"ט משום ערב שבועות וכו'. עכ"ל. הרי דהמ"ב לא כתב בלשון הווה כלשון הגמ' "נפיק ביה זיקא", אלא כתב בלשון עבר "יצא שד". וצ"ע בזה.

להקזי דם, וא"כ מבואר שבכל שנה יש קבלת התורה בחג השבועות, ואינם דברי אגדה בעלמא, אלא יש בזה נפק"מ לדניא ממש, דהוי סכנה להקזי דם.

אולם עיין ברמ"א באו"ח סי' תס"ח ס"י דאיתא וז"ל ונהגו שלא להקזי דם בשום עיו"ט ואין לשנות, עכ"ל, ועיי"ש במ"ב ס"ק ל"ח דאיתא

עיין במס' שבת דף קכט ע"ב דאיתא מעלי יומא טבא חולשא (אם מקזי דם) מעלי יומא דעצרתא סכנתא וגזרו רבנן אכולהו מעלי יומא טבא משום יומא טבא דעצרת דנפיק ביה זיקא ושמיא טבוח דאי לא קבלו ישראל תורה הוה טבח להו לבשריהו ולדמיהו. והנה מבואר בגמ' שבכל שנה הזיקא יוצא ולכן הוי סכנה

בעצרת נידונים על פירות האילן

וכתב "נדונו" במקום "נידונין". ולכאורה משמע מהמ"ב שרק בעבר היו נידונים על פירות האילן בשבועות, ולא בזה"ז, וזה מתאים עם הא דהעירוי דהמ"ב גם השמיט התיבות "ויתפללו עליהם". וצ"ע בכ"ז.

והנה יש להעיר שכשהמ"ב הביא דברי המג"א כתב וז"ל נוהגין להעמיד אילנות בבהכ"ס ובבתים זכר שבעצרת נדונו על פירות האילן. עכ"ל. הרי דהמ"ב שינה מלשון המג"א, שכתב "זכר" במקום "שיזכירו"

עיין במג"א בס' תצ"ד ס"ק ה' דאיתא וז"ל נוהגין להעמיד אילנות בבה"כ ובבתים ונ"ל הטעם שיזכירו שבעצרת נידונין על פירות האילן ויתפללו עליהם. עכ"ל.

ענין מיוחד ללמוד "הלכות שתי הלחם" בעצרת

יל"ע האם האי ענין לדרוש הלכות עצרת בעצרת, דהיינו לדרוש בהלכות הבאת שתי הלחם, נוהג אפילו בזמן הזה. וצע"ע בזה. ועיין בכף החיים על או"ח סימן תצ"ד ס"ק ל"ג דאיתא וז"ל מה טוב לעסוק בפרשת שתי הלחם ביום ראשון דשבועות והוא בפרשת אמור מפסוק וספרתם לכם וכו' עד פסוק וקראתם, ויאמרו אחר כך רבון וכו', הגהות יש נוהגין, פתחי עולם אות ו'. עכ"ל.

ועיין בב"ח על או"ח סימן תכ"ט דאיתא וז"ל כתב ב"י דמאי דקאמר בהלכות פסח בפסח וכו' היינו לדרוש בטעמים שעבורם נצטוינו במועד ההוא וכו' אכן מלשון רש"י (מגילה לב ע"א ד"ה וידבר) והר"ן (שם יא ע"ב סוד"ה עשרה) מבואר שעל ההלכות והדינים השייכים למועד בזמנו קאמר וכן בעצרת שייכים דינים מיוחדים בהבאת שתי הלחם וקרבתו. עכ"ל. ולפי הב"ח

עיין בסוף מסכת מגילה דאיתא תנו רבנן משה תיקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג. ולכאורה משמע שיש הלכות מיוחדות לכל יו"ט שאינן נוהגות בשאר יו"ט. והנה בשלמא בפסח וסוכות יש בהן הלכות רבות כנודע, אבל מה הם ההלכות המיוחדות לעצרת.

עשיית זכר לשתי הלחם בחג השבועות

[עיין בשו"ת אג"מ או"ח ח"א סימן ק"ס דאיתא וז"ל מש"כ הרמ"א בסי' תצ"ד ס"ג שמה שאוכלין מאכלי חלב בשבועות שהוא כמו השני תבשילין שלוקחין בליל פסח זכר לפסח וזכר לחגיגה וכו' מה שלא תקנו חז"ל גם בשבועות כמו שתקנו בליל פסח הוא משום דשתי הלחם לא היה נאכל אלא לכהנים ולפנים מן הקלעים ולא היה ניכר זה אף בזמן הבית בכל בתי ישראל לכן לא תקנו לעשות זכר שלא היה זה בבית מעולם אבל עכ"פ יש ללמוד משם דטוב לנהוג כן. עכ"ל.] הנה הכלבו ודעימי' הזכירו ענין לעשות לחם בצורה מיוחדת דומיא לשתה"ל, ולא הזכירו ענין לעשות שני לחמים, ומאידך גיסא הרמ"א רק הזכיר ענין מיוחד דשני לחמים, ולא הזכיר לעשות לחם בצורה מיוחדת, וכנראה שיש בזה איזה מחלוקת יסודי איך לעשות הזכר לשתי הלחם.

אבל עיין בשו"ע יו"ד ריש סימן צ"ז דאיתא וז"ל אין לשין עיסה בחלב שמא יבוא לאכלה עם הבשר וכו' ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבית אחת, או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר מותר וכו', הג"ה ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות, גם בשומן לכבוד שבת, כי כל זה מוחשב כדבר מועט, גם כי צורתן משונה משאר פת. עכ"ל. הרי דהתם מבואר גם ברמ"א שיש להפת דחג השבועות איזה צורה מיוחדת. ועיין בספר תורת חטאת כלל ס' ס"ב דאיתא וז"ל מכאן אנו רואה היתר ג"כ לאותן לחמין שנהגו ללוש בחלב בשבועות ואין בהם איסור כלל מאחר שנשתנה צורתן משאר פת כשעושים אותן ארוכים ולא עגולים כשאר פת ועוד דאפשר דזה מקרי דבר מועט. עכ"ל. אולם חזינן שרק הזכיר שהם ארוכים, ולא הזכיר שיש

ומכאן יצא המנהג לעשות לחם בעצרת בצורה כזו, עכ"ל, ויש שם ציור דלחם עם כעין ארבע קרנות. ואפשר דזהו גם הכוונה ד"ארבעה ראשים". והנה לפ"ז נמצא דצורת הלחם הוא מיוסד על הא דאיתא במס' מנחות דף צו ע"א שתי הלחם ארכן שבעה טפחים ורחבן ד' טפחים וקרנותי' ארבע אצבעות. ולפ"ז גם היה מובן הא דאיתא בכלבו דעושים "לחם ארוך", דהא השתי הלחם היו ארכן שבעה טפחים ורחבן ד' טפחים. אבל אפשר דקשה לומר ד"ארבעה ראשים" היינו "ארבע קרנות". וצע"ע בזה. (עיין בספר לב דוד להחיד"א פל"א דאיתא וז"ל ספר הכלבו וכו' כתב דיש עושים לחם ארוך ובו ארבעה ראשים, ונדחק הרב ליתן טעם, עיי"ש, ולי להדיט אפשר לתת טעם למנהג ההוא, דהתורה היא נקראת לחם, וכתב ארוכה מארץ מדה, ולזה עושים לחם ארוך, רומז לתורה ארוכה ורחבה, ובו ארבעה ראשים כנגד פרד"ס שיש בתורה. עכ"ל. והנה אפשר דהחיד"א סובר דאין הכוונה ד"ארבעה ראשים" ארבע קרנות, ולכן סובר דדוחק לומר דהטעם הוא זכר לשתי הלחם, דהרי אם "ארבעה ראשים" היינו ארבע קרנות מהו הדוחק בטעמו של הכלבו.)

ועיין ברמ"א באו"ח סי' תצ"ד דאיתא וז"ל ונוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות, ונ"ל הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים. עכ"ל. (ועי' בקונטרס זכר למקדש להאדר"ת בעמ' ס"ו שהביא דברי הרמ"א וסיים "היש חין מתוך מזה").

הנה עכ"פ יש אופן להשתייך להקרבן שתי הלחם בזמן הזה, דהרי יש מקורות בקדמונים ובפוסקים שיש ענין מיוחד לעשות "זכר לשתי הלחם" בחג השבועות. עיין בספר כל בו סימן נ"ב דאיתא וז"ל נהגו לאכול דבש וחלב בחג שבועות מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתוב (שיר השירים ד': א) דבש וחלב תחת לשונך, ונהגו בכל ישראל גם כן לשים במצה זפר"ן והטעם לפי שמשמח הלב, גם נהגו הנשים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבע ראשים, ונראה לומר כי נמצא המנהג זכר לשתי הלחם הקרב בעצרת, או אפשר מפני מזל תאומים המשמש בסיון. עכ"ל. וכ"ה בארחות חיים אייר וסיון תפילות ותחנונות ס"ק י"ג. (ראיתי בספ"א שהעיר שתיבות "ו' בסיון אופים לחם ארוך ולו ארבעה ראשים" עולים בגימטריא "מפני מזל תאומים המשמש בו" בדקדוק). ועיין בשו"ת התשב"ץ ח"א שאלה קל"ד, שלא הסתפק בטעם המנהג, אלא כתב כן בתורת ודאי, שנהגו לעשות הלחם מיוחד הנ"ל דומיא לשתי הלחם. והרבה פוסקים הביאו דברי הני קדמונים, לדוגמא, עיין בחק יעקב בסי' תצ"ד ס"ק ט' ובאליהו רבה שם ס"ק י' ובכף החיים שם ס"ק ס' שכולם הביאו דברי הכל בו.

[ויל"ע מהו בדיוק "לחם ארוך עם ארבעה ראשים". ועיי"ש בארחות חיים שאחרי שהזכיר שנהגו לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבעה ראשים, כתב "כזה", ואחרי המילה "כזה" יש מקום חלק, וכנראה שהיה שם ציור לתאר איך נראה לחם ארוך ולו ארבעה ראשים, אלא שחסר הציור, וא"כ עדיין צל"ע איך נראה לחם ארוך ולו ארבעה ראשים. שו"ר בתשב"ץ שם דאיתא וז"ל זאת היא צורת לחם הפנים לפרש"י ז"ל

להו' ד' ראשים, ואם היה סובר שיש להו' ד' ראשים בודאי היה לו להזכיר זה, דגם עי' איכא שינוי צורה. והנה אם חזינו שיש שיטות שחולקים על הכלבו ודעיימי, אפשר שיש איזה סיבה שהם סוברים בדוקא לא לעשות כהכלבו. הנה בזמנינו לא ראיתי נוהגים לעשות כהכלבו, ואפשר שהוא בדוקא וכנ"ל. אולם צ"ב, מה יכול הסיבה בדוקא לא לעשות כהכלבו. והנה אפשר דהסיבה היא דאם עושים לחם בצורת שתי הלחם ואוכלו נראה כעין אוכל קדשים בחוץ. או אפשר שיש בזה איזה סיבה אחרת השייכת למלאכת "כותב" או מלאכת "מוחק" ביו"ט. [עיין בספר

שבות יצחק חלק י"ד עמ' רכ"ז דאיתא וז"ל כתב הכלבו נהגו הנשים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבע ראשים זכר לשתי הלחם שהקריבו בעצרת, ובספר יוסף אומץ כתב דנהגו בפרנקפורט לעשות מולייתא מחלב או בשר ודמות סולם עם שבע שליבות עליה זכר לשבעה רקיעים שקרע הקב"ה בשעת מתן תורה, מבואר דהעושה פת בדמות סולם אינו כמצייר, וביאר הגרשז"א ז"ל דמייירי באופן שלא מקפידים ביותר על הצורה ולכן לא אסרינן משום כותב, כלומר ס"ל דלעשות סולם שלא בצורה מדוקדקת אלא רק שבע רצועות בצק כעין סולם אינו כמצייר, אלא הוי כתמונת פת נאה דומיא דעושה חלה

קלועה, אבל כשמקפידים ביותר על הצורה הוי כעוסק בציוור. עכ"ל. הנה לפ"ז נמצא דאפשר שיש למנוע מלחדש הנהגה בזמנינו להשתדל לקיים דברי הני ראשונים ופוסקים על ידי עשיית לחם ארוך עם ארבע ראשים, דאפשר דהוי חומרא דאתי לידי קולא. אבל עיין בספר חג בחג חלק חג השבועות עמ' קכ"א דאיתא וז"ל ויש נוהגין לאפות לשבועות לחם ארוך ולו ד' ראשים זכר לשתי הלחם, כלבו, הובא בחק יעקב תצ"ד ס"ק ט' שכן נהגו הנשים וכו'. עכ"ל. ומשמע דליכא שום חסרון למעשה לעשות כהכלבו. וצע"ע בזה.

הבאת זכר לשתי הלחם על השלחן

הנה בלשון הרמ"א איתא כנ"ל וצריכין להביא עמיהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים. עכ"ל. והדברים נראים תמוהים מאד לכאורה, דהרי לא מביאים שתה"ל על המזבח, דהא בפסוק בפ' ויקרא כתיב להדיא "קרבן ראשית תקריבו אתם לד' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח", וא"כ למה הזכיר הרמ"א הא דהשלחן הוא במקום המזבח. ועיין בזה"ק בפ' תצוה דף קפג ע"ב דאיתא דביומא דשבועות אזדמן נהמא עלאה, דאיהו אסוותא בכלא, ועל דא מקריבין חמץ לאתוקדא על מדבחה, ומקריבין תרין נהמין אחרנין כחדא, וחמץ אתוקדא בנורא דמדבחה. הרי מבואר דמקריבים השתה"ל על המזבח. והרמ"א הביא דברי הזוה"ק בתורת העולה ח"ג פנ"ה. ועיין בספר השל"ה הק' מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ט' דאיתא וז"ל זה לשון תולעת יעקב דף נ"ח, ודע כי כמו שבראש השנה רצה הקדוש ברוך הוא להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחדוש העולם, וכמו שתקנו לומר זה היום תחלת מעשיך כדברי רבי אליעזר שאמר בתשרי נברא העולם, כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן, כדאיתא בפ"ק דר"ה בארבע פרקים העולם נידון וכו', בעצרת על פירות האילן, וכבר ביארנו

כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שנתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם על פירות האילן בלא השלימים בתורה ובמצות כראוי, ועוד ירמוז היום הקדוש הזה אל העולם שאחר התחייה, שאז יתענגו בני העולם ההוא בגוף ובנפש יחד מן הסעודה השכלית המעודדת להם, כמו שהיה מתענג אדם הראשון בגוף ובנפש קודם שחטא, כי אז יחזור העולם לשלמותו הראשונה, ולדוגמא זו בא הקרבן ביום זה חמץ ומצה, חמץ כנגד הגוף ומצה כנגד הנפש, והחמץ והמצה קריבים יחד על גבי מזבח, גם הנפש והגוף יתענגו יחד בעדון העולם ההוא, שהוא זיו השכינה שמצינו למשה ואלהיו. עכ"ל. הרי שוב מבואר דמקריבים השתה"ל על המזבח. אבל המפרשים תמוהו מאד על דברי הזוה"ק והתולע"י מפסוק מפורש הנ"ל. ועיין בספר גבורות שמונים אות נ"א דאיתא וז"ל ועיין בשו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל בס"י ט"ז שכתב שם על דברי הזוהר פרשת תצוה וכו' וז"ל ודקשיא ליה למר הא דספר הזוהר וכו' דביומא דשבועות מקריבין חמץ לאתוקדא על מדבחה דהא שתי לחם נאכלין היו לכהנים הא ודאי קושיא היא והרמ"ע זלה"ה עמד עליה כו' ולענד"נ דברים כפשוטן כו' ופירוש הענין מתבאר ממה שכתוב קרבן ראשית תקריבו אותם לד' וגו' דבשתי הלחם מיירי קרא

וקאמר בהדיא דשתי הלחם קרבן נינהו ומקריבין אותם לד' והיינו דמניפין אותן עם חזה ושוק של שני כבשים כו' והן נאכלין לכהנים כשאר הבשר משלחן גבוה וכיון דהושוו ב' אכילות מזבח ואכילת כהנים (עיין חולין דף פא ע"ב ומנחות דף י"ז) הוי ליה כאלו איתוקדו על מדבחה וכו', הנה שכתב ז"ל דמה שהזוהר אומר על השתי הלחם דהם קריבין לאתוקדא על מדבחה הכוונה על אכילת הכהנים דאכילת הכהנים היא הנקראת שריפה על המזבח מפאת היות אכילתם משלחן גבוה והוי ליה אכילתם מפאת זה אכילת מזבח ממש וע"כ קרי לה הזוהר לאתוקדא על מדבחה כאילו היתה אכילת מזבח ממש ויש לסברא זאת עוד קריין סגיאין ואין מקום האסף פה. עכ"ל. הרי מבואר דאכילת שתה"ל היא כשריפה על המזבח, וא"כ מבואר למה הרמ"א הוצרך לומר דשלחן דומה למזבח, דאכילה דידן היא כאכילת הכהנים, ואכילת הכהנים היא כאילו הקריב על המזבח, ואיפה יש לן מזבח, לזה ביאר הרמ"א דשלחן דידן הוא כמזבח. הנה לפ"ז נמצא דעשיית הזכר לשתי הלחם אליבא דהרמ"א טעון "שלחן". אפשר שיש מזה נפק"מ למעשה, דאם רוצה לקיים דברי הרמ"א על ידי אכילת פת הבאה בכיסנין בקידושא רבה, ואוכלו באופן אכילת עראי בעמידה ובלי שום קביעות, אפשר דזה לא סגי.

עמק הפרשה

הרה"ג ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

לבני ארץ ישראל – פרשת נשא

מקום עיון בהפרשיות שבאמצע פרשת נשא

הנה מתחילת ספר במדבר עד הסוף ד"שני" בפרשת נשא הפסוקים מיירי בענין אחד ארוך, דהיינו המנין דחלקים מסויימים דכלל ישראל, שזהו ענין הנוגע להמחנה במדבר. וכן בתחילת שלישי מיירי בשילוח טמאים מן המחנה דהוא ג"כ נוגע להמחנה במדבר. ובחמישי ששי ושביעי מיירי בחנוכת המזבח דהוא ג"כ נוגע להמחנה במדבר כיון ד"סביב למשכן יחנו".

אבל צ"ב, מאי האי שבין תחילת שלישי לחמישי איתא עוד ג' פרשיות, פרשת גזל הגר, פרשת סוטה, ופרשת נזיר, ואח"כ ברכת כהנים, למה כל הני פרשיות הובאו דוקא הכא. וצ"ע.

לבני חו"ל – יום טוב שני דעצרת

רמז לקריאת מגילת רות בעצרת

עיין בפרשת אמור, בפרשת המועדים, דכתיב "וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו חקת עולם בלל מושבתים לדותיכם, ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ד' אלוקיכם, וידבר ד' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש". הרי דבין שבועות לראש השנה יש פסוק אחד, והיינו הא דכתיב "ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני ד' אלוקיכם".

ועיין ברוקח שהסביר סמיכות פסוק זה לחג השבועות, דהיות ושבועות הוא יום קבלת התורה וכתוב במשלי (פלא"א פכ"ו) "תורת חסד על לשונה", לכך התורה הזכירה "חסד" בפרשה דשבועות, וסיים שם דלכך קוראים רות בשבועות.

ועי' בטעמא דקרא בפ' אמור דאיתא וז"ל ובקצרכם וגו' לעני ולגר תעזב אותם וכו' ואפשר לומר עוד שרמזה כאן התורה למעשה רות שהיתה גיורת ולקטה הלקט לכן כתיב לעני ולגר והיא באה בתחילת קציר שעורים ואמרו במדרש שזה קציר העומר ולכן סמכו כאן לקציר העומר, ולגר עם האות שלפני' ושלאחרי' אותיות לגיורת, ויש כאן עוד רמזים לזה ולגר תעזב, תעזב אותיות בעז והת' עם ראש וסוף תיבת ולגר אותיות רות, לעני ולגר תעזב אתם בגימטריא זו נעמי ורות המואביה כלתה. עכ"ל.

דעת תורה

מן ראש הישיבה הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

כל ימי נזיר נזרו, תער לא יעבור על ראשו, עד מלאת הימים וגו' [ו, ה']

בנזיר דף ד' ע"א תנן, 'נזיר עולם', הכביד שערו, מיקל בתער. ונחלקו הראשונים בהך דינא ד'מיקל בתער', דהתוס' שם כתבו, דרק 'מיקל', ולא מגלח לגמרי. וכן נקט הרא"ש בפירושו להלן דף ה' ע"א. אולם מלשון רש"י שם - מיקל בתער 'ומגלח', וכן מלשון הרמב"ם בפ"ג מנזירות ה"ב - ומביא קרבנותיו שלש בהמות 'כשיגלח', משמע דמגלח לגמרי. וכן דקדק ה'משנה למלך' שם מדברי הרמב"ם בפירוש המשנה - 'הכביד שערו מיקל בתער', רוצה לומר, שמותר לו 'לגלח' בתער, ע"כ.

והנה מלשון המשנה ד'מיקל בתער', ולא קתני ד'מגלח', לכאורה משמע כשיטת התוס' והרא"ש דלא הותר לו 'גילוח' ממש, אלא רק הותר לו להקל השיער, ולשיטת הרמב"ם דהותר לו גילוח ממש, צ"ע לשון המשנה בזה.

אכן עיין בגמ' נזיר דף ה' ע"א דהתירא דנזיר עולם בגילוח הוא משום 'כובד השיער', וכדכתיב גבי אבשלום 'כי כָּבֵד עליו וגלחו', ונחלקו התנאים שם, אם אבשלום היה מגלח אחד לשנים עשר חודש, או אחת לשלשים יום, או מערב שבת לערב שבת, ופירש רש"י שם, דשאר נזירי עולם מסתפרים אחת לשלשים יום, דלגבי דידהו הוי 'כובד' בהכי, אולם גבי אבשלום, איכא מאן דאמר דהואיל ובעל כח הוה, לא הוה 'כובד' לדידהו עד שנים עשר חודש, כי כאיש גבורתו, ואיכא מאן דאמר דהואיל ואורחיהו דבני מלכים להסתפר מערב שבת לערב שבת, הוה ליה כובד כשאר אחין, ע"ש. והמבואר מזה, דכל היתר הגילוח דנזיר עולם הוא משום 'כובד', וגם זמן היתר התספורת תלוי בכל נזיר לגופו, דבעינן שיהא 'כובד' לדידהו.

והביאור בזה, ד'כובד השיער' אינו רק שיעור זמן התגלחת גרידא, אלא דעצם הכבדת השיער הוא סיבת ההיתר לגלחו, וזהו גופא ה'מתיר' של הגילוח.

ואם כן יש לומר, דאף דלשיטת רש"י והרמב"ם הוי גילוחו של נזיר עולם 'גילוח' ממש, מכל מקום כיון דהיתר גילוחו תלוי בהכבדת השיער עליו, נקט התנא דין גילוחו בלשון זה ד'מיקל בשערו', שהרי זהו טעם היתר גילוחו, וזהו גם גדר היתרו, דרשאי להקל כובד השיער מעליו.

☆☆☆

והנה בגמ' נזיר דף ד' ע"ב תניא, רבי אומר, אבשלום נזיר עולם היה וכו', ומגלח אחד לשנים עשר חודש וכו'. רבי נהוראי אומר, מגלח אחת לשלשים יום. רבי יוסי אומר, מגלח מערב שבת לערב שבת, ע"כ. ומדנקטו הנה תנאי הלשון 'מגלח', לכאורה מבואר כשיטת רש"י והרמב"ם דגילוחו של נזיר עולם הוי 'גילוח' ממש.

אכן עיין בפירוש הרא"ש נזיר דף ה' ע"א שכתב, דנזיר עולם מביא שלש בהמות כשהוא רוצה לגלח כדן סתם נזיר שאינו מגלח אלא בשעת הבאת קרבנותיו, ע"כ. ומבואר מדברי הרא"ש, דאף דסבירא ליה כשיטת התוס' דאינו מגלח לגמרי, אלא רק מיקל קצת, מכל מקום הוי זה קיום של תגלחת נזירות ממש, ועל כן צריך שיהא גילוחו בשעת הבאת קרבנותיו, כמו בכל גילוח של נזירות טהרה, ואף אם נאמר דאין זה דין של הבאת קרבנות האמור בכל נזיר בגמר נזירותו, אלא דהוא דין מיוחד של הבאת קרבנות, וכדמשמע מדברי התוס' בנזיר דף ד' ע"א דהלכה למשה מסיני היא שמביא שלש בהמות בשעה שמיקל, ואסמכתא מאבשלום דאמר 'אשלם נדרי' חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור, מכל מקום מבואר מזה דהך תגלחת אינה רק קולא בעלמא, שמותר לו לגלח, דאם כן מה שייך שיהא בזה דין הבאת קרבנות, ועל כרחך דהוי זה קיום דין מסוים של תגלחת, ושפיר שייך על זה הלשון 'מגלח' אחד לשנים עשר חודש, ו'מגלח' אחת לשלשים יום.

אותלחופת
עיסוד שחפור טקסט ליצירה
05276-74041
otf74041@gmail.com

הפצה פרסום ושיווק ספרים
י. בלוי
עד הבית

לרכישה מוזלת של ספרי המחבר

במקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33
bloyseforim@gmail.com

כמו"כ ניתנת האפשרות לקבל את הספרים בחינם לכתללים, ישיבות ולבתי כנסיות ומדרשות

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: (001)- 516-581-3597
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להג"ל

תוספת שבת

העלון לרפואת הגה"ג רבי ישראל בונים בן חיה רויזא (שרייבר) שליט"א ולרפואת הגה"ג רבי חיים בן רעשא ריזל (ברמן) שליט"א

זמני הדלק"נ שבת פרשת במדבר
ירושלים: 6:53 מוקדם: 6:43
בני ברק: 7:08 מוקדם: 6:58
מודיעין עילית: 7:02 מוקדם: 6:52
חיפה: 7:03 מוקדם: 6:53
טבריה: 6:59 מוקדם: 6:49

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

גם כשעושים עירוב תבשילין בעיו"ט יש להקדים ולגמור הבישולים מיו"ט לשבת מוקדם:

נהגו להקדים תפילת ערבית בליל שבת כשחל סמוך ליו"ט, כדי שלא יתאחר בישולו עד סמוך לחשיכה... (משנ"ב תקכ"ז סק"ג)

ויש להזהיר בבית 'הדליקו את הנר' גם בכניסת שבת שחל ביו"ט ושלא יטעו שמדליקים בלילה כמו בליל יו"ט שישנם המדליקים בלילה, ובארחות רבינו (ח"ב יו"ט עמ' קא) הביא שהסתייפלר זיע"א בשבת החל במוצאי שבועות הורה לרבנית להדליק 35 דק' לפני השקיעה.

וגם לנוהגים בליל יו"ט להדליק בלילה, עדין יש לדעת שגם ביו"ט יש מצוה של תוספת יו"ט דאורי' לפני השקיעה, (משנ"ב רס"א ס"ק י"ט)

בערב שבת פר' נשא החל ביו"ט המיוחד של חג השבועות, יש הזדמנות מיוחדת לקבל שבת מוקדם ולהדליק נרות שבת החל מפלג המנחה. וכך זוכים שיהיה יו"ט ושבת ביחד, ויש לגמור מוקדם ההכנות מיו"ט לשבת. וכמו שכבר הביא המג"א והמשנ"ב בסי' תקכ"ז סק"ג, שיקדימו הבישולים ביו"ט שיספיקו להביא לאורחים, וכשיגמור ההכנות צריך לומר שמקבל מצוות תוספת שבת, או מזמור שיר ליום השבת.

וז"ל המשנ"ב: וכתבו האחרונים, דביו"ט שחל להיות בערש"ש יזהר להקדים הכנת מאכליו לשבת בכדי שיגמר מלאכתו בעוד יום גדול, דסמוך לחשיכה בזמן דלא שייך שיצטרך לו ביו"ט גופא, הלא יש כאן לתא דמלאכה דאורייתא, וכתבו דמטעם זה

במעלת שבת אסרו חג שבועות

שהוציא ליו"ט, ואיסרו חג פירושו שיאסרו אותו ויקשרנו בעבותות אהבה, כדי שיתערב וכדי שלא ילך מיד, וכמלוה מלכה במוצ"ש, עיי"ש,

אמנם יעויין בבן יהוידע שמסביר דברי הגמ' כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה, מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב... שאינו אוכל לתאוות גופו, אלא לכבוד החג שמקשר כוונתו בהארת החג עם אכילה ושתיה, ושולחנו של אדם כשאוכל לשם שמנים הוא כמזבח וקרבן, [ואפשר לומר, שלכן מס' חולין הנלמדת כעת בדף היומי, נכנסה בסדר קדשים לרמוז לנו שזה בידינו להפוך את החולין לקדשים...] ובפרט באיסרו חג שבועות הביא המג"א שהיה זמן הקרבת הקרבנות כאשר חג שבועות חל בשבת, ובתוס' רי"ד (חגיגה יז) הסביר שבכל שבועות לא הספיקו להקריב כל עולות ראייה וחגיגה ביום אחד, ולכן תמיד היה יו"ט יומים... וכן הביא המשנ"ב תצ"ד סק"ו דאסרו חג דשבועות הוי כעין יו"ט, ויותר מאיסרו חג אחרים, וידוע שמרן הגרי"ש אלישיב זיע"א היה שמח במיוחד בשבת כזו (חוברת עבודת המועדים).

ובב"י הביא שהירושלמי (ע"ז א' א') קורא לאסרו חג 'בנה דמועדא' שהוא בן המועד, ומשמע שהוי ממש יו"ט, ועיין בשו"ת תורה לשמה סי' ק"מ שהאריך בזה שע"ז שאנו ממשיכים ונוהגים באסרו חג כחג אנו ממשיכים עם החג, (מובא בלוח עיתים לבינה)

וכעת אנו זוכים מיד לאחר קבלת התורה בחג השבועות להיכנס ישירות למתנת השבת, זה שמחה גדולה מאד, ובפרט שכבר בערב החג אנו זוכים למצוות עירוב תבשילין, (שזה ההזדמנות ללמוד הלכותיה במשנ"ב סי' תקכ"ז) ובפרט שגם בשנה רגילה איסרו חג הוא יום מיוחד ואסור לצום בו, והמתענג בו נחשב לבונה מזבח והקריב עליו קרבן, וכ"ש השנה שחל בשבת ודאי מצוה להוסיף בו באכילה, ולמשל מי שאינו אוכל בשר בשבת רגילה רק ביו"ט שיאכל גם בו בשר... ובפרט שז' סיון הוא יום קבלת התורה שהיה בזמנו בסיני, שמשעה הוסיף יום מדעתו, ולכו"ע בשבת ניתנה התורה, ולכן עושים גם בחו"ל יומים בשבועות אפי' שא"א לטעות בקביעותו (שבת, נפש חיה להר"ר מרגליות, שערי ימי הפסח שער י"ב)

וז"ל הגמ' סוכה ריש דף מה: כל העושה איסור לחג באכילה ושתיה, מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח, ובפירוש ב' ברש"י הכוונה לאיסרו חג שמתענג בו, 'בעבותים' מביא רש"י: בהמות עבות ושמיות, וכן פסק הרמ"א בס"ס תכ"ט, ונוהגין להרבות קצת באכילה ושתיה ביום שאחר החג והוא אסרו חג, עיי"ש,

וכן הביא בשבולי הלקט (סדר עצרת סי' רס"ב) ובשו"ע הרב (תכ"ט י"ז), ובערוך השולחן, ובמנורת המאור הסביר שטעם השמחה בו משום כבוד המועד שלא יראה שקץ בהוצאות

במעלת סעודת מלוה מלכה ולמה נקראת גם סעודת דוד המלך... ולמה רבי אבהו אכל בה דוקא בשר כליה?

שהאריך בסגולותיה), ובמשנ"ב בסוף סי' רצ"ה הביא שראוי גם להיזהר ולומר את תפילת מוצ"ש 'רבונו של עולם החל עלינו... שמקורה בירושלמי בברכות, וכן שיש מדליקין נרות במקום האופל שע"ז זכה שאול למלוכה (ע"ש).

והביא הכף החיים שהיא גם סגולה להנצל מחיבוט הקבר כשמזכיר שהיא סעודת דוד המלך, ומזמור לדוד ה' רועי,

במעלת סעודת מלוה מלכה הבאה ללוות את המלך, אבל היא נקראת גם ע"ש דוד המלך, התבאר בשו"ע ובמפרשיו בסי' ש', וכדאי מאד מידי פעם ללומדה בפנים...

והסביר בבן יהוידע שנקראת הסעודה ע"ש דוד המלך, שדוד ידע שימות בשבת, (שבת ל.) ובכל שבת שלא מת עשה סעודת הודאה, ולכן נקראת הסעודה על שמו, (ועיין בפסקי תשובות

ושהיא ממשיכה את השפעות השבת לימות החול, וכן הביא השבלי הלקט שיש איבר באדם שאינו מתכלה לאחר מיתה ומתקיים רק מסעודה זו! ולכן יש עניין גם לנשים לעשותה, ועדיף לקיימה בפת. (הגר"א שדייק מהגמ', וחזו"א)

ועוד משמע מהגמ' בשבת קיט: ובמהרש"א שם, שיש להכין מאכל מיוחד לסעודה זו, ועדיף בשר או דג, (מג"א)

והגמ' (שם) מספרת שהיו מכינים לרבי אבהו עגל משולש למלוה מלכה, והיה אוכל ממנו רק כלייה, וכשגדל אבימי בנו לא הבין למה צריך לשחוט עגל שלם בשביל הכליה, הרי ניתן לשמור כלייה מהעגל של שבת, ואכן כך עשו ואז בא אריה וטרף עגל, ללמד שכדאי סעודת מלוה מלכה שישחטו בשבילה בהמה שלימה..., ולכא' למה רבי אבהו אכל דוקא הכליה של הבהמה במוצ"ש ולא חלקים אחרים, עד כדי כך שגם כשהשאירו לו מער"ש חלק בבהמה זה היה דוקא הכליה? ותיצו עפ"י הגמ' בע"ז כח: שמספרת שרבי אבהו חש באוזנו ואמרו לו שכליה זה הרפואה לאוזן, ולכן במוצ"ש שזהו זמן מסוגל לרפואה לכל

דבר, כמו שכתבה הגמ' חמין ופת חמה במוצ"ש מלוגמא (חמין לרחיצה ולשתיה במוצ"ש הם רפואה, רש"י), לכן רבי אבהו לרפואת אוזנו אכל כליה במוצ"ש, ועוד טעם לאכילתו כליה בבן יהודע הביא את המהרש"א, שכיון שדוד אמר בתהילים טז, 'אף לילות יסרוני כליותי' וכן בפרק כו, 'צרופה כליותי וליבי', שכוונתו שהפך לטובה גם את הכליה השמאלית שלו שהיא מיעצת לרעה, וזה מעלה שמצאנו רק אצל דוד ולכן בסעודה שעל שמו, אכל רבי אבימי כלייה לרמוז מעלת דוד, וכיון שמיעט בכבודה, אכל אריה העגל, שדוד משבט יהודה שנמשל לאריה, (ועיין חת"ס)

וידוע מהגר"א שהקפיד שיאכלו פת לסעודה זו, והעיר אשתו לסעודה זו אפי' שרצתה לצום ג' ימים מעת לעת, ואמר לה שאין שוה כל התעניות להפסד מלוה מלכה אחד!! וגם מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל עורר הרבה להתחזק בסעודה זו ואמר שזה סגולה להרבה דברים ובפרט ללידה קלה ותקינה, וכך הביאו מהנועם אלימלך זצוק"ל.

למה הנביא אומר שניתן לנו בהר סיני מצוות ולא פירט איזה מצוות ורק שבת פירט בפני עצמו ואפי' פעמים?

מוזכר 'מצות' חסר ו', (מנחת שי בשם ירושלמי פרק ד' נדרים ה"ט, וז"ל הירושלמי: אמר ר"א בר אבינא מצוות שבת מליא להודיעך שהיא שקולה ככל מצוותיה של תורה, פירוש מצוות דכתיב גבי שבת, דכתיב ואת שבת קדשך הודעת להם 'ומצוות' מלא ב' ואוי"ן, עכ"ל) והרלב"ג ביאר שם איך כל עשרת הדיברות כבר מוזכרים בפסוק הראשון (י"ב) וביאר ששבת ולא תשא הם 'מצוות טובים', ורמזים במילים 'והחוקים והמצוות הטובים' בגלל שעם היותם חוקים הם מבוארי התועלת, וכמו שביאר בפר' יתרו, ע"ש,

ואפ"ל שהפירוש של הפסוק 'ושבת קדשך הודעת' שהרי רק לפני מצוות השבת נאמר למשה באופן מיוחד ללכת ולהודיע לישראל שלאחר שנאמר שבת נאמר 'לדעת כי אני ה' מקדישכם' בגלל שהנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, (ביצה טז) ושבת היא היחידה שניתנה לנו מ'בית גנזיו' של הקב"ה, (וכבר הבאנו בעבר שכל אדם לפי גדלות עשרו ככה מה ש'בכספת שלו' שווה יותר...) וודאי שלא הביאו לנו מתנה רק כדי לאכול ולישון... כי א"כ מה יש למשה להודיע לנו אנו נדע כבר לבד, ושבת היא גם ניתנה לישראל במרה ולפני מתן תורה.

וזה הפסוק שמביא את מאמר עזרא בספרו את כל התהליך של ישראל במדבר, (נחמיה ט' פסוק י"ב): ועל הר סיני ירדת ודבר עמם משמים, ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת חוקים 'ומצוות' טובים, (ופסוק י"ג) ואת שבת קדשך הודעת להם 'ומצוות' וחוקים ותורה צוית להם ביד משה נביאך, ויש להקשות, למה דוקא שבת מובא שקיבלנו בהר סיני ולא הוזכר שום דיברה אחרת מעשרת הדיברות בפסוקים? ועוד הקשה הירושלמי למה בפסוק י"ב מוזכר מצות עם ו' אחד, ובפסוק י"ג המדבר בשבת מוזכר 'מצוות' עם שני ו'?

ונבאר הדברים: על קושיה א' מבאר רש"י בסוף פר' שלח שמכאן לומדים ששבת שקולה ככל המצוות (במדבר טו מא) ולכן רק היא מוזכרת בפני עצמה, וז"ל רש"י שם: ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פר' מקושש לפרשת ע"ז, לומר שהמחלל שבת כעובד ע"ז, שאף היא שקולה ככל המצוות, וכן הוא אומר בעזרא, ועל הר סיני ירדת..., והביא שלכן נסמך גם ציצית שגם שקולה.

ומכח הקושיה השניה למד הירושלמי ששבת שקולה ככל המצוות, ולכן בפסוק שמדבר על שבת נכתב 'מצוות' עם שני ו', משא"כ בפסוק הראשון אפי' שמדבר על כל שאר המצוות

ליקוט מורחב בענין הדלקת הנרות ביו"ט

ובו יבואר א. ברכת ההדלקה לפניה או לאחריה ב. מתי זמן הדלק"נ ביו"ט והאם יברכו שהחיינו.

ג בטעם איחור המעריב בליל שבועות. (התבאר לעיל) ד. בדיני תוספת שבת האם מספיק בפרישה ממלאכה.

בס"ק כ"ז בשם הרבה אחרונים, וכן הביא בן הדרישה בהקדמתו לטור יו"ד בשם אמו שביו"ט ידליקו לאחר הברכה, משא"כ המג"א חלק ומדין לא פלוג גם ביו"ט אמר שיברכו לאחר ההדלקה. השערי תשובה מביא דגול מרבכה שדוחה המג"א שלא שייך שיתבלבלו בין שבת ליו"ט מאחר וברכתם שונה, וכן גם פסק המטה אפרים [סי' תרכ"ה סל"ג ובאלף למטה ס"ק ג'] והוסיף שאין למחות בנוהגות לברך לאחר ההדלקה כשמדליקות מבעוד יום (מטעם המג"א שלא יתבלבלו עם שבת) אבל באותם המדליקות בלילה לכו"ע צריכות לברך לפני ההדלקה, מאחר

הרמ"א סי' רס"ג סעיף ה' מביא מחלוקת לגבי הדלקת נרות שבת האם מברכים לפני ההדלקה או לאחריה, י"א שמברכים לפנייה וכמו כל המצוות שמברך עובר לעשייתן, וי"א שמברך לאחריה מאחר שאחרי הברכה יש לחשוש שקיבלה שבת ואינה יכולה להדליק הנרות וכדי שלא יהיה חסרון של עובר לעשייתן מכסים היד על הנרות בשעת הברכה ואינם נהנים מהנר עד לאחר הברכה וכך פוסק הרמ"א להלכה.

אמנם לפי"ז ביו"ט שמותר להדליק גם לאחר קבלת יו"ט עדיף לברך לפני ההדלה כדי שיהיה עובר לעשייתן, וכך מביא המשנ"ב

שבכה"ג גם למג"א לא שייך לא פלוג כי יש היכר גדול בין שבת שמדליקות מבעוד יום ליו"ט שמדליקות בחשיכה, והוסיף שעדיף להדליק גם ביו"ט מבעוד יום כערש"ק. אמנם איש המדליק נרות יו"ט ודאי שיברך לפני ההדלקה, מאחר ואפי' בנרות שבת סוברים שאינו מקבל שבת בהדלקתו אפי' בסתמא (ביאה"ל ד"ה אחר).

ב. מתי זמן הדלקת נרות ביו"ט

הבאר היטב בסי' תק"ג ס"ק ד' כתב בשם הלבוש והשל"ה שיש להדליק מבעוד יום גם בעיו"ט כדי שלא יחזרו לביתם ויהיה חשוד, וכן כתב בן הדרישה בשם אמו שטעות של הנשים המדליקות משחשיכה בעיו"ט, ועדיף שהכל יהיה מוכן בבואו מביהכנ"ס כדמשמע בגמ' שזה מכבוד היום, ושיקבלו יו"ט ע"י ההדלקה, ועוד משום שכל מלאכה שאפשר לעשותה מעיו"ט אסור לעשותה ביו"ט לכתחילה (טור סי' תצ"ה) ובנה הצדיק דבריה.

אמנם האלף למטה בסי' תרכ"ה ס"ק נ"א לא הסכים לטענתה השניה שכשאפשר להדליק מעיו"ט אסור להדליק ביו"ט כי זה רק במכשירי אוכל נפש, משא"כ הדלקת נר לכבוד יו"ט ובהכנ"ס מותרת לכתחילה (שו"ע תקי"ד סעיף ה', וע"ש בהרחבה) ובאמת דבריו נסתרים שהרי במטה אפרים בסעיף ל"ט כתב שבעיו"ט לפני מנחה ידליקו רק הנרות שלפני העמוד, ושאר הנרות בבהכנ"ס ידליקו לפני מעריב, ואפי' שכל ערש"ק מקדימים להדליק את כל הנרות זה רק בגלל שמיד מקבל שבת ולכן מותר להקדים הדלקתם אבל ביו"ט שאינו רוצה לקבלו בעוד היום גדול (כבערש"ק) יש להמתין עם הדלק"נ בבהכנ"ס עד מעריב ולכה"פ חצי שעה לפני חשיכה, והסביר דבריו באלף למטה מאחר ותוספת יו"ט דאורי' מוכרח להדליקם לפחות חצי שעה קודם חשיכה, ולכאורה הרי סבר שמותר להדליק ביו"ט לכתחילה נרות לכבוד, ולמה א"א להמתין למעריב ולהדליק בחשיכה, ע"כ שיש להקדים גם הדלקה כשאפשר לעשותה מבעוד יום וצ"ע,

ויותר דאולי כל ההיתר להדליק נרות ביו"ט לכבוד יו"ט פעם שלא היה חשמל משא"כ היום יאסר להרבות סתם נרות ביו"ט לכבוד יו"ט ורק מה שמדליק בכל שבת ויו"ט מותר. (שו"ת באר משה ח"ג ע"ו). אמנם דעת הגר"נ קרליץ בחוט שני שגם היום יש ריבוי אור ע"י הנרות וכשהשפעתם ניכרת מותר להדליקם, וכן כתב הגרש"ז אורבך שיש גם היום כבוד ועונג ליו"ט בריבוי הנרות ובפרט סמוך לחשיכה, וכן מטעם שמא יתכבה החשמל ויצטרך הנרות (בפרט שחשוד בבית מותר). (ספר יו"ט שני כהלכותו הוספות לפ"א הערה מ"ד).

טעמים נוספים שאין חיוב להדליק מעיו"ט משום דבר שאפשר מעיו"ט, שהרי מפסיד שמן עי"ז וכך יכבה הנר מוקדם ובכה"ג א"צ להקדים.

טעם נוסף להדליק מבעוד יום - לשיטת הגר"א שהסביר שיש שני מצוות בהדלק"נ שבת ויו"ט גם כבוד וגם עונג, וכבוד זהו ההדלקה מערש"ק לכבוד השבת, ועונג זה ההנאה באכילה לאור הנרות ולכן משום כבוד היו"ט יש להדליקם דווקא מבעד יום שלאחמ"כ מפסיד מצוות כבוד היו"ט ששווה לשבת לענין זה (רמב"ם פ"ו)

ואמנם אפ"ל שעיקר טעמם כדי להדגיש שגם ביו"ט מצוות התוספת יו"ט היא דאורייתא וכמו בשבת (משנ"ב רס"א ס"ק י"ט, מג"א סק"ח) מאחר וישנם טועים החושבים שביו"ט אין מצוות תוספת וכבר עוררו ע"ז שיש להזהיר ההמון שיו"ט שוה לשבת לענין חיוב התוספת [המטה אפרים תרכ"ה סעי' ל"ב ובקצה המטה ס"ק מ"ג ובאלף למטה שם ובס"ק י"ב].

הדעה השניה שמדליקים בעיו"ט בחשיכה [ומקורה במאירי ובעה"מ בשבת כג. - ומשנת יעב"ץ סי' ל"ד] וטעמה כדי שלא ידליקו גם ביו"ט שני מבעוד יום, ובו אסור להדליק עד שתחשך, ובפרט ביו"ט שחל במוצש"ק שיש להמתין הרבה להדלק"נ, (ושתאמר לפני"ז המבדיל בין קודש לקודש) ולכן כדי למנוע תקלות אמרו שימתינו גם ביו"ט ראשון לחשיכה, אמנם הגר"ב זולטי טען שסברא זו שייכת רק בחו"ל אבל היום בא"י שאין יו"ט שני אין תקלה בהקדמת הדלק"נ (ואולי אטו יו"ט שני דר"ה), וכן אשת הדרישה תקפה מנהג זה ואמרה שהוא טעות נשים. (שש"כ פרק מ"ד פסקי תשובות תקיד אות יט).

טעם נוסף לציין שההדלקה היא משום הסעודה (מנחת שמואל סי' ל')

האם בהדלק"נ יברכו שהחיינו

המשנ"ב בסי' רס"ג ס"ק כ"ג כתב "ואין צריך לברך זמן על הדלקת יו"ט מיהו במקום שנהגו אין למחות בידם" ודבריו מבוססים עפ"י היעב"ץ שאמר שאין שום מקור לברך שהחיינו בהדלקה, ולכתחילה עדיף לאומרו בקידוש, ואין למחות בהם כי זה מנהגם, ולכן איש שמדליק וכן אשה שמקדשת ודאי שימתינו לקידוש עם שהחיינו כי להם אין מנהג וכן לנשים עדיף שיברכו שהחיינו לאחר הדלקתם ואפי' כשברכת ההדלקה נוהגות לברך לפני"ז, [מחשש הפסק בין הברכה להדלקה] אמנם המברכות שהחיינו צריכות להזהר ולקבל יו"ט מיד, מאחר ול"מ תנאי שאינה מקבלת יו"ט אחרי ברכת שהחיינו כמו אחרי הדלק"נ שבת שמועיל! (משנ"ב תרי"ט ס"ק ד', ורס"ג י').

ואכן למדליקות מבעוד יום תמוה מאד איך אפשר לברך שהחיינו [ובפרט שמדליקות מוקדם שהרי הערוך השולחן כתב שכל ההיתר לברך שהחיינו כי מדליקות סמוך לחשיכה וע"ז כתב הנח למנהגם משא"כ במקדימות (אמנם בזמן הדלק"נ בעיר זה נקרא סמוך לחשיכה). ואכן החזו"א שבערש"ק הדליק חצי שעה לפני השקיעה ביו"ט איחר במקצת. (אורחות רבינו ח"ב עמ' ק')] מאחר ועלול לקרות עי"ז הרבה תקלות כדלהלן:

א. שלא יודעים שלא מועיל תנאי שלא מקבלת יו"ט לאחר שהחיינו וכדלעיל, ב. ביו"ט שני של ר"ה אותם שפוטרים בפרי שהחיינו לכו"ע יש להסמיך שהחיינו לקידוש כדי שיוכלו מיד לאחמ"כ לאכול הפרי (מטה אפרים תקצ"ט, ט'). ג. ביו"ט שביעי של פסח עלולות לברך בטעות שהחיינו.

ד. נכנסים לספק האם לענות אמן על שהחיינו בקידוש של הבעל (לחשוש להפסק או לאי עניית אמן). [אמנם דעת הגרש"ז אורבך והגר"מ פיינשטיין זצוק"ל שאין שום בעיה לנשים לענות אמן ולא נמצא מקור למנהג זה, וגם שזה סדר הקידוש, ועוד שכל דבר שלמברך אינו הפסק גם לשומעים לא הפסק. ובפרט

בליל סוכות ופסח שיש מצה וסוכה שכשברכות מבעוד יום אולי אינם נפטרים בשהחיינו שעדיין לא הגיע זמנם שיש להמתין ללילה בשבילם, וודאי שיש להם לענות אמן, (וזה סיבה נוספת לא לברך שהחיינו בהדלק"ג מבעו"י בפסח וסוכות) וראיתם שאין בעיה לנשים לענות אמן, מברכת מאורי האש שנשים עונות בקידוש ביו"ט החל במוצש"ק אפי' שפטורות ממנה (לביאה"ל רצ"ו) ע"כ כיוון שזה סדר הקידוש ומותר לענות.

ה. הבעיה העיקרית היא בערב שבועות דבעינן תמימות וכמו שלקידוש ומעריב מחכים ללילה גם שהחיינו יאסר לאומרו מבעוד יום, ובפרט לשיטות שטעם שממתינים לקידוש ללילה כי לשבועות אין תאריך בתורה אלא זמנו לאחר מ"ט יום מפסח, וא"כ עדיין לא הגיע זמנו, ואמנם טעם ההיתר להדליק נרות מבעו"י כדי לקיים המצוה דאורי' של תוספת יו"ט אבל שהחיינו אין סיבה שיברכו, הערה זו תבואר בהמשך בהרחבה, וצע"ג.

ד. בדיני תוספת שבת ויו"ט

ושלכתחילה לא מספיק ע"י פרישה ממלאכה בלבד.

אמנם יש לעיין למה לא מספיק פרישה ממלאכה לקיום מצוות התוספת בשבועות ולא יצטרך לקבל בשבועות יו"ט בפה ובהדלק"ג וכך לא יפסיד תמימות ויקיים מצוות התוספת כראוי ונבאר הדברים: לרוב הפוסקים תוספת שבת ויו"ט דאורייתא (משנ"ב רס"א ס"ק י"ט) ולכתחילה יש לקיימה ע"י קבלה בפה שמקבל ע"ע תוספת שבת ועדיף ע"י אמירת דבר שבקדושה (מזמור שיר וברכו וכד' ולאחריה אין אפשרות להתפלל מנחה לכו"ע - משנ"ב רס"א ס"ק כ"א ושו"ע רס"ג, ט"ו וס"ק מ"ג).

ומטעם זה כתבו כל רבותינו שיש להקדים ולגמור שמונה עשרה של מנחה לפני השקיעה לכה"פ 5 דק', ובשש"כ פרק מ"ו סעי' ה' בשם הגרשז"א כתב דעדיף להקדים ולהתפלל ביחידות

ישבעו ויתענגו מטובך

בתפילה של שבת אנו אומרים "עם מקדשי שביעי כולם ישבעו ויתענגו מטובך", וההפלאה בהקדמה לכתובות העיר בזה, שמוזכר כאן 'ישבעו' ואחר כך 'יתענגו', משמע שיש תענוג גם לאחר ששבעים, והרי בדרך כלל המציאות היא שאדם שאוכל ושבע כבר אין לו תענוג, וכל התענוג הוא בזמן שרעב, אבל לאחר ששבע וסיים לאכול, נופלת עליו עייפות, ואינו נהנה לאכול עוד.

וביאר ההפלאה, כי אמנם כן הדבר באכילה גשמית, שיש תענוג רק לפני השביעה ולא לאחריה, אבל כאן מזכירים "מטובך", והכוונה לתענוג רוחני של תורה, כמו שאמרו (אבות ו, ג) אין טוב אלא תורה, וגם בתורה שייך שביעה כמו שמצינו לשון הגמרא (ברכות יד, א) המשביע עצמו מדברי תורה, ובתורה התענוג נמשך גם לאחר השביעה, ואדרבה ככל שממשיכים ולומדים יותר ברציפות התענוג גדול יותר. (מתוך שיחה של מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל)

מאשר להפסיד מצוה דאורייתא של תוספת ש - ע"ש, וכן דעת הגריש"א והגר"ח"פ שינברג והגר"נ קרליץ בחוט שני ריש ח"ד, והגר"ש ואזנר (שבה"ל ח"י ס"ג) שתמה על המתפללים בזמן ביה"ש שהפסידו תוספת ש משום שסברו שהקבלה הנצרכת לשבת ויו"ט היא שמקבל את כל קדושת השבת, ובלעדיה הפסיד תוספת ש,

אמנם יש מקילים בשעת הדחק לקבל קבלת שבת של פרישה ממלאכה בלבד וסוברים שבזה מקיימים מצוות תוספת ש ויש אפשרות לקבלה ולאחריה להתפלל מנחה משום שאינה קבלה גמורה, וכן לאחריה מותר לעשות שבותים, לצורך מצוה. וא"כ לשיטתם אולי בשבועות מותר לקבל יו"ט רק ע"י קבלה זו, שהיא לא מפקיעה את יום המ"ט והיא לא מחסירה במצות התוספת?

ואמנם בשבועות מותר גם הדלקת נרות מבעו"י (אפי' שהיא תמיד באשה קבלה גמורה (משנ"ב רס"א ס"ק מ"ג) בכ"ז ראינו שהיא יותר קלה בעצם האפשרות שמועיל לעשות בה תנאי שלא מקבלת

(שבת) אבל קבלה גמורה שע"י דבר שבקדושה כמזמור שיר וכד' שהיא מפקיעה את היום הקודם כדברי הט"ז בס"י תרס"ח שעושהו ללילה גמורה תהיה אסורה. וגם לחולקים על הט"ז הוי קבלת עצמותו של יום שנאסר גם בשבועות אולי תהיה אסורה, ומה"ט גם שהחיינו יאסר, שהוי קבלה גמורה,

אמנם לא שמענו שמחלקים זאת לגבי קבלת התוספת עצמה וודאי שהותר לקבלה כמו כל ערש"ק ע"י מזמור שיר וברכו, והטעם שלא אוסרים קבלה גמורה כי ראינו לכל הנ"ל שסברו שיש להקדים מנחה ולא לסמוך על קבלה זו של פרישה ממלאכה בלבד וע"כ שסברו שהיא לא מספיקה לקיום המצוה דאורייתא ולכן לא רצו להפקיע בשבועות המצוה דאורי' של תוספת אלא התירו גם קבלת שבת גמורה עכ"פ רואים שאין להסתמך על שיטה זו ולגמור מנחה אחרי השקיעה מאחר ועי"ז חסר בתוספת ש בשלימות.

זכה לעשירות בזכות ברכת שהחיינו בשבת.

למרתף החנות והראה לו את עשירותו הרבה, והיו שם מאות שטרות כסף, הון עצום,

לאחר כשנה היהודי עבר ליד החנות וראה שם התקהלות, וסיפרו לו שהירקן מת ובניו אינם רוצים את החנות ירקות ורוצים למכור אותה למרבה במחיר, הוא החליט מיד לזכות וקנה את החנות, ובכך זכה בכל האוצר שרק הוא ידע שקיים במרתף, והתעשר בזכות ההידור שנהג בכבוד השבת. (ברכי נפשי)

סיפרה הרבנית קניבסקי ע"ה, היה יהודי בירושלים שרצה כל שבת לברך שהחיינו, וכל שבוע היה קונה פרי מתחילת העונה בכדי לברך עליו שהחיינו, והירקן הערבי אמר לו פעם למה אתה קונה תמיד בתחילת העונה שהמחירים מאוד יקרים, תחכה עוד שבועיים המחירים ירדו, ותוכל לקנות בזול. והוא לא ענה לו, כי לא ידע מה לענות לו, ואז פעם אחת שאמר לו שוב הירקן למה אתה קונה פרי יקר כ"כ, הרי אני עשיר גדול ובכ"ז לא מרשה לעצמי לקנות כזה פרי כעת, לקחו הירקן

משמרת למשמרת

סיקון תשפ"ו - גיליון מספר 6

גיליון חיזוק להצלת בני התורה

מפגעי הטכנולוגיה בתקשורת

יו"ל ע"י 'ועד בני תורה' - לכשרות התקשורת - ע"ר.

גיליון חג מורחב לחג מתן תורה ולרגל היא"צ השלישי למייסד הוועד רשכבה"ג רבינו מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל

תוכן ענינים

- דעת תורה - מושא רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א | עמ' השער
- דבר העורך | עמ' 2
- לאורו נלך - לרגל היארצייט השלישי!
- שיח מיוחד מרשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל - עמ' 1-2
- שיחת חג מיוחדת במעונו של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי נתן זוכובסקי שליט"א | עמ' 2-3
- זעקת מרן המשיגה הגה"צ רבי דן סגל שליט"א | עמ' 4
- רוממתנו לדורות-סיקור נרחב | עמ' 4-5
- בין צוררי חוץ לאתגרים מבית, מאמר מיוחד ממזכיר הוועד | עמ' 6
- התייחסות וועד בני תורה למכשיר שפורסם ע"י חברת דרך בטוחה | עמ' 7
- דע את האויב | אז נדברו עמ' 7-9
- אינטרנט חסום | לעורר ליבי - עמ' 9-11
- מהנעשה והנשמע ומכתבים למערכת | עמ' 11
- מודעות ועדכונים מהוועד | עמ' 12

דעת תורה

מרשכבה"ג רבינו מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א בסכנות פגעי הטכנולוגיה כפי שנמסר בפני אלפים בכינוס רוממתנו לדורות - מוצ"ש תרומה תשפ"ו:

ידוע מה שכתב בספר חובות הלבבות: אמרו על חסיד, שפגש אנשים השבים ממלחמת אויבים, ושללו שלל אחר מלחמה חזקה, אמר להם: שבתם מן המלחמה הקטנה, התעתדו למלחמה הגדולה. אמרו לו: ומה היא המלחמה הגדולה? אמר להם: מלחמת היצר וחייליו.

כולם יודעים שבדורנו המלחמה הגדולה עם היצר וחייליו היא המלחמה בפגעי הטכנולוגיה, האינטרנט, המכשירים הטרפים וקוי הנייעס בכל שום וחניכה דאית להו, הצד השווה שבהם שדרכן להזיק וכוונתן להזיק ופגיעתן רעה, ומורידים את האדם עד שאל תחתית, ושמירתן עליך - כל אחד חייב לשמור את עצמו ובני ביתו, ולהתרחק ביותר מכל הכלים הטמאים ומטמאים, ולא להביא את עצמו לידי נסיון חלילה. הדברים האלו מושחתים ומשחיתים את הנפש ואת כל היהדות של האדם. ולמה זה מלחמה גדולה? א' מכיוון שזה אורב על כל צעד ושעל, וכל הזמן יש דברים מתחדשים, וצריך להיות ער ולהתייעץ עם רבנים ועסקנים יראי שמים שיוודעים ומומחים בזה, ולשמוע בקולם. ב' שלא מרגישים מיד בתוצאות הקלקול כ"כ כיוון שלפעמים זה בא טיפין טיפין וגם כי אומרים 'מפעם אחת לא יקרה לי כלום' וכיוצא בזה, וזה טעות חמורה שעלולה להביא לאסון גדול, ג' שזה מדבק וחודר משולי המחנה לתוכו רחמנא ליצלן, וידוע מהעוסקים בתחום שרוב רובם של הקלקולים בימינו הוא מהכלים הנוראים הללו, אשר רבים רבים חללים הפילה לבאר שחת, הנושא הוא כואב מאוד וחמור מאוד מאוד.

ישנו אינטרנט מסונן בתכלית לצרכי עבודה, צריך לדעת שבשום פנים ואופן לא הותר הדבר, והדבר הזה מיועד רק למי שקיבל היתר מיוחד מרב מובהק ומוכר ומומחה לעניין, וגם למי שהותר הדבר, שיקפיד על התנאים, וידע ויחזיר לעצמו ולבני ביתו שכל השימוש בזה הוא פחות מבדיעבד, וישתמש בזה במינימום הנדרש וכמי שכפאו שד.

ואני רוצה להוסיף עוד, בדבר הפרצה הגדולה של קווי החדשות למיניהם, המכלים את זמנם של כל מי שמשתמש בזה, ומלבד מה שהם מלאי לשון הרע, מחלוקת ורכילות, ופעמים רבות אף מגיעים דרכם למבואות המטונפות ממש, מלבד כל זה, קווי החדשות מסיחים את הדעת משקיעות בלימוד, ואיך אפשר לצאת כך תלמידי חכמים, יש בהם גם קלקול גדול וסחי ומאוס, וצריך להתנתק מהם ולהתרחק מהם בתכלית.

ולכן החובה היא לפעול בכל האפשרויות, שבכל הטלפונים הכשרים, לא תהיה אפשרות להאזין לקוי החדשות, וכן לפעול שמפעילי הקוים לא יוכלו לפנות למשתמשי הטלפונים.

וחובתם של ראשי הישיבות ורבני הקהילות בכל מקום, לעמוד בכל כחם לבער את הנגעים האלו של פגעי הטכנולוגיה שהדבר הכי נורא בימינו, וצריך לערוך מעת לעת התכנסויות בכדי לחזק איש את רעהו בהתבדלות מוחלטת מהפגעים הנוראיים הללו. וכל יחיד ויחיד שמתרחק יותר ויותר כמטחויו קשת מהפגעים האלו, הדבר ישפיע לטובה על כל הציבור כולו.

ד' יצילנו מכל הפגעים שסובבים אותנו, ומכל חורשי הרשע הזוממים להשביט לימוד התורה וקיומה כאן בארץ ישראל, ויהי רצון שנוכה בקרוב לראות בבניין ירושלים ובית הבחירה, ובא לציון גואל במהרה אמן.

לאורו נלך! שיח מיוחד.

לרגל היארצייט השלישי לרשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל אנחנו מביאים שיח מיוחד שפורסם לראשונה בגיליון 'דרכי החיזוק' פסח אשתקד על דרך השידול לבחור מתמודד ממכשירים פסולים.

מזכיר הוועד בהתייעצות במעונו

פעמים רבות כשהיה צורך לחנך ולעורר על דברים הצריכים תיקון לרבים וליחידים, לא דיבר רבינו מרן זצוק"ל במישורין על החיוב או האיסור שבדבר אלא תיאר יותר את ה"אשריך בעולם הזה", כמה כדאי וכמה אושר ותענוג יש בהנהגה על פי התורה, וכמה מפסיד מי שאינו כן.

להלן תמליל מרתק מתוך דברים שדיבר רבינו בחודש אייר תשפ"א עם בחור מתחזק שהתמודד עם ניסיון קשה לקנות מכשירים אסורים ל"ע. הבחור למד חברותא עם אברך ממקורבי רבינו, והשפיע עליו האברך לעלות לרבינו לדבר עמו על כך.

עם כניסתם, הציג האברך את הבחור בשמו, ותיאר את התמודדותו:

יש לו הרבה 'תאוות', הוא רוצה לצאת לעבוד, ולקנות לא עלינו 'סמארטפון'...

דבר העורך

ומלאה הארץ דעה את ה'.

בגיליון הקודם הבאנו את האזהרה הנוקבת כפי שנשמעה ממנו"ר ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דב דיסקין שליט"א על סכנת קווי הבינה המלאכותית, הקיימת לצערנו אף במכשירים הכשרים, כפי שנמסר בכינוס 'נרוממה' תשפ"ה. להלן ציטוט מהדברים:

אני רוצה לומר דבר שאני קצת מתעסק בו... גם מכשיר כשר

שיש עליו חותמת כשרות והוא כשר באמת, לא מדובר שיש מזויפים ויש תומכים ויש צינתוקים, גם מכשיר כשר באמת צריך לבדוק, אני יכול להראות לכם עכשיו מכשיר כשר, אני אתן לכם מספר, תתקשרו ותגיעו לבניה מלאכותית ה"י עם כל הדברים... בטלפון עם הכשר... אין שום הגנה היום, מי שיש לו ילדים או שיש לו אחים שיבדוק מה הם עושים, לאיפה הם מצלצלים, מה הם מחייגים, לא לסמוך על שום דבר גם בדברים שהושבים שזה בסדר, זה לא בסדר. הדברים צריכים תיקון. לא הכל אפשר לתקן. בכל אופן כל אחד שלא יסמוך, כל אחד צריך לדאוג שידאג לעצמו ולא לסמוך על שום דבר, לדאוג לעצמו, למשפחה שלו, ובעז"ה... כל הדברים הנוראים שיש בדברים האלה... אם אנחנו נשמור לא להתקרב לזה זה כבר ישפיע מאד.

ובס"ד מאז זכינו לחיזוק גדול בנושא, כאשר בפעילות הוועד במערכות התוכן והחברות הפועלות תחת הוועד נסגרו מאות קווים שכאלו והותקנו חסימות למניעת התופעה. כמו כן נסגרו דרכי החיוג לקווים כאלו אשר לצערנו פועלים בפלטפורמות שאינם תחת פיקוחנו - חלקן אף בחו"ל - והצלחנו בס"ד למנוע את האפשרות לחייג לקווים אלו בחברות המפוקחות ע"י הוועד.

כן זכינו כולנו לשמוע בחודשים האחרונים את דבריו הברורים של מו"ר ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א אשר עמד וזעק ע"כ בפני האלפים בכינוס החיזוק נגד פגעי הטכנולוגיה, להלן הקטע מתוך משאו המלא כפי שמתפרסם בגיליון זה.

שמעתי בזמן האחרון שילדים קטנים, 11, 12, משתמשים עם הטלפון הרגיל, מי שיש טלפון רגיל בבית, ומתחברים ל-AI, ושואלים כל מיני שאלות. ילדים קטנים. ויש עצה פשוטה. אדם יכול להתקשר לבזק, לבקש מסלול קו נקי, ואז אי אפשר על ידי טלפון רגיל להגיע לשום דבר.

הטלפונים: יש טלפונים כשרים, אפילו כשרים, שבחורים שיש קצת חכמה, יכול להיכנס לכל מקום שרוצים. יש טלפונים שזה הרבה הרבה יותר קשה להיכנס, צריכים כל אחד לברר בעצמו מה הטלפונים אלו. וכל אחד מחויב להשיג טלפון כזה, וכל אחד יכול לעשות עם כרטיס סים לשנות את הטלפון שלו שלא יהיה אפשר להיכנס לשום דבר.

רק דבר אחד, אמנם זה קשה מאוד מאוד מאוד בטלפונים אלו להיכנס לדברים לא טובים, אבל יש בחורים שיש כוח על כל דבר, הכי טוב, גם כן לעשות כניסה לדברים לא טובים ולשנות את זה. אבל לא צריכים לחשוש על זה, בעיקר צריכים לדעת שכל אחד ואחד הגישה צריך להיות "עשו משמרת למשמרת", לא להיות "אויבקר חוכם" להגיד שזה לא יקרה אלי, ואז על ידי זה באמת יהיה קידוש שם שמים והצלחה הגדולה. ע"כ דברי מרן שליט"א.

לאור זאת, ובעקבות האתגרים הרבים בהתמודדות עם פרצת קווי הבינה מלאכותית, נערכה בחודש האחרון אסיפת התייעצות והדרכה למוקד הוועד על דרכי ההתמודדות, כאשר במשך למעלה משעה זכינו לקבל הדרכות ברורות וטללי חיזוק וברכה ממנו"ר ראש הישיבה הגאון הגדול רב"ד דיסקין שליט"א אשר הדריכנו בדרך אשר נלך.

בס"ד לא נותר לנו אלא לשאת תפילה לפני אבינו שבשמיים, שנוכה להציל את רבבות בני הישיבות ובנות הסמינרים מן הקלקולים הנוראים הללו, ולהוסיף להפיץ בכל עוז ובכל כוח את הבשורה ואת הפתרון - עד שיגיעו לכל בית בישראל.

והיא זה ברור וידוע לכל אב ואב, לכל מחנך ולכל רב, כי כמו שהורו גדולי ישראל - אין זו המלצה גרידא ואף לא הידור בלבד, אלא חובה גמורה, לעבוד לקווים המהודרים והמסוננים ברמה גבוהה יותר, ואין להסתמך על כך שיש עליהם חותמת כשרות רגילה בלבד.

וכל הרוצה להיטטר - מסייעין בידו, ויתקדש שם שמיים על ידו.

ופנה רבינו אל הבחור בנועם: איפיון זה מבלבל, עושה בלבול הדעת, אי אפשר לישון, אתה תהיה מבלבל, לא יהיה לך יישוב הדעת...

האברך: אמרתי לו שגם מבחינה רוחנית...

רבינו שוב פונה אל הבחור: איך אתה לומד בישיבה? אתה מרגיש טוב שם? הלימוד מעניין? לא משעמם?

הבחור: כן. מעניין.

רבינו: נו, מצויין! אז מה צריך עוד, הרי אשריך בעולם הזה!

האברך: הוא אומר לי שצריך את זה בשביל החברה, 'להראות' לכולם שיש לו כזה פלאפון... רבינו: זה שטויות, מה אתה צריך את זה, וכי אתה צריך למצוא חן בעיני אחרים? הרי אתה חשוב, אתה אדם חשוב, אתה לא צריך לחפש שיעריכו אותך...

האברך: גם להורים שלו מאד אכפת מזה. הם לא רוצים שהוא יהיה כך, הם רוצים שהוא יישאר בישיבה.

רבינו: הו, מצויין, יש לך הורים כאלה, אז אתה 'מיוחס', מה אתה צריך למצוא חן...

והוסיף רבינו לשכנעו: זה שטויות, כשאתה יושב ולומד, והלימוד מעניין, הרי זה קדושה! והמכשירים האלה הם טומאה, זה קדושה מול טומאה.

הבחור: אני רוצה מכשיר מוגן, עם חסימה...

רבינו: אבל מה תרוויח מכל המכשירים האלו? מה תרוויח?

הבחור: זה יפה...

רבינו: מה אתה צריך? לכל החברים שלך יש את זה?

הבחור: בישיבה אסור, זה יהיה רק בבית...

רבינו: ולאבא יש? לאמא יש?

הבחור: אין להם.

רבינו: נו, אז אין להם, והם גם לא רוצים, זה כיבוד אב ואם, אנחנו אומרים בבוקר: אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה כיבוד אב ואם, פירותיהן בעולם הזה והקין קיימת לעולם הבא, זה גם עולם הבא וגם עולם הזה! הכל ביחד!

האברך: הוא צריך ברכה שיחזור לישיבה, הוא יצא לעבוד כדי שיהיה לו כסף לקנות את הפלאפון...

רבינו: מה לעבוד? למה לעבוד? כשאתה לומד אתה קדוש! אתה יוצא מהקדושה? כשאתה לומד אתה מתקדש, בכל רגע אתה עוד יותר קדוש, השכינה נמצאת איתך, כשיש ציבור שלומדים שכינה ביניהם (אבות ג, ו), ובעשרה השכינה כבר באה קודם (ברכות ו, א), ואפילו חמישה, ושלושה, ושניים, ואפילו אחד שלומד, שכינה עמו! ובציבור זה עוד יותר שכינה, השפעה של קדושה, זה חיים אחרים.

הבחור: רציתי לקנות כי לאחים שלי יש מכשירים כאלו... לכולם יש...

רבינו: לא לכולם! מי זה כולם? הישיבה שלך! ויש להם? אין להם...

הבחור: אני לא יודע... יכול להיות שיש להם בבית...

רבינו: מי שיש לו שכל - אין לו! רק למי שאין שכל, היצר הרע שולט עליו. הוא נשלט. הוא כבוש על ידי היצר הרע. היצר הרע כובש אותו. אנחנו אומרים בברכת המעביר שינה 'ואל ישלש בנו יצר הרע', מבקשים את זה בתפילה, הרי אתה מבקש... אז לעשות להיפך?

האברך: הוא צריך ברכה שיחזור לישיבה...

רבינו: תחזור לישיבה, הכי טוב בישיבה, זה חיים קדושים, ושם גם תעשה שידוך מצויין, שידוך טוב בעזרת השם.

שיחת חג נרחבת במעונו של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי נתן זוכובסקי שליט"א

זכינו להתקבל לשיחת חג מיוחדת במעונו של הגאון הגדול רבי נתן זוכובסקי שליט"א, ראש ישיבת גאון יעקב ויו"ר הוועדה הרוחנית של 'יתד נאמן', מי שיוצק מים וזוכה לאמונם של מרגן ורבנן מנהיגי העדה במשך עשרות בשנים.

אנו נכנסים לחדרו של ראש הישיבה שליט"א ומיד נתקלים בדמותו המאירה של ראש הישיבה אשר יושב ושוקד על התורה מתוך הררי ספרים ומחברות, מכין את שיעורו הקבוע, אותו הוא מוסר לתלמידים מתוך יגיעה עצומה. בשל גודל חשיבות הנושא אנו מרהיבים עוז להפריע, ולאחר קבלת ההורמנא מהראש ישיבה שליט"א אנו מציגים את מבוקשינו.

בסייעתא דשמיא, במסגרת הפעילות הקבועה מוציא הוועד חדשים לבקרים גיליונות חיזוק

והסברה להצלת בני התורה מפגעי הטכנולוגיה בתקשורת. ראשית כל אנו מודים לרה"י שליט"א אשר הקדיש מזמנו לענות על השאלות אותם אנו שומעים מעת לעת מאברכים ובחורים על חובתם בנושא חשוב זה.

אנחנו עומדים כעת לקראת האירעיים השלישי למייסד הוועד, רבינו מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל, ורצינו לשאול את הראש ישיבה, שכידוע היה מקורב למרן גם בעניינים ציבוריים, מעט על פועלו והשפעתו של מרן זצוק"ל על נושא כשרות הטכנולוגיה.

ראינו שנושא זה של כשרות התקשורת היה בנפשו של מרן זצוק"ל, עד כדי כך שיצא מגדרו, וממה שידוע לנו המפעל היחיד שהוקם על ידו זה 'ועד בני תורה', בכדי לשמור על נושא זה בקרב הציבור. ומאליה עולה השאלה: מה הייתה הנקודה שבערה בו בעניין זה? האם כדי לגרום ולעזור שבני התורה יתנו מכל הבלי העולם הזה? או שמא חשש יותר מהדברים הלא טובים שיכולים לבוא ע"י המכשירים הללו כאשר הם אינם מסוננים ומפוקחים ברמה של ציבור בני התורה?

ראש הישיבה: הוא אחז שלא יתכן שיהיה כוחות שונים בציבור החרדי שיביעו את דעתם בנושאים של ציבור בני התורה, ולציבור בני התורה אין שום דבר.

מוסיף ראש הישיבה: צריכים לדעת שזה נס מהקב"ה שזכינו להנהיגה של רבינו מרן רבי גרשון זצוק"ל, רואים איך שהקב"ה סוכב את הכל, ורבי גרשון ניהל את הכל בצורה נפלאה ביותר. וזכורני עוד איך שרבינו הגדול מרן הרב שך זצוק"ל התחיל עוד להכווין ולהראות את דעתו עליו, ורק רבי גרשון עם השקט שלו והנאמנות להקב"ה והחתימה לאמת בכל סוגיא וסוגיא, הוא יכל להיות זה שיגיד דברים ברורים בכל מיני דברים שתלויים בהשקפה כללית. לא כל אחד יכול.

כתוספת אנו שואלים: כידוע, הראש ישיבה גם זכה לשמוע ולהסתופף במשך עשרות שנים אצל רועי ישראל. כמה הם ראו באמת את הנושא הזה של התקשורת, עוד מהזמן שבו הייתה רק עיתונות כתובה בציבור החרדי, כדבר שמסכן מאד את אופי וצביון הציבור? ראינו את הקמת העיתון 'יתד נאמן' ע"י רשכבה"ג רבינו מרן הרב שך זצוק"ל, ואת התיקון ב'יתד נאמן' ע"י רשכבה"ג רבינו מרן הרב שטיינמן זצוק"ל.

ראש הישיבה מתייחס תחילה להקמת 'יתד נאמן': היום יש ציבור גדול של בני תורה, וגם כאלו שקשורים לעולם התורה, שרצו לשמוע מה קורה בעולם. גדולי ישראל ראו בזה פצה, שזה לא טוב שהם ידעו רק מהעיתונים ההם, ולכן נוסד 'יתד נאמן'. צריך היה שבני תורה ידעו מה האמת ולמה צריך לשים לב. גם המצב שהיה בזמנו, שגדולי ישראל מקבלים כותרת רק אם הם היו קשורים למקום מסוים ואחרים לא, זה יצר מציאות מעוותת. זה מה שראו גדולי ישראל בהקמת העיתון.

ראש הישיבה ממשיך ומתייחס לתיקון ב'יתד נאמן' ולהקמת הוועד: גדולי הדור ראו כוחות שרצו להכניס דברים ע"פ דעתם ולא ע"פ דעת תורה, וראו חשיבות רבה בנושא בעל השפעה זה לעמוד על המשמר, שרק גדולי הם יקבעו מה צריך לראות, ובמקרה שלנו גם לשמוע. ולכן ראו חשיבות רבה להעמיד עיתון שיפעל אך ורק ע"פ דעת תורה. וראו שמתבשל דור שחי מכל התקשורת הזו, ולא רק ממה שאומרים בבית, ולא פלא שהקדישו לזה כוחות גדולים גם מעבר להרגלם.

מזכיר הוועד: שמעתי מאחד מגדולי ראשי הישיבות שליט"א שישנה, לצערנו, תופעה אצל חלק מהבחורים והאברכים שיש לתקשורת השפעה עליהם יותר מראשי הישיבות והמשגיחים.

ראש הישיבה: ודאי, לפני חודשיים הגיע אלי אברך בנושא מסוים שלא חונכנו כך בישיבות, ותחילה לא הבנתי איפה התחנך לזה והגיע לזה, עד שראינו שהגיע לזה דרך תקשורת שלא ע"פ דעת תורה. ולכן יש חשיבות לוועדה שלכם שמונהלת בהנהגת ציבור בני התורה שלא יהיה פרשנות של דעות אחרות.

יש קצת חוסר בהירות בקרב חלק מבני התורה בדבר הצורך להתנור מקווי הנייעס. מהי באמת הנקודה העיקרית שאמורה לגרום לבן תורה להתנור מקווים אלה? האם ענין הביטול תורה, או כיוון שמגיעים לדברים לא טובים?

ראש הישיבה: הבעיה היא שמגיעים לדברים לא טובים. בחור צריך לדעת שאם הוא ידע כל מה שקורה בכל פינה בעולם הוא יסגור את הגמרא. החפץ חיים אמר שבזמנו אפשר היה לשבת בעיירה ולא לדעת כלום ולחיות בשקט, אבל היום תוך עשר דקות יודעים הכל. אי אפשר לעצור את העולם, אבל צריך להבדיל שמה שידועים לא יתערב בדברים שלא צריכים לדעת, וצריך לדעת את האמת שבידיעה. וכמו שאמרנו קודם, גם כשיש ידיעה על דברים מסוימים שכן אפשר לדעת, צריך לדעת את האמת שבה, שלא יבוא מלווה בפרשנות מוטעית של דברים שלא ע"פ דעת תורה עליו אנו מחונכים.

מראיין: השאלה היא גם מה יגידו על כל פרישה מהממשלה - האם הפרשנות תבוא מהשפתיים של תורה? והאם אפשר לומר שהמלחמה על הקווים היא כמו המלחמה שהייתה על יתד נאמן? שברגע שהוועדה היא של בני תורה, אז גם הפרשנות שהבחורים מקבלים היא נכונה?

ראש הישיבה: נכון מאוד, אין ספק.

ראש הישיבה מוסיף אנקדוטה מעניינת בעניין זה: זכורני עוד מתקופת הנהגת רבינו הגדול מרן הרב שך זצוק"ל איך שהגיע אלי רבינו מרן רבי גרשון זצוק"ל בכמה הזדמנויות לשמוע באופן ישיר את דעתו של מרן הרב שך על מה שנעשה, רצה לדעת מה קורה ולשמוע ממקור הקרוב יותר כדי לא לקבל פרשנות אחרת, ואז בער בו כבר מה שהזכרנו, שלא יתכן שיהיו עוד כוחות שונים בציבור החרדי ולציבור בני התורה אין שום דבר.

ולכן לא התפלאתי שראינו איך שהורה וסמך ידו על אחיינו הראש ישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א, שראה שיש לו את הכח לעשות ולהכניס את זה לציבור בני התורה, וב"ה זכו לזה בציבור בני התורה.

מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א כתבו מכתב בחודשים האחרונים בו הם קוראים לעורר את הציבור בכל אתר ואתר בעניין של פגעי הטכנולוגיה. השאלה היא באיזה צורה לחזק את הציבור? האם להתמקד בנושא של 'סור מרע' על התכנים הבעייתיים שאפשר להיחשף אליהם, או שצריך להתמקד יותר ב'עשה טוב' ובמעלה של ההתבדלות מכל הבלי העולם, גם אם אין שם דברים פסולים?

ראש הישיבה: צריך לדעת שע"פ רוב זה מביא לדעות לא נכונות והורס את טהרתו של הבן תורה, וזה מעבר לדברים הפסולים שנכשלים בהם תדיר והצורך בהתבדלות מהבלי העולם.

הראש ישיבה עומד במשך עשרות שנים בראשות הוועדה הרוחנית של ביטאון עולם התורה 'יתד נאמן'. אנו רוצים לשמוע דעת תורה באופן הרצוי לבני התורה, מהם הדברים שצריכים לחסום וממה אפשר להתעלם? הרבה פעמים המחשבה על כל מיני דברים היא: האם זה היה נכנס ביתד או לא?

ובכן - מהו האיזון בין קווים פסולים לקווים שאינם לפי דרכנו אך אינם פסולים? לדוגמא: קווים המעודדים עליה למירון בצורה קיצונית למרות ההגבלות, אך מאידך אינם קוראים לאלומות וכדו'. וכן קווים עם רוחות זרות המנסות לחדור לכותלי הישיבות.

ראש הישיבה: למה בן תורה צריך את זה? מה זה קשור אלינו? למה צריך לדעת את כל הדברים האלה והדעות האחרות שהורסות את הבן תורה? מגיעים אלי בחורים לפעמים עם כל מיני דברים שחבל מאד שמגיעים אליהם, ועוד במהירות הזו שמתעדכנים כל העת בכל מיני דעות אחרות שאינם לרוחם של גדולי הדור שליט"א. ולכן יש חשיבות רבה במה שאתם עושים לסנן ולזכך את מה שמגיע לאוזניים של ציבור בני התורה.

לסיום, אנו עומדים ימים ספורים לפני קבלת התורה. נבקש מהרעך מהראש ישיבה שליט"א, מהי העבודה הרוחנית המוטלת על הבן תורה כדי להתכונן ולזכות לקבל את התורה?

ראש הישיבה: זה ברור שהמציאות של קבלת התורה היא, שכל אחד יבדוק לעצמו איפה למצוא את דרכו בגמ' ובתוס', איפה לעלות בלימוד, וממילא גם בעניינים של השפעה בהשקפה, ולדעת מה להגיד ע"פ התורה, זה רק אלו כמו שרואים שעסקו כל השנים שלהם בתלמוד תורה, בלימוד התורה בפועל.

ולכן כלל ישראל ניתן להם חוש הריח, ולעולם התורה יש לו חוש ריח, ואלו שתמיד היו מונחים בלימוד הם אלו שאכפת להם והם אלו שתמיד רצו, התדבקו והתחברו לגדולי התורה, וממילא ככה נוצר המצב שגדולי הם אלו שנותנים את הכוח לציבור בני התורה.

נבקש ברכה וחיוזק לאברכים היקרים פעילי הועד העובדים שעות רבות במסירות גדולה למען הצלת בני התורה מפגעים אלו.

ראש הישיבה מברך בחום: מחזק אותכם בכל החיוזק שאפשר בפעילות הקודש בשליחות של רבינו מרן רבי גרשון זצוק"ל, והקב"ה יעזור שהכל ילך על הצד היותר טוב ולא יצא מכשול מתחת ידכם, ושיזכו כולם להשתמש בטלפונים הכשרים והמהודרים שאתם דואגים לזה, וזה ישפיע עוד ועוד.

יש"כ על הזמן היקר שהראש ישיבה הקדיש לנו. עוד ינובון בשיבה.

זעקת מרן המשגיח שליט"א: "על מי אנחנו סומכים?"

מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א התייחס בדברים שנשא במעונו לאסונות הנוראים שפקדו את עם ישראל בתקופה האחרונה, ובדבריו אמר: "בפרשת בא כתוב 'ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים', אין הכוונה רק לומר שכל כלל ישראל הקריבו כל אחד את קרבנו, שאם כן היה צריך לומר 'ושחטו אותם', אלא כל קורבן של יחיד מגיע לגדר של 'ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל', וזה אומר שאם ח"ו נהרג איש מישראל הרי זה נחשב 'כל קהל עדת ישראל'."

"אך מלבד ההשגחה הכללית שיש על כולם, יש הנהגה מיוחדת של 'הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל', וכשרואים ח"ו להיפך הרי זה נורא נוראות, וכי חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא. כששומעים על אסונות ואירועים נוראים שכאלו, זה בודאי לא דבר פריטי, אלא מכה לכל קהל עדת ישראל, ובמסגרת תבנה נפשי' כשיש חרון אף כזה צריך לבדוק את ה'מסתרים', ועל כולנו לפשפש ולמשמש במעשינו, להתבונן ולתקן את דרכינו.

בדבריו חידד המשגיח על הצורך לחקור על מה חרי האף הגדול: "השבע והתחננה להשי' שנתרבה בדורנו לימוד התורה הקדושה, דקדוק המצוות וריבוי צדקה למעלה מן המשוער, אם כן על מה חרי האף הגדול הזה? אנחנו לא נביאים ולא בני נביאים, אבל יש בדינו מה שגילו לנו חז"ל הקדושים, שכל דבריהם בתכלית ומטרה כדי שנוכל לתקן, למנוע ולהבין מה תובעים מאיתנו.

ובפרט בשבועות האלו שהם שבועות של תיקון' כמו שמורנו המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היה קורא לימי השובב"ם, ובפרט בזמן שיש יותר דקדוק וקפידה: "כולנו יודעים שאנחנו נמצאים במצב לא פשוט, על מי אנחנו סומכים? לא בכדי אמרו חז"ל שבעקבתא דמשיחא אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים", כי הם ידעו שיהיו כל מיני דברים אחרים שיחשבו שהם יכולים להציל ולשמור, ולכן אמרו חז"ל שהאמת היא ש'אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים'. ואם אתה צריך להישען על הקב"ה, אתה מוכרח להיות במצב שהוא יוכל להיות אתך לעזור לך ולהציל אותך.

"ומן הידוע כמה 'רבים חללים הפילה' כל מכשירי הטומאה למיניהם, שח"ו משתמשים בהם ונכשלים ב'לא יראה בך ערות דבר' - ושב מאחריך'. תסמנה שערות ראש, כששומעים על אנשים שנקראים שומרי תורה ומצוות, ואפילו כאלו שנמצאים במקום יותר מקודש, ונפלו עד כדי פריקת עול."

עוד נקש המשגיח שליט"א על דלתות הלב וזעק: "מי יכול לקחת על עצמו שבמעשי הפרטיים כשביל הנאה או איזו תאוה מביא אנדרלמוסא לעולם, זה ממש בבחינת 'דורך'. כמה פשוט שצריך לראות להתחזק, הן במה שנוגע לכל מכשירי הטומאה למיניהם, והן בענייני צניעות, שיהיה הכל על פי ההלכה הצרופה. ומידה טובה מרובה, וכל אחד מאיתנו שישתדל להוסיף, זכותו גדולה עד מאוד, ובפרט אם זה בא בקושי מסוים, לפום צערא אגרא."

'רוממתנו לדורות'

אלפי עמך בית ישראל נקבצו ובאו לכינוס 'רוממתנו לדורות', כאשר תושבי ב"ב התקבצו באולמי ארמונות חן, ועוד אלפים בשידורים חיים ברחבי ארה"ק, להאזין לדעת התורה מול ניסיונות פגעי הטכנולוגיה המתחדשים ומתרחבים רח"ל אף במכשירים הכשרים, ועל אחת וכמה וכמה במכשירים הפרוצים, אשר כידוע הורו רבותינו עיני העדה צוק"ל שמחזיקי המכשיר הפרוץ פסולים לעדות.

במרכז המעמד שמענו כולנו בחרדת קודש את זעקת התורה מרשכה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א שזעק כי החובה היא לפעול בכל האפשרויות, שבכל הטלפונים הכשרים, לא תהיה אפשרות להאזין לקויי החדשות וכן לפעול שמפעילי הקוים לא יוכלו לפנות למשתמשי הטלפונים. (המשא המלא בעמוד השער).

במעמד נשא דברים נוקבים מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א שדבר ע"כ כי הגישה צריכה להיות "עשו משמרת למשמרת"

להלן המשא המלא והנוקב:

ברשות רבינו הגדול שליט"א, ברשות כל הרבנים, ראשי ישיבות שנמצאים פה, ברשות כל הקהל הקדוש הזה.

הלילה אנחנו מדברים על נושא של הטכנולוגיה. שמענו מרבינו על כל הדבר הרע הזה. ולפעמים, זה לא גוף הדבר הזה שאדם עושה, שבעצמו זה רע, זה רק שיכול להגיע מזה לדבר שני, שזה הרע. והרבה אנשים כך חושבים ממילא: "מה כל כך רע? זה לא רע". אלא מה? שאולי מזה יכול להיות משהו אחר. "אני מכיר את עצמי, זה לא יהיה, מאה אחוז. אז שני דברים צריכים לדעת:

מבואר בשערי תשובה: "חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה". למה? ידוע את הידע, כי יראת השם יסוד המצוות. יסוד המצוות זה יראת השם. שנאמר: "ועתה ישראל מה השם אלוך שואל מעמך כי אם ליראה את השם אלוך". ותקנת חכמים וגדריהם, יסוד ודרך היראה. התקנת חכמים וגדריהם זה היסוד לדרך היראה, כי עשו גדר והרחקה, פן תיגע יד האדם באיסורי תורה.

"ושמרתם את משמרת", עשו משמרת למשמרת. זה ציווי, שאדם צריך כן להיות. אסור לאדם לומר שמה שאני עושה זה בסדר, ולא יביא לדבר אחר. על זה כתוב:

"עשו משמרת למשמרת". רוב הזהירות, והגדר, והרחקה מן האיסור, הלא זה מעיקר המורא. וזה נקרא יראת שמים. וזה התכלית יראת שמים. והמרבה להזהר, יגיע לשכר הגדול. כפי שנאמר: "גם עבדך נוהר בהם, בשמרם עקב רב".

על כן אמרו: "חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה". כי גדריהם וגזירותם מעיקר היראה. ומצוות היראה שכר הרבה מנגד מצוות רבות. שאנחנו אומרים שצריך להזהר, זה לא איזה חומרא כזה. זה עיקר היראה וחובב שאדם מחויב לעשות דברים, למנוע דברים אחרים.

ובא בן אדם בכל זאת, שהוא אומר: "אני יודע את עצמי, זה לא יקרה לי, במאה אחוז אני מכיר". אומר המסילת ישרים: "הרי אנחנו רואים בעינינו כמה וכמה פעמים, שכבר ליבו של האדם יודע חובתו, ונתאמת אצלו מה שראוי לו להצלת נפשו, זה ברור לו מה צריך לעשות, ומה שחובה עליו מצד בוראו. ואף על פי כן ניחחו. לא מחסרון הכרת החובה ההיא, ולא לשום טעם אחר, אלא מפני שכבודות העצלה מתגברת עליו".

העצלות מתגברת עליו. יכול להיות עצלות, יכול להיות תאוה, כל מיני דברים שגורמים להתגבר עליו. והוא אומר: לפני שאני אלמד, לפני שאני אעשה הדבר הטוב, אוכל קימעה". פתאום הוא מרגיש בעצמו איזה רעב קצת. פתאום הוא מרגיש שהוא קצת עייף. "אוכל קימעה. אישן קימעה. או קשה עלי לצאת מהבית".

זה כוח היצר הרע. יש דבר שיכול לעשות וצריך לעשות, ופתאום יבוא איזה שינויים ופתאום יבוא איזה שינויים בעצם הגוף שלו, הוא יהיה פתאום קצת עייף, קצת רעב, לדחות את מה שצריך לעשות. זה רואים את הכוח של היצר הרע, הכוח שאדם לא יודע מה הסיבה שעושה דברים. הסיבה של הנגיעות, מה שגורם לו.

"ואולם אם תשאל את פי העצל, יביא לך במאמרים רבים ממאמרי החכמים, והמקראות והכתובים, אשר כולם יורו לו לפי דעתו המשובשת, לעליו ולהניחו במנוחת עצלותו. הוא יוכיח שכך צריך להיות. והוא איננו רואה, שאין הטענות ההם והטעמים ההם נולדים לו מפני שיקול דעתו, אלא ממקור עצלותו הם נובעים".

היסוד הוא, אדם יכול לחשוב שלי זה לא יקרה, זה מאה אחוז. אבל השורש של הביטחון הזה, שהוא מרגיש זה מאה אחוז, זה בגלל איזה תאוה, איזה עצלות, וזה גורם לו להרגיש את הוודאות הזאת, ובאמת זה לא ודאי לו, היצר הרע גורם לו ההרגשה הזאת. שבאמת זה בא מכוח עצלות, או תאוה, או סיבה אחרת.

וזה צריכים לדעת בעניין טכנולוגיה. יש הרבה אנשים שאומרים: זה בסדר, זה לא יקרה לי, אין מה לפחד. אני כן יכול להשתמש בזה. מה אתה אומר שאני אכנס לזה יותר ויותר? לא, אני יודע בעצמי, מאה אחוז. המאה אחוז זה טעות. אתה חושב מאה אחוז, אתה באמת ברגע זה חושב מאה אחוז, זה הבעיה. אתה לא משקר. אתה באמת חושב ברגע זה מאה אחוז. אבל המאה אחוז זה טעות. המאה אחוז בא מכוח עצלות או תאוה. תדע את המציאות הזו.

אם כן, כיוון שזה המציאות רבות, שאנחנו מחויבים לעשות משמרת למשמרת. לדאוג אולי יקרה, אולי יקרה. ולכן צריכים לעשות כל מיני, כל מיני תקנות, וכל מיני גדרים. אדם אסור לו להגיד "ברור לי שלא יקרה לי". אפילו זה באמת ברור לו. ה"ברור לי" הזה זה טעות. ה"ברור לי" זה בא מכוח היצר הרע שמכניס את ה"ברור לו".

אבל היסוד הוא היצר הרע. זה מה שכתוב במסילת ישרים. היסוד הגדול הזה. שאדם באמת מרגיש "ברור לי", הוא באמת מרגיש "ברור לי". אבל ה"ברור לי" זה היצר הרע.

ולכן זה הסיבה מה שעשו את האירוע הזה. להתחזק בעניינים אלו, וללמוד כמה פרטים מסוימים, שאדם צריך לדעת ולחשוב עליהם. אני רק אזכיר שניים או שלושה דברים שצריכים לדעת הלכה למעשה.

יש בזמן האחרון, מכל הדברים של טכנולוגיה, התחיל בטלוויזיה, מטלוויזיה לאינטרנט, ושמעתי בזמן האחרון שילדים קטנים, 11, 12, משתמשים עם הטלפון הרגיל, מי שיש טלפון רגיל בבית, ומתחברים ל-AI, ושואלים כל מיני שאלות. ילדים קטנים. ויש עצה פשוטה. אדם יכול להתקשר לבזק, לבקש מסלול קו נקי, ואז אי אפשר על ידי טלפון רגיל להגיע

לשום דבר.

עוד דבר שצריכים לדעת, עד עכשיו ידענו טלפונים. אבל עכשיו יש גם כן נגנים. נגנים שזה לכאורה זה דבר פשוט וקל, אבל על ידי נגנים יכולים להגיע לדברים הכי גרועים כמו בטלפונים. ויש על זה, או הדבר שנקרא כשרות להלכה או כשרות לכתחילה, ואם מתחברים לזה אז אין בעיה בנגנים, שיש נגנים מכוח ההשגחות אלו זה בסדר.

הטלפונים: יש טלפונים כשרים, אפילו כשרים, שבחורים שיש קצת חכמה, יכול להכנס לכל מקום שרוצים. יש טלפונים שזה הרבה הרבה יותר קשה להיכנס, צריכים כל אחד לברר בעצמו מה הטלפונים אלו. וכל אחד מחויב להשיג טלפון כזה, וכל אחד יכול לעשות עם כרטיס סים לשנות את הטלפון שלו שלא יהיה אפשר להכנס לשום דבר.

רק דבר אחד, אמנם זה קשה מאוד מאוד מאוד בטלפונים אלו להיכנס לדברים לא טובים, אבל יש בחורים שיש כוח על כל דבר, הכי טוב, גם כן לעשות כניסה לדברים לא טובים ולשנות את זה. אבל לא צריכים לחשוש על זה. אבל, אם אבא רואה שאחרי כל זה הבן שלו מידי הרבה זמן על הטלפון, לא להגיד סתם זה בסדר. צריכים לחשוש בכל זאת.

זה רבותי השלושה דברים שרציתי להגיד לכם הלכה למעשה, אבל בעיקר שצריכים לדעת שכל אחד ואחד הגישה צריך להיות "עשו משמרת למשמרת", לא להיות "אויבער חוכם" להגיד שזה לא יקרה אלי, ואז על ידי זה באמת יהיה קידוש שם שמים והצלחה הגדולה.

וכבר הבאנו את דברי מו"ר ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דב דיסקין שליט"א בכינוס 'נרוממה' דאשתקד בפני מאות האברכים:

אני רוצה לומר דבר שאני קצת מתעסק בזה וצריכים כולם לדעת את זה, יש מכשירים כשרים למהדרין, גם מכשיר כשר שיש עליו חותמת כשרות והוא כשר באמת, לא מדבר שיש מזויפים ויש תומכים ויש צינתוקים, גם מכשיר כשר באמת צריך לבדוק, אני יכול להראות לכם עכשיו מכשיר כשר, אני יתן לכם מספר תתקשרו ותגיעו לבניה מלאכותית ה"י עם כל הדברים... בטלפון עם הכשר, ולא רק איזה קו של צינתוק וירטואלי.

אין שום הגנה היום, מי שיש לו ילדים או שיש לו אחים שיבדוק מה הם עושים, לאיפה הם מצלצלים, מה הם מחייגים, לא לסמוך על שום דבר, גם בדברים שחושבים שזה בסדר. זה לא בסדר. הדברים צריכים תיקון. לא הכל אפשר לתקן, בכל אופן כל אחד שלא יסמוך, כל אחד צריך לדאוג שידאג לעצמו ולא לסמוך על שום דבר, לדאוג לעצמו למשפחה שלו, ובעז"ה אם באמת כמו ששמענו פה את כל הדברים הנוראים שיש בדברים האלה, אבל אם אנחנו נשמור לא להתקרב לזה זה כבר ישפיע מאוד.

בני התורה יצאו מחזוקים מן הכינוס, ורבים נשמעו לדעת התורה, והעבירו את המכשירים והקווים שבבתיהם לחברת התקשורת 'סים מהדרין', העומדת תחת הכשרות

המהדורת של הוועד, ובכך נחסמים הקווים הבעייתיים הנ"ל אף מאפשרות צינתוק למשתמשי הקווים, ומקיימים בכך את הוראת קודשו של רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, כאשר רואים בעין כל כי הפתרון היחיד כיום להישמר מקווי נייעס למיניהם ולסוגיהם, ולשמירה אמיתית על המכשירים משאר הפרצות – אינו אלא בקווים הנתונים תחת כשרות הוועד.

ניתן להצטרף בכל עת במוקד החברה 6060*. כמו כן, לאור החיזוק הרב בנושאי כשרות התקשורת, ניתן לקבל הכוונה והדרכה אל מול כלל הפרצות והאתגרים המשתכללים, במוקד המידע לפתרונות כשרות בתקשורת שעל ידי הוועד: 03-313-5556.

בין צוררי חוץ לאתגרים מבית: חובת השעה

מיוחד: הג"ד אליהו קמינסקי שליט"א, מזכיר הוועד, בטור נוקב – ערב מתן תורה תשפ"ו

אנו, בני הציבור החרדי, מצויים בעיצומה של תקופה מאתגרת מאין כמוה; בעוד שמחוץ תשכל חרב ואויבי הדת קמים עלינו לבלותנו, הרי שבבית פנימה סוערות הרוחות וההסיונות מתרבים. דווקא בעת הזו, כשהערפל סמיך, ברצוני להעלות זווית נוספת להסתכלות על אחד מהמאבקים הקדישיים אותם אנו מנהלים – המאבק על טוהר התקשורת.

כחלק מתפקידנו לשמירה על צביון הבית היהודי, פועל הוועד ללא לאות לסנן קווי התוכן וחסומי פרצות רוחניות. בחודשים האחרונים בלבד חסמנו אלפי קווים (!) שהפצו תוכן פסול; החל מתכנים שאין הדף סובלם, ועד להסתה המורה, גלויה או מדומזת, נגד רבותינו גדולי הדור שליט"א.

זכינו להנהגה של גדולי הדור המכונים כל צעד בפעילותנו, ובזכות השקעה במשאבים טכנולוגיים מתקדמים, אנו מצליחים למנוע עקיפות מצד גופים המבקשים להחטיא את עידיית בנינו ובנותינו בתכנים פסולים ובחשקפות חזרות, ובס"ד כיום הציבור מכיר בפעילות הוועד ומשתף פעולה באופן יוצא מן הכלל.

עם כל זאת אל מול עינינו מתנהל מאבק מתוזמר: גופים עוינים שחדתו על דגלם מלחמה בכל דבר שבקדושה, פועלים בשיתוף גורמים מתוכנו המתעטפים ב'איצטלא' של קנאות' כדי לערער על הנהגת הדור. אלו הם גופים עתירי הון, המזרימים חומרים ויוזאליים ופרסומים נוצצים במימון זה, במטרה אחת: לקעקע את יסוד הנאמנות לתורה ולמוסריה.

אנו ממשכיכים במסורת של גדולי הדורות שנאבקו בחידוף נפש אל מול אנשי תקשורת שניסו לעוות את החשקפה הצרופה. הלא הרי לפלא הוא כיצד מרגן ורבען גדולי ישראל בכל הדורות, רבותינו הגדולים מרן בעל ה'אבי עזרי', מרן בעל 'אילת השחר', ומרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל, לחמו כאריות, ללא כל פחד, על נושאי התקשורת. מרגן לא נמנעו מצעדים ציבוריים קיצוניים שקדעו משפחות, הכל בשביל נושא קריטי זה. למרות הניסיונות של גורמים שונים לבלום את פעילותנו בתואנות משונות, רבותינו עומדים כחומה בצורה. זוהי חובתנו הקדושה – להבטיח שקול התורה יישאר צלול, ללא רעשי רקע של כפירה ומרד.

לולא גדולי הדור, אלו שעמנו ואלו שכבר אינם, שהזהירונו מבעוד מועד מפני הזיוף – הרי שהדור היה מופקר כעת לשטף דעות כוזבות המרעילות כל אוזן. 'ברוך שמסר עולמו לשומרים'.

אמנם המלחמה בפגעי הטכנולוגיה התנהלה גם לפני הקמת הוועד, אך התחושה היא כי בהעדר גוף מוסמך שמונחה ע"י גדו"י בכל צעד ושעל, המאבק והאנרגיה התפזרו, והושקעו באפיקים שאינם בהכרח נכונים.

במשך שנים הורגלנו לכנסים נלהבים נגד פגעי הטכנולוגיה, שמענו הסברים על 'פרצות', ראינו איורים וקראנו מאמרים. אך את העיקר – את הפתרון המעשי והשורשי – זכה רבנו הגדול מרן הגר"ג זצ"ל להותיר בתקונו לדורנו: הקמת וועד מקצועי הכפוף באופן מוחלט להנהגת גדולי ראשי הישיבות. וועד שאינו מסתפק ב'זעקות', אלא דוכש ידע טכנולוגי ומשפטי כדי לאטום באמת את הדרוש איטום, ולהציב את גבולות האסור והמותר מתוך אחריות תורנית צרופה.

עד כה, במידה רבה, הדור היה מופקר. עמותות שונות עסקו בזעקות שבר על 'פגעי הטכנולוגיה', כשהן מורכות הכל בחדא מחתא: גידופים כנגד רבנים המורים היתר לצורך חיוני, יחד עם יבואנים דרופי בצע של מכשירי תומך כשר מזויפים. התוצאה הייתה כאוס: צעירים שעמדו בפני ניסיון וגילו שחסימות קודסות בקלות בלתי נתפסת.

כשזוועקים על הכל ובבת אחת, בלא 'דעת תורה' ברורה שמבדילה בין הטפל לעיקר, ובין 'יהיה ואל יעבור' לגדרות שמירה והרחקה, כשיוצאים למאבק מבלי להעמיד 'גודרי גדר' מקצועיים שיטפלו בפרצות והאתגרים בשום שכל ובחיפוש אחר פתרונות, התוצאה היא הפקרה.

המצב המור שבעתים בדורנו, דור לחוץ העומד תחת גזירות קשות, שבו הציבור צורך מידע והשקפה דרך אמצעי התקשורת הזמינים. אם לא יהיו אלו גדולי ראשי הישיבות שיוקבעו מה ראוי לעלות על 'שולחן מלכים' לבתחילה, מה בדיוק, ומה חובה להסיר – יופקרו בני התורה לידיהם של בעלי מחשבות זרות המונעים מאינטרסים כלכליים.

אל מול העשייה המקצועית, אנו רואים עסקנים שאינם מוכנים לאבד את היכולת לקבוע בעצמם מה מותר ומה אסור, מבלי לשאת באחריות לתוצאות. וכשמעמיתם אותם עם העובדה ששיטתם נכשלה, ושבהסותם אנשים מחזיקים 'מכשיר כשר' החשוף לכל זוהמת הרחוב – הם משיבים בסט סיסמאות נכזבות: 'אחדות' 'צרכי פרנסה' או 'יהיה ואל יעבור'. מדובר בגופים ואישים אשר משקיעים מאמצים וממון מרובים בהסברה של נושאי המאבק בפגעי הטכנולוגיה, ויתכן שחלקם כוונתם רצויה, אך מעשיהם אינם רצויים ואף פוגעים במאבק החשוב.

יש להבין: הציבור החרדי מונה כיום מאות אלפי בתי אב בלעה"ד, מחזיקים שונים ומסגנונות מגוונים. ישנן תקנות והרחקות שהינן בגדר "בעל נפש יחמיד", או "המחמיד תבוא עליו ברכה", ומנגד ישנם גבולות קריטיים שכפי שהודו גדו"י – אסור לשום איש הידא את דבר ה' להצותם בשום מחיר. וישנו גם את כל שטח האמצע; דברים שלא נאסרו באיסור גורף, אך הותרו רק למי שנצרך להם בצורך הכרחי.

כשמשהלבים בטרמינולוגיה קיצונית אנשים תמימים נגד 'פגעי הטכנולוגיה' תוך עירוב מוחלט של הכל בכל מכל כל, ללא ההפרדה בין האסור לבין הבלתי מומלץ, עלולים לאבד את הכל.

הרי תקנות המונאמות לעדה קדושה אחת אינן בהכרח מתאימות לציבור הרחב, ואם לא נשכיל להציב קוים ברורים המגדירים גבולות אותם אין לפרוץ בשום אופן, לעומת גבולות אותם ניתן להתיר לצורכי פרנסה, או בשאלת רב לצורך חיוני כזה או אחר, יהפכו התקנות כולם ל"גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה".

יתכן שחלק מהבעיה נובעת מניתוק מסוים מצרכי עמך. יצא לנו לאחרונה להיוועד עם אחד העוסקים בנושא, כאשר על השולחן עלתה פרצה מסוימת שלצערנו נפוצה מאד בקרב בחורי ישיבות ובנות הסמינרים. אותו אדם הגיב לנושא וטען שלדעתו פרצה זו קיימת רק אצל ציבור 'מודרני עד מודרני מאד'. אנחנו התפלצנו לשמע הדברים; הלא אנו מקבלים המוני פניות בנושא מהורים ומחנכים לתלמידים במוסדות השמורים והמובילים ביותר! כיצד ניתן לטמון את הראש בחול?

האמת צריכה להיאמר: הרבה מכאבם אינו על 'פגעי הטכנולוגיה', אלא על 'איבוד השליטה' שלהם. ישנם אנשים הסבורים שהם מבנים טוב יותר מגדולי ומנהיגי הדור מה הדור צריך, מה יועיל ומה יזיק.

בעיה נוספת היא חוסר ההתאמה להתקדמות הטכנולוגיה: שיטות וחסומות שהתאימו והועילו לפני עשור או שנים אינם עומדים בפני ההתקדמות הטכנולוגית בת ימינו.

כדוגמא אביא מקרה שאירע אך לפני שבועיים, בחודש אייר תשפ"ו. פנה אלינו יהודי יקר הקשור לאחד הגופים הבולטים העוסקים בנושא, והפנה את תשומת ליבנו לקו מסוים אותו יש לחסום. כמובן שהנושא טופל מיידית, אך שאלנו אותו כבדרך אגב מדוע בחברות שתחת פיקוחם קו לא נחסם. התשובה שקיבלנו הייתה: "אצלנו פתוח בחלק מהחברות בגלל בעיה טכנית זמנית". כמובן שהקו הנ"ל נשאר עדיין פתוח, על אף שעברו כבר מספר שבועות... זוהי דק דוגמה זעירה מתוך שרשרת אין סופית של חידלון מתמשך וחוסר נכונות להתקדם ולהשתפר במרוץ הזמן כנגד הטכנולוגיה המתחדשת.

בע"ה אנו נמשיך לדבוק בדרך המסורה: צוות מוחלט לדעת תורה, בשילוב פעילות מושכלת ומקצועית, תוך חתירה תמידית לתיקון אמיתי ועמוק, ללא פשרות, וללא צעקות גיוועלד המנותקות מן המציאות. ודרך האמת תורה דרכה: רק התבטלות מוחלטת לדעת התורה הצרופה, בשילוב מעשה מקצועי ללא פשרות, הם שיעמדו לנו מול גלי הזמן ובאורם נלך לבטח, מבלי שזדים ינהלו את רוחנו, ומבלי שתעלה באוזנינו שום דעה שאינה משולחן גבוה.

התייחסות 'וועד בני תורה' למכשיר שפורסם ע"י חברת דרך בטוחה

אחד שבשנים האחרונות, ובפרט בעת האחרונה עם התפתחות הטכנולוגיה, נחשפו רבנים למגוון נרחב של מוצרים למגוון פתרונות טכנולוגיים לצרכים שונים, (כגון צרכים רפואיים, צרכי עבודה, נידות בדרכים, ניהול מוצרי חשמל ומכשירים רפואיים ועוד) פנו מספר רבנים לוועד בבקשה לפעול למציאת פתרון ע"י מכשיר שמצד אחד יהיה נקי מכל תכנים שאינם ראויים וכו', ומאידך ישרש את אלו הנצרכים לכך באמת.

לאחר התייעצות מדוקדקת של רבני הוועד יחד עם גדולי הפוסקים וראשי הישיבות, הוחלט כי יש לאשר את המכשיר של חברת 'דרך בטוחה' שהותקן על הצד היותר טוב, בצורה שמחד תספק פתרונות לנצרכים, ומאידך אין בו אמצעי תקשורת וגלישה כלל, מה שמאפשר לנצרכים להשתמש בפתרון ללא סכנת פריצה או היחשפות לתכנים לא ראויים וממכרים וחיבור לתרבות הרחוב הקולקטל.

ברם, עם תחילת שיווק המוצר ע"י החברה, גורמים אינטרסנטים המונעים משיקולים זרים וכלכליים הפיצו פרסומים חסרי אחריות כביכול הותרה הרצועה וכביכול ניתן אישור ע"י הוועד לכל מאן דבעי להשתמש באמצעים טכנולוגיים שהותרו רק לנצרכים להם.

ע"כ התכנסו רבני הוועד יחד עם הרבנים האזכרים המעורבים בעניין, והגידו אף הונח על שולחנם של מרגן ורבנן דשכבה"ג רבני מרגן הגר"ד לנדרו שליט"א, מרגן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א, מרגן הגר"ש שטיינמן שליט"א, הגאב"ד הגאון הגדול רבי שריאל דוונברג שליט"א ועוד. לאחר שמיעת דעת תורה מפי מרגן ורבנן שליט"א החליטו רבני הוועד כי לעת עתה אין לשווק את המכשיר תחת כשרות הוועד, בכדי שלא ליצור מצב כביכול רבני הוועד מאשרים שימוש כללי בלתיחילה אף לאברכים הספונים באהלי התורה.

כמו"כ פורסמה ע"י הוועד הבהרת דברים בנושא בעיתון יתד נאמן ביום ג' ו' ניסן תשפ"ו (מצו"ב)

כלל הפרסומים האחרים בנושא אינם מוסמכים ומופצים ע"י גורמים אינטרסנטים ובלתי מוסמכים.

באן המקום לציין לשבח את בעלי חברת 'דרך בטוחה' שהינם יראים ושלמים, צייתי רבנן ומוקירי רבנן, שלא חסכו כל מאמץ למניעת מכשול מכלל ישראל, וכל התנהלותם היא ע"פ הוראות שקיבלו מרבנים שליט"א, ממנה לא זזים ומיין ושמואל.

דע את האויב!

לבקשת ראשי הישיבות והמחנכים שליט"א אנחנו מגישים בפני הקוראים הנכבדים מאמד מבעל ה'אז נדברו' שמסביר בדרכו המיוחדת את הפגיעה העמוקה בעליה הרוחנית של כל אחד בתורה ויראת שמיים הנובעת מהתקשדות עם קווי הנייעס.

אבל הרב... אני (ההנהגה) מזהה!!!!

מיני פלץ יוצא לי בבין העלמים אצרי רב שם אץ באוויץ... בשלב מסוים גמיו מלחץ העלמות הקבוצות והצאצאים: מה הבדל בלשון קווי ניוטון? או אינפורמ: מה הבדל בלשון סטיוויא? או... או מה הבדל בלשון דעני? ואני כוונת מביא רשומה של כמה וכמה עלמות שלא קשורות בכל... נישאין שונים למיני... ומלחמה באופן שבדל גס הגשבות אלחיות אלוהי שונות אחר מהנהגה... אץ צרו שלל!!! בסוף גמיו מלחמה שהשאלה היא אחר... כי בסוף גמיו מלחמה שמוציא על צדמו הוא אחר ואיז: אבל הרב... אני (הנהגה) מזהה!!!!

אני מנסה להסביר לו אחר... ברגע שאחר שולח קווי ניוטון אחר שולח זמן יקר... ומנצח אחר בשביל אפרים משהו שדושה דלוק קופה...

ואץ הוא אחר: אץ מה... אבל אני (ההנהגה) מזהה!!!!

ואני צוניה או... (כן)... אחר (הנהגה) מזהה... אבל מהנהגה? מה אחר (הנהגה) מלחמה אנוש סתמנו אחר מלחמה... הצלמו אחרתב באישון אורה לאישיות שלך ואיזר אץ איזה ריגוש מלחמה הקוצה בשביל מלחמה אחר... הם מלחמה כן העיקר אן הבנן ואילו אחר בבן אץ איזה רחמה שהם יוצרו אחר שאחר בצדמח צה בכלל לא מלחמה והמיוז שהם צדוין מלחמה אחר צה אחר... הפרטיילר הסגריט שקונה לאקשן... אני מסיים אן (אחר) האוצה אחרת ואני כבר בטוח שהוא השתבץ... אבל איפה... אני רק מסיים... והוא שוב מוציא על אחר מלחמה בדיוק והפסד צה כבר בלחמה אב... אבל אץ מה... אני (ההנהגה) מזהה!!!!

ואני שוב מנסה להסביר לו... ממי גבין שביצא שאחר הולך אפי האופנה משהו מסה"כ רצה שילוח אקומו ואחר הפרטיילר שול?

והוא שוב צוניה: מה צה מלחמה... צה יפה! אני (ההנהגה) מזהה!!!!

בקיצור: בשלב מסוים קלטת שיש פה בלחמה טלפון שבו... אץ הוא אץ כץ לא מביין אחר, כנראה שיש אני לא מביין אחר... ואץ ביקשתי שסביר לי והבאוימ בלחמה הסביר לי... הרי 'נבוא רבי' מסכים שיש משהו שנקרא 'הנא'!!! כלומר בזבול האחר ובזבול הטלפון האב... אץ אחר - נבוא רבי (הנהגה) מלחמה אחר... אץ אני (הנהגה) מלחמה אחר!! אני (הנהגה) מלחמה קווי ניוטון... מה צה מלחמה אחר אני (הנהגה) הרי בין כץ הנאה דורה כולל... אץ אחר מלחמה כולל על ביניה או על בשר ביקר אץ אני מלחמה כולל על קווי ניוטון... כי מזה אני (הנהגה)...

ואץ אט אט מלחמה אחרת אחר... אחר יוא אחרת אחר שיש אנוש שדושה דלוי כולל... וכו' סגס הנאה... שורה מלחמה אני (הנהגה)...

ברגע שהבנתי אן הנקודה (סגס מלחמה)!!!!

אבל לא בלל שאין לי מה אצנו... כי דווקא יש לי!!!! הבדל הוא שהיא גשובה מיני ובישה!!!! צה יוגר מיני גשובה של מלחמה... וכשאני מלחמה בסלחנות אסור לי אצרי כלו מלחמה... כי... כי אץ אני (הנהגה) מלחמה... ומלחמה? צד אפני שהוא מלחמה אצרי הוא כבר לא מביין!!!

אץ צה!!!! שכאן בדלון אני יוא אחרת מלחמה אצנו אחר גשובה...

בהחלטה צה ישלח אץ בלחמה גשובה של מלחמה... אבל אץ יהיה אץ סביר אחרתב ריגוש... אחר גבין שזה לא כי גשובה של מלחמה ולא מלחמה של מלחמה גשובה של מלחמה כלה שנים אחר מלחמה... הוצר הוצר של מלחמה אצנו או אחר גשובה של מלחמה... אבל צדצב... סתמנו אני לא מלחמה... אני מלחמה באצנו אחר מלחמה אחר גשובה אחר אחר אחר... ובין: הגשובה היבשה היא כנראה!:

של האבון הכנים מנה צל בריאה ומצינה. [ו... משה לא לבין מה אחרת עשיתי?
זו בדיוק הנקודה!! כשהייתה מזהירה אותי להיבדק מהפאז לא מבוקר... מה
הבדלה? מה יש להיבדק? נגד הפאז? ההיפך הוא הנכון!!
הפאז זה זקן יקר מאוד!!! אבל הקיבולת שלו מוזנחת ומוזבלת!!! ולכן... אגא... אל
גמלא את הטקן של ההפאז בשטוו... אל בגבצת את המיושם שלך על ראוי לא
מבוקר... גמלא את זה... זה יקר... כי אתה כן לא ישר לך זקן (חלף ויקר) - מה
שבאמת חשוב...

לזכור הצניין אקוט במוחא דענין: ידוע זה זקן מאוד דוצנמא!!!! אני באופן אישי
מדעו שהמיושם מפדילוס אוי... עשוי שמיא לב באופן כדור ומדע: (נני בליחם אלו...
שם כל העלם ממה סביב מזהר אלמיה. וי יש ניה להיסטל אידיש הזה... המיושם הזה
מזלזל להציל אוי... ובריד שאני נגד מזהר... באופן שבדי זה מדעו אי ניה אובססי
להפדען כל העלם מה קורה... וכשה נכה!!! אני מיד פוהא את זה מול המל'... כשאני
פוחא מזהר... אני פוחא מזהר... ואלמיה? כי בגבצת את הזקן היקר של המיושם מזהר
אלמיה... אבל כשאני מזלזל אלמיה... אני יושב ביני לבין דצמא ומחליט שאלה...
דצמא... אין לי מה לבנוי' על המלמיה... אבל לקנצ'לש את המיושם... וזה לא יקדם אוי
לשום מקום... סוס אני לא בדרך מזהר הסגלא... וס אני אי מספיק מקום בבית לשום
שם את כל האבון (פס) של מזהר הומו... אז: דווקא השקנודים האלו פוחא דובוס
דלי, אמרה שהם כ"ה הונוניש, מה שדוב דלי יוגר, שאני מיד למסקנה שזה לא יקרה
בשדודים הקיבוס' ובריד!!! בידד שהצמא להציל את המיושם הכי. פמאוס אני
מזהר יוגר פניו אידיש ידוע ודנין מול המל'!! זה בדוק ומנוסה!!!

נכה זה בכל דבר: במלמ העקרון אין שום בדיה לשמור קווי ניוס... כל הבדיה למחילה
מהבדבד!!! בגבצת של (פס יקר בדיה של המיושם) למשהו שלא יקדם אוי בדיה... משוב
מה זה בורר שכולו סגל רשמי אצורה הפממא במשפט של בדי... אגה יכול להזהר
באופן מדעי שבוס שגרה כל המיושם שלך למחיה בניסיון ושלמיה דצמא פוחא טפס
כי... כי דקד דמס בקווי... (צמא דמוקס בפניו קודמא,

כדג (מזהר אלק... וידעו להשכר הימים...

שאלה אוי מה הבדיה במלמ קווי ניוס? ואני דניתי לך כלו משה... שחב... אבל
לגבצת את ההפאז של המיושם על קווי ניוס... ואני דניתי לך במזהר כלו בורר שדונה
למשה... אבל אני נהנה מזה!! היו מורינו המשה... אגה לא לבין שיש הפאז ואני
נהנה מזה????

אז זהו!!! שהטלפון שבדי שבנינו... (דעו בזה שמבנין הפאז זה כלו קרמון של מצינים
שמונה בכניסה אטבאלאק בטר 'מאוקה' וכל הקודם זוכה... אז זהו שלא!!! הפאז
ומיושם זה כרמס פדילומ שהשמוס בו מאוד מוזבל... ואגה מחליט לפי שיקול דעתו על
מה הכי משהלך לך למלמא אוי... ואם למבדי שזה ידוע שזכר אוי סגס וזה לא
קודם אוי בדיה האישית לשום דבר... אז במלמא אחיה: אגה שויל זקן בשביל רכב
אחר... (משהו אחר שדעה 'בדי' מהמיושם שלך... אוי אני לבין מצינו... אצלו המיושם הזה 'פכספ' ואילו
אגה הסודי שלו וכשמיד מיר לזכור זקן ומיושם בשביל לדעו משהו דצמא... (שאלה
דך כרמס מלמ ומפוס... במה?? בדעו מקולקל... גהנה... הידירי שאלה נהנה...

גבא'... זה השבדוד מיד!!! ודווקא במה השבדוד יש המיושם מאוד גדולה להפאז...
כי... כי בשביל מה נבדא הפאז אק לא בשביל למש אוי כאלמדי... א... א... מה??
למטהר שבבדיה במלמ דעו!!! ולכן!!! זו הסיבה ולא אחר... שזה השבדוד הוא זה
ההפאז!!!! זו דעויה הכי נשגבה... אידיש את כל ההפאז הקימלומ... שכולל ימין
את מוקס ויהיו שופים דונוניש'ים לקדם אוי בכל העדושה למטהר האמא והמיושם
שבבדיה אני פה!! לקבל דול מזהר!!!

כן... זה אוי משהו שבידי נגד ההפאז... ממה הוא דיבר נגד הפאז? כי אבל לגבצת
באבון יקר על דוויטוס ומלמזים... אבל בידד שמלמזים לשלם דמיון של לכו למלמ במלמ
ושמ יין מסכנ' כוא מלמ אפסד דוכנה את הנשק של הפאז!!! כן... פה אני מדעו
באבון!!! כשמלמזים לעדוה ה' הנצחית שלך... נאן אגה מיושם (להביס) של כל המיושם

זכור לדעו שהפאז זה דבר מאוד חשוב!!! הפאז זה כלו אבון (פס)!!! וכידוע: כל הסגר
הדולמי מסמבז סביב (פס... ממה? כי (פס זה זקן!!! וכל דבר היוס אידיש זקן... כך זק
ההפאז. הפאז זה הזקן של המיושם!!! חשוב מאוד לאכול!!! דא דקא: שאל האבון
אז יהיה טעם... אז אין זקן שמניד אוי לאכול... ואז לא אכילוס וזה זכור... לכן ה'
ברא הפאז לאכול... כי זה הזקן שבמלמזים אגה אוכילוס... כלו כן: חשוב מאוד שכן
אדק יקום בבוקר ומחיל יוק!!! דא דקא שאל לא יהיה לי טעם במיושם ולא מוטיבציה ולא
מלמז ולא כדור... אז אין זקן... כלו שרבי לל זקן דולמ!!! ולמל משה אימאני לל (פס
אז יכול להשר טל... כך זק אגה!!! בשביל להשר אוי מהמטהר זכור זקן... הזקן הזה
הוא הפאז... אצורה המיושם... אק המיושם של ידד (פס)... מלמז וכו'... בלי זה בן אדק (שאל
במטהר... ולדעו הכי אלו שיש להם (ניה) להפאז הפאז... מה הפאז שהם (מאוס) כלו
שהם (מאוס)... רכב דולמ בדיה הכביס...

אבל!!!!!! ממה שהפאז הוא זקן ו'נצל' מאוד ויקר... אבל אק משהו לך: הפאז הוא
אל פדק לא מטהר למלמזמה!! היא ריק אלמדי!!!!

לדעו: הילד שלי אידיש לאכול!!! אה... אבל יש בדיה... לא בא לו ולא מממשק לו והוא
לא מוכן לאכול? אז בשביל ה' ברא שוקולד... ואני אלמיה לו ויהיה לו טעם... ואז!!!
במלמזים ההפאז של השוקולד אני אציל אגה לו את המלמ אפס!!! אורה... ביה... נס
שם למלמ טעם... כי ההפאז לאכול זה הזקן!!! שבמלמזים אפס לאכול מה שמשב...
אבל!!! בידד שהילד שלי קיבל פכספ שוקולד שלימה והוא האיל לאכול אגה למשה'
כלום שהיא ידעו לפני אחרת צהרי...?? הההה... מה קרה לך?? סימלנו ששוקולד הוא
זקן!!! אני מוכן להשמש בזקן הזה ריק בגמלי שהוא מניד אוי לאכול במלמזים
מה שבידי ומזין... אבל לאכול דוויטוס לשם דוויטוס זה להפס אלמדי למטהר בפני
דצמא!!! הנבג' גבוס אכיל כל בדי... כל סווי ההפאז המומלמיה ש' ברא דעומו
זה חשוב... (חלף... יקר... כל דעו הוא אלמדי!! כל דעו יש לך מטהר... והפאז משמש לך
כאלמדי... אבל כשהפאז (הפס) למטהר קורא לך אזה 'בדל הפאז', ואין דברי מזהר
למקומות בבדלי הפאז...

אני יודע לזלזל לך סוד כלום! משהו שלא משה דעו... (המלמ היא שם אני לא משה
זל זה... זו המזהר שהמזהר לי מך כדו) פדק משהו שנסג זה דבר יקר!!! ממה? כי
דך כסל אפס לרכוש מלמ הפאז... מלמיה: הפאז דווקא יש בשפד... דא דקא: מלמיה
הדעו, אין לי מספיק כסל בשביל הפאז... (כן?? אז זהו!! שאל געקוב אחי אלו שיש
להם הרבה כסל... ומבדי לך שזה בדיוק הפס... דווקא כסל יש מספיק! אבל ההפאז??
ההפאז מוזבל!!! אק אגה רואה בן אדק שאל נהנה... זה לא בולל שאין לו מספיק
כסל... אלא לא (שאל לו מקום בכרמס של ההפאז... כן!! הפאז זה כלו כרמס זכרון
שמוזבל (נני ל-16 גיזה... ימין שיש לך דווקא מספיק כסל בשביל לרכוש כלום נכדג
של הפאז... אבל זה לא דעו!!! כי לא (שאל לך מקום בכרמס להכניס את ההפאז...
כשהמטהר מזהר אוי בפפאז... שאל אימיה מל דבר... זה לא בולל שההפאז הפ
לא מוזבל!!! אגרה... זה בדיוק הפס ב-180 מלמז! הפאז זה זקן מאוד מאוד
ויקרה... בדיק בולל שהוא שהקובל שלו מוזבל!!! ודווקא בולל זה שלו המטהר
מזהירה אוי... אל בגבצת הפאז מנין כי הפאז זה מזהר מאוד דצו ונציק... שאל
יש לך אוי מומלמ לך למלמ אוי ל-מה שחלף... ובנינו... ממה שזה נהנה לך למלמ...
אין מלמ בולל שאל מבינה מה שמלמ עשוי!!!!

כשאלה רואה ידיו אוכילוס ממקום לפני האבון... היא כדעס מאוד... מה יש??
אאאאא... בגבצת את כל האבון... (ו... איך זה נשמד?

זה נשמד (שאלה יש משהו נגד האבון... ואלמיה? כי היוו והאבון זוכים או לאכול
למלמ... לכן מלמ שונא את האבון המזהר הזה...
(ו... מלמז דצקניו... אגן מסמלומ דך המשפט הזה??

כדור שלא!!!! בדיוק ההיפך!!! מלמ דווקא מזהר באבון!! חשוב לה האבון... האבון
שלי יקר מאוד למלמ... ריק ממה? מלמ יודע שהאבון הוא מוזבל!!! ואק באכל
למלמ, בגבצת אי את האבון שלך על שטוו... ומבלי... כדור לא (שאל מקום בדיה

כל הפנאים והדוברים נביא (קצת אופק) – מה שבאמת חשוב לנו... אלאור את כל פניו וקצת
 אלמנו צל של דמויות ביצות ומונחים... אלאור את הדברים המוקדמים לדמויות בביה
 באיור, כן, רבי דקובא מוסר המורה אלה (הפוא: שאלנו את אבינו מוטק... הוא אינו
 את זה בשביל הדיונים והמיונים של האלמוז... מי שמושב שהיהדו היא נגד הפנאים...
 ש-יקום!!! אלאור שולחים את כל הפנאים היקרים רק אלה שמקצת אלאור לדבורה!!

וכל מה שיכול להגביר אבן והנאה... מה צריך דאק... נאן צריך אקצ את כל הפנאים
 והפנאים והמיונים... כל אקצ בדיאה שיק וכל אקצ את אלאור המלך הוילמיון של
 אקצק אלאור אלאור אלאור... מוזלן...
 זה אלמנה מה שרש"י אלאור בסוף מסכת אבות: הניו והכח והדושה והנבז והאכלה
 והפנקה והשבה והפנקה (נאה אציקוס ונאה אציקוס): אלאור: אלאור צריכים להקפיד את

אברך יקר! בן תורה!
 זה הרגע שלך לבחור באמת.
 בערב מתן תורה – כשאנו עומדים לקבל שוב את התורה – לא דוחים, מתנתקים!
 קבל על עצמך, כבר עכשיו החלטה נכונה ונקה:
 עבור לחברת התקשורת 'סימהרדין' – המאשרת ע"י הוועד.
 עשה את הצעד היום – ותיכנס למתן תורה מתוך טהרה.

"אינטרנט חסום"

מתוך העלון המתוק "לעורר ליבי" (עם שינויים קלים) - להערות 0527109698

כלומר: התורה מבטיחה לך שהגם שבדרך כלל מי שיוצא למלחמה נהפך
 למושחת, לאכזרי, לתקיף, לאלים, התורה אומרת "ונתן לך רחמים" מסביר האור
 החיים שלמרות שאמור להיות שהנלחם הופך למושחת, בגלל שזה צווי של
 התורה להלחם אתה יכול להיות רגוע! אתה תשאר 'עדין' אתה תשאר 'רחמן'!
 אתה תשאר אברך, רך, מתוק, רחמן, אוהב, וכו'
 אגב, עכשיו אולי תבין תשובה לאלו שכל היום שואלים "למה הרבנים לא יוצאים
 נגד דבר פלוני? למה לא יוצאים נגד אדם אלמוני? למה לא איכפת להם מפירצה
 מסוימת?
 אי אפשר כל היום לעסוק במלחמות!
 הנשק שלנו מוגבל!
 למלחמות יש מחיר!
 וכעת למלחמה!
אסור לאף 'זרם' לקחת את הנושא לידיים שלו
 על 'דקדוק הלכה' אני לא יכול לדבר כי יגידו לי שזה שייך לחזונושניקים, על
 'התבודדות' אני לא יכול לדבר כי אז יגידו אנחנו לא ברסלבערס', על 'דיבורי
 גאולה' אתה לא יכול לדבר כי אתה תשווין אוטומטית לחב"ד. כיסופים לבית
 המקדש כדאי להשאיר בבטן, אחרת תקבל סטיגמה של מזרחניק, או של 'מחקר'
 על סכנת האקדמיה אתה לא יכול לדבר כי יגידו שאתה מהפלג...
 אסור לנו שהמאבק על האינטרנט יהפך לבלעדי לזרם/קבוצה מסוימת! כי אז לא
 יהיה אפשר לדבר על התנורות מהאינטרנט!
 כולם צריכים לדבר על זה!
 אבל בואו נוהר שזה לא יהיה שייך רק לצוללים
 כמובן שכל קהילה תדבר על זה בשפה שלה! אבל כולם ידברו!
 ה'חסידים' ידברו על זה ויועקו שזה מפריע לדבקות בהשם
 ה'ליטאים' ידברו על זה ויגידו ש'גדולי ישראל' 'עיני העדה' החליטו לו... ופוגע
 בשטייגען...
 ה'ספרדים' יגידו 'לשם יחוד' לפני ההתכנסות בעניין.
 ה'ברסלבים' יגידו שהאינטרנט זה בחינת קליפת נוגה ודייקא וכו'ל.
 ה'חזונושניקים' ימצאו את הגדר של 'תקנה דרבנן' לאסור תקנות חדשות גם בימינו.
 ב'בריסק' ידונו אם זה האיסור הוא על הגברא או על המחשב {החפצא}
 אבל כולם! אסור שזה יהיה עסק של זרם מסויים!
 זה חייב להיות על פוליטי.
 סיפור:
 מעשה בזוג טרי שהתארסו לא מכבר! כדרכם של זוג, מה הדבר הראשון
 שעושים? מחפשים יחידה ליד ההורים בירושלים! מביירו קצר אצל מתווכים הם

אי ואבוי לנו אם נחבר בין הסוגיות השונות!
 יש סוגיית אינטרנט פרוץ!
 ויש סוגיית אינטרנט חסום!
 אני מדבר כעת אך ורק על סוגיית אינטרנט חסום! חסימה אמיתית!
 שוב אני מדבר אך ורק על אינטרנט חסום!!!
 שים לב מה כתוב בכותרת העלון! מאמר לאברכים ובני ישיבות! מאמר על
 אינטרנט חסום מתאים יותר לציבור זה, מאשר לציבורים אחרים. אם כי בגדול
 הוא מתאים לכולם.
 תמיד סלדתי מהעלונים העוסקים בנושא פגעי הטכנולוגיה, זה היה נשמע לי מידי
 צו"ל! מידי טורדני!
 אם גם אתה כזה אני מבקש ממך, העלון אמנם עוסק בזה אבל לא מה שחשבת.
 אם כבר דיברנו על הסלידה מהעלונים נגד המדיה, אתה חייב לשמוע סיפור.
 נכנסתי לבית כנסת, מוזוית העין אני רואה עלון בנושא המדיה, עם תמונות
 מוגזכות, בליבי החלה עולה הדחייה הקבועה שעולה בראותי את העלונים הללו.
 אלא שהבן שלי ראה את העלון, לקח והחל לקרוא. לאחר כמה דקות הוא שאל
 אותי לפרש הציוור בעלון... תקשיב טוב! פתאום אני מוצא את עצמי מסביר לבני
 בהתלהבות נדירה מאוד, על הציוור בעלון המרמז שמי שקונה את המכשירים
 האלו בסוף הראש שלו נהפך ל'חפצא' מלא בכל השטויות שיש שם. הייתי נסער
 ונרגש. שאלתי את עצמי, רגע, זה לא העלונים שאתה סולד מהם? התשובה, יש
 סלידה מוצדקת מההקצנה, אבל יש גם הרבה יותר מגרעין של אמת, ויש משפט
 שאומר "עד הילדים" שזה מגיע לילד שלנו שאנחנו רוצים להחדיר לו משהו,
 מתגלה האמת!
מלחמה משחיתה את האדם.
 צריך לעשות מלחמה בפגעי הטכנולוגיה!
 אבל אני רוצה לומר לך...
 בעיקרון מלחמה זה דבר משחית! 'האדם הלוחמני', בסוף הלוחמנות נהפכת
 לו כבומרנג והוא ניהיה לוחמני כלפי עצמו, כלפי אשתו והילדים, וכמובן גם
 הסובבים... הוא נהפך לאדם בעל שריר מפותח שלא כדאי להתווכח איתו על
 החניה של הרכב.
 אבל! גדולי הדור היושבים בגבעת רוקח' בבני ברק קראו מלחמה בנושא זה! אם
 הרבנים אמרו, אין עצה ואין תבונה לנגד השם! לא עושים חשבונות של הפסדים
 ורווחים! יוצאים למלחמה! נקודה!
 אבל אני רוצה להרגיע אותך.
 דברים י"ג ח התורה מצווה לצאת למלחמה כנגד הרשעים! ואז מגיע הפסוק
 ואומר "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב השם מחרון אפו ונתן לך
 רחמים ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבותיך" ע"כ.

הבינו שיותר זול לקנות זהב מאשר לשכור יחידה בירושלים... ירושלים של זהב... כפשוטו קמה לה 'אם הכלה' והצעה בפיה.

בואו תגורו אצלנו בבית! יש לנו בחצר יחידה קטנה, תוכלו לגור שמה בחינם! במקום לשכור יחידה בעלות של משכורת וחצי!

לא בא בחשבון, אמר הזוג פה אחד! אנחנו רוצים דירה משלנו!

אז נכון! יהיה לנו מאוד נחמד אצל ההורים! יהיה לנו ארוחות צהרים מבלי לעבוד! והכי חשוב, לא נצטרך לעשות כל שבוע משנת יוסף... בבית השוויגער יהיה מעניין לפטפט עם הגיסים המבוגרים, ומעל הכל, יהיה לנו יחידה חנים!

ולמרות הכל! אנחנו מעדיפים יחידה פרטית שתהיה שלנו! ורק שלנו!

אנחנו רוצים שיהיה לנו פרטיות! אני רוצה יחידה שנהיה שמה רק אנחנו!

וכך היה!

הם הגיעו ליחידה! יחידה שהיא רק שלהם! רק הוא, והיא! מה יכול להיות יותר טוב מזה? דא עקא שהחתן שלנו מיד אחרי החתונה קנה מחשב עם סינון, הכי מחמיר! לא 'פרומער' כמוהו יתפטר על סינון רדוד חלילה!

זה לקח זמן! ושהוא קלט את זה היה קשה מידי לחזור אחורה.

מה הוא קלט?

הוא קלט שהיחידה שלהם היא לא יחידה של שתיים בלבד!

אין להם באמת פרטיות! אין להם באמת זוגיות אמיצה!

הבית שלו נהפך למיני סניף בנק מזרחי {דווקא מזרחי, כי ההיתר עסקה שלהם הכי מהודר} הבית שלו גם מיני סניף של רמי לוי און ליין... משנת יוסף... להמשיך? אה, הבית שלו גם נהפך למיני סניף של אתר חדשות עם טובי הפרשנים הבכירים ביותר!

איך אני יודע שהם בכירים? כי הפרשן לענייני טראמפ אמר שטראמפ לא צפוי, לכן אי אפשר לדעת מתי יתקוף אם בכלל...

כמו כן 'הפרשן המבין' נשאל האם לדעתו יהיה תקיפה באיראן? בתגובה הוא ענה שבעיקרון מאוד יכול להיות שכן! אבל מצד שני יתכן מאוד שלא! לכן צריך להמתין ולראות מה יילד יום...

בקיצור היחידה שחלמנו עליה שתייה בית שלנו! החלום שחלמנו להיות ביחד! אחד עם השני, 'ליחיד' הזה, לו קווינו, לזוגיות שכל כך ייחלנו, הצטרפו עוד כל מיני...

אה איך שכחנו. היחידה של הזוג"צ הפכה לסניף ראשי של דואר...

איך לא! יש לו כתובת מייל... הוא רץ אץ בכל הזדמנות לבדוק האם מישוהו שלח משהו {תגיד שאתה לא מבין על מה אני מדבר}

המחשב הנפלא הזה שנותן לנו להפקיד צ'קים, לעשות העברות כספים לבדוק האם משתלם לנו לקנות כעת ביטקוין, שואב אותנו! וכשאתה שאוב לשם, אתה לא כאן! המוח שלנו מוגבל, וכשיש מחשב אפילו כשר, הוא שואב 95% מהפניות שלך. נשאר לך 2.5% לעבודת השם ועוד 2.5% לאשה והילדים...

סיפור ששמעתי מחבר אברך רציני שיש לו סינון מצויין! אני יושב הרבה על המחשב בבית! יום אחד ניגש אליי הבן שלי ואומר לי בתמימות השמורה לילדים בלבד. "אבא למה כל פעם שאתה מגיע הביתה אתה הולך למחשב? מה אתה מכור?...."

תגיד מה אני אמור לעשות עם כזה סיפור? אני! אתה! וכל מי ששומע את הסיפור הזה חייב לצעוק את הצעקה הזו של הילד "אבא איפה אתה????????????????"

האם אנחנו שמה בשביל הילדים שלנו??? או שאנחנו בודקים מה שלחו לנו במייל??? האם אנחנו מקשיבים לסיפורי סבתא של הילדה שחזרה מהבית ספר??? או שאנחנו בודקים באתר חדשות {הכשר ביותר בלי לשון הרע ובלי זלזול בגדוויי} מה התגובות הפוליטיקאים על חידוש ברית האחים???

תסתכל לי בעיניים!!! כמה שעות שניה חיסרת בגלל המחשב שלך??? כמה שעות של אהבה, הילדים שלך הפסידו בגלל המחשב החסום???

איזו בדיחה עלובה! כל פעם שאני נכנס לקופת חולים יש פרסומת "חסכנו לך זמן מהיום אפשר להזמין תור באפליקציה...."

תגידו אתם עושים צחוק? המחשב חוסך לנו זמן כי במקום ללכת לבנק ולחכות

אנחנו עושים פעולות במחשב...

כמה זמן לוקח ללכת לבנק? חצי שעה הלוך חצי שעה חזור {על הדרך עשית כושר של שעה פעילות גופנית} ועוד חצי שעה המתנה

סך הכל שעה וחצי! נו! אתם עושים צחוק? כמה שעות המחשב מבזבז לנו????? אתה יודע לכד את התשובה.....

מה אתה רוצה? שאני יעזוב את המחשב??? אני מדבר לבחורים שעוד מעט מתחתנים שיידעו את המחיר של זה. אבל גם מי שכבר יש לו, האם ישבת ועשית חושבים על המצב שלך? קח שעה לחשוב על הנושא

יש שאלה. ממה נפשך! אם מסונן אסור אז למה לצרכי עבודה מותר? אם מסונן מותר, אז מה אתה רוצה ממני?

זוג הגיעו לרב ליעוץ בעקבות מצב של מריבות מרובות! {למה אני כותב מריבות מרובות? כי מריבות מועטות זה בסדר ואפילו חיובי, אם יודעים איך לריב}

לאחר שיח ארוך של הרב עם בני הזוג, הגיע הרב למסקנה!

אתם 'מתקשרים' רק בצורה פרקטית ולא חוויתית!

כלומר: הדיבור בינכם הוא רק "לך תקנה חלות לשבת" "לכי תביאי מוצץ לתינוק שיירגע כבר"

אם אתם רוצים קשר אמיתי, צריך חוויות! צריך בדיחות וכו'

מה לומדים מכאן? קשר לא נוצר מדיבור פרקטי! קשר נוצר מדיבור רגשי! מדיבור חוויתי!

ביוזעס', ואינטרסים, פרקטיקה, לא יוצר קשר...

לכן אדם שחי כל היום רק בגלל אינטרסים, לא טוב לו בבית...

תקשיב טוב את נוסחת הזהב על נושא האינטרנט.

אם אתה משתמש באינטרנט לצרכי עבודה! לצרכי אינטרס! לצרכים פרקטיים! זה לא יוצר קשר! זה אפשרי!

אם אתה משתמש באינטרנט לצרכים רגשיים, להתרגש ממה אמר בן גביר על היולות מירון תשפ"ו, לקרוא בדיחות על ה'טבח' של סלבודקא ועל פעולותיו. לקבל במייל מהגיס, בדיחה על הכיפה של בנט, זה משהו אחר לגמרי!

מה שצריך להיות באינטרנט! שימושים של פרקטיקה!

חדשות! צאט! שליחת סרטונים מעניינים! כל הדברים האלו אינם פרקטיקה!

תבין אם זה לא פרקטיקה זה בהכרח יוצר קשר! קשר עם מי?

בא נחשוב!

בא נאמר את האמת! המחשב גרם לנו להתעניין בפרשנים! אנחנו בקיאים טוב מי מהפרשנים 'שופר' של ראש הממשלה, ומי מהעיתונאים הוא 'שופר' של אהרן ברק! מי 'שופר' של הרפורמה מי 'שופר' של מוחאת קפלן! אנחנו אפילו יודעים בין 'השופרות' לומר שיש דרגות בשופרות...

אנחנו מחוברים לזה!

אז מה לעשות? לעזוב את המחשב? לא שייך!

אוקי, אבל אפשר לעשות משהו!

אם אתה עם סינון, אבל לא הכי טוב, אז תעבור להכי טוב!

אם כבר יש לך סינון טוב, אתה יכול להוריד את הצאט!

את החדשות אתה יכול להוריד?

בסינונים הטובים ישנה אפשרות בהגדרות לעשות שהגלישה תהיה מוגבלת בשעות לבחירתך.

אני יודע! אתה רוצה להיות בקשר עם השם! אתה רוצה להיות בקשר עם המשפחה! אתה רוצה להיות בקשר עם הגמרא! אתה באמת בקשר איתה. שאתה רואה שעוצרים בחור לכלא הצבאי בעוון לימוד תורה, זה כואב לך! אתה בוכה. כי אתה אוהב את הגמרא שנרמסה על ידי הקלגסים! אתה קדוש באמת! אני רק רוצה לומר לך ש'קדש עצמך במותר לך' נאמר על שעות גלישה המיותרות במסונן!

שמעתי רב אחד שדיבר על הנושא ואמר שתי משפטים שזעזעו אותי!

משפט ראשון "מי שיש לו את הדברים הנ"ל והוא מתנזר מהם יש בזה הרבה

קושי" ואי אפשר להתעלם מהקושי! מה זאת אומרת אי אפשר להתעלם מהקושי? מה אם קשה לי אז לא להתנזר? לא! תתנזר גם אם קשה! אז מה כן? להתעלם מהקושי? לא! תדע כלל בחיים! אף פעם, אבל אף פעם אל תזלזל בקושי! מצד שני, אל תכנע לקושי! מסובך? תקרא עוד פעם את השורות הללו. משפט שני "מי שמתנזר צריך לעשות את זה "ברקידה ובשמחה" בשביל שההתנזרות תחזיק זמן. אבל לא רק בשביל זה!

בשביל הילדים! אם הם יראו פרצוף חמוץ! פרצוף עצבני שמתנזר מהמחשב, הם יגידו לעצמם, אני לא יהיה עצוב! אני יהיה שמח! שאני יהיה גדול אני יקנה מחשב הכי גדול, הכי נוצץ הכי פרוץ. אני לא רוצה להיות מהחמוצים.... אינרנט נקרא גם בשם תקשורת! על שם שזה מקשר בין אנשים! סליחה מכבודה של פרה אדומה אבל אני חשוב שיש דמיון בין תקשורת לפרה אדומה. התקשורת מקרבת את הרחוקים ומרחקת את הקרובים. על ידי התקשורת, אני יותר בקשר עם הבנק, אני יותר בקשר עם משרדי הממשלה. על ידי התקשורת אנחנו פחות בקשר עם הילדים! אנחנו פחות בקשר עם האישה! פחות בקשר עם ההורים! לא נכון ההפך! על ידי התקשורת אני כל הזמן בקשר עם הבן הנשוי שלי והוא שולח לי תמונות של הנכדים כל העת! נכון! קשר דמיוני יש יותר בזכות התקשורת! קשר אמיתי, אין! הימרנו את כל הקשר מאמיתי לדמיוני!!! התמונות החליפו את החיבוקים

והנשיקות. הצ'אט החליף את לחיצת היד למזל טוב! אתה מכיר מישהו שעושה ראיון עבודה בזום? אתה מכיר מישהו שעושה פגישת שידוכים בוידאו? כל אחד מבין! כשזה אמיתי חייבים מפגש פרונטאלי. למה 'בתי הספר' בארץ לא מתנהלים בזום כל יום? למה רק במלחמה? למה לא הופכים את הזום למרחב הבית ספרי הקבוע?

כי יש אמת ויש דמיון! למה לא מביאים לחתונה מערכת הגברה ו'נגן' עם שירים של זמר מספר אחד בעולם? למה מביאים זמר פשוט ועוד משלמים לו כסף?? כי יש אמת ויש דמיון! חיינו נהפכו לדמיון! בואו נוהה את המגמה! בואו נוהה מי אשם בזה! בואו נמעט את השימוש במייל לפרקטי! לביזנעס! נעזוב את הצאט המשפחתי! ונכנס לבית המשפחתי! נעזוב את הקשר שנוצר לנו עם העולם החיצון! אבל אחרי שמתנתקים קשר נוצר בדידות שהנפש לא יכולה לה! נכון! אבל אחרי שמנתקים קשר, מגיע קשר חדש! קשר חי! קשר אמיתי!

מהנעשה והנשמע!

- כזכור, לפני קרוב לשנה זכה הוועד להעמיד תיקון גדול עם החלת פיקוח הדוק על חברות קווי התוכן הגדולות במשק ובפרט ענקית התקשורת חברת 'ימות המשיח'. בגיליונות הקודמים קראנו לציבור לסייע ולדווח על קוים שיש בהם טעם לפגם.
- בסייעתא דשמיא זכינו להמשיך, ואף קרוב להשלים את המשימה של חסימת הקוים הפסולים שהופעלו ע"י גורמים זדוניים. חברי הוועד לא חסכו במאמצים אנושיים וטכנולוגיים על מנת לבער את הנגע הנורא, וחסמו אלפים רבים של קוים נוראיים שאין לתאר את גודל המכשול שנשאו בחובם. תודתנו מסורה לציבור שטרם לדווח על כל בדל של קו שהתחדש או חמק מעינינו, ואנו קוראים גם להבא לכל מי שנתקל בקו המשמיע או מנגיש תכנים שאינם הולמים לדווח לנו מיידית במוקד הוועד 03-3135556.
- תופעה מעניינת אליה נחשפנו הינה מפעילי קוים רבים שפנו מיוזמתם לקבלת הנחיות מפורטות לגבי התכנים אותם ראוי לאפשר בקוים. נוכחנו לראות שרבים ממפעילי הקוים הפגינו צימאון עצום לקבלת גבולות והנחיות ברורים. מתברר שרבים ממפעילי הקוים, אף אלו שהיו בעייתיים, שמחו לקבל הנחיות ברורות ושינו את אופי הקוים מקצה לקצה, מה שמביא לתיקון עמוק ושוורשי בתחום בס"ד.
- כפי שהתרענו בעבר, בתקופה האחרונה נפוצה פרצה חדשה - קוי בינה מלאכותית, מרנן ורבנן התריעו על עומק הסכנה והמכשול שיש בגישה של הצעירים לשוחח בכל עת עם הבינה, מה שלעיתים עלול להגיע לכדי איסורי תורה חמורים.
- בחודשים האחרונים חסמנו מאות רבות של קוים שכאלו. בס"ד, בחברות ובמערכות שתחת פיקוח החברה הותקן פתרון טכנולוגי מובנה למניעת התופעה, ומומחי המחלקה הטכנולוגית של הוועד עמלים על מציאת פתרון מערכתי למניעה הרמטית ויעילה עוד יותר.
- כאן המקום לקרוא שוב לציבור הקדוש להעביר את קוי הטלפון של כל המשפחה לחברת התקשורת סימהדרין שתחת פיקוח הוועד, שם מטבע הדברים, הפיקוח יעיל ויסודי ביותר.
- במחלקה לפתרונות טכנולוגיים של הוועד שמחים לבשר כי לאחר תקופה ארוכה, בה עמלו במחלקה על פיתוחים ומכשירים שונים, על מנת לספק לציבור בני התורה פתרונות איכותיים ונקיים מכל חשש מכשול או פריצה, המוצרים יהיו מוכנים בקרוב לשיווק בע"ה.
- לאור משאות החיזוק של מרנן, ובראשם רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, לחזק את עניין ההבדלות והשמירה בנושאי הטכנולוגיה והתקשורת, הפיץ הוועד גיליונות וקטעים מיוחדים מתוך משאות החיזוק שנמסרו.
- מאמר מיוחד שנכתב ע"י מזכיר הוועד פורסם בגיליון 'בדרכו אמונה' מתורת רשכבה"ג מרן שר התורה זללה"ה, וכן י"ל ע"י הוועד גיליון מיוחד - אוצר חמד מתורת מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין על חובת הסכנה וההרחקה מפגעי הטכנולוגיה, ובהם פסקי הלכות מרעישות ממרן שליט"א על גודל החובה בהתרחקות וההתנזרות מהמכשירים הפסולים.

מכתבים והודעות נבחרות למערכת

הודעה שהושארה במוקד הוועד:

"יש"ב עצום שיש אנשים כמוכם בדור שעומדים על המשמר בצורה מקצועית ויסודית, בפרט בדור הזה - דור עקבא דמשיחא. ראיתי מול עיני את התועלת שיש בפועלכם להצלת הצעירים מרדת שחת, תמשיכו בכל הכח לעמוד על משמר הביטחון למען כלל ישראל."

- - -

יהודי נכבד מבני ברק שהעביר תרומה להפצת גיליון משמרת למשמרתי צירף את ברכתו:

"קראתי את הגיליון החשוב 'משמרת למשמרת', תזכו לזכות את הרבים ואת כל עם ישראל. תמשיכו הלאה בכל הכח, כלל ישראל זקוק לחיזוק שכזה בהכוונתם ולאורם של גדולי ישראל."

- - -

"נחשפתי להיקף ועומק הפעילות שלכם בעניין קוי התוכן, זה לא יאומן האפשרות שניתנה לכם לשמור על האזניים של בני התורה, זכות עצומה.

מרגש לראות את המסירות שלכם בלי גוזמא כלל"

א. מנהל רוחני בישיבה קטנה במרכז

- - -

"שלום וברכה, ברצוני להודות על יעוץ מקצועי ומדויק עד למציאת פתרון מושלם לצרכים שהתעוררו לנו עקב מקרה רפואי מורכב אצל אחד מילדינו. במשך תקופה ארוכה היינו אובדי עצות עד שיצרנו קשר עם מוקד הוועד, שם קיבלנו מענה מקצועי וליווי מסביר פנים עד למציאת הפתרון."

תזכו למצוות

י.ל.

מידע מועיל:

יש פתרון! מושלם! ובקלות!

המעבר הוא בקלות ובמהירות! ללא צורך בהחלפת מספר או מכשיר! תוך דקות ספורות הקו שלך יכול להיות מופקד ומהודר!

אל תגיד מחר! אם לא עכשיו אימתי?!

לפרטים והצטרפות לחברת התקשורת 'סימהדרין' המאושרת ע"י הוועד חייגו עכשיו: *6060 ותקבלו את הקו הזול ביותר 15 ש"ח לחודש עם חבילה מוגדלת של 10.000 דקות שיחה לכל היעדים.

יש פתרון לבעיית קווי הנייעס! יש פתרון לבעיית תומכי הכשר! יש פתרון למטרד הצניעותקים! הפתרון הוא מושלם, ללא עקיפות!

במוקד החברה ניתן לקבל את רשימת המכשירים הכשריים הכלליים המאושרים ע"י הוועד, וכן להתעדכן ברשימת המוקדים להשגת המכשירים והסימנים ברחבי הארץ.

לידיעת הציבור!

שתי הקומות החדשות בתכונות התקשורת

055-760

055-410

מאושרת ע"י ועדת תחת פיקוח.
יצונו כי קומות אלו אינן מאפשרות שימוש בשיאומי.
זיפוס ותוסבי כשר למיניהם.

מכירת חודש

מוקד מידע לפתרונות כשרות בתקשורת שע"י וועד בני תורה

טל: 03-313-5556 - אימייל: a033135556@gmail.com

עדכון מס' 9

קריאה לציבור - 'מחברי יותר מכולם'

וועד בני תורה עמל ללא הרף להסיטת קווי תוכן בעייתיים, ובס"ד באמצעים טכנולוגיים מיוחדים, ובעבודה מאומצת עם חברות התקשורת שתחת פיקוחנו, שמנו עד כה לחיוב אלפי קווים בעייתיים בחברות אלו, תוך הצבת רף נקיות וסינון שלא היה בדומה להם.

אך כיוון שישנם קווים שאינם מוכרים לכלל, ובמקרים בהם המערכות האוטומטיות אינן מזוהות את הפרצה, ישנה חשיבות מרובה לדיווחים המגיעים מהציבור למוקד, בכך הם מסייעים לציבור, ובפרט לבני התורה, לשמור על גבולות הקדושה ולהתנזר מפגעי הזמן.

נשמח אם כל יחיד יהיה 'חבר לדבר' - ובמידה ונתקלתם בקו בעייתי, אנא העבירונו לבריקה במוקד הוועד:

בטלפון: 03-313-5556 - במייל: a033135556@gmail.com

והעניין יושלם בס"ד על הצד הטוב ביותר.

"חבר אני לכל אשר יראוהו ולשומרי פקדיוהו".

ונזכה במהרה למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

בברכת התורה
מזכירות הוועד

מוקד מידע לפתרונות כשרות בתקשורת שע"י וועד בני תורה

טל: 03-313-5556 - אימייל: a033135556@gmail.com

עדכון מס' 8

קריאה רחופה לציבור ההורים

לאחרונה נתוודענו לפרצה נוראה באשר הוקם קו שכל החפץ מתקשר ויוצר קשר רח"ל עם כל מי שליבו הפץ בחדר וועידה, וכבר הגיעו עי"ז צעירים לבאר שחת.

אנא, הורים! שמרו על ילדיכם ועקבו אחר התקשוריות של צאצאיכם, ועל אף שקו זה חסום ע"י הכשרות הרגילה ניתן בקלות להגיע אליו ע"י מעקפים המוכרים אצל הצעירים.

למותר לציין שבס"ד בחברות שתחת פיקוח הוועד, 'סים מהדרין' וכו' אין אפשרות כלל להגיע לקו זה.

הקב"ה ישמרנו מכל מכשול ופגע, ויזנו לעסוק בתורה מתוך טהרה וקדושה. בברכת התורה מזכירות הוועד

לתרומות לטובת סיוע בפרסום הגיליון ולהנצחת יקיריכם לזכות וברכה בגיליונות הבאים ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס או בפניה למייל הנ"ל.

הפצת הגיליון נתרם לע"נ
רשכבה"ג מרן ראש הישיבה
רבינו יחמיאל גרשון בן רבי צבי יהודה אדלשטיין זע"א
ולהצלחת התורם ומשפחתו

ניתן לשלוח דברי חיזוק הערות והארות וסיפורים ממקור ראשון בלבד למייל המערכת:
alon055760@gmail.com

זרז ה מזעדים

לע"נ רעייתי מרת **זיוה** בת ר' **אליעזר** הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ו בסיון תש"פ

© מאת הרב ישעיה'ו גלינסקי שליט"א בן לא"מ הרב יעקב יצחק זצ"ל

ובחנוני - חידות לחג השבועות

כך אמר להם הקב"ה לישראל: בניי, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה. [תנא דבי אליהו רבה כח] ארחות חיים לרבינו הרא"ש אות לז: "למד פרשיותיך עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ופרוש רש"י ז"ל ותדקדק בו כאשר תוכל"

1. מה מידת החסידים אשר ה' לנגדם תמיד? [טור או"ח תקכט]
2. מי התקבלו כערבון למתן תורה? [שיר השירים רבה א' ד]

3. התשובות לחידות הן לפי א"ב כפול:

- א. פיוט שנהוג לאומרו לפני קריאת התורה. [אקדמות]
- א. פרק במשלי שהוא משל על התורה ונאמר בליל שבת. [אשת חיל]
- ב. שם מסכת בש"ס רק משבעת המינים והוא אחד משמות החג. [ביכורים]
- ב. הגואל שיבם את רות ונכדו של נחשון בן עמינדב. [בועז]
- ג. פסוק הנאמר בתפילה לפני הלימוד. [גל]
- ג. רות היתה כזאת כמו כולנו במצרים. [גרים]
- ד. החג הוא יום היארצייט שלו ושמו נקרא בשווה משני צדדיו, והוא נין של מי שקוראים בחג את המגילה שלה. [דוד]
- ד. קדמה לתורה ואם אין אותה אין תורה. [דרך ארץ]
- ה. נמוך ובגלל זה זכה. [הר סיני]
- ה. אמרו עליו ה' הוא האלוקים' ובא למדבר כדי שעליו תנתן התורה. [הר הכרמל]
- ו. קטע בזמירות שבת על מתן תורה. [ובאו כולם]
- ו. קטע שמוסיפים בליל יום טוב כשחל במוצאי שבת. [ותודיענו]
- ז. התואר של החג בתפילת שמונה עשרה. [זמן מתן תורתנו]
- ז. מצווה שאנו מצווים בכל יום על מעמד הר סיני. [זכירת מעמד הר סיני]
- ח. נוהגים לאוכלו בחג בגלל שאחר מתן תורה לא יכלו לאכול בשר. ערכו המספרי כמספר הימים שהיה משה בהר, והוא ח' ב- "שחט דם". [חלב]
- ח. יום המספר של חג השבועות. [חמישים]
- ט. נוהגים בחג השבועות בעלות השחר אחרי אמירת התיקון. [טבילה במקווה]
- ט. בזה החיה הקב"ה את עם ישראל במעמד הר סיני. [טל תחיה]
- י. נכד רות, אביו של דוד, מת בעטיו של נחש. [ישי]
- י. תפילה הנאמרת לפני מוסף החג על המתים. [יזכור]
- כ. אחד של 'נעשה' ואחד של 'נשמע'. [כתר]

- כ. התואר לעם ישראל מקבלי התורה. [כלה]
- ל. התשובה לשניים מי יודע שבגללם רבקה קיבלה צמידים מאליעזר. [לוחות הברית]
- ל. הכל מודים בעצרת שחייבים בחציו. [לכם]
- מ. כך נפתחת מסכת אבות. [משה קבל]
- מ. תואר לעם ישראל בנוסף לגוי קדוש. [ממלכת כהנים]
- נ. רז שמלאכי השרת משתמשים בו ומופיע רק בפרשת משפטים. [נעשה ונשמע]
- נ. אשתו של אלימלך וחמותה של רות, ובקשה שלא יקראו לה כך אלא ב-מ'. [נעמי]
- ס. ירח תליתאי שמזלו תאומים. [סיון]
- ס. המצווה שנצטוונו כהכנה לחג. [ספירת העומר]
- ע. כתובות בלוחות הברית. [עשרת הדברות]
- ע. מה שר' יוסף רצה שיכינו לו לחג. [עיגלא תילתא]
- פ. דנים על זה בעצרת. [פירות האילן]
- פ. מה שקרה לעם ישראל כאשר ה' אמר את הדברות. [פרחה נשמתם]
- צ. המשפט שמסיים את פיוט האקדמות ומתחיל בשם בעל חיים טהור. [צבי ואתרעבי]
- צ. ניתנו לרבקה לרמז על שני לוחות מצומדות. [צמידים]
- ק. הם ארבעים ושמונה ומופיעים בפרקי אבות. [קנייני תורה]
- ק. הפרק הארוך בתהילים שמדבר על התורה. [ק"ט]
- ר. המגילה שקוראים בחג אמה של מלכות, שיצא ממנה מי שריווה לקב"ה בשירות ותשבחות. [רות]
- ר. מספר מצוות עשה כנגד איבריו של אדם ומספר המילים בקריאת שמע. [רמ"ח]
- ש. קרבנות מיוחדות לחג השבועות בבהמה, ובמנחה שהיא חמץ ואחד משבעת המינים. [שתי הלחם שלמי עצרת]
- ש. מספר הלא תעשה שבתורה כמספר הגידים שבאדם. [שס"ה]
- ת. מנהג לאומרו בליל שבועות. [תיקון ליל שבועות]
- ת. פסוק שאב מלמד את בנו כשמתחיל לדבר. [תורה ציוה]

תורת ה' תמימה משיבת נפש!

תזכורת: ♦ עירוב תבשילין

לרפואה שלימה ולישועה לר"ר ישעיהו בן צביה שיחי', ולגיס, הרה"ג ר' חיים בן ראשא רייזל שליט"א,

ולמרת תמר בת גולדה זהבה תחי', ולמרת מרים בת בלומה תחי', וטובה ציפורה בת חיה שרה מרים תחי' בתושח"י

לע"נ הרב ברוך אליהו בן ר' מנחם מנדל גנוט זצ"ל. נלב"ע מוצ"ש במדבר, ר"ח סיון תשפ"ו

לע"נ חברי מזכה הרבים ר' מרדכי יוסף בן ר' אליהו זיידל טובל, נלב"ע י"ג בטבת תשפ"ד ללא זש"ק. ואחיו הק' ר' משה יצחק הי"ד.

אחינו פל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין פיפשה המקום ירחם עליהם

ויצאם מצרה לרחוקה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן:

© להערות ולשליחת חידות [ת"ק]: 03-6166107 | ניתן להשיג: 053-3182722 | להוריד מ'דרשו' dirshu.co.il

לקבלת הגליון במייל: 9960316@gmail.com. בשורת הנושא יש לרשום 'גליון'.

לרגל היא"צ הרביעי לרשיכה"ג רבינו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל נערך ע"י מכון 'ספרי חיים' וריד ספרים של מאות מהחיבורים מתורת מרן זצ"ל, באולם שע"י ביהכ"ג לדרמן, במהלך היום בא למקום בנו הגרי"ש קניבסקי שליט"א לחזק ולעודד את היוזמה המבורכת. לבקשת רבים לרגל חג השבועות זמן מתן תורתנו, מבצע היריד משיכונים למזמינים החל מג' סיון עד י' סיון, כמו"כ הנחות על מחזור 'שיח שפתותינו' לשבועות, וכן ספרים על רות ותהילים בגדלים שונים,

מבצע מיוחד! למזמינים מעל 200 ₪: ספר 'יומא טבא לרבנן' או הספר החדש 'משיבת נפש' (בהפצה בלעדית) בחינם.

לפרטים: 0533141383 ובמייל: s3141780@gmail.com

בירושלים התקיים המעמד השנתי – 'מעמד הכנה לקבלת התורה' בשילוב סיום השי"ס שנלמד ע"י האברכים והבחורים חברי איגוד 'עמלים', מאות בני תורה גדשו בהמוניהם את האולם לקראת המעמד המתקיים בשנה זו בפעם השלישית, מעמד היסטורי ומיוחד במינו, למעמד הגדול עליו ובאו מרגן ורבנן גדולי ראשי הישיבות שליט"א וחברי מועצה"ת מרן רה"י הגרמ"י שלזינגר שליט"א, הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א ועוד, בדבריהם ציינו ראשי הישיבות את התרגשותם מהמראה המשובב נפש, ואת התפעלותם מיכולותיהם ומהצלחתם המשיגת של בני הקהילה בהיכל הישיבות, את מידותיהם התרומיות והנעלות, ואת נחישותם הרבה. קודם למעמד עלו מנהלי האיגוד למעונו של מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א, כדי לקבל את הדרכתו וברכתו לקראת המעמד הגדול. דברי החיזוק והברכה הוקרנו לקהל ועוררו התרגשות עזה, וכן למעונו של הגאב"ד הגר"ש רוזנברג שליט"א לקבלת ברכתו ועצתו, בעיצומו של מעמד הביא הגר"י ברכין מרבני ישיבת 'דבר אברהם' את ברכת רשיכה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א שהביע את התפעלותו והתרגשותו הרבה מפעולות האיגוד ובידך בחום את באי המעמד.

כלל תלמידי כיתות ה' המתגוררים בשכונת הרי"ף באופקים, זכו להיכנס למעונו של מרן הגר"א פילץ שליט"א ביקר עם רכז איחוד בני הישיבות השכונתי הרב שמואל שטראה שליט"א. ושמעו דברי חיזוק וברכה ממרן שליט"א.

השיבוע במעונו של רשכבה"ג רבינו מרץ הגר"ד לגדו שליט"א: הגר"מ לכל ר"י תורת חיים מוסקבה להתייעצות, רבה של גיברלטר הרב לוי והרב זמל להתייעצות. נערך מבחן לילדי ת"ת קרליץ ובסיומו חילק להם דברי מתיקה. ילדי ת"ת קרית הרצוג למבחן. הגר"ר אברהם רובינשטיין נכנס עם הרב משה גפני להתברך להתנות צאצאיהם. הגיע ללווית הגר"מ שמידל זצ"ל.

מרנן ורבנן בכתיבת אותיות לס"ת. הגר"ר יצחק אדלשטיין נכנס למעונם של מרנן להתברך להגל בחירתו לכהן כממשיכו של אביו מרץ הגר"ר אדלשטיין זצוק"ל ברבנות העיר רמת השרון, לביקור התלוו הרב גפני והרב מנחם שפירא שסייעו בבחירתו.

מרן רה"י הגר"ב פוברסקי נסע לקבר השל"ה בטבריה ושקע בתלמודו בסמוך לכנרת. מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין מסר שיעור במעונו. מרן המשגיח הגר"ר סגל קבע מזוזה בישיבת הרב שפיגל. מרן רה"י הגר"צ דרבקיין ומרן הגר"א לוי נשאו דברים בכינוס שיעור המשניות מבקשי תורה. הגה"ג ר"י אזרחי בהכנסת ס"ת. הגר"ב דויסקין שליט"א הגיע לסיום מועד ללומדי כולל ערב נחלת משה בראשות הגר"ח גריזמאן בבית ראה"כ הגר"א רובינשטיין. הגר"ב פינקל בחיוק בקרית אתא.

רבנו הגדול מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א:

אני יודע

מכח המכתבים שראיתי מהאברכים המשתתפים
בתוכנית "עשר שעות" שהתוכנית מוסיף המון לאברכים בלימוד
התורה באיכות ובכמות וגם מוסיף להם בעבודת ד' באופן כללי.

כל אשר ביכלתו מן הראוי שישתתף
בשותפות קבועה בהחזקת אברכים אלו.

נעשרה ונשמע

מחזיקים בעץ החיים וזוכים לברכת הקודש

התומך בתוכנית הקדוש הזה
בוודאי יתברך ממקור הברכות
ברוחניות ובגשמיות מתוך בריאות הגוף
ומנוחת הנפש בכל
חלקי החיים שלו.

הכו"ח לכ' התורה ותומכיה.
משה הלל הירש

בשותפות חודשית של ש"ח ניתן להעביר שמות לתפילתו הקבועה מידי יום שישי של ראש החבורה מרן הגר"ב שרייבר שליט"א וכן מקבלים נופש זוגי מתנה

033-780-780

להצלחה > לעליה בתורה > לרפואה > לישועה > לזש"ק > לזיווגים הגונים

תורה הקדושה התרחנני בבקשרה

התפילה שבוקעת רקיעים בעיצומו של יום מתן תורה

גדולי הדור רבותינו מרנן שרי התורה והיראה יערכו מי שברך מיוחד בעיצומו של חג מתן תורתנו עבור השותפים בהעמדת לגיונו של מלך "מקבלי עול תורה"

מסירת שמות לתפילה בעיצומו של יום בתרומה של 360 שח

מסוללי השותפות

<p>ישיבך חבולין 250 ₪ * 24 חודשים</p> <p>החזקת אברך הלומד 10 שעות ביום למשך חצי שנה. הזכרת הבקשה בל"ג במשך חצי שנה ע"י היששכר שלכם. מסירת שם להקדשת חודש לימוד ע"י מאות מקבלי עול תורה. והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע. נופש זוגי מתנה</p>	<p>נדיב לב 180 ₪ * 24 חודשים</p> <p>השמות והבקשות יועברו לתפילתו הקבועה של מרן הגרי"ב שרייבר שליט"א למילוי כל המשאלות לטובה בכח התורה. 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע. נופש זוגי מתנה</p>	<p>ישיבך חבולין 150 ₪ * 24 חודשים</p> <p>40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע ונופש זוגי מתנה או הזכרת הבקשה בל"ג. החזקת אברך הלומד 9 שעות ביום למשך חצי שנה. הזכרת הבקשה בל"ג במשך חצי שנה ע"י היששכר שלכם. מסירת שם להקדשת חודש לימוד ע"י מאות מקבלי עול תורה</p>	<p>הקדשת חודש לימוד 150 ₪ * 12 חודשים</p> <p>מסירת שם להקדשת חודש לימוד ע"י מאות מקבלי עול תורה. והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע</p>	<p>חכמי לב 100 ₪ * 12 חודשים</p> <p>"בוזה יחשב לו כאלו הוא עצמו למד" והזכרת שם לתפילת 40 יום על ציון מרן החזו"א זי"ע</p>
---	---	---	--	--

מרנן הגר"ח פיינשטיין הגרי"ב שרייבר והגר"ב פינקל שליט"א יעיתירו בעצם החג עבור השותפים במסלולי השותפות. בהזכרת שם שם בפרטות

לתרומות ולמסירת שמות חייגו:

033-780-780

לתשומת לב:
בפרוט האשראי
או בדרך החשבון
התרומה תופיע
ע"ש "עמוד עולם"

מייל: A0527135590@gmail.com | ניתן לתרום בכל עמדות נדרים פלוס, תחת השם "ישיבת ר' חיים"

התרומות
מוכרות
לצרכי מס

10
שעות
תורה
מיד
יום

מבקשים מאוד להרבות בחיזוקים בתורה ובתפילה עבור רבנו ראש החבורה ר' ישראל בונם בן חיה רויזא שרייבר לרפו"ש מהרה בתושח"י